

**ΟΙ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ
(Σ.Δ.Ι.Τ.) ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Θωμάς Δασκαλάκης (Α.Μ.: 307041)

Τριμελής συμβουλευτική επιτροπή:

Καθηγητής Θεόδωρος Σακελλαρόπουλος (Επιβλέπων)

Καθηγητής Ευστάθιος Τσοτσόρος

Επικ. Καθηγητής Χαράλαμπος Οικονόμου

Αθήνα, Φεβρουάριος 2014

***“Our doubts are traitors and make us lose the good we oft might win
...by fearing to attempt”***

(William Shakespeare, «*Measure for Measure*», Act 1 Scene 4)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το 2005 στην χώρα μας έκανε την εμφάνισή του ο Ν. 3389/05 για τις «Συμπράξεις του Δημόσιου με τον Ιδιωτικό Τομέα». Συμπράξεις, ωστόσο, υπήρχαν και πριν αφήνοντας πίσω τους έργα-ορόσημα. Όπως κάθε τι καινούργιο, υποστηρίχθηκαν αλλά και επικρίθηκαν σθεναρά. Σε μία προσπάθεια, συνεπώς, αναγνώρισης εάν και κατά πόσον οι ισχυρισμοί όσων αντιτίθενται στις Συμπράξεις, ευσταθούν ή είναι αποτέλεσμα «φόβου» απέναντι σε κάτι «καινούργιο», παρουσιάστηκε και αναλύθηκε το αντικείμενο των Συμπράξεων καθώς και η συμβολή τους στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη. Αντλώντας δεδομένα από ένα πλήθος καταγραφών σχετικά με την χωρική, τομεακή και χρονική πορεία υλοποίησης των εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ., και σε άμεση σύγκριση με τα έργα του Ε.Σ.Π.Α., διαπιστώθηκε **σημαντική συμβολή** των Συμπράξεων στην **οικονομική ανάπτυξη** της χώρας, με μικρή, όμως, έως και **αμελητέα περιφερειακή συνιστώσα**. Προτείνεται, συνεπώς, η υπό προϋποθέσεις ενσωμάτωση των Συμπράξεων, ως πυλώνα ανάπτυξης, στον αναπτυξιακό σχεδιασμό της χώρας μαζί με τις Ξένες Άμεσες Επενδύσεις, τις Δημόσιες Επενδύσεις και αυτές που υλοποιούνται μέσω του Ε.Σ.Π.Α. Το τελευταίο μάλιστα καλείται να «καλύψει», εν μέρει, το «κενό» της περιφερειακής συνιστώσας των Σ.Δ.Ι.Τ. Εν είδει μοντέλου, οι Σ.Δ.Ι.Τ. (που προτείνουμε) μαζί με τις Ξ.Α.Ε. καλούνται να συνεισφέρουν κυρίως στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, ενώ οι Δημόσιες Επενδύσεις και τα έργα που υλοποιούνται μέσω του Ε.Σ.Π.Α. στην επίτευξη ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης.

Λέξεις Κλειδιά: Σ.Δ.Ι.Τ., Συμπράξεις, Οικονομική Ανάπτυξη, Περιφερειακή Ανάπτυξη, Ν. 3389/05.

ABSTRACT

In 2005, Law 3389/05 on the “*Public-Private Partnerships*” was introduced. However, P.P.P.’s projects in Greece had already been launched, providing us with well-known landmark projects. As everything newly introduced, P.P.P.’s were strongly supported, but criticized too. In an attempt, therefore, to identify whether the arguments of those opposed to them were well-founded or the result of “fear” against something new, we fully analyzed the current P.P.P.’s projects in order to reach in safe conclusions on their contribution on Economic and Regional Development. Drawing on data from a number of records on the spatial, sectoral and temporal course of the P.P.P.’s projects, and in direct comparison with the N.S.R.F. (running) ones, a significant contribution of P.P.P.’s projects to the country’s economic growth was found; but small relative to regional economic growth. It is, therefore, suggested (under certain conditions) the P.P.P.’s incorporation to the country’s development planning, together with the Foreign Direct Investments (F.D.I.’s), Public Spending and N.S.R.F. projects, with the last to fill somehow the P.P.P.’s low regional orientation gap. In our model suggested, P.P.P.’s and F.D.I.’s are deemed to promote economic growth, whereas Public Spending and N.S.R.F. projects regional growth.

Key Words: P.P.P.’s, Economic Development, Regional Development, Law 3389/05, N.S.R.F.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη	3
Abstract	4
Ευρετήριο Περιεχομένων	5
Ευρετήριο Πινάκων	10
Ευρετήριο Γραφημάτων	11
Ευρετήριο Χαρτών	13
Ευρετήριο Εικόνων	13
Συνοτομογραφίες & Αρτικόλεξα	14
Ευχαριστίες	15
Εισαγωγή	16
Μεθοδολογία	27
ΕΝΟΤΗΤΑ Ι. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	33
1. Οικονομική Ανάπτυξη	33
2. Περιφερειακή Ανάπτυξη	35
2.1 Θεωρίες Περιφερειακής Ανάπτυξης	36
2.2 Περιφερειακή Πολιτική: Η Παρέμβαση του Κράτους	45
3. Η Ελληνική Αναπτυξιακή Στρατηγική	49
3.1 Ιστορική Αναδρομή	49
3.2 Η Επίδραση της Κρίσης	52
3.3 Πυλώνες Ανάπτυξης	57
3.3.1 Δημόσιες Επενδύσεις	58
3.3.2 Ξένες Άμεσες Επενδύσεις	59
3.3.3 Προγράμματα Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Σ.Π.Α.)	62
3.3.4 Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (Σ.Δ.Ι.Τ.)	64
4. Συμπεράσματα	64
ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙ. Σ.Δ.Ι.Τ.: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ	68
1. Έννοια και Φιλοσοφία των Σ.Δ.Ι.Τ.	69
2. Βασικές Αρχές των Σ.Δ.Ι.Τ.	71
3. Σχήματα & Τυποι Σ.Δ.Ι.Τ.	73

3.1 Σχήματα Σ.Δ.Ι.Τ.	74
3.2 Τύποι Σ.Δ.Ι.Τ.	75
3.2.1 «Συμβατικού Τύπου» Σ.Δ.Ι.Τ.	76
3.2.2 «Θεσμοθετημένου Τύπου» Σ.Δ.Ι.Τ.	77
4. Δομή Χρηματοδότησης Σ.Δ.Ι.Τ: Πληρωμές & τελη.....	78
5. Πλεονεκτήματα Εφαρμογής των Σ.Δ.Ι.Τ.....	81
6. Μειονεκτήματα Εφαρμογής των Σ.Δ.Ι.Τ.....	83
7. Συμπεράσματα	85
ΕΝΟΤΗΤΑ III. Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.....	88
1. Έργα Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ευρώπη	89
2. Έργα Σ.Δ.Ι.Τ. στο Ηνωμένο Βασίλειο.....	93
2.1 Η Περίπτωση του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου του West Middlesex	97
3. Έργα Σ.Δ.Ι.Τ. στην Γερμανία	101
4. Συμπεράσματα	103
ΕΝΟΤΗΤΑ IV. Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	105
1. Έργα Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ελλάδα πριν το Ν. 3389/05	105
1.1 Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών «Ελ. Βενιζέλος».....	106
1.2 Μόνιμη Ζεύξη Ρίου - Αντιρρίου.....	107
1.3 Περιφερειακός Δακτύλιος Αθηνών «Αττική Οδός».....	108
2. Ν. 3389/05 «Συμπράξεις Δημόσιου & Ιδιωτικού Τομέα»	109
2.1 Έννοια & Πεδίο Εφαρμογής.....	110
2.2 Αρμόδιοι Φορείς: Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. & Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.	113
2.3 Διαδικασίες Ανάθεσης	115
2.4 Συμβατικό Πλαίσιο	118
2.5 Ειδικές Ρυθμίσεις	119
2.6 Νομικά Θέματα	121
3. Δομή Διοίκησης Σ.Δ.Ι.Τ.	124
3.1 Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. & Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.	124
3.2 Έννοια Δημόσιων & Ιδιωτικών Φορέων.....	126
3.3 Διαδικασία για την Υπαγωγή της Πρότασης στο Σύστημα των Συμπράξεων.....	127
3.4 Επιλογή του Ιδιωτικού Φορέα: Αρχές, Διαδικασίες & Κριτήρια Ανάθεσης	129

3.5 Ρυθμίσεις για την Άρση των Καθυστερήσεων.....	132
4. Συμπεράσματα	134
ΕΝΟΤΗΤΑ V. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΈΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. & Ε.Σ.Π.Α.....	139
1. Ανάλυση Έργων Σ.Δ.Ι.Τ. ανα Νομό & Περιφέρεια	141
1.1 Περιφέρεια Πελοποννήσου	141
1.1.1 Νομός Αρκαδίας	142
1.1.2 Νομός Αργολίδας.....	144
1.1.3 Νομός Κορινθίας	145
1.1.4 Νομός Λακωνίας.....	148
1.1.5 Νομός Μεσσηνίας.....	148
1.2 Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος.....	151
1.2.1 Νομός Αιτωλοακαρνανίας	152
1.2.2 Νομός Αχαΐας	154
1.2.3 Νομός Ηλείας	157
1.3 Περιφέρεια Κρήτης.....	157
1.3.1 Νομός Ηρακλείου	158
1.3.2 Νομός Χανίων	159
1.4 Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.....	160
1.4.1 Νομός Δωδεκανήσου	160
1.5 Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.....	161
1.5.1 Νομός Λέσβου	162
1.5.2 Νομός Σάμου	162
1.5.3 Νομός Χίου.....	162
1.6 Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	162
1.6.1 Νομός Βοιωτίας	163
1.6.2 Νομός Ευβοίας.....	164
1.6.3 Νομός Φθιώτιδας	164
1.7 Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	166
1.7.1 Νομός Ημαθίας	167
1.7.2 Νομός Θεσσαλονίκης	169
1.7.3 Νομός Κιλκίς	174

1.7.4 Νομός Πέλλας.....	176
1.7.5 Νομός Πιερίας	178
1.7.6 Νομός Σερρών	179
1.7.7 Νομός Χαλκιδικής	181
1.8 Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	181
1.8.1 Νομός Δράμας	183
1.8.2 Νομός Έβρου	184
1.8.3 Νομός Καβάλας	188
1.8.4 Νομός Ξάνθης.....	189
1.8.5 Νομός Ροδόπης.....	191
1.9 Περιφέρεια Αττικής	193
1.9.1 Νομός Αττικής.....	193
1.10 Περιφέρεια Ηπείρου.....	200
1.10.1 Νομός Θεσπρωτίας	201
1.10.2 Νομός Ιωαννίνων.....	203
1.10.3 Νομός Πρεβέζης	205
1.11 Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	206
1.11.1 Νομός Καστοριάς	208
1.11.2 Νομός Κοζάνης.....	208
1.11.3 Νομός Φλώρινας.....	209
1.12 Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	211
1.12.1 Νομός Ζακύνθου.....	212
1.12.2 Νομός Κέρκυρας.....	212
1.12.3 Νομός Κεφαλληνίας	213
1.12.4 Νομός Λευκάδας.....	215
1.13 Περιφέρεια Θεσσαλίας.....	216
1.13.1 Νομός Λάρισας.....	217
1.13.2 Νομός Μαγνησίας.....	218
1.13.3 Νομός Τρικάλων.....	220
2. Ανάλυση Έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην Επικράτεια	221
2.1 Χωρική Κατανομή των Έργων	221

2.2 Τομεακή Κατανομή των Έργων	227
2.3 Πορεία Υλοποίησης των Έργων	234
3. Ανάλυση Έργων Ε.Σ.Π.Α. στην Επικράτεια: Συγκριτική Ανάλυση	238
4. Συσχέτιση Κατά Κεφαλήν Δαπάνης Έργων Σ.Δ.Ι.Τ. & Ε.Σ.Π.Α. και Επιπέδου Ανάπτυξης...	248
5. Συμπεράσματα	253
ΕΝΟΤΗΤΑ VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	257
Βιβλιογραφία	265
Νομοθεσία	271
Ιστότοποι – Ηλεκτρονικές Πηγές	272

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΗΜΟΠΡΑΤΗΣΗΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ.	81
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΑ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. (ΕΚ. €) ΑΝΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΧΩΡΑ (ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2001 – 2008)	89
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΑΞΙΑ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. (ΕΚ. ΛΙΡΕΣ) ΣΤΟ Η.Β. ΑΝΑ ΕΤΟΣ (ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2005 – 2008)	95
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΑΞΙΑ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. (ΕΚ. ΛΙΡΕΣ) ΣΤΟ Η.Β. ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΜΕΑ (ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2004-2008).....	95
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ 3 ΕΠΙΚΡΑΤΕΣΤΕΡΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΑΝΑΔΟΧΩΝ(WEST MIDDLESEX).....	98
ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΚΟΣΤΟΣ Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ «ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ» ΜΕΣΑ (WEST MIDDLESEX)	99
ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ Ν.Α.Ο.: ΈΡΓΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΗΜΟΠΡΑΤΗΣΗΣ	100
ΠΙΝΑΚΑΣ 8: ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ.	235
ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΕΞΕΛΙΞΗ ΥΨΟΥΣ Π.Δ.Ε. ΚΑΤ' ΕΤΟΣ	238
ΠΙΝΑΚΑΣ 10: ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗΣ ΚΑΘΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΕ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Ε.Σ.Π.Α.	239
ΠΙΝΑΚΑΣ 11: ΦΘΙΝΟΥΣΑ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΒΑΣΕΙ ΔΗΜ.ΔΑΠΑΝΗΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Ε.Σ.Π.Α.	241
ΠΙΝΑΚΑΣ 12: ΦΘΙΝΟΥΣΑ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΒΑΣΕΙ Κ.Κ. ΔΗΜ. ΔΑΠΑΝΗΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Ε.Σ.Π.Α. (ΣΕ €)	243
ΠΙΝΑΚΑΣ 13: ΦΘΙΝΟΥΣΑ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΒΑΣΕΙ ΜΕΣ. ΜΕΓ. ΤΗΣ ΔΗΜ.ΔΑΠΑΝΗΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑ Ε.Σ.Π.Α	245

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

ΓΡΑΦΗΜΑ 1: «ΔΙΑΜΑΝΤΙ» ΤΟΥ PORTER, ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΟΣ	41
ΓΡΑΦΗΜΑ 2: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π. (ΕΥΡΩΠΗ & ΗΝ. ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ).....	51
ΓΡΑΦΗΜΑ 3: ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ Α.Ε.Π. (Ε.Ε. 27) ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π. ΤΟΥ 1 ^{ΟΥ} ΤΡΙΜΗΝΟΥ ΤΟΥ 2005	53
ΓΡΑΦΗΜΑ 4: ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΥΦΕΣΙΑΚΩΝ ΣΟΚ ΣΤΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.....	55
ΓΡΑΦΗΜΑ 5: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΞΙΑΣ ΣΥΜΒΑΣΙΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (ΠΕΡ. 2001-08)	90
ΓΡΑΦΗΜΑ 6: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟΝ ΤΥΠΟ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ (2004)	91
ΓΡΑΦΗΜΑ 7: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΞΙΑΣ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Η.Β. ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ (2004-08)	96
ΓΡΑΦΗΜΑ 8: ΠΟΡΕΙΑ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (ΠΕΡ. 2000-05)	101
ΓΡΑΦΗΜΑ 9: ΚΑΤΑΝΟΜΗ (ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ) ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (ΠΕΡ. 2000-05).....	102
ΓΡΑΦΗΜΑ 10: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	141
ΓΡΑΦΗΜΑ 11: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ....	142
ΓΡΑΦΗΜΑ 12: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ	143
ΓΡΑΦΗΜΑ 13: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ.....	145
ΓΡΑΦΗΜΑ 14: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ.....	149
ΓΡΑΦΗΜΑ 15: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Δ. ΕΛΛΑΔΟΣ.....	151
ΓΡΑΦΗΜΑ 16: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Δ. ΕΛΛΑΔΑΣ.....	152
ΓΡΑΦΗΜΑ 17: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΑΙΤ/ΝΙΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ	152
ΓΡΑΦΗΜΑ 18: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΑΧΑΪΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ.....	154
ΓΡΑΦΗΜΑ 19: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ.....	157
ΓΡΑΦΗΜΑ 20: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ.....	158
ΓΡΑΦΗΜΑ 21: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ	159
ΓΡΑΦΗΜΑ 22: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ.....	161
ΓΡΑΦΗΜΑ 23: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ.....	162
ΓΡΑΦΗΜΑ 24: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ.....	163
ΓΡΑΦΗΜΑ 25: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ	164
ΓΡΑΦΗΜΑ 26: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Κ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	166
ΓΡΑΦΗΜΑ 27: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Κ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.....	167
ΓΡΑΦΗΜΑ 28: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ	167
ΓΡΑΦΗΜΑ 29: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ.....	170
ΓΡΑΦΗΜΑ 30: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΚΙΛΚΙΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ	175
ΓΡΑΦΗΜΑ 31: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΠΕΛΛΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ.....	176
ΓΡΑΦΗΜΑ 32: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΠΙΕΡΙΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ	178
ΓΡΑΦΗΜΑ 33: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΣΕΡΡΩΝ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ.....	179
ΓΡΑΦΗΜΑ 34: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Α.Μ.Θ.	182
ΓΡΑΦΗΜΑ 35: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Α.Μ.Θ.	182
ΓΡΑΦΗΜΑ 36: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ.....	183

ΓΡΑΦΗΜΑ 37: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΈΒΡΟΥ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ.....	184
ΓΡΑΦΗΜΑ 38: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΚΑΒΑΛΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ	188
ΓΡΑΦΗΜΑ 39: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΞΑΝΘΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ	189
ΓΡΑΦΗΜΑ 40: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΡΟΔΟΠΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ	191
ΓΡΑΦΗΜΑ 41: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ.....	193
ΓΡΑΦΗΜΑ 42: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΑΤΤΙΚΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ	194
ΓΡΑΦΗΜΑ 43: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	200
ΓΡΑΦΗΜΑ 44: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ.....	201
ΓΡΑΦΗΜΑ 45: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ.....	201
ΓΡΑΦΗΜΑ 46: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ.....	203
ΓΡΑΦΗΜΑ 47: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ.....	205
ΓΡΑΦΗΜΑ 48: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Δ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.....	207
ΓΡΑΦΗΜΑ 49: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Δ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	207
ΓΡΑΦΗΜΑ 50: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ.....	208
ΓΡΑΦΗΜΑ 51: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΦΛΩΡΙΝΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ.....	209
ΓΡΑΦΗΜΑ 52: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	211
ΓΡΑΦΗΜΑ 53: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	211
ΓΡΑΦΗΜΑ 54: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ	212
ΓΡΑΦΗΜΑ 55: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ	214
ΓΡΑΦΗΜΑ 56: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΛΕΥΚΑΔΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ.....	215
ΓΡΑΦΗΜΑ 57: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	216
ΓΡΑΦΗΜΑ 58: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	217
ΓΡΑΦΗΜΑ 59: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ	218
ΓΡΑΦΗΜΑ 60: Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΤΟΥ Ν. ΤΡΙΚΑΛΩΝ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ.....	220
ΓΡΑΦΗΜΑ 61: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (%) ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ.	222
ΓΡΑΦΗΜΑ 62: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ.....	222
ΓΡΑΦΗΜΑ 63: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (%) ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ Π/Υ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ	228
ΓΡΑΦΗΜΑ 64: ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ Π/Υ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΈΡΓΩΝ	229
ΓΡΑΦΗΜΑ 65: ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΒΑΣΗ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΥ Π/Υ (ΠΕΡ. 06-08).....	236
ΓΡΑΦΗΜΑ 66: ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. (ΠΕΡ. 2006-08).....	237
ΓΡΑΦΗΜΑ 67: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (%) ΑΠΟΛΥΤΟΥ ΥΨΟΥΣ ΕΡΓΩΝ Ε.Σ.Π.Α.	240
ΓΡΑΦΗΜΑ 68: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ Κ.Κ. ΜΕΓΕΘΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΚΑΙ Α.Ε.Π. ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	250
ΓΡΑΦΗΜΑ 69: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ Κ.Κ. ΜΕΓΕΘΩΝ ΕΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΚΑΙ Α.Ε.Π. ΑΝΑ ΝΟΜΟ	251
ΓΡΑΦΗΜΑ 70: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ Κ.Κ. ΜΕΓΕΘΩΝ ΕΡΓΩΝ Ε.Σ.Π.Α. ΚΑΙ Α.Ε.Π. ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ.....	252

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΧΑΡΤΩΝ

ΧΑΡΤΗΣ 1: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ (ΑΠΟΛΥΤΟΥ) ΥΨΟΥΣ Π/Υ ΓΙΑ ΕΡΓΑ Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ	224
ΧΑΡΤΗΣ 2: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΥΨΟΥΣ Π/Υ ΓΙΑ ΕΡΓΑ Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ	225
ΧΑΡΤΗΣ 3: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΜΕΣΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ Π/Υ ΑΝΑ ΕΡΓΟ Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΝΟΜΟΥ (ΕΚ. €).....	227
ΧΑΡΤΗΣ 4: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΥΨΟΥΣ Π/Υ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	230
ΧΑΡΤΗΣ 5: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΥΨΟΥΣ Π/Υ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ	231
ΧΑΡΤΗΣ 6: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΥΨΟΥΣ Π/Υ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΣΤΕΓΑΣΗΣ ΔΗΜ. ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	232
ΧΑΡΤΗΣ 7: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΥΨΟΥΣ Π/Υ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ.....	233
ΧΑΡΤΗΣ 8: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ (ΑΠΟΛΥΤΟΥ) ΥΨΟΥΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΑΠΑΝΗΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Ε.Σ.Π.Α. (ΣΕ ΕΚ. €).....	242
ΧΑΡΤΗΣ 9: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΥΨΟΥΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΑΠΑΝΗΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Ε.Σ.Π.Α (€)	244
ΧΑΡΤΗΣ 10: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΜΕΣΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΑΠΑΝΗΣ ΓΙΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Ε.Σ.Π.Α (ΕΚ. €)	246

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΙΚΟΝΑ 1: ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ».....	106
ΕΙΚΟΝΑ 2: ΜΟΝΙΜΗ ΖΕΥΞΗ ΡΙΟΥ-ΑΝΤΙΡΡΙΟΥ: ΓΕΦΥΡΑ «ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ»	107
ΕΙΚΟΝΑ 3: «ΑΤΤΙΚΗ ΟΔΟΣ»: ΚΟΜΒΟΣ 6 (ΛΕΩΦΟΡΟΥ ΦΥΛΗΣ)	109

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ & ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑ	ΕΡΜΗΝΕΙΑ
Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
Α.Μ.Θ.	(Περιφέρεια) Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
ΒΙ.Π.Ε.	Βιομηχανικές Περιοχές
Γ.Γ.Ο.Α.	Γενική Γραμματεία Ολυμπιακής Αξιοποίησης
Δ.Ε.Κ.	Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (νυν: Ευρωπαϊκό Δικαστήριο)
Δ.Ε.Κ.Ο.	Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί
Δ.ΕΠ.Α.ΝΟ.Μ.	Δημόσια Επιχείρηση Ανέγερσης Νοσηλευτικών Μονάδων
Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ.	Διυπουργική Επιτροπή Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα
ΔΙ.Α.ΔΥ.ΜΑ.	(Ανώνυμη Εταιρεία) Διαχείρισης Απορριμμάτων Δυτικής Μακεδονίας
Ε.Β.Ε.Α.	Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών
Ε.Γ.Α.	Ειδική Γραμματεία Αποκρατικοποιήσεων
Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.	Ειδικής Γραμματείας Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Σ.	Εταιρεία Ειδικού Σκοπού
ΕΛ.ΑΣ.	Ελληνική Αστυνομία
Ε.Π.Α.Α.	Έγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης
Ε.Σ.Π.Α.	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
Ε.Τ.ΕΠ.	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
Ε&Α	Έρευνα και Ανάπτυξη
Η.Β.	Ηνωμένο Βασίλειο
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής
Κ.Ε.Δ.	Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου
Κ.Λ.Α.Π.	Κέντρον Λουτροθεραπείας Αναπήρων Πολέμου
Μ.Μ.Ε.	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
Ν.Π.Δ.Δ.	Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
Ξ.Α.Ε.	Ξένες Άμεσες Επενδύσεις
Ο.Ν.Ε.	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
Ο.Ο.Σ.Α.	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
Ο.Σ.Δ.Α.	Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Απορριμμάτων
Ο.Σ.Κ.	Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων
Ο.Τ.Α.	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Δ.Ε.	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
Π.Δ.Π.	Πολυτετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο
Σ.Α.Ε.	Συλλογική Απόφαση Ένταξης
Σ.Δ.Ι.Τ.	Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα
Σ.Ο.Τ.Α.Μ.Θ.	Σύνδεσμος Ο.Τ.Α. Μείζονος Θεσσαλονίκης
Τ.Α.Σ.Ε.	Τράπεζα Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης
Υ.Ε.Α.	Υπουργείο Εθνικής Άμυνας
Υ.Ε.Ν.	Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας
Φ.Π.Α.	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
Χ.Υ.Τ.Α.	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων
English Terminology	
B.B.O.	Buy Build Operate
B.O.O.T.	Build Own Operate Transfer
B.O.T.	Build Operate Transfer
E.M.A.S.	(European) Eco-Management and Audit Scheme
L.R.O.	Lease Rehabilitate Operate
N.A.O.	(U.K.) National Audit Office
P.F.I.	Private Finance Initiative
P.P.P.'s	Public Private Partnerships
T.E.N.'s	Trans-European Networks
T.F.G.R.	(European) Task Force for Greece

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η ολοκλήρωση της παρούσας διατριβής δεν θα ήταν δυνατή χωρίς την βοήθεια και την αμέριστη συμπαράσταση ανθρώπων που κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν. Θα ήθελα συνεπώς να ευχαριστήσω πρωτίστως τον επιβλέποντα καθηγητή του Τμήματος Κοινωνιολογίας, της Σχολής Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Παντείου Πανεπιστημίου, κ. Θεόδωρο Σακελλαρόπουλο για την έμπειρη καθοδήγησή του και τις καίριες κατευθύνσεις και παρατηρήσεις του που συνέβαλλαν τα μέγιστα στην ολοκλήρωση της παρούσης προσπάθειας. Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω και στα άλλα δύο μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής, τον καθηγητή κ. Τσοτσορό Ευστάθιο και στον επίκουρο καθηγητή κ. Οικονόμου Χαράλαμπο για την άψογη συνεργασία και τις γόνιμες παρατηρήσεις τους.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με αφορμή τη δημοσίευση άρθρων στις εφημερίδες που αφορούσαν το νόμο 3389/05 περί «*Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα*», υπήρξε προβληματισμός για το αν το συγκεκριμένο χρηματοδοτικό εργαλείο προάγει την ανάπτυξη ή αποτελεί απλά έναν τρόπο με τον οποίο ο ιδιωτικός τομέας επιδιώκει να αυξήσει τα κέρδη του και να ελαχιστοποιήσει τους κινδύνους, δεσμεύοντας τους δημόσιους φορείς με Συμπράξεις σε έργα που παρέχουν ασφάλεια. Η γενικότερη στάση μου υπήρξε αρκετά **επιφυλακτική** σχετικά με το εάν η ώσμωση των δημόσιων και των ιδιωτικών κεφαλαίων μπορεί να αποβεί επικερδής για το δημόσιο.

Διαβάζοντας Σαίξπηρ, και ειδικά το χωρίο που αναφέρει ότι «*οι αμφιβολίες είναι προδότες, (και) γίνονται αιτία να χάσουμε το καλό που θα μπορούσαμε να κερδίσουμε γιατί μας κάνουν να φοβόμαστε να ενεργήσουμε*», πρότεινα στον καθηγητή κ. Σακελλαρόπουλο, να διερευνήσω την προσφορά των Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (Σ.Δ.Ι.Τ.) στην διαδικασία της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα.

Με μεγάλη μου χαρά, ο καθηγητής απεδέχθη την πρότασή μου, τον Ιούλιο του 2008, και πλέον βρίσκομαι στην ευχάριστη θέση να παρουσιάσω τα αποτελέσματα της εργασίας αυτής, φιλοδοξώντας ότι μέσα από τα συμπεράσματα και τις προτάσεις, θα συμβάλλω έστω και κατ' ελάχιστο στη βελτίωση του οικονομικού αυτού εργαλείου.

Διατρέχοντας τη βιβλιογραφία, διαπιστώνεται ότι από την αρχαιότητα υπήρχαν αναθέσεις δημόσιας υπηρεσίας σε ιδιώτες, όπως για παράδειγμα η είσπραξη των φόρων από ιδιώτες. Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα δε, στο Ηνωμένο Βασίλειο (Η.Β.), άρχισαν να αναπτύσσονται συμπράξεις για την διαχείριση κοινών αγαθών, όπως η ύδρευση, η αποχέτευση κ.λπ. Το Η.Β. πρωτοστάτησε στον τομέα των Συμπράξεων και συνέβαλλε στην εξέλιξή τους κατά τρόπο, ώστε ο ιδιωτικός τομέας να εισπράττει το αντίτιμο που του αναλογεί, είτε από τον χρήστη της υπηρεσίας, είτε απευθείας από την δημόσια αρχή.

Με την πάροδο των ετών, οι πρώιμες αυτές «Συμβάσεις Παραχώρησης» εξελίχθηκαν και επεκτάθηκαν σε αρκετές άλλες χώρες της Ευρώπης.¹ Η έννοια της παραδοσιακής «εξ επαχθούς αιτίας» Σύμβασης Παραχώρησης διευρύνεται σταδιακά, για να συμπεριλάβει τις μορφές υλοποίησης των έργων που απαιτούνται για την προώθηση της Κοινής Ευρωπαϊκής Αγοράς (Τρόβα, 2005). Οι Συμπράξεις καθιερώνονται σταδιακά και νέοι τύποι και μορφές κάνουν την εμφάνισή τους, με περισσότερη ή λιγότερη εμπλοκή του ιδιωτικού φορέα στην φάση της λειτουργίας και της κατασκευής των έργων. Στον πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έμεινε απαθής και με παρότρυνση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τον Απρίλιο του 2004, παρουσίασε το «Πράσινο Βιβλίο»² για τις Σ.Δ.Ι.Τ., καθώς και το κοινοτικό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων και των συμβάσεων παραχώρησης³.

Στην Ελλάδα, οι Συμπράξεις άρχισαν να αναπτύσσονται από το 1991 και έπειτα, κυρίως σε έργα μεταφορικών υποδομών. Η συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας συμμετοχής (και) των ιδιωτών στην προσπάθεια δημιουργίας των Ευρωπαϊκών υποδομών έδωσε στη χώρα μας μερικά από τα μεγαλύτερα έργα, όπως η Ζεύξη Ρίου-Αντιρρίου, το Αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος και η Αττική Οδός που υλοποιήθηκαν μέσω Συμπράξεων. Παράλληλα, πλήθος έργων μέσω Συμβάσεων Παραχώρησης, καθώς και μέσω άλλων τύπων Σ.Δ.Ι.Τ. είχαν ήδη αρχίσει να υλοποιούνται από τα μέσα τις δεκαετίας του '90. Ενδεικτικά να αναφέρουμε πλήθος τοπικών έργων που υλοποιήθηκαν βάσει της δυνατότητας των Ο.Τ.Α. να συγκροτούν εταιρείες για την κατασκευή τους (Π.Δ.30/96⁴), πλήθος συγκοινωνιακών/κατασκευαστικών έργων στο πλαίσιο των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, καθώς και πλήθος έργων στον τομέα της ενέργειας και ιδιαίτερα από την Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.) για την κάλυψη των αυξανόμενων ενεργειακών αναγκών της χώρας. Ιδιαίτερα όσον αφορά τη

¹ Ο δέκατος ένατος αιώνας θεωρείται ως ο «χρυσός αιώνας» της Σύμβασης Παραχώρησης, με πολλά παραδείγματα εφαρμογής των συμβάσεων αυτών για την δημιουργία βασικών συγκοινωνιακών, λιμενικών και ενεργειακών υποδομών στην Ελλάδα και την Γαλλία (Τρόβα, 2005).

² Το πλήρες κείμενο του οποίου παρουσιάζεται στο Παράρτημα του παρόντος κειμένου (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0327:FIN:EL:PDF>).

³ Οι δημόσιες συμβάσεις διακρίνονται από τις συμβάσεις παραχώρησης λόγω του γεγονότος ότι οι τελευταίες συνεπάγονται και μεταβίβαση της ευθύνης εκμετάλλευσης. Στην περίπτωση έργων, η οδηγία 93/37/ΕΟΚ ήταν αυτή που διέκρινε την σύμβαση παραχώρησης έργου από μία δημόσια σύμβαση με βάση την παραχώρηση στον ανάδοχο της εκμετάλλευσης του έργου ως **αντάλλαγμα** για την κατασκευή του (European Parliament and Council, 1993a). Στην περίπτωση των υπηρεσιών, η οδηγία 2004/18/ΕΚ ορίζει τις συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών ως συμβάσεις που έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά με τις δημόσιες συμβάσεις **πλην** του γεγονότος ότι το αντάλλαγμα είναι, είτε στο δικαίωμα εκμετάλλευσης μόνο, είτε στο δικαίωμα εκμετάλλευσης σε συνδυασμό με την καταβολή αμοιβής (European Parliament and Council, 2004).

⁴ Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (<http://www.eetaa.gr:8080/ekdoseis/pdf/061.pdf>).

Δ.Ε.Η. έχουν υλοποιηθεί μέχρι σήμερα αρκετά έργα με την μέθοδο της αυτοχρηματοδότησης, όπως για παράδειγμα αιολικά πάρκα, μικρά υδροηλεκτρικά εργοστάσια καθώς και εργοστάσια καύσης στερεών αποβλήτων (π.χ. Νέα Λιόσια). Αν και η δυναμική των έργων αυτών για την υλοποίησή τους μέσω Σ.Δ.Ι.Τ. συνεχίζεται, όπως φαίνεται και από σχετικά πρόσφατο δημοσίευμα αναφορικά με την προσπάθεια υλοποίησης δύο μεγάλων Φωτοβολταϊκών Πάρκων για ηλεκτροπαραγωγή (σε Κοζάνη και Μεγαλόπολη)⁵, ωστόσο, τα έργα αυτά δεν θα αποτελέσουν αντικείμενο της παρούσας ανάλυσης.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, το καλό προηγούμενο από την εκτέλεση όλων των ανωτέρω έργων συνέβαλλε στην ψήφιση, κατά το έτος 2005, του Ν. 3389/05 για την καλύτερη εκμετάλλευση της εμπειρίας, της τεχνογνωσίας, των πόρων και των δυνατοτήτων των ιδιωτικών φορέων.

Στο ανωτέρω πλαίσιο τα έργα Συμπράξεων που εντάχθηκαν σε όλη την επικράτεια, σε εφαρμογή του Ν. 3389/05, απετέλεσαν και την ουσιαστικότερη πηγή πληροφόρησης, προκειμένου να διερευνηθεί η συμμετοχή του παραπάνω εργαλείου στην ανάπτυξη της χώρας. Η διερεύνηση αυτή πραγματοποιήθηκε, θέτοντας την ακόλουθη **υπόθεση εργασίας** και εξετάζοντάς την με την χρήση στοιχείων από την Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.), καθώς και την αντιπαραβολή στοιχείων από έργα ενταγμένα στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.).

«Τα έργα που υλοποιούνται με την μορφή των Συμπράξεων μπορούν να θεωρηθούν ως ένας πυλώνας που συντελεί στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας».

Στόχος υπήρξε η, υπό προϋποθέσεις⁶, τοποθέτηση των Σ.Δ.Ι.Τ. εντός της Ελληνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής και η διερεύνηση της συμβολής των Συμπράξεων, σε σχέση με άλλα αναπτυξιακά εργαλεία, στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας.

⁵ Κατάλογος προς υλοποίηση έργων τα προσεχή έτη: <http://ypodomes.com/index.php/alles-upodomes/afieromata/item/19545-o-katalogos-me-ta-mellontika-erga-stin-ellada-martios-2013>

⁶ Οι «προϋποθέσεις» αυτές αφορούν ένα μοντέλο οργάνωσης που προτείνεται στο πλαίσιο της παρούσης διατριβής, όπου η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. παίζει σημαίνοντα ρόλο και οι αποφάσεις για την επιλογή και έγκριση των έργων αφήνονται σε Περιφερειακό/Τοπικό επίπεδο.

Για τους σκοπούς αυτούς, μία σειρά κρίσιμων ερωτημάτων έπρεπε να απαντηθούν. Ερωτήματα όπως:

- Ποιος είναι ο βαθμός συνεισφοράς του εργαλείου των Σ.Δ.Ι.Τ. στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας,
- Ποιος είναι ο βαθμός συνεισφοράς του εργαλείου των Σ.Δ.Ι.Τ. στην επίτευξη ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης στην χώρα,
- Ποιος είναι ο βαθμός συνεισφοράς άλλων πηγών χρηματοδότησης (π.χ. Ε.Σ.Π.Α.) στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας,
- Οι άλλες πηγές χρηματοδότησης εμφανίζουν συνέργιες με το εργαλείο των Σ.Δ.Ι.Τ. και εάν ναι σε ποιο βαθμό;

Η ικανοποιητική απάντηση των ανωτέρω ερωτημάτων σκιαγραφεί, σε μεγάλο βαθμό, τον ρόλο και τον βαθμό συνεισφοράς των Συμπράξεων στην Ελληνική Αναπτυξιακή Στρατηγική και στηρίζεται σε στοιχεία από την Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. (για τις Σ.Δ.Ι.Τ.) και από το Ο.Π.Σ. (για το Ε.Σ.Π.Α.). Επιπλέον αυτών, ωστόσο, και προκειμένου τα αποτελέσματα της ανάλυσης να διέπονται από εγκυρότητα και αξιοπιστία έπρεπε να απαντηθούν και μία σειρά μεθοδολογικών ερωτημάτων, όπως:

- Ποια είναι η μεθοδολογία που πρέπει να ακολουθηθεί, προκειμένου να οδηγηθούμε σε αξιόπιστα και χρήσιμα συμπεράσματα,
- Μπορούμε να βασισθούμε σε συμπλήρωση «τυπικών» ερωτηματολογίων, ή μήπως πρέπει να προχωρήσουμε σε διεξοδική ανάλυση των έργων, και εάν ναι, ποιά μέθοδος πρέπει να ακολουθηθεί για την επεξεργασία των (πρωτογενών) δεδομένων και ποιός ο βαθμός αξιοπιστίας των αποτελεσμάτων που προκύπτουν,
- Αρκεί η ανάλυση των έργων ως προς την οικονομική/περιφερειακή τους συνιστώσα, ή πρέπει να εξετάσουμε και άλλες πτυχές τους (π.χ. χωρική ή κλαδική κατανομή τους);

Τέλος, για την διερεύνηση της συνεισφοράς ή μη του κανονιστικού πλαισίου της Ε.Ε. και της χώρας μας στην προώθηση των Συμπράξεων, καθώς και για την αναζήτηση του βέλτιστου τρόπου με τον οποίο θα πρέπει να επιλέγονται/εγκρίνονται τα έργα, τίθενται προς απάντηση και τα ακόλουθα ερωτήματα:

- Το κανονιστικό πλαίσιο (Ευρωπαϊκό και Ελληνικό) διευκολύνει τελικά ή περιορίζει τις Συμπράξεις,
- Η «Πράσινη Βίβλος» για τις Σ.Δ.Ι.Τ. αποτελεί κοινή συνισταμένη των Ευρωπαϊκών κρατών ή μήπως ένα -τεχνοκρατικά μόνον- άρτιο εργαλείο,
- Ο Ν. 3389/05 για τις Σ.Δ.Ι.Τ. διευκολύνει τελικά των εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων στην αναπτυξιακή διαδικασία, ή αποτελεί το πλαίσιο μέσω του οποίου διοχετεύονται πόροι χαμηλής αναπτυξιακής αποδοτικότητας, αλλά με «σίγουρη» απόδοση για τον ιδιώτη επενδυτή, στην αναπτυξιακή διαδικασία, και τέλος
- Η ανάπτυξη του εργαλείου των Σ.Δ.Ι.Τ. πρέπει να είναι κεντρικά κατευθυνόμενη, ή μήπως πρέπει να «αφεθεί» στην ευχέρεια των δύο (2) βαθμών τοπικής αυτοδιοίκησης (Περιφέρειες – Δήμοι), τάσσοντας το εργαλείο αυτό στην εξυπηρέτηση των αναπτυξιακών τους αναγκών;

Για την απάντηση των ανωτέρω ερωτημάτων η παρούσα διατριβή χωρίσθηκε σε έξι (6) νοηματικές ενότητες, που εστιάζουν σταδιακά στα έργα που υλοποιούνται με την μορφή των Συμπράξεων. Οι πρώτες τέσσερις («Οικονομική και Περιφερειακή Ανάπτυξη: Η Ελληνική Αναπτυξιακή Στρατηγική», «Σ.Δ.Ι.Τ.: Θεωρητική Στήριξη», «Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ευρώπη» και «Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ελλάδα») αποτελούν το θεωρητικό τμήμα της διατριβής. Στην πέμπτη ενότητα («Ανάλυση των Έργων Σ.Δ.Ι.Τ. & Ε.Σ.Π.Α.») παρουσιάζονται, αναλύονται και συγκρίνονται τα αποτελέσματα από την επεξεργασία των πρωτογενών δεδομένων, προκειμένου να εξαχθούν κάποια «Συμπεράσματα-Προτάσεις» στην έκτη και τελευταία ενότητα. Ακολουθεί αναλυτικότερη περιγραφή.

Στην **Ενότητα Ι** («Οικονομική και Περιφερειακή Ανάπτυξη: Η Ελληνική Αναπτυξιακή Στρατηγική») παρουσιάζεται η έννοια της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης και διαμορφώνεται το πλαίσιο, στο οποίο η ελληνική οικονομία θα πρέπει να κινηθεί κατά τα επόμενα χρόνια, προκειμένου να εξέλθει της κρίσης. Τέσσερις (4) πυλώνες διαμορφώνουν το πλαίσιο αυτό: οι δημόσιες επενδύσεις, οι ξένες άμεσες επενδύσεις, τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης (Ε.Σ.Π.Α.) και (δυνητικά) οι Σ.Δ.Ι.Τ.

Η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης νοείται ως μία πολυσύνθετη διαδικασία η οποία, εκτός από την αύξηση της παραγωγής και του Α.Ε.Π., περιλαμβάνει και διαρθρωτικές οικονομικές αλλαγές -μονιμότερου χαρακτήρα-, καθώς και αλλαγές στο

θεσμικό, τεχνολογικό, κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο της εκάστοτε χώρας (Πολύζος, 2011). Για αυτόν ακριβώς τον λόγο λαμβάνονται υπόψη και άλλες, περισσότερο ποιοτικοί παράμετροι, όπως η αύξηση του επιπέδου κοινωνικής ευημερίας και η καλύτερη διανομή του παραγόμενου εισοδήματος (Πετράκος & Ψυχάρης, 2004). Ξεκαθαρίζεται συνεπώς η έννοια της «οικονομικής ανάπτυξης» από την «οικονομική μεγέθυνση» και η συμβολή της περιφερειακής ανάπτυξης στην καλύτερη διανομή του εισοδήματος ανάμεσα στους κατοίκους μίας χώρας.

Ο δρόμος για μία περισσότερο περιφερειακή - χωρική - διάσταση των οικονομικών φαινομένων υπήρξε μακρύς (Krugman, 2011). Από τις πρώτες «αισιόδοξες» προσεγγίσεις, που προέβλεπαν σύγκλιση στα επίπεδα των ανισοτήτων ανάμεσα στις φτωχότερες και πλουσιότερες χώρες ή/και περιφέρειες (Rostow, 1960), μεταβαίνουμε σταδιακά στην επικράτηση των «απαισιόδοξων» (επαληθεύσεων πλέον) περί αύξησης του χάσματος των ανισοτήτων (Πετράκος & Ψυχάρης, 2004), και απόκλισης στα επίπεδα ευημερία μεταξύ των περιφερειών. Η μετάβαση αυτή λαμβάνει χώρα παράλληλα με την μεταστροφή των επιστημόνων από τυποποιημένα μοντέλα «Θεωριών Περιφερειακής Ανάπτυξης» σε λιγότερο «κανονιστικές» προσεγγίσεις που δίνουν μεγαλύτερη έμφαση σε εμπειρικές παρατηρήσεις, όπως οι «Οικονομίες Συγκέντρωσης» (O' Sullivan, 2003), η ανάπτυξη «από τα κάτω», με έμφαση στη γνώση και την καινοτομία (Porter, 1990), καθώς και η σημασία του χώρου (Krugman, 1991) για την προσέλκυση οικονομικών δραστηριοτήτων. Η «περιφερειακή ανθεκτικότητα» (Καλλιώρας, 2011), η δημιουργία δικτύων και η συνεργασία, η συμμετοχή και η αρχή της «Βιώσιμης – Αειφόρου Ανάπτυξης» οριοθετούν πλέον το (νέο) πλαίσιο στο οποίο οι Σ.Δ.Ι.Τ. καλούνται να συνεισφέρουν.

Στην **Ενότητα II** («Σ.Δ.Ι.Τ.: Θεωρητική Στήριξη») παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο λειτουργίας των Σ.Δ.Ι.Τ. Οι Σ.Δ.Ι.Τ. συνάπτονται μεταξύ ενός δημόσιου και ενός ιδιωτικού φορέα για την χρηματοδότηση, εκτέλεση και λειτουργία έργων ή/και την παροχή υπηρεσιών και αποτελούν μία συμβατική σχέση μεγάλης, συνήθως, χρονικής διάρκειας (European Commission, 2004a). Η φιλοσοφία τους βασίζεται στην παροχή βελτιωμένων ποιοτικά και ποσοτικά υπηρεσιών, σε σύντομο χρονικό διάστημα, με τον συνδυασμό των πόρων και των δυνατοτήτων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα (European Commission, 2004b) και προέκυψε από την εξέλιξη του αρχικού εργαλείου των «Συμβάσεων Παραχώρησης» για την υλοποίηση των έργων

που απαιτούνταν για την «οικοδόμηση της εικόνας της Ευρώπης ... ως υπερδύναμης στην παγκόσμια κοινωνία» (Τρόβα, 2005).

Στην ίδια ενότητα παρουσιάζονται οι βασικές αρχές των Συμπράξεων, που είναι η «οικονομική αποδοτικότητα» του έργου και η «κατανομή του κινδύνου» (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ), καθώς και οι τύποι και τα σχήματα των Συμπράξεων που απαντώνται διεθνώς. Επιπλέον, σκιαγραφείται η δομή της χρηματοδότησης των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. και περιγράφεται ο «μηχανισμός πληρωμών», που στοχεύει στην διαφύλαξη της συμφωνίας για την υλοποίηση του έργου, την τήρηση των όρων της σύμβασης και την επίτευξη «οικονομικότητας» της δαπάνης.

Τα έργα που υλοποιούνται με την μέθοδο των Συμπράξεων πλεονεκτούν, έναντι αυτών που υλοποιούνται μέσω των παραδοσιακών δημοσίων συμβάσεων, χρηματοδοτώντας πρόσθετα έργα και υπηρεσίες, μεταβιβάζοντας σημαντικό μερίδιο των κινδύνων στον ιδιωτικό φορέα (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ) και βελτιώνοντας, εν τέλει, το επενδυτικό κλίμα. Επίσης, υλοποιούνται ταχύτερα (European Commission, 2004b), παραδίδονται έγκαιρα (Akintola, Beck, & Hardcastle, 2003) και δημιουργούν έσοδα, για μεγάλα χρονικά διαστήματα, συμβάλλοντας στην επίτευξη μακροοικονομικής σταθερότητας (Akitoby, Hemming, & Schwartz, 2007).

Οι Σ.Δ.Ι.Τ., ωστόσο, έχουν επικριθεί για μειωμένη ευελιξία, χαμηλό βαθμό «ενσωμάτωσης» των παραγόμενων έργων στο γενικότερο σύστημα σχεδιασμού και αμφίβολες επιπτώσεις στην τοπική οικονομία των περιοχών παρέμβασης. Επιπλέον - και κυριότερα - για το γεγονός ότι «νομιμοποιούν» μη δημοκρατικές διαδικασίες «κατ' εξαίρεση» μέτρων σχεδιασμού. Οι πολέμιοι, ωστόσο, των Σ.Δ.Ι.Τ. θα πρέπει να αναλογισθούν την «οικονομική αποδοτικότητα» του θεσμού και την «ελάφρυνση» που προκύπτει στους κρατικούς προϋπολογισμούς, με αποτέλεσμα την «αποδέσμευση» πόρων για την άσκηση κοινωνικών πολιτικών

Στην **Ενότητα III** («Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ευρώπη») παρουσιάζουμε τις θέσεις τις Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις Σ.Δ.Ι.Τ. Οι θέσεις αυτές αντικατοπτρίζονται στην ανακοίνωση του Προέδρου της Επιτροπής, José Manuel Barroso, στις 19/11/2009 με την οποία καθιστά τις Σ.Δ.Ι.Τ. εργαλείο για την τόνωση της απασχόλησης, την έξοδο από την κρίση και την αποκατάσταση των δημοσίων οικονομικών. Στο πλαίσιο αυτό,

προτείνεται η βελτίωση των κανόνων, των διαδικασιών και του γενικότερου πλαισίου υπέρ της καινοτομίας σε θέματα Συμπράξεων.

Στην ίδια ενότητα παρουσιάζονται παράδειγμα από την εφαρμογή των Συμπράξεων στην Ευρώπη, με ιδιαίτερη αναφορά στο Η.Β., όπου η αξιολόγηση του θεσμού των Συμπράξεων έδειξε ικανοποίηση των χρηστών από τα έργα, καλή συνολική επίδοση και ικανοποιητική πλήρωση των συμβατικών τους όρων (H.M. Treasury, 2006). Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται και στην Γερμανία που έχει να επιδείξει σημαντικό αριθμό έργων σε Δημοτικό και Ομοσπονδιακό επίπεδο (National Audit Office, 2009) και ικανοποίηση των τοπικών αρχών από την εξέλιξή τους (P.P.P. Task Force, 2007). Η πορεία υλοποίησης των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. γενικά κρίνεται ως επιτυχημένη, αν και σε αρκετές περιπτώσεις έχουν υπάρξει προβλήματα κυρίως, όσον αφορά στην σωστή μεταβίβαση και υπολογισμό των κινδύνων (European Commission, 2004b). Χρήσιμα «διδάγματα» επίσης μπορούν να αξιοποιηθούν για την περαιτέρω βελτίωση του θεσμού.

Από την πορεία υλοποίησης έργων μέσω Συμπράξεων στην Ευρώπη γίνεται αντιληπτό ότι οι τομείς που έλκυσαν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον ήταν οι «Υποδομές», η «Υγεία» και η «Παιδεία». Τα αποτελέσματα από την μέχρι και το 2009 πορεία τους δείχνουν την ξεκάθαρη υπεροχή του Η.Β., όσον αφορά την αξία (63% του συνόλου αυτών) αλλά και τον αριθμό των συναφθέντων συμβάσεων. Σημαντικό είναι και το μερίδιο της Γερμανίας, αναφορικά με τον αριθμό των συναφθέντων Συμπράξεων, ενώ η χώρα μας κυμαίνεται στο 7% περίπου (National Audit Office, 2001), ποσοστό που σήμερα πλέον υπολογίζεται σαφώς μεγαλύτερο.

Στην τέταρτη και τελευταία ενότητα του θεωρητικού τμήματος της παρούσης (**Ενότητα IV** -«Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ελλάδα») εστιάζουμε στην πορεία υλοποίησης των Συμπράξεων πριν αλλά και, κυρίως, μετά την ψήφιση του Ν. 3389/05 για τις Σ.Δ.Ι.Τ.

Πριν από τον νόμο, τρία (3) υπήρξαν τα σημαντικότερα έργα που υλοποιήθηκαν με την μέθοδο των Συμπράξεων. Πρόκειται για το Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος», την μόνιμη «Ζεύξη Ρίου-Αντιρρίου» και την υλοποίηση του Περιφερειακού Δακτυλίου Αθηνών – «Αττική Οδός», έργα με σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία.

Με την ψήφιση του Ν. 3389/05 οριοθετείται το πεδίο εφαρμογής των Συμπράξεων και δημιουργούνται οι απαραίτητοι φορείς για την έγκριση (Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ.) και την υποστήριξη (Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.) των εμπλεκόμενων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων. Επιπλέον, καθορίζονται οι διαδικασίες ανάθεσης, το συμβατικό πλαίσιο και λαμβάνεται μέριμνα για ειδικές περιστάσεις (π.χ. έκδοση αδειών) και νομικά ζητήματα που προκύπτουν από τις Συμπράξεις.

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην δομή διοίκησης του νόμου, όπου παρουσιάζονται αναλυτικά οι αρμοδιότητες της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. και της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ., καθώς και η διαδικασία η οποία ακολουθείται από την υποβολή της πρότασης στην Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. μέχρι και την υπαγωγή της ή μη στο σύστημα των Συμπράξεων.

Ο νόμος για τις Σ.Δ.Ι.Τ. συνεισέφερε στην αναπτυξιακή διαδικασία, έχοντας ευρύ πεδίο εφαρμογής και καταργώντας τις, μέχρι πρότινος, γραφειοκρατικές διαδικασίες, όπως για παράδειγμα την επικύρωση από την Βουλή κάθε Σ.Δ.Ι.Τ. Επιπλέον, ενσωμάτωσε νέα εργαλεία στις διαδικασίες διαπραγμάτευσης, όπως τον «Ανταγωνιστικό Διάλογο». Δεν κατάφερε, ωστόσο, να αντιμετωπίσει θέματα κατανομής των κινδύνων ανάμεσα στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα καθώς και θέματα καθυστερήσεων που προκαλούνται από την ύπαρξη «καχυποψίας» ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη. Η «καχυποψία» δε αυτή εντείνεται διαρκώς από την έλλειψη εμπειρίας της δημόσιας διοίκησης σε Συμπράξεις και έχει εξελιχθεί σε βασικό πρόβλημα των Σ.Δ.Ι.Τ.

Η ενότητα κλείνει με ορισμένες παρατηρήσεις και προτάσεις σχετικά με την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. και την Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. Συγκεκριμένα, προτείνεται η κατάργηση της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. και η ένταξη των έργων, αναλόγως της ιδιαιτερότητάς τους και της χωροταξικής τους κατανομής, είτε με απόφαση του αιρετού Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, είτε του αρμόδιου Υπουργού. Επιπλέον, προτείνεται η ενίσχυση της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ., που είναι υποστελεχωμένη και «ξεκομμένη» από την υπόλοιπη δημόσια διοίκηση, με την δημιουργία μονάδων σε κάθε περιφέρεια για την υποστήριξη των Συμπράξεων.

Ακολουθεί ή έρευνα (**Ενότητα V «Ανάλυση των Έργων Σ.Δ.Ι.Τ. & Ε.Σ.Π.Α.»**), όπου τίθενται μία σειρά ερωτημάτων, σχετικά με την **χωρική και τομεακή** κατανομή των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην επικράτεια, καθώς και σχετικά με την **πορεία υλοποίησής** τους.

Αντλώντας πρωτογενή (ποσοτικά) δεδομένα από την ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών σχετικά με τις Σ.Δ.Ι.Τ., καθώς και από το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (Ο.Π.Σ.) για την κατανομή της «Δημόσιας Δαπάνης» για έργα του Ε.Σ.Π.Α., καταλήγουμε, μετά και την επεξεργασία τους –βλ. μεθοδολογία, σε μία σειρά παρατηρήσεων.

Τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. φαίνεται να «έχουν την διάθεση»⁷ να συνεισφέρουν στην οικονομική περισσότερο, παρά στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας. Το επιχείρημα αυτό επιβεβαιώνεται κυρίως από την χωρική κατανομή του ύψους των «Προϋπολογισμένων» έργων, τα οποία ακολουθούν το «παγιωμένο» μοτίβο ανάπτυξης στα Ανατολικά της χώρας και επί του μεγαλύτερου συγκοινωνιακού της άξονα (Π.Α.Θ.Ε.). Υψηλότερες τιμές, τόσο σε απόλυτα, όσο και σε κατά κεφαλήν μεγέθη συγκεντρώνουν οι νομοί που βρίσκονται σε αυτές τις περιοχές. Επιπλέον, τα μεγαλύτερα από αυτά τα έργα συγκεντρώνονται σε περισσότερο ανεπτυγμένους νομούς και, βάση της τομεακής ανάλυσης, μόνον οι Τομείς της «Άμυνας» και της «Παιδείας» εμφανίζουν μια περισσότερο περιφερειακή διάσταση.

Αντιθέτως, τα έργα του Ε.Σ.Π.Α., εμφανίζουν (έστω και μικρό) περιφερειακό χαρακτήρα, ιδιαίτερα όσον αφορά την κατά κεφαλήν χωρική τους κατανομή. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται από την ελάχιστη χωρική συσχέτιση που παρατηρείται ανάμεσα στο ύψος των «Προϋπολογισμένων» έργων Σ.Δ.Ι.Τ. και στο ύψος της «Δημόσιας Δαπάνης» για έργα του Ε.Σ.Π.Α. Η χωρική αυτή συσχέτιση αποδυναμώνεται περισσότερο στα κατά κεφαλήν μεγέθη, υπονοώντας κάποιες, μικρές έστω, τάσεις **συμπληρωματικότητας** των έργων του Ε.Σ.Π.Α. που φαίνεται να καλύπτουν τα «κενά» των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Τα μέσα ύψη των έργων του Ε.Σ.Π.Α. υπήρξαν, ούτως ή άλλως, πολύ χαμηλότερα αυτών για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. συνεπώς η χωρική τους κατανομή δεν έχει ιδιαίτερη σημασία.

Φαίνεται επομένως πως η συμμετοχή και μόνο του ιδιωτικού τομέα στα σχήματα των Συμπράξεων αρκεί για να «παραμερίσει» τον περιφερειακό χαρακτήρα των έργων. Ο ιδιωτικός τομέας χαρακτηρίζεται από την επιδίωξή του να αυξήσει το κέρδος (Κόνσολας, 1997), στην προσπάθειά του συνεπώς αυτή είναι τελείως λογικό να «ωθεί» προς την υλοποίηση έργων σε περισσότερο ανεπτυγμένες περιοχές,

⁷ Η έκφραση «έχουν την διάθεση» παραπέμπει στο γεγονός ότι τα διαθέσιμα στοιχεία αφορούν σε «Προϋπολογισμένα» και όχι σε υλοποιημένα έργα, συνεπώς η κατανομή τους αποτελεί δείκτη **προθέσεων**.

δεδομένου ότι σε αυτές τις περιοχές πλεονεκτήματα, όπως οι οικονομίες συγκέντρωσης (Ο' Sullivan, 2003), η εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού (Abelina, 2008), καθώς και το γεγονός ότι είναι περισσότερο πυκνοκατοικημένες (και άρα εμφανίζουν μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς), έχουν άμεση επίπτωση στην κερδοφορία τους.

Η ανωτέρω παρατήρηση καθώς και το μοτίβο που ακολουθούν τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. σε σχέση με την «Δημόσια Δαπάνη» των έργων του Ε.Σ.Π.Α. διαμορφώνουν τα κυριότερα «Συμπεράσματα - Προτάσεις» (**Ενότητα VI**) της παρούσης διατριβής: μικρή συνεισφορά των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας, αρκετά περιθώρια βελτίωσης του κανονιστικού πλαισίου για τις Σ.Δ.Ι.Τ. με επανεστίαση στην οικονομική συνιστώσα των Συμπράξεων, σημαντικά περιθώρια βελτίωσης του εθνικού νομοθετικού πλαισίου με επιλογή των έργων σε χαμηλότερο επίπεδο αναφοράς (Περιφέρειες – Δήμοι), και τέλος ένα νέο «μοντέλο» Σ.Δ.Ι.Τ. που μπορεί να διαδραματίσει τον ρόλο ενός πυλώνα ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στο πλαίσιο εκπόνησης της παρούσης διδακτορικής διατριβής έγινε αναζήτηση, ανάγνωση και ιεράρχηση της διεθνούς, ευρωπαϊκής και ελληνικής βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας από τον χώρο τριών (3) κυρίως επιστημονικών πεδίων: της οικονομικής επιστήμης, της περιφερειακής ανάπτυξης και των συμπράξεων του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα.

Η βιβλιογραφία από τα δύο (2) πρώτα επιστημονικά πεδία υπήρξε τόσο ξενόγλωσση, όσο και ελληνική, δεδομένης της εμπειρίας των ελλήνων συγγραφέων σε θέματα οικονομικής ανάλυσης, αλλά και του συνεχώς αυξανόμενου ενδιαφέροντος στην χώρα μας σε θέματα περιφερειακών ανισοτήτων. Οι διάφορες θεωρίες, ωστόσο, που παρατίθενται βασίζονται κυρίως σε υποδείγματα που αναπτύχθηκαν στο εξωτερικό και εν συνεχεία κίνησαν το ενδιαφέρον και ελλήνων συγγραφέων. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο –όπου κρίνεται σκόπιμο– παρουσιάζονται οι απόψεις και διακεκριμένων, διεθνούς κύρους, επιστημόνων. Το τρίτο επιστημονικό πεδίο, των Συμπράξεων, αναπτύχθηκε κυρίως στη βάση ξένης βιβλιογραφίας, καθότι η εμπειρία ξένων χωρών σε θέματα Σ.Δ.Ι.Τ. είναι μεγαλύτερη και σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στο Η.Β., έχει αξιολογηθεί κιόλας.

Βιβλία και επίσημα κείμενα της Ε.Ε. θεωρήθηκαν ως οι πιο αξιόπιστες πηγές ανεύρεσης στοιχείων μαζί με άρθρα τα οποία έχουν δημοσιευτεί σε επιστημονικά περιοδικά, καθότι αποτελούν αντικείμενο ελέγχου κατά την υποβολή τους. Μελέτες Ευρωπαϊκών και Διεθνών Οργανισμών επίσης, γιατί αποτελούν συνονθύλευμα γνώσης και εμπειρίας των συντακτών τους. Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν στο τμήμα της έρευνας προέρχονται από την Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ, το Ο.Π.Σ. και την Ελληνική Στατιστική Αρχή (Ελ. Στατ.) και ενσωματώνουν ικανοποιητικό βαθμό αξιοπιστίας. Διδακτορικές διατριβές και μεταπτυχιακές εργασίες χρησιμοποιήθηκαν επικουρικά, μαζί με κείμενα δημοσιευμένα στον τύπο και σε ιστοσελίδες. Στο τμήμα της έρευνας, διενεργήθηκαν επίσης προσωπικές συνεντεύξεις, off the record δεδομένης της ευαισθησίας των θεμάτων προς συζήτηση, και παρείχαν χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με την πορεία υλοποίησης του εργαλείου των Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ελλάδα.

Η παρούσα διατριβή δομείται δύο (2) διακριτά μέρη: το θεωρητικό και την κατεξοχήν συνεισφορά μας, την έρευνα.

Το θεωρητικό τμήμα αποτελείται από τέσσερις (4) επιμέρους νοηματικές ενότητες που, σταδιακά, εστιάζουν από το «γενικό» στο «ειδικό». Εντός της Ελληνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής, τοποθετείται το «μοντέλο» Σ.Δ.Ι.Τ. που προτείνεται με αναφορά στην «φιλοσοφία» των Συμπράξεων και (επικουρικά) στις θέσεις τις Ευρωπαϊκής Επιτροπής απέναντι στο νέο αυτό εργαλείο. Στην προσπάθειά δημιουργίας μίας «γέφυρας» ανάμεσα στο θεωρητικό και εμπειρικό τμήμα, παρουσιάζονται, στο τέλος της τρίτης κυρίως ενότητας, δεδομένα για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ευρώπη. Η βιβλιογραφική επισκόπηση κλείνει με την παρουσίαση του Ν. 3389/05 για τις Σ.Δ.Ι.Τ.

Στο τέλος κάθε ενότητας παρατίθενται τα σημαντικότερα συμπεράσματα που απετέλεσαν και την βάση για την δημιουργία των τελικών συμπερασμάτων και των προτάσεων για την συνεισφορά των Σ.Δ.Ι.Τ. στην διαδικασία της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης.

Το εμπειρικό τμήμα της παρούσης διατριβής βασίσθηκε στην επεξεργασία πρωτογενών δεδομένων από δύο (2) κυρίως πηγές: την ιστοσελίδα της Ειδικής Γραμματείας Σ.Δ.Ι.Τ. και το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (Ο.Π.Σ.). Επικουρικά χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία απογραφών και Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.) από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (Ελ. Στατ.).

Στοιχεία από την ιστοσελίδα της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. (www.sdit.mnec.gr) περιελάμβαναν πληροφορίες σχετικά με:

- Τον προϋπολογισμό των έργων Σ.Δ.Ι.Τ.,
- Την γεωγραφική τους κατανομή (Δήμο, Νομό και Περιφέρεια),
- Τον τομέα στον οποίο εντάσσεται κάθε έργο (π.χ. άμυνα, παιδεία κ.λπ.),
- Την ευρύτερη «ομάδα υλοποίησης έργων» στην οποία εντάσσονται,
- Την αναθέτουσα αρχή,
- Την κατάσταση (status) στην οποία βρίσκεται κάθε έργο (προετοιμασία τευχών διαγωνισμού, υποβολή προσφορών κ.λπ.), και τέλος
- Την ημερομηνία έγκρισής τους.

Τα στοιχεία αυτά εισήλθαν σε μία «συγκεντρωτική» βάση δεδομένων σε φύλλα επεξεργασίας excel, προκειμένου να ληφθεί μία πλήρης εικόνα, τόσο της κλίμακας των στοιχείων, όσο και της ομοιογένειάς τους. Σε αυτή την πρώτη «συγκεντρωτική»

βάση δεδομένων έλαβαν χώρα οι απαραίτητες διασταυρώσεις, από τις οποίες δεν προέκυψαν σημαντικές αναντιστοιχίες.

Τα πρωτογενή δεδομένα εισήχθησαν εν συνεχεία στο πρόγραμμα επεξεργασίας “Access”, για την δημιουργία μίας βάσης δεδομένων (Αρχείο: «*Βάση δεδομένωνSDIT.accdb*» στην ψηφιακή έκδοση του παρόντος) όπου, μέσω της δημιουργίας των κατάλληλων «ερωτημάτων», ομαδοποιήθηκαν (clustering) λαμβάνοντας υπόψη την ομοιογένεια - συγκρισιμότητα - των στοιχείων που πρόκειται να αναλυθούν περαιτέρω. Η **ομαδοποίηση** αυτή έγινε κατά **Νομό** και **Περιφέρεια** (γεωγραφική), κατά **Τομέα Υλοποίησης Έργου** (τομεακή), κατά **Προϋπολογισμό** (χρηματοδοτική), καθώς και κατά **Ημερομηνία Έγκρισής** τους (προόδου). Στο Παράρτημα του παρόντος κειμένου απεικονίζονται ορισμένα – ενδεικτικά - βήματα κατά την διαδικασία υποβολής «ερωτημάτων» και ομαδοποίησης των στοιχείων.

Τα ομαδοποιημένα πλέον στοιχεία εισήλθαν (και πάλι) σε ένα φύλλο επεξεργασίας excel (Αρχείο: «*Κατανομή Έργων ΣΔΙΤ (Συγκεντρωτικό).xlsx*» στην ψηφιακή έκδοση), όπου και έλαβε χώρα το μεγαλύτερο τμήμα της επεξεργασίας τους για την δημιουργία του εποπτικού υλικού της παρούσης (Πίνακες, Γραφήματα κ.λπ.).

Για την παρουσίαση του εποπτικού αυτού υλικού βασική (γεωγραφική) μονάδα αναφοράς υπήρξε η **Περιφέρεια**. Για τις δεκατρείς (13) Ελληνικές περιφέρειες έγινε ενδεδειγμένη αναφορά, τόσο στον αριθμό των έργων τα οποία εμφάνισαν, όσο και στον προϋπολογισμό τους. Επιπλέον, για κάθε περιφέρεια απεικονίσθηκε η ενδο-περιφερειακή ποσοστιαία κατανομή των προϋπολογισμένων έργων σε κάθε Νομό (βλ. Γράφημα 10 για παράδειγμα) και η ποσοστιαία κατανομή των προϋπολογισμένων έργων ανά Τομέα Υλοποίησης Έργου (βλ. Γράφημα 11).

Δεδομένης της ύπαρξης σημαντικής διαθέσιμης πληροφορίας σε επίπεδο Νομού, επιλέχθηκε να παρουσιασθεί και η εξειδίκευση της κατανομής ανά Τομέα σε κάθε Νομό της εκάστοτε Περιφέρειας (π.χ. Γράφημα 12) μαζί με τα λεπτομερή χαρακτηριστικά του κάθε έργου. Παρέχεται συνεπώς στον αναγνώστη η δυνατότητα να αποκομίσει εκ πρώτης όψεως μία εικόνα για την κατάσταση σε κάθε Περιφέρεια και εν συνεχεία να εξειδικεύσει στην κλίμακα του Νομού. Η δομή αυτή δε ακολουθείται στο μεγαλύτερο μέρος της ανάλυσης – έρευνας, προκειμένου να μην «χαθεί» πολύτιμη πληροφορία.

Στην συνέχεια «ανεβαίνουμε» ένα επίπεδο αναφοράς και εξετάζουμε μακροσκοπικά, σε επίπεδο χώρας πλέον, την κατανομή του προϋπολογισμού για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. στο σύνολο των δεκατριών (13) περιφερειών, τόσο σε απόλυτα ύψη, όσο και σε ποσοστιαία συμμετοχή (βλ. Γραφήματα 61 και 62). Προκειμένου δε να παρασχεθεί μία πιο εποπτική εικόνα της χωρικής αυτής κατανομής των προϋπολογισμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. δημιουργήθηκε μία σειρά χαρτών (Χάρτες 1 έως και 3), που απεικονίζουν (κλιμακωτά) την «πρόθεση» για την κατανομή των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην ελληνική επικράτεια.

Οι χάρτες αυτοί υπήρξαν αποτέλεσμα επεξεργασίας των δεδομένων από την Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. και μορφοποιήθηκαν με την χρήση του λογισμικού “AutoCAD 2007”. Για κάθε χάρτη δημιουργήθηκε μία φθίνουσα κατάταξη του μεγέθους, το οποίο περιγράφει ύψη προϋπολογισμού έργων, κατά κεφαλή ύψη κ.λπ. και εν συνεχεία, ανάλογα με το εύρος της κατανομής, καθορίστηκε ο αριθμός των κλάσεων, στις οποίες χωρίστηκαν. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι κλάσεις αυτές είναι πέντε (5) προκειμένου να υφίσταται και ένας ικανοποιητικός βαθμός «συγκρισιμότητας» μεταξύ τους. Σε άλλες περιπτώσεις, με μικρότερο εύρος κατανομής, οι κλάσεις είναι λιγότερες. Η απεικόνιση των αποτελεσμάτων, υπό την μορφή χαρτών, επέτρεψε την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με το «χωρικό μοτίβο» των προϋπολογισμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. και την συσχέτισή του με το γενικότερο αναπτυξιακό μοτίβο της χώρας. Επιπλέον, όπως θα δούμε παρακάτω, μέσω αντιπαράθεσης των χαρτών που προκύπτουν παρέχεται και η δυνατότητα συγκριτικής αξιολόγησης με τα έργα του Ε.Σ.Π.Α.

Στο ίδιο ακριβώς πρότυπο έλαβε χώρα και η ανάλυση ανά Τομέα Υλοποίησης Έργου (Χάρτες 4 έως και 7), που παρείχε την δυνατότητα να διαπιστωθεί ο περιφερειακός ή μη χαρακτήρας του κάθε Τομέα, καθώς και η απουσία ορισμένων Τομέων από ολόκληρα γεωγραφικά διαμερίσματα (π.χ. Χάρτης 6 – απουσία της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου).

Η κατανομή, ωστόσο, των προϋπολογισμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. ανά την επικράτεια αποτελεί έναν δείκτη **«προθέσεων»**. Προκειμένου, συνεπώς, να παρασχεθεί μία εικόνα σχετικά με την πρόοδο των έργων αυτών, απεικονίστηκε η Πορεία Υλοποίησης των Έργων βάση της πληροφορίας για την Κατάσταση (status) στην

οποία βρίσκονται. Η παρουσίαση της πληροφορίας αυτής στηρίζεται, κυρίως, σε Γραφήματα (βλ. Γραφήματα 65 & 66).

Η **χωρική**, η **τομεακή** και η ανάλυση βάση της **πορείας υλοποίησής** τους παρείχε χρήσιμα συμπεράσματα για τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ελλάδα. Τα συμπεράσματα αυτά, ωστόσο, αποκτούν βαρύνουσα σημασία όταν μελετώνται συγκριτικά. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο επιλέχθηκε, στο τελευταίο τμήμα της έρευνας (Ενότητα V -Κεφάλαιο 3^ο), να εφαρμοστεί η μέθοδος της «συγκριτικής ανάλυσης», με βάση σύγκρισης τα δεδομένα από το Ο.Π.Σ. για την υλοποίηση των έργων του Ε.Σ.Π.Α.

Στοιχεία από το Ο.Π.Σ. αντλήθηκαν μέσω της εφαρμογής του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (πρώην ΥΠ.Α.Α.Ν.) από τον ιστότοπο του (<http://logon.mnec.gr/>) και περιελάμβαναν πληροφορίες σχετικά με δύο (2) κυρίως χαρακτηριστικά:

- Την γεωγραφική ενότητα του κάθε έργου, και
- Τον προϋπολογισμό του κάθε έργου, σε όρους ύψους «*Προτεινόμενης Δημοσίας Δαπάνης*»

Ακολουθώντας την ίδια με προηγουμένως νοοτροπία, δημιουργήθηκε μία «συγκεντρωτική» βάση δεδομένων σε φύλλα επεξεργασίας excel (βλ. Παράρτημα). Η βάση αυτή περιέχει τόσο τα πρωτογενή στοιχεία, όσο και τα δευτερογενή – επεξεργασμένα- στοιχεία για την δημιουργία του εποπτικού υλικού του κειμένου και αφορά σε ένα πλήθος 1290 καταγραφών. Λόγω του πλήθους αυτών των καταγραφών επιλέχθηκε να ομαδοποιηθούν με (γεωγραφικό) επίπεδο αναφοράς την κλίμακα της Περιφέρειας. Η επιλογή αυτή αποκρύπτει ένα ποσοστό της πληροφορίας, σε ενδο-περιφερειακό κυρίως επίπεδο, ωστόσο παρέχει την δυνατότητα **σύγκρισης** με τα αποτελέσματα από την ανάλυση των έργων Σ.Δ.Ι.Τ.

Από το σύνολο των 1290 και πλέον καταγραφών, αρκετές δεν παρείχαν στοιχεία σχετικά με το ύψος της «*Προτεινόμενης Δημοσίας Δαπάνης*». Στην βάση αυτή, και με γνώμονα την αρχή της **εγκυρότητας** και της **αξιοπιστίας** των αποτελεσμάτων, δημιουργήθηκε ένας «δείκτη εμπιστοσύνης» ανά Περιφέρεια (βλ. Πίνακας 7) που εκφράζει το **ποσοστό εκπροσώπησης** των έργων με πλήρη στοιχεία εντός κάθε γεωγραφικής ενότητας. Οι τιμές του «δείκτη» αυτού υπήρξαν **ικανοποιητικές** σε

όλες τις Περιφέρειες (με τιμές εμπιστοσύνης άνω του 76%), πλην Αττικής κυρίως (43,6%) και λιγότερο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (63,06%). Τα συμπεράσματα, συνεπώς, κυρίως όσον αφορά την κατανομή των απολύτων τιμών «Δημοσίας Δαπάνης» (και όχι τόσο των κατά κεφαλήν μεγεθών) εκφράζονται με κάποια επιφυλακτικότητα.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα ανωτέρω δημιουργήθηκαν οι Χάρτες 8 έως και 10, που αποτελούν μία καλή βάση για την **χωρική σύγκριση** της κατανομής ανάμεσα στα προϋπολογισμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. και στην «Δημοσία Δαπάνη» για τα έργα του Ε.Σ.Π.Α. Αποτέλεσμα της μεθοδολογίας αυτής υπήρξε η διαπίστωση περί, μικρής έστω, τάσης **συμπληρωματικότητας** των έργων του Ε.Σ.Π.Α. με τα έργα που προτίθεται να υλοποιηθούν με την μέθοδο των Συμπράξεων. Επικουρικά, παρουσιάσθηκε και η χωρική συσχέτιση της κατανομής των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. και των έργων του Ε.Σ.Π.Α. με το επίπεδο ανάπτυξης της κάθε περιφέρειας στην οποία χωροθετούνται. Αποτέλεσμα της διερεύνησης αυτής, της οποίας η μεθοδολογία επιλέχθηκε να παρουσιασθεί σύντομα πριν την εφαρμογή της μεθόδου (βλ. Ενότητα V), ήταν η **ενίσχυση** του επιχειρήματος περί συμβολής των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην οικονομική περισσότερο παρά στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας και η ανάδειξη της σημαντικότητας επιλογής του επιπέδου αναφοράς για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων.

Στην τελευταία ενότητα του παρόντος κειμένου, εξάγονται κάποια συμπεράσματα. Τα συμπεράσματα αυτά αποτελούν **συνδυαστική ανάλυση** των ευρημάτων της έρευνας με τις τάσεις που αποτυπώνονται τόσο στην διεθνή, όσο και στην (πιο πρόσφατη) ελληνική βιβλιογραφία. Οι προτάσεις δε, επιπλέον, ενσωματώνουν και τμήμα της μακροχρόνιας εμπειρίας του συντάκτη στην Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (Μ.Ο.Δ. α.ε.), ευελπιστώντας ότι, με την παρούσα δουλειά, θα κεντρισθεί το ενδιαφέρον και άλλων ερευνητών, ώστε ο θεσμός των Συμπράξεων στην Ελλάδα να αποτελέσει έναν ισχυρό πυλώνα ανάπτυξης και πραγματικό «εργαλείο» (όπως προβλέπεται και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή) για την έξοδο από την κρίση.

ΕΝΟΤΗΤΑ Ι. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Στην πρώτη ενότητα της παρούσης διατριβής θα ασχοληθούμε με τις έννοιες της Οικονομικής και Περιφερειακής ανάπτυξης. Παρέχοντας μία ικανοποιητική εικόνα των κυριότερων απόψεων και θεωριών γύρω από τις δύο (2) αυτές έννοιες, εστιάζουμε εν συνεχεία στην Ελληνική Αναπτυξιακή Στρατηγική και διακρίνουμε τέσσερις (4) βασικούς πυλώνες από τους οποίους αντλεί την δυναμική της. Ένας από αυτούς είναι και οι Σ.Δ.Ι.Τ., με τις οποίες θα ασχοληθούμε εκτενέστερα στην επόμενη ενότητα. Ξεκινάμε με την έννοια της οικονομικής ανάπτυξης.

1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Στις μέρες μας η έννοια της «οικονομικής ανάπτυξης» έχει μεταβληθεί αρκετά σε σχέση με αυτό που αντιπροσώπευε κατά τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες και μέχρι τις αρχές τις δεκαετίας του '80, που αφορούσε περισσότερο στην έννοια της «οικονομικής μεγέθυνσης», την απλή δηλαδή - ποσοτική - αύξηση του Α.Ε.Π.

Ήδη από τις αρχές τις δεκαετίας του '90 στην ελληνική βιβλιογραφία υπογραμμίζεται η ανάγκη «διαχρονικότητας» της ανάπτυξης (Σκούντζος, 1990), σε πλήρη αντιδιαστολή με μία βραχυπρόθεσμη απλώς αύξηση του πραγματικού εισοδήματος. Επιπλέον, με την πάροδο των ετών, η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης διευρύνεται και προϋποθέτει την **ταυτόχρονη** άνοδο της ποιότητας ζωής της κοινωνίας, μέσω βελτίωσης των κοινωνικών, πολιτικών αλλά και διοικητικών – θεσμικών χαρακτηριστικών της (Πολύζος, 2011).

Το νέο αυτό στοιχείο –η βελτίωση της ποιότητας ζωής- γίνεται κυρίαρχο κατά της επόμενες δεκαετίες με αποτέλεσμα να «ενταχθούν» στο εννοιολογικό υπόβαθρο της «οικονομικής ανάπτυξης» και κοινωνικές μεταβλητές όπως η αντιμετώπιση της φτώχειας, η μείωση της ανεργίας, η προστασία του περιβάλλοντος και η προστασία των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού (European Commission, 2010).

Παράλληλα η συνειδητοποίηση της «σπανιότητας» των οικονομικών (και όχι μόνο) παραγωγικών πόρων έφερε στο προσκήνιο την έννοια της **βιωσιμότητας** κατά την αναπτυξιακή διαδικασία. Η οικονομική ανάπτυξη σήμερα οφείλει να εξασφαλίζει

τις ανάγκες του παρόντος χωρίς ωστόσο να διακυβεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να εκπληρώσουν τις δικές τους ανάγκες (Μούσης, 2013), με άλλα λόγια οφείλει να είναι βιώσιμη. Επιπλέον, και δεδομένης της πρόσφατης δημοσιονομικής συγκυρίας, οφείλει να είναι αυτοτροφοδοτούμενη, και όχι επιδοτούμενη.

Όπως όμως γίνεται αντιληπτό τα ανωτέρω απαιτούν μεταβολές τόσο στην οικονομική όσο και στην κοινωνική δομή μίας χώρας. Οι μεταβολές αυτές γίνονται σταδιακά και αφορούν στην διάρθρωση και στο μέγεθος της παραγωγής (Βαϊτσος & Γιαννίτης, 2005), στην δημιουργία υποδομών (Λαμπριανίδης, 2001), στην πρόσβαση των παραγωγών σε νέες –ανοικτές πλέον– αγορές (Ο' Sullivan, 2003) αλλά και σε κοινωνικούς τομείς της οικονομίας καθώς το καταναλωτικό πρότυπο αλλάζει με την αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος και οι εργαζόμενοι σε νέες (μεγαλύτερες) παραγωγικές μονάδες οργανώνονται με αιτήματα όχι μόνο οικονομικά αλλά και κοινωνικά (όπως η βελτίωση των συνθηκών εργασίας) (Κατσαμπάνης, 2005).

Στις μέρες μας και υπό το πρίσμα της τρέχουσας Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Ευρώπη του 2020 η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης προϋποθέτει μεν την αύξηση στα κατά κεφαλήν μεγέθη τόσο του Α.Ε.Π. όσο και του πραγματικού εισοδήματος ανά κάτοικο της Ε.Ε. αλλά συνυπολογίζει και κοινωνικές παραμέτρους όπως την μείωση του πληθυσμού που ζει στα όρια της φτώχειας, την μείωση του αριθμού των νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα τη σχολική εκπαίδευση, την αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων καθώς και την αύξηση του αριθμού των νέων με τριτοβάθμια εκπαίδευση (European Commission, 2010).

Γίνεται λοιπόν σαφής η διάκριση ανάμεσα στις έννοιες της απλής «οικονομικής μεγέθυνσης» και της «οικονομικής ανάπτυξης». Η «οικονομική μεγέθυνση» (economic growth) αφορά κυρίως στην αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.) (Πολύζος, 2011). Αντίθετα, ο όρος «οικονομική ανάπτυξη» (economic development) είναι ευρύτερος του όρου οικονομική μεγέθυνση καθώς αποτελεί μια **πολυσύνθετη διαδικασία**, η οποία, εκτός από την αύξηση της παραγωγής, περιλαμβάνει διαρθρωτικές οικονομικές αλλαγές μονιμότερου χαρακτήρα, αλλά και αλλαγές στο θεσμικό, τεχνολογικό, κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο, εντός των οποίων παράγεται και διανέμεται το προϊόν (Ρέππας, 2002). Παρά τις μεγάλες διαφορές, οι οποίες

υπάρχουν ανάμεσα στις δύο (2) αυτές έννοιες, δεν βρίσκονται απαραίτητα σε σύγκρουση η μία με την άλλη. Η ποσοτική αύξηση για παράδειγμα του Α.Ε.Π. διευκολύνει την ανάπτυξη, ωστόσο αποτελεί **αναγκαία, αλλά όχι και ικανή** συνθήκη για αυτήν (Πετράκος & Ψυχάρης, 2004).

Η οικονομική ανάπτυξη, προκειμένου να δικαιολογήσει τον όρο «ανάπτυξη», θα πρέπει να επιδιώξει μία δικαιότερη **διανομή** του εθνικού προϊόντος, η οποία, χωρικά τουλάχιστον, εκφράζεται μέσα από την έννοια της «*περιφερειακής ανάπτυξης*», έννοια που αναλύεται στο επόμενο κεφάλαιο.

2. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η έννοια της «*περιφερειακής ανάπτυξης*» είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτήν της «*περιφέρειας*». Η «*περιφέρεια*», ως ξεχωριστή οντότητα, ανακαλύπτεται σχετικά πρόσφατα από τους οικονομολόγους (Desrochers, 1998), και αποτελεί ένα εννοιολογικό εργαλείο: η απλή πρόσθεση γεωγραφικών περιοχών δεν αποτελεί μία περιφέρεια. Πρόκειται για ένα «ανοικτό» οικονομικό σύστημα και μπορεί μόνο να οριστεί ως προς ένα συγκεκριμένο επίπεδο αναφοράς (Λαμπριανίδης, 2001).

Η περιφέρεια είναι άμεσα συνδεδεμένη με τον χώρο. Ο χώρος σταδιακά αρχίζει να αποκτά οικονομική σημασία (Krugman, 1991) και επιστήμες, όπως τα «*οικονομικά του χώρου – space economics*» και τα «*περιφερειακά οικονομικά – regional economics*», κάνουν την εμφάνισή τους. Με την εμφάνιση των «*περιφερειακών οικονομικών*», οι έννοιες του σχεδιασμού και του προγραμματισμού αναπτυξιακών στρατηγικών αποκτούν βαρύτητα (Richardson, 1972) και η περιφέρεια, ως προγραμματικός πλέον χώρος -«*οικονομική περιφέρεια*» (Κόνσολας, 1997), αποκτά σαφή οικονομικά χαρακτηριστικά.

Η έννοια της «*περιφερειακής ανάπτυξης*» επί της ουσίας αποτελεί μία προσπάθεια για την καλύτερη –**δικαιότερη**- διανομή του εισοδήματος ανάμεσα στους κατοίκους μίας δεδομένης γεωγραφικής περιοχής (χώρας ή/και Ε.Ε.). Η προσπάθεια αυτή εντάθηκε από τα μέσα της δεκαετίας του '50, με την συνειδητοποίηση των μεγάλων διαφορών που υφίσταντο («*περιφερειακές ανισότητες*») στα επίπεδα του εισοδήματος και των ευκαιριών απασχόλησης ανάμεσα στους κατοίκους διαφορετικών

γεωγραφικών περιοχών. Η διαπίστωση του προβλήματος των «*περιφερειακών ανισοτήτων*» έδωσε το έναυσμα σε πλήθος επιστημόνων για τον προβληματισμό σχετικά με την άσκηση της κατάλληλης «*περιφερειακής πολιτικής*», αποκύημα του οποίου υπήρξαν οι διάφορες «*Θεωρίες Περιφερειακής Ανάπτυξης*», που συνοπτικά παρατίθενται στην συνέχεια.

2.1 ΘΕΩΡΙΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πολλοί επιστήμονες προσπάθησαν να ερμηνεύσουν τα αίτια της αναπτυξιακής υστέρησης των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών και να προτείνουν λύσεις – «μοντέλα» για την άμβλυνση των ανισοτήτων. Οι απόψεις υπήρξαν πολλές.

Στις αρχές της δεκαετίας του '60, ο Rostow με την θεωρία των «*Σταδίων Ανάπτυξης*» ισχυρίζεται ότι η οικονομική ανάπτυξη νοείται ως μία γραμμική εξέλιξη πέντε (5) διαδοχικών σταδίων: της «*παραδοσιακής κοινωνίας*», των «*προϋποθέσεων της απογείωσης*», της «*απογείωσης*», της «*πορείας προς την ωριμότητα*» και της «*υψηλής μαζικής κατανάλωσης*» (Rostow, 1960). Η θεωρία αυτή είχε ιδιαίτερη απήχηση, αποτελώντας ένα απλό - φορμαλιστικό - μοντέλο για την επίτευξη ικανοποιητικών επιπέδων οικονομικής ευημερίας, και εντάσσεται στο γενικότερο ρεύμα θεωριών «*αυτοεξισορρόπησης - προσωρινών ανωμαλιών της αγοράς*» (Λαμπριανίδης, 2001), που υποστηρίζουν ότι αργά ή γρήγορα η διάχυση του κεφαλαίου, της τεχνολογίας και των αξιών του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής θα μειώσει το χάσμα μεταξύ φτωχών και πλούσιων χωρών ή/και περιφερειών. Επικρίθηκε, ωστόσο, σθεναρά ως (απλή) εμπειρική γενίκευση ορισμένων ιστορικών παραδειγμάτων, λόγω του γεγονότος ότι προέβλεπε την **αναγκαστική** διέλευση της οικονομίας μίας χώρας ή/και περιφέρειας από τα πέντε (5) αυτά στάδια.

Στο ίδιο ρεύμα θεωριών εντάσσεται και η θεωρία της «*Εξαγωγικής – Οικονομικής Βάσης*», κατά την οποία η ανάπτυξη μίας περιφέρειας εξαρτάται – πρωτίστως- από την ανάπτυξη των εξαγωγικών της κλάδων. Διακρίνοντας την οικονομία μίας περιφέρειας σε δύο (2) τομείς, τον εξαγωγικό ή βασικό τομέα, που τα προϊόντα (ή/και υπηρεσίες) του εξάγονται στις υπόλοιπες περιφέρειες ή στο εξωτερικό, και τον μη βασικό ή τοπικό τομέα που αφορά στην παραγωγή προϊόντων (ή/και υπηρεσιών) για την κάλυψη των τοπικών αναγκών, η θεωρία αυτή υποστηρίζει

ότι ο εξαγωγικός τομέας της περιφέρειας είναι αυτός που καθορίζει την συνολική της ανάπτυξη. Η ενίσχυση συνεπώς της εξαγωγικής βάσης, μέσω ενίσχυσης των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο τομέα, αυξάνει τα εισοδήματα και την απασχόληση στην περιοχή (Λαμπριανίδης, 2001).

Η ανάπτυξη, ωστόσο, βάσει της θεωρίας της *«Εξαγωγικής – Οικονομικής Βάσης»* προκαλείται «εκ των έξω» μάλλον παρά «εκ των έσω», και με αυτόν τον τρόπο νοείται ως μία «αποικιοκρατική» διαδικασία. Επιπλέον, παρουσιάζονται δυσκολίες στον υπολογισμό του μεγέθους της εξαγωγικής βάσης (North, 1955), καθώς κρίσιμη παράμετρος για τον υπολογισμό του είναι ο προσδιορισμός του μεγέθους του *«περιφερειακού πολλαπλασιαστή»*⁸.

Με την πάροδο των ετών, ωστόσο, και την ολοένα αυξανόμενη χρήση ποσοτικοποιημένων στοιχείων – δεικτών, η θεωρία της *«Εξαγωγικής – Οικονομικής Βάσης»* επανέρχεται, ιδιαίτερα σε χώρες όπως η Ελλάδα που ανέκαθεν εμφάνιζε ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο. Σε πρόσφατη μελέτη της MacKinsey & Company με τίτλο: *“Greece: 10 Years Ahead”* υπογραμμίζεται η αναγκαιότητα ενίσχυσης των εξαγωγών (McKinsey & Company, 2012), για την «έξοδο» από την κρίση και αναδεικνύεται η σημαντικότητα του καθορισμού εξαγωγικών προϊόντων (βλ. εξαγωγική βάση) για την βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας ή/και των περιφερειών της.

Στις πρώιμες αυτές *«Θεωρίες Περιφερειακής Ανάπτυξης»*, ωστόσο, υπήρχαν και άλλες, περισσότερο «απαισιόδοξες» θα λέγαμε, προσεγγίσεις. Οι προσεγγίσεις αυτές *«ανισορροπίας – υπανάπτυξης»*- (Λαμπριανίδης, 2001), παρατηρούν πως οι υπανάπτυκτες χώρες ακολουθούν μία πορεία οικονομικής ανάπτυξης που είναι ριζικά διαφορετική από αυτή των δυτικό-ευρωπαϊκών χωρών, λιγότερο ικανοποιητική και προβλέπουν διεύρυνση (ή στην καλύτερη περίπτωση παγίωση) του χάσματος ανάμεσα στις φτωχές και πλούσιες χώρες ή/και περιφέρειες.

Χαρακτηριστικότερο δείγμα των θεωριών αυτών είναι η θεωρία της *«Σωρευτικής Αιτιότητας»* του Myrdal (1957), που υποστηρίζει ότι η -χωρίς παρεμβάσεις-

⁸ Ο περιφερειακός πολλαπλασιαστής δείχνει σε γενικές γραμμές την μεταβολή του περιφερειακού εισοδήματος για κάθε μεταβολή της ακαθάριστης περιφερειακής δαπάνης και βασίζεται στην ιδέα ότι ένα μέρος της αρχικής («εκ των έξω») εισροής εισοδήματος δαπανάται και επαναδαπανάται εντός της περιφέρειας, με συνεχώς μειούμενο ρυθμό, δημιουργώντας και επαναδημιουργώντας εισόδημα εντός των κατοίκων της περιφέρειας (Πολύζος, 2011).

λειτουργία των μηχανισμών της αγοράς προωθεί διαδικασίες **πόλωσης** υπέρ των περισσότερο ανεπτυγμένων περιφερειών. Η πόλωση αυτή προκαλείται από δύο (2) αλληλοσυνδεόμενες διαδικασίες: την «σωρευτική αιτιότητα», κατά την οποία μία συγκυρία συσσώρευσης φυσικών ή/και επίκτητων πλεονεκτημάτων «πυροδοτεί» το αρχικό χάσμα ανάπτυξης, και την «χωροταξική αλληλεξάρτηση», όπου το χάσμα αυτό διευρύνεται εξαιτίας μίας σειράς παραγόντων (π.χ. οικονομίες συγκέντρωσης). Αποτέλεσμα των διαδικασιών αυτών είναι οι δυνάμεις της «αποψίλωσης» να είναι πιο ισχυρές από τις δυνάμεις της «διάχυσης» και το χάσμα ανάπτυξης να αυξάνει (Myrdal, 1957).

Με την θεωρία του αυτή ο Myrdal εδραίωσε τον κρατικό παρεμβατισμό (Λαμπριανίδης, 2001), παρέχοντας το απαραίτητο θεωρητικό υπόβαθρο για την λειτουργία του κράτους ως ρυθμιστή των δυνάμεων της «αποψίλωσης» (βλ. αγοράς). Σημαντικότερο, ωστόσο, κρίνεται το γεγονός ότι αφήνει ένα «ανοιχτό παράθυρο» για την αναστροφή της τάσης για συσσώρευση μέσω των «επίκτητων» πλεονεκτημάτων που μπορεί να «δημιουργήσει» μία περιφέρεια (π.χ. εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό). Το «επίκτητο» αυτό πλεονέκτημα μπορεί να αποτελέσει και «ανταγωνιστικό πλεονέκτημα», όπως θα παρατηρήσουμε εν συνεχεία αναλύοντας τις απόψεις του Porter (1990). Ένα «κύμα» επενδύσεων συνεπώς σε αυτές τις περιφέρειες για την βελτίωση των «επίκτητών» τους πλεονεκτημάτων θα μπορούσε να συμβάλει στην καθυστέρηση ή/και την άμβλυνση του αναπτυξιακού χάσματος.

Οι Σ.Δ.Ι.Τ. μπορούν να συνδράμουν μειώνοντας το δημοσιονομικό «βάρος» των επενδύσεων σε υποδομές στις περιφέρειες εκείνες που επιθυμούν να αποκτήσουν αυτά τα πλεονεκτήματα. Αυτή είναι και η σύγχρονη τάση της Ε.Ε. για την περιφερειακή ανάπτυξη, με την επικέντρωση των προσπαθειών στην εκμετάλλευση των «*συγκριτικών πλεονεκτημάτων – comparative advantages*» κάθε περιφέρειας (European Commission, 2010), που μπορεί να είναι υλικά αλλά και άυλα. Το «*ανθρώπινο δυναμικό/κεφάλαιο – human capital*», για παράδειγμα, μίας περιφέρειας θεωρείται ολοένα και περισσότερο ως καθοριστικός παράγοντας για τις αναπτυξιακές της προοπτικές και στρατηγικές «επένδυσης» στην ανάπτυξή του έχουν προταθεί (Abelina, 2008), ώστε να μπορέσουν οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες/χώρες να φθάσουν τα επίπεδα ανάπτυξης των περισσότερο ανεπτυγμένων.

Στο ίδιο ρεύμα των «απαισιόδοξων» αυτών θεωριών συγκαταλέγεται και η θεωρία των «*Πόλων Ανάπτυξης*» του Perroux (1955), που απετέλεσε την πιο πολυσυζητημένη στρατηγική για την επίλυση των περιφερειακών προβλημάτων, με πολλά παραδείγματα εφαρμογής της στις δεκαετίες του '60 και του '70 από την Γαλλία, την Ιταλία αλλά και την χώρα μας. Βασικό σημείο της θεωρίας ήταν η δημιουργία «(περιφερειακών) πόλων ανάπτυξης», που αποτελούνταν από ένα σύνολο βιομηχανιών εγκατεστημένων πλησίον μίας αστικής περιοχής, με στόχο την περαιτέρω ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας σε ολόκληρη την ζώνη επιρροής του πόλου. Η δημιουργία του πόλου μπορούσε να βασισθεί σε μία κινητήρια «στρατηγική» βιομηχανία (*“propulsive industry”*) ή ένα συγκρότημα βιομηχανιών. Η ανάπτυξη της «στρατηγικής» βιομηχανίας επεκτείνεται εν συνεχεία ακτινωτά από τον πόλο και καλύπτει σταδιακά ολόκληρη την περιφέρεια, με αποτέλεσμα να έχουμε **διάχυση** της ανάπτυξης (Perroux, 1955).

Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή της, ωστόσο, κατέδειξαν πως δεν αρκεί μόνο η «τοποθέτηση» ενός πόλου ανάπτυξης, σε μία λιγότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια, για να αρχίσει αυτή να αφομοιώνει τα θετικά αποτελέσματα της ανάπτυξης του πόλου. Μπορεί η οργάνωση από το κράτος πόλων ανάπτυξης να αντιμετωπίζει τις αρνητικές επιδράσεις των πόλων που προϋπάρχουν και να αυξάνει την αποτελεσματικότητα των επενδύσεων (Λαμπριανίδης, 2001), ωστόσο υποεκτιμά την **διαφορετικότητα** των περιοχών στους οποίους εγκαθίστανται οι πόλοι, σε όρους φυσικών και ανθρωπογενών - κυρίως - πόρων. Το ανθρώπινο κεφάλαιο αλλά και το τεχνολογικό επίπεδο κάθε περιοχής διαδραματίζουν επίσης καθοριστικό ρόλο για την ανάπτυξη ή μη του πόλου και την διάχυση της ανάπτυξης αυτής.

Στην βάση αυτής ακριβώς της διαπίστωσης ξεκίνησε, στα μέσα της δεκαετίας του '80, ο προβληματισμός γύρω από τον ρόλο του «χώρου» και της «γνώσης» (βλ. τεχνολογία, έρευνα και καινοτομία) στην διαδικασία της περιφερειακής ανάπτυξης. Αποτέλεσμα του προβληματισμού αυτού υπήρξε η θεωρία της «*Ενδογενούς Ανάπτυξης*» που εστιάζει στην «γνώση», στην αξιοποίηση των «τοπικών» συγκριτικών πλεονεκτημάτων και στον αναπροσανατολισμό της οικονομικής ανάπτυξης από τα «κάτω» προς τα «πάνω». Η «γνώση», ως αποτέλεσμα επενδύσεων στην έρευνα, μπορεί μεν να αποδίδει λιγότερο σε σχέση με τους πόρους που διατίθενται, ωστόσο συμβάλλει στην παραγωγή προϊόντων τα οποία αυξάνονται περισσότερο, σε σχέση με την βελτίωσή της (Πετράκος & Ψυχάρης, 2004). Συνεπώς,

επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία, που κατά κανόνα γίνονται από περισσότερο ανεπτυγμένες χώρες/περιφέρειες, αυξάνουν περισσότερο το Α.Ε.Π. των χωρών/περιφερειών αυτών, **διευρύνοντας**⁹ τελικά το χάσμα ανισοτήτων.

Η δημιουργία κεντρικά σχεδιαζόμενων υποδομών με σκοπό την προσέλκυση επενδύσεων για την ανάπτυξη της περιφέρειας, έχει αποτύχει πλέον ως στρατηγική και προτείνεται, αντιθέτως, η δημιουργία περιφερειακών δικτύων ή η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στα πεδία που έχει «συγκριτικό πλεονέκτημα» η εκάστοτε περιφέρεια (European Commission, 2010). Οι Σ.Δ.Ι.Τ., όπως θα παρατηρήσουμε και αργότερα από παραδείγματα σε χώρες της Ευρώπης, μπορούν να συνδράμουν προς αυτήν την κατεύθυνση, μέσω δημιουργίας των αναγκαίων (από τα «κάτω» αποφασισμένων) περιφερειακών υποδομών, καθώς και με δράσεις για την καινοτομία και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.

Η έννοια του «συγκριτικού πλεονεκτήματος» κατέχει εξέχοντα ρόλο και στο έργο του Porter, το 1990, με τίτλο *“The Competitive Advantage of Nations”*, όπου σκιαγραφείται το ευρύτερο πλαίσιο εντός του οποίου ο ρόλος των Εθνών - για την ακρίβεια η **διαφορετικότητα** που αυτά συνεπάγονται - ισχυροποιείται στην σύγχρονη «κούρσα» για την επίτευξη «ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος».

Αντλώντας έμπνευση από την έννοια της «ανταγωνιστικότητας», σε επίπεδο επιχειρήσεων, την συνδέει άμεσα με αυτήν της «παραγωγικότητας». Η παραγωγικότητα όμως, στο σύνολό της, εξαρτάται και από άλλους παράγοντες, όπως η διαφοροποίηση των προϊόντων που παράγονται, το επίπεδο της τεχνολογίας και η ύπαρξη οικονομιών κλίμακας (Porter, 1990). Διερωτώμενος συνεπώς «γιατί συγκεκριμένες βιομηχανίες, που εδράζονται σε συγκεκριμένα έθνη, καταφέρνουν και καινοτομούν συνεχώς», αναζητά τους χωρικούς λόγους καινοτομίας των επιχειρήσεων και διακρίνει τέσσερις (4) παράγοντες που καθορίζουν το «ανταγωνιστικό πλεονέκτημα» κάθε έθνους: τις «*Τομεακές Συνθήκες*»¹⁰ (*“Factor*

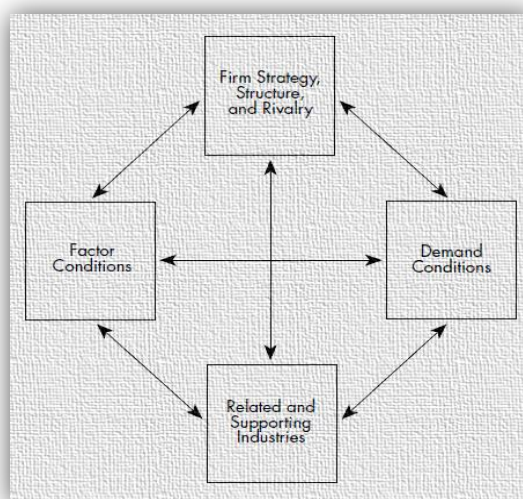
⁹ Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται και από εμπειρικά δεδομένα των Rodriguez-Pose και Πετράκος κατά τα έτη 1999 και 2000 αντίστοιχα. Συγκεκριμένα ο Rodriguez-Pose μελετώντας τον τρόπο με τον οποίο ανταποκρίνονται οι περιφέρειες στις κοινωνικό-οικονομικές αλλαγές διαπιστώνει ότι δεν υπάρχουν τάσεις σύγκλισης μεταξύ των περιφερειών της Ε.Ε. (Rodriguez-Pose, 1999), ενώ ο Πετράκος βρίσκει σημαντικές τάσεις απόκλισης ανάμεσα στις περιφέρειες των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Petrakos, 2000).

¹⁰ Οι «*Τομεακές Συνθήκες*» αναφέρονται στο γενικότερο «κλίμα», το οποίο επικρατεί στους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας, όπως η ύπαρξη και διαθεσιμότητα φυσικών και ανθρώπινων πόρων, κεφαλαίου καθώς επίσης και των απαραίτητων υποδομών (Porter, 1990).

Conditions”), τις (τοπικές) «Συνθήκες Ζήτησης»¹¹ (“Demand Conditions”), την (ύπαρξη) «Συναφών και Υποστηρικτικών Βιομηχανιών»¹² (“Related and Supporting Industries”) και την (ύπαρξη) «Στρατηγικής, Δομής και Αντιπαλότητας»¹³ (“Firm Strategy, Structure and Rivalry”) ανάμεσα στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εντός κάθε έθνους (Porter, 1990). Η αλληλεπίδραση των παραγόντων αυτών αποδίδεται στο επόμενο Γράφημα 1, γνωστό και ως «Διαμάντι του Porter».

Οι παράγοντες αυτοί δημιουργούν τις συνθήκες εκείνες, όπου οι επιχειρήσεις γεννώνται και μαθαίνουν να ανταγωνίζονται. Κατά καιρούς, έχουν προστεθεί και άλλοι παράγοντες, όπως η επίδραση Τυχαίων γεγονότων, καθώς και ο ρόλος των Κυβερνήσεων που έγκειται, κυρίως, στην εξασφάλιση συνθηκών «ελεύθερου ανταγωνισμού» ανάμεσα στις επιχειρήσεις (Porter, 1990).

ΓΡΑΦΗΜΑ 1: «Διαμάντι» του Porter, παράγοντες Εθνικού Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος

Πηγή: (Porter, 1990), ιδία επεξεργασία

Η αλληλεπίδραση μεταξύ των παραγόντων του «διαμαντιού» αποτελεί ένα αυτό-τροφοδοτούμενο σύστημα. Για παράδειγμα, η εγχώρια/τοπική αντιπαλότητα υποκινεί την δημιουργία εξειδικευμένων θυλάκων και προάγει την δημιουργία

¹¹ Οι «Συνθήκες της Ζήτησης», που επικρατούν στην τοπική αγορά, δημιουργούν μία πρώιμη εικόνα των αναδυόμενων αναγκών των αγοραστών, προοιδιαίζοντας τις επιχειρήσεις για την έκθεσή τους στον διεθνή ανταγωνισμό (Porter, 1990).

¹² Η ύπαρξη «Συναφών και Υποστηρικτικών Βιομηχανιών», που να είναι διεθνώς ανταγωνιστικές, συνδράμει στην δημιουργία του «ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος», γιατί οι επιχειρήσεις αυτές παραδίδουν τις υπηρεσίες/αγαθά τους με τρόπο αποτελεσματικό και γρήγορο (Porter, 1990), και επιπλέον, συνδράμουν στην διάχυση της γνώσης και της καινοτομίας (Audretsch & Feldman, 2003).

¹³ Η «Δομή, Στρατηγική και Αντιπαλότητα» των επιχειρήσεων διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, εφόσον ο τρόπος οργάνωσης και οι επιδιωκόμενοι στόχοι διαφέρουν από χώρα σε χώρα, ενώ η παρουσία «αντιπάλων» επιχειρήσεων δημιουργεί ισχυρό κίνητρο για την μείωση του κόστους, την βελτίωση των υπηρεσιών και την καινοτομία (Porter, 1990).

υποστηρικτικών επιχειρήσεων. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργούνται (χωρικά συγκεντρωμένες) ομάδες επιχειρήσεων (Krugman, 1991), στις οποίες διαχέεται η γνώση και η τεχνολογία (Audretsch & Feldman, 2003), ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα των κρατών που τις φιλοξενούν και προωθείται, τέλος, η διαφοροποίηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων (βασική αρχή για την ενίσχυση της «ανθεκτικότητας» των περιφερειών, όπως θα παρατηρήσουμε στην συνέχεια).

Το «ανταγωνιστικό πλεονέκτημα» συνεπώς δημιουργείται και διατηρείται μέσω – πρωτίστως- τοπικών διαδικασιών (Porter, 1990). Για αυτόν ακριβώς τον λόγο οι διαφορές που υφίστανται αναφορικά με τις αξίες, την κουλτούρα, τους θεσμούς και την οικονομική δομή κάθε κράτους, και κατ' επέκταση περιφέρειας, διαδραματίζουν εξέχοντα ρόλο στην διαμόρφωση του συγκριτικού του πλεονεκτήματος.

Η χωρική διάσταση των οικονομικών φαινομένων δεν ήταν καθόλου προφανής κατά τις αρχές της δεκαετίας του '80 (Krugman, 2011). Μπορεί οι πρώτες θεωρίες βιομηχανικής οργάνωσης¹⁴ να εστίαζαν στον δεσμό μεταξύ παραγωγής και κατανομής της αγροτικής γης (χώρου), ωστόσο, παράγοντες όπως η δυνατότητα διάθεσης μεγαλύτερου ποσοστού του εισοδήματος σε μη αγροτικά προϊόντα, η δημιουργία οικονομιών κλίμακας και η μείωση του μεταφορικού κόστους έσπασαν τον δεσμό αυτό και περιοχές μη αγροτικές, με μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις –πόλεις, εισήλθαν σε μία αυτοτροφοδοτούμενη διαδικασία άντλησης παραγωγικών δραστηριοτήτων και πληθυσμού (Krugman, 1991).

Οι «οικονομίες συγκέντρωσης»¹⁵ για παράδειγμα, που εντοπίζονται συνήθως σε μεγάλες αστικές περιοχές, λειτουργούν ως δύναμη έλξης (επιπλέον) παραγωγικών πόρων και δραστηριοτήτων και αφορούν σε οφέλη που προκύπτουν στο κόστος παραγωγής και διάθεσης προϊόντων από την συγκέντρωση των επιχειρήσεων (Πετράκος & Ψυχάρης, 2004).

---

14 Όπως για παράδειγμα οι θεωρίες του Thunen και του Hotelling.

15 Ο όρος «οικονομίες συγκέντρωσης» αναφέρεται συνήθως σε δύο (2) μεγάλες κατηγορίες: τις «οικονομίες αστικοποίησης», που αφορούν σε οφέλη που προκύπτουν από την χωροθέτηση των επιχειρήσεων κοντά σε μεγάλα αστικά κέντρα (π.χ. εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό), και τις «οικονομίες χωρικής συσπείρωσης», που αφορούν σε οφέλη από την χωρική συγκέντρωση των επιχειρήσεων (π.χ. κοινή χρήση των πόρων) (Ο' Sullivan, 2003).

Το 1991 ο P. Krugman στο άρθρο του “*Increasing Returns and Economic Geography*”, αντλώντας έμπνευση από προϋπάρχοντα μοντέλα βιομηχανικής οργάνωσης, αναδεικνύει την, «παραμελημένη» μέχρι τότε, σημαντικότητα του **χώρου** κατά την μελέτη των οικονομικών φαινομένων. Διερωτώμενος «γιατί τελικά οι βιομηχανική παραγωγή καταλήγει να είναι συγκεντρωμένη σε λίγες μόνον περιοχές μίας χώρας, αφήνοντας στις υπόλοιπες –περιφερειακές- τον ρόλο του προμηθευτή», υποστηρίζει ότι οι οικονομίες κλίμακας, το μέγεθος της αγοράς και - κυρίως - το **κόστος μεταφοράς** είναι οι καθοριστικοί παράγοντες κατανομής των δραστηριοτήτων στο χώρο (Krugman, 1991).

Οι οικονομίες κλίμακας παρέχουν το έναυσμα για την συγκέντρωση της παραγωγής σε επιλεγμένες περιοχές και εν συνεχεία τα (μειωμένα) μεταφορικά κόστη οδηγούν σε συγκεντρώσεις παραγωγικών μονάδων κοντά στις μεγάλες αγορές. Αποτέλεσμα της αυτό-τροφοδοτούμενης αυτής διαδικασίας είναι η δημιουργία ενός νέου μοντέλου «*κέντρου-περιφέρειας*», με σαφείς οικονομικές προεκτάσεις, μία «**Νέα Οικονομική Γεωγραφία**», που επαληθεύεται εμπειρικά από παραδείγματα περιοχών της Ευρώπης και των Η.Π.Α. (Krugman, 1991).

Η θεωρία της «*Νέας Οικονομικής Γεωγραφίας*» εντάσσεται στο «*απαισιόδοξο*» ρεύμα θεωριών, εφόσον τα αποτελέσματα των οικονομιών συγκέντρωσης είναι η **αύξηση** των περιφερειακών ανισοτήτων. Εμπειρικά αποτελέσματα στην κλίμακα της Ε.Ε. το επιβεβαιώνουν (Πετράκος & Ψυχάρης, 2004) και, παρόλες τις μη ρεαλιστικές υποθέσεις που χρησιμοποιεί, η «*Νέα Οικονομική Γεωγραφία*» καταφέρνει ακόμη και σήμερα και εξηγεί τα παγκόσμια μοντέλα «*κέντρου-περιφέρειας*», όπως για παράδειγμα τον αναπτυξιακό άξονα της «*Μπλε Μπανάνας*» στην κεντρική Ευρώπη. Δημιουργώντας απλά μοντέλα που απαντούν στην ερώτηση «*και εάν...*» και ενσωματώνοντας την διάσταση του χώρου στην εξέλιξη των οικονομικών φαινομένων, η «*Νέα Οικονομική Γεωγραφία*» άλλαξε την οπτική μας σε θέματα ανάπτυξης και οικονομίας (Krugman, 2011).

Σήμερα, είκοσι (20) χρόνια μετά, όπου η διάχυση των πληροφοριών και της τεχνολογίας διαδραματίζει μεγαλύτερο ρόλο από τα μεταφορικά κόστη και, επιπλέον, η εξειδίκευση των πόλεων σε συγκεκριμένους παραγωγικούς τομείς καθίσταται

δυσδιάκριτη¹⁶, η «*Νέα Οικονομική Γεωγραφία*» θα πρέπει να λάβει στοιχεία και από άλλα επιστημονικά πεδία προκειμένου να εξελιχθεί (Krugman, 2011). Επιπλέον, με την ολοένα και αυξανόμενη σημασία του χώρου κατά την μελέτη των οικονομικών φαινομένων που εισήγαγε και την ανάπτυξη να προσανατολίζεται σε χαμηλότερα επίπεδα λήψης αποφάσεων, νέες έννοιες έχουν κάνει την εμφάνισή τους, όπως αυτή της «*περιφερειακής ανθεκτικότητας*» (“*Regional Resilience*”).

Η έννοια της «*ανθεκτικότητας*» προέρχεται από τις φυσικές επιστήμες, όπου περιγράφει την (βιολογική) ικανότητα ενός οικοσυστήματος να αντιπαρέρχεται τις όποιες (εξωγενείς) διαταραχές/σοκ. Μεταφερόμενη δε στο πεδίο της περιφερειακής επιστήμης η «*περιφερειακή ανθεκτικότητα*» ορίζεται ως η «*ικανότητα μίας (περιφερειακής) οικονομίας να επιστρέφει σε **συνθήκες ισορροπίας**, έπειτα από πρόσκαιρες (οικονομικές) διαταραχές*» (Καλλιώρας, 2011), ή κατ’ άλλους ως «*η ικανότητα μίας περιφέρειας να σημειώνει **θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης**, χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς, εντός των περιβαλλοντικών πλαισίων και ξεπερνώντας τις παγκόσμιες οικονομικές αναταράξεις*» (Ashby, Cox, & McInroy, 2009). Η «*ανθεκτικότητα*» μίας περιφέρειας, όμως, δεν πρέπει να λαμβάνεται αποκλειστικά ως η ικανότητα «*επιστροφής*» της και μόνο στο προηγούμενο μονοπάτι ανάπτυξης (Martin, 2012), αλλά και ως η δυνατότητα **προσαρμογής** της στις νέες συνθήκες που δημιουργούνται έπειτα από κάθε διαταραχή (Καλλιώρας, 2011).

Σε αντίθεση με την έννοια της «*ανταγωνιστικότητας*», που είδαμε προηγουμένως στο «*ανταγωνιστικό πλεονέκτημα*» του Porter, η «*ανθεκτικότητα*» σέβεται τους περιορισμούς που υφίστανται όσον αφορά στην κατασπατάληση των φυσικών πόρων (Bristow, 2010), συνυπολογίζει κοινωνικές παραμέτρους και είναι περισσότερο συνδεδεμένη με τον χώρο, αποφεύγοντας «*ανταγωνιστικές*» ά-χωρικές στρατηγικές που θέτουν σε πρώτη προτεραιότητα την επίτευξη οικονομικής μεγέθυνσης, με όποιο κόστος (Hudson, 2005). Για αυτόν ακριβώς τον λόγο ολοένα και περισσότεροι μελετητές στρέφονται προς την έννοια της «*περιφερειακής ανθεκτικότητας*» για την αντιμετώπιση των περιφερειακών προβλημάτων.

Οι «*ανθεκτικές*» περιφέρειες θα πρέπει - πρωτίστως - να χαρακτηρίζονται από **διαφορετικότητα** στα είδη των επιχειρήσεων, των θεσμών αλλά και των πηγών

¹⁶ Για παράδειγμα μπορεί δύο πόλεις να εξειδικεύονται στην κατασκευή μηχανημάτων ιατρικού εξοπλισμού που να προορίζεται, όμως, για τελείως διαφορετικές χρήσεις.

(ενέργειας, πρώτων υλών και διατροφής) από τις οποίες προμηθεύονται (Bristow, 2010). Επιπλέον, θα πρέπει να διαθέτουν την ικανότητα επανοργάνωσης, σε περίπτωση μίας εξωτερικής διαταραχής, να τις «προβλέπουν», να τις αντιμετωπίζουν με επιτυχία και να επανέρχονται μετά το πέρας αυτών (Καλλιώρας, 2011). Συνεπώς, οι «ανθεκτικές» περιφέρειες θα πρέπει να δώσουν έμφαση στην - μικρής κλίμακας - τοπική παραγωγικότητα, που να τους προσδίδει σχετική αυτοτέλεια και να εξασφαλίζει, σε ικανοποιητικό βαθμό, την διαφορετικότητα των παραγωγικών συντελεστών της περιοχής. Κατ' επέκταση, θα πρέπει να διαθέτουν έναν υγιή πυρήνα υποστηρικτικής κοινωνικής οικονομίας με πρωτοβουλίες «από τα χαμηλά» στην βάση των αρχών της συνεργασίας, της αμοιβαιότητας και της οικονομίας της οικογένειας/γειτονιάς (Bristow, 2010).

Μέσα από την παρουσίαση των σημαντικότερων «*Θεωριών Περιφερειακής Ανάπτυξης*» έγινε αντιληπτό πως, διαχρονικά, όλο και περισσότερες θεωρίες εστιάζουν στα «χαμηλότερα» επίπεδα λήψης αποφάσεων. Στα «κεντρικά» σχεδιαζόμενα μοντέλα ανάπτυξης, σταδιακά, επικρατούν έννοιες κατεξοχήν «τοπικές», όπως η συμμετοχή και η συνεργασία. Επιπλέον, με την σταδιακή επικράτηση των «απαισιόδοξων» θεωριών άρχισε να εδραιώνεται η αντίληψη για την ανάγκη άσκησης της κατάλληλης «*περιφερειακής πολιτικής*» για την άμβλυνση του φαινομένου των περιφερειακών ανισοτήτων. Οι πολιτικές αυτές, εν μέρει, εδραίωσαν τον «κρατικό παρεμβατισμό» για την ρύθμιση της λειτουργίας του μηχανισμού της αγοράς.

2.2 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Βασικός λόγος άσκησης της κατάλληλης περιφερειακής πολιτικής είναι η αντιμετώπιση του φαινομένου των έντονων κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων ανάμεσα στις περιοχές μίας χώρας ή/και ευρύτερης περιοχής. Πέραν όμως της ικανοποίησης του «*κοινού περί ισότητας αισθήματος*» (Πετράκος & Ψυχάρης, 2004), υφίστανται λόγοι που σχετίζονται περισσότερο με το κριτήριο της **συνολικής αποτελεσματικότητας** της οικονομίας, οι οποίοι κάνουν επιβεβλημένη την άσκηση μίας τέτοιας πολιτικής. Οι Πετράκος και Ψυχάρης στο βιβλίο τους για την «*Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*» διακρίνουν επτά (7) τέτοιους λόγους:

- Η πλήρης αξιοποίηση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας,
- Η επίτευξη υψηλών ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης,
- Ο περιορισμός του κόστους επέκτασης του κοινωνικού κεφαλαίου,
- Η αποφυγή κοινωνικών αναταραχών και εντάσεων,
- Η επίτευξη κοινωνικής δικαιοσύνης και η άμβλυνση των επιπτώσεων (πόλωσης) του μηχανισμού της αγοράς,
- Η αντιστάθμιση των επιπτώσεων άλλων πολιτικών, και τέλος
- Η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της οικονομικής ολοκλήρωσης

(Πετράκος & Ψυχάρης, 2004)

Η περιφερειακή πολιτική, συνεπώς, καλείται να συνεισφέρει σε ένα ευρύ θεματικό πεδίο με στόχους τόσο οικονομικούς (πρώτα τρία πεδία), όσο και κοινωνικούς (τα υπόλοιπα). Η συνεισφορά της αυτή θα πρέπει να προσαρμόζεται στις ιδιαιτερότητες της εκάστοτε χώρας και των περιφερειών της. Για παράδειγμα σε χώρες με λιγότερες περιφερειακές ανισότητες μπορεί η άσκηση της πολιτικής να εστιάζει περισσότερο στην οικονομική ανάπτυξη, σε εθνικό επίπεδο, παρά στην μείωση των ανισοτήτων (Πετράκος & Ψυχάρης, 2004). Κρίσιμος παράγοντας επομένως είναι ο υπολογισμός του μεγέθους των περιφερειακών ανισοτήτων, ούτως ώστε να ασκηθεί και το κατάλληλο μείγμα πολιτικής.

Κάθε ανεπτυγμένο κράτος σήμερα εντάσσει την περιφερειακή του πολιτική στο πλαίσιο της βασικής αναπτυξιακής στρατηγικής του. Από την οικονομική κρίση του 1929 και έπειτα, που αμφισβήτησε κατά πολύ την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού της αγοράς στην ρύθμιση των τιμών, άρχισαν να διαμορφώνονται οι συνθήκες για την ολοένα και αυξανόμενη παρέμβαση του κράτους στην ενίσχυση των περιοχών σε υστέρηση. Ιδιαίτερα μετά και την ενσωμάτωση του χώρου στην οικονομική επιστήμη (Krugman, 1991), η περιφερειακή πολιτική καθίσταται αναπόσπαστο τμήμα της Εθνικής Αναπτυξιακής Πολιτικής και του Αστικού και Περιφερειακού Προγραμματισμού (Παπαδασκαλόπουλος & Χριστοφάκης, 2005).

Στην κλίμακα της Ε.Ε. οι πρώτες δράσεις περιφερειακής πολιτικής υλοποιούνται με την δημιουργία του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.) το 1975 και θεσμοθετούνται με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986 (Παπαδασκαλόπουλος & Χριστοφάκης, 2005). Με την καθιέρωση δε της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς, με την Συνθήκη του Μάαστριχτ, η περιφερειακή πολιτική

αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της πολιτικής της Ε.Ε. για την «Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή» και ασκείται, κυρίως, μέσω των πόρων των διαρθρωτικών της ταμείων (Treaty on European Union, 1992).

Η Ε.Ε. ανέκαθεν προωθούσε πολιτικές «ελεύθερου ανταγωνισμού». Η δημιουργία των «Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών, Ενέργειας και Τηλεπικοινωνιών», από τα μέσα της δεκαετίας του '90, αποσκοπούσε στην ενίσχυση των **δεσμών**, ανάμεσα στις περιφέρειες τις Ε.Ε., με την ελπίδα οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες να γίνουν περισσότερο ανταγωνιστικές (Spiekermann & Wegener, 1996) και την προώθηση της δημιουργίας **δικτύων** για την ανταλλαγή τεχνογνωσίας ανάμεσα στις Ευρωπαϊκές πόλεις, επίσης. Τα δίκτυα, όμως, με την σειρά τους απαίτησαν την **συνεργασία** των φορέων άσκησης εξουσίας, σε τοπικό επίπεδο, ούτως ώστε οι κεντρικά σχεδιαζόμενες πολιτικές να χαίρουν της **αποδοχής** και της **συμμετοχής** του τοπικού πληθυσμού. Ο σχεδιασμός, σταδιακά, ενσωμάτωσε την αρχή της «**Βιώσιμης – Αειφόρου Ανάπτυξης**» (European Commission, 2001), παρέχοντας έτσι την δυνατότητα διαρκούς προσαρμογής των τοπικών οικονομιών στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και ενισχύοντας, τελικά, την «ανθεκτικότητά» τους.

Οι προαναφερθείσες τάσεις, συνεπώς, της «Ενδογενούς Ανάπτυξης», της «Νέας Οικονομικής Γεωγραφίας», του «Ανταγωνιστικού Πλεονεκτήματος» και της «Ανθεκτικότητας» των περιφερειών, έχουν σε μεγάλο βαθμό ενσωματωθεί στις σύγχρονες τάσεις τις Ε.Ε. για την αντιμετώπιση των αυξανόμενων περιφερειακών ανισοτήτων. Κάτι τέτοιο γίνεται αντιληπτό και από την ξεκάθαρα χωρική προσέγγιση των «Συμπερασμάτων της 5^{ης} Έκθεσης για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή» (European Commission, 2010).

Στην Ελλάδα τα πλέον προσφιλή μέσα για την άσκηση μίας τέτοιας πολιτικής ήταν, κυρίως, οι δημόσιες δαπάνες, η δημιουργία υποδομών, η παροχή επενδυτικών κινήτρων καθώς και διάφοροι έλεγχοι και περιορισμοί (π.χ. ρυθμίσεις στις χρήσεις γης) (Πετράκος & Ψυχάρης, 2004). Η παρέμβαση του κράτους στα οικονομικά ζητήματα υπήρξε ανέκαθεν σημαντική. Από τον «αμυντικό κρατισμό» των χρόνων του Μεσοπολέμου, με αποσπασματικές παρεμβάσεις που αποσκοπούσαν στην επίλυση συγκυριακών προβλημάτων, μεταβήκαμε κατά τα έτη μετά των Β' Παγκόσμιο Πόλεμο σε ένα μοντέλο «προστασίας και ανάπτυξης», για να καταλήξουμε στην «κρίση του κρατικού παρεμβατισμού», μετά και τις κοινωνικές

παροχές της δεκαετίας του '80 (Σακελλαρόπουλος, 2005). Άλλα μέσα για την άσκηση περιφερειακής πολιτικής υπήρξαν κατά καιρούς η ενίσχυση των Μ.Μ.Ε., η αποκέντρωση του δημόσιου τομέα, ακόμα και η εγκατάσταση επιστημονικών ιδρυμάτων (Πετράκος & Ψυχάρης, 2004).

Εάν θέλαμε να διακρίνουμε κάποιες περιόδους κατά την εφαρμογή της Ελληνικής Περιφερειακής Πολιτικής θα υιοθετούσαμε την διάκριση των Παπαδασκαλόπουλος και Χριστοφάκης που μιλούν για πέντε (5) περιόδους:

- Την περίοδο 1948 – 1964, που αφορά σε δράσεις κυρίως για την βιομηχανική ανάπτυξη της περιφέρειας,
- Την περίοδο 1964 – 1979, όπου έχουμε την ίδρυση των ΒΙ.ΠΕ. και την πρώτη εφαρμογή του «πολικού» συστήματος αστικών κέντρων, καθώς και την πρώτη εμφάνιση των αναπτυξιακών κινήτρων,
- Την περίοδο 1980 – 1986, που αποτελεί την περίοδο εναρμόνισης της Ελληνικής με την Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική (βλ. αντικατάσταση του αναπτυξιακού Ν. 1116/81 με τον Ν. 1262/82),
- Την περίοδο 1986 – 2006, όπου συντελείται μία μεγάλη στροφή στην άσκηση της περιφερειακής πολιτικής, με περισσότερους, προκαθορισμένους και στο πλαίσιο ολοκληρωμένων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Ε.Π.) πόρους, και τέλος
- Την (τρέχουσα) προγραμματική περίοδο 2007 – 2013, όπου ξεκίνησε μεν με ελπιδοφόρες προοπτικές, καθώς για πρώτη φορά εξήλθαν του Στόχου 1 (λιγότερο ανεπτυγμένες) ορισμένες ελληνικές περιφέρειες, ως ανεπτυγμένες, ωστόσο πρόσφατα το κλίμα έχει αναστραφεί

(Παπαδασκαλόπουλος & Χριστοφάκης, 2005)

Με την πάροδο των ετών, συνεπώς, η ελληνική περιφερειακή πολιτική εναρμονίσθηκε με την ευρωπαϊκή. Καθώς δε, στο πλαίσιο της δημοσιονομικής προσαρμογής, η χρηματοδότηση εθνικών προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης καθίσταται απαγορευτική, γίνεται αντιληπτό ότι το Ε.Σ.Π.Α. και γενικότερα οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων αποτελούν ίσως την **μοναδική** πλέον πηγή χρηματοδότησης προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης.

Οι τάσεις, ωστόσο, αναφορικά με την περιφερειακή ανάπτυξη, όπως είδαμε και προηγουμένως, μεταβάλλονται διαρκώς. Η δημιουργία δικτύων, η συνεργασία και η συμμετοχή κατά την διαδικασία του σχεδιασμού κερδίζουν διαρκώς έδαφος και ο «άκαμptos» κεντρικός σχεδιασμός δίνει σταδιακά την θέση του στην αποκέντρωση. Σε κάθε περίπτωση, όμως, η αποκέντρωση αυτή θα πρέπει να γίνεται με υπευθυνότητα και ως τμήμα της γενικότερης αναπτυξιακής στρατηγικής της χώρας.

Έχοντας δώσει μία πλήρη εικόνα των βασικότερων θεωριών γύρω από την έννοια της οικονομικής και –κυρίως– της περιφερειακής ανάπτυξης, συνεχίζουμε στο τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο της παρούσης ενότητας που έχει να κάνει με την αναπτυξιακή στρατηγική της Ελλάδας κατά τα τελευταία είκοσι (20) έτη, τις επιπτώσεις της ύφεσης και τους πυλώνες που μπορούν να υποστηρίξουν την στρατηγική για την ανάκαμψη της οικονομίας.

3. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Κατά τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης, η χώρα μας εμφάνισε υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης και αύξηση του μέσου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών (Καλογήρου, Τραγάκη, Τσίμπος, & Μουστάκη, 2011). Η ανεργία βρισκόταν σε χαμηλά επίπεδα, ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα της εποχής, και οι προοπτικές διαφαίνονταν καλές με την ένταξη της χώρας στην Ε.Ο.Κ. Την δεκαετία του '80 παρατηρείται μία στασιμότητα, όσον αφορά στους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης, με έντονες ωστόσο κοινωνικές παροχές και διατήρηση των επιπέδων απασχόλησης.

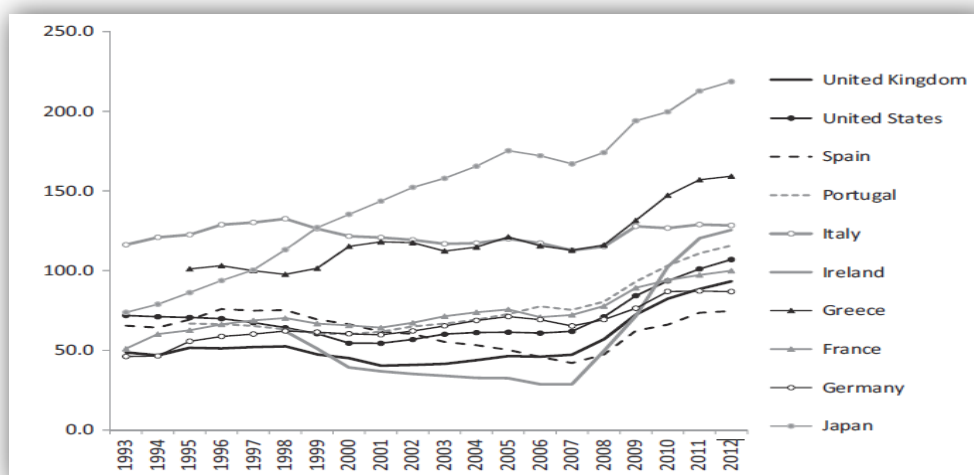
Μετά και τις διαρθρωτικές αλλαγές των αρχών της δεκαετίας του '90 (άνοιγμα αγορών, ιδιωτικοποιήσεις κ.λπ.), η ελληνική οικονομία αρχίζει να εμφανίζει σημάδια ανάκαμψης και από το 1997 και έπειτα παρουσιάζει ρυθμούς ανάπτυξης που φθάνουν ή και ξεπερνούν το 4%. (Ελ. Στατ., 2011). Αφενός μεν, η προοπτική ένταξης της χώρας μας στην Ο.Ν.Ε. (2001), αφετέρου δε η ανάληψη της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, δημιούργησαν **θετικές προοπτικές** και κινητοποίησαν τις παραγωγικές και κοινωνικές δυνάμεις του τόπου για την έγκαιρη

υλοποίηση μεγάλων και αναγκαίων σύγχρονων έργων υποδομής. Τα έργα αυτά, που υλοποιήθηκαν κατά ένα μεγάλο μέρος μέσω συμβάσεων παραχώρησης (π.χ. Γέφυρα Ρίου – Αντίρριου), βελτίωσαν το οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον, οι επιχειρήσεις επεκτάθηκαν γεωγραφικά και η οικονομία «ξέφυγε» από την χρόνια καθήλωσή της και διήλθε μία φάση μακροοικονομικής σταθερότητας.

Από το 2004, όμως, και έπειτα το Π.Δ.Ε. αρχίζει να περιορίζεται σημαντικά, ενώ παράλληλα μειώνονται και οι κοινοτικοί πόροι. Το αναπτυξιακό μοντέλο της χώρας αρχίζει να βάλλεται από την πίεση νεοεισελθόντων στην Ε.Ε. χωρών, με πολύ χαμηλό κόστος εργασίας, αλλά και από χώρες με υψηλότερο βιοτικό επίπεδο. Η ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας διέρχεται κρίση και η κόπωση των κλάδων της οικονομίας που οδηγούσαν την ανάπτυξη (π.χ. κατασκευές) αρχίζει να γίνεται εμφανής (Καλογήρου Γ. , 2008). Από την 30^η θέση, την οποία κατείχε η χώρα μας την δεκαετία του '90, σε σχέση με την ανταγωνιστικότητά της, πέφτει κατά το έτος 2005 στην 50^η θέση κατάταξης (<http://www.weforum.org/issues/competitiveness-0/gci2012-data-platform/>). Το κενό αυτό ανταγωνιστικότητας γίνεται αντιληπτό, τόσο από την αύξηση στο έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου, όσο και από την ολοένα και μικρότερη παρουσία επώνυμων ελληνικών προϊόντων στην διεθνή αγορά.

Η Ελληνική αναπτυξιακή στρατηγική των τελευταίων δύο (2) δεκαετιών στηρίχτηκε, σε μεγάλο βαθμό, στο μοντέλο του υψηλού (εξωτερικού) δανεισμού και της εγχώριας, κυρίως, κατανάλωσης. Αυτός, ωστόσο, ήταν και ο κανόνας για τις περισσότερες ανεπτυγμένες οικονομίες, που επί έτη συνέχιζαν να «ζοδεύουν περισσότερο από όσο κέρδιζαν», όταν αναδυόμενες οικονομίες, όπως της Κίνας, της Ιαπωνίας και των χωρών-εξαγωγέων πετρελαίου κατάφερναν συνεχώς να «κερδίζουν περισσότερο από όσο ζόδευαν» (Kitson, Martin, & Tyler, 2011).

Το γεγονός αυτό είχε ως συνέπεια μία δραματική αύξηση των επιπέδων του ακαθάριστου δημόσιου χρέους, ως ποσοστό του Α.Ε.Π., στις περισσότερες ανεπτυγμένες οικονομίες χωρών της Ευρώπης (Γράφημα 2). Η κατάσταση αυτή επιδεινώθηκε με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης, το τέλος του 2007, με αποτέλεσμα αρκετές χώρες σήμερα να εμφανίζουν δυσθεώρητα ύψη χρέους και να αδυνατούν να αντλήσουν κεφάλαια από τις αγορές.

ΓΡΑΦΗΜΑ 2: Ακαθάριστο Δημόσιο Χρέος ως ποσοστό του Α.Ε.Π. (Ευρώπη & Ην. Πολιτείες)¹⁷

Πηγή: (Kitson, Martin, & Tyler, 2011)

Όπως παρατηρούμε, η χώρα μας ανέκαθεν κινούνταν σε ιδιαίτερα υψηλά μεγέθη χρέους. Από το τέλος της δεκαετίας του '90 δε, μέχρι και το 2007, το χρέος αυτό αυξάνεται κατά δεκαπέντε (15) ποσοστιαίες μονάδες, παρέχοντας ξεκάθαρες ενδείξεις πως κατά την «χρυσή» της δεκαετία, βασικός μοχλός ανάπτυξης υπήρξε ο εξωτερικός δανεισμός.

Ακόμα όμως και κατά την «χρυσή» αυτή δεκαετία, οι Ελληνικές περιφέρειες παρουσιάζουν έντονη ανισοκατανομή του παραγόμενου εισοδήματος, με την περιφέρεια Ηπείρου για παράδειγμα να αποτελεί τον «πρωταθλητή»¹⁸ της φτώχειας σε επίπεδο Ε.Ε. Ακόμη χειρότερα είναι τα αποτελέσματα σε επίπεδο δήμου, όπου παρατηρούνται εντονότερες διαφορές στο επίπεδο ανάπτυξης¹⁹, με αρκετούς Δήμους της Θράκης για παράδειγμα να υπολείπονται σημαντικά των εύπορων προαστίων της Αττικής και της Θεσσαλονίκης (Καλογήρου, Τραγάκη, Τσίμπος, & Μουστάκη, 2011).

Ήδη από την δεκαετία του '70 το ποσοστό των φτωχών νοικοκυριών στη χώρα μας (26,4% επί του συνόλου) υπήρξε διπλάσιο σχεδόν αυτού των χωρών-μελών της (τότε) Ε.Ο.Κ. (12% περίπου). Μπορεί κατά την διάρκεια της δεκαετίας του '80 το ποσοστό αυτό να παρέμεινε σχετικά σταθερό, ωστόσο, διαφοροποιείται ως προς τα

¹⁷ Τα μεγέθη για τα έτη 2011 και 2012 βασίζονται σε εκτιμήσεις.

¹⁸ Κατά το 2003, το 21,5% των κατοίκων της περιφέρειας Ηπείρου διαβιούσε κάτω από το όριο της φτώχειας (Καλογήρου, Τραγάκη, Τσίμπος, & Μουστάκη, 2011).

¹⁹ Οι διαφορές στο επίπεδο ανάπτυξης στηρίζονται στην εφαρμογή του Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Index, H.D.I.) του Ο.Η.Ε., που βασίζεται σε τρεις (3) κυρίως παραμέτρους κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης: το προσδόκιμο ζωής κατά την γέννηση, το επίπεδο βασικής εκπαίδευσης και το κατά κεφαλήν εγχώριο προϊόν.

χωρικά και κοινωνικά του χαρακτηριστικά. Νέοι όροι κάνουν την εμφάνισή τους, όπως οι «θύλακες φτώχειας» και οι «ευάλωτες κοινωνικές ομάδες», με την Ελλάδα να καταγράφει την υψηλότερη εισοδηματική ανισότητα σε επίπεδο Ε.Ε., υψηλό κίνδυνο φτώχειας και χαμηλή αποτελεσματικότητα του συστήματος κοινωνικής προστασίας (Καλογήρου, Τραγάκη, Τσίμπος, & Μουστάκη, 2011).

Τα βασικά αυτά γνωρίσματα του Ελληνικού αναπτυξιακού προτύπου ανέκαθεν προκαλούσαν εύλογες ανησυχίες. Η χαμηλή αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα στην αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων, η εμφανής παρουσία ενός αδύναμου κράτους με ισχνή επιχειρηματική διάρθρωση και πολλές, αλλά μικρές, επιχειρήσεις χωρίς σημαντική αξιοποίηση της έρευνας και της καινοτομίας είχαν ως αποτέλεσμα την δημιουργία ενός χαμηλού «ανταγωνιστικού» προφίλ (Καλογήρου Γ. , 2008), που σε συνδυασμό με την απουσία αναπτυξιακών στόχων και το «ξέσπασμα» της οικονομικής κρίσης, ανέκοψε την προαναφερθείσα δυναμική.

Το 2008 η ελληνική οικονομία παρουσιάζει ρυθμό ανάπτυξης μόλις 1,3%, ενώ από το 2009 και έπειτα η οικονομία της χώρας «βυθίζεται» στην ύφεση, με τα πιο πρόσφατα στοιχεία να την εκτιμούν σε 6,7% κατά το έτος 2011 (Ελ. Στατ., 2011) και, επιπλέον, σαφείς κοινωνικές προεκτάσεις.

Η επίδραση της κρίσης αυτής, στην οικονομία, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και αναφορικά με τις Σ.Δ.Ι.Τ., αποτελεί αντικείμενο του επόμενου κεφαλαίου.

3.2 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

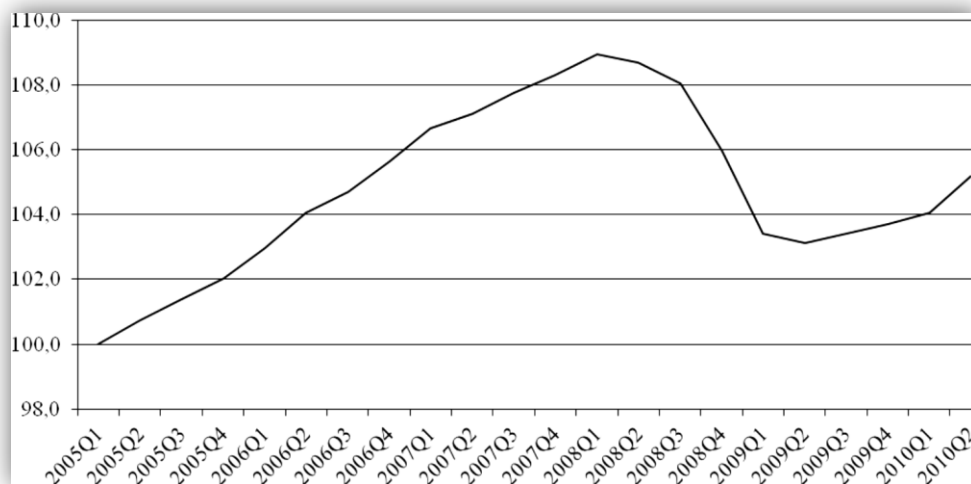
Άμεση συνέπεια της οικονομικής κρίσης, όπως παρατηρούμε και από το προηγούμενο Γράφημα 2, υπήρξε η διόγκωση του μεγέθους του ακαθάριστου δημόσιου χρέους, ως ποσοστό επί του Α.Ε.Π., σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Μπορεί μεν η Ιαπωνία να εμφανίζεται «πρωταθλητής», με ένα ποσοστό άνω του 200% (!), ωστόσο οι περισσότερες χώρες με υψηλό δημόσιο χρέος ανήκουν στον ευρωπαϊκό νότο (Ελλάδα, Ιταλία και Ιρλανδία).

Η οικονομική κρίση, όμως, δεν έπληξε στον ίδιο βαθμό τις διάφορες περιοχές της Ευρώπης. Παρατηρείται πως οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της Ε.Ε. ήταν

αυτές που εμφάνισαν εντονότερα τις συνέπειες της κρίσης, με δραματική αύξηση των επιπέδων ανεργίας. Οι περιφέρειες του Στόχου 1 (Σύγκλισης) για παράδειγμα με την έναρξη της κρίσης εμφάνισαν μία αύξηση των επιπέδων ανεργίας κατά 2,8 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ ακόμη περισσότερο επλήγησαν οι περιφέρειες Μετάβασης με αντίστοιχη αύξηση κατά 6,4 ποσοστιαίες μονάδες (Kitson, Martin, & Tyler, 2011), αναιρώντας -σε μεγάλο βαθμό- τα «επιτεύγματα» της Πολιτικής Συνοχής.

Την διαφορά στις επιπτώσεις της κρίσης ανάμεσα στις περιφέρειες της Ε.Ε. υπογραμμίζουν και οι Groot et.al. στο άρθρο τους σχετικά με την «ευαισθησία» των ευρωπαϊκών χωρών και περιφερειών έναντι των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης. Συγκεκριμένα, εστιάζοντας στην μεταβολή του Α.Ε.Π. και της απασχόλησης στις χώρες και τις περιφέρειες της Ε.Ε. κατά τα έτη της οικονομικής κρίσης (βλ. Γράφημα 3 –Α.Ε.Π.), καταλήγουν πως υφίσταται μεγάλος βαθμός «ετερογένειας» μεταξύ τους, και πως τρεις (3) υπήρξαν οι βασικότεροι παράγοντες που καθόρισαν την συμπεριφορά των χωρών/περιφερειών κατά τα έτη αυτά: η έκθεσή τους στις χρηματοοικονομικές αγορές και οι διεθνείς συνδέσεις εμπορίου, το θεσμικό τους πλαίσιο και, τέλος, η τομεακή σύσταση του Α.Ε.Π. τους (Groot, Möhlmann, Garretsen, & Groot, 2011).

ΓΡΑΦΗΜΑ 3: Εξέλιξη του Α.Ε.Π. (Ε.Ε. 27) ως ποσοστό του Α.Ε.Π. του 1^{ου} τριμήνου του 2005

Πηγή: (Groot, Möhlmann, Garretsen, & Groot, 2011)

Οι παράγοντες αυτοί εξηγούν, γιατί χώρες, όπως η Νορβηγία για παράδειγμα, εμφάνισαν μικρότερη περίοδο κρίσης, ηπιότερη μεταβολή του Α.Ε.Π. και σημάδια ανάκαμψης από το 3^ο τρίμηνο του 2009 ήδη, την στιγμή που η χώρα μας βρίσκεται ακόμη σε ύφεση.

Σε γενικές γραμμές, δεν παρατηρείται σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στην «ανοικτότητα» μιας χώρας ή/και περιφέρειας και των επιπτώσεων από την οικονομική κρίση. Μόνον οι λιγότερο «ανταγωνιστικές» χώρες, με υψηλά ελλείμματα τρεχουσών συναλλαγών και πριν από την κρίση, εμφάνισαν σημαντική μείωση του Α.Ε.Π. τους. Επιπλέον, χώρες των οποίων το θεσμικό πλαίσιο ευνοούσε την δημιουργία μίας ευέλικτης αγοράς εργασίας παρουσίασαν μικρότερη μείωση του Α.Ε.Π. σε σχέση με χώρες, όπου συνδικαλιστικές οργανώσεις, οδήγησαν σε βραδύτερη ανταπόκριση έναντι των επιτακτικών αλλαγών (Groot, Möhlmann, Garretsen, & Groot, 2011).

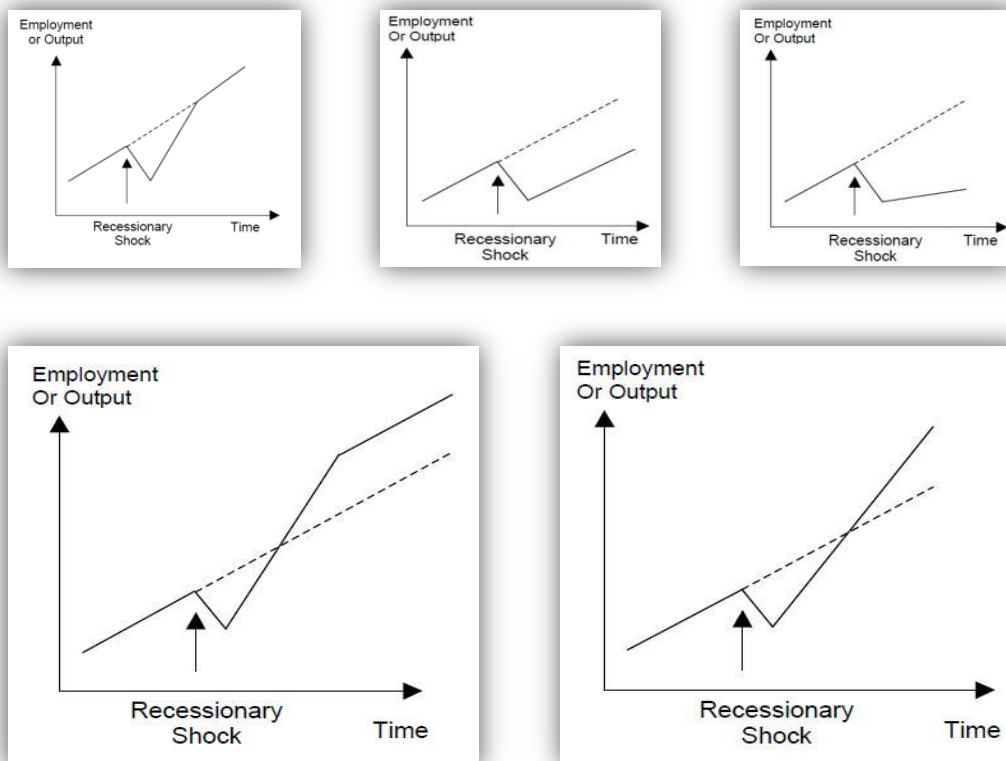
Εξάκθαρη επίπτωση στην δριμύτητα της κρίσης έχει η τομεακή σύσταση του Α.Ε.Π. κάθε χώρας ή/και περιφέρειας, «προκαθορίζοντας» θα λέγαμε και την πορεία της κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Για παράδειγμα χώρες/περιφέρειες με μεγάλη «έκθεση» σε τομείς που επηρεάστηκαν άμεσα από την κρίση (π.χ. χρηματοοικονομικός), εμφάνισαν σημαντική μείωση του Α.Ε.Π. τους καθώς και αύξηση της ανεργίας. Το παράδοξο όμως είναι ότι, παρά την περί του αντιθέτου διαδεδομένη εκτίμηση, κατά τα πρώτα χρόνια της οικονομικής κρίσης οι χώρες με υψηλό δημόσιο χρέος εμφάνισαν μικρότερη (!) μείωση του Α.Ε.Π. καθώς και μικρότερη αύξηση της ανεργίας (Groot, Möhlmann, Garretsen, & Groot, 2011). Αρκετές όμως από αυτές (και ιδιαίτερα οι χώρες του ευρωπαϊκού νότου) παραμένουν, ακόμη και σήμερα, σε κατάσταση ύφεσης.

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, ωστόσο, μπορεί να είναι τελείως διαφορετικές σε κάθε περιφέρεια, αναφορικά με τον «πρόσκαιρο» ή «μόνιμο» χαρακτήρα τους. Το γεγονός αυτό γίνεται καλύτερα αντιληπτό, εάν αναλογισθούμε την (προαναφερθείσα) έννοια της «περιφερειακής ανθεκτικότητας». Σύμφωνα με αυτήν η επίδραση ενός εξωτερικού, υφεσιακού σοκ μπορεί να είναι αρνητική στα μεγέθη της απασχόλησης για παράδειγμα, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, όπως στα τρία (3) πρώτα διαγράμματα στο Γράφημα 4, όπου η περιφερειακή οικονομία μετά από ένα υφεσιακό σοκ ανακάμπτει πλήρως (1^ο), συνεχίζει με τον ίδιο ρυθμό ανάπτυξης, εμφανώς επηρεασμένη όμως από το σοκ (2^ο), ή τέλος εμφανίζει

«μόνιμες»²⁰ αρνητικές επιπτώσεις μετριάζοντας, στην μετά κρίση εποχή, τον ρυθμό ανάπτυξής της (3^ο).

Ένα υφεσιακό σοκ μπορεί να έχει και θετικές επιπτώσεις, κινητοποιώντας την περιφέρεια να επιτύχει τον ίδιο με πριν ρυθμό ανάπτυξης, σε υψηλότερο σημείο ισορροπίας όμως (4^ο), ή ακόμα και «μόνιμες» θετικές επιπτώσεις, με υψηλότερο από πριν ρυθμό ανάπτυξης (5^ο). Η αντίδραση συνεπώς της εκάστοτε περιφέρειας ποικίλλει και εξαρτάται από πληθώρα παραγόντων, όπως η τομεακή σύσταση του Α.Ε.Π., ο εξαγωγικός της προσανατολισμός, η (γεωγραφική) σχετική της θέση, το ανθρώπινο δυναμικό της κ.α. (Martin, 2012).

ΓΡΑΦΗΜΑ 4: *Επιδράσεις Υφεσιακών Σοκ στα Μεγέθη της Απασχόλησης*

Πηγή: (Martin, 2012)

Οι περιφέρειες μπορεί επίσης να διαφέρουν αναφορικά με την αρχική τους «ανθεκτικότητα», έναντι των υφεσιακών σοκ, και όχι τόσο σχετικά με την μετέπειτα αναπτυξιακή τους ανάκαμψη. Επιπλέον, διαφορετικές χρονικά κρίσεις μπορεί να έχουν επιπτώσεις σε διαφορετικά χωρικά διαμερίσματα ή και στα γειτονικά τους (Fingleton, Garretsen, & Martin, 2012). Υφίσταται συνεπώς ξεκάθαρη **χωρική**

²⁰ Η συγκεκριμένη περίπτωση αφορά αυτό ακριβώς που περιγράφει ο Romer με την έννοια της «υστέρησης», ως μία κατάσταση κατά την οποία τα διάφορα σοκ επηρεάζουν **μόνιμα** πλέον την αναπτυξιακή διαδρομή μίας περιοχής (Romer, 2001).

ετερογένεια αναφορικά με τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης (Groot, Möhlmann, Garretsen, & Groot, 2011), γεγονός που καθιστά επιβεβλημένες πολιτικές που να προσαρμόζονται στα εκάστοτε χωρικά ή/και τομεακά χαρακτηριστικά.

Η ετερογένεια αυτή όμως δεν αποτυπώθηκε στα (οριζόντια) δημοσιονομικά μέτρα των χωρών του ευρωπαϊκού νότου για την αποκατάσταση των δημοσίων οικονομικών τους. Η πλειοψηφία των κυβερνήσεων των χωρών αυτών προέβη σε σημαντικές περικοπές και μειώσεις των δημοσίων δαπανών και των δημοσίων επενδύσεων, τόσο σε κεντρικό, όσο και σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο.

Η επιμονή στην βελτίωση των μακροοικονομικών μεγεθών των χωρών με υπέρμετρο δανεισμό μέσω περιορισμού του δημόσιου τομέα τους και μείωσης των δημοσίων επενδύσεών τους εστιάζει σε μία μόνο πλευρά του νομίσματος. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι Kitson et. al. η συνήθης υπόθεση, ότι «ο ιδιωτικός τομέας είναι αυτός που δημιουργεί πλούτο, ενώ ο δημόσιος όχι», είναι σε μεγάλο βαθμό αβάσιμη, εφόσον το έργο των υπαλλήλων του δημοσίου τομέα είναι συνήθως δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί (π.χ. το έργο των δασκάλων), ενώ η επίπτωσή του ιδιαίτερα σημαντική (Kitson, Martin, & Tyler, 2011).

Η συγκεκριμένη στρατηγική «επανεξισορόπησης» του συστήματος προς όφελος του ιδιωτικού τομέα (Kitson, Martin, & Tyler, 2011), ενέχει ωστόσο σημαντικές **ευκαιρίες** για τις Συμπράξεις. Οι Σ.Δ.Ι.Τ. θα μπορούσαν να συνδράμουν σε μία εποχή κατά την οποία ο δημόσιος τομέας καλείται να περιορίσει τμήμα της δυναμικότητάς του, «ελαφρύνοντας» το δημοσιονομικό βάρος των επενδύσεων. Επιπλέον, στο βαθμό που τα έργα που υλοποιούνται με την μέθοδο των Συμπράξεων συμβάλλουν στην ενίσχυση των υποδομών στην περιφέρεια, οι Σ.Δ.Ι.Τ. μπορούν να αποτελέσουν μοχλό για την ενίσχυση της «ανθεκτικότητας» των Ελληνικών περιφερειών, αν και αυτές που εξαρτώνται από τον δημόσιο τομέα θα δυσκολευτούν να προσεγγίσουν το (νέο) μονοπάτι ανάπτυξης, όπως το ήξεραν τουλάχιστον στην προ-κρίσης εποχή.

Σε κάθε περίπτωση, οι δημόσιες επενδύσεις εξακολουθούν να είναι απαραίτητες δεδομένου ότι εκσυγχρονίζουν την υποδομή και την ικανότητα των κρατών και των περιφερειών και συμβάλλουν στην επίτευξη ταχύτερης οικονομικής ανάπτυξης που αποφέρει έσοδα υπό την μορφή φόρων (Kitson, Martin, & Tyler, 2011). Η Ελληνική

αναπτυξιακή στρατηγική επομένως θα πρέπει να βρει τον δρόμο της ανάμεσα στην αναγκαιότητα «δημοσιονομικής προσαρμογής» και στο αίτημα για «ανάπτυξη».

Σε άρθρο του στην εφημερίδα Ελευθεροτυπία το 2005 ο κοινωνιολόγος Ζαν Πιερ Λε Γκοφ είχε διατυπώσει την άποψη, ότι:

«στις σύγχρονες δημοκρατικές κοινωνίες η πολιτική προϋποθέτει την διαχείριση της πολυπλοκότητας και των καταναγκασμών, αλλά δεν καταργεί την επιλογή μεταξύ διαφορετικών λύσεων»

(<http://www.metarithmisi.gr/archivesMeta/aeka/readRelated.asp?intThemeID=20&textID=863>)

Το δίλημμα συνεπώς της ιεράρχησης των προτεραιοτήτων ανάμεσα στις δύο αυτές επιλογές («πολυπλοκότητα» και «καταναγκασμός») επανέρχεται και πρέπει οι δημόσιες πολιτικές να είναι τέτοιες, ώστε αφενός να απαντούν στην δημοσιονομική πειθαρχία, αφετέρου να προσφέρουν μια μακροχρόνια οικονομική και αναπτυξιακή στρατηγική.

Μία τέτοια στρατηγική θα πρέπει να αξιοποιεί, τόσο τα «παγιωμένα» εργαλεία ανάπτυξης, όπως η προσέλκυση επενδύσεων (δημόσιες, ιδιωτικές αλλά και κεφάλαια του εξωτερικού), όσο και πιο σύγχρονα εργαλεία ανάπτυξης, όπως τους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων (Ε.Σ.Π.Α.) και τις Συμπράξεις.

3.3 ΠΥΛΩΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η κρίση εκτός από κινδύνους εμπεριέχει και ευκαιρίες. Το καλό προηγούμενο από την επιτυχημένη πορεία των έργων που υλοποιήθηκαν μέσω συμβάσεων παραχώρησης, μας οδηγεί στο να θεωρήσουμε τις Σ.Δ.Ι.Τ. ως μια από τις ευκαιρίες αυτές για την υλοποίηση έργων υποδομής και έργων σε κλάδους της οικονομίας που εικάζεται ότι θα δώσουν ώθηση στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας. Προτού προχωρήσουμε, ωστόσο, στην αναλυτική παρουσίαση του ρόλου των Σ.Δ.Ι.Τ. στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας θα ασχοληθούμε με τρεις (3) τομείς που, μαζί με τις Σ.Δ.Ι.Τ., μπορούν να αποτελέσουν τους «πυλώνες» που θα στηρίξουν το νέο αναπτυξιακό μοντέλο της χώρας. Ο πρώτος αυτός πυλώνας είναι οι δημόσιες επενδύσεις.

3.3.1 ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Οι δημόσιες επενδύσεις ανέκαθεν αποτελέσαν πεδίο, όπου αντανακλώνται οι οικονομικές προτεραιότητες και οι ιδεολογικές τάσεις της εκάστοτε κυβέρνησης. Από την μία πλευρά έχουμε την αντίληψη για περισσότερη συμμετοχή του κράτους στην προσφορά αγαθών και υπηρεσιών (σοσιαλισμός), εφόσον ο μηχανισμός της αγοράς, όπως είδαμε και προηγουμένως, αποτυγχάνει να επιφέρει διάχυση της ανάπτυξης στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές. Από την άλλη, υποστηρίζεται ότι η διάχυση της ανάπτυξης λαμβάνει όντως χώρα με την πάροδο των ετών²¹, και ότι ο ιδιωτικός τομέας θα πρέπει να είναι αυτός, που θα αναλάβει το μεγαλύτερο μερίδιο της προσφοράς αγαθών και υπηρεσιών, περιορίζοντας τον ρόλο του κράτους σε μόνον επιτελικό (φιλελευθερισμός).

Οι ιδεολογικές αυτές προσεγγίσεις έπαιζαν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, επηρεάζοντας τις δημόσιες επενδύσεις με την κατά καιρούς ενίσχυση ή/και αποδυνάμωση του βασικού εργαλείου για την επίτευξή τους που είναι το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.). Η ανάπτυξη όμως του Π.Δ.Ε. στην Ελλάδα κατέληξε να είναι το προϊόν μιας κατεστημένης αντίληψης, όπου το κράτος είχε την «υποχρέωση» να παρεμβαίνει σε κάθε μορφής οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική δράση (Karkazis & Thanassoulis, 1998).

Αυτός ο έντονος κρατικός παρεμβατισμός, που ενισχύθηκε κατά καιρούς από πολιτικές επιλογές για την επίτευξη βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων στόχων δημιούργησε αρκετά προβλήματα. Επιπλέον, με την εφαρμογή του Ν. 3852/10 για την «*Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης*» τα πράγματα περιπλέχθηκαν περαιτέρω όσον αφορά στις διαδικασίες που προβλέπονται για την χρηματοδότηση έργων από το Π.Δ.Ε.²²

²¹ Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή οι περιφερειακές ανισότητες αυξάνονται κατά την διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης, φθάνουν ένα μέγιστο και εν συνεχεία βαίνουν διαρκώς μειούμενες, καθώς η ανάπτυξη «παγιώνεται» (“*inverted U*” pattern) (Kuznets, 1955). Πιο πρόσφατες εκτιμήσεις, ωστόσο, παρατηρούν αύξηση και πάλι των ανισοτήτων, όταν το χρονικό όριο εξέλιξης του συγκεκριμένου μοντέλου (“*inverted U*”) έχει επέλθει (Amos, 1988).

²² Για παράδειγμα, η χρηματοδότηση από το Π.Δ.Ε. σύμφωνα με τον Καλλικράτη μπορεί πλέον να παρέχεται σε ενέργειες ή δράσεις από πολλαπλά σχήματα, όπως:

- από εθνικούς πόρους για δράσεις κεντρικών ή περιφερειακών φορέων,
- από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους (Ε.Σ.Π.Α., Ταμείο Συνοχής κ.λπ.),
- από προγράμματα που δανειοδοτεί η Ε.Τ.ΕΠ., η Τ.Α.Σ.Ε. ή άλλοι διεθνείς οργανισμοί,
- από επιχορηγήσεις/επιδότησεις του επενδυτικού νόμου,
- για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου των Δ.Ε.Κ.Ο.,
- για Ειδικές Δραστηριότητες, ή τέλος

Ανεξαρτήτως πάντως της πολυπλοκότητας των διαδικασιών χρηματοδότησης, οι δημόσιες επενδύσεις επηρεάζουν θετικά την οικονομία και λειτουργούν συμπληρωματικά ως προς τις ιδιωτικές. Σε πολλές περιπτώσεις επιτελούν έναν «κοινωνικό» σκοπό, εφόσον προορίζονται για την ικανοποίηση αναγκών κατοίκων απομακρυσμένων περιοχών, που υπό άλλες συνθήκες δεν θα κατάφερναν να προσελκύσουν ιδιωτικό κεφάλαιο.

Οι δημόσιες επενδύσεις επηρεάζουν συνεπώς την περιφερειακή ανάπτυξη, είτε βραχυχρόνια, μέσω της άμεσης και έμμεσης κατανομής πόρων στην κατανάλωση, είτε μακροχρόνια μέσω της παροχής υποδομών που αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής στην περιφέρεια και δίνουν νέες αναπτυξιακές προοπτικές (Karkazis & Thanassoulis, 1998). Οι υποδομές αυτές εξάλλου αποτελούν το απαραίτητο «υπόβαθρο» για την προσέλκυση παραγωγικών δραστηριοτήτων (Πολύζος, 2011) που ενισχύουν την οικονομία της περιοχής, δημιουργούν θέσεις απασχόλησης και προσελκύουν (ή τουλάχιστον συγκρατούν) το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό για την υποστήριξη μελλοντικών αναπτυξιακών δράσεων. Σημαντικό ποσοστό εξάλλου των δημοσίων επενδύσεων σε έργα υποδομής «παραδοσιακά» κατευθυνόταν στην χώρα μας στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές (Σκάγιαννης, 1994).

Δημόσιες ή μη, οι επενδύσεις αποτελούν βασικό παράγοντα ώθησης της οικονομίας. Ο δεύτερος πυλώνας, συνεπώς, αφορά και πάλι στις επενδύσεις, αυτή τη φορά από κεφάλαια του εξωτερικού, τις Ξένες Άμεσες Επενδύσεις.

3.3.2 ΞΕΝΕΣ ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Οι Ξένες Άμεσες Επενδύσεις (Foreign Direct Investments –F.D.I.'s) θεωρούνται ευρύτατα ως ένα σημαντικό εργαλείο οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Η προσέλκυση τέτοιων επενδύσεων έχει άμεσο αποτέλεσμα στην μείωση της ανεργίας, με την απασχόληση του δημιουργούν, στην εισαγωγή και χρήση νέων τεχνολογιών, στην αύξηση των εσόδων του κράτους (από φόρους κ.λπ.) και στην βελτίωση του ισοζυγίου εξαγωγών.

➤ για συνεισφορές τρίτων
(Ν. 3852/10 -ΦΕΚ 87 Α΄, 2010)

Με τις επενδύσεις αυτές εισάγονται νέες μέθοδοι management και μία διαφορετική «Οργανωσιακή Κουλτούρα»²³ στον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν οι επιχειρήσεις, επιταχύνοντας την υιοθέτηση και διάδοση νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας (Cabrera, Cabrera, & Barajas, 2001). Μειώνεται συνεπώς το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και η οικονομία της χώρας υποδοχής τους βελτιώνει σημαντικά τις επιδόσεις της σε διεθνείς δείκτες προόδου. Για αυτούς ακριβώς τους λόγους οι περισσότερες κυβερνήσεις δημιουργούν ειδικά πλαίσια κινήτρων για την προσέλκυση ξένων επιχειρήσεων εντός της επικράτειάς τους²⁴.

Στην Ελλάδα η εισροή Ξ.Α.Ε. υπήρξε σε γενικές γραμμές χαμηλή. Πλην του πρώτου αναπτυξιακού νομοθετήματος της χώρας, Ν. 2687/53 «Περί Επενδύσεων και Προστασίας Κεφαλαίων Εξωτερικού», που από πολλούς χαρακτηρίστηκε ως «αποικιοκρατικός νόμος»²⁵, όλοι οι υπόλοιποι αναπτυξιακοί νόμοι δεν κατάφεραν να ελκύσουν σημαντικά ξένα επενδυτικά κεφάλαια (Λεμονιάς, 1991). Ανάμεσα στους λόγους που συνέβαλλαν στις χαμηλές αυτές επιδόσεις της χώρας μας συγκαταλέγονται το πολύπλοκο (και μη «προβλέψιμο» με τις συνεχείς του αλλαγές) φορολογικό της σύστημα, η γραφειοκρατία και, τέλος, η διαφθορά του δημόσιου τομέα. Επιπλέον, η ελληνική περιφέρεια μειονεκτεί από άποψη σχέσης ανάμεσα στην επένδυση και την παραγωγή και εμφανίζει σχετικά χαμηλό ποσοστό εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού (Kokkinou & Psycharis, 2004), γεγονός που αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την προσέλκυση επενδύσεων.

Η σημερινή δημοσιονομική συγκυρία καθιστά επιβεβλημένη την προσπάθεια για αύξηση των ξένων κεφαλαίων και προσέλκυση περισσότερων Ξ.Α.Ε. Προκειμένου ο στόχος αυτός να επιτευχθεί λαμβάνονται μέτρα, όπως η δημιουργία υπουργείου για τις επενδύσεις και η προώθηση νομοθετικού πλαισίου για την απάλειψη της γραφειοκρατίας και της διαφθοράς. Το σημαντικότερο όλων, ωστόσο, είναι η προσπάθεια δημιουργίας ενός ενιαίου, απλού και διαχρονικά σταθερού φορολογικού

²³ Αναφερόμαστε εδώ στον όρο του Schein “organizational culture”. Η οργανωσιακή αυτή κουλτούρα είναι, σε γενικές γραμμές, ένα σύστημα αξιών εντός μίας επιχείρησης που καθορίζει το ποιά είναι η αποδεκτή και μη-αποδεκτή συμπεριφορά εντός της. Υπάρχουν διάφορα είδη αυτής της «κουλτούρας» (π.χ. διαχειριστική κουλτούρα -managerial culture κ.λπ.) (Schein, 1986).

²⁴ Πρόσφατα προωθείται και στην Ελλάδα κάτι αντίστοιχο στο πλαίσιο των Ειδικών Οικονομικών Ζωνών (Special Economic Zones –S.E.Z.), κατά τα πρότυπα άλλων χωρών, αν και υπάρχουν αρκετές αντιρρήσεις κυρίως όσον αφορά το εργασιακό καθεστώς των ζωνών αυτών.

²⁵ Εξασφαλίζοντας εγγυήσεις στον ξένο επενδυτή ότι η περιουσία του που δημιουργήθηκε με την εισαγωγή κεφαλαίων δεν θα απαλλοτριωθεί ή εθνικοποιηθεί, παρά μόνο σε έσχατη περίπτωση ανωτέρας βίας.

συστήματος. Ο υποψήφιος επενδυτής θα πρέπει «εκ των προτέρων» να γνωρίζει τα δεδομένα του φορολογικού συστήματος της χώρας προκειμένου να λάβει σοβαρές αποφάσεις σε ένα - ούτως ή άλλως - γρήγορα μεταβαλλόμενο και αβέβαιο επιχειρηματικό περιβάλλον.

Με δεδομένο, ότι οι Ξ.Α.Ε. στην Ελλάδα θα πρέπει να αυξηθούν, εκτιμάται ότι αυτό θα πρέπει να γίνει κυρίως σε παραγωγικούς τομείς με κατεύθυνση τις εξαγωγές, εφόσον ούτως ή άλλως η ελληνική αγορά είναι μικρή για μεγάλες επενδύσεις. Οι τομείς της Έρευνας και της Καινοτομίας, επίσης, αποτελούν μία καλή ευκαιρία για την παραγωγική εκμετάλλευση του επιστημονικού προσωπικού που διαθέτει η χώρα ως συγκριτικό πλεονέκτημα. Η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας μας εξάλλου έχει βελτιωθεί σημαντικά κατά τα τελευταία χρόνια και κρίνεται ότι το δυναμικό αυτό μπορεί να ανταπεξέλθει σε νέους τρόπους οργάνωσης και λειτουργίας πολυεθνικών εταιρειών.

Μέχρι πρότινος, η Ελλάδα προσέλκυε κυρίως πολυεθνικές επιχειρήσεις με οριζόντιες μορφές οργάνωσης που δίνουν έμφαση, μεταξύ άλλων, στην Έρευνα και Ανάπτυξη (E&A), στον χρηματοοικονομικό τομέα και στο κοινό πολιτιστικό επίπεδο μεταξύ της χώρας προέλευσης και της χώρας υποδοχής της επένδυσης (Κορρές & Χιόνης, 1998). Θα χρειαστούν επενδύσεις και σε άλλους τομείς. Τα αγροτικά προϊόντα και η ενέργεια για παράδειγμα θα μπορούσαν να αποτελέσουν επιπλέον τομείς ενδιαφέροντος. Οι τομείς αυτοί αναφέρονται και στην προαναφερθείσα μελέτη της MacKinsey & Company (*“Greece: 10 Years Ahead”*) και είναι τομείς «ανερχόμενοι» και παράλληλα «εφαρμόσιμοι» για την περίπτωση της χώρας μας.

Χρειάζεται ωστόσο να μελετηθούν προσεκτικά τα «είδη» των επιχειρήσεων που προτίθεται να εγκατασταθούν, τα μεγέθη τους καθώς και οι τομείς στους οποίους θα δραστηριοποιηθούν. Για παράδειγμα, οι μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις είναι συνήθως «ξεκομμένες» από τον τόπο, στον οποίο λειτουργούν και παράγουν εισοδήματα πρωτίστως για τα «αρχηγεία» τους (Headquarters) που βρίσκονται σε κάποια ανεπτυγμένη συνήθως περιοχή. Ένα μικρό μόνο ποσοστό του παραγόμενου εισοδήματος καταλήγει (υπό την μορφή μισθών) στους κατοίκους των περιφερειών που τις φιλοξενούν. Χρειάζονται συνεπώς έξυπνες στρατηγικές **επιλεκτικής** προσέλκυσης επιχειρήσεων με επιπλέον οφέλη για τις περιοχές εγκατάστασής τους.

Συνεχίζουμε με τον επόμενο πυλώνα που αφορά στα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης που συγχρηματοδοτούνται από την Ε.Ε. και ειδικότερα το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.).

3.3.3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Ε.Σ.Π.Α.)

Από την έναρξη της περιόδου οικονομικής κρίσης στην χώρα μας, το Π.Δ.Ε. υπήρξε ένας «εύκολος στόχος» στα διάφορα προγράμματα περικοπών. Έχοντας ένα προϋπολογισμό της τάξεως των 10,5 δις € κατά τα πρώτα έτη της κρίσης κατάληξε σήμερα στα 6,8 δις €²⁶ με τάσεις για περαιτέρω περικοπή του. Παρά το γεγονός ότι πυκνώνουν οι φωνές, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, για την αύξηση των δημοσίων δαπανών, ως αντίδοτο στην αδυναμία του ιδιωτικού τομέα να χρηματοδοτήσει νέες επενδύσεις, ένα τέτοιο ενδεχόμενο φαίνεται πως θα αργήσει να υλοποιηθεί.

Το «βάρος» της ανάπτυξης, συνεπώς, πέφτει στο σκέλος των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και ιδιαίτερα στην άμεση ενεργοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων του Ε.Σ.Π.Α. Στο πλαίσιο της προσπάθειας αυτής έχουν ήδη αναγνωρισθεί 181²⁷ έργα προτεραιότητας και ειδική μέριμνα λαμβάνεται για την ολοκλήρωση, εντός του 2012, των ημιτελών έργων του Γ' Κ.Π.Σ. Η προσπάθεια εστιάζεται κυρίως στην ωρίμανση και υλοποίηση έργων, τα οποία έχουν καθυστερήσει, είτε λόγω σημαντικών ελλείψεων στις προδιαγραφές τους, είτε λόγω προβλημάτων χρηματοδότησης εξαιτίας της μειωμένης ρευστότητας που επικρατεί. Η υλοποίηση των έργων αυτών αναμένεται να δώσει μεγάλη ώθηση στις περιφερειακές οικονομίες. Υπολογίζεται πως η επανέναρξη υλοποίησης των τεσσάρων (4) μεγάλων αυτοκινητοδρόμων και μόνον θα δημιουργήσει περισσότερες από 30.000 άμεσες και 60.000 έμμεσες θέσεις απασχόλησης²⁸.

²⁶ Τα στοιχεία αυτά αφορούν τις αρχές του 2012. Έκτοτε έχουν γίνει αρκετές ακόμη περικοπές http://www.express.gr/news/finance/548919oz_20111231548919.php3

²⁷ Η επιλογή των έργων αυτών προέκυψε από την συνεργασία των Ελληνικών αρχών με τις αρμόδιες αρχές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με κριτήρια την ωριμότητά, το μέγεθός και τις αναμενόμενες επιπτώσεις τους στην οικονομία. Ο επικαιροποιημένος αυτός κατάλογος παρατίθεται: http://www.espa.gr/el/Documents/PriorityProjects/ypaan_120620_espa_projects_GR_full.pdf

²⁸ Αναφερόμαστε σε πρόσφατη εκτίμηση του (νέου) Υπουργού Ανάπτυξης κ. Χατζηδάκη στις 3 Αυγούστου του 2012. Για περισσότερα: <http://www.newsnow.gr/article/174925/k-xatzidakis-proteraiotita-ta-megala-odika-erga-kai-i-aporrofisi-tou-espa.html>

Όπως θα δούμε παρακάτω, στην έρευνα, τα έργα που υλοποιούνται στο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α. εμφανίζουν, ως έναν βαθμό, «περιφερειακό χαρακτήρα» ενισχύοντας νομούς ή/και περιφέρειες με σημαντικά για την τοπική κοινωνία έργα υποδομών και όχι μόνο. Θα μπορούσαν, ωστόσο, να γίνουν περαιτέρω ενέργειες για την ενίσχυση του χαρακτήρα αυτού. Για παράδειγμα η αναμόρφωση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Ε.Π.) του Ε.Σ.Π.Α. με κονδύλια προϋπολογισμού 10 δις € που να κατευθύνονται προς τις περιφέρειες, προκειμένου αυτές να χρηματοδοτήσουν έργα υποδομών περιβάλλοντος (βιολογικοί καθαρισμοί, Χ.Υ.Τ.Α. κ.λπ.), ανάπτυξης αγροτικών και αστικών κέντρων, ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας (εξωστρέφεια, νέα επιχειρηματικότητα κ.λπ.), κοινωνικών υποδομών, καθώς και έργα στους τομείς της υγείας, της κοινωνικής αλληλεγγύης και του πολιτισμού.

Η προώθηση της εξωστρέφειας, εξάλλου, γίνεται εμφανής και από τα μέτρα για την απλοποίηση και προώθηση των εξαγωγών που λαμβάνει το ΥΠ.ΑΝ. σε συνδυασμό με τις προτάσεις τις Τ.Ε.Ε., τις αρμόδιας ομάδας της Ε.Ε. για την προσφορά Τεχνικής Βοήθειας στην χώρα μας, για την υλοποίηση των έργων του Ε.Σ.Π.Α. Με την συμβολή της τελευταίας το ποσοστό συγχρηματοδότησης έργων από το Ε.Τ.Π.Α. αυξήθηκε σε 85%, απελευθερώνοντας πόρους του Π.Δ.Ε. της τάξεως των 2,5 δις €.

Σε κάθε περίπτωση, η επίπτωση των προγραμμάτων της Ε.Ε. στην οικονομική και κοινωνική συνοχή της χώρας είναι πολύ σημαντική (European Commission, 2010), αρκεί οι κυβερνήσεις να δώσουν την σημασία που αρμόζει στην επίτευξη των στόχων και την αξιοποίηση των σχετικών κονδυλίων. Το Ε.Σ.Π.Α. αποτελεί αυτήν την περίοδο τον σημαντικότερο «μοχλό» ανάπτυξης και θα πρέπει να αξιοποιηθεί στο έπακρο. Σύμφωνα με βάσιμες εκτιμήσεις δε, την επόμενη προγραμματική περίοδο (Π.Δ.Π. 2014–2020) η χρηματοδότηση μειώνεται και, το σημαντικότερο, γίνεται «δυσκολότερη» περιλαμβάνοντας προϋποθέσεις (βλ. «αιρεσιμότητες») και επιβράβευση μόνον όσων έχουν «πιάσει» τους στόχους (βλ. «αποθεματικό επίδοσης») (European Commission, 2011). Θα πρέπει συνεπώς από τώρα να προετοιμαζόμαστε.

Ακολουθεί ο τέταρτος και τελευταίος (δυναμικός) πυλώνας, οι Συμπράξεις.

3.3.4 ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ (Σ.Δ.Ι.Τ.)

Οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (Σ.Δ.Ι.Τ.) αποτελούν επί της ουσίας την προσπάθεια για την ενεργοποίηση των κεφαλαίων του ιδιωτικού τομέα με στόχο να βοηθηθούν οι δημόσιες αρχές στο έργο τους για την αποκατάσταση της ισορροπίας των δημοσίων οικονομικών. Η χώρα πλέον διαθέτει μεγάλη εμπειρία στις συμβάσεις συμπράξεων για μεγάλα έργα υποδομών μετά την υλοποίηση του Διεθνούς Αεροδρόμιου Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος», της μόνιμης ζεύξης «Ρίου – Αντίρριου» και της Περιφερειακής Οδού Αθηνών «Αττική Οδός». Επίσης και από την υλοποίηση διάφορων άλλων μικρότερων έργων.

Οι Σ.Δ.Ι.Τ. αποτελούν το αντικείμενο της παρούσης διατριβής και αναλύονται επομένως σε ξεχωριστή ενότητα. Προτού προχωρήσουμε σε αυτήν, ωστόσο, κρίνεται σκόπιμη μία συνοπτική παράθεση των βασικότερων συμπερασμάτων.

---

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι προσπάθειες για την εξεύρεση της κατάλληλης αναπτυξιακής στρατηγικής υπήρξαν πολλές με το πέρασμα των ετών. Από τις πρώτες α-χωρικές προσεγγίσεις της ανάπτυξης που νοούνταν κυρίως ως οικονομική μεγέθυνση, με την έννοια της αύξησης απλώς των επιπέδων του Α.Ε.Π. μίας χώρας/περιφέρειας, μεταβήκαμε πρόσφατα σε κατεξοχήν χωρικές – γεωγραφικές προσεγγίσεις, όπου ο χώρος αποκτά έντονη οικονομική σημασία και οι διαφορές ανάμεσα στα επίπεδα ανάπτυξης νοούνται πάντοτε με επίπεδο αναφοράς τα κράτη ή/και τις περιφέρειες.

Η μεταστροφή αυτή έφερε στο προσκήνιο τις έντονες περιφερειακές ανισότητες στην κατανομή του πλούτου (Α.Ε.Π.), αλλά και των ευκαιριών απασχόλησης ανάμεσα στα κράτη και τις περιφέρειες. Από τις πρώτες «αισιόδοξες» προσεγγίσεις που μιλούν για μελλοντική σύγκλιση στα επίπεδα ανάπτυξης και ευημερίας των λιγότερο με τα περισσότερα ανεπτυγμένα κράτη ή/και περιφέρειες, γρήγορα μεταβήκαμε σε «απαισιόδοξες» προσεγγίσεις που προκύπτουν εκ του αυξανόμενου χάσματος περιφερειακών ανισοτήτων. Εντός των ορίων της Ε.Ε. αλλά και στην χώρα μας παρά την άσκηση μίας μακροχρόνιας περιφερειακής πολιτικής οι ανισότητες συνέχισαν να αυξάνουν.

Αν και δεν υπάρχει σαφής ένδειξη για την εξέλιξη των περιφερειακών ανισοτήτων κατά της περιόδους κρίσης²⁹, ακόμα και αν αυτές μειωθούν, αυτό θα συμβεί «προς τα κάτω», δηλαδή οι πλούσιες περιφέρειες θα έρθουν πιο κοντά στις φτωχότερες, όχι γιατί αναπτύχθηκαν περισσότερο οι τελευταίες, αλλά γιατί επλήγησαν περισσότερο οι πρώτες. Το γεγονός αυτό αποβαίνει σίγουρα εις βάρος και των δύο και δεν είναι επιθυμητό. Συνεπώς η επίπτωση της ύφεσης στην οικονομία μόνον αρνητικά αποτελέσματα μπορεί να δημιουργήσει τόσο στην οικονομική, όσο και στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας μας.

Η ελληνική αναπτυξιακή στρατηγική, για πολλά χρόνια, δεν κινήθηκε σαφώς σε κάποιο από τα προαναφερθέντα μοτίβα ανάπτυξης. Απετέλεσε περισσότερο έρμαιο των επιδιώξεων της εκάστοτε κυβέρνησης που εφάρμοσε αποσπασματικά τμήματα των θεωριών αυτών, πότε νομοθετώντας για την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων, πότε θεσπίζοντας ΒΙ.ΠΕ. κατά τα πρότυπα των *«Πόλων Ανάπτυξης»* και πάντοτε δανειζόμενη. Από τα μέσα της δεκαετίας του '80, ωστόσο, κάνουν την εμφάνισή τους νέα εργαλεία, όπως τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα της Ε.Ε. και αργότερα ο θεσμός των Συμπράξεων. Τα εργαλεία αυτά εμφάνισαν αξιόλογα αποτελέσματα και γρήγορα ενσωματώθηκαν στον κορμό των αναπτυξιακών μέσων.

Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται συνεπώς η χάραξη μίας στρατηγικής που να αξιοποιεί τα θετικά προηγούμενα από την, μερική έστω, εφαρμογή των προαναφερθέντων θεωριών, αλλά και να εκμεταλλεύεται τις πλέον σύγχρονες τάσεις για την περιφερειακή ανάπτυξη, όπως η αξιοποίηση των (τοπικών) *«συγκριτικών πλεονεκτημάτων»*, καθώς και η ενίσχυση της *«περιφερειακής ανθεκτικότητας»*. Ανεξαρτήτως ιδεολογικού ρεύματος κοινός παρανομαστής σε όλες αυτές τις θεωρίες υπήρξαν η αύξηση του πραγματικού κατά κεφαλήν εισοδήματος και η καλύτερη διανομή του ανάμεσα στους κατοίκους μίας χώρας ή/και των περιφερειών της. Για την επίτευξη των στόχων αυτών δεν υπάρχει καλύτερο μέσο από τις επενδύσεις που είτε δημόσιες, είτε ιδιωτικές αυξάνουν το διαθέσιμο εισόδημα με τις ευκαιρίες απασχόλησης που δημιουργούν και θέτουν τις βάσεις για ευοίωνες προοπτικές ανάπτυξης. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο οι δύο πρώτοι πυλώνες έχουν ως βάση την προέλκυση επενδύσεων.

²⁹ Για την ακρίβεια οι Πετράκος και Ψυχάρης υποστηρίζουν ότι οι περιφερειακές ανισότητες ακολουθούν τους οικονομικούς κύκλους και μειώνονται σε περιόδους κρίσης (Πετράκος & Ψυχάρης, 2004), άποψη ωστόσο που χρήζει περαιτέρω ανάλυσης.

Οι δημόσιες επενδύσεις θεωρούνταν ανέκαθεν, ακόμη και στις πιο φιλελεύθερες οικονομίες, κινητήριο μοχλός ανάπτυξης, παρέχοντας σε πολλές περιπτώσεις την αναγκαία υποδομή και ευκαιρίες για απασχόληση σε εκείνες τις περιφέρειες που το ιδιωτικό κεφάλαιο δεν θα είχε λόγο (βλ. κέρδος) να κατευθυνθεί. Αναλώθηκαν ωστόσο κατά τα τελευταία χρόνια στην χώρα μας σε έργα με αμφίβολη προστιθέμενη αξία και προοπτική³⁰.

Οι Ξένες Άμεσες Επενδύσεις από την άλλη υπήρξαν πολύ περιορισμένες. Λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά ανεργίας της χώρας, καθώς και το έλλειμμα ανταγωνιστικότητάς της, η προσέλκυση ξένων κεφαλαίων κρίνεται επιβεβλημένη, τόσο για τα άμεσα οφέλη των επενδύσεων αυτών στην απασχόληση, όσο και για τις «διαρθρωτικές» αλλαγές που προκαλούν (εισαγωγή και χρήση νέων μεθόδων οργάνωσης, καινοτομία κ.λπ.). Η ενεργοποίηση του Π.Δ.Ε. στις παρούσες συνθήκες δεν κρίνεται ότι είναι εφικτή, καθώς προϋποθέτει δανεισμό πόρων και επομένως αύξηση του ελλείμματος και του χρέους. Θα πρέπει λοιπόν να επιδιωχθεί η άμεση και ουσιαστική αύξηση των Ξ.Α.Ε. μέσω θεσμικών αλλαγών στην γραφειοκρατία, την φορολογία καθώς και αλλαγών σε τομείς όπως η διαχείριση των χρήσεων γης³¹.

Η δυσκολία στην εξεύρεση πόρων για επενδύσεις, μέσω του Π.Δ.Ε., κάνει επίσης επιτακτική την ανάγκη για αύξηση της απορροφητικότητας των επενδύσεων μέσω συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων. Η απορροφητικότητα των επενδύσεων του Ε.Σ.Π.Α. θα πρέπει να διπλασιασθεί, μέσα από την ωρίμανση συγκεκριμένων έργων καθώς και μέσω της αναθεώρησής του με κατεύθυνση την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. Οι επενδύσεις του Ε.Σ.Π.Α. θα πρέπει να κατευθυνθούν σε κλάδους της παραγωγής που έχουν την δυνατότητα εξαγωγής προϊόντων. Το Έγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.Α.) θα πρέπει επίσης να αναδιοργανωθεί με κατεύθυνση την προσέλκυση νέων αγροτών, ώστε αφενός να

³⁰ Η υλοποίηση έργων οδοποιίας για παράδειγμα ανέκαθεν θεωρούνταν ως κάτι (αυτονόητα) αναπτυξιακό. Θα πρέπει να μας προβληματίσει όμως το γεγονός ότι ένας δρόμος απαιτεί ηλεκτρονικά συστήματα και τεχνογνωσία (που εισάγεται), αυτοκίνητα και καύσιμα (που επίσης εισάγονται). Ένα μέσο σταθερής τροχιάς για παράδειγμα (βλ. σιδηροδρομικό δίκτυο) μπορεί μεν να απαιτεί την εισαγωγή και χρήση των δύο πρώτων, εμφανίζει ωστόσο «λειτουργικά κόστη» με λιγότερη επίπτωση στο εμπορικό ισοζύγιο, εξοικονομώντας πόρους για την ανάπτυξη και άλλων τομέων της οικονομίας.

³¹ Η πολυπλοκότητα των συστήματος χρήσεων γης και ιδιαίτερα των αλλαγών της λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας στην προσέλκυση επενδύσεων. Το ζήτημα αυτό αποτελεί προτεραιότητα και για την παροχή Τεχνικής Βοήθειας από την T.F.G.R., εφόσον δεν είναι λίγες οι φορές που έργα έχουν «κολλήσει» από προβλήματα στο ιδιοκτησιακό καθεστώς και στις χρήσεις εκτάσεων που έχουν παραχωρηθεί για αξιοποίηση.

περιορισθεί η ανεργία, αφετέρου να αναζωογονηθεί η περιφέρεια με ανθρώπινο δυναμικό μοντέρνων αντιλήψεων που θα δώσει ώθηση στην δημιουργία εξαγωγικών αγροτικών προϊόντων.

Η περαιτέρω αξιοποίηση των Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, τέλος, θα μπορούσε να υποκαταστήσει την έλλειψη πόρων του Π.Δ.Ε. Ο θεσμός των Συμπράξεων, όμως, θα πρέπει να διευρυνθεί και στην χρηματοδότηση επενδύσεων στην ποιότητα, την έρευνα, την καινοτομία καθώς και στον τομέα της ενέργειας. Δεν θα πρέπει να περιορίζονται μόνο, όπως έχει παγιωθεί έως σήμερα, στην χρηματοδότηση έργων υποδομής.

Οι τέσσερις (4) αυτοί πυλώνες μπορούν να συνδράμουν αποτελεσματικά στην ανάκαμψη της οικονομίας και στην «έξοδο» από την κρίση. Οι σύγχρονες τάσεις για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη προϋποθέτουν ανάπτυξη «από τα χαμηλά», προσαρμοσμένη στους στόχους και της προτεραιότητες της εκάστοτε περιφέρειας. Οι Συμπράξεις έχουν την δυνατότητα να υποστηρίξουν τις τάσεις αυτές, εξασφαλίζοντας την χρηματοδότηση και την βιωσιμότητα των έργων που απαιτούνται σε τοπικό επίπεδο για την υλοποίηση των προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας. Αυτό γίνεται καλύτερα αντιληπτό στην επόμενη ενότητα όπου ασχολούμαστε αποκλειστικά με τις Σ.Δ.Ι.Τ.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙ. Σ.Δ.Ι.Τ.: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Οι έννοια των Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα δεν είναι καινούργια. Συμπράξεις, υπό τον τίτλο της «*παραχώρησης δημόσιας υπηρεσίας*», υπήρχαν και παλαιότερα, με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις να απολαμβάνουν συνήθως τα οφέλη, αφήνοντας τις ενδεχόμενες οικονομικές απώλειες στον δημόσιο τομέα. Κατά τον 19^ο αιώνα αυτές οι «*Συμβάσεις Παραχώρησης*» γνώρισαν την ακμή τους με μεγάλα έργα συγκοινωνιακών, λιμενικών και ενεργειακών υποδομών στην Γαλλία, την Ελλάδα και άλλες Ευρωπαϊκές χώρες (Τρόβα, 2005). Πιο πρόσφατα, οι Συμπράξεις αξιοποιήθηκαν στον τομέα της Διαχείρισης Ύδατος και Υδάτινων Αποβλήτων με χώρες, όπως η Γαλλία για παράδειγμα, να έχουν αναθέσει εδώ και σαράντα (40) χρόνια την διαχείριση των υδάτων τους σε ιδιωτικές εταιρείες, μέσω «*Συμβάσεων Παραχώρησης*» (European Commission, 2004b).

Οι παραδοσιακές αυτές «*Συμβάσεις Παραχώρησης*», ωστόσο, λαμβάνουν τελείως διαφορετική έννοια από χώρα σε χώρα εξαιτίας, κυρίως, της διαφοροποιημένης έννοιας που αποδίδεται στον όρο «*δημόσια υπηρεσία*». Για αυτόν ακριβώς τον λόγο, με την είσοδό της στο Κοινοτικό Δίκαιο, η «*Σύμβαση Παραχώρησης*» ορίστηκε, χρησιμοποιώντας ως βάση τον γαλλικό όρο “*concession des travaux publics*”, που είναι πιο κοντά στην ουσία που επιθυμούσε να προσδώσει η Ε.Ε. στον συγκεκριμένο θεσμό (Τρόβα, 2005).

Σήμερα, αρκετά χρόνια από την αρχική τους εφαρμογή, το πεδίο των Συμπράξεων έχει διευρυνθεί, περιλαμβάνοντας πλήθος μορφών και σχημάτων, και ορισμένες χώρες, όπως για παράδειγμα η Αγγλία, έχουν περάσει σε Συμπράξεις «3^{ης} γενιάς», με σαφή διαχωρισμό πλέον ανάμεσα στην κατοχή και στην λειτουργία των εγκαταστάσεων που προκύπτουν από τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. (European Commission, 2004b).

Στην παρούσα ενότητα θα μας απασχολήσει, κυρίως, η έννοια και η φιλοσοφία την οποία «*εισάγουν*» οι Σ.Δ.Ι.Τ. για την παροχή έργων και υπηρεσιών, οι βασικές τους αρχές, οι τύποι και τα σχήματά των Συμπράξεων, η χρηματοδότηση που προβλέπουν καθώς και τα κυριότερα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματά τους. Παρέχεται έτσι μία πλήρης εικόνα γύρω από την έννοια και την λειτουργία των Συμπράξεων, ενώ στο τέλος της ενότητας παρατίθενται χρήσιμα συμπεράσματα.

1. ΈΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ.

Η κρισιμότητα της δημιουργίας υποδομών στον Ευρωπαϊκό χώρο θεωρείται ως βασική αιτία προώθησης του θεσμού των Συμπράξεων στην Ευρώπη. Οι Σ.Δ.Ι.Τ. νοούνται ως η εξέλιξη του αρχικού εργαλείου που είχε προβλεφθεί (*«Συμβάσεις Παραχώρησης Δημοσίων Έργων»*) για την αναγκαιότητα *«οικοδόμησης της εικόνας της Ευρώπης ... ως υπερδύναμης στην παγκόσμια κοινωνία»* (Τρόβα, 2005). Αργότερα δε, στο πλαίσιο προώθησης *«της διασύνδεσης και της διαλειτουργικότητας των εθνικών δικτύων...-T.E.N.'s»* (European Commission, 1992), οι Συμπράξεις, παρέχοντας στο δημόσιο τα οφέλη από την τεχνογνωσία και τις μεθόδους λειτουργίας του ιδιωτικού φορέα (Corry, Le Grand, & Radcliffe, 1997), χρησιμοποιήθηκαν προκειμένου η Ε.Ε. να αντλήσει κεφάλαια και από τον ιδιωτικό τομέα.

Οι Σ.Δ.Ι.Τ. αφορούν σε μία μορφή συνεργασίας ανάμεσα στο δημόσιο και τους ιδιώτες επενδυτές με στόχο την χρηματοδότηση, κατασκευή και λειτουργία έργων ή/και την παροχή υπηρεσιών και αποτελούν μία συμβατική σχέση **μεγάλης** συνήθως χρονικής διάρκειας (European Commission, 2004a). Στην μορφή αυτή συνεργασίας, ο δημόσιος φορέας καθορίζει τις σχεδιαστικές, τεχνικές και λειτουργικές προδιαγραφές του έργου και ταυτόχρονα παρακολουθεί και ελέγχει τη σωστή τήρηση των προδιαγραφών αυτών. Από την άλλη πλευρά, ο ιδιωτικός φορέας χρηματοδοτεί το σύνολο ή μέρος του έργου και παράλληλα έχει την ευθύνη του σχεδιασμού (Ντεντέ, 2008). Η εξέλιξη αυτή αντικατοπτρίζει την γενικότερη αλλαγή που υπέστη ο κρατικός ρόλος στον τομέα της οικονομίας, ο οποίος φέρει πλέον **οργανωτικά, ρυθμιστικά και ελεγκτικά** μόνο χαρακτηριστικά.

Σε αυτό το πλαίσιο ένας σαφής ορισμός του όρου *«Σύμπραξη Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα»*, ακόμη και μετά από τόσα χρόνια που εξεδόθη το *«Πράσινο Βιβλίο»* για τις Σ.Δ.Ι.Τ. δεν έχει δοθεί, γεγονός που ενδυναμώνει την **ευέλικτη** προσέγγιση που εξ' αρχής ήθελε η Επιτροπή να διατηρήσει, προκειμένου να διασφαλίσει την ελευθερία χρήσης του εργαλείου αυτού από τα κράτη-μέλη.

Σύμφωνα λοιπόν με το *«Πράσινο Βιβλίο»*: *«ο όρος αυτός αναφέρεται γενικά σε μορφές συνεργασίας των δημοσίων αρχών με τον κόσμο των επιχειρήσεων που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της χρηματοδότησης, κατασκευής, ανακαίνισης, διαχείρισης ή συντήρησης μιας υποδομής ή στην παροχή μιας υπηρεσίας»* (European Commission, 2004a). Αντί επομένως για έναν σαφή και δεσμευτικό ορισμό της

έννοιας των Συμπράξεων, το «Πράσινο Βιβλίο» «περιγράφει» ουσιαστικά τις Σ.Δ.Ι.Τ. προσδίδοντάς τους τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Μία **μακρά διάρκεια** σχέσης που συνεπάγεται μια συνεργασία μεταξύ του εταίρου του δημοσίου τομέα και του εταίρου του ιδιωτικού τομέα, με αντικείμενο τις διάφορες πτυχές ενός σχεδίου που πρόκειται να υλοποιηθεί,
- Έναν τρόπο χρηματοδότησης του σχεδίου, εν μέρει από τον ιδιωτικό τομέα, και με **πολύπλοκες ρυθμίσεις** μεταξύ των διαφόρων συντελεστών,
- Μία διαδικασία όπου ο ιδιωτικός φορέας **συμμετέχει** σε διάφορα στάδια του σχεδίου (μελέτη, υλοποίηση, εφαρμογή και χρηματοδότηση), ενώ ο δημόσιος φορέας επικεντρώνεται στον καθορισμό των στόχων που πρέπει να επιτευχθούν και στον έλεγχο της τήρησής τους, και τέλος
- Μία **κατανομή κινδύνων** ανάμεσα στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, όπου ο πρώτος αναλαμβάνει συνήθως το κόστος των αστάθμητων παραγόντων και ο δεύτερος το «επενδυτικό ρίσκο».

(European Commission, 2004a)

Καθώς δεν έχουν προβλεφθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ειδικοί κανόνες για την λειτουργία των Σ.Δ.Ι.Τ., ισχύουν οι γενικότεροι κοινοτικοί κανόνες που αφορούν την εσωτερική αγορά³², συμπεριλαμβανομένων των κανόνων και των αρχών για τις δημόσιες συμβάσεις και τις συμβάσεις παραχώρησης. Αυτή η «ευελιξία» όμως στον ορισμό των Σ.Δ.Ι.Τ. είχε σαν αποτέλεσμα μία μεγάλη **ανομοιογένεια** μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών, αναφορικά με τον τρόπο σύναψης και μετέπειτα εκτέλεσης μίας σύμβασης, που τελικά αποβαίνει εις βάρος της χρηματοδότησης σημαντικών σχεδίων υποδομής και παροχής υπηρεσιών ποιότητας (European Commission, 2004a).

Η Ε.Ε. αναγνωρίζοντας το συγκεκριμένο μειονέκτημα, προσπάθησε να **ερμηνεύσει** το κοινοτικό δίκαιο σε επίπεδο συμβάσεων παραχώρησης. Εστιάζοντας στην εφαρμογή του θεσμού, υπό το πρίσμα του κοινοτικού νόμου περί «*Δημοσίων Συμβάσεων*» και «*Συμβάσεων Παραχώρησης*», περιγράφει τον τρόπο, με τον οποίο οι κανόνες και οι αρχές που απορρέουν από τον κοινοτικό νόμο εφαρμόζονται κατά την επιλογή του ιδιωτικού φορέα, με στόχο την διασφάλιση ενός περιβάλλοντος νομικής

³² Ειδικότερα οι: 92/50/ΕΟΚ, 93/36/ΕΟΚ, 93/37/ΕΟΚ και 93/38/ΕΟΚ, οι οποίες έχουν πλέον αντικατασταθεί από τις 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, όπως αυτές έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν.

βεβαιότητας και αποτελεσματικού ανταγωνισμού. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται ένας ελάχιστος **κοινός** κοινοτικός παρανομαστής σχετικά με το ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει την επιλογή ενός ιδιωτικού φορέα ως εταίρου, οι αρχές του οποίου απορρέουν από τα Άρθρα 43 έως και 49 της Συνθήκης (European Commission, 2004b).

Με τις Σ.Δ.Ι.Τ. ο δημόσιος τομέας ουσιαστικά «εξειδικεύεται» (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006α), για την παροχή βελτιωμένων ποιοτικά αλλά και οικονομικά υπηρεσιών προς όφελος των πολιτών. Η «εξειδίκευση» αυτή αποτελεί και την όλη φιλοσοφία των Συμπράξεων, με τον **συνδυασμό** των πόρων και των ικανοτήτων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και απώτερο σκοπό την παράδοση περισσότερων έργων και υπηρεσιών σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Έχοντας παρουσιάσει την έννοια, τα «προβλήματα» ορισμού, καθώς και την φιλοσοφία των έργων που υλοποιούνται μέσω Συμπράξεων, στο επόμενο κεφάλαιο συνεχίζουμε με τις βασικές τους αρχές.

2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ.

Οι βασικές αρχές πάνω στις οποίες μία σύμβαση παροχής υπηρεσιών ή εκτέλεσης έργου δύναται να υλοποιηθεί μέσω Σύμπραξης είναι κυρίως δύο (2):

- Η «οικονομική αποδοτικότητα» του έργου (“*value for money*”), και
- Η «κατανομή του κινδύνου» (“*risk allocation*”)

(Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ)

Στην περίπτωση που δεν μπορούν να επιτευχθούν οι εν λόγω βασικές αρχές εφαρμόζονται οι «παραδοσιακές μέθοδοι» των δημοσίων συμβάσεων.

Στόχος του δημοσίου σε μία Σύμπραξη είναι η **ελάχιστη** οικονομική συμμετοχή του στο έργο. Η οικονομική αποδοτικότητα επομένως προσδιορίζεται από την αποδοχή της οικονομικότερης προσφοράς η οποία συγκρίνεται με ένα παραδοσιακό έργο με την μέθοδο της «Δημόσιας Συγκριτικής Κοστολόγησης» (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ). Σε γενικές γραμμές οι

αναθέτουσες αρχές επιδιώκουν την χαμηλότερη οικονομικά συμμετοχή, λαμβάνοντας όμως υπόψη την τιμή, την ποιότητα, αλλά και την έκταση των μεταβιβαζόμενων κινδύνων.

Η έκταση των μεταβιβαζόμενων κινδύνων αφορά στη μεταβίβαση των κινδύνων από τον δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα. Ο ιδιωτικός τομέας αναλαμβάνει συνήθως κινδύνους που συνδέονται με την κατασκευή και με χρονικές υπερβάσεις, κινδύνους σχετικά με την χρηματοδότηση αλλά και κινδύνους σε σχέση με τη λειτουργία, την διαχείριση και την διαρκή συντήρηση του έργου (Βρακατσέλη, 2010).

Η κατανομή του κινδύνου αποτελεί βασικό στοιχείο κάθε έργου Σ.Δ.Ι.Τ. και η ανάλυση του κινδύνου επιβάλλεται να γίνει και από τις τρεις (3) ομάδες που συμμετέχουν, δηλαδή από τον δημόσιο, τον ιδιωτικό, αλλά και από τους χρηματοδοτικούς φορείς (H.M. Treasury, P.F.I.: Strengthening Long-term Partnerships, 2006). Ο ιδιωτικός φορέας αναλαμβάνει συνήθως τον κίνδυνο διαθεσιμότητας που αφορά στην παροχή συγκεκριμένης ποσότητας και ποιότητας υπηρεσιών προς στους τελικούς χρήστες, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της σύμβασης, ενώ τον πιστωτικό κίνδυνο τον αναλαμβάνουν οι δανείστριες τράπεζες, οι οποίες συνήθως καλύπτουν το 80% ή ακόμα και το 90%, σε περίπτωση που δεν υπάρχει συμμετοχή από το δημόσιο τομέα (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ).

Ωστόσο, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε πως «...**δεν είναι αυτονόητο** ότι ο εταίρος του ιδιωτικού τομέα πρέπει να αναλάβει όλους τους κινδύνους ή το μεγαλύτερο μέρος των κινδύνων που συνδέονται με το σχέδιο. Η ακριβής κατανομή των κινδύνων πραγματοποιείται κατά περίπτωση, ανάλογα με την **ικανότητα** κάθε πλευράς να τους αξιολογεί, να τους ελέγχει και να τους διαχειρίζεται» (European Commission, 2004a). Συνεπώς, βασική προϋπόθεση υλοποίησης ενός έργου Σ.Δ.Ι.Τ. αποτελεί η **σαφής και διακριτή** κατανομή των κινδύνων που εξασφαλίζει και την χρηματοοικονομική ισορροπία του.

Έχοντας αποσαφηνίσει την έννοια και τις βασικές αρχές που διέπουν τις Σ.Δ.Ι.Τ., συνεχίζουμε με την παρουσίαση των κυριότερων σχημάτων και τύπων Συμπράξεων.

3. ΣΧΗΜΑΤΑ & ΤΥΠΟΙ Σ.Δ.Ι.Τ.

Η μακροχρόνια εμπειρία σε Συμπράξεις έχει δημιουργήσει πλήθος σχημάτων Σ.Δ.Ι.Τ. που εφαρμόστηκαν με επιτυχία διεθνώς. Τα έργα που υλοποιούνται μέσω των Συμπράξεων (γενικά) διακρίνονται σε δύο (2) βασικές κατηγορίες: στα ανταποδοτικά έργα Σ.Δ.Ι.Τ. και στα μη ανταποδοτικά.

Ανταποδοτικά είναι τα έργα στα οποία η αποπληρωμή της επένδυσης γίνεται με χρέωση των **τελικών χρηστών** και ο επενδυτικός κίνδυνος είναι υψηλός. Ο υπολογισμός των εσόδων βασίζεται στο συνολικό κόστος του έργου και περιγράφεται στη σύμβαση, ενώ το ύψος των τελών υπολογίζεται ανάλογα με τις συνθήκες και πάντοτε εντός των ορίων της σύμβασης. Στα ανταποδοτικά έργα το δημόσιο ενδέχεται να παράσχει επιχορήγηση κατά τη διάρκεια της κατασκευής, καθώς και εγγύηση ελάχιστων εσόδων, ενώ τα συνηθέστερα παραδείγματα αφορούν σε έργα συγκοινωνιακά, περιβαλλοντικά, ενεργειακά, έργα τουριστικής υποδομής, καθώς και θεματικά πάρκα (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ).

Μη ανταποδοτικά είναι τα έργα ή οι υπηρεσίες, στα οποία η αποπληρωμή της επένδυσης δεν γίνεται με χρέωση των τελικών χρηστών αλλά από το δημόσιο. Ο κίνδυνος, σε σχέση με τα ανταποδοτικά έργα, είναι χαμηλότερος και τα έσοδα δεν επηρεάζονται από τη ζήτηση αλλά από την διαθεσιμότητα του έργου. Ο υπολογισμός των εσόδων βασίζεται στο συνολικό κόστος της επένδυσης και η επένδυση αποπληρώνεται με τμηματικές πληρωμές που γίνονται μετά την έναρξη της λειτουργίας του έργου απευθείας από το δημόσιο. Τα μη ανταποδοτικά έργα είναι συνήθως κοινωνικού χαρακτήρα, όπως σχολεία, νοσοκομεία, κτίρια δημόσιων υπηρεσιών, καθώς και ορισμένα συγκοινωνιακά έργα με χαμηλή ζήτηση, όπως επαρχιακοί δρόμοι, δημόσιες συγκοινωνίες κ.λπ. (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ).

Η ανταποδοτικότητα ή μη του έργου σε συνδυασμό με τον βαθμό συμμετοχής του ιδιωτικού φορέα στα διάφορα στάδια του σχεδιασμού και της υλοποίησης του έργου έχουν δημιουργήσει πληθώρα σχημάτων και τύπων Σ.Δ.Ι.Τ. που παρουσιάζονται εν συνεχεία.

3.1 ΣΧΗΜΑΤΑ Σ.Δ.Ι.Τ.

Η αναγκαιότητα συμμετοχής των ιδιωτών στον σχεδιασμό και την ολοκλήρωση μεγάλων έργων υποδομής έχει αφήσει πίσω της πληθώρα τέτοιων σχημάτων συμμετοχής. Στην πλειονότητά τους τα σχήματα αυτά αναθέτουν στον ιδιωτικό φορέα την **κατασκευή** του έργου και διαφοροποιούνται ως προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς των υποδομών και τα δικαιώματα για την μετέπειτα λειτουργία τους. Τα σχήματα αυτά είναι:

- Η μέθοδος B.O.O. (Build – Own – Operate), όπου ο ιδιωτικός φορέας αναλαμβάνει την κατασκευή και την λειτουργία των εγκαταστάσεων στις οποίες όμως έχει και την ιδιοκτησία. Οι δημόσιοι φορείς από την άλλη αναλαμβάνουν την ευθύνη για τον προσδιορισμό και την τήρηση των προδιαγραφών καθώς και την ευθύνη επιβολής ανώτατου επιπέδου τελών χρήσης.
- Οι μέθοδοι B.O.T. (Build – Operate – Transfer) και B.O.O.T. (Build – Own – Operate – Transfer), όπου ο ιδιώτης κατασκευάζει το έργο με βάση τις τιθέμενες από το δημόσιο προδιαγραφές, το λειτουργεί για μία χρονική περίοδο, είτε ανήκει στον ίδιο (B.O.O.T.), είτε στο δημόσιο (B.O.T.) και εν συνεχεία μεταβιβάζει την ιδιοκτησία του (B.O.O.T.) ή την λειτουργία του (B.O.T.) στον κρατικό φορέα.
- Η μέθοδος B.T.O. (Build – Transfer – Operate), όπου ο ιδιώτης σχεδιάζει, χρηματοδοτεί και κατασκευάζει το έργο, το μεταβιβάζει στον δημόσιο φορέα και εν συνεχεία το ενοικιάζει για μία συγκεκριμένη περίοδο, εισπράττοντας τα έσοδα από την εκμετάλλευσή του, και τέλος
- Η μέθοδος B.O.L.T. (Build – Own – Lease – Transfer), όπου ο ιδιώτης χρηματοδοτεί και κατασκευάζει το έργο η κυριότητα του οποίου του ανήκει. Εν συνεχεία το μισθώνει στον δημόσιο φορέα και μεταβιβάζει σταδιακά την ιδιοκτησία των εγκαταστάσεων.

(Osborne, 2007)

Άλλα σχήματα Συμπράξεων περιλαμβάνουν την πώληση – πρώτα - κοινωφελών δραστηριοτήτων του δημόσιου φορέα στον ιδιωτικό, προκειμένου αυτός να κατασκευάσει τις εγκαταστάσεις τις οποίες και λειτουργεί, εποπτευόμενος όμως από τον δημόσιο φορέα. Η μέθοδος αυτή ονομάζεται B.B.O. (Buy – Build – Operate) και

χρησιμοποιείται για την «εκμετάλλευση» κυρίως των κατασκευαστικών δεξιοτήτων του ιδιωτικού φορέα. Επίσης, ο ιδιώτης μπορεί μέσω της μεθόδου L.R.O. (Lease – Rehabilitate – Operate) να ενοικιάσει τις – υφιστάμενες - εγκαταστάσεις ενός δημόσιου φορέα (ο οποίος διατηρεί ωστόσο την κυριότητα επ’ αυτών), να επενδύσει τα κεφάλαιά του και εν συνεχεία να τις λειτουργήσει, στο πλαίσιο ενός συμβολαίου (Τρόβα, 2005).

Στην εισήγησή της σε συνέδριο του Τ.Ε.Ε. η κ. Τρόβα με θέμα τα «Συγχρηματοδοτούμενα και Αυτοχρηματοδοτούμενα Έργα» αναφέρει και ορισμένα άλλα σχήματα Σ.Δ.Ι.Τ., όπως την σύναψη «Συμβολαίου Παροχής Υπηρεσιών» και «Συμβολαίου Παροχής –Ολοκληρωμένων- Υπηρεσιών», όπου η λειτουργία και η συντήρηση του έργου γίνεται από τον ιδιώτη, με το δημόσιο να διατηρεί την ιδιοκτησία και τη διοίκηση του έργου, καθώς επίσης και την χρηματοδότηση του έργου από εργολάβο (*“Developer Financing”*), όπου ο ιδιώτης χρηματοδοτεί την κατασκευή ή/και επέκταση των εγκαταστάσεων με αντάλλαγμα την εκχώρηση δικαιωμάτων επ’ αυτών (Τρόβα, 2005).

Τα ανωτέρω περιγραφέντα σχήματα Σ.Δ.Ι.Τ. αποτελούν τους κυριότερα απαντώμενους τρόπους για την υλοποίηση έργων μέσω Συμπράξεων. Στο επόμενο κεφάλαιο συνεχίζουμε με την προσέγγιση της Ε.Ε. αναφορικά με τις Σ.Δ.Ι.Τ., μια προσέγγιση που αποδεικνύεται αρκετά (και ίσως σκόπιμα) γενική.

3.2 ΤΥΠΟΙ Σ.Δ.Ι.Τ.

Το «Πράσινο Βιβλίο» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις Σ.Δ.Ι.Τ. εισάγει έναν κρίσιμο διαχωρισμό αυτών στις καθαρά «Συμβατικού Τύπου» και στις «Θεσμοθετημένου Τύπου» συμπράξεις (European Commission, 2004a). Η διάκριση αυτή αντικατοπτρίζει τις διάφορες πρακτικές που συναντώνται σε διαφορετικά κράτη μέλη ανά την Ευρώπη και αποτελεί ένα σημαντικό «εργαλείο» για την επιλογή του ιδιώτη επενδυτή, ευέλικτο σε τέτοιο βαθμό που να επιτρέπει μία μεγάλη πληθώρα προσεγγίσεων σε εθνικό επίπεδο (European Commission, 2004b).

3.2.1 «ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ» Σ.Δ.Ι.Τ.

Οι καθαρά συμβατικού τύπου Σ.Δ.Ι.Τ. είναι συμπράξεις που ρυθμίζονται από **συμβατικές υποχρεώσεις** μεταξύ των δύο εταίρων και αναλύουν τα καθήκοντα του εταίρου του ιδιωτικού τομέα, όπως *«τον σχεδιασμό, την χρηματοδότηση, την υλοποίηση, την ανακαίνιση ή την εκμετάλλευση ενός έργου – ή υπηρεσίας»* (European Commission, 2004a). Το πιο συχνό μοντέλο που χρησιμοποιείται στην συγκριμένη κατηγορία, είναι το μοντέλο της **«παραχώρησης»**, με κύρια γνωρίσματα την αμεσότητα της σχέσης μεταξύ του ιδιωτικού φορέα και του τελικού χρήστη, καθώς και τον τρόπο αμοιβής του ιδιώτη μέσω καταβολής **τελών**.

Στις καθαρά «συμβατικού τύπου» Σ.Δ.Ι.Τ. συναντώνται συνήθως δύο τρόποι ανάθεσης, το καθεστώς των οποίων απορρέει από τις διατάξεις των κοινοτικών οδηγιών: η ανάθεση δημόσιας σύμβασης και η σύμβαση παραχώρησης.

Στο πλαίσιο της ανάθεσης **δημόσιας σύμβασης**, σε περιπτώσεις που δεν είναι εύκολο να καθοριστεί εξ αρχής ο τρόπος υλοποίησης του επιθυμητού έργου, προτείνεται από την Επιτροπή ως διαδικασία ανάθεσης η χρήση του *«ανταγωνιστικού διαλόγου»* (European Parliament and Council, 2004) ως του ιδανικού εργαλείου που μπορεί να επιτύχει την *«αναγκαία ευελιξία στις συζητήσεις με τους υποψηφίους για όλες τις πτυχές της σύμβασης κατά τη φάση της εφαρμογής, εξασφαλίζοντας παράλληλα ότι κατά τη διεξαγωγή των συζητήσεων τηρούνται οι αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης και δεν διακυβεύονται τα δικαιώματα που παρέχει η Συνθήκη στους οικονομικούς φορείς...»* (European Commission, 2004a). Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η ορθή χρήση των δημοσίων κεφαλαίων, μειώνεται ο κίνδυνος αδιαφανών πρακτικών και ενισχύεται η ασφάλεια δικαίου που είναι απαραίτητη για την εφαρμογή τέτοιου είδους σχεδίων. Επιπλέον, καθιερώνεται ο διάλογος ως κρίσιμος παράγοντας προόδου (Τρόβα, 2005), συνεισφέροντας στην εξασφάλιση καινοτόμων λύσεων.

Ωστόσο, στο πλαίσιο της ανάθεσης **σύμβασης παραχώρησης** υπερτερεί η χρήση του εκάστοτε εθνικού νομοθετικού πλαισίου, καθώς στο κοινοτικό δίκαιο δεν προβλέπονται ειδικοί κανόνες, εκτός της τήρησης των **ελαχίστων υποχρεώσεων** δημοσιότητας και των αρχών της διαφάνειας, ίσης μεταχείρισης, αναλογικότητας και αμοιβαίας αναγνώρισης, υποχρεώσεις δηλαδή γενικού χαρακτήρα και ουδόλως «πρακτικής αξίας» (European Commission, 2004a). Η έλλειψη θεσμοθετημένου

κοινοτικού πλαισίου στην περίπτωση αυτή μπορεί να προκαλέσει αστοχία και προβλήματα στην προώθηση της χρήσης των Σ.Δ.Ι.Τ., λαμβάνοντας υπόψη του ότι η συγκεκριμένη μορφή ανάθεσης είναι και η **συχνότερη** στον ευρωπαϊκό χώρο.

Η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διερωτάται στο ανωτέρω πλαίσιο μήπως θα πρέπει τελικά να θεσμοθετηθεί ένα **ενιαίο καθεστώς** για την σύναψη συμβάσεων Σ.Δ.Ι.Τ., ανεξαρτήτως του χαρακτήρα ανάθεσης³³ (European Commission, 2004a). Στο πλαίσιο ενός ενιαίου καθεστώτος θα μπορούσαν να υπαχθούν και κάποιες ειδικές περιπτώσεις Σ.Δ.Ι.Τ. που συστήνονται με ιδιωτική πρωτοβουλία.

Αυτό που διαφαίνεται από την μέχρι τώρα κοινοτική προσέγγιση του φαινομένου των Σ.Δ.Ι.Τ. είναι ότι η έντονη προσπάθεια που καταβάλλει η Επιτροπή για την προώθηση τους δείχνει να αναλώνεται **μόνο** για το στάδιο μέχρι και την ανάθεση της σύμβασης. Για τα περαιτέρω στάδια της **σύναψης** σύμβασης και της **εκτέλεσης** αυτής η Επιτροπή έντεχνα αποστασιοποιείται, καθώς στο «Πράσινο Βιβλίο» καθίσταται σαφές ότι «*οι συμβατικές διατάξεις που διέπουν τη φάση της υλοποίησης της Σ.Δ.Ι.Τ. ανήκουν κατ' αρχάς στο εθνικό δίκαιο*». Προκειμένου λοιπόν να θιγεί ένα άκρως «ευαίσθητο» θέμα, η συμβολή της Επιτροπής σε αυτά τα στάδια εμμένει στην τήρηση των **γενικών αρχών** που πρέπει να διέπουν τις σχέσεις της εσωτερικής αγοράς («*ίση μεταχείριση*» και «*διαφάνεια*»).

Συνεχίζουμε με την δεύτερη κατηγορία των «*Θεσμοθετημένου Τύπου*» Σ.Δ.Ι.Τ.

3.2.2 «ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟΥ ΤΥΠΟΥ» Σ.Δ.Ι.Τ.

Οι θεσμοθετημένου τύπου Σ.Δ.Ι.Τ. αναφέρονται στην συνεργασία μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα μέσω της δημιουργίας ενός **άλλου φορέα**, ο οποίος ελέγχεται από κοινού ή με την είσοδο του εταίρου του ιδιωτικού τομέα σε έναν ήδη υπάρχοντα φορέα (Γιαννακοπούλου, 2007). Στα θετικά στοιχεία αυτής της μορφής συγκαταλέγεται το γεγονός, ότι ο δημόσιος φορέας διατηρεί ένα μεγάλο ποσοστό **ελέγχου** του έργου, καθώς συμμετέχει και ο ίδιος ενεργά στη διαχείριση και διοίκησή του, αναπτύσσοντας ταυτόχρονα σημαντική εμπειρία σε αυτούς τους τομείς.

³³ Εκτίμηση της στάσης αυτής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα γίνει σε επόμενο κεφάλαιο, όπου θα αναλυθούν οι λόγοι ατολμίας χειρισμού εκ μέρους της Ε.Ε. των εν λόγω θεμάτων.

Οι θεσμοθετημένου τύπου Σ.Δ.Ι.Τ. εμπίπτουν πρωταρχικά στο εκάστοτε ισχύον εθνικό δίκαιο. Ειδικά στην περίπτωση της απόκτησης ελέγχου ενός υπάρχοντος δημόσιου φορέα από τον ιδιωτικό εταίρο, εμπίπτουν σε επιλογή εθνικής οικονομικής πολιτικής. Ως τέτοιοι υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών (European Commission, 2004a). Συνεπώς, οποιαδήποτε κοινοτική παρέμβαση και σε αυτή την περίπτωση περιορίζεται σε **απλές υποδείξεις** τήρησης των γενικών κανόνων και αρχών του κοινοτικού δικαίου περί δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων παραχώρησης, καθώς και των κανόνων της εσωτερικής αγοράς.

Οι τύποι αυτοί Συμπράξεων που περιγράφονται στο «Πράσινο Βιβλίο» για τις Σ.Δ.Ι.Τ. καθιερώνουν τον διάλογο ως κρίσιμο παράγοντα προόδου, ωστόσο δεν εγκαταλείπουν το «νομολογιακό δίκαιο» των (προγενέστερων) «Συμβάσεων Παραχώρησης». Τα νέα σχήματα Σ.Δ.Ι.Τ. όμως, με την πάροδο των ετών, φαίνεται να απομακρύνονται από το νομολογιακό αυτό χαρακτήρα και να επικεντρώνονται περισσότερο σε ζητήματα προτεραιοτήτων και χρηματοδότησης (Τρόβα, 2005).

Η δομή της χρηματοδότησης αυτής αποτελεί θέμα του επόμενου κεφαλαίου.

4. ΔΟΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ Σ.Δ.Ι.Τ: ΠΛΗΡΩΜΕΣ & ΤΕΛΗ

Οι αρχές χρηματοδότησης των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. είναι του τύπου “Non-Recourse”. Η χρηματοδότηση αυτή βασίζεται στο γεγονός ότι οι δανειστές εξετάζουν την ταμειακή ροή για **όλη** τη διάρκεια του έργου. Μέτρο σύγκρισης αποτελούν οι δείκτες που μετρούν την ταμειακή ροή και η διαδικασία ελέγχου (“stress testing”) διενεργείται από τις τράπεζες προκειμένου να διασφαλίσουν ότι σε όλες τις προβλεπόμενες συνθήκες η αποπληρωμή των δανείων μπορεί να ολοκληρωθεί καθ’ όλη τη διάρκεια του έργου (Hodge & Greve, 2005). Για αυτόν ακριβώς τον λόγο οι τράπεζες, που κυρίως ενδιαφέρονται για την αποπληρωμή των δανείων, απομακρύνουν ή αντικαθιστούν τα μέρη του σχεδίου που μπορεί να οδηγήσουν στη μείωση των πληρωμών.

Η βασική αυτή αρχή χρηματοδότησης επηρεάζει άμεσα και την δομή των έργων που εκτελούνται μέσω Συμπράξεων.

Στις προκηρύξεις έργων με την παραδοσιακή μορφή ο δημόσιος τομέας είναι αυτός που χρηματοδοτεί την κατασκευή των έργων από δανειακά κεφάλαια ή από φόρους. Επιπλέον, συντηρεί και αναλαμβάνει την αύξηση του προϋπολογισμού που θα προκύψει από τυχόν προβλήματα και καθυστερήσεις, ενώ με την υπογραφή της σύμβασης η προκαταβολή εκταμιεύεται άμεσα και το έργο αποπληρώνεται μετά την ολοκλήρωσή του. Από την πλευρά του ο ιδιωτικός τομέας αναλαμβάνει την ευθύνη μόνον κατά την διάρκεια κατασκευής του έργου.

Στο πλαίσιο των έργων Σ.Δ.Ι.Τ., ωστόσο, τα πράγματα είναι διαφορετικά, εφόσον ο δημόσιος τομέας **προκηρύσσει** τις υπηρεσίες και τα έργα και για την χρηματοδότηση είναι υπεύθυνοι οι ιδιώτες. Ο ιδιωτικός τομέας αναλαμβάνει πλήρως τον κατασκευαστικό, χρηματοοικονομικό, καθώς και τον κίνδυνο διαθεσιμότητας του έργου (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ). Με αυτήν την δομή, τα ιδιωτικά (πλήρως) χρηματοδοτούμενα έργα μπορούν να διακριθούν σε τρεις (3) επιμέρους κατηγορίες:

- ιδιωτικά χρηματοδοτούμενα **μη ανταποδοτικά** έργα που αποπληρώνονται από το Δημόσιο (P.F.I.'s). Στα έργα αυτά δημιουργείται μία Εταιρεία Ειδικού Σκοπού (Ε.Ε.Σ.) που αποτελείται από εξειδικευμένους εργολάβους σε διάφορους τομείς και από χρηματοδότες, όπως τράπεζες. Η κατασκευή υποδομής και παροχή υπηρεσίας δομείται από δανειακά και ίδια κεφάλαια της Ε.Ε.Σ. Η πληρωμή γίνεται μόνον όταν το έργο έχει πλέον παραδοθεί στην αναθέτουσα αρχή, η οποία και καταβάλλει ετήσιες δόσεις, βάσει της διαδικασίας της σύμβασης σύμπραξης και των προδιαγραφών ποιότητας.
- ιδιωτικά χρηματοδοτούμενα με **περιορισμένη** συμβολή του Δημοσίου στην αποπληρωμή τους. Σε αυτή την κατηγορία έργων σε περίπτωση που προκύψουν εμπορικές ή άλλες χρήσεις, τα πρόσθετα έσοδα από την εμπορική εκμετάλλευση αφαιρούνται και το τίμημα που καταβάλλεται από το δημόσιο είναι μικρότερο.
- ιδιωτικά χρηματοδοτούμενα **πλήρως ανταποδοτικά** έργα, όπου ο ιδιωτικός τομέας αναλαμβάνει και τη λειτουργία και την εκμετάλλευση της σχετικής υποδομής.

(Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ)

Βασικό συστατικό στοιχείο των τριών αυτών συχνότερα απαντώμενων μορφών Συμπράξεων είναι οι πληρωμές. Οι πληρωμές αυτές γίνονται με έναν συγκεκριμένο μηχανισμό, τον «*μηχανισμό πληρωμών*», που εξασφαλίζει διαφορετικά πράγματα για κάθε εμπλεκόμενο φορέα.

Για τον δημόσιο τομέα ο «*μηχανισμός πληρωμών*» εξασφαλίζει την **παροχή των υπηρεσιών σύμφωνα με τις προδιαγραφές**. Εξασφαλίζοντας την ομαλή και προβλέψιμη εκροή των χρηματορροών, την σωστή μεταβίβαση του κινδύνου αλλά και ρήτρες μείωσης των πληρωμών (*“penalties”*) στην περίπτωση μη εκτέλεσης των υπηρεσιών, ο «*μηχανισμός πληρωμών*» εξασφαλίζει την τήρηση των προδιαγραφών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα. Επιπλέον, εξασφαλίζει την επίτευξη των **επιχειρηματικών στόχων**, συνδέοντας τις πληρωμές με τη διαθεσιμότητα, την αποδοτικότητα, την χρήση, καθώς και την ποιότητα του έργου.

Για τον ιδιωτικό τομέα ο «*μηχανισμός πληρωμών*» εξασφαλίζει, κυρίως, τη **δυνατότητα χορήγησης δανείων** από τις τράπεζες, την τήρηση των υποχρεώσεων του ιδιωτικού φορέα σε αυτές (αποπληρωμή), καθώς και την εγγύηση του μεγαλύτερου δυνατού επιπέδου εσόδων (κέρδος και αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων).

Σε μία προσπάθεια συγκερασμού των στόχων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, ο «*μηχανισμός πληρωμών*» αποσκοπεί να διαφυλάξει:

- Την συμφωνία για την υλοποίηση έργου,
- Την τήρηση των όρων της σύμβασης,
- Την επίτευξη οικονομικότητας της δαπάνης,
- Την κατάλληλη μεταβίβαση των κινδύνων, και τέλος
- Την βελτιστοποίηση του λόγου οφέλους προς κόστος (*“value for money”*)

(Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ)

Ο «*μηχανισμός πληρωμών*» αποτελεί συνεπώς το σημαντικότερο μέσο που εξασφαλίζει την **ομαλή χρηματοδότηση** και άρα **υλοποίηση** του έργου.

Σε έργα που αποπληρώνονται απευθείας από τους τελικούς χρήστες λαμβάνεται ειδική μέριμνα για την είσπραξη του τιμήματος (τελών) από τον ιδιωτικό φορέα. Η Διυπουργική Επιτροπή Σ.Δ.Ι.Τ. ρυθμίζει με απόφασή της την διαδικασία είσπραξης

του τιμήματος αυτού (συμβατικό αντάλλαγμα), ενώ ταυτόχρονα στο Π.Δ.Ε. ανοίγεται Συλλογική Απόφαση Ένταξης (Σ.Α.Ε.) για τα έργα ή/και τις υπηρεσίες που υλοποιούνται βάσει του Νόμου 3389/05 ως Σ.Δ.Ι.Τ. Σύμφωνα με την διαδικασία που προβλέπεται, ο φορέας προτείνει την ένταξη του έργου με βάση τον τίτλο του, τον προϋπολογισμό και την πίστωση του έτους. Οι προτάσεις αυτές συνοδεύονται από αποφάσεις της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. για υπαγωγή στο Νόμο και για ένταξη στο Π.Δ.Ε. του συμβατικού ανταλλάγματος. Η χρηματοδότηση της Σ.Α.Ε. πραγματοποιείται ύστερα από σύμφωνη γνώμη της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ., η οποία και γνωστοποιεί στη Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων (Δ.Δ.Ε.) το χρονοδιάγραμμα των οικονομικών υποχρεώσεων που αναλαμβάνει το Δημόσιο (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ). Με αυτόν τον τρόπο ολοκληρώνεται η διαδικασία.

Στα επόμενα δύο κεφάλαια συνεχίζουμε με μία σύντομη επισκόπηση των κυριότερων πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων που εμφανίζουν οι Συμπράξεις.

5. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ.

Τα βασικά πλεονεκτήματα εφαρμογής των Σ.Δ.Ι.Τ. αφορούν στη δυνατότητα χρηματοδότησης πρόσθετων έργων και υπηρεσιών, τη μεταβίβαση κινδύνων στους ιδιωτικούς φορείς και την βελτίωση του επενδυτικού κλίματος (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006β). Αυτά δε τα πλεονεκτήματα κατανοούνται καλύτερα αν συγκριθούν με τις «παραδοσιακές» δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών ή εκτέλεσης έργων (Πίνακας 1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Διαφορές στις διαδικασίες δημοπράτησης προμηθειών του δημοσίου και έργων Σ.Δ.Ι.Τ.

Προμήθεια δημοσίου για κτίριο, εγκατάσταση ή υπηρεσία	Έργο Σ.Δ.Ι.Τ. για κτίριο, εγκατάσταση ή υπηρεσία
Σχεδιασμός έργου από το δημόσιο	Καθορισμός υπηρεσιών με βάση τις επιθυμητές παροχές από το δημόσιο
Πρόσκληση υποβολής προσφορών από το δημόσιο	Αναζήτηση προσφορών και χρηματοδότηση από το δημόσιο
Ανάθεση κατασκευής από το δημόσιο	Μακρόχρονη σύμβαση και μεταφορά κινδύνων στον ιδιώτη
Συντήρηση, έλεγχος και ανάληψη κινδύνων από το δημόσιο	Σύνδεση πληρωμών με τη διαθεσιμότητα και την απόδοση του έργου και έλεγχος του ιδιώτη
Ανάληψη κινδύνου υπολειμματικής αξίας έργου από το δημόσιο	Διαπραγμάτευση της διαβίβασης κινδύνου και της υπολειμματικής αξίας του έργου με τον ιδιώτη

Πηγή: (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006β).

Όπως παρατηρούμε, οι ρόλοι του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα είναι διακριτοί και καθορισμένοι. Ειδικότερα, ο ρόλος του δημόσιου τομέα αφορά στην κατάρτιση των προδιαγραφών, αξιολόγηση, έγκριση, υποστήριξη και παρακολούθηση του έργου. Αντιθέτως, ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα περιορίζεται στην μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση ή/και λειτουργία του έργου (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ).

Ο δημόσιος τομέας χρησιμοποιώντας τα ιδιωτικά κεφαλαία, συμπληρωματικά των δημοσίων, συμβάλλει στην **ταχύτερη ολοκλήρωση** της υλοποίησης του έργου (European Commission, 2004b). Οφέλη προκύπτουν επίσης και για τον ιδιώτη επενδυτή, εφόσον η πληρωμή του ολοκληρώνεται με τη λειτουργία του έργου και - όταν αυτή προϋπολογίζεται σωστά - ο ιδιωτικός φορέας μειώνει το **κόστος διαχείρισης** του κινδύνου. Όταν ο σχεδιασμός, η χρηματοδότηση, η κατασκευή και η λειτουργία ενός έργου ενσωματώνονται σε μια σύμβαση Σ.Δ.Ι.Τ. και οι κίνδυνοι μεταβιβάζονται στον ιδιωτικό τομέα, οι υπερβάσεις του κόστους παραγωγής **μειώνονται** αισθητά και τα έργα παραδίδονται **έγκαιρα** (Akintola, Beck, & Hardcastle, 2003). Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα στον ιδιωτικό τομέα να συμμετάσχει σε αναπτυξιακά έργα και, επειδή οι συμβάσεις Σ.Δ.Ι.Τ. είναι μακροχρόνιες, δημιουργούνται **έσοδα** που είναι προβλέψιμα και έχουν ως αποτέλεσμα την επίτευξη οικονομικής σταθερότητας (Akitoby, Hemming, & Schwartz, 2007).

Η νοοτροπία αυτή, της δημιουργίας έργων που αποφέρουν έσοδα, υιοθετείται ολοένα και περισσότερο και από την Ε.Ε. σε μία προσπάθεια «ελάφρυνσης» του δημοσιονομικού βάρους των προϋπολογισμών των κρατών-μελών. Από το 2005 δε και έπειτα, με την πρώτη παρουσίαση των «*Προγραμμάτων Χρηματοοικονομικής Τεχνικής*» ("*Financial Engineering Programs*")³⁴, η νοοτροπία αυτή «παγιώνεται» ωφελώντας, τρόπον τινά, τους υποστηρικτές των Συμπράξεων.

Με την πάροδο των ετών όμως οι Σ.Δ.Ι.Τ. έχουν επικριθεί, εμφανίζοντας ορισμένα μειονεκτήματα που παρουσιάζονται στη συνέχεια.

³⁴ Τα προγράμματα αυτά αφορούν στην παροχή τεχνικής βοήθειας (Jaspers), στην διευκόλυνση της πρόσβασης στην χρηματοδότηση των Μ.Μ.Ε. (Jeremie & Jasmine) και σε προσπάθειες ενεργού δράσης σε θέματα αστικού σχεδιασμού (Jessica). Εισάγοντας μία **διαφορετική νοοτροπία** προκαλούν «μόγλευση» των κεφαλαίων του ιδιωτικού τομέα για την πραγματοποίηση επενδύσεων (http://www.eydamth.gr/CMS/lib/articles/ArticleID_373/1.SintomiParousiasiJESSICA.pdf).

6. ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ.

Ο θεσμός των Συμπράξεων, ως γνήσια νέο-φιλελεύθερη πρακτική, έχει αποτελέσει αντικείμενο σφοδρής κριτικής από την επιστημονική κοινότητα. Το 2002, στο άρθρο τους με τίτλο “*Neo-liberal Urbanization in Europe: Large-Scale Urban Development Projects and the New Urban Policy*” οι Swyngedouw et. al. εστιάζοντας σε δεκατρία (13) Έργα Αστικής Ανάπτυξης μεγάλης κλίμακας δώδεκα (12) ευρωπαϊκών χωρών διαπιστώνουν την δημιουργία ενός νέου συστήματος διακυβέρνησης, **λιγότερο δημοκρατικού**, όπου μία «ελίτ» καθοδηγεί τις προτεραιότητες αναφορικά με τις αστικές επεμβάσεις (Swyngedouw, Moulaert, & Rodriguez, 2002).

Το ζήτημα της δημοκρατικότητας ή μη του σχεδιασμού και του ρόλου που καλείται να διαδραματίσει ο δημόσιος φορέας αποτελεί το κυριότερο σημείο κριτικής έναντι των Σ.Δ.Ι.Τ.

Είναι γεγονός ότι **ο έλεγχος και η εποπτεία του δημοσίου** περιορίζεται στην τήρηση και μόνο των προδιαγραφών. Ωστόσο, υφίστανται περιθώρια βελτίωσης και –ας μην ξεχνάμε ότι– οι Σ.Δ.Ι.Τ. προβλέπουν έναν πολύ αποτελεσματικό «**μηχανισμό πληρωμών**» που εξασφαλίζει αποδοτικότερη εποπτεία (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ). Οι προβληματισμοί συνεπώς σχετικά με το ρόλο του δημοσίου θα πρέπει να αναζητήσουν επιχειρήματα, όχι τόσο σε θέματα αποτελεσματικότητας των Σ.Δ.Ι.Τ., όσο σε ιδεολογικές –κυρίως– τοποθετήσεις.

Τα έργα τα οποία υλοποιούνται με την μέθοδο των Συμπράξεων έχουν επίσης επικριθεί ότι χρησιμοποιούνται ως μέσα για την καθιέρωση **κατ’ εξαίρεση** μέτρων στις διαδικασίες του σχεδιασμού, όπου στο όνομα μίας μεγαλύτερης «ευελιξίας» δημιουργούν ημι-ιδιωτικούς οργανισμούς που ανταγωνίζονται και υποκαθιστούν τις τοπικές αρχές. Ο θεσμός της τοπικής δημοκρατικής συμμετοχής δεν γίνεται σεβαστός και όταν ακόμα εφαρμοσθεί αυτό γίνεται με πολύ «τυπικό» τρόπο (Swyngedouw, Moulaert, & Rodriguez, 2002). Ακόμη και αυτή η «ευελιξία» που προβλέπουν βάλλεται, δεδομένου ότι οι Συμπράξεις αφορούν σε έργα μακροχρόνιου σχεδιασμού και ως εκ τούτου ευάλωτα σε απρόβλεπτα γεγονότα.

Οι Σ.Δ.Ι.Τ. έχουν επίσης επικριθεί, για το ότι την ευθύνη της χρηματοδότησης την έχει ο ιδιώτης, γεγονός που σημαίνει **αυξημένο κόστος χρηματοδότησης**. Ωστόσο, με αυτόν τον τρόπο αναλαμβάνεται η υλοποίηση έργων τα οποία δεν θα μπορούσαν να υλοποιηθούν διαφορετικά. Επιπλέον, ο ιδιωτικός φορέας που επιλέγεται παρέχει πολλά περισσότερα οφέλη, ακόμη και αν το κόστος εμφανίζεται αυξημένο (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ).

Κριτική έναντι των Σ.Δ.Ι.Τ. έχει ασκηθεί και αναφορικά με την **χρονική διάρκεια υλοποίησης** σε σχέση με κόστος του έργου. Η σχετική καθυστέρηση όμως που παρατηρείται στην υλοποίηση των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. αντισταθμίζεται συνήθως από την ταχύτερη έναρξη λειτουργίας του έργου, λόγω των κινήτρων που αποδίδονται στον ιδιώτη επενδυτή και των τυποποιημένων διαδικασιών που εφαρμόζονται (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ).

Τα έργα που υλοποιούνται με την μέθοδο των Συμπράξεων αφορούν συνήθως σε μεγάλα - εμβληματικά - έργα τα οποία «*επιχειρούν να αντικαταστήσουν τον (ολοκληρωμένο) σχεδιασμό*», (Swyngedouw, Moulaert, & Rodriguez, 2002), είναι **ελάχιστα «ενσωματωμένα»** στο συνολικότερο σύστημα σχεδιασμού και, επιπλέον, **αμφιλεγόμενες**³⁵ θετικές επιπτώσεις προκαλούν στις πόλεις που τα φιλοξενούν.

Το σημαντικότερο, ωστόσο, μειονέκτημα των Συμπράξεων δείχνει να είναι πως τα έργα αυτά είναι συνήθως **καθοδηγούμενα** και συχνά **χρηματοδοτούμενα** από το κράτος, παρόλο που διατείνονται το αντίθετο.

Καθοδηγούμενα γιατί ενώ οι αστικές αναπλάσεις για παράδειγμα (δημοφιλές πεδίο των Σ.Δ.Ι.Τ.) θεωρούνται ως βασική στρατηγική για την βελτίωση των προβληματικών τοπικών οικονομιών, μέσω φορολόγησης των υπεραξιών που παράγονται, η πιθανότητα αποκόμισης οφέλους σε τοπικό επίπεδο καθίσταται πολύ μικρή και περιορίζεται κυρίως στο όφελος του ιδιώτη επενδυτή, δεδομένης της διεθνοποίησης των χρηματικών συναλλαγών (Swyngedouw, Moulaert, & Rodriguez, 2002).

Χρηματοδοτούμενα γιατί οι επενδυτικοί κίνδυνοι αναλαμβάνονται συνήθως από το κράτος, με ότι αυτό συνεπάγεται για ελλείμματα που μπορεί να εμφανισθούν.

³⁵ Επιτείνοντας για παράδειγμα την κοινωνική πόλωση, μέσω του μηχανισμού λειτουργίας της αγοράς και προωθώντας εν τέλει κερδοσκοπικές (επί της αξίας της γης) συμπεριφορές.

Χαρακτηριστικό εδώ είναι το παράδειγμα της Έκθεσης (Expo) στην Λισσαβόνα το 1998, όπου το κράτος ενεπλάκη σε μεγάλο βαθμό στην διαδικασία κάλυψης των ελλειμμάτων³⁶ που προέκυψαν (Swyngedouw, Moulaert, & Rodriguez, 2002).

Έχοντας παρουσιάσει τα κυριότερα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των Συμπράξεων κλείνουμε την παρούσα ενότητα με κάποιες χρήσιμες παρατηρήσεις.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο θεσμός των Συμπράξεων του Δημόσιου με τον Ιδιωτικό Τομέα εισάγει επί της ουσίας μία διαφορετική σχέση ανάμεσα στους δύο αυτούς τομείς. Ο δημόσιος τομέας αποκτά επιτελικό ρόλο και αναθέτει πλέον την κατασκευή, συντήρηση ή και εκμετάλλευση έργων στον ιδιωτικό, μεταθέτοντάς του, ωστόσο, και ένα σημαντικό μερίδιο του κινδύνου. Ο δημόσιος φορέας θέτει τις προδιαγραφές και ο ιδιωτικός οφείλει να τις εφαρμόσει.

Η μορφή αυτή των Συμπράξεων ενέχει σημαντικά πλεονεκτήματα με κυριότερα την ταχύτερη και έγκαιρη υλοποίηση των έργων, χωρίς σημαντικές υπερβάσεις στο κόστος κατασκευής τους εάν λάβουμε υπόψη και τα επιπλέον οφέλη που προκύπτουν από την εκμετάλλευσή τους. Επίσης, προκύπτουν ποιοτικότερα έργα με την χρήση σαφώς ορισμένων προδιαγραφών και - το κυριότερο όλων - δημιουργούνται έργα που αποφέρουν έσοδα, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην γενικότερη οικονομική σταθερότητα. Αυτές είναι και οι σύγχρονες τάσεις εξάλλου της Ε.Ε.

Ωστόσο τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. παρουσιάζουν και αρκετές αδυναμίες που έχουν κυρίως να κάνουν με την ευελιξία τους, τον βαθμό «ενσωμάτωσης» των έργων που παράγουν στο γενικότερο σύστημα σχεδιασμού, τις επιπτώσεις τους στην τοπική οικονομία και - κυρίως - τον ρόλο του κράτους.

Οι Συμπράξεις, περιλαμβάνοντας συνήθως έργα μακροχρόνιου σχεδιασμού, είναι λογικό να είναι ευάλωτες σε απρόβλεπτα γεγονότα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εδώ αποτελούν οι αυτοκινητόδρομοι, όπου η μείωση της «ζήτησης» με την αύξηση της τιμής του πετρελαίου ελάττωσε κατά πολύ τις εκτιμήσεις εσόδων. Με τις κατάλληλες

---

³⁶ Περί τα 375 εκ. € κατά το έτος 2009 (Swyngedouw, Moulaert, & Rodriguez, 2002).

όμως κάθε φορά ρυθμίσεις και - το σημαντικότερο - την κατάλληλη πολιτική στήριξη τέτοια ζητήματα μπορούν να αντιμετωπισθούν.

Το ζήτημα της «ενσωμάτωσης» των έργων στο γενικότερο σύστημα σχεδιασμού και οι αμφιλεγόμενες επιπτώσεις που προκαλούν στην τοπική οικονομία είναι δύο επιπλέον ζητήματα των Συμπράξεων και, επιπλέον, συνδέονται άμεσα με το θέμα της «δημοκρατικότητας» του σχεδιασμού.

Τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. αφορούν συνήθως (όχι πάντοτε όμως, όπως θα δούμε από το παράδειγμα των έργων στην Ελλάδα) σε εμβληματικά και αποσπασματικά έργα, τα οποία λανσάρονται ως «προαπαιτούμενο» οικονομικής ανάπτυξης της εν λόγω περιοχής, δημιουργώντας θέσεις απασχόλησης και ενισχύοντας την (συγκριτική) θέση της περιοχής αναφορικά με τις υποδομές της. Ο τρόπος αυτός όμως, με τον οποίο λανσάρονται, «νομιμοποιεί» μη δημοκρατικές διαδικασίες σχεδιασμού, όπου στο όνομα μίας «πλουραλιστικής διακυβέρνησης» ένας μικρός αριθμός «ενδιαφερομένων» (“stakeholders”) διαμορφώνει νέα πολιτικά και οικονομικά καθεστώτα που λειτουργούν σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Επιπλέον, ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός «υποβαθμίζεται» σε κατά τόπους - σημειακές - παρεμβάσεις και τέλος καλλιεργείται μία νοοτροπία, όπου η εστίαση της ανάπτυξης γίνεται πλέον στο **χώρο** και όχι στους **ανθρώπους** (Swyngedouw, Moulaert, & Rodriguez, 2002), υποκρύπτοντας έτσι την αναγκαιότητα άσκησης ευρύτερων πολιτικών αναδιανομής του πλούτου.

Οι πολέμιοι των Σ.Δ.Ι.Τ. θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους όμως το γεγονός ότι τα έργα που υλοποιούνται μέσω Σ.Δ.Ι.Τ., έχοντας ως βασικές τους αρχές την οικονομική αποδοτικότητα και την κατανομή του κινδύνου, εξασφαλίζουν την **ελάχιστη οικονομική συμμετοχή** του δημοσίου στο έργο. Από αυτό και μόνο το γεγονός προκύπτει «ελάφρυνση» του διοικητικού βάρους του δημοσίου, ώστε να μπορέσει να ασκήσει επιτυχώς τα επιτελικά του καθήκοντα και, επιπλέον, αποδεσμεύονται πόροι που μπορούν να κατευθυνθούν σε κοινωνικές - αναδιανεμητικές - πολιτικές. Το επιχείρημα αυτό όμως καταρρίπτεται σε περιπτώσεις, όπου οι επενδυτικοί κίνδυνοι αναλαμβάνονται από το δημόσιο, όπως στο παράδειγμα της Expro στην Λισσαβώνα που προαναφέρθηκε.

Οι Συμπράξεις, σε γενικές γραμμές, αφορούν σε μη ανταποδοτικά έργα που αποπληρώνονται από το δημόσιο, έργα με περιορισμένη συμβολή του δημοσίου και

πλήρως ανταποδοτικά. Η τελευταία αυτή κατηγορία περιλαμβάνει έργα που έχουν την προοπτική κερδοφορίας, με υψηλό ενδιαφέρον από τον ιδιωτικό τομέα, ενώ οι πρώτες δύο περιλαμβάνουν συνήθως έργα με χαμηλή ζήτηση. Υπό τις παρούσες δημοσιονομικές συνθήκες, η πρώτη αυτή κατηγορία θα μπορούσε να αποτελέσει «διέξοδο» για την δημιουργία θέσεων απασχόλησης, παρά τα περί του αντιθέτου εμφανιζόμενα επιχειρήματα και αυτό, γιατί ίσως θα πρέπει να αναρωτηθούμε και εμείς, έστω και με μία καθυστέρηση αρκετών ετών, το πολύ εύστοχο ερώτημα που θέτει το 1989 ο David Aschauer σχετικά με την αναγκαιότητα ή μη ανάληψης έργων από το δημόσιο στο πολυσυζητημένο του άρθρο “*Does Public Capital Crowd out Private Capital?*” και να αφήσουμε πλέον **επαρκή περιθώρια** ανάληψης επενδυτικών έργων στον ιδιωτικό τομέα (Aschauer, 1989).

Γεγονός βέβαια είναι (για το οποίο και η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κρούει τον κώδωνα του κινδύνου), ότι η χρήση των Σ.Δ.Ι.Τ. δεν μπορεί να αποτελέσει πανάκεια στους δημοσιονομικούς στενωπούς που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη. Αυτό ιδιαίτερα όταν δεν συμβάλει στη διασφάλιση των στόχων του δημοσίου συμφέροντος και η προστιθέμενη αξία της, σε σχέση με μία «κλασική» σύναψη σύμβασης, περιορίζεται μόνο σε μικροοικονομικά μετρήσιμα πλεονεκτήματα. Απαιτείται, συνεπώς, προσοχή κατά την σύναψη των Συμπράξεων και μελέτη των αποτελεσμάτων που έχουν προκύψει μέχρι στιγμής στην Ευρώπη. Το ζήτημα αυτό, όμως, αποτελεί αντικείμενο της επόμενης ενότητας.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙΙ. Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Έως σήμερα το φαινόμενο των συμπράξεων έχει χρησιμοποιηθεί εντός του Ευρωπαϊκού χώρου από πολλά κράτη μέλη για την ανάπτυξη υποδομών στους τομείς κυρίως των μεταφορών, της δημόσιας υγείας, της παιδείας και της δημόσιας ασφάλειας (Taylor, Barker, & Callahan, 2001). Ινδό-κρατικά έχει γίνει χρήση των Σ.Δ.Ι.Τ. και για την κάλυψη αναπτυξιακών αναγκών τοπικού κυρίως επιπέδου, τάση που κατά τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται ανοδική, ιδιαίτερα στους τομείς διαχείρισης υδάτων, ενέργειας και αποβλήτων (European Commission, 2004b).

Το Νοέμβριο του 2009 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη το αυξανόμενο ενδιαφέρον των κρατών-μελών για την υλοποίηση Συμπράξεων, καθώς και την πρόσφατη δυσμενή οικονομική συγκυρία, αποτύπωσε, μέσω του (τότε) Προέδρου της José Manuel Barroso, τις - πλέον πρόσφατες - θέσεις της δρομολογώντας ένα νέο πλαίσιο για τις Σ.Δ.Ι.Τ.

*«...Καθώς η Ευρώπη εξέρχεται από την οικονομική κρίση, οι συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα μπορούν να βοηθήσουν τις δημόσιες αρχές να δημιουργήσουν θέσεις απασχόλησης συνεχίζοντας να επενδύουν στο μέλλον, ενώ παράλληλα θέτουμε σε εφαρμογή στρατηγικές εξόδου για να αποκατασταθεί η ισορροπία των δημόσιων οικονομικών. Εάν σχεδιαστούν και εκτελεστούν προσεκτικά με γνώμονα το μακροπρόθεσμο δημόσιο συμφέρον, οι Σ.Δ.Ι.Τ. μπορούν να τονώσουν τις επενδύσεις σε υψηλής ποιότητας ιατροφαρμακευτική κάλυψη, εκπαίδευση και βιώσιμα συστήματα μεταφορών. Μπορούν να αποτελέσουν εργαλείο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και της αύξησης της ενεργειακής αποδοτικότητας. Θέλουμε οι δημόσιες αρχές να κάνουν **μεγαλύτερη και καλύτερη** χρήση των Σ.Δ.Ι.Τ.»* (European Commission, 2009).

Στο πλαίσιο συνεπώς του σχεδίου για την ανάκαμψη της οικονομίας των κρατών της Ε.Ε., η Επιτροπή προτείνει μεγαλύτερη και καλύτερη χρήση των Σ.Δ.Ι.Τ. σε επιλεγμένους τομείς της οικονομίας.

Στην παρούσα ενότητα επιχειρείται η παρουσίαση της πορείας υλοποίησης έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ευρώπη, με ιδιαίτερη αναφορά σε χώρες όπως το Η.Β. και η Γερμανία.

1. ΈΡΓΑ Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Στο παρόν κεφάλαιο επιχειρείται μία σύντομη ανασκόπηση της πορείας την οποία ακολούθησαν τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ευρώπη κατά την τελευταία κυρίως δεκαετία. Βάση αναφοράς αποτελούν συγκεντρωτικά στατιστικά δεδομένα, μέχρι και το έτος 2008, καθώς και «μεμονωμένες περιπτώσεις –case studies» έργων από όλη την Ευρώπη που προσφέρουν χρήσιμα διδάγματα.

Στον επόμενο Πίνακα (Πίνακας 2) παρουσιάζονται στοιχεία για την αθροιστική αξία των συμβάσεων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. που έχουν υπογραφεί από το 2001 έως το 2008 στις χώρες της Ευρώπης, καθώς και ο αριθμός των υπογραφθέντων συμβάσεων.

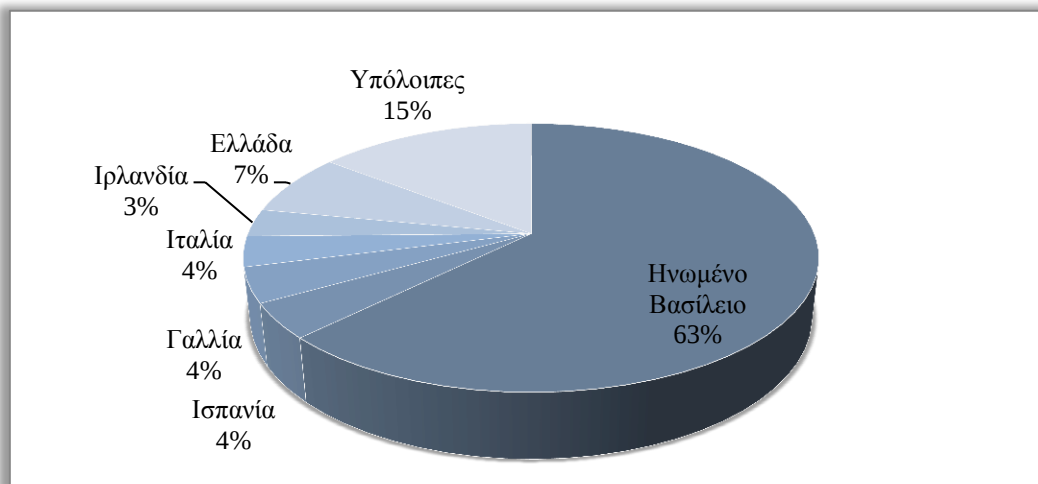
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Συνολική αξία έργων Σ.Δ.Ι.Τ. (εκ. €) ανά Ευρωπαϊκή χώρα (περίοδος 2001 – 2008)

Χώρα	Συνολική Αξία Συναφθέντων Συμβάσεων (εκ. €)	Αριθμός Συναφθέντων Συμβάσεων
Ηνωμένο Βασίλειο	61.131	536
Ισπανία	4.127	38
Γαλλία	4.093	34
Ιταλία	3.563	20
Ιρλανδία	3.253	19
Ελλάδα	7.283	8
Γερμανία	2.029	40
Βέλγιο	2.760	6
Ολλανδία	2.753	9
Πολωνία	1.520	2
Αυστρία	899	6
Φινλανδία	700	1
Βουλγαρία	1.020	6
Ουγγαρία	553	11
Κύπρος	500	1
Πορτογαλία	450	7
Άλλες χώρες	977	7
Σύνολο	97.611	751

Πηγή: (National Audit Office, 2009), ίδια επεξεργασία

Όπως παρατηρούμε, η αθροιστική αξία των 751 συμβάσεων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ευρώπη που έχουν συναφθεί κατά την περίοδο αναφοράς ανέρχεται σε 97,6 δις ευρώ. Το Η.Β. υπερέχει, μακράν των υπολοίπων, τόσο σε αξία όσο και σε αριθμό έργων Σ.Δ.Ι.Τ. συγκεντρώνοντας, όπως φαίνεται και στο επόμενο Γράφημα 5, το 63% περίπου επί της συνολικής αξίας των έργων. Ακολουθεί η Ελλάδα με ένα ποσοστό της τάξεως του 7% περίπου, ενώ λίγο χαμηλότερα είναι τα ποσοστά της Ισπανίας και της Γαλλίας που κυμαίνονται στο 4%. Η Γερμανία επίσης εμφανίζει μεγάλο αριθμό έργων με μικρό όμως προϋπολογισμό.

ΓΡΑΦΗΜΑ 5: Κατανομή αξίας συμβασιολογημένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ευρώπη (περ. 2001-08)

Πηγή: (National Audit Office, 2009), ίδια επεξεργασία

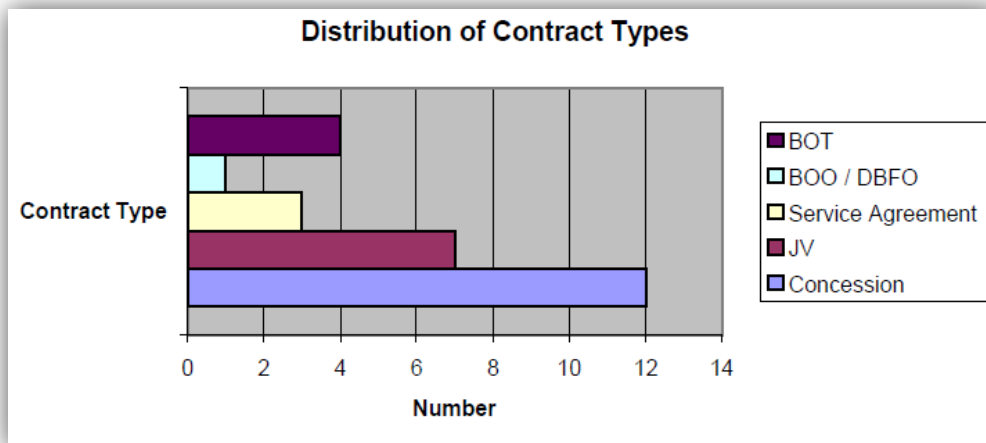
Στα ανωτέρω στοιχεία, ωστόσο, δεν περιλαμβάνονται έργα συνολικής αξίας περίπου 68 δις € που είχαν προκηρυχθεί ή βρίσκονταν σε διαδικασία χρηματοδότησης κατά το έτος 2007. Με αυτό το δεδομένο η Ελλάδα θα βελτίωνε ακόμη περισσότερο την θέση της.

Η παράθεση και μόνο στατιστικών στοιχείων, όμως, δεν έχει κάποια ιδιαίτερη αξία, εάν δεν εστιάσουμε σε ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα έργων ανά την Ευρώπη. Τέτοια παραδείγματα εξετάζονται στην μελέτη «*μεμονωμένων περιπτώσεων*» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (“*Resource Book on P.P.P. Case Studies*”) σε τρεις (3) επιλεγμένους τομείς (διαχείριση υγρών αποβλήτων, διαχείριση στερεών αποβλήτων και μεταφορές) και πεδίο αναφοράς διάφορες Ευρωπαϊκές πόλεις κατά το έτος 2004.

Μπορεί ο αριθμός των έργων να είναι αρκετά μικρός, ωστόσο, οι περιπτώσεις που έχουν επιλεγεί είναι αντιπροσωπευτικές των περισσότερων και μπορούν συνεπώς με ασφάλεια εξαχθούν κάποια «κοινά διδάγματα».

Συγκεκριμένα, παρατηρείται ότι οι «*Συμβάσεις Παραχώρησης*» (“*Concessions*”) και οι «*Κοινοπραξίες*» (“*Joint Ventures*”) κυριαρχούν, γεγονός που αναδεικνύει την έλλειψη κωδικοποίησης και νομολογίας αναφορικά με τις Σ.Δ.Ι.Τ., και έπονται μέθοδοι όπως η “*B.O.T.*” που προαναφέρθηκε (Γράφημα 6).

ΓΡΑΦΗΜΑ 6: Κατανομή των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ευρώπη ανάλογα με τον τύπο της σύμβασης (2004)

Πηγή: (P.P.P. Task Force, 2007), ίδια επεξεργασία.

Πλέον προσφιλή πεδία συμπράξεων φαίνεται να είναι οι Τομείς «*Διαχείρισης Υγρών Αποβλήτων*» και «*Μεταφορών*», συγκεντρώνοντας τα μεγαλύτερα ύψη επενδύσεων, ενώ οι ίδιοι Τομείς συγκεντρώνουν και τις μακροβιότερες Συμπράξεις, με διάρκεια άνω των 20 ετών. Επιπλέον, στον Τομέα της «*Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων*» ο ιδιωτικός τομέας κατά κανόνα αναλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος των ευθυνών, καθώς και το μεγαλύτερο ποσοστό των κινδύνων που απορρέουν από την (προβλεπόμενη) ζήτηση των έργων. Αντιθέτως, κίνδυνοι που απορρέουν από την (προσδοκώμενη) διαθεσιμότητα του έργου, κατανέμονται αναλόγως της φύσης του κάθε έργου (European Commission, 2004b).

Τέσσερα (4) ακόμη «*διδάγματα*» μπορούν να εξαχθούν από την μελέτη των αντιπροσωπευτικών αυτών περιπτώσεων:

- Το πρώτο έχει να κάνει με την **μεταβίβαση των κινδύνων**. Σε περιπτώσεις, στις οποίες δεν είχε προβλεφθεί ο σωστός επιμερισμός των κινδύνων που συνεπάγεται η υλοποίηση του έργου, προέκυψαν προβλήματα αυξημένου κόστους, απώλειας της προστιθέμενης αξίας, ακόμη και ανικανότητας υλοποίησης. Αυτό παρατηρείται ιδιαίτερα σε έργα στον τομέα του περιβάλλοντος, όπου οι επιπλέον κίνδυνοι από την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών προτύπων θα πρέπει να συνυπολογιστούν και ο μηχανισμός «*αποζημίωσης*» των ιδιωτών, για τις επιπλέον απώλειες που υφίστανται, θα πρέπει να είναι ξεκάθαρος. Βασική αρχή συνεπώς, θα πρέπει να είναι ότι «*ο εκάστοτε κίνδυνος θα πρέπει να αναλαμβάνεται από*

το μέρος εκείνο (δημόσιο – ιδιωτικό) που είναι σε θέση να τον διαχειριστεί περισσότερο οικονομικά/αποδοτικά», και αυτό γιατί κάθε έργο είναι μοναδικό και ενέχει διαφορετικό επίπεδο και είδη κινδύνων.

- Το δεύτερο αφορά στην σωστή **αξιολόγηση** της οικονομικής βιωσιμότητας του έργου και της αναμενόμενης προστιθέμενης αξίας των Συμπράξεων. Αρκετές περιπτώσεις έργων, κυρίως στον Τομέα των «Μεταφορών», δεν είχαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα γιατί η πρόβλεψη του φόρτου κυκλοφορίας οχημάτων (βλ. εσόδων) δεν ήταν επαρκής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εδώ αποτελεί ο αυτοκινητόδρομος Wijkertunnel στην Ολλανδία, όπου το πραγματικό κόστος της Σύμπραξης υποεκτιμήθηκε σημαντικά. Αναφορικά με την προστιθέμενη αξία των Συμπράξεων υπογραμμίζεται ότι θα πρέπει να αιτιολογηθούν τα οφέλη που θα προκύψουν, σε αντίθεση με έναν «παραδοσιακό τρόπο» υλοποίησης του έργου.
- Το τρίτο δίδαγμα αφορά στην αναγκαιότητα **ισχυρής πολιτικής στήριξης**, προκειμένου τα έργα να υλοποιηθούν και να γίνουν αποδεκτά από την κοινωνία, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις, κατά τις οποίες προϋποθέτουν τέλη χρήσης για να χρηματοδοτηθούν. Η στήριξη αυτή απαιτείται, όμως και σε νομοθετικό επίπεδο, ούτως ώστε να δημιουργηθεί ένα κλίμα ασφάλειας ανάμεσα στους συμβαλλομένους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εδώ αποτελούν οι αυτοκινητόδρομοι M1 και M15 στην Ουγγαρία οι οποίοι δεν είχαν την κατάλληλη πολιτική στήριξη για την ρύθμιση των τελών (διοδίων), παρά το γεγονός ότι αποτελούν τμήμα των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών.
- Τέλος, το τέταρτο δίδαγμα αφορά στην διαπίστωση ότι τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. **δεν μπορούν να λειτουργήσουν απομονωμένα**, αλλά αντιθέτως θα πρέπει εξ αρχής να εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο σχεδιασμού προκειμένου να παράγουν οφέλη.

(European Commission, 2004b)

Από τα πρώιμα στάδια υλοποίησης των Συμπράξεων στην Ευρώπη συνεπώς, έχουν προκύψει αξιόλογα διδάγματα που - ενίοτε - αξιοποιήθηκαν στην μετέπειτα πορεία του θεσμού. Η περίπτωση της πόλης Targoviste στην Ρουμανία για παράδειγμα (στον Τομέα της «Διαχείρισης Αστικών Αποβλήτων») αναδεικνύει τα

προβλήματα που προκύπτουν, όταν μία ιδιωτική επιχείρηση αντιμετωπίζει τελείως διαφορετικούς όρους εισόδου από μία δημόσια. Η περίπτωση του Δουβλίνου δείχνει τον τρόπο με τον οποίο οι Σ.Δ.Ι.Τ. μπορούν να αξιοποιηθούν για την προσέλκυση καινοτόμου τεχνολογίας και τεχνογνωσίας της αγοράς, προκειμένου να αυξηθεί η οικονομική και περιβαλλοντική αποδοτικότητα του έργου, ενώ τέλος παραδείγματα Συμπράξεων στον Τομέα των «Μεταφορών» υπογραμμίζουν την σημαντικότητα εκπόνησης ενδεδειγμένων μελετών (κόστους-οφέλους, πρόβλεψης της ζήτησης κ.λπ.), βιώσιμων χρηματοδοτικών σχεδίων και ενσωμάτωσης των έργων στον Εθνικό και Περιφερειακό σχεδιασμό (European Commission, 2004b).

Οι Συμπράξεις έχουν μακροχρόνια εφαρμογή στην Ευρώπη, ωστόσο το κράτος-μέλος που υπήρξε πρωτοπόρο στην εφαρμογή τους ήταν το Η.Β. Κρίνεται συνεπώς σκόπιμη μία πιο αναλυτική παρουσίαση της εμπειρίας του Η.Β.

2. ΈΡΓΑ Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Οι Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (Public Private Partnerships – P.P.P.'s) διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της Βρετανικής οικονομίας κατά τη δεκαετία 1999-2009, ιδιαίτερα στον τομέα των υποδομών με την ανέγερση σχολείων, νοσοκομείων, φυλακών, καθώς και την κατασκευή ή εκσυγχρονισμό του οδικού δικτύου της χώρας (Grimsey & Lewis, 2004). Κύριος φορέας υλοποίησης των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στο Η.Β. είναι ο λεγόμενος “*Private Finance Initiative (P.F.I.)*”

Η ιστορική εξέλιξη όμως της εκτέλεσης έργων μέσω P.F.I. ξεκινάει στη χώρα την δεκαετία του '80 μέσω διαφορετικών εναλλακτικών μορφών, όπως ιδιωτικοποιήσεις, συμβάσεις παραχώρησης, ανάθεση υπηρεσιών (outsourcing) κ.λπ. Αυτές οι μορφές απετέλεσαν και την πλατφόρμα πάνω στην οποία εξελίχθηκε η εφαρμογή της πρωτοβουλίας P.F.I. στις αρχές της δεκαετίας του '90. Με την εμπειρία των προηγούμενων μορφών εκτέλεσης έργων σε συνεργασία δημοσίου και ιδιωτικού τομέα και την τεχνογνωσία από χώρες, όπως οι Η.Π.Α. και η Αυστραλία, το 1992 ο θεσμός των Σ.Δ.Ι.Τ. εισήχθη στη χώρα στο πλαίσιο της ευρύτερης πολιτικής που αποσκοπούσε στην αξιοποίηση του ιδιωτικού τομέα προς ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του δημοσίου (Geddes, 2005).

Η διερεύνηση από τις αρμόδιες υπηρεσίες της δυνατότητας αξιοποίησης ιδιωτικής χρηματοδότησης για την υλοποίηση έργων του δημοσίου τομέα έγινε με νόμο το 1994. Παρόλα αυτά στο Η.Β. μέχρι και το 1997 είχαν υπογραφεί μόνον 20 συμβάσεις Σ.Δ.Ι.Τ. (H.M. Treasury, P.F.I.: Strengthening Long-term Partnerships, 2006). Οι κυριότεροι λόγοι των χαμηλών αυτών επιδόσεων είναι κατανοητοί για την ελληνική πραγματικότητα και περιλαμβάνουν:

- πολυπλοκότητα των διαδικασιών,
- έλλειψη εμπειρίας του δημοσίου αλλά και του ιδιωτικού φορέα,
- υψηλό κόστος συμμετοχής στους διαγωνισμούς,
- έλλειψη τυποποιημένων τευχών και συμβάσεων³⁷,
- έλλειψη κεντρικού σχεδιασμού,
- μη σαφή προσδιορισμό των προδιαγραφών των έργων,
- μικρά σε μέγεθος έργα μη ικανά να προσελκύσουν ιδιωτικούς φορείς, και
- ανησυχία για την εξασφάλιση των τακτικών πληρωμών σε μακροχρόνια βάση.

Πέραν των ανωτέρω, το σημαντικότερο όλων φάνηκε να είναι η **έλλειψη τεχνογνωσίας** στα αρμόδια ανά υπουργείο τμήματα (P.F.I. units) για την υλοποίηση συμπράξεων, γεγονός που έκανε επιβεβλημένη το 1999 την σύσταση ενός μονίμου οργανισμού για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. (Partnerships UK) με την συμμετοχή του δημοσίου (National Audit Office) και των ιδιωτικών φορέων. Βασικός ρόλος του ανωτέρω οργανισμού υπήρξε ο σχεδιασμός και ο έλεγχος των συμβάσεων στη χώρα.

Με τις κατάλληλες λοιπόν οργανωτικές παρεμβάσεις ο θεσμός εξελίχθηκε σε ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία στρατηγικού σχεδιασμού στον τομέα των δημόσιων υπηρεσιών. Από το 1992 μέχρι το 2007 υπογράφηκαν συμβάσεις Σ.Δ.Ι.Τ. για 901 έργα, με συνολική αξία 60 δις λίρες. Παρόλα αυτά το ποσοστό χρηματοδότησης σε δημόσιες υποδομές που προέρχεται από Σ.Δ.Ι.Τ. στο Η.Β. είναι σχετικά μικρό και σταθερό, στο 12% περίπου για όλο το χρονικό διάστημα εφαρμογής του θεσμού. Αυτό είναι κυρίως αποτέλεσμα της προσεκτικής προσέγγισης στο θεσμό μετά από κάποια αποτυχημένα παραδείγματα στο παρελθόν. Επιπλέον οι Σ.Δ.Ι.Τ. βρίσκουν εφαρμογή κατά κύριο λόγο σε τομείς βασικών υποδομών όπου υπάρχει μεγάλη

³⁷ Από το 2007 ωστόσο και έπειτα ελήφθη ειδική μέριμνα για την «τυποποίηση» των τευχών και των συμβάσεων (στο Η.Β. τουλάχιστον) με την έκδοση και σχετικού οδηγού (H.M. Treasury, 2007).

ευχέρεια επιλογής εναλλακτικών χρηματοδοτικών εργαλείων και σχημάτων (National Audit Office, 2009).

Αναλυτικότερα, η πορεία εφαρμογής των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στο Η.Β. δίνεται στον ακόλουθο πίνακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Αξία έργων Σ.Δ.Ι.Τ. (εκ. λίρες) στο Η.Β. ανά έτος (περίοδος 2005 – 2008)

Έτος	Αξία Συναφθέντων Συμβάσεων
2005	6.237
2006	14.111
2007	10.698
2008	8.236
Σύνολο	39.282

Πηγή: (National Audit Office, 2009), ίδια επεξεργασία

Όπως παρατηρούμε, ιδιαίτερα κατά τα έτη 2006 και 2007 συνάφθηκαν οι περισσότερες Συμπράξεις που αντιστοιχούν σε πέραν του μισού της συνολικής αξίας των έργων.

Είναι όμως πραγματικά χρήσιμο να αναλύσουμε την αξία των συναφθέντων συμβάσεων ανά έτος με βάση τις υπηρεσίες στους βασικούς Τομείς της Βρετανικής οικονομίας που τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. συνεισέφεραν. Η ανάλυση αυτή βασίζεται στα δεδομένα το επόμενου πίνακα.

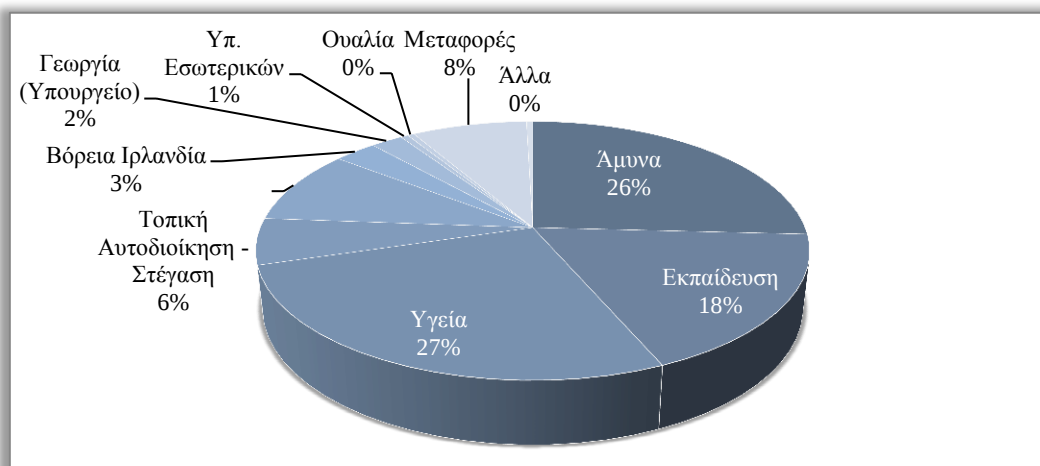
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Αξία έργων Σ.Δ.Ι.Τ. (εκ. λίρες) στο Η.Β. ανά έτος και τομέα (Περίοδος 2004-2008)

Τομέας	2004	2005	2006	2007	2008	Σύνολο
Άμυνα	900	654	2.674	1.000	3.291	8.519
Εκπαίδευση	456	749	1.495	1.514	1.613	5.827
Υγεία	2.628	998	3.010	1.706	520	8.862
Τοπική Αυτοδιοίκηση - Στέγαση	62	406	422	570	450	1.910
Σκωτία	173	377	1.003	1.106	395	3.054
Βόρεια Ιρλανδία	60	18	390	382	125	975
Γεωργία (Υπουργείο)	35	0	421	175	98	729
Υπ. Εσωτερικών	74	38	0	46	14	172
Ουαλία	82	0	42	17	10	151
Μεταφορές	735	1.021	150	727	0	2.633
Άλλα	40	0	0	75	27	142
Σύνολο	5.245	4.261	9.607	7.318	6.543	32.974

Πηγή: (National Audit Office, 2009), ίδια επεξεργασία

Όπως παρατηρούμε, ο Τομέας με το μεγαλύτερο ύψος έργων ήταν η «Υγεία» απορροφώντας κατά το 2006 σχεδόν το 1/3 της συνολικής αξίας των έργων. Όπως φαίνεται και από το επόμενο Γράφημα, ο Τομέας της «Άμυνας» ακολουθεί με 26% περίπου καθ' όλη την διάρκεια της περιόδου μελέτης, ενώ και η «Εκπαίδευση» αποσπά σημαντικό μερίδιο.

ΓΡΑΦΗΜΑ 7: Κατανομή αξίας έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Η.Β. ανά τομέα υλοποίησης (2004-08)

Πηγή: (National Audit Office, 2009), ίδια επεξεργασία

Τα στοιχεία των ετών πριν από αυτά του Πίνακα 4, ήτοι πριν το 2004, παρουσίαζαν το σημαντικό ρόλο των Συμπράξεων στον Τομέα των «Μεταφορών». Σταδιακά όμως οι τομείς διευρύνθηκαν σε υποδομές «Υγείας», «Εκπαίδευσης» και «Άμυνας» με αποτέλεσμα ο Τομέας των «Μεταφορών» να εμφανίζει χαμηλότερα ποσοστά στο 8% περίπου. Ειδικότερα σε ότι αφορά τα έργα στον Τομέα των «Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών» (τομέας που δεν εμφανίζεται στις ανωτέρω κατηγορίες), τα περισσότερα είχαν να κάνουν με υποδομές πληροφορικής που στην πλειοψηφία τους έγιναν για λογαριασμό του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (National Audit Office, 2009).

Δεδομένου του σημαντικού μεριδίου που απέσπασαν τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. στον Τομέα της «Υγείας», σκόπιμη κρίνεται μία περαιτέρω εμβάθυνση στον τρόπο υλοποίησης ενός σημαντικότερου έργου εκείνης της περιόδου, της Σύμπραξης για την Ανάπλαση του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου του West Middlesex. Το υλικό για την παρουσίαση της συγκεκριμένης περίπτωσης (case-study) προέρχεται κυρίως από την Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία της κ. Βρακατσέλη με θέμα τις Σ.Δ.Ι.Τ. στον τομέα της Υγείας (Βρακατσέλη, 2010), καθώς και από τα δεδομένα τα οποία παρέχονται από την αναφορά, κατά το έτος 2006, της αρμόδιας για θέματα Σ.Δ.Ι.Τ. αρχής στο Η.Β., Partnership U.K. (H.M. Treasury, 2006).

2.1 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΤΟΥ WEST MIDDLESEX

Τον Ιανουάριο του 2001 η αναθέτουσα αρχή του έργου, και συγκεκριμένα η εταιρεία West Middlesex University Hospital NHS Trust, ανέθεσε στην εταιρεία Bywest, έναντι συμβατικού τιμήματος 123,8 εκ. λιρών την μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, διοίκηση, συντήρηση, διαχείριση και ασφάλιση των υποδομών του νοσοκομείου για χρονικό διάστημα 35 ετών. Η σύμβαση είχε ως στόχο την αντιμετώπιση του ζητήματος των **ανεπαρκών υποδομών** του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου, δεδομένης της παλαιότητας των κτιριακών εγκαταστάσεων (σε ορισμένες περιπτώσεις άνω των 100 ετών) και της μεγάλης έκτασης την οποία καταλάμβανε (που δημιουργούσε προβλήματα αναφορικά με την μετακίνηση των ασθενών) (Βρακατσέλη, 2010). Απώτερος στόχος υπήρξε η καλύτερη λειτουργικότητα του κτιρίου και η βελτίωση της παροχής των προσφερόμενων υπηρεσιών. Επιπλέον, η τήρηση των πλέον σύγχρονων όρων υγιεινής και ασφάλειας και η βελτίωση του ζωτικού περιβάλλοντος χώρου.

Με την εκπόνηση από πλευράς αναθέτουσας αρχής, κατά το έτος 1998, του Στρατηγικού Επιχειρηματικού Πλάνου για την ανάπλαση των εγκαταστάσεων του νοσοκομείου και την μετέπειτα έγκριση του πλάνου αυτού από τις τοπικές υγειονομικές αρχές, ξεκίνησε επί της ουσίας και η υλοποίηση του έργου. Η έγκριση δόθηκε μετά από εκτεταμένες διαδικασίες **διαβούλευσης**, καθώς και εξέτασης των πιθανών εναλλακτικών σεναρίων, όπως για παράδειγμα η κατασκευή εξ αρχής ενός νοσοκομείου σε διαφορετική τοποθεσία. Αποτέλεσμα αυτών των διαδικασιών ήταν μία **ευέλικτη** συμφωνία, ανάμεσα στον ανάδοχο και την αναθέτουσα αρχή, που αντιμετώπιζε επαρκώς ενδεχόμενες επισφάλειες του σχεδιασμού, γεγονός που τεκμαίρεται από την πρόβλεψη για περαιτέρω (της αρχικής προταθέντος) μείωση του ετήσιου λειτουργικού κόστους της τάξεως των 1,6 εκ. λιρών περίπου. Επιπλέον, προέκυψε ισχυρή τεκμηρίωση της **«οικονομικότητας»** της δαπάνης (H.M. Treasury, 2006), εφόσον μέσα από σχετικές μελέτες (δημογραφικές κ.λπ.) διασφαλιζόταν η μελλοντική «ζήτηση» του νοσοκομείου.

Προκειμένου να εξασφαλισθεί η καλύτερη δυνατή συμφωνία για την υλοποίηση της Σύμπραξης, η αναθέτουσα αρχή προχώρησε στην διεξαγωγή ενός **διαγωνισμού**, πολλαπλών σταδίων, έπειτα από εκτενείς συμμετοχικές διαδικασίες, στις οποίες συμμετείχαν τόσο διευθυντικά στελέχη του νοσοκομείου, όσο και απλοί υπάλληλοι

του συστήματος περίθαλψης. Η συμμετοχή δε των ανωτέρω υπήρξε καθοριστική στην επιλογή των **κριτηρίων** για την ανάδειξη του αναδόχου, εφόσον όπως παρατηρούμε και στον επόμενο πίνακα (Πίνακας 5), ανάδοχος ορίσθηκε η εταιρεία Bywest (επί συνόλου 39 συμμετεχόντων) έχοντας δώσει ιδιαίτερη βαρύτητα στην ενσωμάτωση αυστηρών κανονισμών υγιεινής, ασφάλειας και πιστοποίησης των αποτελεσμάτων της.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Βαθμολογία 3 επικρατέστερων υποψηφίων αναδόχων (West Middlesex)

Κριτήριο Αξιολόγησης	Bywest	NewHealth	SUMMIT
Σχεδιασμός - Περίθαλψη	252	241	225
Κατασκευή	57	49	49
Προσέγγιση Υπηρεσιών	167	147	153
Ανθρώπινο Δυναμικό	66	50	50
Εξοπλισμός	25	25	25
Συνολική Εικόνα	34	20	24
Σύνολο	601	532	526
Καθαρή Παρούσα Αξία (τιμές 1999)	95200 (εκ. λίρες)	95486 (εκ. λίρες)	96631 (εκ. λίρ.)

Πηγή: (Βρακατσέλη, 2010), ίδια επεξεργασία

Λόγω κυρίως σχεδιαστικών ζητημάτων, υπήρξε σχετική καθυστέρηση για την υπογραφή της Σύμβασης, καθώς και μία σχετική υπέρβαση του κόστους της συμφωνίας κατά 10% από την κατασκευάστρια εταιρεία, που κρίνεται όμως ως ελεγχόμενη. Επιπλέον, ακολούθησαν μία σειρά τροποποιήσεων και αλλαγών επί του αρχικού σχεδίου, όπως για παράδειγμα η απόφαση του νοσοκομείου να χρησιμοποιήσει έσοδα από την πώληση της γης που προοριζόταν για την ανάπλαση για άλλες εργασίες, να επεκτείνει τον χρόνο της Σύμβασης στα 35 έτη, προκειμένου να μειωθεί η ετήσια αποζημίωση, και διάφορα άλλα, τα οποία ωστόσο δεν επηρέασαν σε σημαντικό βαθμό την τελική ετήσια αποζημίωση, που εξακολουθούσε να είναι **επωφελής**.

Επωφελής αξιολογείται εξάλλου, από πλευράς αναθέτουσας αρχής, και η επιλογή για την υλοποίηση του έργου μέσω Σ.Δ.Ι.Τ. Τρία (3) είναι τα βασικότερα πλεονεκτήματα που εντοπίζονται:

- είναι σημαντικά πιθανή η επίτευξη καθαρού οφέλους από πλευράς νοσοκομείου. Το γεγονός αυτό απορρέει από μία προσεκτική ανάλυση πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων επιλογής της Σύμπραξης. Πλεονεκτήματα όπως, η **μεγαλύτερη ασφάλεια** που παρέχεται για το ύψος της τελικής τιμής, με την επιφύλαξη όμως του μακροχρόνιου (και άρα απρόβλεπτου) του σχεδιασμού, το ότι η ευθύνη για τα περιουσιακά

στοιχεία **μεταβιβάζεται** στον ανάδοχο, με την επιφύλαξη ότι σε βάθος χρόνου μπορεί να προκύψει η αναγκαιότητα αλλαγών στο συμφωνηθέν έργο καθώς και ότι μέσω Σ.Δ.Ι.Τ. δίνεται το κίνητρο στον ανάδοχο για εισαγωγή **καινοτόμων** μεθόδων και άρα μείωσης του συνολικού κόστους, με την επιφύλαξη όμως να υπάρξουν «εκπτώσεις» στην ποιότητα των προσφερομένων υπηρεσιών.

- το εκτιμώμενο κόστος της συμφωνίας υλοποίησης είναι, έστω και οριακά, χαμηλότερο από αυτό που θα προέκυπτε να «παραδοσιακά» μέσα. Το συμπέρασμα αυτό προέκυψε, όπως φαίνεται και στον επόμενο πίνακα (Πίνακας 6), μέσω ενδεδειγμένης σύγκρισης του οικονομικού κόστους που προκύπτει στο πλαίσιο της Σύμβασης Σύμπραξης σε σχέση με το κόστος από την υλοποίηση του έργου από τον δημόσιο τομέα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: Εκτιμώμενο κόστος Σ.Δ.Ι.Τ. σε σχέση με τα «παραδοσιακά» μέσα (West Middlesex)

Κριτήριο Αξιολόγησης	Σ.Δ.Ι.Τ. (ΚΠΑ σε εκ. λίρες)	Δημόσιο (ΚΠΑ σε εκ. λίρες)
35 έτη προ προσαρμογής κινδύνου	984,1	976,5
Μεταφερόμενοι κίνδυνοι	-0,6	12,5
Σύνολο προσαρμοσμένου κινδύνου	983,5	989,0

Πηγή: (Βρακατσέλη, 2010), ίδια επεξεργασία

- τέλος, η συμφωνία θα είναι προσιτή για το νοσοκομείο, υπό την προϋπόθεση ωστόσο επίτευξης της εξοικονόμησης στα λειτουργικά κόστη. Όπως είχε προαναφερθεί, οι προϋπολογισμοί του νοσοκομείου είχαν υπολογιστεί με βάση την επίτευξη εξοικονόμησης 1,6 εκ. λίρες ετησίως. Από το 2001 και μετά η εξοικονόμηση που επιτεύχθηκε ανερχόταν σε 0,6 εκ. λίρες ετησίως και τρόποι συνεπώς αναζητούνται για την επίτευξη περαιτέρω αύξησης, πιθανών και υπό το φως νέων εξελίξεων στην κλινική πρακτική.

Σε γενικές γραμμές συνεπώς η ανακατασκευή/εκσυγχρονισμός του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου του West Middlesex με την μέθοδο των Συμπράξεων υπήρξε επωφελής και για τις δύο πλευρές (αναθέτουσα αρχή και ανάδοχος). Τα αποτελέσματά της εξάλλου έχουν - γενικά - αξιολογηθεί ως «ικανοποιητικά» από τους χρήστες της υπηρεσίας – ασθενείς (Βρακατσέλη, 2010), οι οποίοι στεγάζονται σε ασφαλώς καλύτερες μονάδες υγείας και - επιπλέον - δεν ταλαιπωρούνται από άσκοπες μετακινήσεις εντός της μονάδας.

Τον Μάρτιο του 2006 το Υπουργείο Οικονομικών της Αγγλίας δημοσίευσε μια μελέτη με τίτλο “PFI: strengthening long-term partnerships”. Η μελέτη αυτή αναφέρεται σε Σ.Δ.Ι.Τ. που έχουν γίνει στο σύνολο των τομέων/κλάδων της οικονομίας και καταλήγει στην αξιολόγηση των εγκαταστάσεων που λειτουργούν υπό την μορφή των Συμπράξεων. Τα κυριότερα συμπεράσματά της είναι τα εξής: **ικανοποίηση** των χρηστών και ανταπόκριση των ιδιωτικών φορέων στις ελάχιστες απαιτήσεις του έργου, **καλή** συνολική επίδοση και ικανοποιητική πλήρωση των συμβατικών όρων (την επίδοση αυτή έκριναν τοπικές αρχές και διαπιστώθηκε ότι οι ορισθείσες συμβατικές υποχρεώσεις τηρήθηκαν), και τέλος **αποτελεσματική** λειτουργία της παροχής κινήτρων μέσω Σ.Δ.Ι.Τ. Οι μειώσεις των πληρωμών κρίθηκαν ως χαμηλές αντικατοπτρίζοντας την, σε γενικές γραμμές, καλή επίδοση. Επιπλέον, σε πολλά έργα αναφέρεται **υψηλότερη επίδοση** από εκείνη που ορίζεται στις συμβατικές υποχρεώσεις (H.M. Treasury, P.F.I.: Strengthening Long-term Partnerships, 2006).

Μια δεύτερη έρευνα της Εθνικής Υπηρεσίας Ελέγχου του Ην. Βασιλείου (National Audit Office -N.A.O.) αποδεικνύει ότι τα έργα P.F.I. παραδίδονται **εντός** του χρονοδιαγράμματος και το κόστος τους βρίσκεται **εντός** του αρχικού προϋπολογισμού (National Audit Office, 2001). Αυτό εξάλλου συνάγεται και από τα δεδομένα του επόμενου πίνακα, όπου η διαφορά σε σχέση με τα έργα που δημοπρατούνται με «Συμβατικές» μεθόδους είναι εκπληκτικές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: Αποτελέσματα έρευνας N.A.O.: Έργα και μέθοδοι δημοπράτησης

Κατηγορία Έργου	Συμβατικές Μέθοδοι Δημοπράτησης	PPP/PFI
Έργα με υπέρβαση προϋπολογισμού	73%	20%
Έργα με υπέρβαση χρονοδιαγράμματος	70%	24%

Πηγή: (National Audit Office, 2001)

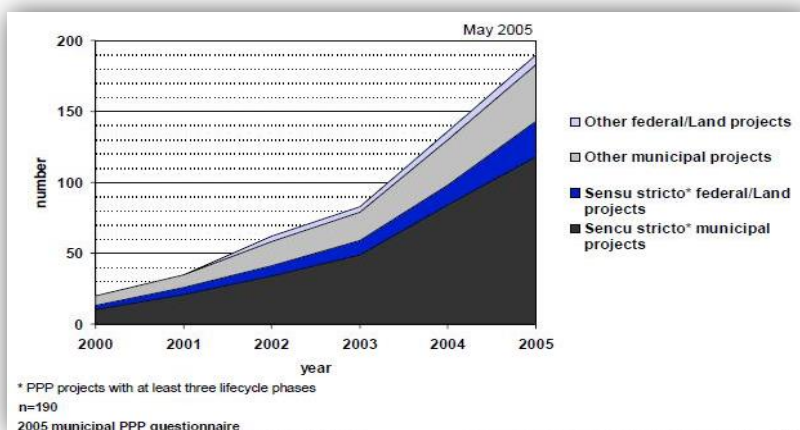
Επιπλέον, σύμφωνα με μία άλλη έρευνα του 2006 του Partnership UK σχετικά με την λειτουργία των έργων P.F.I. η οποία πραγματοποιήθηκε σε 105 έργα που βρίσκονται σε λειτουργία στο Η.Β., βρέθηκε ότι τα αποτελέσματα αναφορικά με το επίπεδο υπηρεσιών από τον ιδιωτικό φορέα κρίνονται ως **πλήρως ικανοποιητικά** (Partnerships U.K., 2006). Ο θεσμός των Συμπράξεων στο Η.Β., συνεπώς, έχει να επιδείξει αρκετά αξιολογικά παραδείγματα και - το σημαντικότερο - ικανοποίηση των πολιτών από τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Αρκετά έργα Σ.Δ.Ι.Τ. όμως, όπως είδαμε και προηγουμένως, υλοποιήθηκαν και στην Γερμανία, κρίνεται συνεπώς σκόπιμη μία σύντομη αναφορά και στην συγκεκριμένη περίπτωση.

3. ΈΡΓΑ Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Σε αντιπροσωπευτική έρευνα του Γερμανικού Ινστιτούτου Αστικών Υποθέσεων (“German Institute of Urban Affairs –Difu”), με επίπεδο αναφοράς 1500 πόλεις και δήμους σε αγροτικές επαρχίες της Γερμανίας, από το 2000 και έπειτα, προκύπτουν μία σειρά από ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις, αναφορικά με τον βαθμό υλοποίησης σχημάτων Σ.Δ.Ι.Τ. σε Ομοσπονδιακό και Τοπικό επίπεδο.

Συγκεκριμένα, παρατηρείται διάσπαρτη εμφάνιση των έργων στην Γερμανική επικράτεια, χωρίς αξιόλογες χωρικές συγκεντρώσεις, ενώ η πλειονότητά τους (80% περίπου στον Τομέα των «Υποδομών») υλοποιείται σε τοπικό επίπεδο (Δήμους). Η πορεία διάδοσης του εργαλείου των Συμπράξεων στην Γερμανία εμφάνισε δραματική αύξηση από το 2004 και έπειτα, όπως προκύπτει και από το ακόλουθο Γράφημα 8, τόσο σε τοπικό, όσο και σε ομοσπονδιακό επίπεδο (P.P.P. Task Force, 2007).

ΓΡΑΦΗΜΑ 8: Πορεία έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην Γερμανία ανά Διοικητικό Επίπεδο (περ. 2000-05)

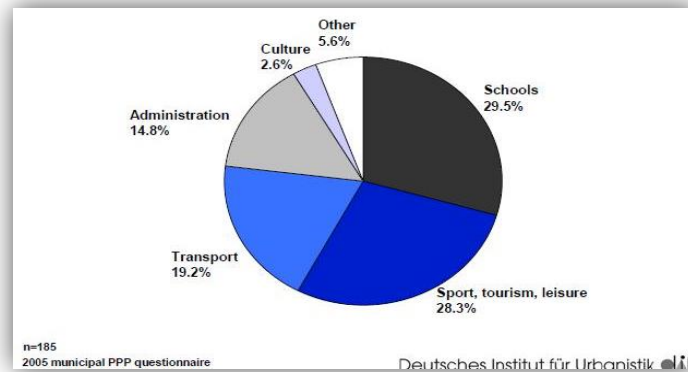

Πηγή: (P.P.P. Task Force, 2007), ίδια επεξεργασία.

Ωστόσο, παρά το ολοένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για Σ.Δ.Ι.Τ., το μερίδιό τους, ως ποσοστό επί των συνολικών δημοσίων επενδύσεων της Γερμανίας, παρέμεινε, στο 2-3% περίπου κατά την πενταετία 2000-2005, αν και τα απόλυτα ύψη επενδύσεων αγγίζουν τα 890 εκ. € περίπου σε τοπικό και τα 1,2 δις € περίπου σε ομοσπονδιακό επίπεδο. Διαπιστώνεται συνεπώς η υλοποίηση μικρών κυρίως έργων Σ.Δ.Ι.Τ. με ανοδικές τάσεις όμως όσον αφορά το ύψος της ιδιωτικής συμμετοχής, που σε ομοσπονδιακό επίπεδο αγγίζει τα 70 εκ. € περίπου ανά έργο (P.P.P. Task Force, 2007).

Οι Τομείς στους οποίους εκδηλώθηκε μεγαλύτερο ενδιαφέρον είναι κυρίως δυναμικοί Τομείς, όπως η «Εκπαίδευση» και ο «Τουρισμός/Άθληση/Αναψυχή» με ποσοστά που ξεπερνούν το 28%. Σημαντικά μερίδια όμως συγκεντρώνουν και οι Τομείς των «Υποδομών» και της «Διοίκησης».

ΓΡΑΦΗΜΑ 9: Κατανομή (Δημοτικών) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην Γερμανία ανά Τομέα (περ. 2000-05)

Πηγή: (P.P.P. Task Force, 2007), ίδια επεξεργασία.

Η εμπειρία από την εφαρμογή του θεσμού των Συμπράξεων στη Γερμανία, αν και περιέχει στοιχεία πολύ πριν την έναρξη της οικονομικής κρίσης, προσδίδει θετικά αποτελέσματα από την εφαρμογή τους, ιδιαίτερα σε τοπικό επίπεδο. Οι Δήμοι, σε γενικές γραμμές, φαίνονται **ικανοποιημένοι** από την αποδοτικότητα των πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων (spin-offs) των έργων αυτών, αν και σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να υποκαταστήσουν τυχόν υπάρχοντα «κενά» δημοσιονομικών μεγεθών (P.P.P. Task Force, 2007).

Προβληματισμός εγείρεται από το γεγονός ότι μεμονωμένα έργα δεν έχουν αποδώσει ικανοποιητικά, από την επίπτωση της κρίσης που διαφαίνεται αρνητική (αρχικά τουλάχιστον) στην υλοποίηση των Συμπράξεων, καθώς και από το γεγονός ότι τα λειτουργικά κόστη ορισμένων έργων, τα οποία υλοποιούνται, ενδέχεται να είναι αρκετά υψηλότερα (P.P.P. Task Force, 2007).

Στα αρνητικά, τέλος, συγκαταλέγεται το γεγονός ότι τα τρία τέταρτα περίπου των Δήμων δεν έχουν την πρόθεση να υλοποιήσουν Συμπράξεις (κυρίως οι μικρότεροι Δήμοι), ενώ αντιθέτως, οι μεγάλες πόλεις έχουν ενσωματώσει στον σχεδιασμό τους έργα που προτίθεται να υλοποιηθούν (υλοποιούνται πλέον) μέσω Σ.Δ.Ι.Τ. (P.P.P. Task Force, 2007).

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ευρώπη έχουν χρησιμοποιηθεί από αρκετά κράτη-μέλη για την δημιουργία και συντήρηση υποδομών κυρίως στους Τομείς των «*Μεταφορών*», της «*Διαχείρισης Στερεών και Υγρών Αποβλήτων*», της «*Υγείας*» και της «*Εκπαίδευσης*» για την κάλυψη τοπικών, αλλά και ευρύτερων περιφερειακών/εθνικών αναγκών έχοντας δώσει, σε γενικές γραμμές, καλά αποτελέσματα.

Το γεγονός αυτό προκύπτει τόσο από την ανάλυση σε επίπεδο Ε.Ε., όπου παρατηρείται μία ξεκάθαρη ανοδική τάση στην υλοποίηση Συμπράξεων, όσο και από τις επιμέρους αναλύσεις χωρών που πρωτοστάτησαν, όπως το Η.Β., αλλά και χωρών με μεγάλο αριθμό Συμπράξεων, σε τοπικό κυρίως επίπεδο, όπως η Γερμανία.

Η εφαρμογή του θεσμού των Σ.Δ.Ι.Τ. στο Η.Β. έχει αξιολογηθεί και κρίνεται **επιτυχημένη** αποδεικνύοντας ότι, σε μακροπρόθεσμη βάση, οι Συμπράξεις εξασφαλίζουν μείωση του συνολικού κόστους του έργου, μεγαλύτερη ωφέλεια για το δημόσιο και τους χρήστες των υπηρεσιών, καθώς και σημαντική βελτίωση της ποιότητας του τελικού προϊόντος ή/και των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Στην Γερμανία, η μελέτη εφαρμογής των Συμπράξεων σε τοπικό και ομοσπονδιακό επίπεδο αναφοράς κατέδειξε επίσης την **επιτυχία** του θεσμού, τουλάχιστον με βάση στοιχεία από την προ-κρίσης περίοδο και από μεγαλύτερους σχετικά Δήμους. Οι Δήμοι αυτοί συγκέντρωσαν μεγάλο αριθμό έργων και φαίνονται γενικά ικανοποιημένοι από την αποδοτικότητα των έργων αυτών, αν και υφίστανται περιπτώσεις όπου τα λειτουργικά κόστη υπήρξαν υψηλότερα.

Η εμπειρία από την εφαρμογή του θεσμού των Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ευρώπη ωστόσο παρέχει και μία σειρά από χρήσιμα «*διδάγματα*». Τα «*διδάγματα*» αυτά έχουν, κυρίως, να κάνουν με την σωστή μεταβίβαση των κινδύνων, την σωστή αξιολόγηση της οικονομικής βιωσιμότητας του έργου και της αναμενόμενης προστιθέμενης αξίας των Συμπράξεων, την αναγκαιότητα ισχυρής πολιτικής στήριξης προκειμένου τα έργα να υλοποιηθούν και να γίνουν αποδεκτά από την κοινωνία καθώς και τον βαθμό «*ενσωμάτωσης*» των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στο ευρύτερο πλαίσιο σχεδιασμού, προκειμένου να παράξουν οφέλη (European Commission, 2004b).

Λαμβάνοντας υπόψη την επιδίωξη της Επιτροπής για μεγαλύτερη και καλύτερη χρήση των Σ.Δ.Ι.Τ., προκειμένου οι οικονομίες των χωρών της Ε.Ε. να «εξέλθουν» της κρίσης θα πρέπει ίσως να αναληφθούν πρωτοβουλίες, από την ίδια την Επιτροπή, για την δημιουργία ενός πλαισίου λειτουργίας των Συμπράξεων με **περισσότερο** τονισμένα τα **οικονομικά κριτήρια** και τα **κριτήρια περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης** του ευρωπαϊκού χώρου, και όχι μόνο με περιοριστικό νομικό χαρακτήρα, όπως έχει εξελιχθεί έως τώρα. Μπορεί ένα εργαλείο που λειτουργεί εντός των ορίων της Ε.Ε. να οφείλει να τηρήσει τους κανονισμούς περί εσωτερικού ανταγωνισμού, περί εσωτερικής αγοράς, καθώς και τις αρχές που απορρέουν από τα Άρθρα 43 έως και 49 της Συνθήκης, ωστόσο οι περιορισμοί αυτοί το μετατρέπουν σε «στείρο εργαλείο» χρηματοδότησης δημοσίων έργων από τον ιδιωτικό τομέα, είτε εισπράττοντας το αντίτιμο από τον λήπτη της υπηρεσίας, είτε από την δημόσια αρχή.

Εκτιμάται, μάλιστα, ότι οι συνθήκες για την αλλαγή αυτή αρχίζουν να ωριμάζουν και θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο μελλοντικής διδακτορικής διατριβής, η διερεύνηση του τρόπου επιλογής ενός ιδιωτικού φορέα για τη συμμετοχή του σε μία Σύμπραξη, ανεξαρτήτως του μεγέθους και τύπου της, με τη χρήση ευέλικτων και σύγχρονων μεθόδων που παρέχει η πληροφορική.

Η δράση της Επιτροπής, μέχρι στιγμής, κρίνεται ως **ανεπαρκής** στην κατεύθυνση της προώθησης με αποτελεσματικό και ολοκληρωμένο τρόπο των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. με την επιμονή της σε ζητήματα νομικού περιεχομένου και λιγότερο οικονομικού. Οποιαδήποτε περαιτέρω ρύθμιση του πλαισίου θα απαιτούσε την ύπαρξη μίας Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ένωσης, που θα συμπλήρωνε και θα ολοκλήρωνε την υπάρχουσα μέχρι τώρα Οικονομική Ένωση των κρατών μελών, κάτι που φαίνεται να αργεί ωστόσο. Εν κατακλείδι, η δράση της Επιτροπής θα πρέπει να κατευθυνθεί σε περισσότερα **ουσιαστικά** (βλ. οικονομικά), παρά **τυπικά** (βλ. κανονιστικά) ζητήματα για την προώθηση των Συμπράξεων.

Έχοντας ολοκληρώσει την πορεία υλοποίησης του θεσμού των Συμπράξεων στην Ευρώπη, συνεχίζουμε με το κυρίως αντικείμενο της παρούσης δουλειάς που είναι η εφαρμογή των Συμπράξεων στην Ελλάδα.

ΕΝΟΤΗΤΑ IV. Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η εμφάνιση του θεσμού των Συμπράξεων στην Ελλάδα άργησε αρκετά. Ουσιαστικά μόνον από το 1991 και έπειτα, ακολουθώντας την διεθνή και ευρωπαϊκή τάση για ενεργή εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα στα δημόσια έργα, η χώρα μας προχώρησε στην παραγωγή έργων με συνεργασία δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Έργα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, έργα της Δ.Ε.Η. με την μέθοδο της αυτοχρηματοδότησης, πλήθος μικρότερων έργων (συγκοινωνιακά, υποδομών κ.λπ.) για την κάλυψη των αναγκών διεξαγωγής των Ο.Α. του 2004, καθώς και τα τρία (3) σημαντικότερα έργα (Αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος, Αττική Οδός και Γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου) που προέκυψαν στο πλαίσιο διεξαγωγής τους, «άνοιξαν» τον δρόμο για την δημιουργία ενός συνεκτικού πλαισίου για τις Σ.Δ.Ι.Τ. Με την ψήφιση του νόμου, το 2005, μπορούμε εύκολα να διακρίνουμε δύο (2) περιόδους εφαρμογής του θεσμού: πριν την ψήφιση του Ν. 3389/05 και μετά.

1. ΈΡΓΑ Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΡΙΝ ΤΟ Ν. 3389/05

Πέραν των αυτοχρηματοδοτούμενων έργων της Δ.Ε.Η. που προαναφέραμε (βλ. εισαγωγή), στην Ελλάδα τρία (3) είναι τα βασικότερα έργα που υλοποιήθηκαν μέσω Συμπράξεων πριν τον Ν. 3389/05. Το πρώτο έργο, με το οποίο ενεργοποιήθηκε ο θεσμός, είναι η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, λειτουργία και εκμετάλλευση του Διεθνούς Αεροδρομίου Αθηνών «Ελ. Βενιζέλος». Παρά την ύπαρξη δυσκολιών, λόγω και της έλλειψης του κατάλληλου νομικού πλαισίου, άλλα δύο μεγάλα έργα υποδομής ακολούθησαν και ολοκληρώθηκαν κατά τα επόμενα χρόνια. Πρόκειται για την μόνιμη ζεύξη «Ρίου-Αντιρρίου» και την υλοποίηση του Περιφερειακού Δακτυλίου Αθηνών «Αττική Οδός». Επιπλέον, διάφορα άλλα μικρότερα έργα υποδομών υλοποιήθηκαν μέσω Συμπράξεων, ωστόσο για τις ανάγκες του παρόντος κρίνεται σκόπιμο να εστιάσουμε σύντομα στα βασικά στοιχεία των τριών αυτών έργων.

1.1 ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ «ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ»

Θεωρείται το μεγαλύτερο έργο υποδομής στην Ελλάδα και ένα από τα μεγαλύτερα της Ευρώπης. Περιλαμβάνεται στα Διερωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (Trans-European Networks – T.E.N.'s) και το συνολικό κόστος του ανήλθε στα 2,1 δις ευρώ. Η απόφαση για την υλοποίηση του έργου ανάγεται στο έτος 1995, οπότε και κυρώθηκε με τον Ν. 2338/95 η Σύμβαση Ανάπτυξης του Νέου Αεροδρομίου της Αθήνας. Με την Σύμβαση αυτή, που χαρακτηρίζεται ως σύμβαση παραχώρησης δημοσίων έργων (Τριχιά, 2007), παρασχέθηκαν στον φορέα υλοποίησης του έργου, την Ανώνυμη Εταιρεία «Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών», και επιπλέον ανταλλάγματα πέραν του δικαιώματος εκμετάλλευσης του έργου (μεταξύ αυτών συμπεριλαμβάνεται και **επιδότηση** από το Ελληνικό Δημόσιο, που συγχρηματοδοτήθηκε ωστόσο και από Ευρωπαϊκούς πόρους). Το έργο υλοποιήθηκε με την μέθοδο “Build-Own-Operate-Transfer -B.O.O.T”.

ΕΙΚΟΝΑ 1: Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος»

Πηγή: <http://jetphotos.net/viewphoto.php?id=6908846>

Η παραχωρησιούχος εταιρεία έχει αναλάβει το σχεδιασμό, χρηματοδότηση, κατασκευή, λειτουργία και εκμετάλλευση του έργου για τριάντα (30) έτη. Θα μπορούσε ωστόσο, σε αυτή την δύσκολη συγκυριακά οικονομική κατάσταση της χώρας, να αντληθούν έσοδα, είτε από την χρονική επέκταση της εκμετάλλευσης, είτε από την πώληση του μεριδίου που κατέχει το δημόσιο στην ιδιωτική εταιρεία.

Η επιτυχία του έργου αποδεικνύεται από τα βραβεία που έχει αποσπάσει από φορείς, όπως για παράδειγμα η απονομή του πρώτου βραβείου “O.A.G. Airport Marketing Award 2007”, το βραβείο «Χρυσός Ήλιος», καθώς και άλλα δύο βραβεία ΑΕΤΡΑ που αφορούν κυρίως στην συνολική ικανοποίηση των επιβατών (<http://www.aia.gr/pages.asp?pageID=1183&langID=2>).

1.2 ΜΟΝΙΜΗ ΖΕΥΞΗ ΡΙΟΥ - ΑΝΤΙΡΡΙΟΥ

Το δεύτερο σημαντικότερο έργο, πριν την ψήφιση του Ν. 3389/05, είναι η κατασκευή της γέφυρας Ρίου-Αντιρρίου, ένα ομολογουμένως δύσκολο τεχνικά έργο, λόγω της σεισμικότητας της περιοχής και του μεγάλου θαλάσσιου βάθους. Η απόφαση για την υλοποίησή του κυρώθηκε με τον Ν. 2395/96, οπότε και υπογράφηκε η σύμβαση ανάμεσα στο Ελληνικό Δημόσιο και την Ανώνυμη Εταιρεία Παραχώρησης «Γαλλο-Ελληνικός Φορέας Υπερθαλάσσιας Ζεύξης Ρίου-Αντιρρίου» - (Γέφυρα Α.Ε.) για την μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση και εκμετάλλευση του έργου.

ΕΙΚΟΝΑ 2: Μόνιμη ζεύξη Ρίου-Αντιρρίου: Γέφυρα «Χαρίλαος Τρικούπης»

Πηγή: http://inachosvaltou.blogspot.gr/2011/01/blog-post_3310.html

Η κατασκευή του έγινε με την μέθοδο “Build Operate Transfer -B.O.T.” και κόστισε 740 εκ. ευρώ. Η εκμετάλλευση έχει παραχωρηθεί για 42 έτη σε Γαλλικές και Ελληνικές εταιρείες, με το δικαίωμα της επιβολής και είσπραξης διοδίων και την

υποχρέωση από πλευράς Δημοσίου για την διασφάλιση της είσπραξης αυτών καθόλη την διάρκεια της σύμβασης. Θεωρείται ένα έργο μοναδικό και εξαιρετικά πρωτότυπο, αποτελώντας και αυτό μέρος των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών. Η ζεύξη έχει αποσπάσει πληθώρα βραβείων, τόσο για τις πρωτοποριακές μεθόδους κατασκευής, όσο και για την συνεισφορά της στην Περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας, όπως η τιμητική διάκριση από το Ε.Β.Ε.Α., το βραβείο από τη διεθνή ένωση Γεφυροποιίας, από την Αμερικανική και την Γαλλική εταιρεία πολιτικών μηχανικών, καθώς και από την Διεθνή Εταιρεία Σκυροδέματος (Τριχιά, 2007).

1.3 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΔΑΚΤΥΛΙΟΣ ΑΘΗΝΩΝ «ΑΤΤΙΚΗ ΟΔΟΣ»

Το τρίτο και τελευταίο μεγάλο έργο Σ.Δ.Ι.Τ., πριν την ψήφιση του Ν. 3389/05, είναι η κατασκευή του Περιφερειακού Δακτυλίου Αθηνών και η οδική σύνδεσή του με το αεροδρόμιο «Ελ. Βενιζέλος». Σε συνέχεια των προηγούμενων νομοθετημάτων και η συγκεκριμένη σύμβαση κυρώθηκε με νόμο (Ν. 2445/96), για την παραχώρηση από πλευράς Ελληνικού Δημοσίου στην κοινοπραξία «Αττική Οδός» του τμήματος του αυτοκινητοδρόμου Ελευσίνα – Σταυρός – Αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος, καθώς και της Δυτικής Περιφερειακής Λεωφόρου Υμηττού για την μελέτη, κατασκευή, αυτοχρηματοδότηση και εκμετάλλευση του εν λόγω έργου. Ο ανάδοχος ανέλαβε την υποχρέωση κατασκευής και λειτουργίας του έργου με αντίτιμο την είσπραξη τελών – διοδίων, καθώς και την δυνατότητα ανάπτυξης άλλων εμπορικών εκμεταλλεύσεων προς όφελος του ιδίου αλλά και των χρηστών, ενώ σημασία επίσης έχει το γεγονός ότι και σε αυτή την περίπτωση δόθηκε επιδότηση από το Δημόσιο για τμήμα της κατασκευής.

Η υλοποίηση του έργου αυτού είχε σημασία στην ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής της πρωτεύουσας, καθώς, μεταξύ άλλων, συνέβαλλε και στην ισόρροπη ανάπτυξη της Αττικής και ιδιαίτερα των Δυτικών υποβαθμισμένων περιοχών της.

ΕΙΚΟΝΑ 3: «Αττική Οδός»: Κόμβος 6 (Λεωφόρου Φυλής)

Πηγή: <http://www.geolocation.ws/v/P/28527937/attiki-odos-interchange-6-----6/en;>

Το έργο από την ολοκλήρωσή του και έπειτα έχει αποσπάσει πλήθος βραβείων, όπως το Ευρωπαϊκό βραβείο οδικής ασφάλειας για το 2005 (*“First Prize European Road Safety Award 2005”*) και το βραβείο «Οδικής Ασφάλειας 2007».

Η ολοκλήρωση των ανωτέρω τριών (3) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. και τα θετικά αποτελέσματα, τα οποία προέκυψαν, ωρίμασαν, τρόπον τινά, τις συνθήκες για την δημιουργία κατά το έτος 2005 ενός θεσμικού πλαισίου για την περαιτέρω προώθηση του θεσμού. Πρόκειται για τον Ν. 3389/05, ο οποίος δημιουργεί την κατάλληλη νομική βάση και θέτει σε εφαρμογή τις απαραίτητες διαδικασίες για ένα πρώτο οργανωτικό μοντέλο ανάθεσης και λειτουργίας των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ελλάδα.

2. Ν. 3389/05 «ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ & ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ»

Στις επόμενες παραγράφους θα προσπαθήσουμε να αναγνωρίσουμε και να παρουσιάσουμε συνοπτικά τα κυριότερα σημεία του Νόμου διερευνώντας και σχολιάζοντας διεξοδικά –άρθρο προς άρθρο και παράγραφο προς παράγραφο- τις επιμέρους διατάξεις του. Το πλήρες κείμενο του Νόμου 3389/05 (ΦΕΚ Α' 232/22-9-2005) είναι διαθέσιμο στο Παράρτημα του παρόντος.

Ο Νόμος χωρίζεται σε έξι (6) επιμέρους κεφάλαια-νοηματικές ενότητες, ένα από τα οποία ασχολείται με διαφορετικά θέματα πάνω στο αντικείμενο των Συμπράξεων. Οι ενότητες αυτές είναι οι εξής:

- Έννοια και Πεδίο Εφαρμογής του Νόμου (Κεφάλαιο Α),
- Συγκρότηση των Φορέων Εφαρμογής - Διυπουργική Επιτροπή και Ειδική Γραμματεία Σ.Δ.Ι.Τ. (Κεφάλαιο Β),
- Διαδικασίες Ανάθεσης (Κεφάλαιο Γ),
- Συμβατικό Πλαίσιο (Κεφάλαιο Δ),
- Ειδικές Ρυθμίσεις (Κεφάλαιο Ε), και τέλος
- Νομικά Θέματα (Κεφάλαιο ΣΤ)

Για λόγους ευκολίας και προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα άμεσης σύγκρισης των λεγομένων κατά των σχολιασμό με το πλήρες κείμενο του νόμου, διατηρούμε κατά τον σχολιασμό των άρθρων την νοηματική αυτή δομή.

Ξεκινάμε τον σχολιασμό με θέματα που άπτονται του Ορισμού και του Πεδίου Εφαρμογής του νόμου.

2.1 ΕΝΝΟΙΑ & ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Στον πρώτο Άρθρο του Νόμου (*«Έννοια Σύμπραξης Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα»*) επιχειρείται να διευκρινισθούν οι βασικές έννοιες των Συμπράξεων.

Ειδικότερα, στην παράγραφο 1 επιχειρείται η οριοθέτηση του δημόσιου τομέα για τις ανάγκες εφαρμογής του νόμου, όπως αυτή τροποποιήθηκε με το άρθρο 25 του Ν. 3775/09 *«Κανόνες τεκμηρίωσης ενδο-ομιλικών συναλλαγών, κανόνες υπό-κεφαλαιοδότησης επιχειρήσεων, διαδικασία ταχείας αδειοδότησης και άλλες διατάξεις»* (ΦΕΚ-122 Α'/21-7-2009). Στο πλαίσιο της οριοθέτησης αυτής λήφθηκαν υπ' όψιν και οι διατάξεις του Ν. 2414/96 *«Εκσυγχρονισμός των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών και άλλες Διατάξεις»* (ΦΕΚ 135 Α'/1996), αλλά και οι διατάξεις των Οδηγιών 2000/52 και 2004/18 σχετικά με θέματα διαφάνειας στις συμβάσεις και τις προμήθειες.

Στην παράγραφο 2 διατυπώνεται ο ορισμός της Σύμβασης Σύμπραξης. Στο μέτρο που ορισμένα εννοιολογικά στοιχεία της Σύμβασης Σύμπραξης (όπως π.χ. η ανάληψη κατασκευαστικού ή/και επιχειρηματικού κινδύνου από τον ιδιωτικό φορέα, η εξυπηρέτηση στόχων δημοσίου συμφέροντος κ.λπ.) έχουν αναγορευθεί σε προϋποθέσεις εφαρμογής του νόμου (βλ. Άρθρο 2 παρ. 1 στο Παράρτημα), δεν κρίθηκε σκόπιμο να γίνει ειδική μνεία αυτών και στον ορισμό. Άλλωστε, το ελάχιστο περιεχόμενο της Σύμβασης Σύμπραξης προσδιορίζεται λεπτομερώς στο Άρθρο 17 του νόμου.

Στην επόμενη παράγραφο (παράγραφος 3) ορίζεται ότι η εκτέλεση έργων ή/και η παροχή υπηρεσιών μέσω Συμπράξεων, απαρέγκλιτα απαιτεί τη σύναψη σωρείας συμβάσεων (π.χ. δανειακών συμβάσεων, συμβάσεων παροχής εμπράγματης ασφάλειας και συμβάσεων επίλυσης διαφορών). Για το λόγο αυτό, είναι αναγκαίο ο νόμος να καταλαμβάνει όχι μόνο τη Σύμβαση Σύμπραξης αλλά **και κάθε σύμβαση που συνάπτεται σε εκτέλεσή αυτής** ή για την πραγματοποίηση των σκοπών της.

Τέλος, στην παράγραφο 4 τεκμαίρεται ότι οι Συμβάσεις Σύμπραξης είναι πολυετούς διάρκειας και το οικονομικό τους αντικείμενο σημαντικό. Με το δεδομένο αυτό, οι τράπεζες που χρηματοδοτούν τους ιδιωτικούς φορείς προτιμούν να συναλλάσσονται με Εταιρείες Ειδικού Σκοπού (Ε.Σ.Σ.), οι οποίες δεν βαρύνονται με άλλες υποχρεώσεις, εκτός εκείνων που σχετίζονται με την υλοποίηση του αντικειμένου της Σύμπραξης. Η παράγραφος αυτή αντανakλά την πρακτική που παγίως ακολουθείται στο πλαίσιο της εκτέλεσης έργων ή και της παροχής υπηρεσιών μέσω Σ.Δ.Ι.Τ. Το γεγονός δε ότι ο ιδιωτικός φορέας συμβάλλεται στη Σύμβαση Σύμπραξης μέσω ανώνυμης εταιρείας ειδικού και αποκλειστικού σκοπού, σε συνδυασμό και με τους περιορισμούς που προβλέπονται ως προς τη μεταβίβαση των μετοχών της (βλ. Άρθρο 28 παρ.1 στο Παράρτημα), εξασφαλίζουν την απαιτούμενη **διαφάνεια** αλλά και τον **έλεγχο** της μετοχικής τους σύνθεσης.

Μετά την διευκρίνιση των βασικών εννοιών γύρω από την έννοια των Συμπράξεων, στο δεύτερο Άρθρο του (**«Πεδίο Εφαρμογής»**), ο νόμος καθορίζει το εύρος του πεδίου εφαρμογής των διατάξεών του.

Ειδικότερα, η παράγραφος 1 καθορίζει τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί μία Σύμπραξη για να μπορεί να υπαχθεί στις διατάξεις του νόμου.

Στο εδάφιο (α) διευκρινίζεται ότι για την υπαγωγή στο νόμο αρκεί το αντικείμενο της Σύμπραξης να ανήκει στην αρμοδιότητα του δημόσιου φορέα βάσει διατάξεως νόμου ή συμβάσεως.

Στο εδάφιο (β) γίνεται αναφορά στα κριτήρια που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat) για να χαρακτηρίσει ένα στοιχείο ενεργητικού ως δημόσιο ή μη και αναλόγως να καθορίσει, αν αυτό θα πρέπει να εγγράφεται στον ισολογισμό των δημοσίων φορέων ή όχι. Σύμφωνα με τη δημοσιευμένη μεθοδολογία της Eurostat αναφορικά με τις «*Μακροχρόνιες Συμβάσεις μεταξύ Δημόσιων Φορέων και Μη Κυβερνητικών Εταίρων*», ένα στοιχείο ενεργητικού χαρακτηρίζεται ως μη δημόσιο, μόνον εφόσον προκύπτει ότι ο ιδιωτικός φορέας αναλαμβάνει **ουσιώδες μέρος των κινδύνων** που συνδέονται με την εκτέλεση της Σύμβασης Σύμπραξης. Δεδομένου ότι τα εφαρμοζόμενα από την Eurostat κριτήρια είναι - εν πολλοίς - ανελαστικά, κρίθηκε σκόπιμο ο ως άνω κανόνας να αναγορευθεί σε προϋπόθεση εφαρμογής του.

Στο εδάφιο (γ) θεσπίζεται νομοθετικά ότι οι ιδιωτικοί φορείς που συνάπτουν Συμβάσεις Σύμπραξης φέρουν και το βάρος της εξεύρεσης των πόρων για τη χρηματοδότηση του αντικειμένου της Σύμπραξης, ενώ στο εδάφιο (δ), προσδιορίζεται το μέγιστο συνολικό συμβατικό προϋπολογιζόμενο κόστος υλοποίησης του αντικειμένου της Σύμπραξης.

Η παράγραφος 2 έχει σκοπό να δώσει την δυνατότητα υπαγωγής στο νόμο και Συμπράξεων που δεν πληρούν μία ή περισσότερες από τις προϋποθέσεις των εδαφίων (β) έως και (δ) της προηγούμενης παραγράφου, εφόσον συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις (για παράδειγμα σε λόγους εξυπηρέτησης δημοσίου συμφέροντος).

Τέλος η παράγραφος 3 αντανακλά τη σχετική νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (Σ.τ.Ε.) και επισημαίνει ότι με Συμπράξεις δεν είναι δυνατή η υποκατάσταση ιδιωτών στη θέση του κράτους, σε ότι αφορά στην άσκηση της ίδιας της δημόσιας εξουσίας, είτε στο πλαίσιο του κράτους δικαίου, είτε στο πλαίσιο του κοινωνικού κράτους, στο μέτρο που το τελευταίο έχει διασφαλισθεί συνταγματικά.

Συνεχίζουμε με την ενότητα που αφορά στους αρμόδιους φορείς για την έγκριση και υλοποίηση των έργων Σ.Δ.Ι.Τ.

2.2 ΑΡΜΟΔΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ: Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. & Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.

Στο Άρθρο 3 («*Διυπουργική Επιτροπή*») ο νομοθέτης δημιούργησε συλλογικό κυβερνητικό όργανο με την συμμετοχή του συνόλου των κατά περίπτωση συναρμόδιων Υπουργών, για να διευκολύνει την χάραξη της κυβερνητικής πολιτικής στον τομέα της εκτέλεσης έργων και της παροχής υπηρεσιών με την συμμετοχή των ιδιωτικών κεφαλαίων. Η Διυπουργική αυτή Επιτροπή (Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ.) θα διαδραματίζει σημαίνοντα ρόλο, όπως θα δούμε παρακάτω, στην **έγκριση** των έργων και στόχος της ήταν επίσης να συμβάλει αποφασιστικά στην ταχεία επίλυση τυχόν προβλημάτων.

Δεδομένου ότι οι Συμβάσεις Σύμπραξης συνεπάγονται την ανάληψη μακροπρόθεσμων οικονομικών υποχρεώσεων από πλευράς Δημοσίων Φορέων, η προεδρία της Διυπουργικής Επιτροπής και η εποπτεία του έργου της περιέρχονται στον Υπουργό Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 12 του Ν. 3840/10, ΦΕΚ-53 Α'/31-3-10), που είναι και ο καθ' ύλην αρμόδιος για την εφαρμογή της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης.

Επίσης, με το Άρθρο 3 απαριθμούνται ενδεικτικά οι αποφάσεις που λαμβάνει η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων της, όπου μεταξύ άλλων, προβλέπεται και η δυνατότητα **ένταξης** των Συμπράξεων στο Π.Δ.Ε.

Το επόμενο άρθρο (Άρθρο 4 «*Ειδική Γραμματεία*») προβλέπει την σύσταση Ειδικής Γραμματείας Σ.Δ.Ι.Τ., κατά τα πρότυπα αντίστοιχων υπηρεσιών που λειτουργούν σε άλλα κράτη-μέλη της Ε.Ε. (π.χ. Ηνωμένο Βασίλειο και Πορτογαλία). Οι υπηρεσίες αυτές, στις περισσότερες περιπτώσεις, λειτουργούν στο πλαίσιο των Υπουργείων Οικονομικών των χωρών αυτών και σκοπός τους είναι η επικουρία της κεντρικής διοίκησης μέσω της διάδοσης του θεσμού των Συμπράξεων και της υποστήριξης των εμπλεκόμενων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων κατά την ανάθεση και εκτέλεση των Συμβάσεων Σύμπραξης (Warner & Sullivan, 2004).

Επίσης, με την παρ. 1 του Άρθρου 4 του Π.Δ. 189/09 (ΦΕΚ-221 Α'/5-11-09), μεταφέρεται η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. του τέως Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών στο Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, στο οποίο ανήκει ως σύνολο αρμοδιοτήτων, θέσεων και προσωπικού.

Στην παράγραφο 2 του ιδίου άρθρου (Άρθρο 4) η Ειδική Γραμματεία εξοπλίζεται με αρμοδιότητες που της επιτρέπουν να παρέχει **ουσιαστική συνδρομή** στη

Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. Μεταξύ άλλων, η Ειδική Γραμματεία είναι επιφορτισμένη και με την **παρακολούθηση** της επιβάρυνσης που προκύπτει ή μπορεί να προκύψει για το Π.Δ.Ε. από τις πληρωμές που διενεργούνται στο πλαίσιο Συμπράξεων που υπάγονται στο νόμο.

Τέλος, με τις παραγράφους 3 και 4 του ως άνω Άρθρου 4 θεσμοθετείται η ειδική διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται για την υπαγωγή των Συμπράξεων στις διατάξεις του νόμου. Η βασική αρχή που διέπει τη διαδικασία αυτή είναι ότι η υπαγωγή στις διατάξεις του νόμου είναι **δυναμική και όχι υποχρεωτική**. Απαιτείται λοιπόν αίτηση των ενδιαφερόμενων δημόσιων φορέων και σχετική έγκριση της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. Αν και οι αποφασιστικές αρμοδιότητες παραμένουν στα χέρια της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., η Ειδική Γραμματεία, ως **αποδέκτης όλης της σχετικής πληροφόρησης**, έχει την πρωτοβουλία της κίνησης και του συντονισμού της διαδικασίας αυτής (για παράδειγμα την κατάρτιση και αναμόρφωση του «Καταλόγου Προτεινόμενων Συμπράξεων», τις κοινοποιήσεις προς τους ενδιαφερόμενους δημόσιους φορείς κ.λπ.).

Με το επόμενο άρθρο (Άρθρο 5 «**Συνέπειες Απόφασης Υπαγωγής**») διασφαλίζεται ότι η Ειδική Γραμματεία θα έχει πρόσβαση σε όλη την πληροφόρηση που είναι αναγκαία για την παροχή ουσιαστικής συνδρομής προς τους δημόσιους φορείς, αλλά και ότι αυτοί θα συμμορφώνονται με τις υποδείξεις της Ειδικής Γραμματείας, ώστε η διαδικασία ανάθεσης των Συμβάσεων Σύμπραξης να διευκολύνεται και να επισπεύδεται μέσω της υποστήριξης που θα παρέχεται σε αυτούς.

Στο τελευταίο άρθρο που αφορά θέματα αρμοδιοτήτων (Άρθρο 6 «**Διατάξεις για την Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.**»), καθορίζονται όλες οι σχετικές λεπτομέρειες για την στελέχωση της Ειδικής Γραμματείας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Δεδομένου ότι η επίτευξη των στόχων της Ειδικής Γραμματείας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εμπειρία και τα προσόντα των στελεχών της, στο άρθρο αυτό προσδιορίζονται τα προσόντα που πρέπει να έχουν τα στελέχη της και καθιερώνονται ασυμβίβαστα. Επίσης, επιτρέπεται η πρόσληψη εξειδικευμένων συμβούλων και προσώπων ειδικών προσόντων που μπορούν να παράσχουν ουσιαστική συνδρομή στην Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. κατά την άσκηση των καθηκόντων της. Τέλος, με την παράγραφο 6 του άρθρου αυτού, οι Υπουργοί Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και

Οικονομικών εξουσιοδοτούνται να εκδίδουν από κοινού αποφάσεις για τη ρύθμιση θεμάτων που άπτονται των αρμοδιοτήτων και της λειτουργίας της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.

Έχοντας παρουσιάσει εκτενώς τα κύρια σημεία αρμοδιοτήτων των φορέων που προβλέπονται για την λειτουργία των Σ.Δ.Ι.Τ. συνεχίζουμε στην επόμενη ενότητα με κάποιες παρατηρήσεις όσον αφορά τις διαδικασίες ανάθεσης.

2.3 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΝΑΘΕΣΗΣ

Οι διατάξεις που προβλέπονται για τις διαδικασίες ανάθεσης, με εξαίρεση το Άρθρο 9 το οποίο ορίζει τις γενικές αρχές που διέπουν τις διαδικασίες ανάθεσης, ενσωματώνουν (μερικά) στην Ελληνική έννομη τάξη τις διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/EK (βλ. υποσημείωση σελ. 16). Οι διατάξεις αυτές αφορούν στα ακόλουθα άρθρα:

- Άρθρο 7 «Διατάξεις που εφαρμόζονται στις Διαδικασίες Ανάθεσης»,
- Άρθρο 8 «Ορισμοί»,
- Άρθρο 10 «Ανάθεση»,
- Άρθρο 11 «Διαδικασίες Ανάθεσης»,
- Άρθρο 12 «Γενικές διατάξεις για τη διεξαγωγή των Διαδικασιών Ανάθεσης»,
- Άρθρο 13 «Ανταγωνιστικός Διάλογος»,
- Άρθρο 14 «Διαδικασίες Διαπραγμάτευσης», και τέλος
- Άρθρο 15 «Λόγοι Αποκλεισμού Υποψηφίων, Χρηματοοικονομική Επάρκεια, Αξιολόγηση»

Οι λόγοι που οδήγησαν στην ενσωμάτωση των διατάξεων αυτών στο Ν. 3389/05 είναι κυρίως οι ακόλουθοι δύο:

- Κατά το έτος 2005 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εγκαινίασε ένα διάλογο σχετικά με το εάν οι Σ.Δ.Ι.Τ. εμπίπτουν ή όχι στη σφαίρα επιρροής του κοινοτικού νομοθέτη και, εντεύθεν, το εάν ο κοινοτικός νομοθέτης οφείλει να παρεμβαίνει για να εγγυηθεί στους ιδιώτες καλύτερη πρόσβαση στις συμπράξεις με δημόσιους φορείς σε καθεστώς πάντοτε νομικής βεβαιότητας αλλά και πραγματικού ανταγωνισμού (European Commission, 2004a). Επισημαίνεται, ότι η άποψη πως οι Σ.Δ.Ι.Τ. δεν

εμπíπτουν στη σφαίρα επιρροής του κοινοτικού νομοθέτη έχει εκφραστεί **εμφατικά**. Παρά την έκδοση ανεπίσημων πορισμάτων ο διάλογος αυτός δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί (European Commission, 2005).

- Οι οδηγίες 92/50/ΕΟΚ³⁸ (με την εξαίρεση του άρθρου 41) και οι Οδηγίες 93/36/ΕΟΚ³⁹ και 93/37/ΕΟΚ⁴⁰ είχε προβλεφθεί ότι θα έπαυαν να ισχύουν από 31-1-2006, που ήταν και η καταληκτική ημερομηνία ενσωμάτωσης στην Ελληνική έννομη τάξη της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ, όπως και ενσωματώθηκε με το Π.Δ. 60/2007.

Βάσει των ανωτέρω συνεπώς προέκυψε νομική αβεβαιότητα, ως προς το εάν η ανάθεση των Συμβάσεων Σύμπραξης θα έπρεπε να γίνεται με αναφορά στις σχετικές οδηγίες. Με το δεδομένο αυτό, προς άρση κάθε αβεβαιότητας, προτιμήθηκε οι βασικές διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ να **ενσωματωθούν** στο Ν. 3389/05, δεδομένου ότι ήταν θέμα χρόνου πλέον να εναρμονιστεί η εθνική νομοθεσία με τις διατάξεις της εν λόγω Οδηγίας.

Πρέπει επίσης να τονισθεί ότι η μερική ενσωμάτωση των διατάξεων της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ επιτρέπει την προσφυγή και στην διαδικασία του «*Ανταγωνιστικού Διαλόγου*», μία διαδικασία ανάθεσης **ευέλικτη** και **αποτελεσματική** που ενδέχεται να επιτρέψει στους δημόσιους φορείς να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη τους από τις Συμβάσεις Σύμπραξης, μέσω της δημιουργίας συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού.

Περνώντας τώρα στο Άρθρο 9 «*Γενικές Αρχές*», διευκρινίζεται ότι, πέραν των ειδικών ρυθμίσεων και προβλέψεων του νόμου, ορισμένες γενικές αρχές της Ευρωπαϊκής αλλά και της εσωτερικής νομοθεσίας εξακολουθούν να εφαρμόζονται.

Στην βάση αυτή, οι αρχές α) της ίσης μεταχείρισης, β) της διαφάνειας, γ) της αναλογικότητας, δ) της αμοιβαίας αναγνώρισης και ε) της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος, βασίζονται στην Ερμηνευτική Ανακοίνωση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων «*Σχετικά με τις Συμβάσεις Παραχώρησης στο Κοινοτικό Δίκαιο*» (European Commission, 2000). Από την άλλη, οι αρχές στ) της προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών και (ζ) του ελεύθερου ανταγωνισμού αποτελούν

³⁸ Οδηγία σχετικά με τον «*Συντονισμό των Διαδικασιών Σύνταξης Δημοσίων Συμβάσεων Υπηρεσιών*» (European Parliament and Council, 1992).

³⁹ Οδηγία περί «*Συντονισμού των Διαδικασιών για την Σύνταξη Συμβάσεων Δημοσίων Προμηθειών*» (European Parliament and Council, 1993b).

⁴⁰ Οδηγία περί «*Συντονισμού των Διαδικασιών για την Σύνταξη Συμβάσεων Δημοσίων Έργων*», όπως έχει αναλυθεί ανωτέρω στην υποσημείωση της σελίδας 16 (European Parliament and Council, 1993a).

συγκερασμό αρχών της εσωτερικής και της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας , ενώ η (η) αρχή της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης απορρέει από τη νομολογία του Σ.τ.Ε.

Η ενότητα που αφορά στις διαδικασίες ανάθεσης κλείνει με το Άρθρο 16 σχετικά με την *«Κατ' εξαίρεση εφαρμογή διατάξεων του Ν. 3049/2002⁴¹»*. Το άρθρο αυτό έχει σκοπό να επιτρέψει την αποτελεσματική αντιμετώπιση ειδικών συνθηκών που μπορεί να εμποδίζουν την ανάθεση και υλοποίηση ορισμένων Συμβάσεων Σύμπραξης. Ενδεικτικά, όχι περιοριστικά, τέτοιες ειδικές συνθήκες είναι δυνατόν να είναι και οι ακόλουθες:

- Η αντικειμενική **αδυναμία** του αρμόδιου δημόσιου φορέα να προχωρήσει ο ίδιος στην ανάθεση και υλοποίηση της Σύμβασης Σύμπραξης (π.χ. λόγω αδυναμίας ανάληψης του σχετικού κόστους),
- Η ανάγκη **εσπευσμένης** ανάθεσης και υλοποίησης έργων για την αντιμετώπιση κατεπειγουσών αναγκών ή την εξυπηρέτηση δημοσίου συμφέροντος, ή τέλος
- Η **έλλειψη εμπειρίας** ή τεχνογνωσίας σε συγκεκριμένους τομείς, όπως για παράδειγμα ο τομέας της υψηλής τεχνολογίας

Με την διάταξη αυτή, η οποία επιτρέπει την αναλογική εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 5, 6 και 7 του Ν. 3049/02 η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. αποκτά, μεταξύ άλλων, την δυνατότητα να ενεργεί η ίδια ως Αναθέτουσα Αρχή, αντί του αρμόδιου δημόσιου φορέα, καθορίζοντας με απόφασή της την διαδικασία ανάθεσης που θα ακολουθηθεί, καθώς και να προσλαμβάνει εξειδικευμένους συμβούλους, οι οποίοι θα κάνουν εισηγήσεις ως προς την μορφή της διαδικασίας ανάθεσης, αλλά και την αξιολόγηση των υποψηφίων.

Επισημαίνεται, όπως ορίζεται εξάλλου και στο άρθρο, ότι η προσφυγή στην διάταξη αυτή πρέπει να είναι **περιορισμένη** και να γίνεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μόνο μετά από ειδικά αιτιολογημένη απόφαση της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. Ακολουθεί ο σχολιασμός της ενότητας σχετικά με το πλαίσιο των συμβάσεων σύμπραξης.

---

⁴¹ Νόμος σχετικά με την «Αποκρατικοποίηση Επιχειρήσεων του Δημοσίου και άλλες Διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. Α' 212/10-09-2002).

2.4 ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στον Άρθρο 17 «**Σύμβαση Σύμπραξης**», και ειδικότερα στην παράγραφο 1 αυτού, καθορίζεται ρητά ότι οι Συμβάσεις Σύμπραξης και τα Παρεπόμενά τους Σύμφωνα πρέπει να συνάδουν με τους όρους και τις ρυθμίσεις των σχετικών προκηρύξεων. Επίσης, διευκρινίζεται ότι στις Συμπράξεις που υπάγονται στις διατάξεις του νόμου, εφαρμογή έχουν κατ' αρχήν και κατά σειρά: οι ρυθμίσεις των σχετικών Συμβάσεων Σύμπραξης και συμπληρωματικά ο Αστικός Κώδικας, και **όχι** η Νομοθεσία περί Δημοσίων Έργων. Μέσω της δεύτερης παραγράφου δε (παράγραφος 2) το άρθρο επιχειρεί να διασφαλίσει ότι η Σύμβαση Σύμπραξης θα περιλαμβάνει ρυθμίσεις για **όλα** τα ζητήματα που κρίνονται αναγκαία για την αποτελεσματική εκτέλεσή της.

Άμεσα συναρτημένο με τις ρυθμίσεις του Συμβατικού Πλαισίου είναι και το επόμενο Άρθρο 18 «**Θέματα χρηματοδότησης**» που ορίζει στην παράγραφο 1 αυτού την υποχρέωση των Εταιρειών Ειδικού Σκοπού να **αποδεικνύουν** την διαθεσιμότητα της απαιτούμενης χρηματοδότησης κατά το χρόνο και με τον τρόπο που απαιτεί η σχετική προκήρυξη, ενώ παράλληλα περιέχει και ενδεικτική απαρίθμηση των πηγών χρηματοδότησης της Ε.Ε.Σ. Η παράγραφος αυτή **διασφαλίζει** ότι οι δανειστές της Ε.Ε.Σ. θα συμμετέχουν εξ αρχής ενεργά στις διαδικασίες ανάθεσης, γεγονός που αναμένεται να συντομεύει και να διευκολύνει την ολοκλήρωσή τους.

Στην παράγραφο 2, έχοντας ως σκοπό ο νομοθέτης την διευκόλυνση της υλοποίησης έργων ή/και παροχής υπηρεσιών, διευκρινίζει ότι οι δημόσιοι φορείς έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στην χρηματοδότηση της υλοποίησης του αντικειμένου της Σύμπραξης και ότι η συμμετοχή μπορεί να είναι, είτε σε χρήμα, είτε σε είδος. Ως προς την περίπτωση συμμετοχής σε είδος, η διάταξη περιλαμβάνει και ενδεικτική απαρίθμηση των μορφών των ανταλλαγμάτων αυτών. Η ρύθμιση αυτή έχει ομοιότητες με τη ρύθμιση της παρ.3 (β) του Άρθρου 9 του Ν. 2052/1992⁴² (δημοπράτηση έργων κατά το σύστημα παροχής άλλων ανταλλαγμάτων).

Στις επόμενες δύο ενότητες σχολιάζονται θέματα ειδικών ρυθμίσεων του Ν. 3389/05 καθώς και θέματα νομικού περιεχομένου.

⁴² Ν. 2052/92 (ΦΕΚ 94/Α/05.06.1994) «*Μέτρα για την Αντιμετώπιση του Νέφους και Πολεοδομικές Ρυθμίσεις*».

2.5 ΕΙΔΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Με το Άρθρο 19 *«Αντάλλαγμα καταβλητέο από τους χρήστες των έργων ή υπηρεσιών»* διευκολύνεται επί της ουσίας η είσπραξη του συμβατικού ανταλλάγματος, όταν αυτό είναι καταβλητέο απευθείας από τους τελικούς χρήστες των έργων ή/και των υπηρεσιών. Η ρύθμιση αυτή θεωρείται από το νομοθέτη απαραίτητη προκειμένου:

- να διασφαλισθεί η **απρόσκοπτη είσπραξη** των τελών χρήσης κ.λπ. από την Ε.Ε.Σ., ώστε να είναι σε θέση να εξυπηρετεί τις δανειακές της υποχρεώσεις και τις δαπάνες λειτουργίας της, και
- να **αίρονται** οι τυχόν **επικαλύψεις αρμοδιοτήτων** ή δικαιωμάτων μεταξύ των συναρμόδιων φορέων για το ίδιο έργο (π.χ. έργα που εκτελούνται μεταξύ των τοπικών ορίων περισσοτέρων του ενός Ο.Τ.Α.). Στο μέτρο που δεν προβλέπεται ρητά η νομοθετική κύρωση των Συμβάσεων Σύμπραξης, η πρόβλεψη αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία, αφού η όποια διαδικασία είσπραξης υιοθετείται, θα καθίσταται δεσμευτική.

Το Άρθρο 20 *«Έκδοση αδειών»* εισάγει μία ad hoc ρύθμιση του προβλήματος των καθυστερήσεων που παρατηρούνται κατά την έκδοση των αδειών που είναι απαραίτητες για την υλοποίηση του αντικειμένου της Σύμπραξης, θεσπίζοντας ειδική **προθεσμία** για την έκδοσή τους από τις αρμόδιες κάθε φορά αρχές.

Ειδικότερη μέριμνα δε λαμβάνεται για τις Αρχαιολογικές Υπηρεσίες με το Άρθρο 21 *«Αρχαιολογικά ευρήματα»*, το οποίο και θεσπίζει την υποχρέωση της αρμόδιας αρχαιολογικής υπηρεσίας να προβαίνει σε κάθε ενέργεια που πιθανόν να απαιτείται για τη διαφύλαξη των αρχαιοτήτων που ανευρίσκονται σε χώρους εκτέλεσης έργων αλλά και να υποδεικνύει τρόπους συνέχισης των εργασιών, το αργότερο εντός **εξήντα (60) ημερών** από τη σχετική ειδοποίηση που της αποστέλλεται. Στην περίπτωση που η αρμόδια Αρχαιολογική Υπηρεσία δεν συμμορφώνεται με την ανωτέρω υποχρέωσή της, η Ε.Ε.Σ. δικαιούται **χρονικής παράτασης** ίσης με την καθυστέρηση που προέκυψε από τη μη συμμόρφωση (ή την καθυστερημένη συμμόρφωση) της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας. Η Ε.Ε.Σ. έχει επίσης το δικαίωμα να αναζητήσει την **ανόρθωση κάθε ζημίας** που προέκυψε από την εν λόγω καθυστέρηση.

Στις ειδικές ρυθμίσεις περιλαμβάνεται και το Άρθρο 22 **«Προστασία του περιβάλλοντος»** που έχει σκοπό να προστατεύσει την Ε.Ε.Σ. από την αύξηση του κόστους του έργου που μπορεί να προκύψει από τον μη συνυπολογισμό τυχόν πρόσθετων δαπανών που συνδέονται με την τήρηση των περιβαλλοντικών όρων. Ταυτόχρονα, δίνεται κίνητρο στους δημόσιους φορείς να ολοκληρώνουν την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων **πριν** από την έκδοση της προκήρυξης και την υποβολή δεσμευτικών προσφορών.

Με το Άρθρο 23 **«Απαλλοτριώσεις»** επιδιώκεται η διευκόλυνση και **επιτάχυνση** της απαλλοτρίωσης των ιδιοκτησιών που απαιτούνται για την εκτέλεση των έργων ή την παροχή των υπηρεσιών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου, εφόσον βεβαίως εξυπηρετούνται σκοποί δημόσιας ωφέλειας, δεδομένου ότι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες για την διασφάλιση της εμπρόθεσμης ολοκλήρωσης ενός έργου είναι η έγκαιρη διενέργεια και συντέλεση των απαραίτητων αναγκαστικών απαλλοτριώσεων. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού ενδιαφέρει και την Ε.Ε.Σ. που καλείται να εκτελέσει ένα έργο εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, αλλά και τους δανειστές της που έχουν δικαιολογημένο συμφέρον στην εμπρόθεσμη εκτέλεση του έργου.

Ειδικότερα, η πρώτη παράγραφος ορίζει ότι οι απαλλοτριώσεις αυτές εξυπηρετούν σκοπούς δημόσιας ωφέλειας και θεωρούνται **κατεπείγουσες** και μείζονος σημασίας, αρκεί το γεγονός αυτό να προκύπτει και από την σχετική πράξη έγκρισης της απαλλοτρίωσης. Στην δεύτερη παράγραφο ορίζεται ότι οι δαπάνες που καταβάλλονται από την Ε.Ε.Σ. για την διενέργεια απαλλοτριώσεων, συνιστούν αντάλλαγμα για τη χρήση των ιδιοκτησιών που απαλλοτριώνονται.

Η ενότητα των Ειδικών Ρυθμίσεων κλείνει με το Άρθρο 24 **«Δημόσιες Υπηρεσίες και Εργασίες Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας»**, όπου θεσπίζεται η υποχρέωση των δημόσιων υπηρεσιών, επιχειρήσεων και οργανισμών κοινής ωφέλειας, να προβαίνουν κατά προτεραιότητα στις ενέργειες αρμοδιότητάς τους που απαιτούνται για την απρόσκοπτη εκτέλεση των έργων.

Η τελευταία ενότητα του Ν. 3389/05 έχει να κάνει με ρυθμίσεις για θέματα νομικής μορφής.

2.6 ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Το πρώτο άρθρο που εμπίπτει στην κατηγορία των νομικών θεμάτων είναι το Άρθρο 25 «**Εκχώρηση απαιτήσεων**», όπου αντανακλάται η βασική αρχή της χρηματοδότησης έργων ή υπηρεσιών (project finance), σύμφωνα με την οποία η αποπληρωμή των δανείων ή άλλων πιστώσεων που παρέχονται από τις τράπεζες στην Ε.Ε.Σ. θα πρέπει να μπορούν να **αποπληρώνονται** από τα **έσοδα** του ίδιου του έργου ή της υπηρεσίας που αποτελεί το αντικείμενο της Σύμπραξης.

Το Άρθρο 26 «**Κύρος εμπράγματων ασφαλειών**» και ειδικότερα οι παράγραφοι 1 και 2, έχουν ως σκοπό την **διευκόλυνση** της χρηματοδότησης των Συμπράξεων μέσω της άρσης του - άλλως - και υπαρκτού κινδύνου της αμφισβήτησης του κύρους των εμπράγματων και άλλων ασφαλειών που παρέχονται στις δανείστριες της Ε.Ε.Σ. προς εξασφάλιση των δανείων που αυτή λαμβάνει.

Σύμφωνα με το Ν. 2844/2000, «*Συμβάσεις επί κινητών ή απαιτήσεων υποκείμενες σε δημοσιότητα και άλλες συμβάσεις παροχής ασφαλείας*», μορφή ασφάλειας συνιστά πλέον και η εξασφαλιστική εκχώρηση απαιτήσεων. Για το λόγο αυτόν, κρίνεται απαραίτητη η **επέκταση της προστασίας** των υποθηκών, προσημειώσεων και ενεχύρων και στις εξασφαλιστικές εκχωρήσεις. Με την ίδια λογική προβλέπεται ότι η σύσταση των ασφαλειών (οποτεδήποτε και εάν έλαβε χώρα) δεν θίγεται από τη μεταγενέστερη πτώχευση του ασφαλειοδότη. Ειδικά για την ενεχύρωση ή εξασφαλιστική εκχώρηση μελλοντικών απαιτήσεων προβλέπεται ακόμη ότι δεν θίγονται, έστω και αν οι σχετικές απαιτήσεις «γεννηθούν» μετά την κήρυξη της πτώχευσης, εφόσον βέβαια είχε προηγηθεί της πτώχευσης η νομότυπη σύσταση του ενεχύρου ή η αναγγελία της εκχώρησης.

Η παράγραφος 3 εισάγεται για να **επισπεύδεται** και να **διευκολύνεται** η άσκηση των δικαιωμάτων των δανειστών της Ε.Ε.Σ., στους οποίους έχουν παραχωρηθεί ασφάλειες για την εξασφάλιση της αποπληρωμής των δανείων που χορηγούν. Η διάταξη αυτή δεν είναι καινοφανής στο Ελληνικό Δίκαιο: μέχρι τη θέση σε ισχύ του Ν. 3156/03 «*Ομολογιακά δάνεια, τιτλοποίηση απαιτήσεων και απαιτήσεων από ακίνητα και άλλες διατάξεις*», το άρθρο 3γ (παρ. 4 εδ. α') του Ν. 2190/1920 «*Περί ανωνύμων εταιρειών*» περιείχε ρύθμιση ανάλογου περιεχόμενου για την περίπτωση έκδοσης από ανώνυμη εταιρεία ομολογιακού δανείου ασφαλισμένου με υποθήκη. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό «*αι εκ του δανείου υποθηκικαί αξιώσεις των*

ομολογιούχων ασκούνται αποκλειστικώς υπό του εκπροσώπου αυτών». Η διάταξη αυτή καταργήθηκε με την παρ.22 του Άρθρου 15 του Ν. 3156/03.

Με το Άρθρο 27 *«Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων»* αίρεται ο προβληματισμός σχετικά με το νομικό καθεστώς της Ε.Τ.Ε., η οποία για τις ανάγκες εφαρμογής του παρόντος νόμου θεωρείται τραπεζικό ίδρυμα.

Με το Άρθρο 28 *«Μεταβιβάσεις μετοχών και εισαγωγή σε χρηματιστηριακή αγορά»*, ο νομοθέτης έχει σκοπό να **αποτρέψει** την ελεύθερη έξοδο του ιδιωτικού φορέα που επελέγη μέσα από τις διαδικασίες ανάθεσης των άρθρων 8 ως και 15 λόγω της συγκριτικής υπεροχής του έναντι άλλων υποψηφίων. Επομένως κρίνεται σκόπιμο να μην επιτρέπεται η ελεύθερη «έξοδος» των μετόχων της Ε.Ε.Σ. από την μετοχική της σύνθεση. Για τον λόγο αυτό θεσπίζονται **περιορισμοί στη μεταβίβαση μετοχών** ή δικαιωμάτων ψήφου επί μετοχών της Ε.Ε.Σ., καθώς και σε συγκεκριμένες εταιρικές πράξεις, που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην ουσιώδη αλλοίωση της μετοχικής σύνθεσης ή στη μεταβίβαση του ελέγχου σε τρίτα πρόσωπα, ενώ προβλέπεται ότι οι πράξεις αυτές μπορούν να επιχειρηθούν έγκυρα μόνον μετά από προηγούμενη **συναίνεση** της αναθέτουσας αρχής.

Παρόμοιος περιορισμός τίθεται και για την έκδοση ομολογιακού δανείου μετατρέψιμου σε μετοχές, ανεξάρτητα της εισαγωγής ή μη των ομολογιών αυτών σε χρηματιστηριακή αγορά, καθώς και για την εισαγωγή των μετοχών της Ε.Ε.Σ. σε ελληνική ή αλλοδαπή χρηματιστηριακή αγορά, διότι η επακόλουθη διασπορά των μετοχών της σε ευρύ αριθμό επενδυτών ενδέχεται να δημιουργεί κινδύνους. Για τον λόγο αυτό, προϋπόθεση της χρηματιστηριακής εισαγωγής ή της έκδοσης του ομολογιακού δανείου είναι η έκδοση προηγούμενης εγκριτικής απόφασης του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού.

Η παράγραφος 1 του Άρθρου 29 *«Λοιπές ρυθμίσεις»* θεσπίζει την απαλλαγή της Ε.Ε.Σ. από τον φόρο εισοδήματος επί των δεδουλευμένων τόκων που αποκτά μέχρι το χρόνο έναρξης της εκμετάλλευσης του έργου. Η απαλλαγή αυτή έχει σκοπό αφενός μεν να ενισχύσει την οικονομική ευρωστία της Ε.Ε.Σ. και αφετέρου να μειώσει ανάλογα τις ανάγκες δανεισμού.

Η παράγραφος 2 ορίζει ότι η τυχόν χρηματοδοτική συμβολή του δημόσιου φορέα (κατά το Άρθρο 18 παρ.2) χαρακτηρίζεται ως επιδότηση κεφαλαίου (grant), απαλλάσσεται από τον φόρο εισοδήματος και τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) και δεν επιβαρύνεται με οποιαδήποτε κράτηση υπέρ τρίτου.

Με την παράγραφο 3 καθορίζεται τακτός χρόνος για την επιστροφή πιστωτικών υπολοίπων Φ.Π.Α. στους τρίτους που συμβάλλονται με την Ε.Ε.Σ. για την εκτέλεση των έργων ή την παροχή υπηρεσιών και ρυθμίζονται οι συνέπειες της τυχόν καθυστέρησης καταβολής των οφειλόμενων ποσών.

Με την παράγραφο 4 του ως άνω άρθρου τέλος, επιτρέπεται η μεταφορά των τυχόν συσσωρευμένων ζημιών της Ε.Ε.Σ. προς συμψηφισμό με φορολογητέα κέρδη των δέκα (10) επόμενων χρήσεων. Με τη ρύθμιση αυτή επιδιώκεται η αντιμετώπιση των ζημιών, που εύλογα δημιουργούνται κατά την περίοδο κατασκευής του έργου ή και κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του, χωρίς τους ισχύοντες περιορισμούς για το συμψηφισμό.

Με το Άρθρο 30 «**Αποσβέσεις**», επιτρέπεται στην Ε.Ε.Σ., για τις ανάγκες της απόσβεσης του κόστους της επένδυσης, να επιλέξει τη μέθοδο εκείνη που, κατά την άποψή της, προσιδιάζει στη φύση του έργου που καλείται να εκτελέσει. Η ευχέρεια αυτή αναμένεται να επιτρέψει την προσαρμογή των οικονομικών δεδομένων στη φύση κάθε έργου, αλλά και να οδηγήσει σε **βελτίωση της ανταποδοτικότητας** του έργου προς όφελος των χρηστών (κόστος χρήσης).

Το Άρθρο 31 «**Επίλυση διαφορών – Εφαρμοστέο δίκαιο**» κλείνει την ενότητα των νομικών θεμάτων με διάφορες ρυθμίσεις στην περίπτωση που προκύψουν διαφορές ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη. Στο Άρθρο 32, τέλος, προσδιορίζεται η «**Έναρξη ισχύος**» του νόμου.

Έχοντας παρουσιάσει εκτενώς τα βασικότερα σημεία του Ν. 3389/05 και προτού προχωρήσουμε στην εξαγωγή συμπερασμάτων κρίνεται σκόπιμη μία αναφορά στο οργανωτικό σχήμα που προβλέπει ο νόμος για την υλοποίηση των σχημάτων συνεργασίας Σ.Δ.Ι.Τ. Η αναφορά αυτή αποτελεί θέμα του επόμενου κεφαλαίου.

3. ΔΟΜΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ Σ.Δ.Ι.Τ.

Όπως είδαμε αναλυτικά ανωτέρω στις διατάξεις του Ν. 3389/05 καθορίζεται το οργανωτικό σχήμα έγκρισης, ελέγχου και διοίκησης των Συμπράξεων από την πλευρά του δημοσίου τομέα. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η λειτουργία Διυπουργικής Επιτροπής Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ.), η σύσταση Ειδικής Γραμματείας Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.), καθώς και η έκδοση Προεδρικών Διαταγμάτων που θα ρυθμίζουν συστηματικά τον τρόπο λειτουργίας των ανωτέρω φορέων.

Στις επόμενες παραγράφους θα παρουσιάσουμε αναλυτικότερα τον ρόλο που διαδραματίζουν οι δύο αυτοί φορείς (Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. & Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.), την έννοια των Δημόσιων και Ιδιωτικών φορέων κατά την Σύμπραξη, την διαδικασία υποβολής προτάσεων στην Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. και τα κριτήρια για την ένταξή τους στο σύστημα των Συμπράξεων. Επιπλέον, θα δώσουμε μία εικόνα σχετικά με τις γενικές αρχές τήρησης κατά την επιλογή του ιδιωτικού φορέα, τις διαδικασίες και τα κριτήρια ανάθεσης για την επιλογή του ιδιωτικού φορέα, καθώς και διάφορες προβλέψεις του νόμου για την αποφυγή καθυστερήσεων.

3.1 Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. & Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.

Η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. δημιουργήθηκε με το Ν. 3389/05, είναι κυβερνητικό όργανο και η λειτουργία της βασίζεται στις διατάξεις του Π.Δ. 63/2006⁴³. Στην Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. συμμετέχουν ως τακτικά μέλη ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών, ο Υπουργός Ανάπτυξης και ο Υπουργός Περιβάλλοντος. Ο Υπουργός ή οι Υπουργοί που εποπτεύουν τους δημόσιους φορείς που θα συμμετάσχουν στην Σύμπραξη αποτελούν έκτακτα μέλη (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006δ).

Η λειτουργία της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. καθορίζεται με βάση το Π.Δ. 63/2006 και οι αρμοδιότητές της αφορούν:

- Την **έγκριση** της υπαγωγής συμπράξεων στις διατάξεις του Ν. 3389/05,

⁴³ Σχετικά με την «Κωδικοποίηση της Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά Όργανα» (ΦΕΚ 98/Α/22.4.2005).

- Την **ανάκληση εγκρίσεων**, σε περίπτωση που οι δημόσιοι φορείς που εντάσσονται στις διατάξεις του εν λόγω νόμου δεν τηρούν τις υποχρεώσεις τους,
- Την απόφαση για την **ένταξη στο Π.Δ.Ε.** που αφορά το καταβλητέο για τους ιδιωτικούς φορείς αντάλλαγμα,
- Την απόφαση για τη **συμμετοχή ή μη του δημοσίου** στη χρηματοδότηση των έργων/υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο της Σύμπραξης, και
- Την λήψη κάθε **άλλης σχετικής απόφασης**

Στην πρώτη της συνεδρίαση η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. αποφάσισε ότι θα εγκρίνει και την χρηματοδότηση δαπανών εξωτερικών συμβούλων για να υποστηρίζουν τις αναθέτουσες αρχές και γενικότερα να μεταφέρουν τεχνογνωσία στην παρακολούθηση της υλοποίησης του αντικειμένου και στην εξασφάλιση της ποιότητάς του (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006δ).

Από την άλλη, η σύσταση της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. γίνεται με τον Ν. 3389/05 και ειδικότερα με το Άρθρο 4 αυτού. Το έργο της Ειδικής Γραμματείας Σ.Δ.Ι.Τ. είναι:

- Ο **εντοπισμός** των έργων ή υπηρεσιών που μπορούν να εκτελεσθούν μέσω Συμπράξεων και να υπαχθούν στις διατάξεις του Ν. 3389/05,
- Η **προώθηση** της εκτέλεσης έργων ή υπηρεσιών μέσω Σ.Δ.Ι.Τ.,
- Η **υποστήριξη** των δημόσιων φορέων για την επιλογή των ιδιωτικών,
- Η **παρακολούθηση** της υλοποίησης των Συμβάσεων Σύμπραξης, και
- Η **σύνταξη** ετήσιας έκθεσης και η **παρουσίασή** της στην αρμόδια επιτροπή της Βουλής.

Κύρια αρμοδιότητα της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. είναι η κατάρτιση και συμπλήρωση του «Καταλόγου των Προτεινόμενων Συμπράξεων». Στο πλαίσιο αυτό αναλαμβάνει:

- Την ζήτηση και λήψη **στοιχείων** σχετικά με τα έργα ή τις υπηρεσίες που σχεδιάζουν οι δημόσιοι φορείς καθώς και κάθε πληροφορίας που απαιτείται (από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς), προκειμένου να διερευνήσει, εάν ένα έργο ή μια υπηρεσία μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της Σύμπραξης,

- Την **επεξεργασία** στοιχείων από επαγγελματικούς ή επιχειρηματικούς φορείς, όπως από την Ελληνική Ένωση Τραπεζών, από το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος κ.λπ.,
- Τη **μελέτη** των προτάσεων που επεξεργάζονται οι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς,
- Τη **συνεργασία** με τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, καθώς και με τις υπηρεσίες των εμπλεκόμενων δημοσίων φορέων για την παρακολούθηση των οικονομικών τους υποχρεώσεων,
- Τη σύνταξη και την διανομή **έντυπου υλικού** με πληροφορίες και οδηγίες σχετικά με τις Συμπράξεις και τους σκοπούς που εξυπηρετούν,
- Την **τυποποίηση** εγγράφων σχετικών με τις ανάγκες των διαδικασιών ανάθεσης,
- Την **υποβολή** στην Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. **προτάσεων** για τη βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου, και τέλος
- Το **συντονισμό** της εκπόνησης μελετών και την παροχή υποβοηθητικών υπηρεσιών σε πρόσωπα που προσλαμβάνονται με τις διατάξεις της παραγράφου 4 του Άρθρου 6 του Ν. 3389/05 (βλ. Παράρτημα)

Αντιλαμβανόμαστε, συνεπώς, πως η Ειδική Γραμματεία Σ.Δ.Ι.Τ. έχει αναλάβει το τμήμα εκείνο που αφορά στον εντοπισμό, την προώθηση, την υποστήριξη και την παρακολούθηση των Συμπράξεων. Ασκεί επομένως μία περισσότερο «πρακτική» λειτουργία, αφήνοντας στην Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. τον επιτελικό ρόλο της έγκρισης ή μη των Συμπράξεων, καθώς και της απόφασης για υπαγωγή ή μη στην χρηματοδότηση.

Σε κάθε στάδιο των αρμοδιοτήτων της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. και Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. διαφορετικές είναι οι προβλέψεις για τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς. Κρίνεται συνεπώς σκόπιμη μία πλήρης αποσαφήνιση της έννοιας των δύο αυτών φορέων.

3.2 ΈΝΝΟΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ & ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

Κατά την σύναψη της Σύμβασης Σύμπραξης Δημόσιοι Φορείς θεωρούνται: Το Ελληνικό Δημόσιο, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) και οι Ανώνυμες Εταιρείες, των οποίων το

μετοχικό κεφάλαιο ανήκει στους ανωτέρω φορείς. Οι εν λόγω δημόσιοι φορείς βάσει διάταξης νόμου, βάσει καταστατικού τους ή βάσει σύμβασης θα πρέπει να έχουν την αρμοδιότητα εκτέλεσης του αντικειμένου της Σύμβασης Σύμπραξης (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ).

Από την άλλη, Ιδιωτικοί Φορείς θεωρούνται τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, εξαιρουμένων των προσώπων που ορίζονται από το Ν. 3389/05 ως δημόσιοι φορείς. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι Συμβάσεις Σύμπραξης είναι μακρόχρονης διάρκειας, οι τράπεζες που αναλαμβάνουν τη χρηματοδότηση των ιδιωτικών φορέων προτιμούν να συνεργάζονται με εταιρείες που έχουν συσταθεί αποκλειστικά για το σκοπό της Σύμπραξης. Για τον λόγο αυτό οι ιδιωτικοί φορείς δημιουργούν μια «Ανώνυμη Εταιρεία Ειδικού Σκοπού», όπως είδαμε και προηγουμένως. Μέτοχοι της Ε.Ε.Σ. μπορούν να είναι μόνο ιδιωτικοί φορείς, ενώ απαιτείται έγγραφη συναίνεση του δημόσιου φορέα για την απόκτηση μετοχών εξωχρηματιστηριακά. Η συναίνεση αυτή αφορά κυρίως στην περίπτωση μεταβίβασης των δικαιωμάτων ψήφου της Ε.Ε.Σ., την αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου, την έκδοση ομολογιακού δανείου ή/και οποιαδήποτε μορφής συγχώνευση, διάσπαση ή απορρόφηση της Ε.Ε.Σ. (Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ).

Έχοντας συνεπώς αποσαφηνίσει την έννοια των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, συνεχίζουμε την παρουσίαση της δομής διοίκησης Σ.Δ.Ι.Τ. με τις διαδικασίες και τα κριτήρια που απαιτούνται για την υποβολή της πρότασης και την υπαγωγή της στο σύστημα των Συμπράξεων.

3.3 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΣΥΜΠΡΑΞΕΩΝ

Η διαδικασία για την υπαγωγή της πρότασης στο σύστημα των Συμπράξεων περιλαμβάνει την υποβολή της πρότασης στην Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ., την αξιολόγησή της και την καταχώρησή της στον «Κατάλογο Προτεινόμενων Συμπράξεων».

Στην φάση της **υποβολής** της πρότασης στην Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ., ο δημόσιος φορέας οφείλει να προσκομίσει τα ακόλουθα στοιχεία για το έργο ή την υπηρεσία που θέλει να υπαχθεί στο σύστημα των Συμπράξεων:

- Παρουσίαση της αναθέτουσας αρχής,
- Αναλυτική περιγραφή του έργου ή της υπηρεσίας,
- Τα τεχνικά του χαρακτηριστικά και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής του,
- (αναλυτική) παρουσίαση της προτεινόμενης μορφής της Σύμπραξης που αποτελεί συνδυασμό μελέτης, κατασκευής, χρηματοδότησης, συντήρησης, λειτουργίας και εκμετάλλευσης,
- Ενδεικτικό προϋπολογισμό του έργου ή της υπηρεσίας,
- Τα κοινωνικοοικονομικά κριτήρια που τεκμηριώνουν την αναγκαιότητα υλοποίησης του προτεινόμενου έργου ή υπηρεσίας,
- Την ανταποδοτικότητα του αντικειμένου της Σύμπραξης για τον ιδιώτη,
- (διάφορα) νομικά θέματα που σχετίζονται με την υλοποίηση του έργου ή της υπηρεσίας, και τέλος
- Το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης των ενεργειών της αναθέτουσας αρχής

Εν συνεχεία, η Ειδική Γραμματεία αφού συγκεντρώσει τα στοιχεία μελετά και αξιολογεί την πρόταση του δημόσιου φορέα. Κατά την διαδικασία της **αξιολόγησης** η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. λαμβάνει υπόψη της μία σειρά **κριτηρίων**, όπως:

- Την **αρμοδιότητα** του προτείνοντος τη Σύμπραξη δημοσίου φορέα,
- Την **ωριμότητα** ή τη δυνατότητα ωρίμανσης του προτεινόμενου έργου ή και υπηρεσίας,
- **Χρηματοοικονομικά** κριτήρια, όπως η βιωσιμότητα του έργου και η ανταποδοτικότητά του,
- **Κοινωνικοοικονομικά** κριτήρια, όπως η αναγκαιότητα της συγκεκριμένης υποδομής, η σύμφωνη γνώμη της τοπικής κοινωνίας καθώς και η συμβολή του συγκεκριμένου έργου/υπηρεσίας στην ανάπτυξη των τοπικών επιχειρήσεων, και τέλος
- **Τεχνικά** κριτήρια που αφορούν στη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες

Σε περίπτωση θετικής αξιολόγησης της πρότασης η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. την περιλαμβάνει στον «**Κατάλογο Προτεινόμενων Συμπράξεων**» που καταρτίζεται και αναμορφώνεται ανά εξάμηνο, ενώ παράλληλα συντάσσει και «**Συνοπτική Αιτιολογική Έκθεση**» όπου εξηγεί:

- Τους χρηματοοικονομικούς, τεχνικούς, κοινωνικοοικονομικούς και νομικούς λόγους για τους οποίους τα εν λόγω έργα ή οι υπηρεσίες πρέπει να υλοποιηθούν μέσω της Σύμπραξης,
- Τα κριτήρια βάσει των οποίων έγινε η επιλογή των έργων ή υπηρεσιών που εντάχθηκαν στον «Κατάλογο Προτεινόμενων Συμπράξεων»,
- Τις ενέργειες του εμπλεκόμενου δημόσιου φορέα για την προετοιμασία των Συμβάσεων,
- Τους δημόσιους φορείς που ενεργούν ως Αναθέτουσα Αρχή καθώς και τη μορφή (Άρθρο 8 του Ν. 3389/05) και το χρονοδιάγραμμα της διαδικασίας ανάθεσης

Η Ειδική Γραμματεία στη συνέχεια γνωστοποιεί και καλεί το δημόσιο φορέα, εντός διμήνου, να καταθέσει στην Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. την «**Αίτηση Υπαγωγής**» στο Ν. 3389/05.

Ο πρόεδρος της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών, συμπεριλαμβάνει τη συζήτηση της αίτησης στην ημερήσια διάταξη της επομένης συνεδρίασης της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. Κατά τη συνεδρίαση αυτή παρουσιάζεται η «**Συνοπτική Αιτιολογική Έκθεση**», ως εισήγηση της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. στη Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., η οποία και εκδίδει «**Απόφαση Υπαγωγής**», όπου εγκρίνει ή απορρίπτει την «**Αίτηση Υπαγωγής**». Με την έκδοση, τέλος, της «**Απόφασης Υπαγωγής**» η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. αναλαμβάνει το συντονισμό της διαδικασίας για την επιλογή του ιδιωτικού φορέα.

Η επιλογή του ιδιωτικού φορέα, ωστόσο, διέπεται από ορισμένες αρχές, που αποτελούν αντικείμενο το επόμενου κεφαλαίου.

3.4 ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΦΟΡΕΑ: ΑΡΧΕΣ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ & ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΝΑΘΕΣΗΣ

Για την επιλογή του ιδιωτικού φορέα της Σύμπραξης τηρούνται οι γενικές αρχές της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας, σε κάθε στάδιο των διαδικασιών ανάθεσης. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζονται συνθήκες υγιούς **ανταγωνισμού** ανάμεσα στους εμπλεκόμενους ιδιώτες. Οι γενικές αυτές **αρχές** είναι οι κάτωθι:

- Η αρχή της *«ίσης μεταχείρισης»*, που αφορά στην αποφυγή διακρίσεων με βάση την ιθαγένεια,
- Η αρχή της *«διαφάνειας»*, που αφορά στη δημοσιοποίηση της πρόθεσης της Αναθέτουσας Αρχής να συνάψει σύμβαση,
- Η αρχή της *«αναλογικότητας»*, όπου κάθε μέτρο πρέπει να είναι αναγκαίο για την επίτευξη του στόχου και να προκαλεί τα λιγότερα δυνατά προβλήματα,
- Η αρχή της *«αμοιβαίας αναγνώρισης»*, που σημαίνει ότι η Αναθέτουσα Αρχή πρέπει να δεχτεί τις τεχνικές προδιαγραφές, τους ελέγχους, τους τίτλους, τα πιστοποιητικά και γενικότερα τα προσόντα που απαιτούνται σε άλλο κράτος-μέλος της Ε.Ε. και αναγνωρίζονται ισοδύναμα στην Ελλάδα,
- Η αρχή της *«προστασίας του δημόσιου συμφέροντος»* που σημαίνει ότι λαμβάνονται υπόψη οι χρηματοδοτικές ανάγκες και η ελαχιστοποίηση της οικονομικής επιβάρυνσης της Αναθέτουσας Αρχής,
- Η αρχή της *«προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών»*, σύμφωνα με την οποία οι αποφάσεις θετικές ή αρνητικές πρέπει να είναι αιτιολογημένες και να αποτελούν αντικείμενο ένδικης προστασίας των ιδιωτικών φορέων,
- Η αρχή του *«ελεύθερου ανταγωνισμού»*, που διασφαλίζει τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή υποψηφίων, τη διεξαγωγή του διαγωνισμού με ίσους όρους και την αποτροπή της δημιουργίας μονοπωλιακών ή ολιγοπωλιακών καταστάσεων, και τέλος
- Η αρχή της *«προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης»*, που σημαίνει ότι λαμβάνεται υπόψη το φυσικό και το ανθρωπογενές περιβάλλον, προκειμένου να εξασφαλιστεί η οικολογική ισορροπία και να διαφυλαχθούν οι φυσικοί πόροι.

Πέραν των ανωτέρω αρχών για την εξασφάλιση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού μεταξύ των εμπλεκομένων ιδιωτών, σημαντικές είναι και οι προβλέψεις του νόμου για τις διαδικασίες και τα κριτήρια ανάθεσης προκειμένου να επιλεγεί, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, ο ιδιωτικός φορέας.

Για την επιλογή του ιδιωτικού φορέα οι **διαδικασίες** ανάθεσης που προβλέπονται στο Άρθρο 11 του Ν. 3389/05 είναι οι ακόλουθες:

- «*Ανοικτός Διαγωνισμός*», που υλοποιείται σε μία φάση στην οποία οι συμμετέχοντες υποβάλλουν σε ξεχωριστούς φακέλους τα δικαιολογητικά συμμετοχής τους, τα στοιχεία της επαγγελματικής τους ικανότητας, καθώς και την τεχνική και οικονομική προσφορά τους.
- «*Κλειστός Διαγωνισμός*», που υλοποιείται σε δύο (2) φάσεις. Στην πρώτη φάση μετέχει κάθε ενδιαφερόμενος που διαθέτει τις προϋποθέσεις συμμετοχής. Στη δεύτερη φάση καταθέτουν οικονομική και τεχνική προσφορά όσοι έχουν προεπιλεγεί από την Αναθέτουσα Αρχή. Στο τεύχος προκήρυξης της πρώτης φάσης ορίζεται ο ελάχιστος και ο μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων που θα υποβάλουν τεχνική και οικονομική προσφορά.
- «*Ανταγωνιστικός Διάλογος*», ο οποίος και αποτελεί μια νέα διαδικασία σύμφωνα με την Οδηγία 18/2004⁴⁴ της Ε.Ε. Στην περίπτωση **πολύπλοκων συμβάσεων**, η Αναθέτουσα Αρχή έχει το δικαίωμα να προσφύγει στην εν λόγω διαδικασία, και ειδικότερα όταν κρίνει ότι ο ανοικτός ή κλειστός διαγωνισμός δεν επιτρέπει την ανάθεση συγκεκριμένης σύμβασης. Στη σχετική προκήρυξη ή στα παραρτήματα η Αναθέτουσα Αρχή περιγράφει τις απαιτήσεις της. Στη συνέχεια προβαίνει σε **διάλογο** με τους συμμετέχοντες που πληρούν τις προϋποθέσεις. Η Αναθέτουσα Αρχή εξασφαλίζει την ίση μεταχείριση όλων των υποψηφίων. Ο ανταγωνιστικός διάλογος μπορεί να διεξάγεται σε διαδοχικές **φάσεις**. Η Αναθέτουσα Αρχή επιλέγει τη λύση ή τις λύσεις που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της και κηρύσσει τη λήξη του διαλόγου. Στη συνέχεια ενημερώνει τους υποψήφιους και τους καλεί να υποβάλλουν την **τελική προσφορά** με βάση τη λύση ή τις λύσεις που έγιναν αποδεκτές κατά τη διάρκεια του διαλόγου. Στη συνέχεια γίνεται η αξιολόγηση των προσφορών των υποψηφίων και επιλέγεται η **πλέον συμφέρουσα**, από οικονομική άποψη, προσφορά.
- «*Διαδικασία με διαπραγμάτευση*», όπου αμέσως μετά τη δημοσίευση της προκήρυξης ακολουθείται στις κάτωθι περιπτώσεις: (α) μετά από διαδικασία ανοιχτού, κλειστού διαγωνισμού ή ανταγωνιστικού διαλόγου

⁴⁴ Οδηγία της Ε.Ε. σχετικά με τον «Συντονισμό των διαδικασιών για την ανάθεση συμβάσεων για Δημόσια έργα και συμβάσεων παροχής προμηθειών και υπηρεσιών του Δημοσίου» (European Parliament and Council, 2004).

όταν οι προσφορές που κατατέθηκαν ήταν απαράδεκτες βάσει του Άρθρου 15 του Ν. 3389/05, ή όταν οι όροι της σύμβασης δεν τροποποιούνται σε σχέση με τους όρους που είχαν προταθεί κατά τη διαδικασία ανοικτού ή κλειστού τύπου ή ανταγωνιστικού διαλόγου, (β) για έργα ή οι υπηρεσίες των οποίων η φύση δεν επιτρέπουν τον προκαθορισμό των τιμών, (γ) όταν οι προδιαγραφές της σύμβασης δεν καθορίζονται με ακρίβεια με αποτέλεσμα η ανάθεση της σύμβασης με την επιλογή της καλύτερης προσφοράς να μην είναι εφικτή, ή/και (δ) για έργα που εκτελούνται για σκοπούς έρευνας, δοκιμής, ή τελειοποίησης.

Πέραν των διαδικασιών που προβλέπονται για την επιλογή του ιδιωτικού φορέα, υφίστανται και ορισμένα **κριτήρια** για την ανάθεση των Συμβάσεων Σύμπραξης. Τα κριτήρια αυτά αφορούν κυρίως στην:

- πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, και στην
- εξασφάλιση της χαμηλότερης τιμής

Στην πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά εξετάζονται παράμετροι που αφορούν στην ποιότητα, τιμή, τεχνική αρτιότητα, στο κόστος λειτουργίας, στην αποδοτικότητα, στην ημερομηνία παράδοσης και διάφορα άλλα χαρακτηριστικά της προσφοράς. Η στάθμιση των παραμέτρων αυτών εξασφαλίζει ότι η προσφορά που επιλέχθηκε είναι και η πλέον οικονομική (χαμηλότερη τιμή).

Κλείνουμε τον σχολιασμό του οργανωτικού σχήματος που προβλέπει ο νόμος για την υλοποίηση σχημάτων συνεργασίας Σ.Δ.Ι.Τ. με κάποιες ρυθμίσεις για την άρση τυχόν καθυστερήσεων.

3.5 ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΕΩΝ

Με το Ν. 3389/05 και με μια σειρά ρυθμίσεις που δόθηκαν σε αντίστοιχα θέματα στο παρελθόν που αφορούσαν την «Αττική Οδό», την «Γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου», το «Αττικό Μετρό» κ.λπ. επιχειρείται η άρση των λόγων καθυστερήσεων που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν εμπόδια στην υλοποίηση των Συμπράξεων. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο σε μία σειρά τομέων προβλέπονται τα ακόλουθα:

- **Έκδοση αδειών.** Προβλέπεται μια νέα ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία οι άδειες που απαιτούνται για μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, λειτουργία και συντήρηση των έργων ή και την παροχή υπηρεσιών εκδίδονται, αν οι αρμόδιες αρχές δεν έχουν εκδώσει έγγραφη αιτιολογημένη άρνηση έκδοσης, μέσα σε προθεσμία 60 ημερών από την υποβολή σχετικού αιτήματος από την Ε.Ε.Σ. Η έκδοση των αδειών αυτών γίνεται στο όνομα και για λογαριασμό της Ε.Ε.Σ.
- **Αρχαιολογικά ευρήματα.** Στην περίπτωση ανεύρεσης αρχαιοτήτων, κατά την διάρκεια της κατασκευής, η προθεσμία των 60 ημερών που ισχύει για την έκδοση αδειών ισχύει και για τα αρχαιολογικά ευρήματα. Στην περίπτωση που περάσει η προθεσμία, η Ε.Ε.Σ. έχει τη δυνατότητα να ζητήσει **χρονική παράταση** ίση με την καθυστέρηση που προκλήθηκε από την αρμόδια Αρχαιολογική Υπηρεσία.
- **Προστασία του περιβάλλοντος.** Εισάγονται περιβαλλοντικοί όροι που καθορίζονται πριν από την ανάθεση της Σύμβασης Σύμπραξης. Αν ο δημόσιος φορέας επιβάλει πρόσθετους όρους τότε οφείλει να αποζημιώσει την Ε.Ε.Σ.
- **Απαλλοτριώσεις.** Αυτές εκτελούνται με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του συναρμόδιου Υπουργού. Αν η προθεσμία για την ολοκλήρωση της απαλλοτρίωσης δεν τηρηθεί, η Ε.Ε.Σ. υποχρεούται να ζητήσει χρονική παράταση ίση με την καθυστέρηση.
- **Εργασίες Δημόσιων Υπηρεσιών και Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας.** Οι υπηρεσίες αυτές οφείλουν, κατά προτεραιότητα, να προβούν στην εκτέλεση εργασιών που είναι αναγκαίες για την απρόσκοπτη εκτέλεση των έργων. Αν οι εν λόγω υπηρεσίες δεν τηρούν τις υποχρεώσεις τους, η Ε.Ε.Σ. δύναται να ζητήσει χρονική παράταση ίση με την καθυστέρηση που προκλήθηκε από τη μη συμμόρφωση.

(Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, 2006γ)

Οι ρυθμίσεις αυτές στοχεύουν πρωτίστως στην επιτάχυνση της υλοποίησης των έργων και ως εκ τούτου αξιολογούνται ως θετικές.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το Ελληνικό Δημόσιο έχοντας διαπιστώσει τα πλεονεκτήματα των Σ.Δ.Ι.Τ. σε διεθνές επίπεδο, τη στενότητα των πόρων από το Π.Δ.Ε. και τη μικρή συμμετοχή των ξένων επενδύσεων στη χώρα, θεώρησε σκόπιμο να ενσωματώσει στην ελληνική πραγματικότητα και στην ελληνική έννομη τάξη το εν λόγω χρηματοδοτικό εργαλείο, θεωρώντας ότι μπορεί να συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Ήδη πριν το 2005 το ελληνικό κράτος είχε αποκτήσει μία σχετική εμπειρία από συμβάσεις παραχώρησης, τόσο για τον τρόπο λειτουργίας μίας Σ.Δ.Ι.Τ. και τα προβλήματα που πιθανόν να προκύψουν σε όλες τις φάσεις λειτουργίας του έργου, όσο και για την προσφορά των έργων που υλοποιήθηκαν με αυτή την διαδικασία στην ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή της χώρας.

Το «Πράσινο Βιβλίο» για τις Σ.Δ.Ι.Τ., το οποίο εκδόθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2004, καθόρισε τους τύπους των Σ.Δ.Ι.Τ. και τα πεδία, στα οποία υπερισχύει το κοινοτικό δίκαιο σε σχέση με το δίκαιο των κρατών-μελών. Το έτος 2005 προσπάθησε να εξασφαλίσει συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού, χωρίς να περιορίζει την ευελιξία των πολύπλοκων επενδυτικών σχεδίων που υλοποιούνται μέσω Σ.Δ.Ι.Τ., με περαιτέρω μέτρα και ρυθμίσεις. Το Ελληνικό Κράτος προσπάθησε με το Ν. 3389/05 να δημιουργήσει ένα εξειδικευμένο νομικό πλαίσιο λειτουργίας των Σ.Δ.Ι.Τ., προκειμένου να άρει τις δυσχέρειες που καθυστέρουσαν την εφαρμογή του νέου αυτού εργαλείου.

Ο νόμος κρίθηκε σκόπιμο να παρουσιαστεί αναλυτικά με σχόλια και εστίαση στα σημαντικότερα άρθρα του, διότι αποτελεί τη βάση για την αποτελεσματική εφαρμογή των Σ.Δ.Ι.Τ. και για την περαιτέρω αναπτυξιακή πορεία της χώρας. Συνοψίζοντας, μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

Ο Ν. 3389/05 καθορίζει τους φορείς, οι οποίοι μπορούν να συνάπτουν συμβάσεις σύμπραξης με ιδιώτες, καθώς και τα αντικείμενα των Συμπράξεων, όπως οι υποδομές και η παροχή υπηρεσιών που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους. Στο πεδίο εφαρμογής του νόμου υπάγονται οι συμβάσεις έργων και υπηρεσιών προϋπολογισμού έως 200 εκατομμύρια €, ενώ εξαιρούνται τομείς, όπως ο τομέας της εθνικής άμυνας, της δημόσιας τάξης, της απονομής δικαιοσύνης κ.λπ., τομείς «ευαισθησίας» όσον αφορά τον ρόλο του κράτους.

Οι ανωτέρω διατάξεις δίνουν **ώθηση** στην αναπτυξιακή διαδικασία, διότι καθορίζεται ένας **μεγάλος αριθμός** δημοσίων φορέων που νομιμοποιούνται να συμπράττουν με ιδιώτες, το πεδίο εφαρμογής καλύπτει το **μεγαλύτερο εύρος** δραστηριοτήτων του δημοσίου, το ύψος του ποσού είναι **αρκετά υψηλό** και **αποφεύγεται** η μέχρι τώρα **χρονοβόρα διαδικασία** της επικύρωσης κάθε σύμβασης Σ.Δ.Ι.Τ. από τη Βουλή, λόγω έλλειψης νομοθετικού πλαισίου.

Μεγάλη προσοχή θα πρέπει να δοθεί ωστόσο στην **έλλειψη εμπειρίας** των φορέων σε έργα Σ.Δ.Ι.Τ., στην **έλλειψη κουλτούρας διαπραγμάτευσης** (γενικά της Δημόσιας Διοίκησης στην Ελλάδα) και στην **υποστελέχωση** των φορέων. Επίσης, στο **ύψος των έργων** που υλοποιούνται με το εν λόγω εργαλείο. Αναφορικά με αυτό, πιστεύεται ότι ο νομοθέτης θα πρέπει να **καθορίσει** το ύψος του προϋπολογισμού ανά έργο, καθώς και το **σύνολο** έργων Σ.Δ.Ι.Τ. που μπορεί να συμβασιοποιήσει ο κάθε φορέας. Κριτήριο σε αυτήν την οριοθέτηση θα μπορούσε να είναι η μακροχρόνια εκτίμηση για τα έσοδα των δημοσίων φορέων, καθώς και η αποδοχή από την κοινωνία-χρήστη της αναγκαιότητας των έργων που υλοποιούνται μέσω των Συμπράξεων αυτών.

Σε ιδιαίτερο κεφάλαιο καθορίζονται οι διαδικασίες ανάθεσης, όπως ο ανταγωνιστικός διάλογος, ανοικτή και κλειστή διαδικασία διαπραγμάτευσης, καθώς και τα κριτήρια, με τα οποία θα γίνονται οι συμβάσεις, σύμφωνα με την Οδηγία 2004/18/EK. Η Επιτροπή εξέδωσε επεξηγηματικό έγγραφο, με το οποίο προτείνεται να ακολουθείται η διαδικασία ανάθεσης έργων Σ.Δ.Ι.Τ., μέσω του **ανταγωνιστικού διαλόγου**. Ο έλληνας νομοθέτης ακολούθησε και εφάρμοσε την Οδηγία αυτή στα περισσότερα έργα. Δεν θα μπορούσε βέβαια να καινοτομήσει, αν ήθελε να εξασφαλίσει συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού και να μην περιορίζει την ευελιξία του χρηματοδοτικού εργαλείου.

Βασικό σημείο, που αναλύεται και στην έρευνα που ακολουθεί, είναι, αν το συγκεκριμένο εργαλείο ανάθεσης είναι **επισπεύδων ή ανασχετικός** παράγοντας στην υλοποίηση των έργων, στη λογική της έλλειψης κουλτούρας διαπραγμάτευσης στη Δημόσια Διοίκηση και αποδοχής της από την ελληνική κοινωνία.

Σήμερα παρατηρείται σημαντική **καθυστέρηση** στα μεγάλα έργα που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι τώρα με παραχωρήσεις του δημοσίου προς τρίτους και πιστεύεται ότι ο νόμος δεν αντιμετωπίζει τα θέματα αυτά επαρκώς, και ως προς την

κατανομή των κινδύνων και ως προς την διασφάλιση της ολοκλήρωσης των έργων. Ο νομοθέτης για παράδειγμα δεν προβλέπει τους μηχανισμούς εκείνους που θα διασφαλίσουν **αξιόπιστες συνθήκες διαιτησίας** των συμβαλλομένων μερών, χωρίς την παρέμβαση του κράτους και των χρονοβόρων διαδικασιών της ελληνικής δικαιοσύνης. Αποτέλεσμα της ατολμίας του νομοθέτη είναι η καθυστέρηση των μεγάλων υπό εξέλιξη έργων υποδομών και η δημιουργία **καχυποψίας** ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη, διότι η εμπειρία από την ελληνική δημόσια διοίκηση για το χρόνο και τον τρόπο ανταπόκρισής της δεν είναι η καλύτερη. Το ζήτημα αυτό έχει αναδειχθεί σε ένα από τα μειονεκτήματα του θεσμού των Σ.Δ.Ι.Τ.

Πέραν αυτού, η πρόσφατη δημοσιονομική συγκυρία δημιουργεί επιπλέον εμπόδια στην πορεία των έργων που, τουλάχιστον μέχρι το 2009, εξελισσόταν ομαλά⁴⁵. Από πλευράς ελληνικού δημοσίου, το τελευταίο 30μήνο έχουν παρουσιασθεί προβλήματα στην **εκταμίευση** των πόρων, τόσο στο τμήμα που συγχρηματοδοτείται από την Ε.Ε., όσο και στο ποσό των χρημάτων που απαιτούνται για τις **απαλλοτριώσεις**. Από την πλευρά του ο ιδιώτης φαίνεται να έχει εξαντλήσει τα περιθώρια **τραπεζικής χρηματοδότησης** και φαινόμενα κόπωσης στη λειτουργία των εργοταξίων είναι πλέον εμφανή.

Η πρόσφατη οικονομική κρίση ανέδειξε συνεπώς ένα από τα μειονεκτήματα των οδικών έργων Σ.Δ.Ι.Τ. κατά τη λειτουργική τους φάση: την **ρευστότητα** της πρόβλεψης των αναμενόμενων χρηματικών εισροών. Ο λόγος είναι ότι τα έσοδα επηρεάζονται από τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χρονική περίοδο. Έτσι, στη δεδομένη χρονική συγκυρία διαφάνηκε η εξάρτηση των εσόδων, τόσο από την κίνηση των οχημάτων, όσο και από την αντίδραση των χρηστών στο κόστος των διοδίων. Κι ενώ το πρόβλημα του κινήματος εκείνων των χρηστών που αρνούνται να πληρώνουν το κόστος διοδίων φαίνεται να αντιμετωπίζεται, το πρόβλημα της μειωμένης διέλευσης οχημάτων φαίνεται ότι θα έχει διάρκεια. Η αντιμετώπισή του αποτελεί δοκιμασία για τη λειτουργία των οδικών έργων, καθώς η επιτυχία επίλυσής του θα δώσει ώθηση στις συμβάσεις παραχώρησης, ενώ η αποτυχία επίλυσης θα δώσει πρόσφορο έδαφος στους πολέμιους του χρηματοοικονομικού αυτού εργαλείου.

⁴⁵ Πρόκειται για έργα 8 δις. ευρώ που αφορούσαν κυρίως σε κατασκευή αυτοκινητοδρόμων.

Από την μέχρι τώρα θεωρητική προσέγγιση έχουμε διαπιστώσει ότι οι χρηματοδοτικοί πυλώνες της ανάπτυξης είναι τέσσερις: Π.Δ.Ε., Ξ.Α.Ε., Ε.Σ.Π.Α. και Σ.Δ.Ι.Τ. Για να επιτευχθεί ο πρωτεύων στόχος της ευημερίας, πρέπει τα παραπάνω εργαλεία να συνδράμουν, το κάθε ένα με τους πόρους και τον κλάδο που χρηματοδοτεί, στο στρατηγικό πλαίσιο ανάπτυξης της χώρας. Από την ανάλυση των αρμοδιοτήτων των Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. και Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. που αναφέρθηκαν προηγουμένως, ανακύπτουν **ερωτήματα** για την **συνέργια** του χρηματοδοτικού αυτού μέσου με τα άλλα μέσα. Αποτελεί επομένως σκοπό της έρευνας που θα ακολουθήσει η διερεύνηση του, κατά πόσον τα έργα που έχουν αποφασιστεί από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. ακολουθούν τις σύγχρονες τάσεις της περιφερειακής ανάπτυξης, που έχουν αναφερθεί στο θεωρητικό μέρος. Η διαπίστωση αυτή, ωστόσο, θα μας απασχολήσει μετά και τα συμπεράσματα της έρευνας.

Περνώντας στον τρόπο οργάνωσης που εισάγεται με τον Ν. 3389/05 και αναλύοντας το οργανωτικό σχήμα σαν παραγωγική μονάδα στο Υπουργείο, παρατηρούμε ότι δεν προκύπτει σύνδεση της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. με τις οργανωτικές διοικητικές μονάδες του υπουργείου στο οποίο ανήκει. Δηλαδή παρουσιάζεται μία Ειδική Γραμματεία «**ξεκομμένη**» από την υπόλοιπη δημόσια διοίκηση, η οποία ωστόσο εισηγείται την έγκριση έργων στην Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ.

Από σχετική έρευνα πεδίου, προκειμένου να διαπιστώσουμε αν υπάρχει οργανωτική βελτίωση, διαπιστώθηκε ότι η Ειδική Γραμματεία είναι **υπό-στελεχωμένη** και δεν προχώρησε το οργανόγραμμα της υπηρεσίας στην κατεύθυνση της **ευελιξίας** και της **καινοτομίας** (που πρεσβεύει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ίδιο το χρηματοδοτικό εργαλείο). Για να προχωρήσει συνεπώς ο θεσμός των Συμπράξεων, εκτιμούμε ότι πρέπει να γίνουν ενέργειες σε μακρο-οικονομικό επίπεδο ένταξης των περιφερειακών έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στο αναπτυξιακό μοντέλο κάθε περιφέρειας, και των διαπεριφερειακών έργων στη στρατηγική ανάπτυξης της χώρας.

Τα έργα θα μπορούσαν να εντάσσονται αναλόγως της ιδιαιτερότητάς τους, καθώς και της χωροταξικής τους κατανομής και (προς απλοποίηση των διαδικασιών) αυτό να γίνεται με απόφαση, είτε του αιρετού Γενικού Γραμματέα της εκάστοτε Περιφέρειας, είτε του αρμόδιου Υπουργού, **καταργώντας** ουσιαστικά τον ρόλο της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. Επιπλέον, σε όλα τα μικρά έργα η σύναψη Σύμπραξης θα μπορούσε να γίνει και με απόφαση του Δημάρχου, εφόσον υπήρχε αποδεδειγμένη συναίνεση του

πληθυσμού-χρήστη και πρόκειται για έργα που επιβαρύνουν τον «τοπικό» προϋπολογισμό.

Όσον αφορά στην Ειδική Γραμματεία Σ.Δ.Ι.Τ. εκτιμούμε ότι θα επιτελούσε καλύτερα το σκοπό της, αν σε κάθε περιφέρεια υπήρχε μία **μικρή μονάδα στήριξης** των Συμπράξεων με κύριο αντικείμενο τον **έλεγχο** κάθε έργου, αν είναι ενταγμένο στον αναπτυξιακό σχεδιασμό της Περιφέρειας, την στήριξη του δημόσιου φορέα με τεχνογνωσία στα νέα εργαλεία ανάθεσης (όπως ο ανταγωνιστικός διάλογος) και την υποστήριξη στην διαδικασία της διαπραγμάτευσης και ιδιαίτερα στην διαχείριση του κινδύνου. Σε κάθε υπουργείο που προτίθεται να υλοποιεί έργα Σ.Δ.Ι.Τ. θα μπορούσαν (επίσης) να δημιουργηθούν **αυτοτελείς μονάδες** με διάρκεια από την ωρίμανση μέχρι και την παράδοση του έργου σε παραγωγική λειτουργία. Οι μονάδες αυτές θα απαρτίζονταν από στελέχη του Υπουργείου και του δημόσιου φορέα, ενώ αρμόδιος για την παρακολούθηση του έργου καθίσταται ο δημόσιος φορέας.

Η Ειδική Γραμματεία Ε.Σ.Π.Α. δύναται να συμπεριλάβει στις αρμοδιότητές της μία μονάδα με στόχο την παροχή υποστήριξης στις μονάδες Σ.Δ.Ι.Τ., ιδίως την παροχή υπηρεσιών διαπραγμάτευσης. Δηλαδή, θα μπορούσε να υπάρχει μία ειδική μονάδα στην Ειδική Γραμματεία Ε.Σ.Π.Α., η οποία να υποστηρίζει τις μονάδες Σ.Δ.Ι.Τ. στη διαδικασία των διαπραγματεύσεων, στη διαχείριση των κινδύνων και στην παραλαβή των έργων.

Αν προκριθεί μία οργάνωση ένταξης των έργων με τον καινοτόμο τρόπο που προτείνουμε, η διαδικασία ένταξης έργων θα αναμορφωθεί πλήρως με κατεύθυνση την **απλοποίηση**, τη **γρήγορη ένταξη** και την **παρακολούθηση** των έργων. Αυτό είναι και το ζητούμενο, διότι τα μέχρι τώρα δεδομένα δείχνουν ένα ιδιαίτερα **βαρύ σύστημα διοίκησης**.

Τέλος, αξίζει να επισημανθεί η **αντίθεση** του Ν. 3389/05, που προβλέπει την εγγραφή στο Π.Δ.Ε. έργων Σ.Δ.Ι.Τ., με την τοποθέτηση του José Manuel Barroso ότι οι Σ.Δ.Ι.Τ. (στην παρούσα κρίση) πρέπει να **απαλλάσσουν** το Π.Δ.Ε. από πρόσθετα βάρη. Μέριμνα συνεπώς θα πρέπει να ληφθεί και προς αυτή την κατεύθυνση. Έχοντας ολοκληρώσει την παρουσίαση των σημαντικότερων σύγχρονων τάσεων γύρω από την έννοια της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης, αλλά και σχετικά με τις Σ.Δ.Ι.Τ., σε Ευρωπαϊκό και Ελληνικό επίπεδο αναφοράς, περνάμε στο επόμενο τμήμα της παρούσης διατριβής, την ανάλυση.

ΕΝΟΤΗΤΑ V. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΈΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. & Ε.Σ.Π.Α.

Δύο υπήρξαν οι βασικότερες παράμετροι για την εφαρμογή των κατάλληλων ερευνητικών εργαλείων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ασφαλή συμπεράσματα: η **εγκυρότητα** και η **αξιοπιστία** των στοιχείων. Με κριτήριο συνεπώς τις αρχές αυτές, προχωρήσαμε σε **ποιοτική** και **ποσοτική** ανάλυση των πρωτογενών δεδομένων που κατά κύριο λόγο αντλήθηκαν από τον επίσημο ιστότοπο της Ειδικής Γραμματεία Σ.Δ.Ι.Τ. (www.sdit.mnec.gr). Ακολούθησε πολλαπλή επεξεργασία των δεδομένων, με μεθόδους που παρουσιάζονται εκτενέστερα στο δεύτερο κεφάλαιο της παρούσης διατριβής (Κεφ. 2 Μεθοδολογία).

Η καταγραφή και η παρουσίαση των ποσοτικών δεδομένων για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. γίνεται ταξινομημένα, ώστε να επιτρέπει την ανάλυση και εξαγωγή χρήσιμων πληροφοριών. Βάση για την εξαγωγή των πληροφοριών αυτών απετέλεσαν μία σειρά «ερωτημάτων» όπως:

- Πώς κατανέμεται ο συνολικός προϋπολογισμός των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στις Περιφέρειες και τι έργα περιλαμβάνει,
- Πώς κατανέμεται ο συνολικός προϋπολογισμός των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στους Νομούς και τι έργα περιλαμβάνει,
- Πώς κατανέμεται ο συνολικός προϋπολογισμός των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων και ποιοι Τομείς εμφάνισαν μεγαλύτερη βαρύτητα σε κάθε Περιφέρεια και κάθε Νομό,
- Πώς εξειδικεύονται τα έργα που σχεδιάζονται να υλοποιηθούν ανά Τομέα,
- Ποιοί Τομείς απαιτούν ιδιαίτερα τη συνδρομή των έργων Σ.Δ.Ι.Τ., και
- Ποια είναι η πορεία υλοποίησης των εγκεκριμένων έργων.

Ξεκινώντας, συνεπώς, από την αναγνώριση της πληροφορίας που απαιτείται, ώστε να ληφθούν χρήσιμα συμπεράσματα από τα πρωτογενή ποσοτικά στοιχεία, σχεδιάστηκε ο τρόπος καταγραφής, ταξινόμησης και ανάλυσης των δεδομένων. Η δομημένη αυτή παρουσίαση και ταξινόμηση των στοιχείων και των πληροφοριών ακολουθεί την εξής μορφή:

- Σε ένα πρώτο στάδιο γίνεται η αναλυτική παρουσίαση των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. ανά **Νομό** και **Περιφέρεια**, με αναφορές τόσο στην κατανομή αυτών

εντός των ορίων της κάθε Περιφέρειας, όσο και στην κατανομή τους ανά Τομέα,

- Εν συνεχεία μελετώνται οι τάσεις σε επίπεδο **Επικράτειας** με την απεικόνιση της κατανομής του ενδεικτικού προϋπολογισμού για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. τόσο στους Νομούς της χώρας όσο και στους Τομείς Υλοποίησης Έργων

Δεδομένου του γεγονότος ωστόσο, ότι τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. αφορούν σε έργα που **θα υλοποιηθούν**, θεωρήσαμε σκόπιμο να γίνει μία αντιπαραβολή αυτών με ένα άλλο τμήμα έργων, που **υλοποιούνται** αυτή την στιγμή και αναφέρονται στον τρίτο πυλώνα ανάπτυξης, τα **έργα του Ε.Σ.Π.Α.**

Αντλώντας στοιχεία κατά κύριο λόγο από την βάση δεδομένων του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (Ο.Π.Σ.) του ΥΠ.ΑΝ., παρουσιάζουμε την χωρική κατανομή των έργων στην επικράτεια. Επίπεδο αναφοράς, λόγω συγκρισιμότητας, υπήρξαν οι Περιφέρειες (NUTS II Level) και τα έργα που παρουσιάζονται αφορούν σε *«Αξιολογημένα Προτεινόμενα Έργα»*, πληροφορία που αποδίδει καλύτερα την πραγματική εικόνα της κατανομής τους.

Καταλήγουμε συνεπώς σε μία σειρά από χρήσιμα **Συμπεράσματα** σχετικά με την Χωρική και Τομεακή κατανομή των έργων Σ.Δ.Ι.Τ., αλλά και την σχέση τους με την Χωρική κατανομή των έργων του Ε.Σ.Π.Α.

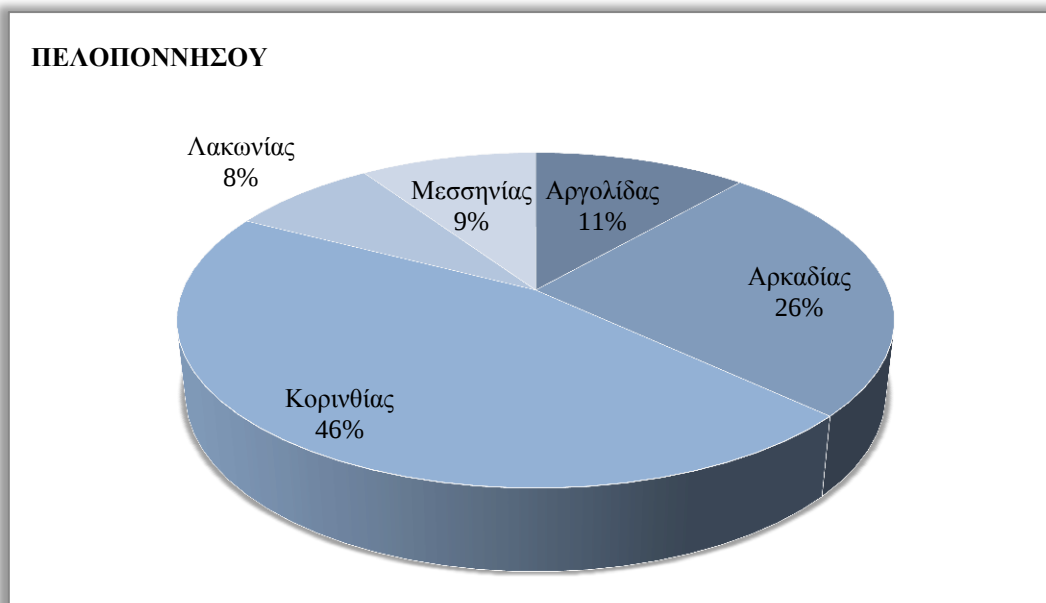
1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΈΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΑΝΑ ΝΟΜΟ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Στις επόμενες παραγράφους θα μελετήσουμε την χωρική και τομεακή κατανομή των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. με επίπεδο αναφοράς την δεύτερη και τρίτη βαθμίδα διοικητικής διαίρεσης της χώρας (NUTS II & III level). Ξεκινώντας από τις τάσεις σε επίπεδο Περιφέρειας, σταδιακά εστιάζουμε στους Νομούς που αποτελούν και το μικρότερο δυνατό επίπεδο αναφοράς με διαθέσιμη πληροφορία.

1.1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Στην περιφέρεια Πελοποννήσου αντιστοιχούν δέκα πέντε (15) εγκεκριμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ., συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού ύψους 241,7 εκ. €. Τα έργα αυτά επιμερίζονται στους νομούς της Περιφέρειας σύμφωνα με το ακόλουθο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 10: Κατανομή ανά νομό (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Πελοποννήσου

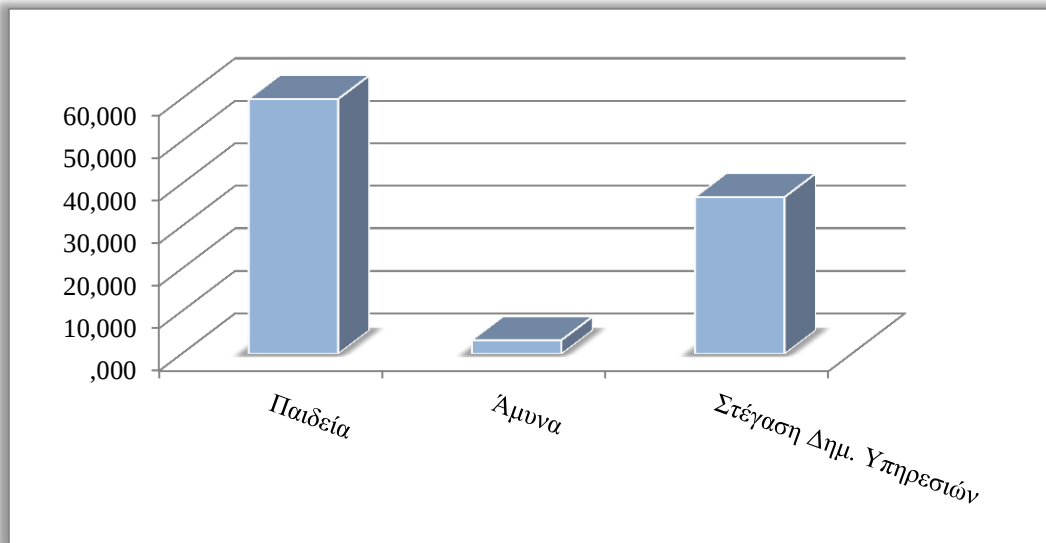

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Όπως γίνεται άμεσα αντιληπτό, το μεγαλύτερο μερίδιο του ενδεικτικού προϋπολογισμού για την Περιφέρεια το αποσπά ο Νομός Κορινθίας, καλύπτοντας το 46%, με έργα κυρίως στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών». Ακολουθεί ο Νομός Αρκαδίας με 26% περίπου, ενώ οι υπόλοιποι Νομοί εμφανίζουν ποσοστά γύρω στο 10%. Σημαντικό κρίνεται το γεγονός ότι και οι πέντε (5) Νομοί της Περιφέρειας εκπροσωπούνται εμφανίζοντας έργα Σ.Δ.Ι.Τ.

Αναφορικά με τους Τομείς Υλοποίησης Έργων, στους οποίους διατίθεται ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. της Περιφέρειας (Γράφημα 11), παρατηρούμε ότι ο Τομέας «Παιδεία» είναι αυτός που καταλαμβάνει το μεγαλύτερο ποσοστό, της τάξεως του 60% περίπου. Ακολουθεί η «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών», με ποσοστό άνω του 36% και έργα κυρίως στους Νομούς Μεσσηνίας και Κορινθίας, ενώ η «Άμυνα» βρίσκεται πολύ χαμηλότερα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 11: Κατανομή ανά Τομέα (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Πελοποννήσου

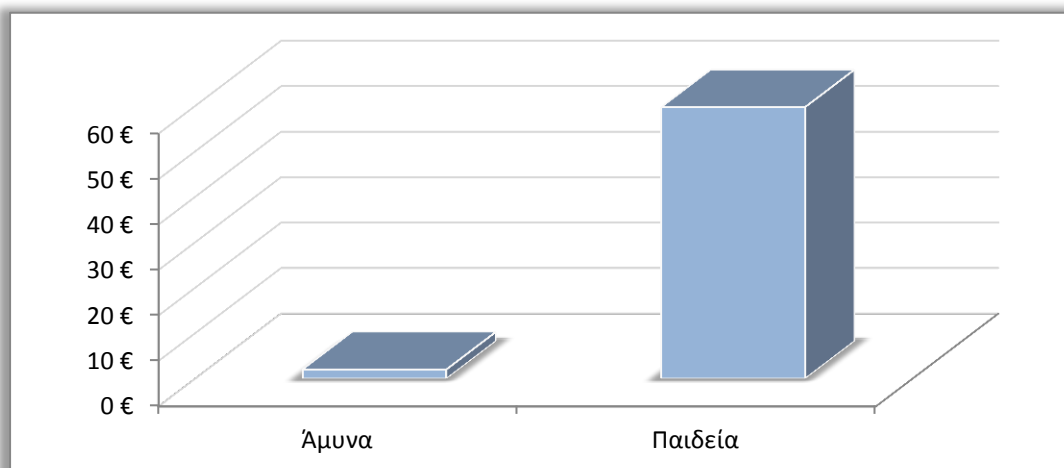
Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Έργα Σ.Δ.Ι.Τ. στον Τομέα «Παιδεία» έχουν σχεδιαστεί σε όλους τους Νομούς της Περιφέρειας, καθώς η σύσταση του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου δημιούργησε νέες ανάγκες στην περιοχή, τόσο για την στέγαση των υπηρεσιών του φορέα, όσο και για την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών των φοιτητών που εισήλθαν στην περιοχή. Ας ρίξουμε όμως μία καλύτερη ματιά στην κατανομή του εγκεκριμένου προϋπολογισμού στους νομούς που απαρτίζουν την περιφέρεια.

1.1.1 ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Στο Ν. Αρκαδίας έχουν εγκριθεί τρία (3) έργα Σ.Δ.Ι.Τ. στους Τομείς «Παιδεία» και «Άμυνα». Ο συνολικός ενδεικτικός προϋπολογισμός των εγκεκριμένων έργων ανέρχεται στα 61,7 εκ. € και κατανέμεται ανά Τομέα σύμφωνα με το επόμενο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 12: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Αρκαδίας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Παιδείας», με εγκεκριμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. που αγγίζουν τα 60 εκ. €, καλύπτει το 97% του συνολικού προϋπολογισμού του νομού. Αναθέτουσα Αρχή και των δύο (2) έργων του Τομέα είναι το Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Ειδικότερα, στον Τομέα της «Παιδείας» εγκρίθηκαν τα έργα:

1. *Κατασκευή και Συντήρηση της Σχολής Θετικών Επιστημών & Τεχνολογίας και Κτίριο Διοίκησης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στην Τρίπολη*

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου για το Ν. Αρκαδίας είναι 36,5 εκ. €. Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 6/9/2006 και βρίσκεται σε εξέλιξη ο διαγωνισμός για την επιλογή ιδιωτικού φορέα. Το έργο σκοπεύει να καλύψει τις στεγαστικές ανάγκες του Πανεπιστημίου σε σχολές και διοικητικές υπηρεσίες, συμβάλλοντας έτσι, αφενός στην διευκόλυνση της παραγωγής επιστημονικού έργου και αφετέρου στην πολιτιστική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Περιφέρειας. Η διάρκεια υλοποίησης του έργου ορίζεται σε είκοσι οκτώ (28) έτη από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

2. *Υλοποίηση Φοιτητικών Εστιών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στη Βυτίνα και την Τρίπολη*

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου για το Ν. Αρκαδίας είναι 23,2 εκ. €. Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 30/1/2008 και βρίσκεται πλέον στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Σκοπός του έργου είναι να καλύψει τις ανάγκες

στέγασης των φοιτητών του Πανεπιστημίου, με δεδομένο ότι οι υποδομές των πόλεων της Περιφέρειας δεν επαρκούν για την στέγασή τους. Επιπλέον, παρέχεται στήριξη στους οικονομικά ασθενέστερους φοιτητές και εξοικονομούνται πόροι του δημοσίου από την επιδότηση ενοικίου των συγκεκριμένων φοιτητών.

Η Σύμπραξη αφορά στη μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, τεχνική διαχείριση, συντήρηση, ασφάλιση και εκμετάλλευση περιορισμένων εμπορικών χώρων των φοιτητικών εστιών για διάστημα είκοσι οκτώ (28) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

Στον τομέα της «Άμυνας», με μόλις το 3% του συνολικού προϋπολογισμού του νομού, εγκρίθηκε το έργο:

3. Υλοποίηση ενός (1) Οικήματος Στέγασης σε μονάδα της Πολεμικής Αεροπορίας (Τρίπολη)

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου που αντιστοιχεί στο Ν. Αρκαδίας είναι 2 εκ. € με αναθέτουσα αρχή το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (Υ.Ε.Α.). Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έχει πραγματοποιηθεί ήδη στις 30/1/2008 και βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης. Με το έργο θα επιτευχθεί η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και η κάλυψη των αναγκών στέγασης του στρατιωτικού προσωπικού, στρατηγικοί στόχοι και οι δύο του Υ.Ε.Α.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των ανωτέρω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας είκοσι πέντε (25) ετών μετά την κατασκευή.

1.1.2 ΝΟΜΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ

Στο Ν. Αργολίδας αντιστοιχούν δύο (2) εγκεκριμένα έργα συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού 27,6 εκ. € και αφορούν αποκλειστικά στον Τομέα Υλοποίησης Έργων «Παιδεία». Αναθέτουσα αρχή είναι το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, το οποίο και σκοπεύει, με τα συγκεκριμένα έργα, να καλύψει τις στεγαστικές του ανάγκες, σε

σχολές και διοικητικές υπηρεσίες, αλλά και τις ανάγκες στέγασης των φοιτητών του. Συγκεκριμένα, προβλέπονται τα έργα:

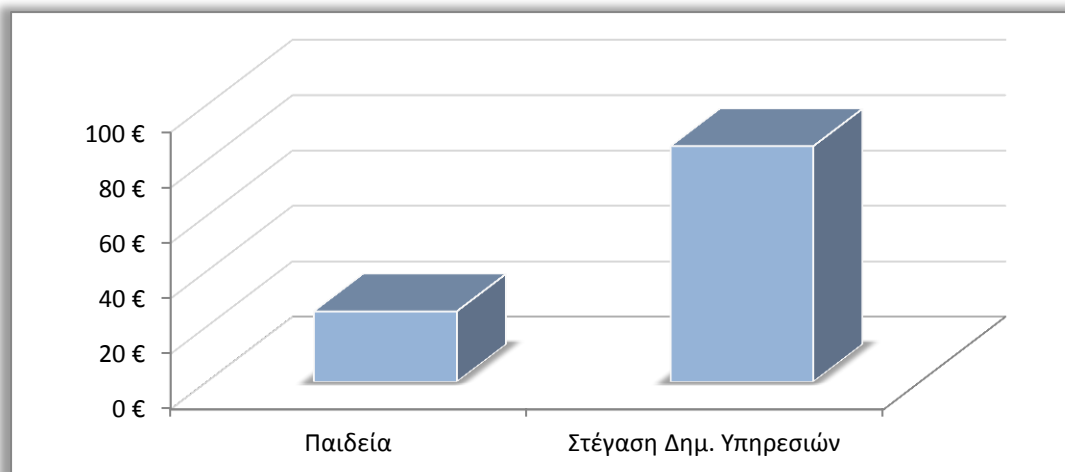
1. Κατασκευή και Συντήρηση της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στο Ναύπλιο, και
2. Υλοποίηση Φοιτητικών Εστιών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στην Αργολίδα

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για το πρώτο έργο είναι 18,2 εκ. €. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 6/9/2006 και βρίσκεται σε εξέλιξη ο διαγωνισμός για την επιλογή του ιδιωτικού φορέα. Για το δεύτερο έργο, στον Τομέα της «Παιδείας», ο ενδεικτικός προϋπολογισμός είναι 9,4 εκ. €. Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 30/1/2008 και βρίσκεται πλέον στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Τόσο για το πρώτο, όσο και για το δεύτερο έργο, η χρονική διάρκεια υλοποίησής τους ορίζεται σε είκοσι οκτώ (28) έτη από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

1.1.3 ΝΟΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Στο Νομό Κορινθίας έχουν εγκριθεί τέσσερα (4) έργα στους Τομείς «Παιδεία» και «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών». Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός τους στο νομό είναι 110,4 εκ. € και κατανέμεται ανά Τομέα σύμφωνα με το ακόλουθο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 13: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Κορινθίας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Με εγκεκριμένα έργα άνω των 25 εκ. € στον Τομέα της «Παιδείας», προβλέπεται να υλοποιηθούν δύο (2) έργα με αναθέτουσα αρχή το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου:

1. Κατασκευή και Συντήρηση της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στην Κόρινθο

Για το έργο αυτό στον Ν. Κορινθίας αντιστοιχούν 16 εκ. € από το σύνολο του εγκεκριμένου προϋπολογισμού του. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έχει πραγματοποιηθεί ήδη στις 6/9/2006 και βρίσκεται σε εξέλιξη ο διαγωνισμός για την επιλογή ιδιωτικού φορέα της σύμπραξης. Το έργο σκοπεύει να καλύψει στεγαστικές ανάγκες του Πανεπιστημίου σε σχολές και διοικητικές υπηρεσίες, συμβάλλοντας έτσι αφενός στη διευκόλυνση της παραγωγής επιστημονικού έργου του φορέα, αφετέρου στην πολιτιστική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Περιφέρειας.

Η διάρκεια υλοποίησής του ορίζεται σε είκοσι οκτώ (28) έτη από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με την περίοδο λειτουργίας να είναι τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

2. Υλοποίηση Φοιτητικών Εστιών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στην Κόρινθο

Για το δεύτερο έργο στον τομέα της «Παιδείας» ο ενδεικτικός προϋπολογισμός που αντιστοιχεί στο Ν. Κορινθίας είναι 9,4 εκ. €. Το έργο βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων, κατόπιν της έγκρισης από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 30/1/2008. Σκοπός του έργου είναι να καλύψει τις ανάγκες στέγασης των φοιτητών του Πανεπιστημίου, με δεδομένο ότι οι υποδομές των πόλεων της Περιφέρειας για στέγαση των φοιτητών (όπως προαναφέρθηκε) είναι περιορισμένες.

Η ανάδοχος σύμπραξη προβλέπεται να αναλάβει τη μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, τεχνική διαχείριση, συντήρηση, ασφάλιση και εκμετάλλευση των περιορισμένων εμπορικών χώρων των φοιτητικών εστιών του Πανεπιστημίου για διάστημα είκοσι οκτώ (28) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης και με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

Περνώντας στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» παρατηρούμε ότι αυτός καλύπτει το 77% περίπου του συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού για το Ν. Κορινθίας. Τα έργα που προβλέπονται είναι τα εξής:

3. Υλοποίηση Κτιρίου Διοικητηρίου για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κορίνθου

Πρόκειται για έργο με συνολική ενδεικτική δαπάνη στο νομό 19 εκ. €. Η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. ενέκρινε το έργο την 1/3/2007 με αναθέτουσα αρχή τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κορίνθου. Ο διαγωνισμός για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης βρίσκεται σε εξέλιξη στο στάδιο της υποβολής προσφορών από τους υποψηφίους.

Η υλοποίηση του έργου πιστεύεται ότι θα επιτύχει πολλούς από τους στρατηγικούς στόχους της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κορίνθου για την επίλυση του στεγαστικού προβλήματος των υπηρεσιών της. Το νέο κτίριο θα στεγάσει όλο το προσωπικό της, εκτός της πόλης, επιτυγχάνοντας αφενός αποσυμφόρηση του κέντρου και αποδέσμευση από τα μισθωμένα κτίρια, αφετέρου ικανοποιώντας όλες οι απαιτούμενες προδιαγραφές κατασκευής και λειτουργίας. Επιπλέον, πιστεύεται ότι θα επιτευχθεί καλύτερη διαχείριση και συντήρηση των υποδομών, καθώς θα τεθούν στην Ανάδοχο σύμπραξη υψηλές προδιαγραφές συντήρησης και λειτουργίας.

Η διάρκεια υλοποίησης του έργου που περιλαμβάνει την μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των κτιριακών υποδομών είναι είκοσι έξι (26) έτη, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι τέσσερα (24) έτη μετά την κατασκευή.

4. Κατασκευή και Συντήρηση ενός (1) Καταστήματος Κράτησης στην Κόρινθο

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του ανωτέρω έργου για το Νομό είναι 66 εκ. €. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 6/9/2006 και βρίσκεται σε εξέλιξη ο διαγωνισμός για την επιλογή του ιδιωτικού φορέα της σύμπραξης. Με την κατασκευή του νέου καταστήματος κράτησης επιτυγχάνονται οι στόχοι του Υπουργείου Δικαιοσύνης για αποσυμφόρηση ή και σταδιακή κατάργηση των ήδη υπαρχόντων καταστημάτων σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Το έργο που περιλαμβάνει την μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή και συντήρηση του καταστήματος κράτησης, καθώς και την εκμετάλλευση των εμπορικών του χώρων και των χώρων στάθμευσης έχει διάρκεια είκοσι επτά (27) έτη, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25).

1.1.4 ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Ο Ν. Λακωνίας έχει εγκεκριμένα δύο (2) έργα συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού 19,2 εκ. € μόνο στον Τομέα της «Παιδείας». Αναθέτουσα αρχή για τα έργα αυτά είναι το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Συγκεκριμένα προβλέπονται:

1. *Κατασκευή και Συντήρηση του Τμήματος Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στη Σπάρτη, και η*
2. *Υλοποίηση Φοιτητικών Εστιών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στη Σπάρτη*

Το πρώτο έργο έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 9,8 εκ. €. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 6/9/2006 και πλέον βρίσκεται σε εξέλιξη ο διαγωνισμός για την επιλογή του ιδιωτικού φορέα της σύμπραξης. Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του δεύτερου έργου είναι 9,4 εκ. €. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έχει πραγματοποιηθεί στις 30/1/2008 και βρίσκεται και αυτό στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή του ιδιωτικού φορέα.

Η χρονική διάρκεια υλοποίησης και των δύο (2) έργων ορίζεται σε είκοσι οκτώ (28) έτη από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

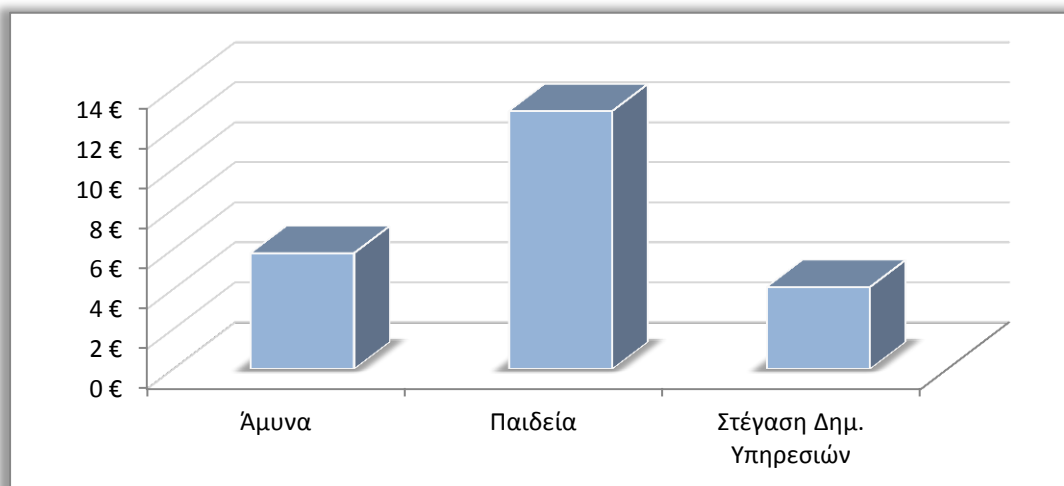

1.1.5 ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Κλείνουμε την παρουσίαση των εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. της Περιφέρειας Πελοποννήσου με τον Ν. Μεσσηνίας που παρουσιάζει τέσσερα (4) έργα στους Τομείς «Παιδεία», «Άμυνα» και «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» (Γράφημα 14) συνολικού προϋπολογισμού ύψους 22,8 εκ. €.

ΓΡΑΦΗΜΑ 14: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Μεσσηνίας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Τα έργα του Τομέα «Παιδεία» αποτελούν το 57% περίπου του συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού του Νομού με αναθέτουσα αρχή το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Το πρώτο έργο του Τομέα «Παιδεία» αφορά στην:

1. *Κατασκευή και Συντήρηση Κτιρίου Αμφιθεάτρων - Σεμιναρίων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου (Καλαμάτα)*

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στην Καλαμάτα είναι 3,5 εκ. €. Η ημερομηνία έγκρισης του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. είναι η 6/9/2009 με το διαγωνισμό να βρίσκεται σήμερα σε φάση υποβολής προσφορών από τους υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς. Με την υλοποίηση του έργου θα καλυφθούν οι (προαναφερθείσες) στεγαστικές ανάγκες του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση και ασφάλιση του νέου κτιρίου θα έχει διάρκεια είκοσι οκτώ (28) έτη, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

Το δεύτερο έργο του Τομέα «Παιδεία» αφορά στην:

2. *Υλοποίηση Φοιτητικών Εστιών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στην Καλαμάτα*

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου είναι 9,4 εκ. €. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έχει πραγματοποιηθεί ήδη στις 30/1/2008 και βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων.

Η ανάδοχος σύμπραξη θα αναλάβει τη μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, τεχνική διαχείριση, συντήρηση, ασφάλιση και εκμετάλλευση των περιορισμένων εμπορικών χώρων των φοιτητικών εστιών που θα προκύψουν για διάστημα είκοσι οκτώ (28) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

Ο Τομέας της «Άμυνας» καλύπτει το 25% περίπου του συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού και περιλαμβάνει την εκτέλεση του έργου:

3. Υλοποίηση δύο (2) Οικημάτων Στέγασης σε μονάδες της Πολεμικής Αεροπορίας στην Καλαμάτα

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου που αντιστοιχεί στο Νομό Μεσσηνίας είναι 5,8 εκ. € με αναθέτουσα αρχή το Υ.Ε.Α. Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 30/1/2008 και βρίσκεται σήμερα στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Με το έργο θα επιτευχθεί η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και η κάλυψη των αναγκών στέγασης του στρατιωτικού προσωπικού.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

Τέλος, ο Τομέας της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» αποτελεί το 18% περίπου του συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού για το νομό με αναθέτουσα αρχή την Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου (Κ.Ε.Δ.), η οποία και έχει αναλάβει το έργο:

4. Κατασκευή και Συντήρηση Κτιρίου Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Γαργαλιάνων

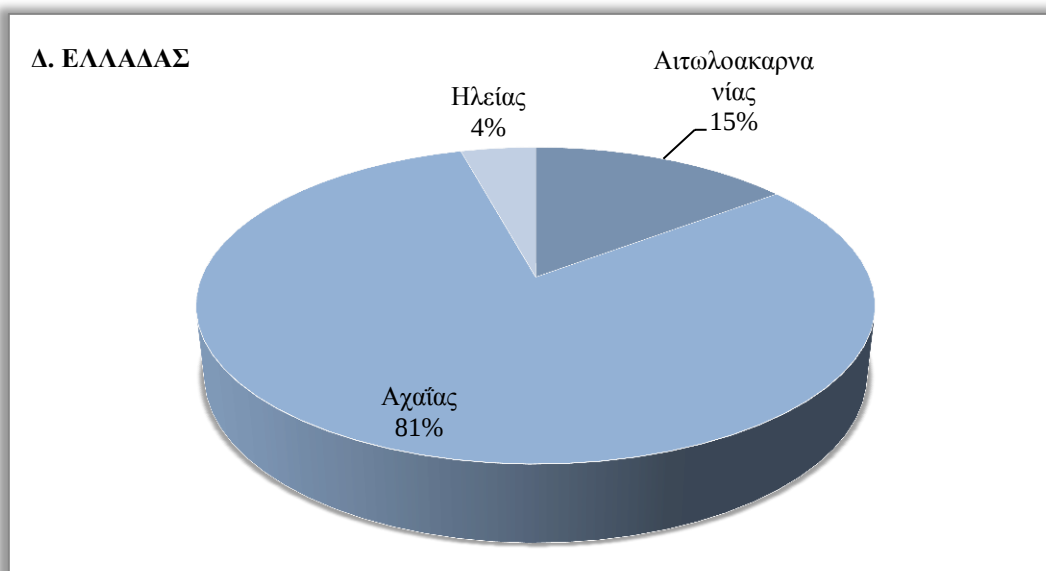
Ο ενδεικτικός του προϋπολογισμός είναι 4,1 εκ. €. Η έγκρισή του πραγματοποιήθηκε στις 5/6/2006 και βρίσκεται πλέον στην φάση της ανάθεσης της σύμβασης σύμπραξης. Το έργο εντάσσεται στο πλαίσιο των στρατηγικών στόχων του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης για την επίλυση του στεγαστικού προβλήματος του Πυροσβεστικού Σώματος σε μειωμένο χρονικό ορίζοντα. Παράλληλα οι υψηλές προδιαγραφές συντήρησης και λειτουργίας που θα τεθούν στην ανάδοχο σύμπραξη θα εξασφαλίσουν καλύτερη διαχείριση και συντήρηση των νέων υποδομών.

Η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και τεχνική διαχείριση της νέας κτιριακής υποδομής θα ολοκληρωθεί σε είκοσι πέντε (25) έτη, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

1.2 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Στην περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδος αντιστοιχούν εννέα (9) εγκεκριμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ., συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού ύψους 160,63 εκ. €. Όλοι οι νομοί της Περιφέρειας εμφανίζουν εγκεκριμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. με την συμμετοχή καθενός να δίνεται σχηματικά στο ακόλουθο Γράφημα.

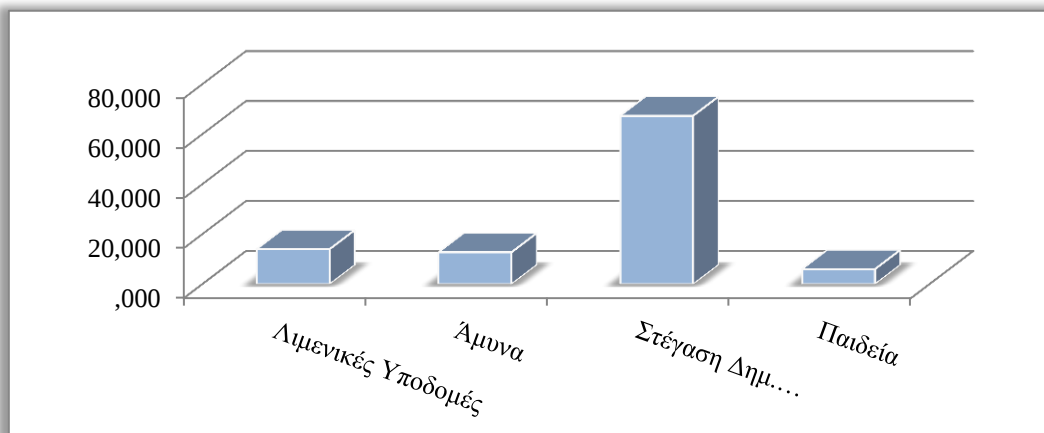
ΓΡΑΦΗΜΑ 15: Κατανομή ανά νομό (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Δ. Ελλάδος

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Ν. Αχαΐας εμφανίζει, μακράν των υπολοίπων, το μεγαλύτερο ποσοστό εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην Περιφέρεια, με ποσοστό της τάξεως του 81%. Πρόκειται για έργα που αφορούν κυρίως στην κάλυψη αναγκών «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών». Ακολουθεί ο Ν. Αιτωλοακαρνανίας με ποσοστό στο 15% περίπου, ενώ ο Ν. Ηλείας καταφέρνει να συγκεντρώσει μόλις το 4% του συνόλου των έργων. Η ανωτέρω εικόνα συνεπικουρείται και από το ακόλουθο Γράφημα που απεικονίζει την κατανομή των έργων ανά Τομέα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 16: Κατανομή ανά Τομέα (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Δ. Ελλάδας

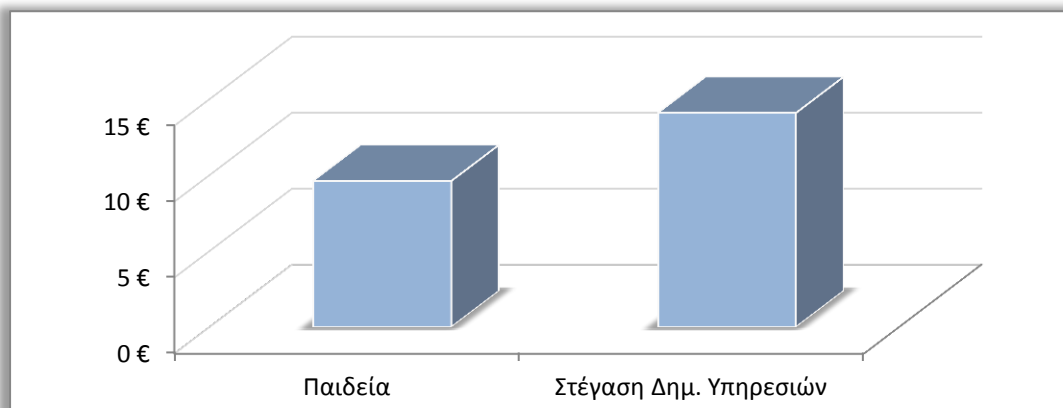
Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Πράγματι, ο σχεδιασμός της Περιφέρειας δείχνει ότι ο Τομέας «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» έρχεται με διαφορά πρώτος περιλαμβάνοντας έργα κυρίως στους Ν. Αχαΐας και Αιτωλοακαρνανίας. Στο Ν. Ηλείας δεν αντιστοιχεί έργο στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών». Οι υπόλοιποι τρεις Τομείς εμφανίζουν χαμηλά ποσοστά συμμετοχής και ιδιαίτερα ο Τομέας «Παιδεία». Ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. σε κάθε νομό της Περιφέρειας Δ. Ελλάδας.

1.2.1 ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Ο συνολικός ενδεικτικός προϋπολογισμός των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. για το Ν. Αιτωλοακαρνανίας ανέρχεται στα 23,68 εκ. € και αφορά στην υλοποίηση τριών (3) έργων στους Τομείς «Παιδεία» και «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών».

ΓΡΑΦΗΜΑ 17: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Αιτ/νίας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Παιδείας» καταλαμβάνει το 41% του συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με την υλοποίηση ενός (1) έργου με αναθέτουσα αρχή τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων (Ο.Σ.Κ.). Συγκεκριμένα, πρόκειται για το έργο:

1. Υλοποίηση τριών (3) νέων Σχολείων στους Δήμους Μεσολογγίου, Βόνιτσας και Ναυπάκτου

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 9,6 εκ. €. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007 με το διαγωνισμό να βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Η υλοποίηση των σχολικών κτιρίων στην περιοχή στοχεύει στην επίτευξη του στρατηγικού σχεδιασμού του Ο.Σ.Κ. για την εξάλειψη της διπλοβάρδιας, την αντικατάσταση μισθωμένων σχολείων με νέα δημόσια κτίρια και την αναβάθμιση των σχολικών μονάδων με βάση τα εκ των προτέρων οριζόμενα ποιοτικά κριτήρια.

Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι τα είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

Στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» έχουν σχεδιασθεί δύο (2) έργα Σ.Δ.Ι.Τ., συνολικού προϋπολογισμού άνω των 14 εκ. € (59% περίπου του συνολικού για τον νομό) με αναθέτουσα αρχή την Κ.Ε.Δ. Πρόκειται για τα έργα:

- 2. Κατασκευή και Συντήρηση της Αστυνομικής Διεύθυνσης Μεσολογγίου, και*
- 3. Κατασκευή και Συντήρηση του Αστυνομικού Τμήματος & Τμήματος Τροχαίας Ναυπάκτου*

Τα έργα έχουν ενδεικτικό προϋπολογισμό 3,93 εκ. € και 10,15 εκ. € αντίστοιχα. Ο διαγωνισμός για την ανάθεση των έργων σε ιδιωτικούς φορείς βρίσκεται στη φάση της υποβολής προσφορών με την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. να έχει δώσει ήδη έγκριση από την 1/3/2007.

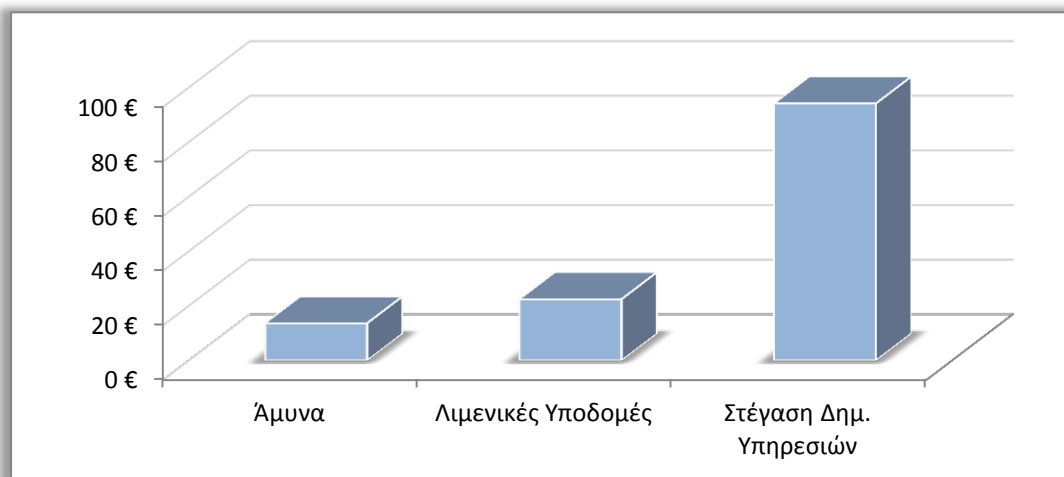
Σκοπός των έργων είναι να συμβάλλουν στην επίλυση του στεγαστικού προβλήματος της ΕΛ.ΑΣ., στην αναβάθμιση των εγκαταστάσεων της και στην αντικατάσταση των προβληματικών μισθωμένων κτιρίων με άλλα. Όλα τα ανωτέρω περιλαμβάνονται στους στρατηγικούς στόχους του Υπουργείου Δημοσίας Τάξης.

Η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και η ολοκληρωμένη τεχνική υποστήριξη των νέων κτιριακών υποδομών θα διαρκέσει είκοσι πέντε (25) έτη, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι τρία (23) έτη από την κατασκευή τους.

1.2.2 ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΪΑΣ

Στο Ν. Αχαΐας έχουν εγκριθεί πέντε (5) έργα Σ.Δ.Ι.Τ., συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού 130,15 εκ. €, στους Τομείς «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών», «Άμυνα» και «Λιμενικές Υποδομές». Η κατανομή των διαθέσιμων πόρων ανά Τομέα φαίνεται στο επόμενο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 18: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Αχαΐας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Όπως παρατηρούμε, ο τομέας της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» καλύπτει το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό (72%) με την υλοποίηση τριών (3) έργων. Το πρώτο από αυτά αφορά στην:

1. Κατασκευή και Συντήρηση Κτιρίου Διοικητηρίου για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας (Πάτρα)

Από τη συνολική δαπάνη του έργου στο νομό διατίθενται 30 εκ. €. Η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. ενέκρινε το έργο την 1/3/2007 με αναθέτουσα αρχή τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας. Ο διαγωνισμός για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης βρίσκεται σε εξέλιξη στο στάδιο της υποβολής προσφορών από τους υποψηφίους.

Η υλοποίηση του έργου θα επιτύχει πολλούς από τους στρατηγικούς στόχους της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αχαΐας για την επίλυση του στεγαστικού προβλήματος των υπηρεσιών της. Η διάρκεια υλοποίησης του έργου της μελέτης, χρηματοδότησης, κατασκευής, συντήρησης, τεχνικής διαχείρισης και ασφάλισης της κτιριακής υποδομής είναι είκοσι έξι (26) έτη, με περίοδο λειτουργίας είκοσι τεσσάρων (24) ετών μετά την κατασκευή.

Το δεύτερο έργο στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» αφορά στην:

2. Κατασκευή και Συντήρηση Κτιρίου Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Καλαβρύτων

Στο νομό διατίθενται 4,1 εκ. € για την υλοποίηση του ανωτέρω έργου, το οποίο εγκρίθηκε από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 5/6/2006. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της ανάθεσης σύμβασης σύμπραξης με αναθέτουσα αρχή την Κ.Ε.Δ. Το έργο εντάσσεται στο πλαίσιο των στρατηγικών στόχων του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (Υ.Δ.Τ.). Η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και τεχνική διαχείριση της νέας κτιριακής υποδομής θα ολοκληρωθεί σε είκοσι πέντε (25) έτη, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας είκοσι τριών (23) ετών μετά την κατασκευή.

Το τρίτο και τελευταίο έργο στον Τομέα «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» αφορά στην:

3. Κατασκευή και Συντήρηση Δικαστικού Μεγάρου Πάτρας

Ο προϋπολογισμός του εν λόγω έργου στο νομό είναι 60 εκ. €. Η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. το ενέκρινε στις 6/9/2006 και ο διαγωνισμός βρίσκεται πλέον στην φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Αναθέτουσα Αρχή είναι η Θέμις Κατασκευαστική Α.Ε. Η κατασκευή των νέων αυτών σύγχρονων εγκαταστάσεων θα γίνει βάσει διεθνών προδιαγραφών και εντάσσεται στο πλαίσιο του στρατηγικού σχεδιασμού του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την αναβάθμιση της ποιότητας απονομής της δικαιοσύνης. Το έργο θα έχει διάρκεια είκοσι επτά (27) έτη, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη από την κατασκευή.

Ο Τομέας «Λιμενικές Υποδομές» αποτελεί τον δεύτερο δυναμικότερο Τομέα απορροφώντας το 17% περίπου του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού του

νομού. Περιλαμβάνει ένα (1) έργο του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας (Υ.Ε.Ν.) που αφορά στην:

4. Εγκατάσταση και Λειτουργία Συστήματος Ασφαλείας στο Λιμένα της Πάτρας

Το έργο έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 22,45 εκ. € για το νομό και έχει εγκριθεί από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 1/3/2007. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Στόχος του έργου είναι η διασφάλιση συνθηκών ασφαλείας στις λιμενικές εγκαταστάσεις με τη λειτουργία συστημάτων ασφαλείας που να ανταποκρίνονται στις νέες απαιτήσεις της εθνικής νομοθεσίας και των νέων ευρωπαϊκών και διεθνών κανονισμών.

Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, εγκατάσταση και λειτουργία των συστημάτων ασφαλείας και η παροχή υπηρεσιών φύλαξης θα έχει διάρκεια δέκα (10) έτη, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, όπου τα οκτώ (8) έτη, από την έναρξη της λειτουργίας των συστημάτων ασφαλείας, είναι η λειτουργική διάρκεια.

Τέλος, ο Τομέας της «Άμυνας» αποτελεί το 11% του συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με την εκτέλεση ενός (1) έργου που αφορά στην:

5. Υλοποίηση τεσσάρων (4) Οικημάτων Στέγασης, δύο (2) Βρεφονηπιακών Σταθμών και δύο (2) Πολυχώρων Άθλησης σε μονάδες του Στρατού Ξηράς και της Πολεμικής Αεροπορίας (Άραξος και Ανδραβίδα)

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου που αντιστοιχεί στο Ν. Αχαΐας είναι 2 εκ. € με αναθέτουσα αρχή το Υ.Ε.Α. Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έχει πραγματοποιηθεί ήδη στις 30/1/2008 και βρίσκεται πλέον στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Με το έργο θα επιτευχθεί η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και η κάλυψη των αναγκών στέγασης του προσωπικού.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

1.2.3 ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ

Στο Ν. Ηλείας έχει εγκριθεί μόνο ένα (1) έργο Σ.Δ.Ι.Τ. στον Τομέα της «Άμυνας» ενδεικτικού προϋπολογισμού 6,8 εκ. €. Συγκεκριμένα, αφορά σε έργο του Υ.Ε.Α. για την:

1. *Υλοποίηση δύο (2) Οικημάτων Στέγασης, ενός (1) Βρεφονηπιακού Σταθμού και ενός (1) Πολυχώρου Άθλησης σε μονάδες της Πολεμικής Αεροπορίας στην Ανδραβίδα*

Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 30/1/2008 και το έργο βρίσκεται πλέον στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

1.3 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Στην περιφέρεια Κρήτης αντιστοιχούν τρία (3) εγκεκριμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. συνολικού προϋπολογισμού ύψους 72,7 εκ. €. Από το σύνολο των τεσσάρων (4) νομών της Περιφέρειας, μόνον οι Ν. Ηρακλείου και Χανίων εμφανίζουν έργα Σ.Δ.Ι.Τ., με προϋπολογισμό ο οποίος κατανέμεται σύμφωνα με το Γράφημα 19.

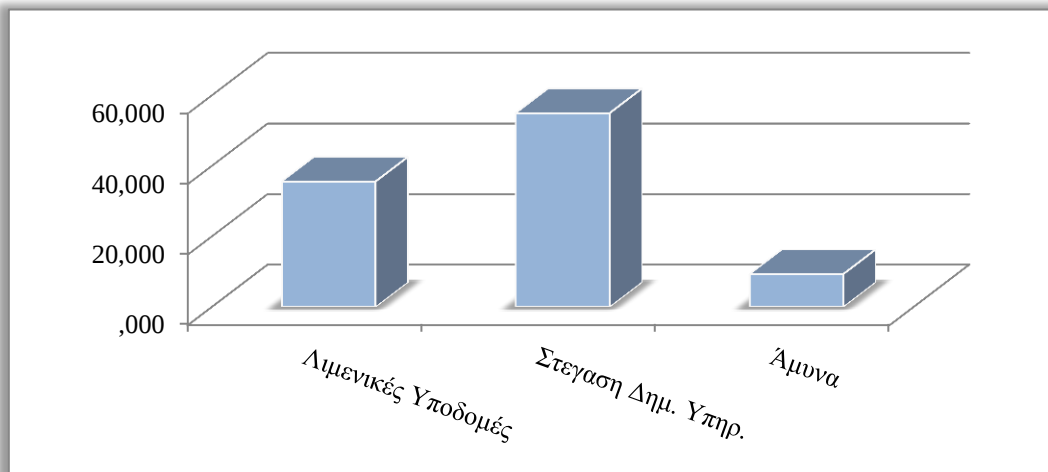
ΓΡΑΦΗΜΑ 19: Κατανομή ανά νομό (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Κρήτης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Ν. Ηρακλείου καλύπτει το 91% του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού της Περιφέρειας, με έργα κυρίως στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών». Ο Ν. Χανίων εμφανίζει ποσοστό της τάξεως του 9% μόλις. Στην περιφέρεια Κρήτης κάθε Τομέας περιλαμβάνει και από ένα έργο Σ.Δ.Ι.Τ., όπως φαίνεται εξάλλου και στο επόμενο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 20: Κατανομή ανά Τομέα (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Κρήτης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» εμφανίζει ύψος προϋπολογισμού που ξεπερνάει τα 55 εκ. €, συγκεντρώνοντας το 55% περίπου του συνόλου αυτού. Ακολουθούν οι «Λιμενικές Υποδομές» με 36% περίπου και προγραμματισμένα έργα στο Ν. Ηρακλείου και τέλος η «Άμυνα» που δεν ξεπερνάει τα 10 εκ. €.

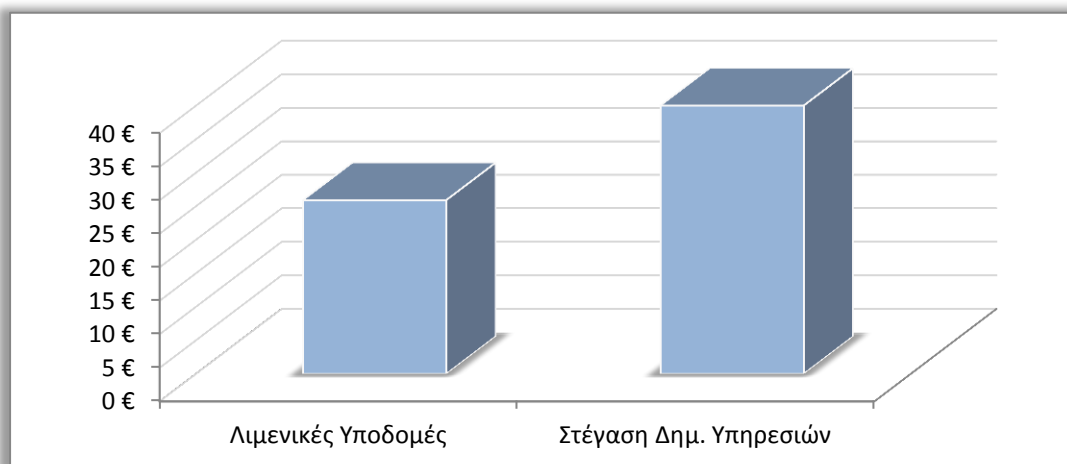
1.3.1 ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Ο συνολικός εγκεκριμένος ενδεικτικός προϋπολογισμός του Ν. Ηρακλείου για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. ανέρχεται σε 65,9 εκ. € για την υλοποίηση δύο (2) έργων στους Τομείς «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» και «Λιμενικές Υποδομές» (Γράφημα 21). Ο Τομέας «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» καλύπτει το 61% του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού του νομού με την υλοποίηση ενός (1) έργου. Πρόκειται για την:

1. Κατασκευή και Συντήρηση Δικαστικού Μεγάρου Ηρακλείου

Το έργο έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 40 εκ. €. Η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. το ενέκρινε στις 6/9/2006 με το διαγωνισμό να βρίσκεται πλέον στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης.

ΓΡΑΦΗΜΑ 21: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Ηρακλείου ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Με την υλοποίηση του έργου στοχεύεται η αναβάθμιση της ποιότητας απονομής της δικαιοσύνης, στο γενικότερο πλαίσιο σχεδιασμού του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Το έργο θα έχει διάρκεια είκοσι επτά (27) έτη, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη από την κατασκευή.

Το έργο του Τομέα «Λιμενικές Υποδομές» για το νομό καλύπτει το 39% περίπου του εγκεκριμένου συνολικού προϋπολογισμού και αφορά στην:

2. Εγκατάσταση και Λειτουργία Συστήματος Ασφαλείας στο Λιμένα Ηρακλείου

Με ενδεικτικό προϋπολογισμό 22,45 εκ. € για το νομό, το έργο έχει εγκριθεί από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 1/3/2007. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Η υλοποίηση του έργου αποτελεί άμεση προτεραιότητα του Υ.Ε.Ν. για την επίτευξη των προαναφερθέντων στρατηγικών του στόχων.

Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, εγκατάσταση και λειτουργία των συστημάτων ασφαλείας, καθώς και η παροχή υπηρεσιών φύλαξης έχει διάρκεια δέκα (10) έτη από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, όπου οκτώ (8) έτη, από την έναρξη της λειτουργίας των συστημάτων ασφαλείας, είναι η λειτουργική διάρκεια.

1.3.2 ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ

Ο Ν. Χανίων έχει μόνο ένα (1) εγκεκριμένο έργο Σ.Δ.Ι.Τ. στο Τομέα «Άμυνα» με ενδεικτικό προϋπολογισμό 6,8 εκ. €. Το έργο αφορά στην:

1. *Υλοποίηση ενός (1) Οικήματος Στέγασης, ενός (1) Βρεφονηπιακού Σταθμού και ενός (1) Πολυχώρου Άθλησης σε μονάδες της Πολεμικής Αεροπορίας (Σούδα)*

Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 30/1/2008 και βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης. Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με την περίοδο λειτουργίας να είναι τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

1.4 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου περιλαμβάνει την υλοποίηση ενός (1) μόνο έργου στο Ν. Δωδεκανήσου και ειδικότερα στον Τομέα Υλοποίησης Έργων «Άμυνα». Ο Ν. Κυκλάδων δεν εκπροσωπείται εφόσον δεν εμφανίζει προϋπολογισμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ.

1.4.1 ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

Το έργο αυτό έχει εγκεκριμένο ενδεικτικό προϋπολογισμό της τάξεως των 9 εκ. € και εντάσσεται στην γενικότερη στρατηγική του Υ.Ε.Α. για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και την κάλυψη των αναγκών στέγασης του προσωπικού.

1. *Υλοποίηση τεσσάρων (4) Οικήμάτων Στέγασης σε μονάδες του Στρατού Ξηράς σε Ρόδο και Κω*

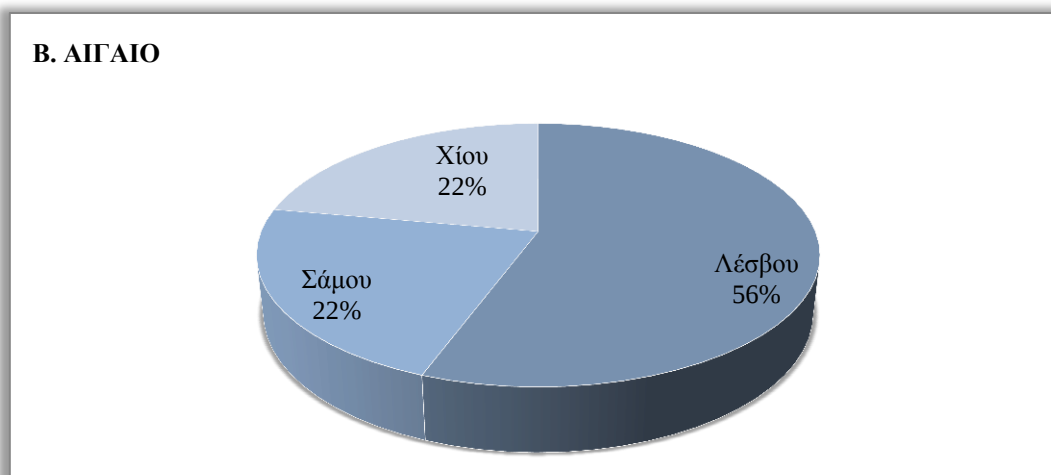
Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 30/1/2008 και το έργο πλέον βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

1.5 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Σε κάθε νομό της Περιφέρειας αντιστοιχεί μέρος⁴⁶ από ένα (1) εγκεκριμένο έργο Σ.Δ.Ι.Τ. που αφορά στην υλοποίηση εγκαταστάσεων για την κάλυψη των αναγκών του προσωπικού του στρατού ξηράς και της πολεμικής αεροπορίας. Οι ενέργειες αυτές εντάσσονται στον Τομέα «Άμυνα» με αναθέτουσα αρχή το Υ.Ε.Α.

Η Περιφέρεια κατανέμει τον ενδεικτικό προϋπολογισμό της για έργα Σ.Δ.Ι.Τ., ύψους 20,3 εκ. €, σε όλους τους νομούς σύμφωνα με το ακόλουθο Γράφημα 22, όπου παρατηρούμε ότι ο Ν. Λέσβου είναι αυτός που απορροφά το μεγαλύτερο μέρος του ενδεικτικού προϋπολογισμού με ποσοστό της τάξεως του 56% περίπου. Η έγκριση και των τριών (3) έργων πραγματοποιήθηκε από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 30/1/2008 και ο διαγωνισμός για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης βρίσκεται πλέον στη φάση της προετοιμασίας των τευχών.

ΓΡΑΦΗΜΑ 22: Κατανομή ανά νομό (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Β. Αιγαίου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Με την ολοκλήρωση των έργων, στους επιμέρους νομούς της Περιφέρειας, θα επιτευχθεί η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και η κάλυψη των αναγκών στέγασης του προσωπικού που αποτελεί έναν από τους στρατηγικούς στόχους του Υ.Ε.Α. Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή. Αναλυτικότερα σε κάθε νομό σχεδιάζεται να υλοποιηθούν τα εξής έργα:

⁴⁶ Για αυτόν ακριβώς τον λόγο δεν κρίθηκε σκόπιμη και περαιτέρω ανάλυση ανά νομό στην συγκεκριμένη Περιφέρεια.

1.5.1 ΝΟΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ

1. Υλοποίηση πέντε (5) Οικημάτων Στέγασης και ενός (1) Πολυχώρου Άθλησης σε μονάδες του Στρατού Ξηράς και της Πολεμικής Αεροπορίας σε Αήμνο και Λέσβο

Πρόκειται για έργο με ενδεικτικό προϋπολογισμό 11,3 εκ. € («Άμυνα»).

1.5.2 ΝΟΜΟΣ ΣΑΜΟΥ

1. Υλοποίηση δύο (2) Οικημάτων Στέγασης του Στρατού Ξηράς στην Σάμο

Έργο ενδεικτικού προϋπολογισμού 4,5 εκ. € («Άμυνα»).

1.5.3 ΝΟΜΟΣ ΧΙΟΥ

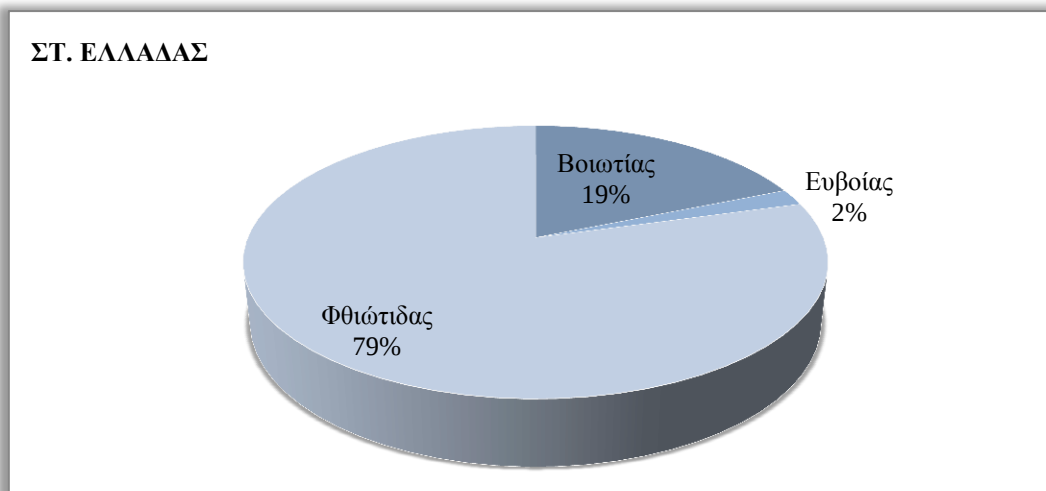
1. Υλοποίηση δύο (2) Οικημάτων Στέγασης του Στρατού Ξηράς στη Χίο

Έργο ενδεικτικού προϋπολογισμού 4,5 εκ. € και πάλι στην «Άμυνα».

1.6 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος αντιστοιχούν τέσσερα (4) εγκεκριμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ., συνολικού προϋπολογισμού ύψους 36,2 εκ. €. Από τους πέντε (5) συνολικά νομούς της Περιφέρειας, οι Ν. Ευρυτανίας και Φωκίδος δεν εμφανίζουν έργα.

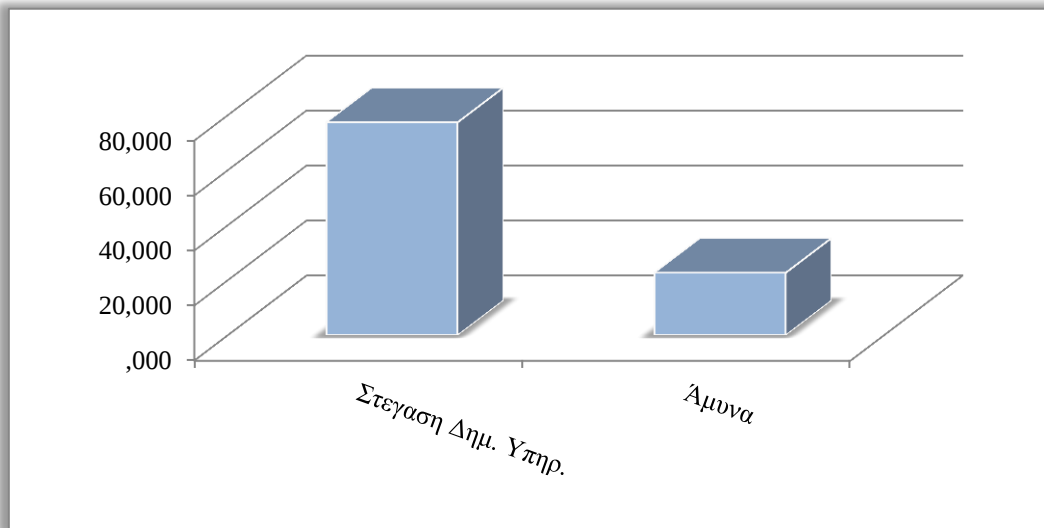
ΓΡΑΦΗΜΑ 23: Κατανομή ανά νομό (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Στ. Ελλάδας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Όπως παρατηρούμε, ο Ν. Φθιώτιδας είναι αυτός που καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος του ενδεικτικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού της Περιφέρειας για την κάλυψη των αναγκών στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών». Το έργο αυτό εξάλλου είναι και το μοναδικό στον Τομέα για την Περιφέρεια καταλαμβάνοντας, όπως φαίνεται στο επόμενο Γράφημα, πέραν του 77% του συνόλου.

ΓΡΑΦΗΜΑ 24: Κατανομή ανά Τομέα (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Στ. Ελλάδας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Αναλυτικότερα, στους τρεις (3) νομούς της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος που φιλοξενούν έργα Σ.Δ.Ι.Τ., εγκρίθηκαν τα ακόλουθα.

1.6.1 ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

Ο Ν. Βοιωτίας έχει εγκεκριμένο ενδεικτικό προϋπολογισμό 6,8 εκ. € για την υλοποίηση ενός (1) μόνο έργου Σ.Δ.Ι.Τ. στον Τομέα Υλοποίησης Έργων «Άμυνα». Το έργο εντάσσεται στην γενικότερη στρατηγική του Υ.Ε.Α. για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και την κάλυψη των αναγκών στέγασης του προσωπικού.

1. *Υλοποίηση δύο (2) Οικημάτων Στέγασης, ενός (1) Βρεφονηπιακού Σταθμού και ενός (1) Πολυχώρου Άθλησης σε μονάδες της Πολεμικής Αεροπορίας στην Τανάγρα*

Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έχει πραγματοποιηθεί ήδη στις 30/1/2008 και βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης.

1.6.2 ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Στην βάση των προαναφερθέντων στόχων του Υ.Ε.Α. και στον Ν. Ευβοίας έχει εγκριθεί από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., στις 30/1/2008, η υλοποίηση ενός (1) έργου στον Τομέα «Άμυνα» ενδεικτικού προϋπολογισμού 0,7 εκ. €. Συγκεκριμένα, πρόκειται για το έργο με τίτλο:

1. *Υλοποίηση ενός (1) Πολυχώρου Άθλησης σε μονάδα της Πολεμικής Αεροπορίας στη Σκύρο*

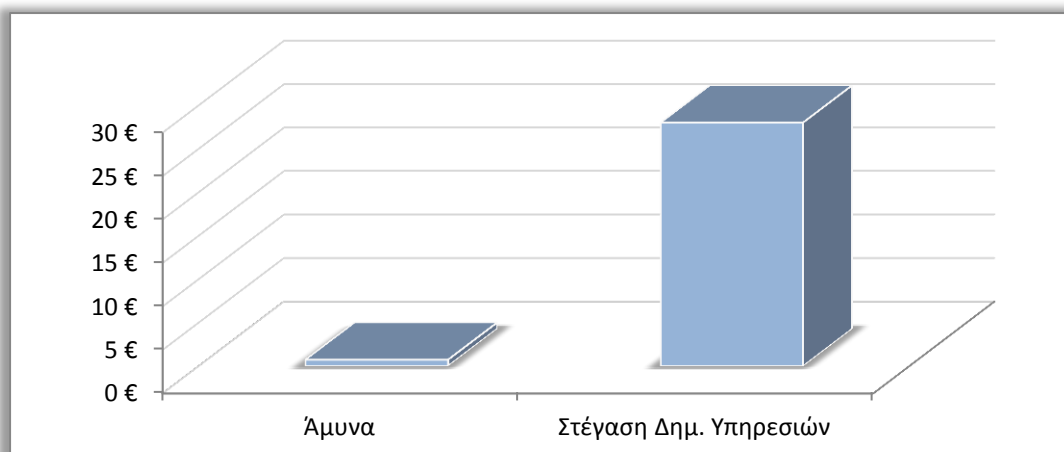
Το έργο βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων (όπως και για το έργο του Ν. Βοιωτίας) θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

1.6.3 ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ

Ο συνολικός εγκεκριμένος ενδεικτικός προϋπολογισμός του Ν. Φθιώτιδας για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. ανέρχεται σε 28,7 εκ. € για την υλοποίηση δύο (2) έργων στους Τομείς «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» και «Άμυνα». Η κατανομή του ύψους αυτών απεικονίζεται στο επόμενο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 25: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Φθιώτιδας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» καλύπτει το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό (98%) του εγκεκριμένου προϋπολογισμού του νομού με το έργο:

1. *Υλοποίηση Κτιρίου Διοικητηρίου για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Φθιώτιδας και την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας στη Λαμία*

Η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. το ενέκρινε την 1/3/2007 με αναθέτουσα αρχή τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Φθιώτιδας. Ο διαγωνισμός για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων βρίσκεται σε εξέλιξη στο στάδιο της υποβολής προσφορών από τους υποψηφίους. Η υλοποίηση του έργου θα επιτύχει πολλούς από τους στρατηγικούς στόχους της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας για την επίλυση του στεγαστικού προβλήματος, τόσο των υπηρεσιών της, όσο και των υπηρεσιών της Περιφέρειας. Το νέο κτίριο θα στεγάσει όλες τις Διευθύνσεις και Τμήματα και των δύο αυτοδιοικήσεων, επιτυγχάνοντας αποδέσμευση από τα μισθωμένα κτίρια. Παράλληλα θα ικανοποιεί όλες τις απαιτούμενες προδιαγραφές κατασκευής και λειτουργίας και θα επιτευχθεί καλύτερη διαχείριση και συντήρηση των υποδομών, καθώς θα τεθούν στην ανάδοχο σύμπραξη υψηλές προδιαγραφές συντήρησης και λειτουργίας.

Η διάρκεια υλοποίησης του έργου της μελέτης, χρηματοδότησης, κατασκευής, συντήρησης, τεχνικής διαχείρισης και ασφάλισης της κτιριακής υποδομής είναι είκοσι έξι (26) έτη με περίοδο λειτουργίας είκοσι τεσσάρων (24) ετών μετά την κατασκευή.

Το υπόλοιπο 2% του εγκεκριμένου ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού αφορά στον Τομέα «Άμυνα» για το έργο:

2. *Υλοποίηση ενός (1) Βρεφονηπιακού Σταθμού σε μονάδες του Στρατού Ξηράς στη Λαμία*

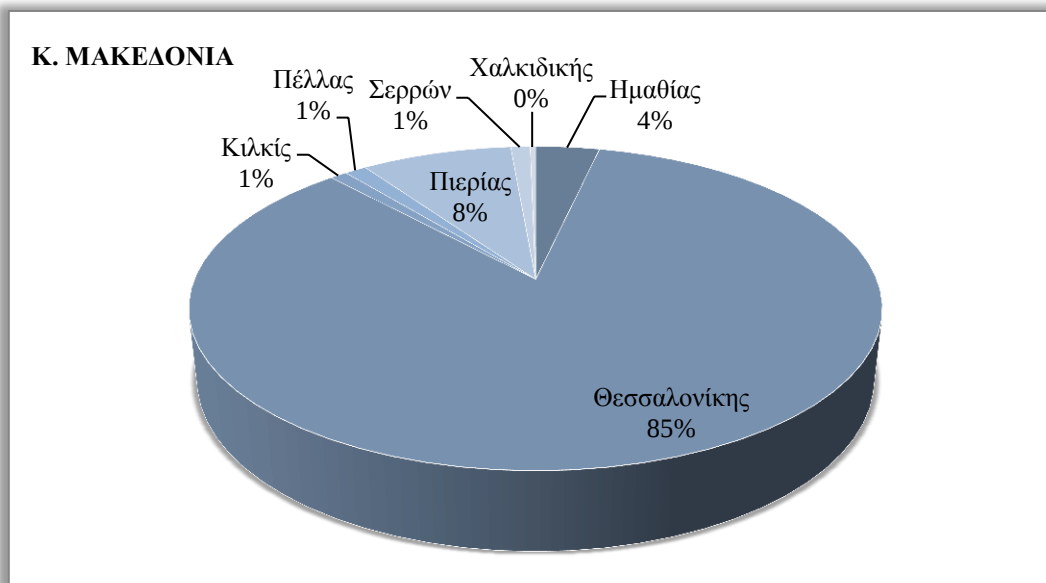
Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 30/1/2008 και βρίσκεται σήμερα στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Με το έργο εκπληρώνονται στρατηγικοί στόχοι του Υ.Ε.Α. Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

1.7 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας αντιστοιχούν είκοσι οκτώ (28) εγκεκριμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ., συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού ύψους 1.324,48 εκ. €. Όλοι οι νομοί της Περιφέρειας εμφανίζουν εγκεκριμένο προϋπολογισμό για έργα Σ.Δ.Ι.Τ., όπως φαίνεται εξάλλου και στο επόμενο Γράφημα που απεικονίζει τον χωρικό καταμερισμό τους.

Ο Ν. Θεσσαλονίκης καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος του ενδεικτικού προϋπολογισμού της Περιφέρειας, γεγονός που αποδίδεται κυρίως στον σχεδιασμό για την υλοποίηση δύο (2) μεγάλων έργων στον Τομέα της «Υγείας». Ακολουθούν οι Ν. Πιερίας και Ημαθίας (με 8% και 4% αντίστοιχα), ενώ όλοι οι υπόλοιποι νομοί εμφανίζουν ποσοστά συμμετοχής που δεν υπερβαίνουν το 1% του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού.

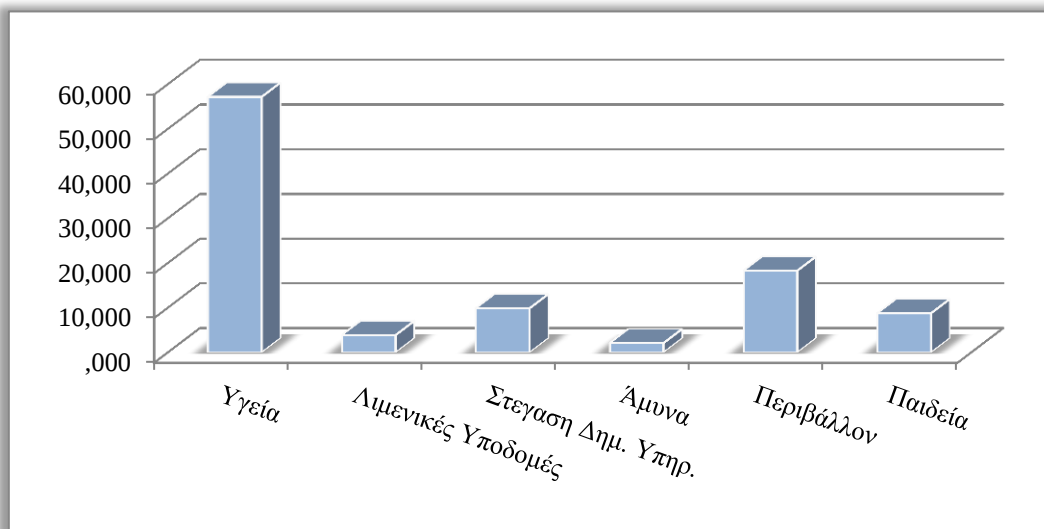
ΓΡΑΦΗΜΑ 26: Κατανομή ανά νομό (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Κ. Μακεδονίας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Υγείας» επίσης είναι αυτός που εμφανίζει, μακράν των υπολοίπων, το μεγαλύτερο ύψος εγκεκριμένων έργων. Η κατασκευή των δύο (2) νοσοκομείων στη Θεσσαλονίκη και ενός (1) ακόμα στο Ν. Πιερίας οδηγεί τον Τομέα της «Υγείας» στο να καλύπτει το 57% του συνολικού προϋπολογισμού της Περιφέρειας. Ακολουθούν οι Τομείς «Περιβάλλον» και λίγο χαμηλότερα η «Παιδεία» και η «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών».

ΓΡΑΦΗΜΑ 27: Κατανομή ανά Τομέα (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Κ. Μακεδονίας

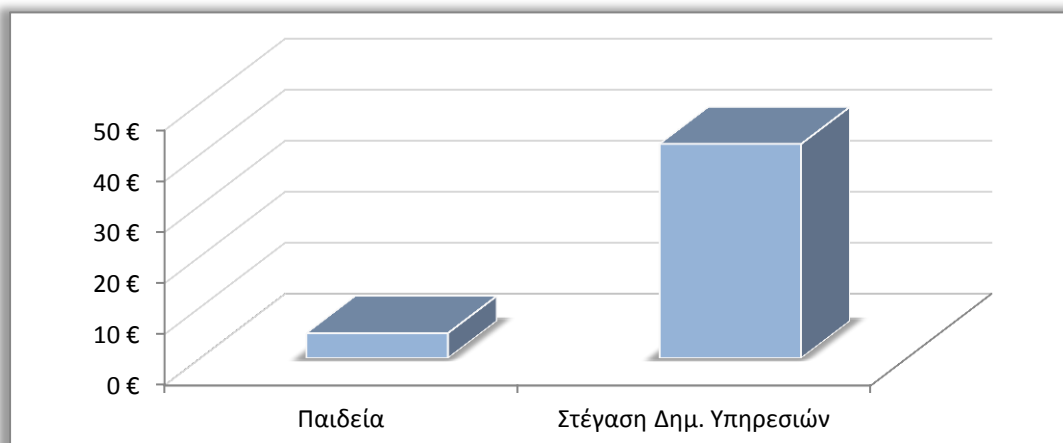
Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση των έργων ανά νομό.

1.7.1 ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ

Στο Ν. Ημαθίας έχουν εγκριθεί τέσσερα (4) έργα στους Τομείς «Παιδεία» και «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών», συνολικού προϋπολογισμού 46,81 εκ. €.

ΓΡΑΦΗΜΑ 28: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Ημαθίας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Όπως γίνεται εμφανές από το ανωτέρω Γράφημα, ο Τομέας «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» καλύπτει το μεγαλύτερο ποσοστό (90% περίπου) της συνολικής ενδεικτικής δαπάνης που έχει εγκριθεί για το νόμο. Περιλαμβάνει τρία (3) επιμέρους έργα με πρώτο την:

1. Υλοποίηση κτιρίου Διοικητηρίου για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ημαθίας

Το ανωτέρω έργο εγκρίθηκε από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 30/1/2008, με ενδεικτικό προϋπολογισμό 24 εκ. €. Αναθέτουσα αρχή είναι η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ημαθίας και ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την ανάθεση υπηρεσιών Συμβούλου. Η υλοποίηση του έργου θα επιτύχει πολλούς από τους στρατηγικού στόχους της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ημαθίας και της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, στόχους αντίστοιχους με αυτούς που έχουν προαναφερθεί για παρόμοια έργα σε άλλους νομούς (βλ. Ν. Φθιώτιδας).

Η διάρκεια υλοποίησης του έργου της μελέτης, χρηματοδότησης, κατασκευής, συντήρησης, τεχνικής διαχείρισης, ασφάλισης της κτιριακής υποδομής, καθώς και της εκμετάλλευσης των χώρων του κτιρίου της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ημαθίας στη Βέροια είναι είκοσι έξι (26) έτη από τη θέση σε ισχύ της Σύμβασης Σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι τέσσερα (24) έτη μετά την κατασκευή.

Το δεύτερο έργο στον Τομέα «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» αφορά στην:

2. Κατασκευή και Συντήρηση Κτιρίου Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Βέροιας

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την ολοκλήρωση του έργου στην περιοχή είναι 4,8 εκ. €. Η έγκρισή του πραγματοποιήθηκε στις 5/6/2006 και βρίσκεται στη φάση της ανάθεσης σύμβασης σύμπραξης με αναθέτουσα αρχή την Κ.Ε.Δ. Το έργο εντάσσεται στο πλαίσιο των στρατηγικών στόχων του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και τεχνική διαχείριση της νέας κτιριακής υποδομής θα ολοκληρωθεί σε είκοσι πέντε (25) έτη από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας είκοσι τριών (23) ετών μετά την κατασκευή.

Το τρίτο και τελευταίο έργο στον ίδιο Τομέα αφορά στην:

3. Κατασκευή και Συντήρηση της Αστυνομικής Διεύθυνσης Βέροιας

Ο διαγωνισμός για την ανάθεση των έργων σε ιδιωτικούς φορείς ενδεικτικού προϋπολογισμού 13,14 εκ. € βρίσκεται πλέον στη φάση της υποβολής προσφορών με την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. να έχει δώσει ήδη έγκριση από την 1/3/2007. Αναθέτουσα αρχή είναι η Κ.Ε.Δ.

Το έργο εξυπηρετεί στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων του Υπουργείου Δημοσίας Τάξης. Η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και η ολοκληρωμένη τεχνική υποστήριξη των νέων κτιριακών υποδομών θα διαρκέσει είκοσι πέντε (25) έτη, με περίοδο λειτουργίας είκοσι τριών (23) ετών από την κατασκευή τους.

Ο δεύτερος Τομέας που εμφανίζει εγκεκριμένα έργα στον Ν. Ημαθίας είναι η «Παιδεία» που αποσπά το 10% περίπου του συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού του Νομού. Στον Τομέα αυτό, με αναθέτουσα αρχή τον Ο.Σ.Κ., προβλέπεται η:

4. Υλοποίηση ενός (1) νέου Σχολείου στο Δήμο Βέροιας

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου είναι 4,87 εκ. €. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 6/9/2006, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της υποβολής προσφορών από τους υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς. Η υλοποίηση των σχολικών κτιρίων στην περιοχή στοχεύει στην επίτευξη του στρατηγικού σχεδιασμού του Ο.Σ.Κ. για την εξάλειψη της διπλοβάρδιας, την αντικατάσταση μισθωμένων σχολείων με νέα δημόσια κτίρια και την αναβάθμιση των σχολικών μονάδων με βάση συγκεκριμένα ποιοτικά κριτήρια.

Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

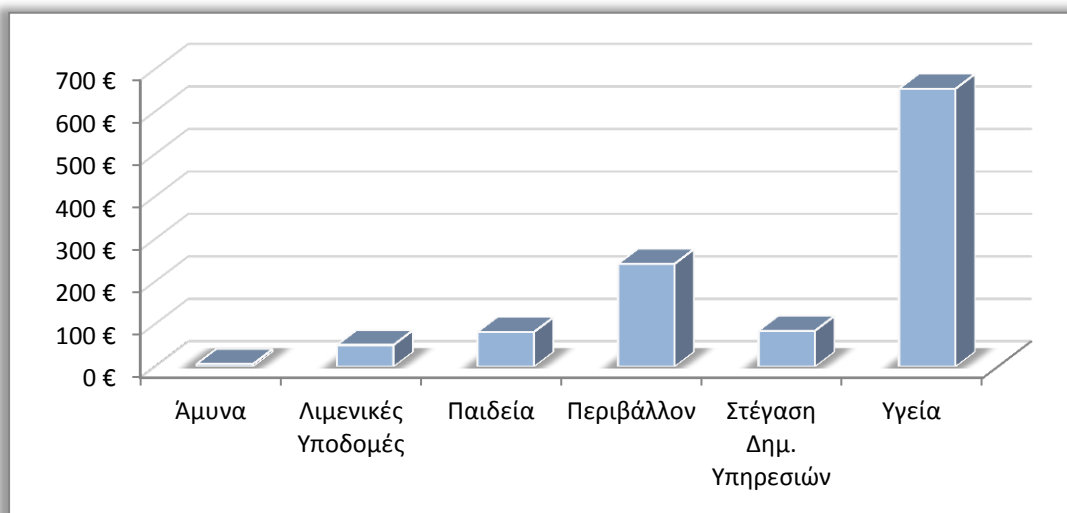
1.7.2 ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο Ν. Θεσσαλονίκης έχει εγκεκριμένο ενδεικτικό προϋπολογισμό 1.120,35 εκ. € για την υλοποίηση δώδεκα (12) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στους Τομείς Υλοποίησης Έργων «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών», «Παιδεία», «Άμυνα», «Περιβάλλον», «Υγεία» και «Λιμενικές Υποδομές».

Σχεδόν όλοι οι Τομείς Υλοποίησης Έργων εκπροσωπούνται στο Ν. Θεσσαλονίκης, με την κατανομή ανά Τομέα να δίνεται στο ακόλουθο Γράφημα 29.

ΓΡΑΦΗΜΑ 29: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Θεσσαλονίκης ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Υγείας» καλύπτει το 58% του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. του νομού με το σχεδιασμό δύο (2) έργων ύψους 654 εκ. €. Αναθέτουσα αρχή είναι η Δημόσια Επιχείρηση Ανέγερσης Νοσηλευτικών Μονάδων Α.Ε. (Δ.ΕΠ.Α.ΝΟ.Μ.) για την:

1. Υλοποίηση του νέου Παιδιατρικού Νοσοκομείου στο Δήμο Μίκρας

Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007, με ενδεικτικό προϋπολογισμό 324 εκ. €. Ο διαγωνισμός βρίσκεται σε εξέλιξη στο στάδιο της υποβολής των προσφορών από τους υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς της σύμπραξης. Η ανέγερση του Παιδιατρικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης εντάσσεται στο στρατηγικό σχεδιασμό του Υπουργείου Υγείας, δεδομένης της έλλειψης εξειδικευμένου νοσοκομείου παιδών στη Βόρεια Ελλάδα. Επίσης θα επιτευχθεί η καλύτερη διαχείριση και συντήρηση των υποδομών με βάση τις εκ των προτέρων καθορισμένες προδιαγραφές συντήρησης, διαθεσιμότητας και λειτουργίας.

Το δεύτερο έργο στον Τομέα της «Υγείας» αφορά στην:

2. Υλοποίηση του νέου Ογκολογικού Νοσοκομείου στο Δήμο Μίκρας

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου είναι 330 εκ. € και η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007. Η φάση του διαγωνισμού είναι στην προετοιμασία των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Η ανέγερση του νέου κτιρίου του Ογκολογικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης εντάσσεται στο στρατηγικό σχεδιασμό του Υπουργείου Υγείας. Το έργο θα συμβάλλει αποφασιστικά

στη βελτίωση της κάλυψης των ιατρικών και νοσηλευτικών αναγκών των ογκολογικών περιστατικών στη Θεσσαλονίκη και στη Βόρεια Ελλάδα γενικότερα.

Τόσο για το πρώτο, όσο και για το δεύτερο έργο στον Τομέα της «Υγείας», η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση (καθαριότητα, ιματισμός, διαχείριση απορριμμάτων και νοσοκομειακών αποβλήτων, σίτιση), ασφάλιση και φύλαξη του κτιρίου, καθώς και η παροχή του απαραίτητου ιατρικού και ξενοδοχειακού εξοπλισμού (συμπεριλαμβανομένης της αντικατάστασης και συντήρησής του) θα γίνει σε διάστημα (30) ετών, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι επτά (27) έτη από την έναρξη της λειτουργίας του Νοσοκομείου.

Ο Τομέας του «Περιβάλλοντος» αποτελεί τον δεύτερο δυναμικότερο Τομέα με 22% περίπου του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού του νομού. Στον Τομέα αυτόν προβλέπεται ένα (1) έργο και συγκεκριμένα η:

3. Υλοποίηση Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Απορριμμάτων (Ο.Σ.Δ.Α.) Νόμου Θεσσαλονίκης

Το έργο είναι ενδεικτικού προϋπολογισμού 242 εκ. €, με αναθέτουσα αρχή το Σύνδεσμο Ο.Τ.Α. Μείζονος Θεσσαλονίκης (Σ.Ο.Τ.Α.Μ.Θ.). Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 30/1/2008. Η υλοποίηση του ανωτέρω έργου εντάσσεται στο πλαίσιο των στρατηγικών στόχων του Σ.Ο.Τ.Α.Μ.Θ. και υπαγορεύεται από τις επιταγές της νομοθεσίας και την ανάγκη συμμόρφωσης με τους στόχους που τίθενται για την επεξεργασία του βίο-αποδομήσιμου κλάσματος των απορριμμάτων, και την αναγκαιότητα για οριστική παύση της λειτουργίας του Χ.Υ.Τ.Α. Ταγαράδων.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και λειτουργία των υποδομών του Ο.Σ.Δ.Α. στο Νομό Θεσσαλονίκης θα είναι για χρονικό διάστημα είκοσι εννέα (29) ετών, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη.

Ο Τομέας της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» αποτελεί το 8% περίπου του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού του νομού και αφορά στην υλοποίηση έξι (6) έργων. Τα τέσσερα (4) από αυτά εντάσσονται στη γενικότερη στρατηγική της ΕΛ.ΑΣ. για την επίλυση του στεγαστικού της προβλήματος και προβλέπουν την:

4. *Υλοποίηση του Αστυνομικού Τμήματος & Τμήματος Ασφαλείας Αναλήψεως & Τμήματος Αλλοδαπών Α. Θεσσαλονίκης, ενδεικτικού προϋπολογισμού 4,64 εκ. €,*
5. *Υλοποίηση του Αστυνομικού Τμήματος & Τμήματος Ασφαλείας Χαριλάου & του Τμήματος Δίωξης Ναρκωτικών Α. Θεσσαλονίκης, ενδεικτικού προϋπολογισμού 2,26 εκ. €,*
6. *Υλοποίηση του Αστυνομικού Τμήματος & Τμήματος Ασφαλείας Ευόσμου & Τμήματος Δίωξης Ναρκωτικών Δ. Θεσσαλονίκης, ενδεικτικού προϋπολογισμού 3,1 εκ. €, και*
7. *Υλοποίηση του Αστυνομικού Τμήματος & Τμήματος Ασφαλείας & Τμήματος Τουριστικής Αστυνομίας Π. Δημοκρατίας Θεσσαλονίκης, ενδεικτικού προϋπολογισμού 3,88 εκ. €*

Αναθέτουσα αρχή και για τα τέσσερα (4) αυτά έργα είναι η Κ.Ε.Δ. Ο διαγωνισμός για την ανάθεση των έργων σε ιδιωτικούς φορείς βρίσκεται στη φάση της υποβολής των προσφορών, με την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. να έχει δώσει ήδη έγκριση στις 1/3/2007. Η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και η ολοκληρωμένη τεχνική υποστήριξη των νέων κτιριακών υποδομών θα διαρκέσει είκοσι πέντε (25) έτη, με περίοδο λειτουργίας είκοσι τριών (23) ετών από την κατασκευή τους.

Στον ίδιο Τομέα και με αναθέτουσα αρχή πάλι την Κ.Ε.Δ. προβλέπεται και το έργο:

8. *Κατασκευή και Συντήρηση Κτιρίου Πυροσβεστικού Σταθμού Θεσσαλονίκης*

Ο ενδεικτικός του προϋπολογισμός είναι 4,8 εκ. € και η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 5/6/2006. Ο διαγωνισμός πλέον βρίσκεται στη φάση της ανάθεσης της σύμβασης σύμπραξης. Το έργο εντάσσεται στο πλαίσιο των στρατηγικών στόχων του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης για την επίλυση των στεγαστικών προβλημάτων του Πυροσβεστικού Σώματος.

Η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και τεχνική διαχείριση της νέας κτιριακής υποδομής θα ολοκληρωθεί σε είκοσι πέντε (25) έτη από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας είκοσι τριών (23) ετών μετά την κατασκευή.

Ο Τομέας της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» έχει ακόμα ένα έργο που αφορά στην:

9. Κατασκευή και Συντήρηση Καταστήματος Κράτησης Θεσσαλονίκης

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου για το νομό είναι 66 εκ. € με αναθέτουσα αρχή την Θέμις Κατασκευαστική Α.Ε. Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 6/9/2006, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη ο διαγωνισμός για την επιλογή του ιδιωτικού φορέα της σύμπραξης. Με την κατασκευή των νέων καταστημάτων κράτησης επιτυγχάνονται οι στόχοι του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την αποσυμφόρηση ή και σταδιακή κατάργηση των ήδη υπαρχόντων καταστημάτων σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Το έργο που περιλαμβάνει την μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή και συντήρηση ενός καταστήματος κράτησης, καθώς και την εκμετάλλευση των εμπορικών χώρων και των χώρων στάθμευσης έχει διάρκεια είκοσι επτά (27) έτη, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη από την κατασκευή.

Ο Τομέας της «Παιδείας» καλύπτει το 7% του εγκεκριμένου ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού και περιλαμβάνει ένα (1) μόνον έργο που αφορά στην:

10. Υλοποίηση είκοσι (20) νέων Σχολείων στο Νομό Θεσσαλονίκης

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 81,77 εκ. €. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 6/9/2006 με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της υποβολής προσφορών από τους υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς. Η υλοποίηση των σχολικών κτιρίων στην περιοχή στοχεύει στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων του Ο.Σ.Κ. Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

Ο Τομέας «Λιμενικές Υποδομές» αποσπά το 5% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με ένα (1) έργο Σ.Δ.Ι.Τ. που αφορά στην:

11. Εγκατάσταση και Λειτουργία Συστήματος Ασφαλείας στον Λιμένα Θεσσαλονίκης

Το έργο έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 51,3 εκ. € για το νομό και έχει εγκριθεί από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 1/3/2007. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης. Η υλοποίηση του έργου αποτελεί άμεση προτεραιότητα του Υ.Ε.Ν. Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, εγκατάσταση και λειτουργία των συστημάτων ασφαλείας και η παροχή υπηρεσιών φύλαξης έχει διάρκεια δέκα (10) έτη, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, όπου οκτώ (8) έτη από την έναρξη της λειτουργίας των συστημάτων ασφαλείας να είναι η λειτουργική διάρκεια.

Ο τελευταίος Τομέας Υλοποίησης Έργων του νομού είναι η «Άμυνα» με ένα (1) έργο, ενδεικτικού προϋπολογισμού 6,6 εκ. €. Το έργο αυτό αφορά στην:

12. Υλοποίηση δύο (2) Οικημάτων Στέγασης και ενός (1) Πολυχώρου Άθλησης σε μονάδες της Πολεμικής Αεροπορίας στη Μίκρα

Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 30/1/2008 και το έργο βρίσκεται πλέον στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Με το έργο επιτυγχάνονται (προαναφερθέντες) στρατηγικοί στόχοι του Υ.Ε.Α.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

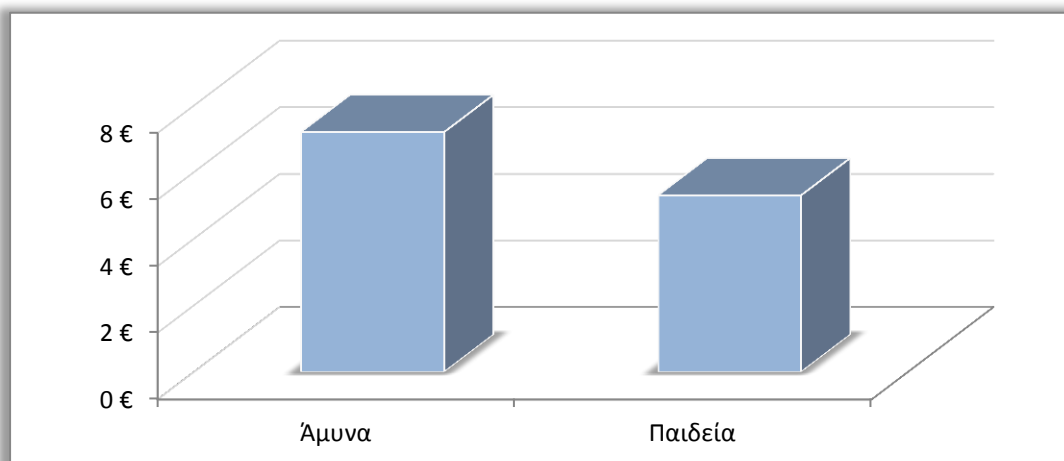

1.7.3 ΝΟΜΟΣ ΚΙΛΚΙΣ

Ο ενδεικτικός εγκεκριμένος προϋπολογισμός του Ν. Κιλκίς για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. είναι 12,5 εκ. € με την έγκριση τριών (3) έργων στους Τομείς «Άμυνα» και «Παιδεία». Η κατανομή του ύψους προϋπολογισμού ανά Τομέα φαίνεται στο ακόλουθο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 30: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Κιλκίς ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Όπως παρατηρούμε, η «Άμυνα» καλύπτει το 58% περίπου του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού του νομού με 7,2 εκ. € για την εκτέλεση δύο (2) έργων. Το πρώτο από αυτά αφορά στην:

1. *Υλοποίηση ενός (1) Βρεφονηπιακού Σταθμού σε μονάδα του Στρατού Ξηράς στο Κιλκίς*

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου που αντιστοιχεί στο Ν. Κιλκίς είναι 0,7 εκ. €, με την έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. να έχει πραγματοποιηθεί ήδη στις 30/1/2008. Το έργο πλέον βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

Το δεύτερο έργο στον Τομέα της «Άμυνας» αφορά στην:

2. *Εγκατάσταση συστημάτων ασφάλειας σε πέντε (5) θέσεις αποθήκευσης πυρομαχικών στο Νομό Κιλκίς*

Στο νομό αντιστοιχεί ενδεικτικός προϋπολογισμός 6,5 εκ. €. Η έγκριση του έργου έγινε στις 30/1/2008 από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., με το διαγωνισμό να βρίσκεται στη διαδικασία της αξιολόγησης των προσφορών για την ανάθεση υπηρεσιών συμβούλου. Η υλοποίηση του έργου εντάσσεται στο πλαίσιο των στόχων του Υ.Ε.Α. για τη

βελτίωση του επιπέδου ασφαλείας των κρίσιμων εγκαταστάσεων φύλαξης πυρομαχικών, την εξοικονόμηση προσωπικού και την αποδοτικότερη χρησιμοποίησή του σε άλλες δραστηριότητες. Σκοπός είναι η ικανοποίηση της πολιτικής για τη μείωση της θητείας των στρατεύσιμων, αλλά και για την σταδιακή μείωση του στρατεύματος. Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, κατασκευή, εγκατάσταση και συντήρηση των συστημάτων ασφαλείας θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα δέκα (10) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης.

Ο δεύτερος Τομέας στον εν λόγω νομό, η «Παιδεία», καλύπτει το 42% του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού και αφορά ένα (1) έργο με τίτλο:

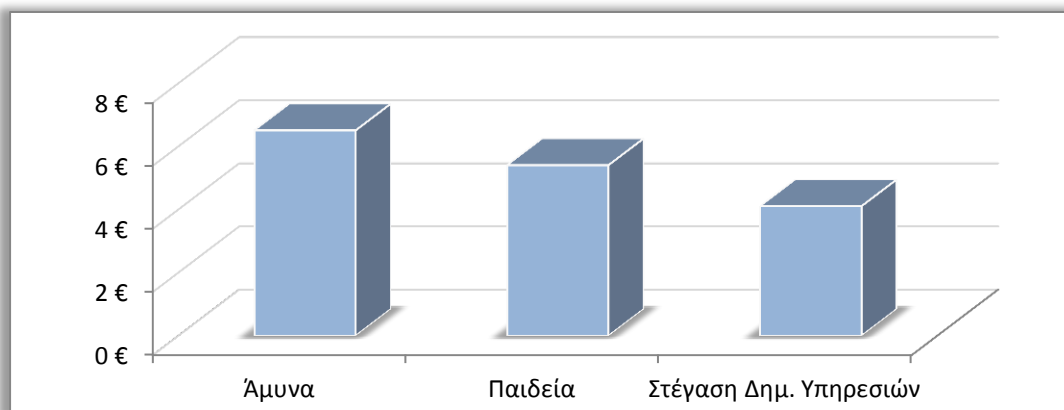
3. Υλοποίηση δύο (2) νέων Σχολείων στο Δήμο Κιλκίς

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 5,3 εκ. €. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 6/9/2006, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στην φάση της υποβολής προσφορών από τους υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς. Η υλοποίηση του έργου εντάσσεται στους στρατηγικούς στόχους του Ο.Σ.Κ. Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι τα είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

1.7.4 ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ

Στο Ν. Πέλλας αντιστοιχεί ενδεικτικός προϋπολογισμός 16 εκ. € για την υλοποίηση τριών έργων στους Τομείς «Στέγαση Δημ. Υπηρ.», «Παιδεία» και «Άμυνα».

ΓΡΑΦΗΜΑ 31: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Πέλλας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Άμυνας» αποτελεί το 41% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με ένα (1) έργο Σ.Δ.Ι.Τ. που αφορά στην:

1. *Εγκατάσταση συστημάτων ασφάλειας σε τρεις (3) θέσεις αποθήκευσης πυρομαχικών στο Δήμο Γιαννιτσών*

Για την υλοποίηση του έργου στο νομό διατίθεται ενδεικτική δαπάνη ποσού 6,5 εκ. €. Η έγκριση του έργου έγινε στις 30/1/2008 από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., με το διαγωνισμό να βρίσκεται στη διαδικασία της αξιολόγησης των προσφορών για την ανάθεση υπηρεσιών συμβούλου. Αναθέτουσα αρχή είναι το Υ.Ε.Α., το οποίο και επιδιώκει με το παρόν έργο την επίτευξη των στρατηγικών του στόχων. Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, κατασκευή, εγκατάσταση και συντήρηση των συστημάτων ασφαλείας θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα δέκα (10) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης.

Ο Τομέας της «Παιδείας» έχει το 34% του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού του νομού με ένα (1) έργο που αφορά στην:

2. *Υλοποίηση δύο (2) νέων Σχολείων στο Δήμο Γιαννιτσών*

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 5,4 εκ. €. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 6/9/2006, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στην φάση της υποβολής των προσφορών από τους υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς. Η υλοποίηση των σχολικών κτιρίων στην περιοχή στοχεύει στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων του Ο.Σ.Κ., που είναι και η αναθέτουσα αρχή.

Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι τα είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

Τέλος, το υπόλοιπο 26% του προϋπολογισμού του νομού διατίθεται στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» με την έγκριση ενός (1) έργου για την:

3. *Κατασκευή και Συντήρηση Κτιρίου Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Γιαννιτσών*

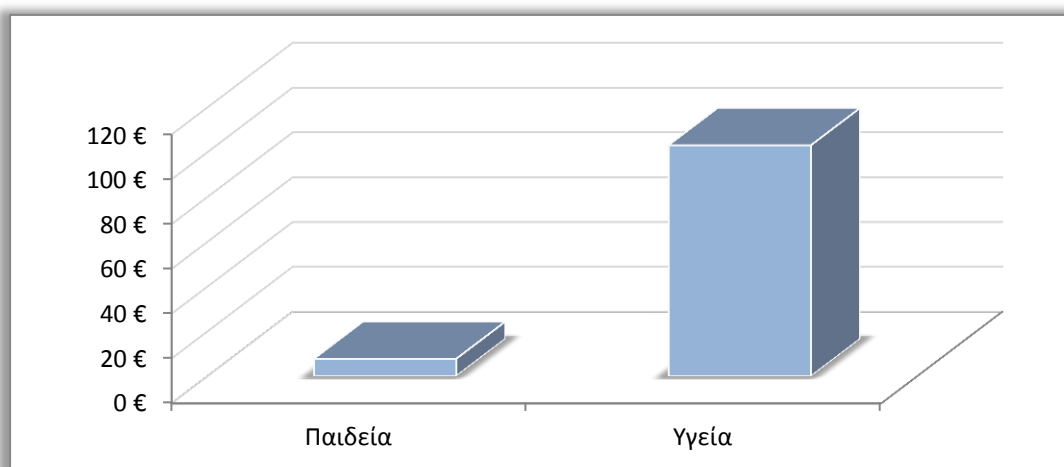
Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός είναι 4,1 εκ. € και η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 5/6/2006. Ο διαγωνισμός βρίσκεται πλέον στη φάση της ανάθεσης σύμβασης σύμπραξης. Αναθέτουσα αρχή του έργου είναι η Κ.Ε.Δ. Η

μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και τεχνική διαχείριση της νέας κτιριακής υποδομής θα ολοκληρωθεί σε είκοσι πέντε (25) έτη, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι τρία (23) έτη από την κατασκευή.

1.7.5 ΝΟΜΟΣ ΠΙΕΡΙΑΣ

Ο συνολικός ενδεικτικός προϋπολογισμός του Ν. Πιερίας για την υλοποίηση δύο (2) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στους Τομείς «Υγεία» και «Παιδεία» είναι 110,6 εκ. €.

ΓΡΑΦΗΜΑ 32: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Πιερίας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Υγείας» καλύπτει το μεγαλύτερο ποσοστό (93% περίπου) του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με το έργο:

1. *Υλοποίηση του Κέντρου Αποκατάστασης και Αποθεραπείας Βορείου Ελλάδας*

Το έργο έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 103 εκ. € και η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 2/8/2007. Αναθέτουσα αρχή είναι η Ανώνυμη Εταιρεία Μονάδων Υγείας Α.Ε. και ο διαγωνισμός βρίσκεται στην φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης.

Ο σχεδιασμός για την υλοποίηση του έργου εντάσσεται στο στρατηγικό σχεδιασμό του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης για την αναβάθμιση των δομών αποκατάστασης και αποθεραπείας στη χώρα μας, καλύπτοντας ένα μεγάλο κενό που υπάρχει στη Βόρεια Ελλάδα σε ότι αφορά στην παροχή υπηρεσιών αποκατάστασης και αποθεραπείας.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση, παροχή του απαραίτητου ιατρικού και ξενοδοχειακού εξοπλισμού (περιλαμβανομένης της αντικατάστασης και συντήρησής του), καθώς και η εμπορική εκμετάλλευση των περιορισμένων χώρων των κτιριακών εγκαταστάσεων που θα υλοποιηθούν, θα έχουν χρονική διάρκεια είκοσι πέντε (25) ετών, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι δύο (22) έτη από τη κατασκευή.

Στην «Παιδεία» αντιστοιχεί το υπόλοιπο 7% περίπου του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με το έργο:

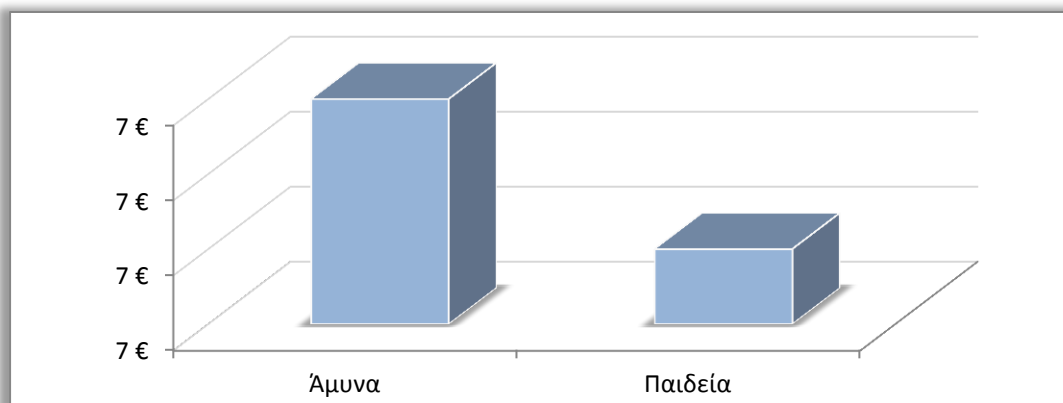
2. Υλοποίηση δύο (2) νέων Σχολείων στο Δήμο Κατερίνης

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 5,4 εκ. € και αναθέτουσα αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 6/9/2006 με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της υποβολής προσφορών από τους υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς της σύμπραξης. Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

1.7.6 ΝΟΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ

Στο Ν. Σερρών αντιστοιχούν 14,22 εκ. € για την υλοποίηση τριών (3) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. τα οποία σχεδόν ισοκατανέμονται στους Τομείς «Άμυνα» και «Παιδεία» σύμφωνα με το ακόλουθο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 33: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Σερρών ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Άμυνας» αποτελεί το 51% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με την έγκριση από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., στις 30/1/2008, δύο (2) έργων.

Το πρώτο έργο αφορά στην:

1. *Εγκατάσταση συστημάτων ασφάλειας σε πέντε (5) θέσεις αποθήκευσης πυρομαχικών στο Νομό Σερρών*

Για την υλοποίηση του έργου στο νομό διατίθεται ενδεικτική δαπάνη ποσού 6,5 εκ. € και ο διαγωνισμός βρίσκεται στην διαδικασία της αξιολόγησης των προσφορών για την ανάθεση υπηρεσιών συμβούλου. Η υλοποίηση του έργου εντάσσεται στο πλαίσιο των γενικότερων στόχων του Υ.Ε.Α. που έχουν προαναφερθεί. Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, κατασκευή, εγκατάσταση και συντήρηση των συστημάτων ασφαλείας θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα δέκα (10) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης.

Το δεύτερο έργο στον Τομέα της «Άμυνας» αφορά στην:

2. *Υλοποίηση ενός (1) Βρεφονηπιακού Σταθμού σε μονάδα του Στρατού Ξηράς στο Νομό Σερρών*

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου που αντιστοιχεί στο Ν. Σερρών είναι 0,7 εκ. € και ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης. Με το έργο θα επιτευχθεί η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και η κάλυψη των αναγκών στέγασης του προσωπικού.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

Η «Παιδεία» είναι ο δεύτερος Τομέας στον Νομό με ποσοστό συμμετοχής στο 49% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού για ένα (1) έργο που αφορά στην:

3. *Υλοποίηση τριών (3) νέων Σχολείων στους Δήμους Αλιστράτης, Σερρών και Κερκίνης*

Το έργο έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 7,02 εκ. € και έχει εγκριθεί από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 6/9/2006. Ο διαγωνισμός είναι σε εξέλιξη στη φάση της υποβολής των προσφορών από τους υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς. Αναθέτουσα αρχή του έργου είναι ο Ο.Σ.Κ.

Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

1.7.7 ΝΟΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Ο Ν. Χαλκιδικής, τέλος, έχει εγκεκριμένο μόνο ένα (1) έργο στον Τομέα της «Παιδείας» με ενδεικτικό προϋπολογισμό 4 εκ. €. Το έργο αυτό αφορά στην:

1. *Υλοποίηση ενός (1) νέου Σχολείου στο Δήμο Καλλικράτειας*

Το ανωτέρω έργο εγκρίθηκε στις 6/9/2006 από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., με τον διαγωνισμό να βρίσκεται στη φάση της υποβολής προσφορών από τους υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς. Αναθέτουσα Αρχή του έργου είναι και πάλι ο Ο.Σ.Κ., που στοχεύει στην επίτευξη των προαναφερθέντων στρατηγικών του στόχων.

Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

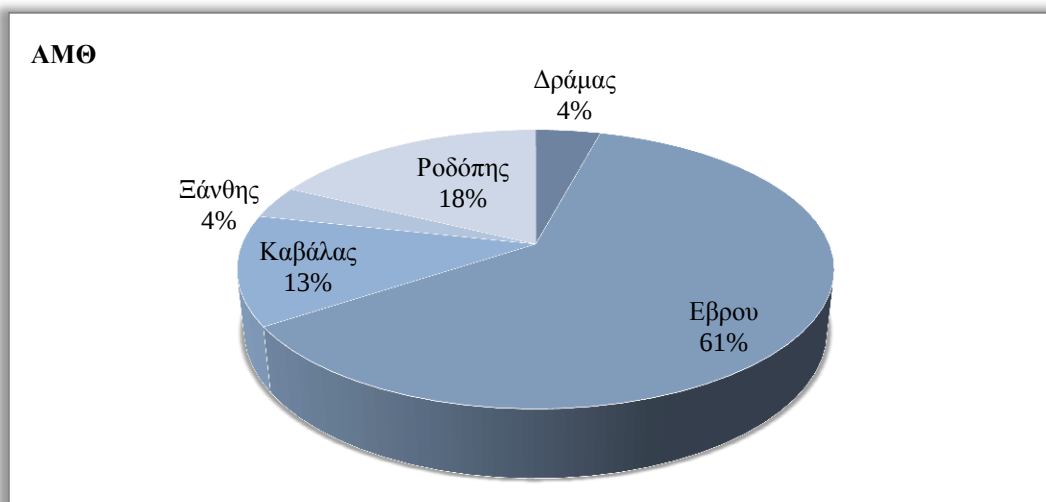

1.8 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ

Στην περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (Α.Μ.Θ.) αντιστοιχούν δέκα εννέα (19) εγκεκριμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού ύψους 202,67 εκ. €. Σχηματικά, ο καταμερισμός του συνολικού προϋπολογισμού των έργων αυτών στους νομούς της Περιφέρειας απεικονίζεται στο Γράφημα 34.

ΓΡΑΦΗΜΑ 34: Κατανομή ανά νομό (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Α.Μ.Θ.

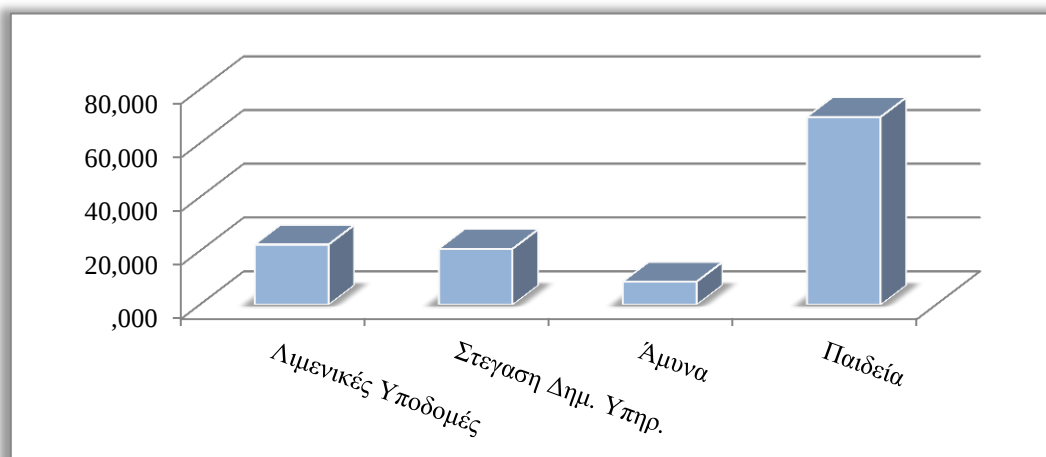

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Στην περιφέρεια Α.Μ.Θ. και οι πέντε (5) νομοί που την απαρτίζουν εμφανίζουν εγκεκριμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ., ωστόσο το 61% του προϋπολογισμού αυτών κατευθύνεται στο Ν. Έβρου και κυρίως για την κάλυψη αναγκών στους Τομείς της «Παιδείας» και της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών».

Ειδικότερα ο Τομέας «Παιδεία», όπως φαίνεται και στο επόμενο Γράφημα, αποσπά πέραν του 69% του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού της Περιφέρειας με την κάλυψη, τόσο των σχολικών στεγαστικών αναγκών, όσο και των αναγκών στέγασης των φοιτητών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (8 σχολικά κτίρια και 4 φοιτητικές εστίες που χωροθετούνται διάσπαρτα σε όλους σχεδόν τους νομούς).

ΓΡΑΦΗΜΑ 35: Κατανομή ανά Τομέα (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Α.Μ.Θ.

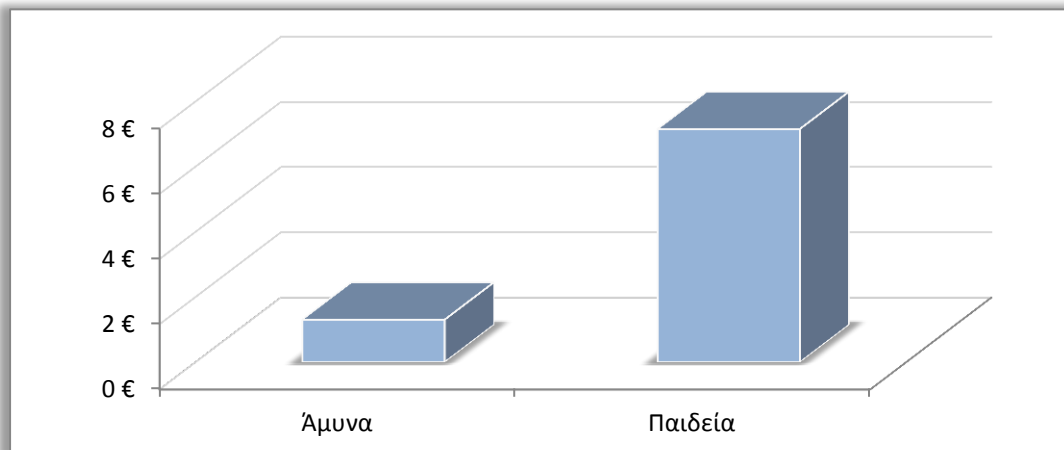
Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση των έργων ανά νομό.

1.8.1 ΝΟΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ

Ο Ν. Δράμας έχει εγκεκριμένο ενδεικτικό προϋπολογισμό 8,45 εκ. € για την υλοποίηση δύο (2) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στους Τομείς «Παιδεία» και «Άμυνα».

ΓΡΑΦΗΜΑ 36: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Δράμας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας «Παιδεία» καλύπτει 85% περίπου του ενδεικτικού προϋπολογισμού για το νομό με την εκτέλεση του έργου:

1. Υλοποίηση ενός (1) νέου Σχολείου στο Δήμο Δράμας

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του ανωτέρω έργου στο νομό είναι 7,15 εκ. €. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Αναθέτουσα αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ. Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

Το υπόλοιπο 15% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού αφορά στον Τομέα της «Άμυνας» με την έγκριση του έργου:

2. Εγκατάσταση συστημάτων ασφάλειας σε μία (1) θέση αποθήκευσης πυρομαχικών στο Νομό Δράμας

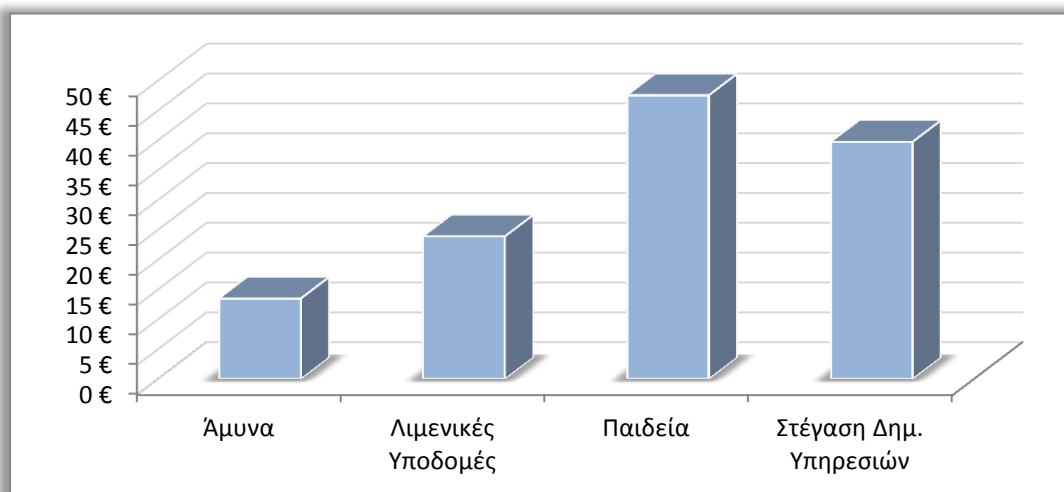
Για την υλοποίηση του έργου στο νομό διατίθεται ενδεικτική δαπάνη ποσού 1,3 εκ. €. Η έγκρισή του έγινε στις 30/1/2008 από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., με το διαγωνισμό να βρίσκεται στη διαδικασία της αξιολόγησης των προσφορών για την ανάθεση

υπηρεσιών συμβούλου. Αναθέτουσα αρχή είναι το Υ.Ε.Α. που εντάσσει το έργο στο πλαίσιο των στρατηγικών του στόχων. Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, κατασκευή, εγκατάσταση και συντήρηση των συστημάτων ασφαλείας θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα δέκα (10) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης.

1.8.2 ΝΟΜΟΣ ΈΒΡΟΥ

Στο Ν. Έβρου διατίθενται ενδεικτικός προϋπολογισμός 124,69 εκ. € για την υλοποίηση οκτώ (8) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στους Τομείς Υλοποίησης Έργων «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών», «Παιδεία», «Άμυνα» και «Λιμενικές Υποδομές». Η κατανομή του ενδεικτικού προϋπολογισμού ανά Τομέα απεικονίζεται στο επόμενο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 37: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Έβρου ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Στον Τομέα της «Παιδείας» αντιστοιχεί το μεγαλύτερο ποσοστό (38% περίπου) του ενδεικτικού προϋπολογισμού του Νομού για την εκτέλεση τριών (3) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Το πρώτο από αυτά αφορά στην:

1. Υλοποίηση τεσσάρων (4) νέων Σχολείων στο Δήμο Αλεξανδρούπολης

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 8,45 εκ. €. Το έργο εγκρίθηκε από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 1/3/2007, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Αναθέτουσα αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ. Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε

διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι τα είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

Τα άλλα δύο (2) έργα στον Τομέα της «Παιδείας» αφορούν στην:

2. *Υλοποίηση Φοιτητικών Εστιών και Εστιατορίου του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης στην Αλεξανδρούπολη, και*
3. *Υλοποίηση Φοιτητικών Εστιών και Εστιατορίου του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης στην Ορεστιάδα*

Τα ανωτέρω έργα εγκρίθηκαν από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 30/1/2008, με το διαγωνισμό να βρίσκεται στη φάση της υποβολής προσφορών από τους υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς της σύμπραξης. Αναθέτουσα αρχή είναι το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, με ενδεικτικό προϋπολογισμό 35,6 και 3,5 εκ. € αντίστοιχα. Τα έργα θα καλύψουν το έλλειμμα σε υποδομές στέγασης στην περιοχή και θα επιφέρουν εξοικονόμηση κόστους, αφενός στο Πανεπιστήμιο λόγω παύσης της χορήγησης επιδότησης ενοικίου στους φοιτητές, αφετέρου στις οικονομικά ασθενέστερες οικογένειες των φοιτητών.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση, ασφάλιση και εκμετάλλευση των περιορισμένων εμπορικών χώρων και στις δύο περιπτώσεις θα γίνει σε διάστημα είκοσι οκτώ (28) ετών, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη.

Ο Τομέας της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» αποτελεί το 32% του συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού και περιλαμβάνει την υλοποίηση τριών (3) έργων Σ.Δ.Ι.Τ.

Το πρώτο από αυτά αφορά στην:

4. *Υλοποίηση του κτιριακού συγκροτήματος Διοικητικού Πάρκου Αλεξανδρούπολης*

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 22 εκ. € με αναθέτουσα αρχή το Νομαρχιακό Διαμέρισμα Έβρου. Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 2/8/2007, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της υποβολής προσφορών από τους υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς.

Η υλοποίηση του έργου εντάσσεται στο πλαίσιο των στόχων του Νομαρχιακού Διαμερίσματος Έβρου για την επίλυση του στεγαστικού προβλήματος των υπηρεσιών του, με τη συγκέντρωση αυτών σε ένα χώρο και την αντικατάσταση των μισθωμένων κτιρίων. Θα επιτευχθεί επομένως μείωση λειτουργικού κόστους και καλύτερη διαχείριση και συντήρηση μέσα από τον καθορισμό υψηλών προδιαγραφών συντήρησης και λειτουργίας.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση, ασφάλιση και εμπορική εκμετάλλευση των περιορισμένων χώρων των νέων κτιριακών υποδομών θα έχει διάρκεια είκοσι έξι (26) έτη από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη.

Το δεύτερο έργο στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» αφορά στην:

5. *Κατασκευή και Συντήρηση Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Αλεξανδρούπολης*

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός είναι 4,8 εκ. € και η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 5/6/2006. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της ανάθεσης της σύμβασης σύμπραξης με αναθέτουσα αρχή την Κ.Ε.Δ. Το έργο εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο των προαναφερθέντων στρατηγικών στόχων του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και τεχνική διαχείριση της νέας κτιριακής υποδομής θα ολοκληρωθεί σε είκοσι πέντε (25) έτη από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας είκοσι τριών (23) ετών μετά την κατασκευή.

Το τρίτο έργο στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» αφορά στην:

6. *Κατασκευή και Συντήρηση της Αστυνομικής Διεύθυνσης Αλεξανδρούπολης*

Ο διαγωνισμός για την ανάθεση των έργων σε ιδιωτικούς φορείς ενδεικτικού προϋπολογισμού 12,94 εκ. € βρίσκεται στη φάση της υποβολής των προσφορών, με την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. να έχει δώσει ήδη έγκριση στις 1/3/2007. Αναθέτουσα αρχή είναι και πάλι η Κ.Ε.Δ. Η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και η ολοκληρωμένη τεχνική υποστήριξη των νέων κτιριακών υποδομών θα διαρκέσει είκοσι πέντε (25) έτη, με περίοδο λειτουργίας είκοσι τριών (23) ετών από την κατασκευή τους.

Ο Τομέας «Λιμενικές Υποδομές» καλύπτει το 19% του ενδεικτικού προϋπολογισμού για το νομό και αφορά στην υλοποίηση ενός (1) μόνο έργου:

7. Εγκατάσταση και Λειτουργία Συστήματος ασφαλείας στο λιμένα Αλεξανδρούπολης

Το έργο έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 23,9 εκ. € για το νομό και έχει εγκριθεί από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 1/3/2007. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων με αναθέτουσα αρχή το Υ.Ε.Ν. Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, εγκατάσταση και λειτουργία των συστημάτων ασφαλείας και η παροχή υπηρεσιών φύλαξης έχει διάρκεια δέκα (10) έτη, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, όπου οκτώ (8) έτη από την έναρξη της λειτουργίας των συστημάτων ασφαλείας να είναι η λειτουργική διάρκεια.

Τέλος, ο Τομέας της «Άμυνας» περιλαμβάνει την υλοποίηση ενός (1) έργου Σ.Δ.Ι.Τ. το οποίο καλύπτει το 11% του συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού και αφορά στην:

8. Υλοποίηση έξι (6) Οικημάτων Στέγασης σε μονάδες του Στρατού Ξηράς σε Αλεξανδρούπολη, Διδυμότειχο και Ορεστιάδα

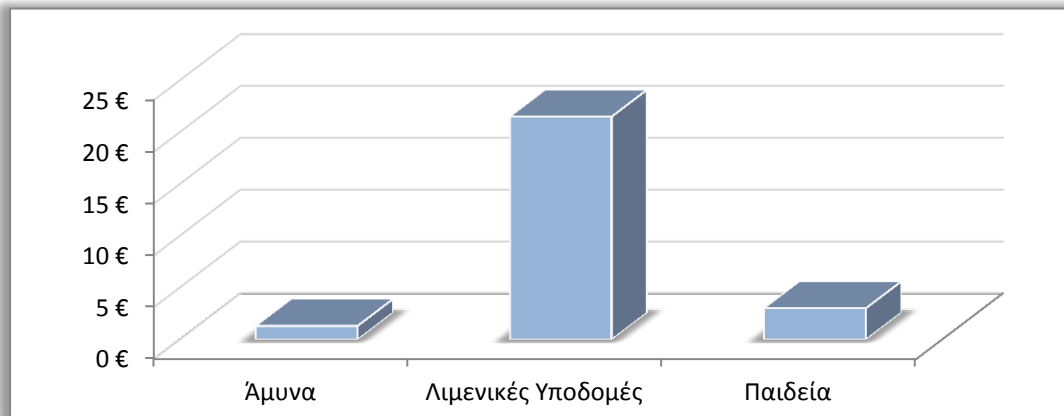
Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου που αντιστοιχεί στο Ν. Έβρου είναι 13,5 εκ. €. Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έχει πραγματοποιηθεί ήδη στις 30/1/2008 και βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Αναθέτουσα αρχή είναι το Υ.Ε.Α. που επιδιώκει την επίτευξη των στρατηγικών του στόχων.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

1.8.3 ΝΟΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

Στον Ν. Καβάλας έχουν σχεδιασθεί προς υλοποίηση τρία (3) έργα Σ.Δ.Ι.Τ., συνολικού προϋπολογισμού 25,8 εκ. €, τα οποία κατανέμονται στους Τομείς «Παιδεία», «Άμυνα» και «Λιμενικές Υποδομές» σύμφωνα με το επόμενο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 38: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Καβάλας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Όπως παρατηρούμε, ο Τομέας των «Λιμενικών Υποδομών» υπερέχει καλύπτοντας το 83% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. με ένα (1) και μόνο έργο που αφορά στην:

1. Εγκατάσταση και Λειτουργία Συστήματος ασφαλείας στο λιμένα Καβάλας

Το έργο έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 21,5 εκ. € για το νομό, έχει εγκριθεί από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 1/3/2007 και ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Αναθέτουσα αρχή είναι το Υ.Ε.Ν., το οποίο και στοχεύει να συνδράμει με το συγκεκριμένο έργο στην διασφάλιση των συνθηκών ασφαλείας στις λιμενικές εγκαταστάσεις, ως έχει προαναφερθεί.

Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, εγκατάσταση και λειτουργία των συστημάτων ασφαλείας και η παροχή υπηρεσιών φύλαξης έχει διάρκεια δέκα (10) έτη από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, όπου οκτώ (8) έτη, από την έναρξη της λειτουργίας των συστημάτων ασφαλείας, είναι η λειτουργική διάρκεια.

Η «Παιδεία» αποτελεί τον δεύτερο κατά σειρά Τομέα με 12% του ενδεικτικού προϋπολογισμού για το νομό με το έργο:

2. Υλοποίηση ενός (1) νέου Σχολείου στο Δήμο Ελευθέρων

Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της προετοιμασίας τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 3 εκ. € και αναθέτουσα αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ. Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

Τέλος, το 5% του προϋπολογισμού του νομού διατίθεται στον Τομέα της «Άμυνας» με το έργο:

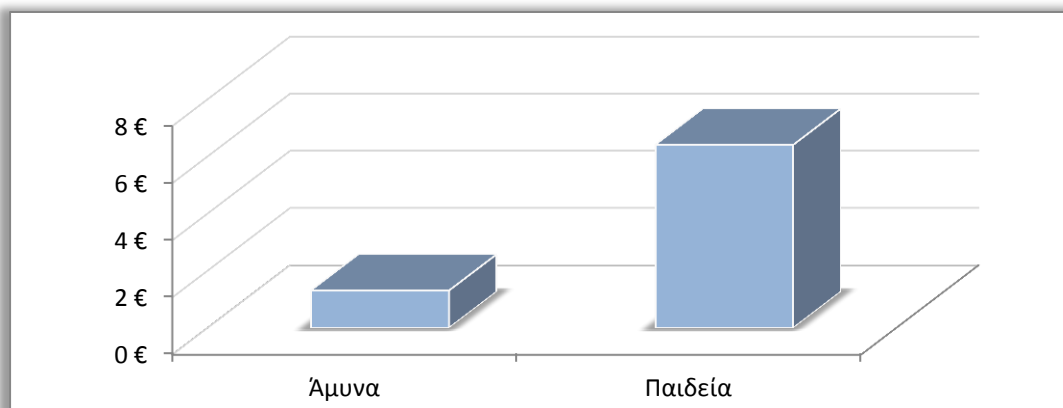
3. Εγκατάσταση συστημάτων ασφαλείας σε μία (1) θέση αποθήκευσης πυρομαχικών στο νομό Καβάλας

Για την υλοποίηση του έργου στο νομό διατίθεται ενδεικτική δαπάνη ποσού 1,3 εκ. €. Η έγκριση του έργου έγινε στις 30/1/2008 από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., με το διαγωνισμό να βρίσκεται στην διαδικασία της αξιολόγησης των προσφορών για την ανάθεση υπηρεσιών συμβούλου. Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, κατασκευή, εγκατάσταση και συντήρηση των συστημάτων ασφαλείας θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα δέκα (10) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης.

1.8.4 ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ

Ο Ν. Ξάνθης έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 7,7 εκ. € για την υλοποίηση τριών (3) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στους Τομείς «Παιδεία» και «Άμυνα».

ΓΡΑΦΗΜΑ 39: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Ξάνθης ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Παιδείας» καλύπτει το 83% περίπου του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με την υλοποίηση δύο (2) έργων Σ.Δ.Ι.Τ.

Το πρώτο από αυτά αφορά στην:

1. *Υλοποίηση ενός (1) νέου Σχολείου στο Δήμο Ξάνθης*

Το έργο εγκρίθηκε από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 1/3/2007, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης. Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 2 εκ. €. Αναθέτουσα αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ. Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) του νέου σχολείου θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

Το δεύτερο έργο στον Τομέα της «Παιδείας» αφορά στην:

2. *Υλοποίηση Φοιτητικών Εστιών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης στην Ξάνθη*

Το ανωτέρω έργο εγκρίθηκε από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 30/1/2008, με το διαγωνισμό να βρίσκεται στη φάση της υποβολής προσφορών από τους υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς. Αναθέτουσα αρχή είναι το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης με ενδεικτικό προϋπολογισμό 4,4 εκ. €. Το έργο θα καλύψει το έλλειμμα σε υποδομές στέγασης στην περιοχή, προσφέροντας όλα τα προαναφερθέντα πλεονεκτήματα από την υλοποίηση φοιτητικών εστιών.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση, ασφάλιση και εκμετάλλευση περιορισμένων εμπορικών χώρων θα γίνει σε διάστημα είκοσι οκτώ (28) ετών, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη.

Στον Τομέα της «Άμυνας» αντιστοιχεί το υπόλοιπο 17% του ενδεικτικού προϋπολογισμού για το νομό με την υλοποίηση του έργου:

3. *Εγκατάσταση συστημάτων ασφάλειας σε μία (1) θέση αποθήκευσης πυρομαχικών στην Ξάνθη*

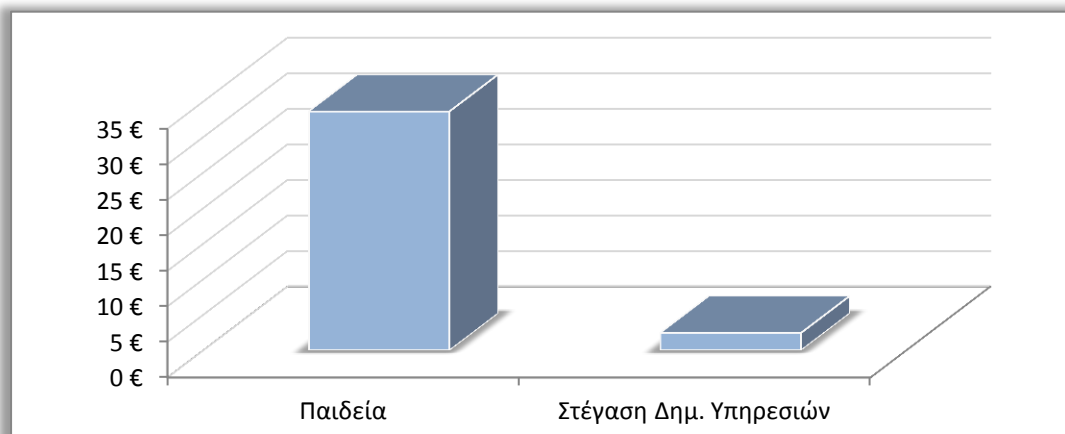
Για την υλοποίηση του έργου στο νομό διατίθεται ενδεικτική δαπάνη ποσού 1,3 εκ. €. Η έγκριση του έργου έγινε στις 30/1/2008 από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., με το διαγωνισμό να βρίσκεται στην διαδικασία της αξιολόγησης των προσφορών για την ανάθεση υπηρεσιών συμβούλου. Αναθέτουσα Αρχή είναι το Υ.Ε.Α.

Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, κατασκευή, εγκατάσταση και συντήρηση των συστημάτων ασφαλείας θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα δέκα (10) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης.

1.8.5 ΝΟΜΟΣ ΡΟΔΟΠΗΣ

Ο Ν. Ροδόπης έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 36,03 εκ. € για την υλοποίηση τριών (3) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στους Τομείς Υλοποίησης Έργων «Παιδεία» και «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών».

ΓΡΑΦΗΜΑ 40: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Ροδόπης ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Παιδείας» καλύπτει το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό (97%) του ενδεικτικού προϋπολογισμού του Ν. Ροδόπης και περιλαμβάνει δύο (2) έργα.

Το πρώτο έργο αφορά στην:

1. Υλοποίηση ενός (1) νέου Σχολείου στο Δήμο Σαπών

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 3 εκ. €. Το έργο εγκρίθηκε από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 1/3/2007, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Αναθέτουσα Αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ.

Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) του νέου σχολείου θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

Το δεύτερο έργο στον Τομέα της «Παιδείας» αφορά στην:

2. *Υλοποίηση Φοιτητικών Εστιών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης στην Κομοτηνή*

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου που αντιστοιχεί στο Ν. Ροδόπης είναι 30,6 εκ. € και η έγκρισή του έγινε από τη Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 30/1/2008. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της υποβολής προσφορών από τους υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς. Αναθέτουσα αρχή είναι το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, το οποίο και αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στην κάλυψη του ελλείμματος σε υποδομές στέγασης στην περιοχή.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση, ασφάλιση και εκμετάλλευση των περιορισμένων εμπορικών χώρων θα γίνει σε διάστημα είκοσι οκτώ (28) ετών, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη.

Ο Τομέας της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» καλύπτει το υπόλοιπο 3% του εγκεκριμένου προϋπολογισμού του νομού με το εγκεκριμένο από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 1/3/2007 έργο:

3. *Κατασκευή και Συντήρηση του Αστυνομικού Τμήματος Σαπών*

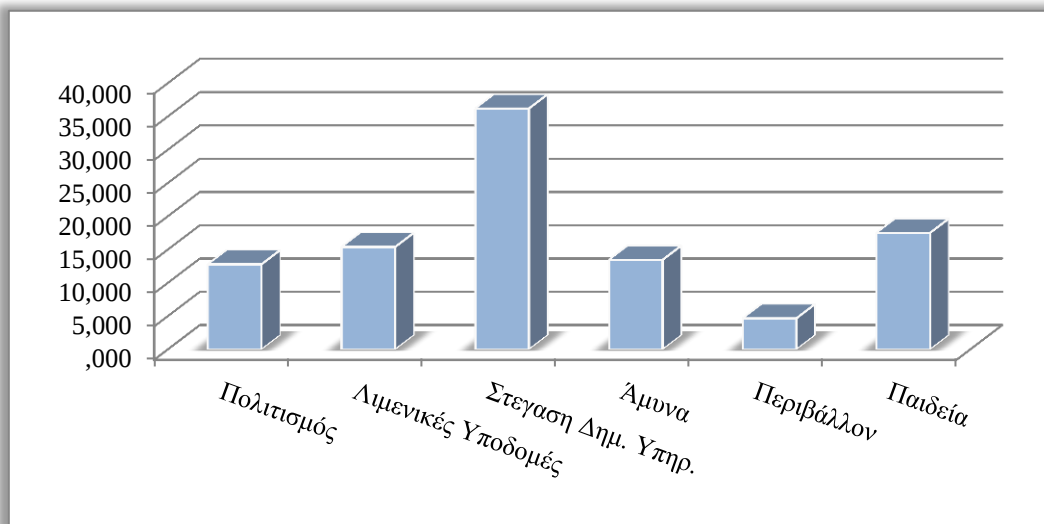
Αναθέτουσα αρχή είναι η Κ.Ε.Δ. Ο διαγωνισμός για την ανάθεση των έργων σε ιδιωτικούς φορείς ενδεικτικού προϋπολογισμού 2,43 εκ. € βρίσκεται πλέον στη φάση της υποβολής προσφορών. Η υλοποίηση του έργου εξυπηρετεί στην επίλυση του στεγαστικού προβλήματος της ΕΛ.ΑΣ., την αναβάθμιση των εγκαταστάσεων της και την αντικατάσταση των προβληματικών μισθωμένων κτιρίων, στρατηγικοί στόχοι του Υπουργείου Δημοσίας Τάξης.

Η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και η ολοκληρωμένη τεχνική υποστήριξη των νέων κτιριακών υποδομών θα διαρκέσει είκοσι πέντε (25) έτη, με περίοδο λειτουργίας είκοσι τριών (23) ετών από την κατασκευή τους.

1.9 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Στην περιφέρεια Αττικής αντιστοιχούν δώδεκα (12) εγκεκριμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ., συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού ύψους 856,68 εκ. €. Το μεγαλύτερο μέρος της εγκεκριμένης δαπάνης της Περιφέρειας αφορά στην υλοποίηση έργων στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών», όπως φαίνεται στο ακόλουθο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 41: Κατανομή ανά Τομέα (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Αττικής

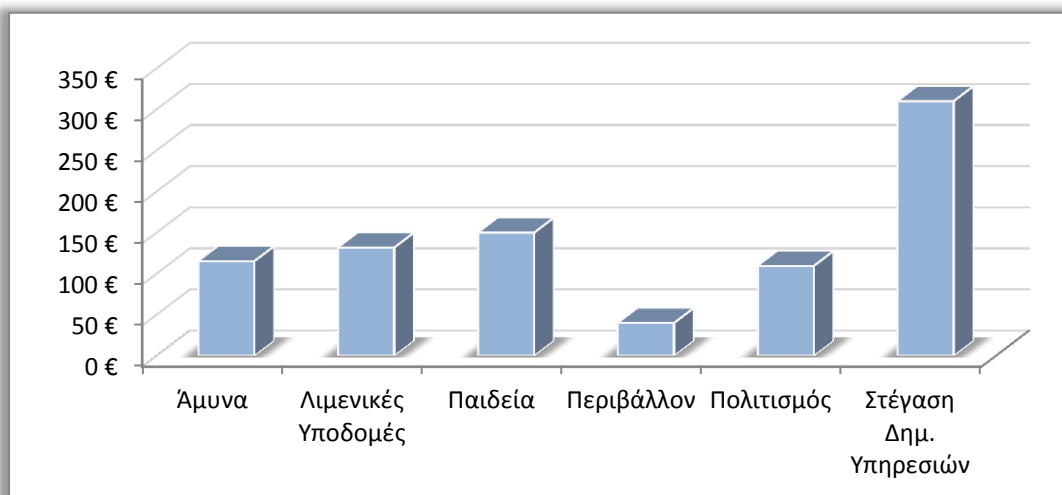
Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ακολουθούν οι Τομείς της «Παιδείας» και των «Λιμενικών Υποδομών», ενώ το μικρότερο ύψος εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. εμφανίζει ο Τομέας του «Περιβάλλοντος». Η Περιφέρεια Αττικής απαρτίζεται από έναν και μόνο Νομό, τον Ν. Αττικής του οποίου τα στοιχεία θα παρουσιάσουμε αναλυτικότερα.

1.9.1 ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Ο Ν. Αττικής έχει ενδεικτικό εγκεκριμένο προϋπολογισμό 856,68 εκ. € για την υλοποίηση δώδεκα (12) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στους προαναφερθέντες Τομείς. Στο επόμενο Γράφημα απεικονίζεται η συμμετοχή κάθε Τομέα, ως προς τα απόλυτα ύψη των εγκεκριμένων έργων.

ΓΡΑΦΗΜΑ 42: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Αττικής ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» αποτελεί το 36% περίπου του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού και περιλαμβάνει τρία (3) έργα με αναθέτουσα αρχή την Κ.Ε.Δ.

Το πρώτο έργο αφορά στην:

1. *Τεχνική διαχείριση τεσσάρων (4) κτιριακών εγκαταστάσεων της Ελληνικής Αστυνομίας*

Ο προϋπολογισμός του έργου είναι 36 εκ. € και η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 5/6/2006. Ο διαγωνισμός είναι στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Στόχος του έργου είναι η ορθολογική διαχείριση και η βέλτιστη αξιοποίηση των διαθεσίμων κεφαλαίων με την παροχή υπηρεσιών για τη συντήρηση του εξοπλισμού, την υποστήριξη της λειτουργίας των κτιρίων (“*Building Management System*”), την ενεργειακή διαχείρισή τους, την τεχνολογική τους αναβάθμιση, καθώς και τον καθαρισμό και την υγιεινή τους. Η χρονική διάρκεια υλοποίησης το εν λόγω έργου είναι δέκα πέντε (15) έτη.

Το δεύτερο έργο στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» αφορά στην:

2. *Κατασκευή και Συντήρηση της Αστυνομικής Διεύθυνσης Πειραιώς*

Ο προϋπολογισμός του έργου για τον νομό είναι 62,03 εκ. €. Ο διαγωνισμός για την ανάθεση του έργου σε ιδιωτικούς φορείς βρίσκεται στη φάση της υποβολής των

προσφορών, με την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. να έχει δώσει ήδη έγκριση από την 1/3/2007. Η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και η ολοκληρωμένη τεχνική υποστήριξη των νέων κτιριακών υποδομών θα διαρκέσει είκοσι πέντε (25) έτη, με περίοδο λειτουργίας είκοσι τριών (23) ετών από την κατασκευή τους.

Το τρίτο και τελευταίο έργο στον ίδιο Τομέα αφορά στην:

3. *Υλοποίηση νέων κτιριακών εγκαταστάσεων για τη στέγαση του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, τη στέγαση υπηρεσιών του Δήμου Χαλανδρίου, καθώς και αθλητικών εγκαταστάσεων και πάρκου αναψυχής του Δήμου Χαλανδρίου*

Το έργο έχει προϋπολογισμό 212 εκ. € και έχει εγκριθεί από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 2/8/2007. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης.

Η υλοποίηση του έργου εντάσσεται στις στρατηγικές προτεραιότητες του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών για την αναβάθμιση των υποδομών του, τη βελτίωση της λειτουργικότητας και αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών του, τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους συναλλασσόμενους πολίτες, τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας για το προσωπικό του Υπουργείου και την εξασφάλιση υψηλής ποιότητας υπηρεσιών συντήρησης και λειτουργίας των κτιριακών εγκαταστάσεων. Παράλληλα θα υπάρξει μείωση του κόστους από την εξοικονόμηση των ενοικίων για μίσθωση ακινήτων, καθώς και καλύτερη διαχείριση και συντήρηση του νέου κτιρίου μέσω του ορισμού υψηλότερων προδιαγραφών λειτουργίας.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, ολοκληρωμένη τεχνική υποστήριξη, ασφάλιση των κτιριακών εγκαταστάσεων και των χώρων στάθμευσης, των αθλητικών εγκαταστάσεων και του πάρκου αναψυχής για το Δήμο Χαλανδρίου καθώς και η κατασκευή, σε οικόπεδα που διαθέτει ο Δήμος, κτιριακών υποδομών για τη στέγαση των υπηρεσιών του θα έχει διάρκεια τριάντα (30) έτη, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι έξι (26).

Ο Τομέας της «Παιδείας» καλύπτει το 18% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με την υλοποίηση του έργου:

4. *Κατασκευή και Συντήρηση είκοσι επτά (27) νέων σχολείων στο νομό Αττικής*

Το έργο έχει εγκριθεί από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 14/4/2006, με ενδεικτικό προϋπολογισμό 150 εκ. € και το διαγωνισμό να βρίσκεται στη φάση της υποβολής προσφορών από υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς. Αναθέτουσα αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ. Η χρηματοδότηση και η κατασκευή αυτών των σχολείων, καθώς και η συντήρησή τους με βάση συγκεκριμένα κριτήρια ποιότητας θα έχει χρονική περίοδο είκοσι επτά (27) έτη από την έναρξη σε ισχύ της σύμβασης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25).

Στον Τομέα των «Λιμενικών Υποδομών» του νομού θα διατεθεί το 15% του ενδεικτικού προϋπολογισμού για την υλοποίηση ενός (1) έργου που αφορά στην:

5. *Εγκατάσταση και λειτουργία συστημάτων ασφαλείας στους λιμένες του Πειραιά, της Ραφήνας, της Ελευσίνας και του Λαυρίου*

Το έργο έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 131,85 εκ. € για το νομό και έχει εγκριθεί από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 1/3/2007. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στην φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης. Το έργο εξυπηρετεί (προαναφερθείσες) άμεσες προτεραιότητες του Υ.Ε.Ν. που αποτελεί και την αναθέτουσα αρχή. Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, εγκατάσταση και λειτουργία των συστημάτων ασφαλείας και η παροχή υπηρεσιών φύλαξης έχει διάρκεια δέκα (10) έτη από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης όπου οκτώ (8) έτη, από την έναρξη της λειτουργίας των συστημάτων ασφαλείας, να είναι η λειτουργική διάρκεια.

Ο επόμενος Τομέας είναι η «Άμυνα» που αποτελεί το 13% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού και περιλαμβάνει την υλοποίηση τεσσάρων (4) έργων με αναθέτουσα αρχή το Υ.Ε.Α.

Το πρώτο έργο αφορά στην:

6. *Τεχνική διαχείριση της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων*

Στόχος του έργου είναι η ποιοτική αναβάθμιση των χώρων εργασίας της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων, η υψηλή διαθεσιμότητα εξοπλισμού, η αύξηση της παραγωγικότητας, καθώς και η δημιουργία προστιθέμενης αξίας στα ακίνητα της

Σχολής με ταυτόχρονη εξοικονόμηση πόρων. Η τεχνική διαχείριση των κτιρίων της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων και η παροχή συμπληρωματικών υπηρεσιών θα έχει διάστημα δέκα πέντε (15) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης.

Το δεύτερο έργο στον Τομέα της «Άμυνας» αφορά στην:

7. Υλοποίηση πρότυπου Κέντρου Εξομοιωτών Πτήσεως

Το έργο εγκρίθηκε από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 30/1/2008, με ενδεικτικό προϋπολογισμό 65 εκ. €. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της υποβολής προσφορών για την ανάθεση υπηρεσιών συμβούλου. Με το έργο θα επιτευχθούν στόχοι του Υ.Ε.Α. που έχουν να κάνουν με τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης των χειριστών ελικοπτέρων, τη διασφάλιση της ασφάλειας των εκπαιδευτικών πτήσεων, την απόκτηση τεχνογνωσίας σε έναν τομέα με προηγμένη τεχνολογία και τη μείωση των λειτουργικών δαπανών της Αεροπορίας Στρατού από την εξοικονόμηση δαπανών για μετάβαση και διαμονή εκπαιδευόμενων πιλότων σε αντίστοιχα κέντρα του εξωτερικού.

Η χρονική διάρκεια για τη μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση και τεχνική διαχείριση των κτιριακών υποδομών του πρότυπου Κέντρου Εξομοιωτών Πτήσεων και την παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης πιλότων μέσω εξομοιωτών θα είναι είκοσι δύο (22) έτη με περίοδο λειτουργίας είκοσι (20).

Το τρίτο έργο στον Τομέα της «Άμυνας» αφορά στην:

8. Υλοποίηση ενός (1) Οικήματος Στέγασης σε μονάδα της Πολεμικής Αεροπορίας στην Ελευσίνα

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου που αντιστοιχεί στο Ν. Αττικής είναι 3,8 εκ. €. Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 30/1/2008 και βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

Το τέταρτο και τελευταίο έργο στον Τομέα της «Άμυνας» αφορά στην:

9. *Υλοποίηση νέων ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων του Κέντρου Λουτροθεραπείας Αναπήρων Πολέμου (Κ.Λ.Α.Π.) Μεθάνων*

Η ημερομηνία έγκρισης του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. είναι η 30/1/2008, με το διαγωνισμό να βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Με το έργο αναδεικνύεται η κοινωνική προσφορά του Υ.Ε.Α., καθώς βελτιώνει τη μερίμνα για το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων.

Το έργο είναι πλήρως ανταποδοτικό. Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή και εγκατάσταση του απαραίτητου εξοπλισμού, συντήρηση και ενεργειακή διαχείριση, ολοκληρωμένη τεχνική διαχείριση, ασφάλιση, και εκμετάλλευση των νέων ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων θα είναι για διάστημα είκοσι έξι (26) ετών, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη.

Στον Τομέα του «Πολιτισμού» διατίθεται το 13% περίπου του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού και περιλαμβάνει την υλοποίηση δύο (2) έργων.

Το πρώτο έργο αφορά στην:

10. *Δημιουργία Διεθνούς συνεδριακού κέντρου στο κλειστό γυμναστήριο Π. Φαλήρου (Γήπεδο Tae Kwon Do)*

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου είναι 54 εκ. € και εγκρίθηκε από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 5/6/2006. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Η δημιουργία του νέου Διεθνούς Συνεδριακού Κέντρου, με αναθέτουσα αρχή την Γενική Γραμματεία Ολυμπιακής Αξιοποίησης (Γ.Γ.Ο.Α.), αποσκοπεί στην προσέλκυση επισκεπτών υψηλού επιπέδου, τη δικτύωση των ελληνικών επιχειρήσεων με ξένους φορείς και οργανισμούς, την προβολή του επιστημονικού έργου που συντελείται στην Ελλάδα και εν τέλει στην τοποθέτηση της Αθήνας στον παγκόσμιο χάρτη του συνεδριακού τουρισμού.

Η μελέτη, χρηματοδότηση και ανακατασκευή του Κλειστού Γυμναστηρίου στον Ολυμπιακό Πόλο, καθώς και η παροχή όλων των αναγκαίων υπηρεσιών συντήρησης και τεχνικής διαχείρισης θα διαρκέσει είκοσι πέντε (25) έτη, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι τρία (23) έτη από την κατασκευή/μετασκευή. Οι διαδικασίες για την

επιλογή του φορέα εκμετάλλευσης με σκοπό την εκμετάλλευση και λειτουργία του Συνεδριακού Κέντρου θα εξελιχθούν παράλληλα με τις διαδικασίες επιλογής του ιδιωτικού φορέα στο πλαίσιο του ως άνω διαγωνισμού.

Το δεύτερο έργο στον Τομέα του «Πολιτισμού» αφορά στην:

11. Υλοποίηση πέντε (5) Κλειστών Γυμναστηρίων και δύο (2) Κολυμβητηρίων

Ο προϋπολογισμός του έργου είναι 55,5 εκ. € και εγκρίθηκε στις 30/1/2008. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Το έργο εντάσσεται στους στρατηγικούς στόχους του Υπουργείου Πολιτισμού για την ενίσχυση των αθλητικών δραστηριοτήτων σε δημοτικό επίπεδο και την ανάπτυξη του σχολικού αθλητισμού, καθώς και των ευρύτερων αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Επίσης θα υπάρξει εξοικονόμηση πόρων από την ορθολογική διαχείριση των νέων υποδομών, καθώς θα έχουν τεθεί τεχνικές και ποιοτικές προδιαγραφές.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση και τεχνική διαχείριση των κατασκευών θα διαρκέσει είκοσι επτά (27) έτη, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25).

Ο Τομέας «Περιβάλλον» αποτελεί το 5% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με την υλοποίηση ενός (1) έργου που αφορά στην:

12. Υλοποίηση δικτύων αποχέτευσης και μονάδας επεξεργασίας λυμάτων στο Δήμο Ραφήνας

Αναθέτουσα αρχή του έργου είναι ο Δ. Ραφήνας. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 2/8/2007, με ενδεικτικό προϋπολογισμό 40 εκ. €. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την ανάθεση υπηρεσιών συμβούλου. Η κατασκευή του έργου θα αντιμετωπίσει τα περιβαλλοντολογικά προβλήματα της περιοχής και εντάσσεται στο στρατηγικό σχεδιασμό του Δήμου. Το ποσό που θα καταβληθεί στον ανάδοχο της σύμπραξης θα προκύψει από την είσπραξη τελών από τους δημότες.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και λειτουργία των νέων υποδομών δικτύων αποχέτευσης και μονάδας επεξεργασίας

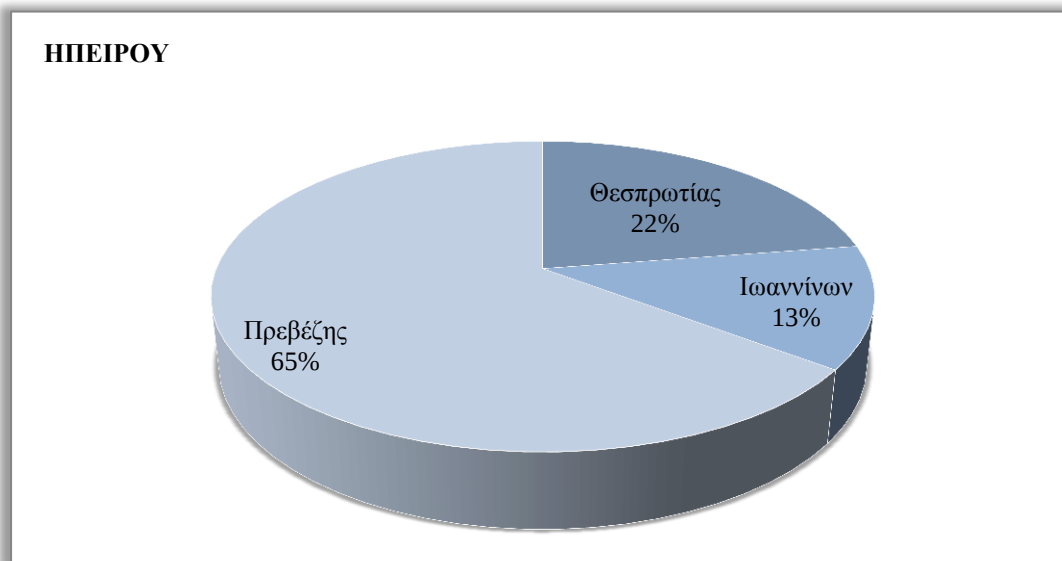
λυμάτων θα διαρκέσει είκοσι επτά (27) έτη με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη από την ολοκλήρωση της κατασκευής.

1.10 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

Στην περιφέρεια Ηπείρου αντιστοιχούν εννέα (9) εγκεκριμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ., συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού ύψους 171,5 εκ. €. Ο καταμερισμός του συνολικού προϋπολογισμού στους νομούς της Περιφέρειας απεικονίζεται στο ακόλουθο Γράφημα.

Ο Ν. Πρεβέζης καλύπτει το 64% του ενδεικτικού προϋπολογισμού της Περιφέρειας κυρίως για την υλοποίηση έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Τομέα «Υγεία». Η κατασκευή του Γενικού Νοσοκομείου Πρεβέζης στο συγκεκριμένο νομό συνετέλεσε καθοριστικά στην κατάταξη του νομού στην πρώτη θέση από πλευράς ύψους εγκεκριμένων έργων. Ακολουθούν οι Ν. Θεσπρωτίας με 22% και Ιωαννίνων με 13% περίπου. Ο Ν. Άρτας δεν εμφάνισε εγκεκριμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ.

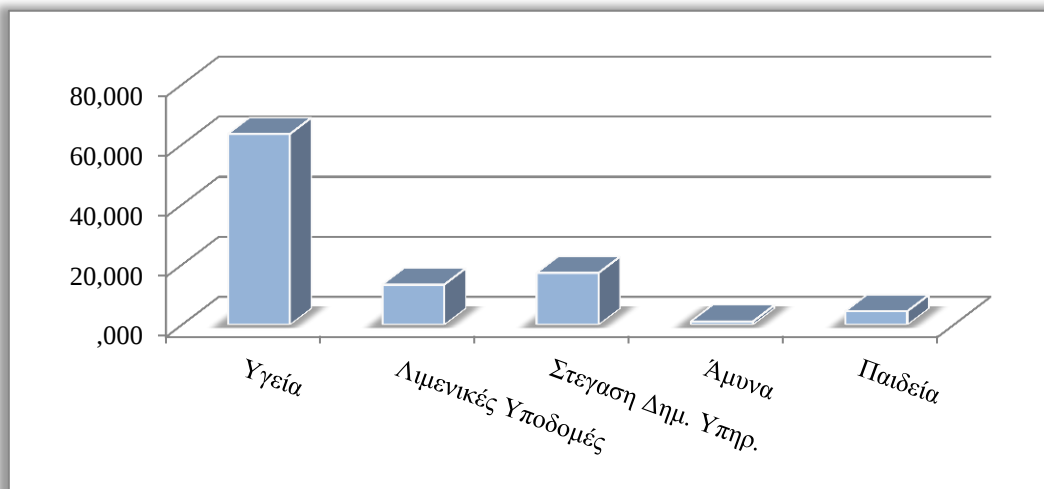
ΓΡΑΦΗΜΑ 43: Κατανομή ανά νομό (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Ηπείρου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Όσον αφορά τώρα τους Τομείς Υλοποίησης Έργων παρατηρούμε ότι πρώτος, με μεγάλη διαφορά, έρχεται ο Τομέας της «Υγείας» (σχεδόν 64% του συνόλου) ακολουθούμενος από την «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» και τις «Λιμενικές Υποδομές». Οι υπόλοιποι Τομείς εμφανίζουν πολύ χαμηλά ύψη.

ΓΡΑΦΗΜΑ 44: Κατανομή ανά Τομέα (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Ηπείρου

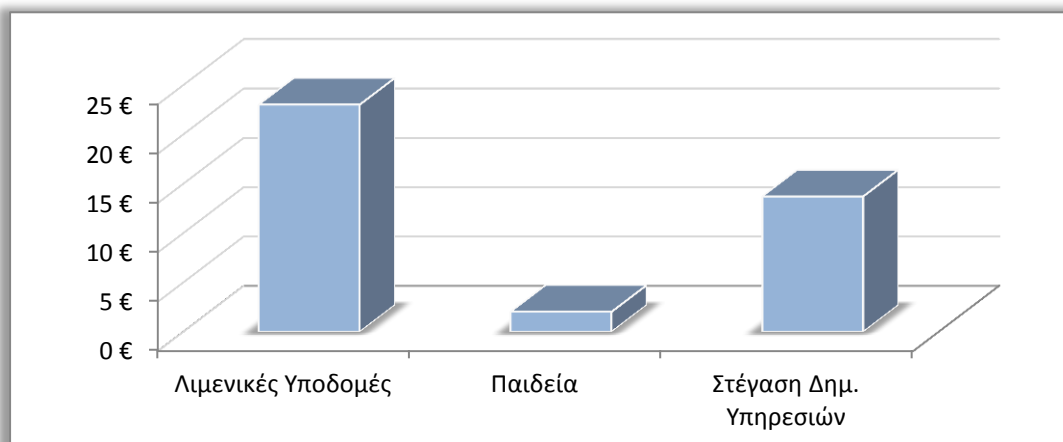
Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση των έργων ανά νομό.

1.10.1 ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Ο Ν. Θεσπρωτίας έχει ενδεικτικό εγκεκριμένο προϋπολογισμό 38,7 εκ. € για την υλοποίηση τριών (3) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στους Τομείς «Λιμενικές Υποδομές», «Παιδεία», και «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών».

ΓΡΑΦΗΜΑ 45: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Θεσπρωτίας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας «Λιμενικές Υποδομές» καλύπτει το μεγαλύτερο ποσοστό (59%) του συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού για την υλοποίηση ενός (1) έργου με τίτλο:

1. Εγκατάσταση και Λειτουργία Συστήματος Ασφαλείας στο Λιμένα της Ηγουμενίτσας

Το έργο έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 23 εκ. € για το νομό και έχει εγκριθεί από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 1/3/2007. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Η υλοποίηση του έργου αποτελεί άμεση προτεραιότητα του Υ.Ε.Ν., με σκοπό την διασφάλιση συνθηκών ασφαλείας στις λιμενικές εγκαταστάσεις μέσω της λειτουργίας συστημάτων ασφαλείας που να ανταποκρίνονται στις νέες απαιτήσεις της εθνικής νομοθεσίας και των νέων ευρωπαϊκών και διεθνών κανονισμών.

Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, εγκατάσταση και λειτουργία των συστημάτων ασφαλείας και η παροχή των υπηρεσιών φύλαξης έχει διάρκεια δέκα (10) έτη από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, όπου οκτώ (8) έτη, από την έναρξη της λειτουργίας των συστημάτων ασφαλείας, να είναι η λειτουργική διάρκεια.

Στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» αντιστοιχεί το 35% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού για το έργο:

2. Υλοποίηση της Αστυνομικής Διεύθυνσης Ηγουμενίτσας και του Αστυνομικού Τμήματος Φιλιατών

Ο διαγωνισμός για την ανάθεση των έργων σε ιδιωτικούς φορείς, ενδεικτικού προϋπολογισμού 13,7 εκ. €, βρίσκεται στη φάση της υποβολής προσφορών, με την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. να έχει δώσει ήδη έγκριση από την 1/3/2007. Αναθέτουσα αρχή είναι η Κ.Ε.Δ. Η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και η ολοκληρωμένη τεχνική υποστήριξη των νέων κτιριακών υποδομών θα διαρκέσει είκοσι πέντε (25) έτη, με περίοδο λειτουργίας είκοσι τριών (23) ετών από την κατασκευή τους.

Τέλος, στον Τομέα της «Παιδείας» θα υλοποιηθεί ένα (1) έργο Σ.Δ.Ι.Τ. το οποίο αποτελεί το 5% του ενδεικτικού προϋπολογισμού για το νομό. Το έργο αυτό αφορά στην:

3. Υλοποίηση ενός (1) νέου Σχολείου στο Δήμο Φιλιατών

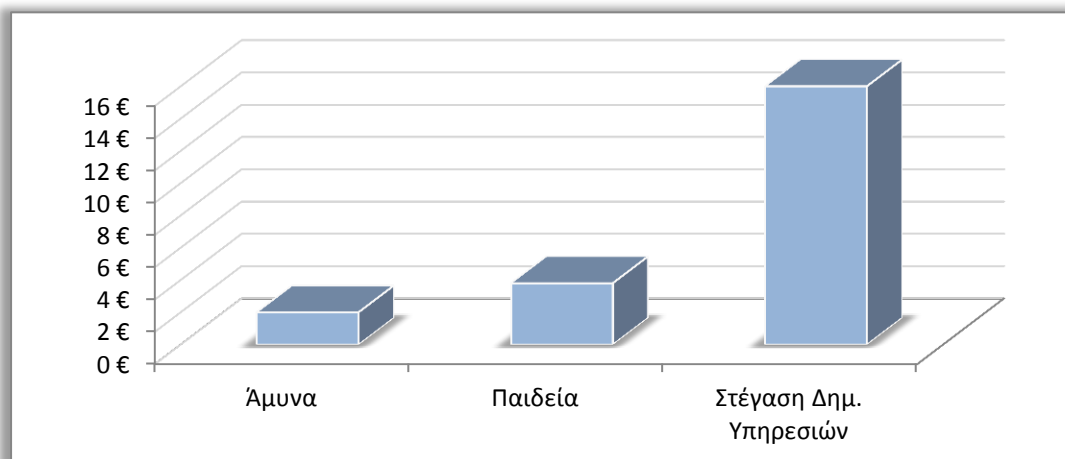
Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 2 εκ. € και αναθέτουσα αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της προετοιμασίας των

τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης. Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

1.10.2 ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Στον Ν. Ιωαννίνων αντιστοιχεί προϋπολογισμός 21,8 εκ. € για την υλοποίηση τεσσάρων (4) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στους Τομείς Υλοποίησης Έργων «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών», «Παιδεία» και «Άμυνα».

ΓΡΑΦΗΜΑ 46: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Ιωαννίνων ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» καλύπτει το 73% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού για την εκτέλεση ενός (1) έργου με αναθέτουσα αρχή την περιφέρεια Ηπείρου. Πρόκειται για το έργο:

1. Ανακατασκευή Κτιρίου για τη Στέγαση των Υπηρεσιών της Περιφέρειας Ηπείρου

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου είναι 16 εκ. € και η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007. Ο διαγωνισμός είναι στη φάση της υποβολής προσφορών από υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς.

Η ανακατασκευή του κτιρίου «Δόμπολη» σκοπεύει να στεγάσει υπηρεσίες της Περιφέρειας Ηπείρου, ώστε να αποδεσμευτούν τα μισθωμένα κτίρια που ως τώρα χρησιμοποιούνται και δεν πληρούν τις λειτουργικές ανάγκες των υπηρεσιών. Θα

ικανοποιηθούν έτσι στρατηγικοί στόχοι της Περιφέρειας και παράλληλα θα επιτευχθεί καλύτερη διαχείριση και συντήρηση των υποδομών μέσα από τον καθορισμό υψηλών προδιαγραφών συντήρησης και λειτουργίας.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, ανακατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση της εγκαταλειμμένης πτέρυγας του κτιρίου θα έχει διάρκεια είκοσι έξι (26) έτη, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25).

Η «Παιδεία» αποτελεί τον δεύτερο δυναμικότερο Τομέα και καλύπτει το 17% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού για το έργο:

2. Υλοποίηση δύο (2) νέων σχολείων στους Δήμους Ανατολής & Παμβώτιδας

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 3,8 εκ. €. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Αναθέτουσα Αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ. Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

Ο Τομέας της «Άμυνας» τέλος καλύπτει το 9% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού για την υλοποίηση δύο (2) έργων με αναθέτουσα αρχή το Υ.Ε.Α.

Το πρώτο έργο αφορά στην:

3. Εγκατάσταση συστημάτων ασφαλείας σε μία (1) θέση αποθήκευσης πυρομαχικών

Στο νομό αντιστοιχεί ενδεικτικός προϋπολογισμός 1,3 εκ. €. Η έγκριση του έργου έγινε στις 30/1/2008 από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., με το διαγωνισμό να βρίσκεται στη διαδικασία της αξιολόγησης των προσφορών για την ανάθεση υπηρεσιών συμβούλου. Η υλοποίηση του έργου εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο των στόχων του Υ.Ε.Α. Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, κατασκευή, εγκατάσταση και συντήρηση των συστημάτων ασφαλείας θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα δέκα (10) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης.

Το δεύτερο έργο στον Τομέα της «Άμυνας» αφορά στην

4. Υλοποίηση ενός (1) Βρεφονηπιακού Σταθμού σε μονάδα του Στρατού Ξηράς

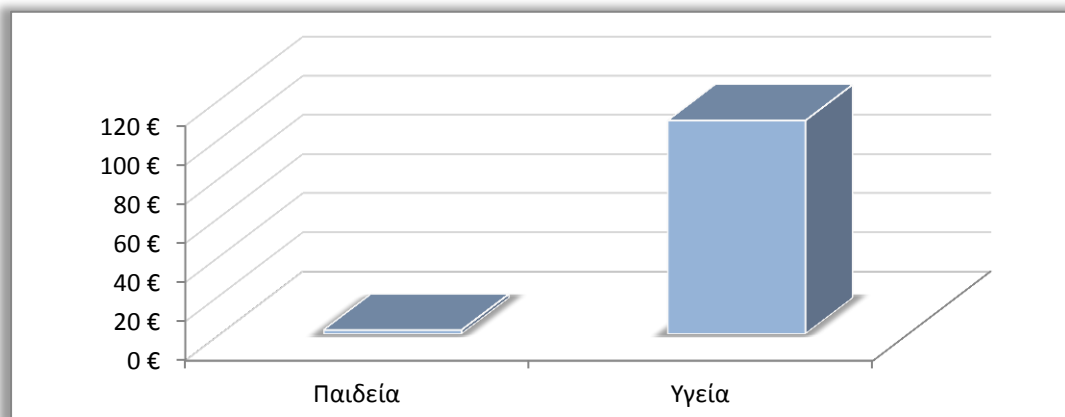
Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου που αντιστοιχεί στο Ν. Ιωαννίνων είναι 0,7 εκ. €. Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έχει πραγματοποιηθεί ήδη στις 30/1/2008 και βρίσκεται πλέον στην φάση της προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

1.10.3 ΝΟΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Ο Ν. Πρεβέζης έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 111 εκ. € για δύο (2) έργα Σ.Δ.Ι.Τ. στους Τομείς «Υγεία» και «Παιδεία». Το ύψος του προϋπολογισμού για κάθε τομέα φαίνεται στο ακόλουθο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 47: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Πρεβέζης ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Υγείας» καταλαμβάνει το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού για έργα Σ.Δ.Ι.Τ., με το 98% να διατίθεται για το έργο:

1. Υλοποίηση του νέου Γενικού Νοσοκομείου Πρέβεζας

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου είναι 109 εκ. € με αναθέτουσα αρχή την Δ.Ε.Π.Α.ΝΟ.Μ. Η έγκρισή του έγινε από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 1/3/2007 και ο

διαγωνισμός βρίσκεται πλέον στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Το νέο κτίριο, το οποίο θα αντικαταστήσει το υφιστάμενο, εντάσσεται στο στρατηγικό σχεδιασμό του Υπουργείου Υγείας με σκοπό να επιτευχθεί καλύτερη διαχείριση και συντήρηση των υποδομών, μέσα από τον καθορισμό υψηλών προδιαγραφών συντήρησης, διαθεσιμότητας και λειτουργίας.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση, ασφάλιση και φύλαξη του κτιρίου, καθώς και η παροχή, αντικατάσταση και συντήρηση του απαραίτητου ιατρικού και ξενοδοχειακού εξοπλισμού θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

Στον Τομέα «Παιδεία» έχει εγκριθεί προς υλοποίηση ένα (1) έργο Σ.Δ.Ι.Τ. με δαπάνη που καλύπτει το 2% μόλις του εγκεκριμένου προϋπολογισμού του νομού. Πρόκειται για το έργο:

2. Υλοποίηση ενός (1) νέου σχολείου στο Δήμο Ζαλόγγου

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 2 εκ. €. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης. Αναθέτουσα αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ.

Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

1.11 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας αντιστοιχούν πέντε (5) εγκεκριμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ., συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού ύψους 115,13 εκ. €. Ο καταμερισμός του συνολικού προϋπολογισμού στους νομούς της Περιφέρειας απεικονίζεται στο επόμενο Γράφημα.

Ο Ν. Φλώρινας καλύπτει το 86% του ενδεικτικού προϋπολογισμού της Περιφέρειας για την κατασκευή του έργου που καλύπτει όλη την περιοχή στον Τομέα

του «Περιβάλλοντος», ενός Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Απορριμμάτων. Ακολουθεί ο Ν. Κοζάνης με ποσοστό γύρω στο 10% και ο Ν. Καστοριάς με μόλις 3%. Ο Ν. Γρεβενών δεν εμφάνισε έργα Σ.Δ.Ι.Τ.

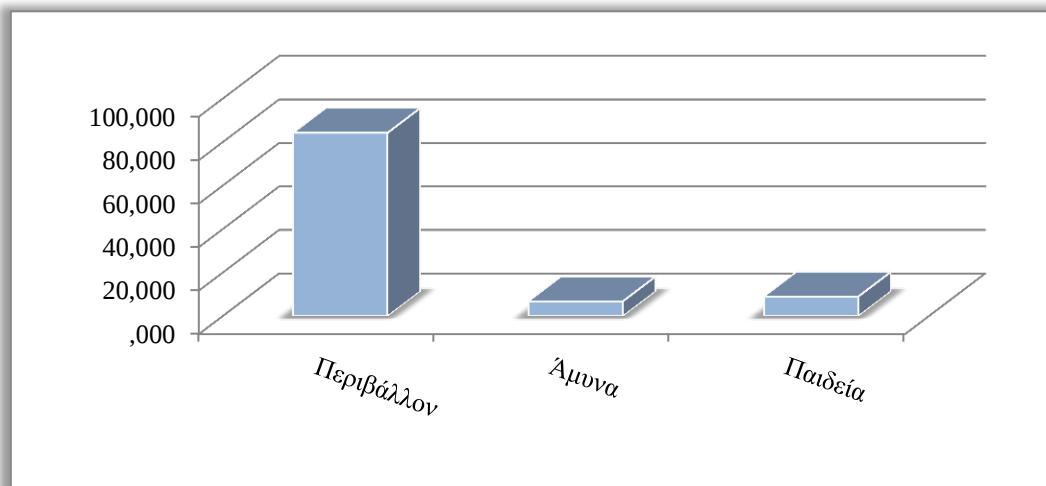
ΓΡΑΦΗΜΑ 48: Κατανομή ανά νομό (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Δ. Μακεδονίας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Όσον αφορά τους Τομείς, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, το «Περιβάλλον» καλύπτει το μεγαλύτερο τμήμα του προϋπολογισμού με την «Παιδεία» και την «Άμυνα» να ακολουθούν σε μεγάλη ωστόσο απόσταση.

ΓΡΑΦΗΜΑ 49: Κατανομή ανά Τομέα (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Δ. Μακεδονίας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση των έργων ανά νομό της Περιφέρειας.

1.11.1 ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Στο Ν. Καστοριάς έχει εγκριθεί μόνο ένα (1) έργο Σ.Δ.Ι.Τ. στον Τομέα «Παιδεία» ενδεικτικού προϋπολογισμού 4,1 εκ. €. Συγκεκριμένα, η έγκριση της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 1/3/2007 αφορά στην:

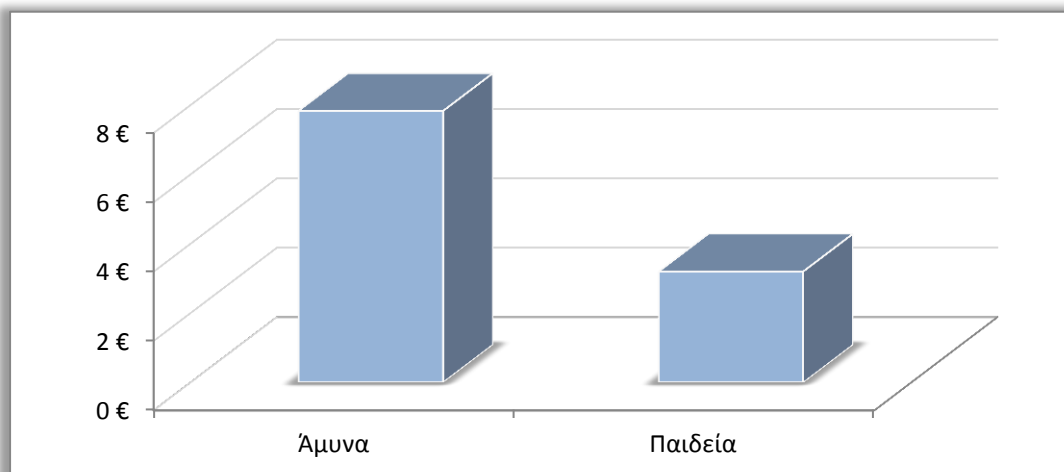
1. *Υλοποίηση δύο (2) νέων σχολείων στους Δήμους Μεσοποταμίας & Άργους Ορεστικού*

Ο διαγωνισμός για την ανάθεση του έργου σε ιδιωτικό φορέα είναι σε εξέλιξη με την προετοιμασία των τευχών. Αναθέτουσα αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ., ο οποίος και επιδιώκει να συμβάλει στην επίτευξη των στρατηγικών του στόχων με την υλοποίηση του έργου. Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

1.11.2 ΝΟΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

Ο Ν. Κοζάνης έχει εγκεκριμένα δύο (2) έργα Σ.Δ.Ι.Τ. ενδεικτικού προϋπολογισμού 11,03 εκ. €, τα οποία κατανέμονται στους Τομείς «Άμυνα» και «Παιδεία» σύμφωνα με το επόμενο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 50: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Κοζάνης ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Άμυνας» αποτελεί το 71% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με ένα (1) έργο που αφορά στην:

1. Εγκατάσταση συστημάτων ασφαλείας σε έξι (6) θέσεις αποθήκευσης πυρομαχικών (Κοζάνη)

Στο νομό αντιστοιχεί ενδεικτικός προϋπολογισμός 7,83 εκ. €. Η έγκριση του έργου έγινε στις 30/1/2008 από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., με το διαγωνισμό να βρίσκεται στη διαδικασία της αξιολόγησης των προσφορών για την ανάθεση υπηρεσιών συμβούλου. Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, κατασκευή, εγκατάσταση και συντήρηση των συστημάτων ασφαλείας θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα δέκα (10) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης.

Ο δεύτερος Τομέας, η «Παιδεία», καλύπτει το υπόλοιπο 29% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού για το έργο:

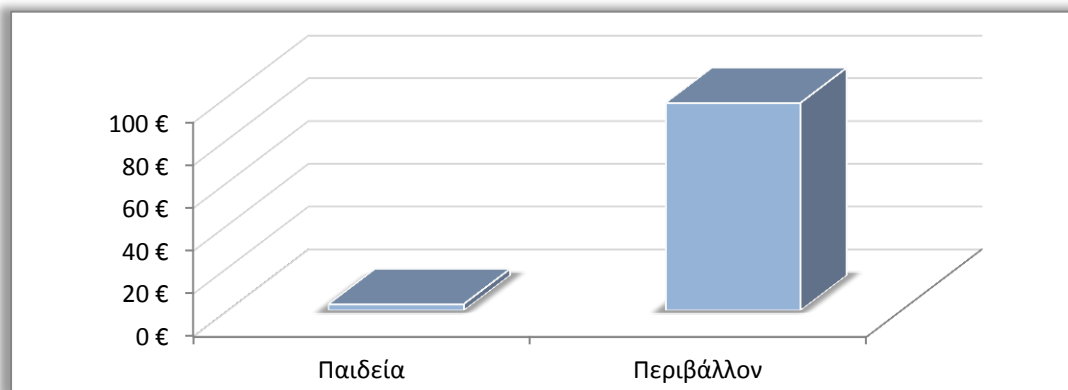
2. Υλοποίηση ενός (1) νέου σχολείου στο Δήμο Κοζάνης

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 2 εκ. €. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στην φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

1.11.3 ΝΟΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

Ο Ν. Φλώρινας έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 100 εκ. € για την υλοποίηση δύο (2) έργων στους Τομείς «Παιδεία» και «Περιβάλλον».

ΓΡΑΦΗΜΑ 51: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Φλώρινας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας «Περιβάλλον» είναι αυτός που καλύπτει το μεγαλύτερο ποσοστό (97%) του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με το έργο:

1. *Υλοποίηση υποδομών του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Απορριμμάτων (Ο.Σ.Δ.Α.) της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας*

Ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου είναι τα 97 εκ. € και η έγκρισή του έγινε από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 2/8/2007. Αναθέτουσα αρχή είναι η Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απορριμμάτων Δυτικής Μακεδονίας Α.Ε. (ΔΙ.Α.ΔΥ.ΜΑ. Α.Ε.), με το διαγωνισμό να βρίσκεται στη φάση της διαδικασίας αξιολόγησης προσφορών για την ανάθεση υπηρεσιών συμβούλου.

Σκοπός του έργου είναι η κατασκευή ενός πρότυπου μοντέλου διαχείρισης αποβλήτων συμβατό με τους περιβαλλοντικούς στόχους που έχουν τεθεί από τις Κοινοτικές Οδηγίες σχετικά με τη διαχείριση στερεών αστικών απορριμμάτων.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και λειτουργία των υποδομών του Ο.Σ.Δ.Α. Δυτικής Μακεδονίας θα διαρκέσει είκοσι επτά (27) έτη, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

Στην «Παιδεία» αντιστοιχεί το υπόλοιπο 3% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού για την εκτέλεση ενός (1) έργου που αφορά στην:

2. *Υλοποίηση ενός (1) νέου σχολείου στο Δήμο Φλώρινας*

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 3 εκ. € και η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007. Ο διαγωνισμός βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Αναθέτουσα αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ.

Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι τα είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

1.12 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

Στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων αντιστοιχούν οκτώ (8) εγκεκριμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού ύψους 55,2 εκ. €. Η κατανομή αυτών στους νομούς της Περιφέρειας απεικονίζεται στο επόμενο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 52: Κατανομή ανά νομό (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

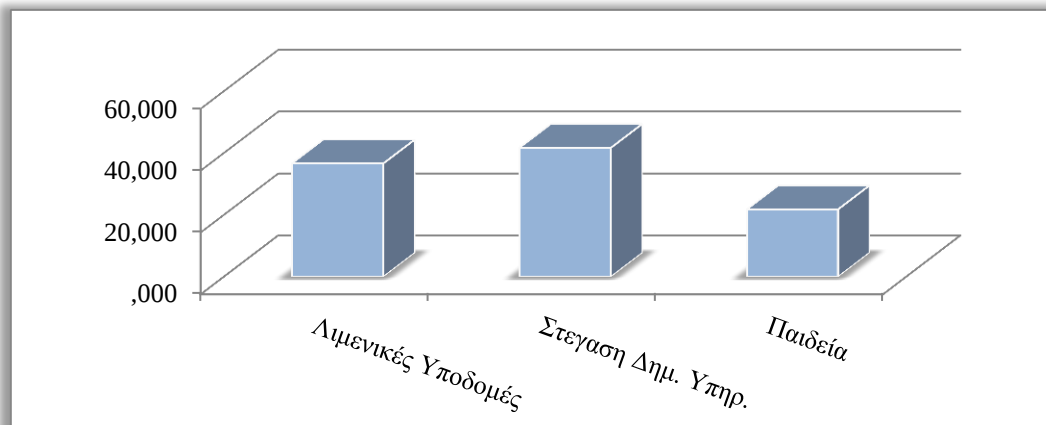

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων ο εγκεκριμένος ενδεικτικός προϋπολογισμός κατανέμεται σε όλους τους νομούς. Στο Ν. Κέρκυρας έχει σχεδιασθεί το μεγαλύτερο έργο της Περιφέρειας στον Τομέα των «Λιμενικών Υποδομών», με συνέπεια να εμφανίζει ποσοστό της τάξεως του 42%. Ακολουθούν οι Ν. Λευκάδας και Κεφαλληνίας, ενώ ο Ν. Ζακύνθου αποσπά το μόλις 6% του συνολικού εγκεκριμένου ύψους για έργα Σ.Δ.Ι.Τ.

Όσον αφορά τους Τομείς, η «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» μαζί με τις «Λιμενικές Υποδομές» συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ύψος του προϋπολογισμού.

ΓΡΑΦΗΜΑ 53: Κατανομή ανά Τομέα (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ακολουθεί η αναλυτική παρουσίαση των έργων ανά νομό.

1.12.1 ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Ο Ν. Ζακύνθου έχει εγκεκριμένο μόνο ένα (1) έργο Σ.Δ.Ι.Τ. στον Τομέα «Παιδεία», ενδεικτικού προϋπολογισμού 3 εκ. €. Ειδικότερα, πρόκειται για το έργο με τίτλο:

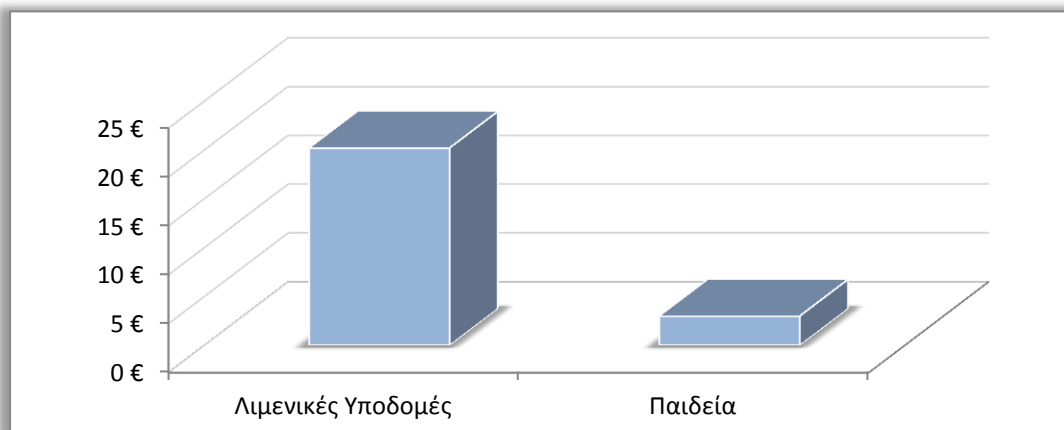
1. Υλοποίηση ενός (1) νέου σχολείου στο Δήμο Ζακύνθου

Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Αναθέτουσα αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ. Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) του νέου σχολείου θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

1.12.2 ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Στο νομό αντιστοιχεί ενδεικτικός προϋπολογισμός 23,2 εκ. € για την υλοποίηση δύο (2) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στους Τομείς «Παιδεία» και «Λιμενικές Υποδομές».

ΓΡΑΦΗΜΑ 54: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Κέρκυρας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας «Λιμενικές Υποδομές» καλύπτει το 87% του ενδεικτικού προϋπολογισμού με ένα (1) έργο το οποίο αφορά στην:

1. Εγκατάσταση και Λειτουργία Συστήματος Ασφαλείας στο Λιμένα της Κέρκυρας

Το έργο έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 20,2 εκ. € για το νομό και έχει εγκριθεί από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 1/3/2007. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, εγκατάσταση και λειτουργία των συστημάτων ασφαλείας και η παροχή υπηρεσιών φύλαξης έχει διάρκεια δέκα (10) έτη από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, όπου οκτώ (8) έτη, από την έναρξη της λειτουργίας των συστημάτων ασφαλείας, να είναι η λειτουργική διάρκεια.

Στον Τομέα της «Παιδείας» αντιστοιχεί το υπόλοιπο 13% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού για το έργο με τίτλο:

2. Υλοποίηση ενός (1) νέου Σχολείου στο Δήμο Κέρκυρας

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου στο νομό είναι 3 εκ. € και η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007. Ο διαγωνισμός βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Αναθέτουσα Αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ.

Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

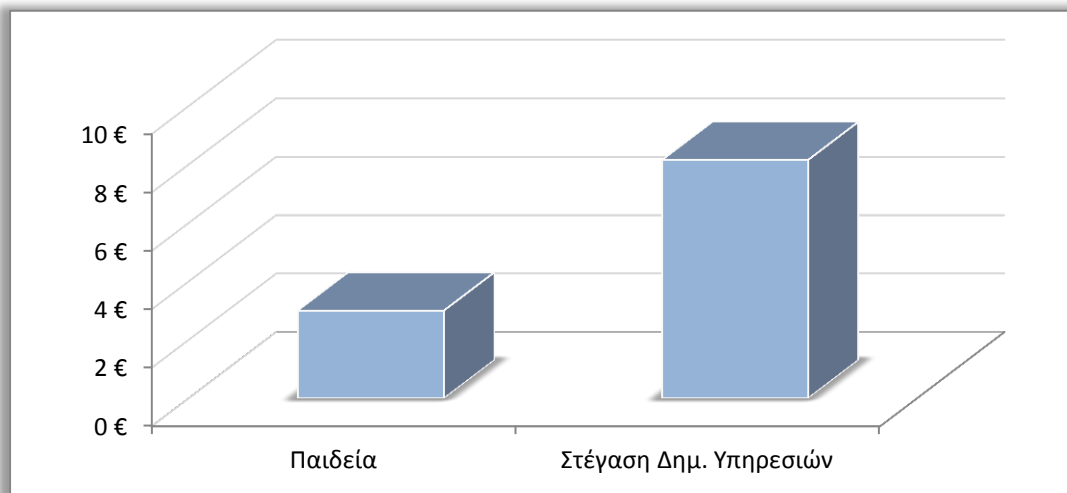

1.12.3 ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

Ο σχεδιασμός των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στο Ν. Κεφαλληνίας περιλαμβάνει την εκτέλεση δύο (2) έργων για στους Τομείς Υλοποίησης Έργων «Παιδεία» και «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» με ενδεικτικό προϋπολογισμό 11,15 εκ. €. Η κατανομή του ύψους του προϋπολογισμού αυτού φαίνεται στο ακόλουθο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 55: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Κεφαλληνίας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Παιδείας» καλύπτει το 27% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με το έργο:

1. *Υλοποίηση ενός (1) νέου Σχολείου στο Δήμο Αργοστολίου*

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου είναι 3 εκ. € και η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Αναθέτουσα Αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ. Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) των νέων σχολείων θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

Στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» αντιστοιχεί το υπόλοιπο 73% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού, όπου με αναθέτουσα αρχή την Κ.Ε.Δ. θα υλοποιηθεί το έργο:

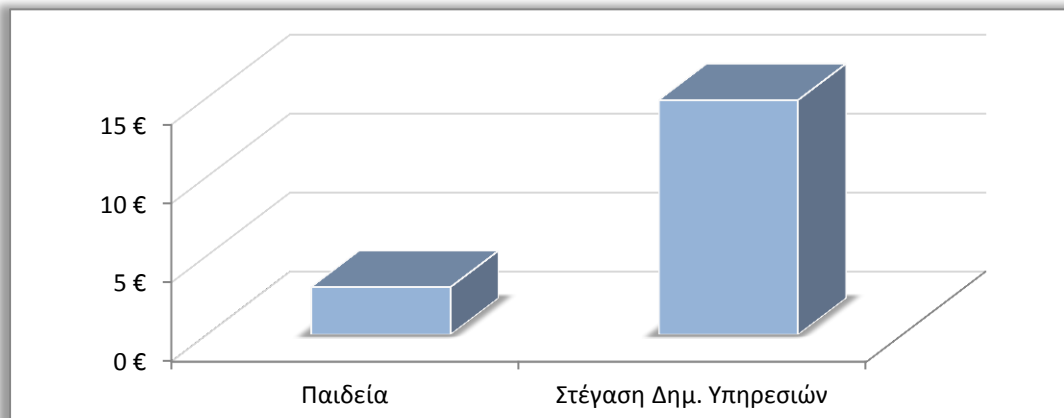
2. *Κατασκευή και Συντήρηση της Αστυνομικής Διεύθυνσης Αργοστολίου*

Ο διαγωνισμός για την ανάθεση του έργου σε ιδιωτικούς φορείς βρίσκεται στη φάση της υποβολής προσφορών, με την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. να έχει δώσει ήδη έγκριση στις 1/3/2007. Η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και η ολοκληρωμένη τεχνική υποστήριξη των νέων κτιριακών υποδομών θα διαρκέσει είκοσι πέντε (25) έτη, με περίοδο λειτουργίας είκοσι τριών (23) ετών από την κατασκευή τους.

1.12.4 ΝΟΜΟΣ ΛΕΥΚΑΔΑΣ

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για το Ν. Λευκάδας είναι 17,85 εκ. € που αφορά σε τρία (3) έργα στους Τομείς «Παιδεία» και «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών».

ΓΡΑΦΗΜΑ 56: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Λευκάδας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Η «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» αποτελεί το 83% του ενδεικτικού προϋπολογισμού για δύο (2) έργα με αναθέτουσα αρχή τη Κ.Ε.Δ. Το πρώτο έργο αφορά στην:

1. Κατασκευή και Συντήρηση της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λευκάδος

Ο διαγωνισμός για την ανάθεση του έργου σε ιδιωτικούς φορείς βρίσκεται στη φάση της υποβολής προσφορών, με την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. να έχει δώσει ήδη έγκριση στις 1/3/2007. Ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου είναι τα 10,05 εκ. €. Η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και η ολοκληρωμένη τεχνική υποστήριξη των νέων κτιριακών υποδομών θα διαρκέσει είκοσι πέντε (25) έτη, με περίοδο λειτουργίας είκοσι τριών (23) ετών από την κατασκευή τους.

Το δεύτερο έργο στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» αφορά στην:

2. Κατασκευή και Συντήρηση Κτιρίου Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Λευκάδας

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την ολοκλήρωση του έργου στην περιοχή είναι 4,8 εκ. €. Η έγκρισή του πραγματοποιήθηκε στις 5/6/2006 και βρίσκεται πλέον στην φάση της ανάθεσης της σύμβασης σύμπραξης. Το έργο συμβάλλει στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων του Υπουργείου Δημοσίας Τάξης.

Η μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και τεχνική διαχείριση της νέας κτιριακής υποδομής θα ολοκληρωθεί σε είκοσι πέντε (25) έτη από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας είκοσι τριών (23) ετών μετά την κατασκευή.

Ο Τομέας της «Παιδείας» καλύπτει το υπόλοιπο 17% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού και αφορά στο έργο:

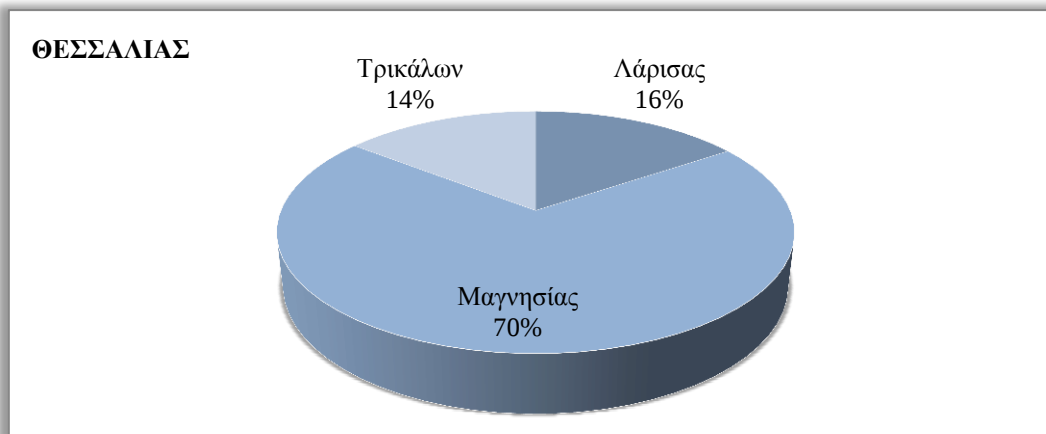
3. Υλοποίηση ενός (1) νέου σχολείου στο Δήμο Λευκάδας

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για την υλοποίηση του έργου είναι 3 εκ. € και η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Αναθέτουσα αρχή είναι ο Ο.Σ.Κ. Η κατασκευή και τεχνική διαχείριση (συντήρηση, φύλαξη, καθαριότητα) του νέου σχολείου θα γίνει σε διάστημα είκοσι πέντε (25) ετών, με την περίοδο λειτουργίας να είναι είκοσι τρία (23) έτη μετά την κατασκευή.

1.13 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Στην περιφέρεια Θεσσαλίας αντιστοιχούν έξι (6) εγκεκριμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. συνολικού ενδεικτικού προϋπολογισμού ύψους 135,9 εκ. €. Σχηματικά, ο καταμερισμός του συνολικού προϋπολογισμού στους νομούς της Περιφέρειας απεικονίζεται στο επόμενο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 57: Κατανομή ανά νομό (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Θεσσαλίας

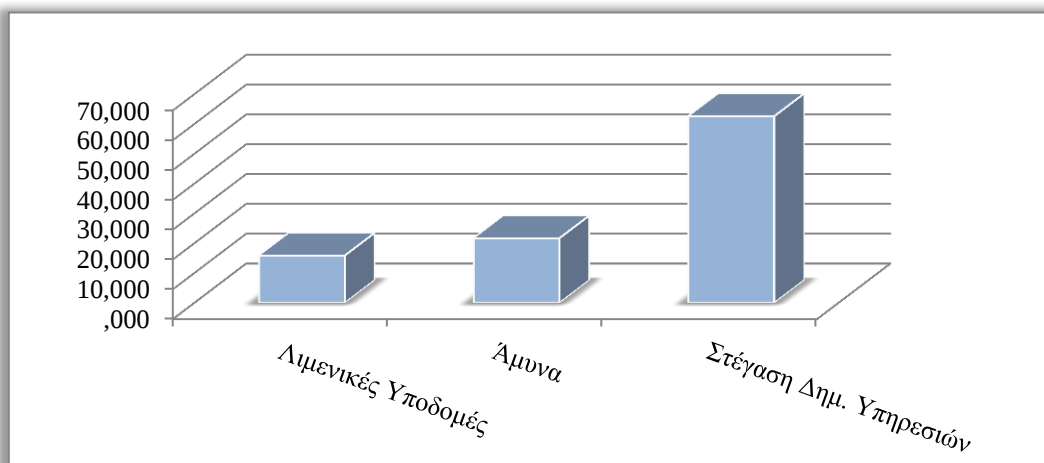

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Ν. Μαγνησίας καλύπτει το 70% του ενδεικτικού προϋπολογισμού της Περιφέρειας με το μεγαλύτερο ποσοστό της δαπάνης για το νομό να αφορά στην κατασκευή ενός (1) έργου στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών». Αυτό το έργο, η κατασκευή και συντήρηση ενός καταστήματος κράτησης στο Βόλο, απορροφά το μεγαλύτερο μέρος της συνολικής δαπάνης για την Περιφέρεια. Ακολουθούν οι Ν. Λάρισας και Τρικάλων, με παραπλήσια ποσοστά, ενώ ο Ν. Καρδίτσας δεν εμφάνισε κατά την περίοδο μελέτης εγκεκριμένο έργο Σ.Δ.Ι.Τ.

Όσον αφορά στην κατανομή των έργων αυτών ανά Τομέα, παρατηρούμε ότι πρώτος έρχεται ο Τομέας της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών», εμφανίζοντας προϋπολογισμένο ύψος έργων άνω των 62 εκ. € και ακολουθούν οι Τομείς «Άμυνα» και «Λιμενικές Υποδομές».

ΓΡΑΦΗΜΑ 58: Κατανομή ανά Τομέα (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Περιφέρειας Θεσσαλίας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Στις επόμενες παραγράφους γίνεται αναλυτική παρουσίαση των έργων ανά νομό.

1.13.1 ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΣ

Στο Ν. Λάρισας αντιστοιχεί ενδεικτικός προϋπολογισμός 21,2 εκ. € για την υλοποίηση μόνο ενός (1) έργου Σ.Δ.Ι.Τ. στον Τομέα της «Άμυνας». Πρόκειται για το έργο με τίτλο:

1. *Υλοποίηση οκτώ (8) Οικημάτων Στέγασης και ενός (1) Πολυχώρου Άθλησης σε μονάδες του Στρατού Ξηράς και της Πολεμικής Αεροπορίας στη Λάρισα*

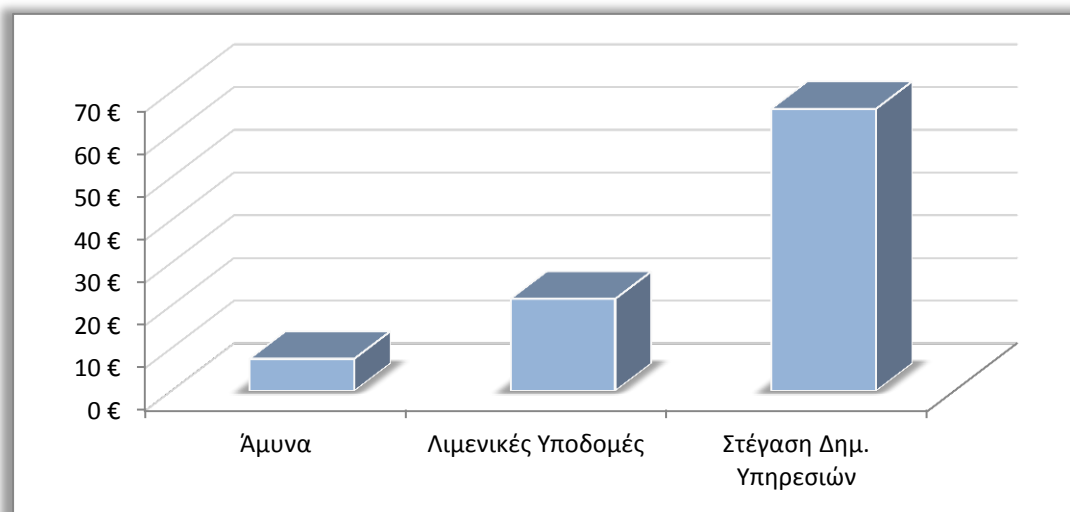
Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 30/1/2008, με τον διαγωνισμό να βρίσκεται στην φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Αναθέτουσα αρχή είναι το Υ.Ε.Α. που επιδιώκει την επίτευξη των στρατηγικών του στόχων.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

1.13.2 ΝΟΜΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Ο Ν. Μαγνησίας έχει 95 εκ. € ενδεικτικό προϋπολογισμό για την υλοποίηση τριών (3) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στους Τομείς «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών», «Λιμενικές Υποδομές» και «Άμυνα».

ΓΡΑΦΗΜΑ 59: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Μαγνησίας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» αποτελεί το 69% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με το έργο:

1. Κατασκευή και Συντήρηση Καταστήματος Κράτησης στο Βόλο

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου για το νομό είναι 66 εκ. €, με αναθέτουσα αρχή τη Θέμις Κατασκευαστική Α.Ε. Η έγκρισή του από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. πραγματοποιήθηκε στις 6/9/2006 και βρίσκεται σε εξέλιξη ο

διαγωνισμός για την επιλογή του ιδιωτικού φορέα. Το έργο που περιλαμβάνει την μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, καθώς και εκμετάλλευση των εμπορικών χώρων και χώρων στάθμευσης, έχει διάρκεια είκοσι επτά (27) έτη, με περίοδο λειτουργίας είκοσι πέντε (25) ετών.

Ο Τομέας των «Λιμενικών Υποδομών» καλύπτει το 23% του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με το έργο:

2. Εγκατάσταση και Λειτουργία Συστήματος Ασφαλείας στο Λιμένα του Βόλου

Το έργο έχει ενδεικτικό προϋπολογισμό 21,5 εκ. € για το νομό και έχει εγκριθεί από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. στις 1/3/2007. Ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Ο σχεδιασμός, χρηματοδότηση, εγκατάσταση και λειτουργία των συστημάτων ασφαλείας και η παροχή υπηρεσιών φύλαξης έχει διάρκεια δέκα (10) έτη από την θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με τα οκτώ (8) έτη, από την έναρξη της λειτουργίας των συστημάτων ασφαλείας, να είναι η λειτουργική διάρκεια.

Τέλος, η «Άμυνα» αποτελεί το 8% των εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. για το νομό έχοντας ενδεικτικό προϋπολογισμό 7,5 εκ. €. Το έργο το οποίο σχεδιάζεται αφορά στην:

3. Υλοποίηση δύο (2) Οικημάτων Στέγασης, δύο (2) Βρεφονηπιακών Σταθμών και ενός (1) Πολυχώρου Άθλησης σε μονάδες του Στρατού Ξηράς και της Πολεμικής Αεροπορίας στο Βόλο και στη Νέα Αγχίαλο

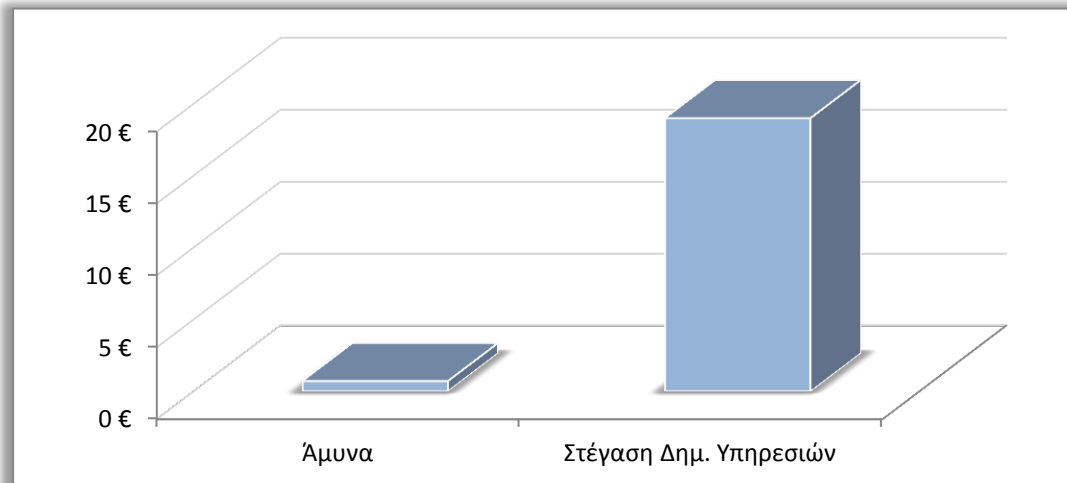
Η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. ενέκρινε το έργο στις 30/1/2008, ενώ ο διαγωνισμός βρίσκεται πλέον στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων. Αναθέτουσα Αρχή είναι το Υ.Ε.Α.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών, από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης, σύμπραξης με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

1.13.3 ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Στο Ν. Τρικάλων αντιστοιχεί ενδεικτικός προϋπολογισμός 19,7 εκ. € για την υλοποίηση δύο (2) έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στους Τομείς «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» και «Άμυνα».

ΓΡΑΦΗΜΑ 60: Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. του Ν. Τρικάλων ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Ο Τομέας της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» αποτελεί το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό (96%) του ενδεικτικού προϋπολογισμού του νομού με το έργο:

1. *Κατασκευή και Συντήρηση Κτιρίου Διοικητηρίου της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Τρικάλων*

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός του έργου είναι 19 εκ. €, με αναθέτουσα αρχή τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Τρικάλων. Η έγκριση του έργου από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. έγινε στις 1/3/2007, με το διαγωνισμό να βρίσκεται σε εξέλιξη στη φάση της υποβολής προσφορών από τους υποψήφιους ιδιωτικούς φορείς. Η υλοποίηση του έργου θα επιτύχει πολλούς από τους στρατηγικούς στόχους της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Τρικάλων, όπως αυτοί έχουν προαναφερθεί σε αντίστοιχα έργα άλλων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων (βλ. Ν.Α. Αχαΐας).

Η διάρκεια υλοποίησης του έργου της μελέτης, χρηματοδότησης, κατασκευής, συντήρησης και τεχνικής διαχείρισης είναι είκοσι έξι (26) έτη, με περίοδο λειτουργίας είκοσι τεσσάρων (24) ετών μετά την κατασκευή.

Τελευταίος Τομέας είναι η «Άμυνα» με ένα (1) έργο ενδεικτικού προϋπολογισμού 0,7 εκ. €. Το έργο αυτό αφορά στην:

2. Υλοποίηση ενός (1) Βρεφονηπιακού Σταθμού σε μονάδα του Στρατού Ξηράς στα Τρίκαλα

Η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. ενέκρινε το έργο στις 30/1/2008 και ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση της προετοιμασίας των τευχών για την επιλογή των ιδιωτικών φορέων της σύμπραξης. Αναθέτουσα Αρχή είναι το Υ.Ε.Α. που επιδιώκει την επίτευξη των στρατηγικών του στόχων.

Η μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, συντήρηση, τεχνική διαχείριση και ασφάλιση των παραπάνω εγκαταστάσεων θα πραγματοποιηθεί σε διάστημα είκοσι επτά (27) ετών από τη θέση σε ισχύ της σύμβασης σύμπραξης, με περίοδο λειτουργίας τα είκοσι πέντε (25) έτη μετά την κατασκευή.

2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΈΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ

Έχοντας δώσει μία λεπτομερή εικόνα των εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. σε κάθε Περιφέρεια και Νομό της Ελληνικής Επικράτειας, στο παρόν κεφάλαιο θα προσπαθήσουμε να δώσουμε μία συνοπτική εικόνα τόσο της **Χωρικής** όσο και της **Τομεακής** τους κατανομής εκθέτοντας και, αργότερα, σχολιάζοντας τα ευρήματα σε επίπεδο χώρας.

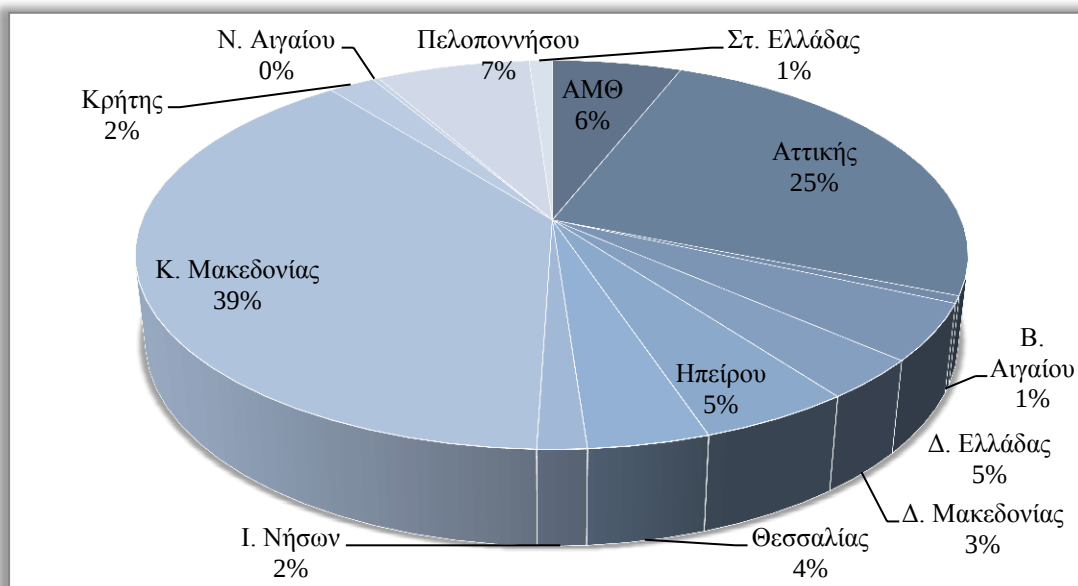
Ξεκινάμε με την κατανομή των έργων στο χώρο.

2.1 ΧΩΡΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΈΡΓΩΝ

Τα έργα που έχουν εγκριθεί να εκτελεσθούν ή να παρασχεθούν μέσω επιλογής Συμπράξεων Δημοσίων και Ιδιωτικών Φορέων αφορούν σε ολόκληρη την Ελληνική Επικράτεια (με την εξαίρεση ορισμένων νομών) και κατανέμονται στις Περιφέρειες με βάση τον ενδεικτικό προϋπολογισμό τους, σύμφωνα με το ακόλουθο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 61: Κατανομή ανά Περιφέρεια (%) συνολικού εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ.

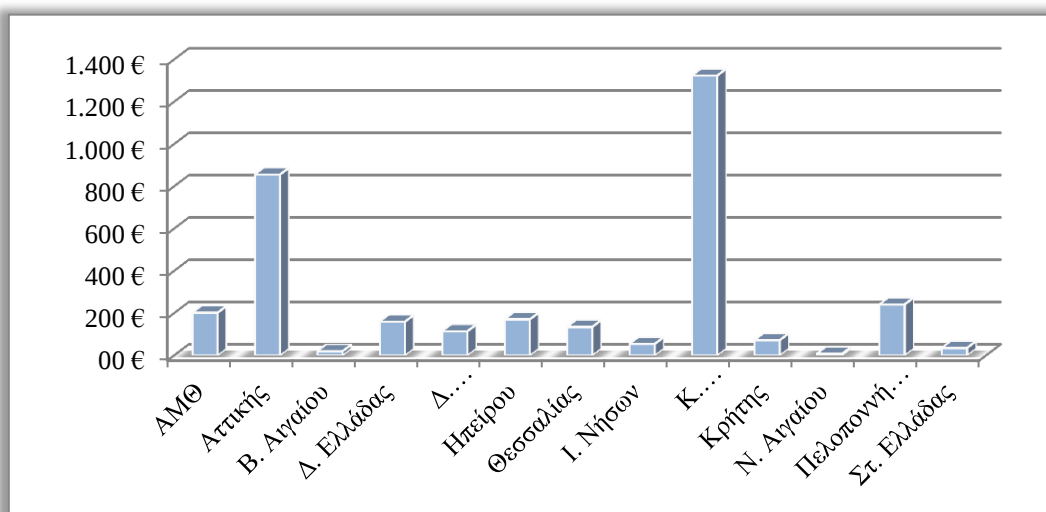

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Όπως ήταν εξάλλου αναμενόμενο, οι δύο μεγαλύτερες πληθυσμιακές Περιφέρειες της χώρας, η Κεντρική Μακεδονία και η Αττική, καταλαμβάνουν τα μεγαλύτερα, με διαφορά, ποσοστά επί του συνόλου των εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Αυτό που έχει ωστόσο σημασία είναι πως ο παράγοντας πληθυσμός δεν παίζει και τόσο σημαντικό ρόλο δεδομένου ότι πρώτη έρχεται η Κ. Μακεδονία με 39% και ακολουθεί η Αττική με 25%, αν και κατέχει μακράν μεγαλύτερο μερίδιο του συνολικού πληθυσμού.

Αντίστοιχη είναι η εικόνα που αποκομίζεται και από το επόμενο Γράφημα που εκφράζει την συμμετοχή κάθε Περιφέρειας, ως προς το απόλυτο ύψος προϋπολογισμού των εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ.

ΓΡΑΦΗΜΑ 62: Κατανομή συνολικού ενδεικτικού εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στις Περιφέρειες

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Παρατηρούμε ότι η Κεντρική Μακεδονία, για παράδειγμα, συγκεντρώνει προϋπολογισμένα έργα άνω του 1,3 δις. €, ενώ η Αττική μόλις που ξεπερνά τα 0,85 δις. €. Από τις υπόλοιπες Περιφέρειες θα λέγαμε ότι ξεχωρίζουν, τρόπον τινά, οι Πελοποννήσου και Α.Μ.Θ. με ύψη άνω των 200 εκ. € και μερίδιο περίπου στο 7%. Στον αντίποδα η Περιφέρεια Ν. Αιγαίου λαμβάνει σχεδόν μηδενικό ποσοστιαίο μερίδιο με ένα (1) μόνο έργο της τάξεως των 9 εκ. € στην Ρόδο.

Προκειμένου να έχουμε μία αντιπροσωπευτικότερη εικόνα των έργων, και δεδομένου ότι αρκετοί Νομοί σε κάθε Περιφέρεια δεν εκπροσωπούνται εφόσον δεν εμφάνισαν έργα Σ.Δ.Ι.Τ., προχωράμε στην παρουσίαση του ύψους προϋπολογισμού ανά Νομό⁴⁷ (Χάρτης 1). Με αυτόν τον τρόπο παρέχεται μία **άμεση εικόνα** της γεωγραφικής κατανομής των εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στο σύνολο της χώρας, επιτρέποντας την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την Περιφερειακή ή μη διάσταση του συγκεκριμένου Πυλώνα ανάπτυξης.

Όπως παρατηρούμε τα μεγαλύτερα, μακράν των υπολοίπων, ύψη προϋπολογισμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. συγκέντρωσαν οι Ν. Αττικής και Θεσσαλονίκης με 856,68 εκ. € και 1120,35 εκ. € αντίστοιχα. Πολύ χαμηλότερα, με σημαντικά ωστόσο ύψη προϋπολογισμένων έργων, εμφανίζονται οι Νομοί Αχαΐας και Κορίνθου στην Πελοπόννησο, Πρέβεζας και Φλώρινας στο Δυτικό και Βόρειο τμήμα της Επικράτειας καθώς και οι Ν. Πιερίας και Έβρου στο Βόρειο και Ανατολικό τμήμα αυτής.

---

⁴⁷ Η κατανομή αυτή πραγματοποιήθηκε χωρίζοντας το εύρος των παρατηρήσεων σε πέντε (5) κατηγορίες, ανάλογα με το ύψος του εγκεκριμένου προϋπολογισμού για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. που εμφάνισαν.

τρίτος και συνεπώς **δεν** θα μπορούσαμε να ισχυρισθούμε ότι η κατανομή των προϋπολογισμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. ανά την επικράτεια εμφανίζει Περιφερειακό προσανατολισμό. Εξάλλου ένας σημαντικός αριθμός μειονεκτούντων Νομών της Ελληνικής Περιφέρειας, όπως οι Ν. Καρδίτσας, Ευρυτανίας και Γρεβενών, δεν εμφάνισαν καθ' όλη την διάρκεια της περιόδου μελέτης προϋπολογισμένα έργα Σ.Δ.Ι.Τ.

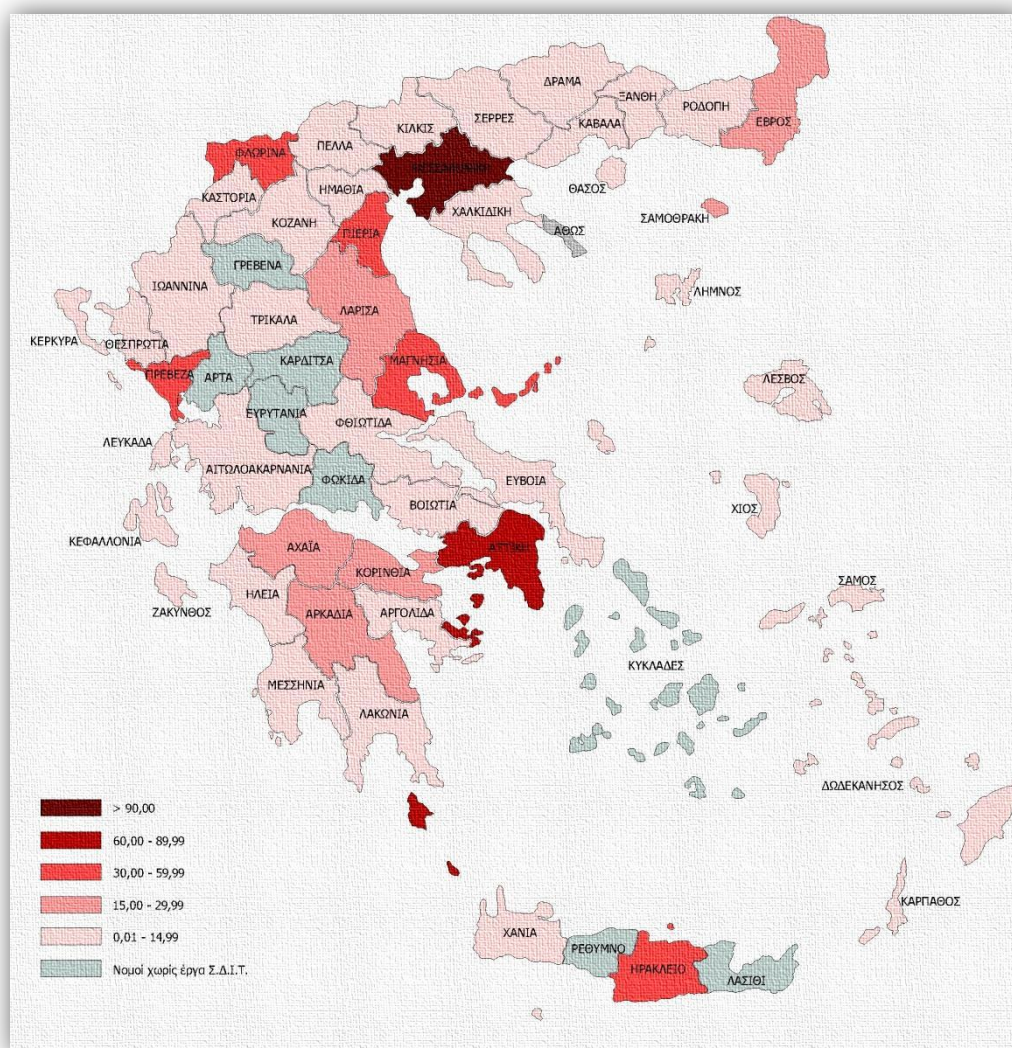
Ένα άλλο εξίσου σημαντικό μέγεθος, το οποίο αντικατοπτρίζει την δυναμικότητα των έργων που προβλέπεται να υλοποιηθούν μέσω των Συμπράξεων στην Ελληνική Επικράτεια, είναι και το Μέσο Μέγεθος Έργου (Χάρτης 3). Με απλά λόγια, πρόκειται για τον μέσο όρο του ύψους προϋπολογισμού κάθε έργου και δείχνει κατά πόσον θα υλοποιηθούν «μικρά» ή «μεγάλα» έργα σε κάθε Νομό.

Άποψη του συντάκτη είναι ότι η υλοποίηση μεγάλων έργων ενέχει **πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα** σε κάθε περιοχή, με την δημιουργία θέσεων απασχόλησης και, συνεπώς, η ύπαρξη μεγαλύτερων έργων αποτελεί δείκτη δυναμικότερης αξιοποίησης των πόρων που πρόκειται να διατεθούν για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. σε κάθε Νομό.

Όπως παρατηρούμε στον επόμενο Χάρτη, οι Ανατολικές και πάλι περιοχές της χώρας και οι επί του Π.Α.Θ.Ε. κείμενες είναι αυτές που πρόκειται να φιλοξενήσουν στο μέλλον τα μεγαλύτερα έργα. Μόνη εξαίρεση αποτελούν οι Ν. Φλώρινας και Πρέβεζας, στα Βόρεια και Δυτικά της χώρας, με το μέσο ύψος προϋπολογισμού για τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. της περιοχής τους να είναι τα 50 και 55,5 εκ. € περίπου. Όλη η υπόλοιπη Βόρειο-Δυτική «ραχοκοκαλιά» της χώρας πρόκειται να φιλοξενήσει έργα προϋπολογισμού κάτω των 15 εκ. ευρώ.

Ακόμα πιο ανησυχητικό, σχετικά με την Περιφερειακή διάσταση των έργων, είναι το γεγονός ότι τόσο η Αττική όσο και η Θεσσαλονίκη ισχυροποιούν τα μεγέθη τους. Η μεν Θεσσαλονίκη βρίσκεται πρώτη με ένα μέσο μέγεθος προϋπολογισμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. της τάξεως των 93,36 εκ. €, η δε Αττική δεύτερη με 71,39 εκ. €. Αυτά τα ύψη κεφαλαίων, αναμένεται να δημιουργήσουν σημαντικά **πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα**, τα οποία **ωφελούν** μεν την **οικονομική ανάπτυξη** των αστικών κέντρων των δύο μεγαλύτερων πληθυσμιακά Νομών της χώρας, αποβαίνουν εις βάρος δε των υπολοίπων Νομών που αποκλίνουν πλέον σημαντικά σε σχέση και με τις αναπτυξιακές τους προοπτικές.

ΧΑΡΤΗΣ 3: Κατανομή του μέσου μεγέθους Π/Υ ανά έργο Σ.Δ.Ι.Τ. σε επίπεδο Νομού (εκ. €)

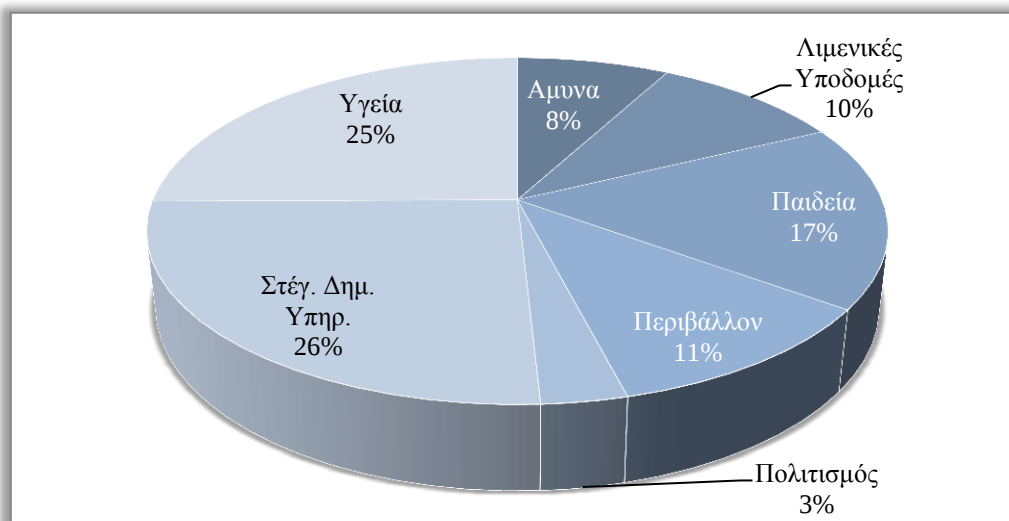
Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Κεντρικό συμπέρασμα συνεπώς του παρόντος κεφαλαίου είναι ότι η κατανομή των έργων ανά την Ελληνική Επικράτεια ακολουθεί το «παγιωμένο» μοτίβο ανάπτυξης στα Ανατολικά της χώρας - με ελάχιστες εξαιρέσεις - και επί του σημαντικότερου οδικού άξονα αυτής (Π.Α.Θ.Ε.).

2.2 ΤΟΜΕΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΈΡΓΩΝ

Η κατανομή του ενδεικτικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην Επικράτεια ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων απεικονίζεται στο επόμενο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 63: Κατανομή ανά Τομέα (%) εγκεκριμένου Π/Υ έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Επικράτειας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

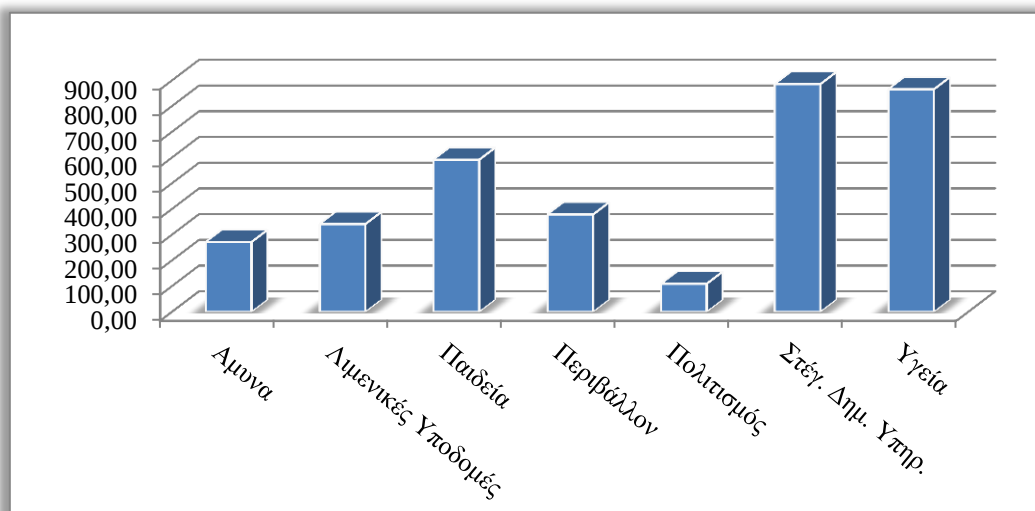
Όπως παρατηρούμε, δύο μόνο Τομείς έργων, της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» και της «Υγείας», κατάφεραν να συγκεντρώσουν πέραν το μισού από τον συνολικό προϋπολογισμό αυτών. Αποτελούν συνεπώς Τομείς μεγάλου ενδιαφέροντος για την προώθηση σχημάτων Συμπράξεων. Το ενδιαφέρον δε αυτό εκδηλώνεται περισσότερο στους Νομούς που φιλοξενούν τα δύο μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας, Αττικής και Θεσσαλονίκης, εφόσον οι Νομοί αυτοί εμφανίζουν παραπλήσια κατανομή του προϋπολογισμού τους με αυτήν στην κλίμακα της Επικράτειας. Για μεν την Αττική ο Τομέας της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» εμφανίζει μεγαλύτερη βαρύτητα, για δε την Θεσσαλονίκη ο Τομέας της «Υγείας».

Ο Τομέας της «Παιδείας» ακολουθεί συγκεντρώνοντας 17% περίπου του συνολικού ύψους προϋπολογισμού με σχεδόν 600 εκ. € διαθέσιμα για την υλοποίηση Σχολείων και Πανεπιστημιακής υποδομής.

Οι Τομείς του «Περιβάλλοντος», των «Λιμενικών Υποδομών» και της «Αμυνας» ακολουθούν με ύψος προϋπολογισμού γύρω στο 10% επί του συνολικού και προϋπολογισμένα έργα αξίας από 270 εκ. € έως και 380 εκ. € περίπου.

Τελευταίος, όπως φαίνεται και στο ακόλουθο Γράφημα, είναι ο Τομέας του «Πολιτισμού» με μόνον ένα έργο αξίας 109,5 εκ. €.

ΓΡΑΦΗΜΑ 64: Συνολικός Π/Υ εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. επικρατείας ανά Τομέα Υλοποίησης Έργων

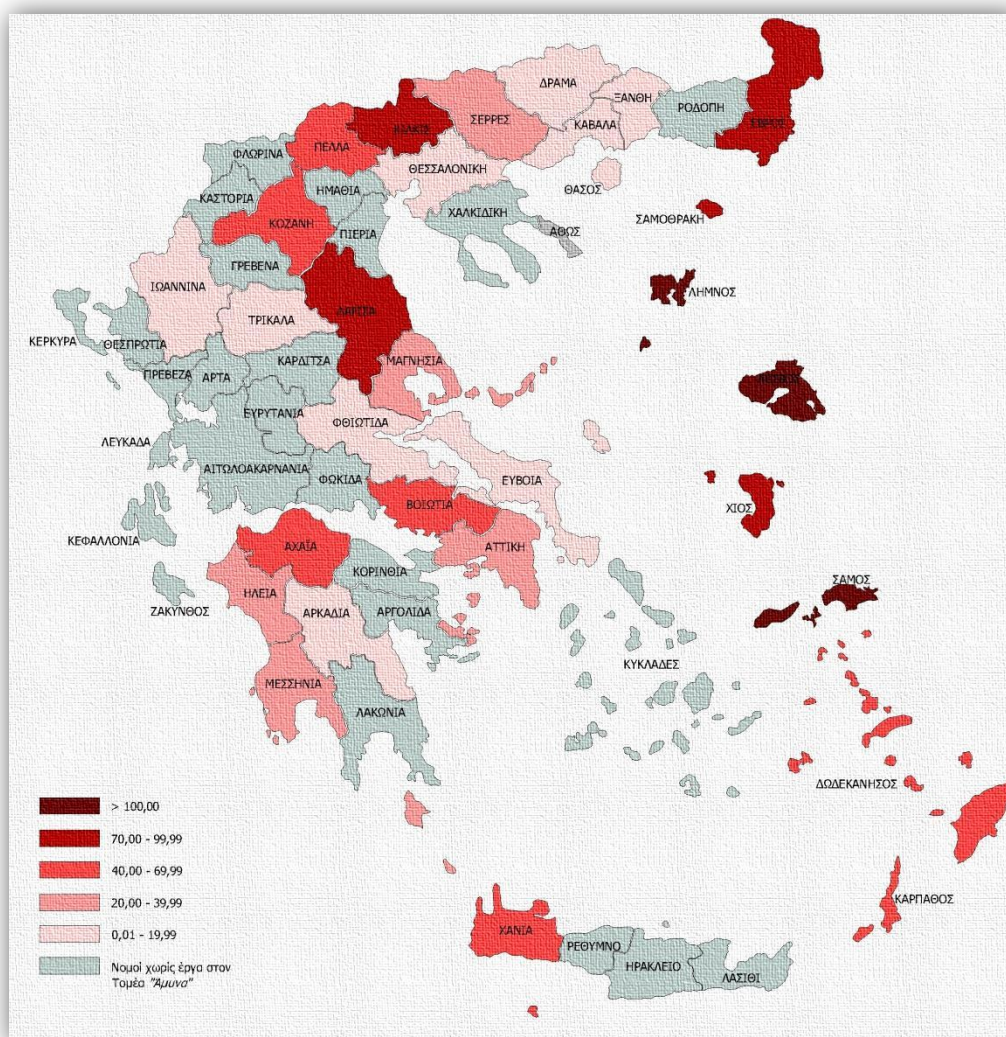
Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Πέραν της κατάταξης των Τομέων, ωστόσο, με βάση τα εγκεκριμένα τους έργα ενδιαφέρον παρουσιάζει και η χωρική κατανομή των έργων ανά Τομέα Υλοποίησής τους. Η κατανομή αυτή αποτελεί, τρόπον τινά, έναν δείκτη **εξειδίκευσης ανά περιοχή** και για τον λόγο αυτό κρίνεται σκόπιμο να μελετηθεί στους ακόλουθους τέσσερις (4) τουλάχιστον τομείς: «*Άμυνα*», «*Παιδεία*», «*Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών*» και «*Λιμενικές Υποδομές*». Τα ύψη των εγκεκριμένων έργων εκφράζονται σε κατά κεφαλήν μονάδες, δεδομένου ότι έτσι λαμβάνεται καλύτερα υπόψη η σχετική θέση του κάθε Νομού ως προς τον Τομέα, στον οποίο εμφάνισε περισσότερα έργα.

Στον Τομέα της «*Άμυνας*», όπως γίνεται εμφανές στον επόμενο Χάρτη, οι ακριτικοί κυρίως Νομοί έχουν επιλεχθεί για την υλοποίηση σημαντικών Συμπράξεων. Υψηλότερα όλων εμφανίζονται οι Ν. Λέσβου και Σάμου με 103 € περίπου εγκεκριμένο ύψος προϋπολογισμού έργων ανά κάτοικο της περιοχής τους. Ακολουθούν αρκετοί Νομοί της Θράκης και της Μακεδονίας, καθώς και ορισμένοι της Δυτικής Πελοποννήσου.

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι αρκετοί Νομοί στο «εσωτερικό» της χώρας, όπως της Λάρισας, Μαγνησίας και νοτιότερα της Βοιωτίας παρουσιάζουν ύψος προϋπολογισμού αρκετά υψηλό. Στην Λάρισα για παράδειγμα έχουμε γύρω στα 76 € περίπου ύψος προϋπολογισμού ανά κάτοικο όταν άλλοι ακριτικοί Νομοί, όπως της Καστοριάς και της Φλώρινας, δεν εμφάνισαν έργα στον Τομέα της «*Άμυνας*». Πιθανότατα το γεγονός αυτό να οφείλεται σε αρκετά έργα που αφορούν σε εκσυγχρονισμό εγκαταστάσεων και δημιουργία συμπληρωματικών υποδομών.

ΧΑΡΤΗΣ 4: Κατανομή του κατά κεφαλήν ύψους π/υ για έργα στον Τομέα της Άμυνας

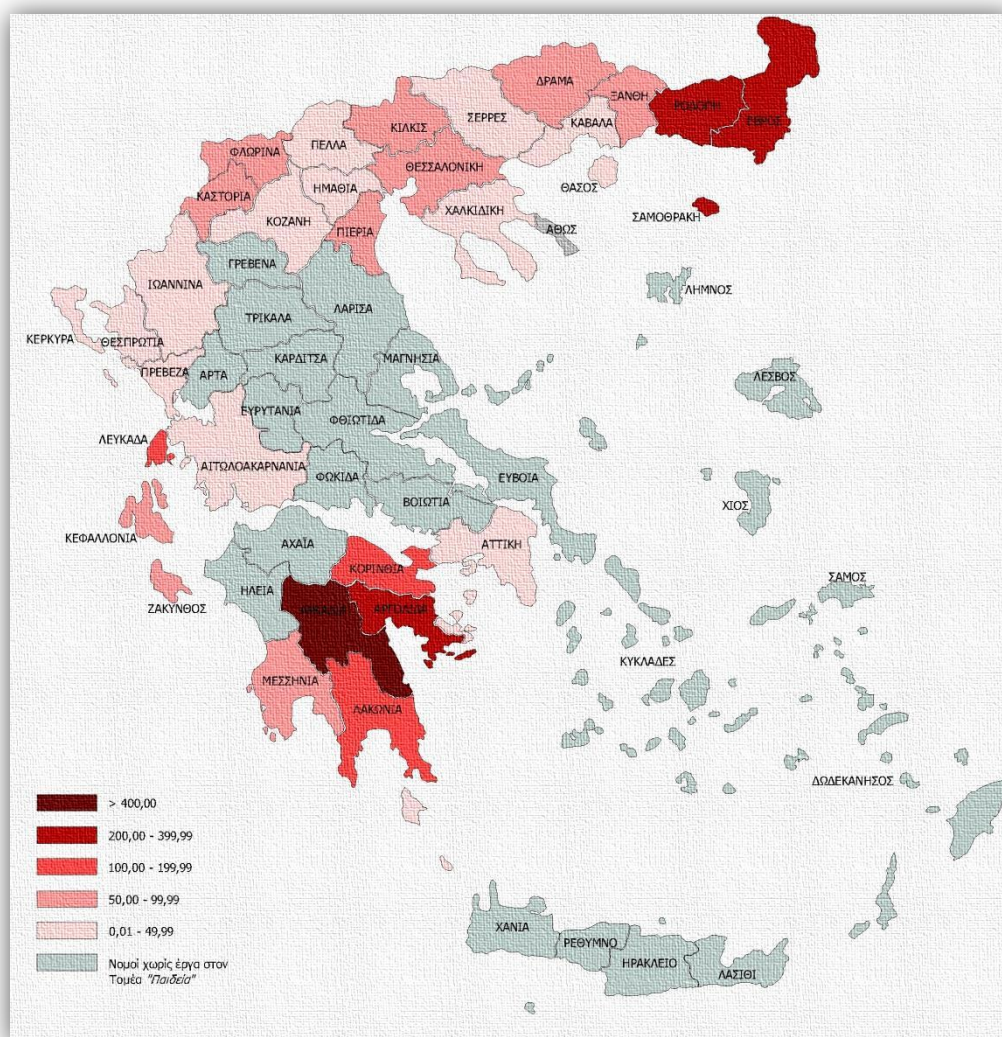

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Σε κάθε περίπτωση, όμως, επισημαίνεται ότι η κατανομή των έργων στον Τομέα της «Άμυνας» παρουσιάζει τον **περισσότερο Περιφερειακό προσανατολισμό**, από ότι έχουμε διαπιστώσει τουλάχιστον μέχρι στιγμής.

Περιφερειακή διάσταση θα μπορούσαμε να ισχυρισθούμε ότι εμφανίζουν και τα προγραμματισμένα έργα στον Τομέα της «Παιδείας». Όπως γίνεται εμφανές από τον επόμενο Χάρτη, ολόκληρο το Βόρειο αλλά και το Δυτικό μέτωπο της χώρας εμφάνισαν, έστω και σε μικρό βαθμό σε κάποιες περιπτώσεις, εγκεκριμένα έργα στον Τομέα αυτόν. Ιδιαίτερα δε η Περιφέρεια Α.Μ.Θ. με τους Ν. Έβρου και Ροδόπης να ξεπερνούν τα 300 € ύψος κεφαλαίου ανά κάτοικο; αλλά και η Λευκάδα στα Δυτικά εμφάνισε ύψη άνω των 130 € ανά κάτοικο.

ΧΑΡΤΗΣ 5: Κατανομή του κατά κεφαλήν ύψους π/υ για έργα στον Τομέα της Παιδείας

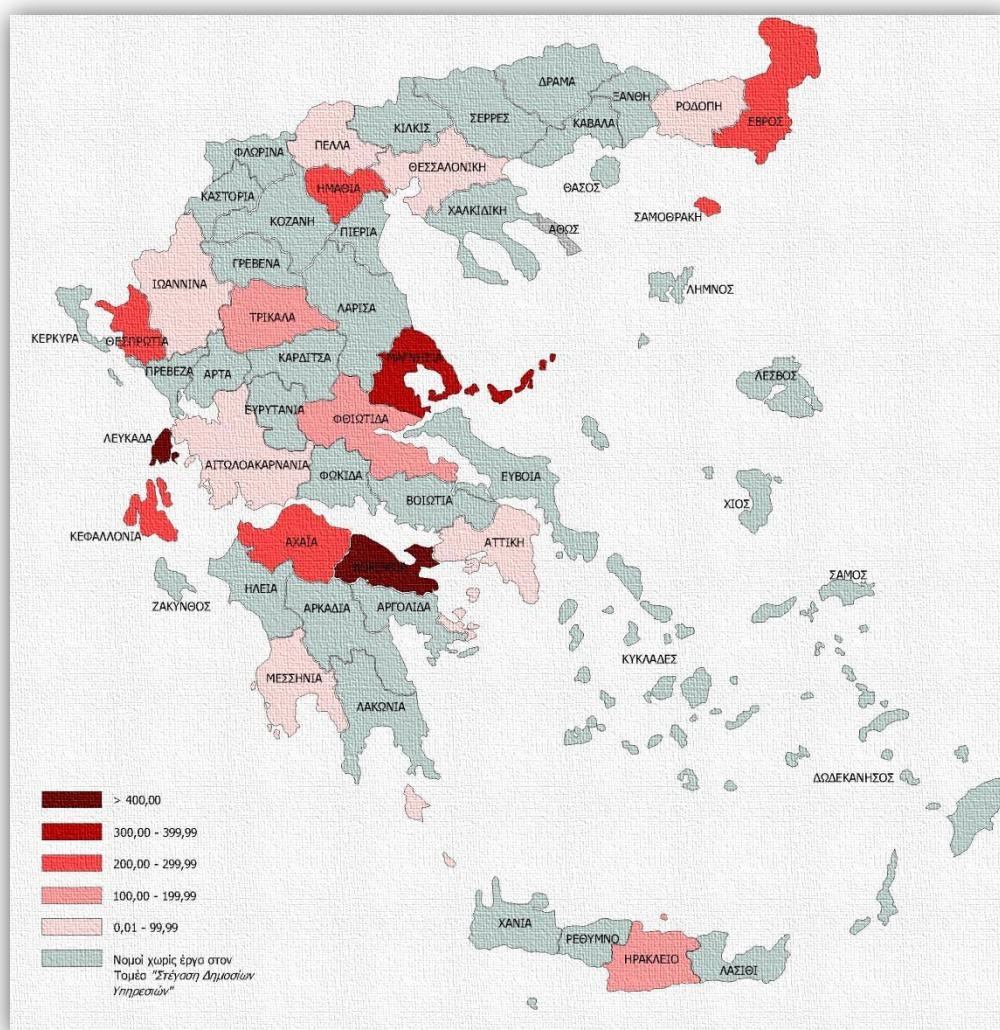
Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Το γεγονός, το οποίο μειώνει την Περιφερειακή διάσταση των έργων στον Τομέα της «Παιδείας», είναι η ύπαρξη μίας ομάδας Νομών, κοντά στην Αττική και γύρω από τον Ν. Αρκαδίας, με τιμές άνω των 100 € ύψος προϋπολογισμού ανά κάτοικο της περιοχής τους. Ειδικότερα, ο Ν. Αρκαδίας έρχεται πρώτος με κατά κεφαλήν ύψος της τάξεως των 585 € και ακολουθούν οι Ν. Αργολίδας, Λακωνίας και Κορινθίας με τιμές άνω των 160 €/κάτοικο. Η ίδρυση του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου συνετέλεσε σημαντικά στο φαινόμενο αυτό με τις ανάγκες για υποδομές που δημιούργησε και την διασπορά αυτών στους γειτονικούς Νομούς της Αρκαδίας (ακόμα και ο Νομός Μεσσηνίας εμφανίζει τιμές γύρω στα 73 € ανά κάτοικο).

Σημαντικό είναι επίσης ότι τα ύψη του Τομέα αυτού είναι σαφώς μεγαλύτερα από αυτά της «Άμυνας», ή αλλιώς ότι τα έργα της «Παιδείας» **κοστίζουν ακριβότερα**.

Στον Τομέα της «Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών» παρατηρούμε διάσπαρτους Νομούς στην Ελληνική Επικράτεια να εμφανίζουν τις υψηλότερες τιμές. Πρώτος με διαφορά έρχεται ο Ν. Λευκάδας κυρίως λόγω του χαμηλού πληθυσμιακού του βάρους με 660 € περίπου ύψος κατά κεφαλήν προϋπολογισμού για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. Ακολουθεί ο Ν. Κορίνθου με 550 € περίπου και ο Ν. Μαγνησίας, λίγο χαμηλότερα, με περίπου 320 € κατά κεφαλήν.

ΧΑΡΤΗΣ 6: Κατανομή του κατά κεφαλήν ύψους π/υ για έργα στον Τομέα της Στέγασης Δημ. Υπηρεσιών

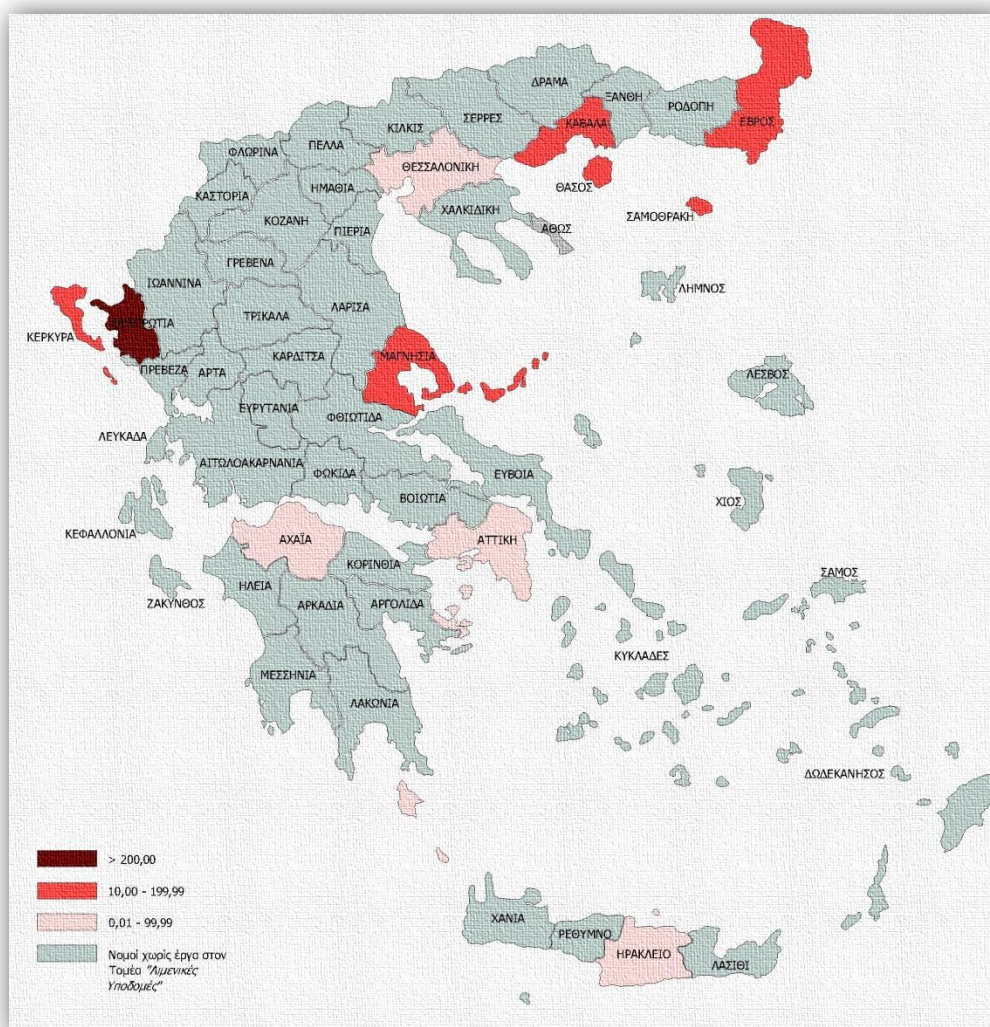
Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Αρκετοί άλλοι Νομοί, τόσο στα Ανατολικά, όπως ο Ν. Έβρου, όσο και στα Δυτικά, όπως ο Ν. Θεσπρωτίας, έχουν εντάξει στον προϋπολογισμό τους έργα Συμπράξεων, προκειμένου να καλύψουν τις στεγαστικές τους ανάγκες, ιδιαίτερα όσον αφορά τα Νομαρχιακά και Περιφερειακά τους καταστήματα. Αντιθέτως η πλειοψηφία των Νομών των νησιών του Αιγαίου, πλην του Ηρακλείου, δεν εμφάνισαν έργα Σ.Δ.Ι.Τ. στον Τομέα αυτό.

Επιπλέον, το μέσο ύψος προϋπολογισμένου έργου στον ανωτέρω Τομέα κρίνεται και πάλι **σχετικά υψηλό** έχοντας εύρος κατανομής από 20€/κάτοικο έως και 660€/κάτοικο περίπου. Συνεπώς και τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. του Τομέα «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» κοστίζουν σχετικά **ακριβά**.

Λιγότερο ακριβά φαίνεται να κοστίζουν τα έργα στον Τομέα των «Λιμενικών Υποδομών», εφόσον το εύρος κατανομής τους κυμαίνεται από 35€/κάτοικο έως και 180€/κάτοικο περίπου, με μοναδική εξαίρεση τον Ν. Θεσπρωτίας που πλησιάζει την τιμή των 500€/κάτοικο. Όπως παρατηρούμε και από τον επόμενο Χάρτη, στα Βόρειο-Δυτικά ξεχωρίζουν κυρίως οι Ν. Θεσπρωτίας και Κέρκυρας, ενώ στα Ανατολικά και Βόρεια κυρίως οι Ν. Έβρου, Καβάλας και Μαγνησίας. Πλην του Ν. Θεσπρωτίας όλοι οι υπόλοιποι κυμαίνονται μεταξύ 100 – 200 €/κάτοικο.

ΧΑΡΤΗΣ 7: Κατανομή του κατά κεφαλήν ύψους π/υ για έργα στον Τομέα των Λιμενικών Υποδομών

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Οι υπόλοιποι τρεις Τομείς δεν αποτυπώνονται χαρτογραφικά. Ο Τομέας «Περιβάλλον» παρουσιάζει εγκεκριμένα έργα σε τρεις μόνον Νομούς (Φλώρινας, Αττικής και Θεσσαλονίκης), με την Θεσσαλονίκη να αποσπά ένα σημαντικό έργο της τάξεως των 242 εκ. €. Ο Τομέας «Πολιτισμός», όπως προαναφέραμε, έχει μόνο ένα έργο στην Αττική, ενώ ο Τομέας «Υγεία» έχει όλα και όλα τρία έργα πολύ υψηλού προϋπολογισμού που χωροθετούνται το πρώτο στην Θεσσαλονίκη και τα υπόλοιπα δύο σε Πιερία και Πρέβεζα.

Συμπερασματικά λοιπόν οι Τομείς εκείνοι που εμφάνισαν τον μεγαλύτερο μέσο όρο προϋπολογισμένου έργου ήταν, σε γενικές γραμμές, αυτοί που είχαν και τον μικρότερο αριθμό έργων. Πρώτος στην κατάταξη έρχεται ο Τομέας της «Υγείας» με μέσο μέγεθος έργου στα 289 εκ. ευρώ περίπου και ακολουθεί το «Περιβάλλον» και ο «Πολιτισμός» με 126 και 110 εκ. ευρώ αντίστοιχα. Από τους Τομείς με μεγαλύτερο αριθμό έργων η «Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών» εμφάνισε ένα μέσο μέγεθος έργου στα 49 εκ. ευρώ περίπου και οι «Λιμενικές Υποδομές» στα 38 εκ. ευρώ. Το μέσο μέγεθος έργου στον Τομέα της «Παιδείας» είναι στα 19 εκ. ευρώ ενώ η «Άμυνα» έρχεται τελευταία με μόλις 10 εκ. ευρώ περίπου μέσο μέγεθος έργου.

Το γεγονός ότι η «Άμυνα», Τομέας που όπως είδαμε εμφανίζει την πιο Περιφερειακή κατανομή στην επικράτεια, έχει και το μικρότερο μέσο μέγεθος έργου αποτελεί και την ουσία της παρούσης ανάλυσης που αφορά την υλοποίηση **μικρών συνήθως έργων**, χωρίς σημαντική προστιθέμενη αξία, **στην Περιφέρεια**. Αντίστοιχη εικόνα αποκομίζεται και από τα έργα του Ε.Σ.Π.Α., όπως θα δούμε στη συνέχεια.

2.3 ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΈΡΓΩΝ

Έχοντας παράσχει μία ικανοποιητική εικόνα της χωρικής και τομεακής κατανομής των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ελληνική Επικράτεια, στο παρόν κεφάλαιο θα ασχοληθούμε με την πορεία υλοποίησης των έργων αυτών (τουλάχιστον μέχρι και τις αρχές του 2011).

Η διαγραμματική απεικόνιση αυτής της πληροφορίας, όπως προκύπτει από την αναλυτική καταγραφή των στοιχείων ανά νομό, οδηγεί σε συμπεράσματα για την

αποτελεσματικότητα του τρόπου σχεδιασμού ανάθεσης και υλοποίησης έργων μέσω Συμπράξεων.

Η πρώτη αναφορά (Πίνακας 8) που μπορεί να αντληθεί αφορά στις ημερομηνίες έγκρισης των έργων από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., παρέχοντας συγκεντρωτική πληροφόρηση πάνω στην έναρξη της διαδικασίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: Ημερομηνίες έγκρισης έργων Σ.Δ.Ι.Τ.

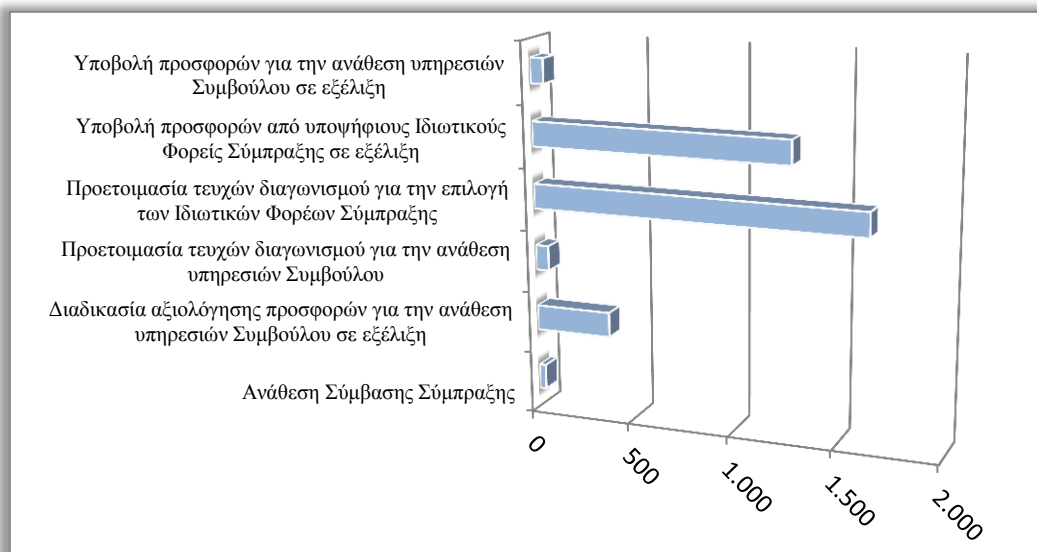
Τομέας	Έργο	Ημερομηνία έγκρισης
Παιδεία	Κατασκευή, αναπαλαίωση και συντήρηση είκοσι επτά (27) σχολικών υποδομών στην Περιφέρεια Αττικής	14/4/2006
Πολιτισμός	Δημιουργία Διεθνούς Συνεδριακού Κέντρου στο Κλειστό Γυμναστήριο Π. Φαλήρου	5/6/2006
Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών	Κατασκευή και συντήρηση επτά (7) νέων Πυροσβεστικών Σταθμών	5/6/2006
Παιδεία	Κατασκευή και συντήρηση τριάντα ένα (31) νέων σχολικών υποδομών στην Κεντρική Μακεδονία	6/9/2006
Παιδεία	Κατασκευή και συντήρηση νέων Τμημάτων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου	6/9/2006
Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών	Κατασκευή και συντήρηση δύο (2) νέων Δικαστικών Μεγάρων	6/9/2006
Λιμενικές Υποδομές	Εγκατάσταση και λειτουργία συστημάτων ασφαλείας σε δώδεκα (12) λιμένες για την κάλυψη των διεθνών και ευρωπαϊκών κανονισμών ασφαλείας	1/3/2007
Παιδεία	Υλοποίηση είκοσι τριών (23) νέων σχολικών κτιρίων στις Περιφέρειες Α.Μ.Θ., Δ. Μακεδονίας, Ηπείρου και Ιονίων Νήσων	1/3/2007
Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών	Ανακατασκευή του κτιριακού συγκροτήματος "Δόμπολη" για τη στέγαση των υπηρεσιών της Περιφέρειας Ηπείρου	1/3/2007
Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών	Ανέγερση κτιρίου Διοικητηρίου για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας	1/3/2007
Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών	Ανέγερση κτιρίου Διοικητηρίου για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κορίνθου	1/3/2007
Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών	Ανέγερση κτιρίου Διοικητηρίου για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Τρικάλων	1/3/2007
Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών	Ανέγερση κτιρίου Διοικητηρίου για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Φθιώτιδας	1/3/2007
Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών	Υλοποίηση δέκα τεσσάρων (14) νέων κτιριακών εγκαταστάσεων της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛ.ΑΣ.)	1/3/2007
Υγεία	Υλοποίηση του νέου Γενικού Νοσοκομείου Πρέβεζας	1/3/2007
Υγεία	Υλοποίηση του νέου Ογκολογικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης	1/3/2007
Υγεία	Υλοποίηση του Παιδιατρικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης	1/3/2007
Περιβάλλον	Υλοποίηση δικτύων αποχέτευσης και μονάδας επεξεργασίας λυμάτων στο Δήμο Ραφήνας	2/8/2007
Περιβάλλον	Υλοποίηση υποδομών του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Απορριμμάτων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας	2/8/2007
Στέγαση	Υλοποίηση νέων κτιριακών εγκαταστάσεων για τη στέγαση του	2/8/2007

Δημοσίων Υπηρεσιών	Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, τη στέγαση υπηρεσιών του Δήμου Χαλανδρίου, καθώς και αθλητικών εγκαταστάσεων και πάρκου αναψυχής του Δήμου Χαλανδρίου	
Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών	Υλοποίηση του κτιριακού συγκροτήματος Διοικητικού Πάρκου Αλεξανδρούπολης	2/8/2007
Υγεία	Υλοποίηση του Κέντρου Αποκατάστασης και Αποθεραπείας Βορείου Ελλάδας	2/8/2007
Άμυνα	Τεχνική διαχείριση της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων	30/1/2008
Άμυνα	Δημιουργία πρότυπου Κέντρου Εξομοιωτών Πτήσεως	30/1/2008
Άμυνα	Εγκατάσταση συστημάτων ασφαλείας σε είκοσι τρεις (23) θέσεις Αποθήκευσης Πυρομαχικών	30/1/2008
Άμυνα	Υλοποίηση νέων ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων του Κέντρου Λουτροθεραπείας Αναπήρων Πολέμου (Κ.Λ.Α.Π.) Μεθάνων	30/1/2008
Άμυνα	Υλοποίηση Οικημάτων Στέγασης, Βρεφονηπιακών Σταθμών και Πολυχώρων Άθλησης σε μονάδες του Στρατού Ξηράς και της Πολεμικής Αεροπορίας	30/1/2008
Παιδεία	Υλοποίηση Φοιτητικών Εστιών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης	30/1/2008
Παιδεία	Υλοποίηση Φοιτητικών Εστιών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου	30/1/2008
Περιβάλλον	Υλοποίηση Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Απορριμμάτων (Ο.Σ.Δ.Α.) Νόμου Θεσσαλονίκης	30/1/2008
Πολιτισμός	Υλοποίηση πέντε (5) Κλειστών Γυμναστηρίων και δύο (2) Κολυμβητηρίων	30/1/2008
Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών	Υλοποίηση κτιρίου Διοικητηρίου για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ημαθίας	30/1/2008

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Όπως παρατηρούμε, το σύνολο των έργων έλαβαν έγκριση από την Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. κατά την περίοδο 2006-2008. Πέραν όμως της ημερομηνίας έγκρισής τους μεγαλύτερο ενδιαφέρον εμφανίζει, ως ένα συγκριτικό εργαλείο, η παρουσίαση της τωρινής τους κατάστασης. Στο ακόλουθο Γράφημα απεικονίζεται η πορεία υλοποίησής τους με βάση το ύψος του προϋπολογισμού τους σε εκ. ευρώ.

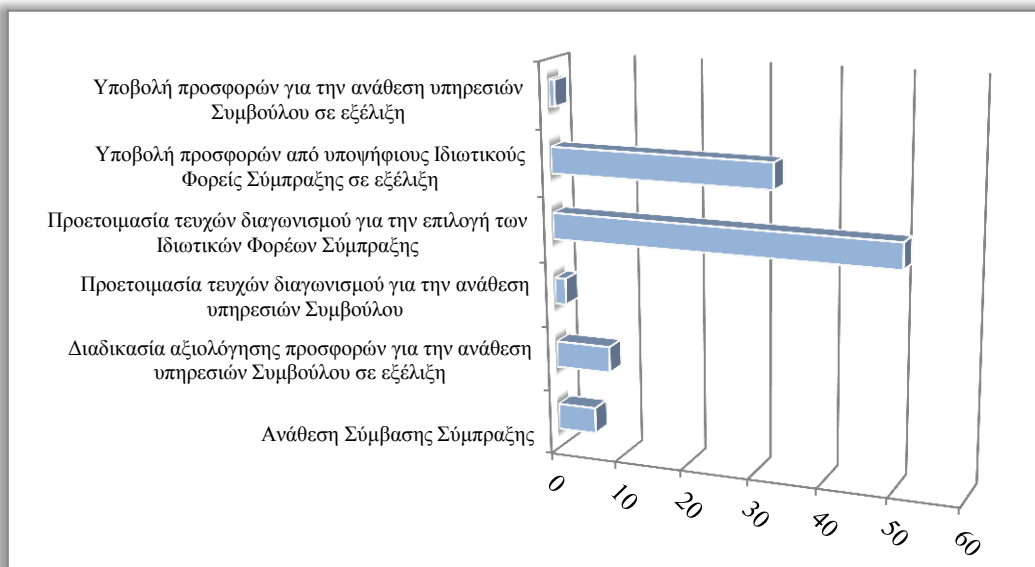
ΓΡΑΦΗΜΑ 65: Τρέχουσα κατάσταση εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. βάση ενδεικτικού Π/Υ (περ. 06-08)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Η συντριπτική πλειοψηφία των έργων βρίσκεται στο στάδιο είτε της «Προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των Ιδιωτικών Φορέων της Σύμπραξης», είτε στην φάση της «Υποβολής των προσφορών από τους υποψήφιους Ιδιωτικούς Φορείς της Σύμπραξης». Τα δύο αυτά στάδια μαζί συγκεντρώνουν πέραν των 2,9 δις. € προϋπολογισμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ., κάτι που φαίνεται εξάλλου και από την ποσοστιαία συμμετοχή τους στο επόμενο Γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 66: Ποσοστό επί του συνόλου των εγκεκριμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. (περ. 2006-08)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από τον ιστότοπο www.sdit.mnec.gr

Πέραν του 50% των εγκεκριμένων έργων της περιόδου 2006-2008 βρίσκονται στη φάση της «Προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των Ιδιωτικών Φορέων της Σύμπραξης», ενώ ποσοστό έργων της τάξεως του 33% περίπου έχει σε εξέλιξη τη φάση της «Υποβολής των προσφορών από τους υποψήφιους Ιδιωτικούς Φορείς της Σύμπραξης». Οι ενδιάμεσες φάσεις της «Διαδικασίας αξιολόγησης προσφορών για την ανάθεση υπηρεσιών συμβούλων», «Προετοιμασίας τευχών διαγωνισμού για την ανάθεση υπηρεσιών συμβούλων» και «Υποβολής προσφορών για την ανάθεση υπηρεσιών συμβούλου» καλύπτουν αντίστοιχα το 8%, 2% και 1% περίπου. Επιπλέον, παρατηρούμε ότι μόλις το 6% περίπου των έργων της Επικράτειας βρίσκεται στη φάση της «Ανάθεσης Σύμβασης Σύμπραξης» με προϋπολογισμένα έργα που καλύπτουν μόνον το 1% του συνόλου της ενδεικτικής δαπάνης. Σημαντικές **καθυστερήσεις**, επομένως, παρατηρούνται για την συντριπτική πλειοψηφία των έργων.

Ένα άλλο σημαντικό εύρημα, που έχει να κάνει με τον προβληματισμό (βλ. εισαγωγή) σχετικά με την «δέσμευση πόρων» για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. με την εγγραφή τους στο Π.Δ.Ε., προκύπτει εάν εξετάσουμε - μεσοσταθμικά - το ποσοστό των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. επί του συνόλου του Π.Δ.Ε. για τα έτη που μας αφορούν. Όπως παρατηρούμε από τον επόμενο πίνακα (Πίνακας 9) κατά τα έτη 2006 – 2008, όπου και έλαβε χώρα το σύνολο των εγκρίσεων των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. που μας αφορούν συνολικού προϋπολογισμού 3,4 δις € περίπου, το ύψος δαπάνης για έργα του Π.Δ.Ε. ανήλθε σε $8,2 + 8,8 + 9,6 = 26,6$ δις € περίπου. Το γεγονός αυτό κάνει εμφανές πως για κάθε έτος μεταξύ των ετών 2006 – 2008 η μέση δαπάνη για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. ανερχόταν σε $12,8\%^{48}$ περίπου του συνόλου των έργων, ποσοστό **αρκετά σημαντικό**.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9: Εξέλιξη ύψους Π.Δ.Ε. κατ' έτος

Εξέλιξη Π.Δ.Ε. / έτος	Εθνικοί πόροι	Συγχρηματοδοτούμενοι	Σύνολο
2005	2.569	4.955	7.524
2006	2.673	5.511	8.184
2007	2.763	6.046	8.809
2008	2.559	7.065	9.624
2009	2.455	7.133	9.588
2010	2.218	6.234	8.545
2011	1.885	4.722	6.608
2012	1.150	5.700	6.850

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών (ετήσιοι προϋπολογισμοί), 2014

Έχοντας ολοκληρώσει την παρουσίαση της χωρικής, τομεακής και της τωρινής κατανομής των προϋπολογισμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ., θα επιχειρήσουμε στο επόμενο κεφάλαιο μία συγκριτική ανάλυση των έργων αυτών με τα έργα του Ε.Σ.Π.Α.

3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΈΡΓΩΝ Ε.Σ.Π.Α. ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Όπως αναφέρθηκε στις αρχές της παρούσης ενότητας, η βάση δεδομένων για τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. αφορούσε σε **προϋπολογισμένα** έργα. Η χωρική τους κατανομή, συνεπώς, αποτελεί επί της ουσίας έναν χάρτη τάσεων που δείχνει τον τρόπο, με τον οποίο αυτά **προτίθεται** να υλοποιηθούν. Πέραν των προθέσεων όμως θα ήταν χρήσιμη μία περιγραφή πιο αντικειμενικών στοιχείων, που να βασίζονται σε έργα που

⁴⁸ Το ποσοστό αυτό προκύπτει με την παραδοχή ότι και για τα τρία έτη (2006 – 2008) η δαπάνη για Σ.Δ.Ι.Τ. υπήρξε ισομερής ($3,4 \text{ δις} \times 100 / 26,6 \text{ δις} = 12,8$)

υλοποιούνται ήδη. Αυτά τα στοιχεία μπορούν να αντληθούν από τον 3^ο πυλώνα ανάπτυξης: τα «Προτεινόμενα Αξιολογημένα Έργα» του Ε.Σ.Π.Α.

Τα στοιχεία των έργων αυτών αντλήθηκαν από την βάση δεδομένων του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (Ο.Π.Σ.) του ΥΠ.ΑΝ. Για έναν σημαντικό αριθμό από αυτά τα «Προτεινόμενα Αξιολογημένα Έργα» δεν υπήρχαν στοιχεία σχετικά με το ύψος της δημόσιας δαπάνης (Δ.Δ.), που είναι το μέγεθος βάσει του οποίου προτίθεται να γίνει η παρουσίαση της κατανομής τους. Αυτό γίνεται άμεσα αντιληπτό στον επόμενο Πίνακα 10, που αντιπαραβάλλει τα έργα που έχουν προταθεί και αξιολογηθεί (αλλά δεν αναγράφουν Δ.Δ.) και αυτά που αναγράφουν.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10: Ποσοστό εκπροσώπησης κάθε Περιφέρειας σε έργα του Ε.Σ.Π.Α.

Περιφέρειες	Αριθμός Έργων	Αριθμός Έργων (με αυτά που δεν αναγράφουν Π/Υ)	Ποσοστό Εκπροσώπησης Περιφέρειας (1 ^η /2 ^η στήλη)
ΑΜΘ	87	101	86,14
Κ. Μακεδονίας	138	172	80,23
Δ. Μακεδονίας	61	76	80,26
Ηπείρου	31	34	91,18
Θεσσαλίας	71	76	93,42
Ιονίων Νήσων	22	29	75,86
Δ. Ελλάδας	73	79	92,41
Στερεάς Ελλάδας	99	157	63,06
Αττικής	109	250	43,60
Πελοποννήσου	74	77	96,10
Β. Αιγαίου	46	55	83,64
Ν. Αιγαίου	61	64	95,31
Κρήτης	100	105	95,24
Επικράτεια	972	1.275	76,24

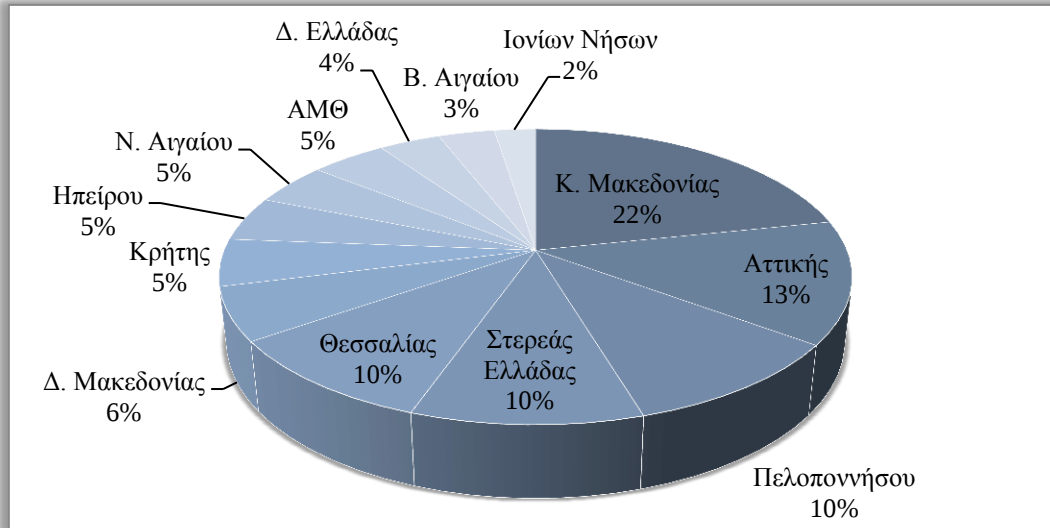
Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από Ο.Π.Σ., 2012

Όπως παρατηρούμε, στις περισσότερες περιφέρειες το ποσοστό εκπροσώπησης έργων για τα οποία έχουμε στοιχεία ξεπερνάει το 75% που κρίνεται **ικανοποιητικό** για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων. Σε κάποιες περιφέρειες αγγίζει ακόμη και το 96% (Πελοποννήσου). Ωστόσο δύο περιφέρειες, Αττικής και - λιγότερο - Στερεάς Ελλάδας, παρουσιάζουν χαμηλές τιμές εκπροσώπησης που θα μπορούσαν ίσως να θέσουν υπό αμφισβήτηση την κατανομή του ύψους της δημόσιας δαπάνης σε κάθε περιφέρεια, ως ποσοστό επί του συνόλου των «Προτεινόμενων Αξιολογημένων Έργων» του Ε.Σ.Π.Α.

Κρατώντας συνεπώς κάποιες επιφυλάξεις και υποθέτοντας ότι το ύψος της δημόσιας δαπάνης στα υπόλοιπα έργα (που δεν αναγράφουν προϋπολογισμό) για τις δύο αυτές περιφέρειες δεν διαφοροποιείται σημαντικά, προχωράμε στην κατανομή

του απόλυτου ύψους της δημόσιας αυτής δαπάνης ανάμεσα στις Ελληνικές περιφέρειες.

ΓΡΑΦΗΜΑ 67: Κατανομή ανά Περιφέρεια (%) απόλυτου ύψους έργων Ε.Σ.Π.Α.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από Ο.Π.Σ., 2012

Βάσει των στοιχείων του ανωτέρω γραφήματος, αλλά και του επόμενου Πίνακα 11, που ιεραρχεί τις περιφέρειες ανάλογα με το ποσό της δημόσιας δαπάνης για έργα του Ε.Σ.Π.Α. που συγκέντρωσαν, προκύπτει ότι οι δύο μεγαλύτερες πληθυσμιακά περιφέρειες της χώρας, Αττικής και Κ. Μακεδονίας συγκεντρώνουν και τα υψηλότερα ποσοστά έργων του Ε.Σ.Π.Α.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11: Φθίνουσα κατάταξη Περιφερειών βάσει Δημ. Δαπάνης για έργα του Ε.Σ.Π.Α.

Περιφέρειες	Προτεινόμενη Δημόσια δαπάνη
Κ. Μακεδονίας	804.784.392,16
Αττικής	496.679.801,65
Πελοποννήσου	379.241.697,41
Στερεάς Ελλάδας	371.196.709,11
Θεσσαλίας	366.003.117,57
Δ. Μακεδονίας	215.221.328,06
Κρήτης	190.807.895,52
Ηπείρου	181.651.741,27
Ν. Αιγαίου	171.016.080,08
ΑΜΘ	170.438.789,81
Δ. Ελλάδας	138.163.183,70
Β. Αιγαίου	126.440.052,58
Ιονίων Νήσων	92.781.376,77
Επικράτεια	3.704.426.165,69

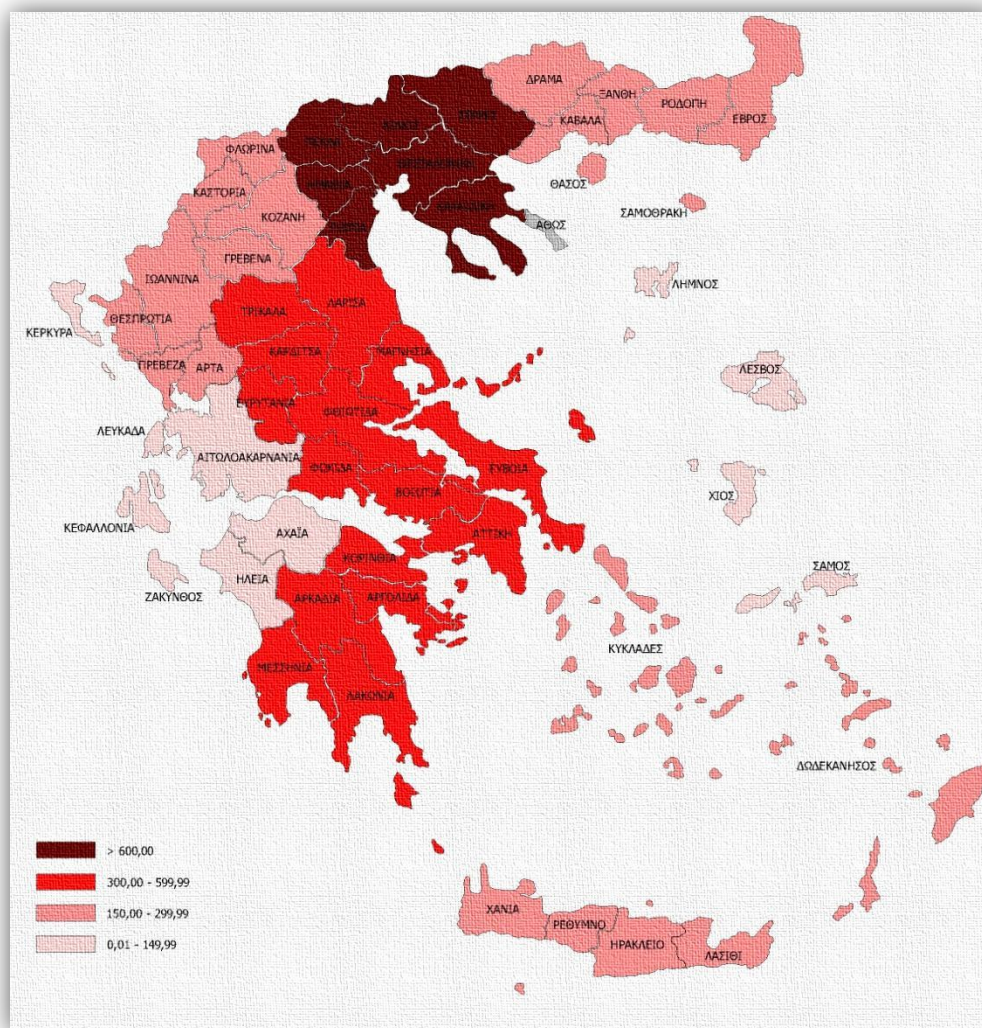
Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από Ο.Π.Σ., 2012

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός (όπως και στην κατανομή των έργων Σ.Δ.Ι.Τ.) ότι πρώτη έρχεται η περιφέρεια Κ. Μακεδονίας, με μεγάλη διαφορά από την Αττική, συγκεντρώνοντας έργα της τάξεως των 805 περίπου εκ. €. Το αντίστοιχο ποσοστό για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. ήταν 1,3 δις € περίπου. Η Αττική κυμαίνεται γύρω στα 500 εκ. € (σε έργα Σ.Δ.Ι.Τ. συγκέντρωνε γύρω στα 850 εκ. €) και εν συνεχεία ακολουθούν τρεις (3) περιφέρειες (Πελοποννήσου, Στερεάς Ελλάδας και Θεσσαλίας) με ύψος δημόσιας δαπάνης για έργα του Ε.Σ.Π.Α. στο 10% περίπου του συνολικού προϋπολογισμού. Από τις περιφέρειες αυτές μόνον η Πελοποννήσου είχε επίσης καλές επιδόσεις, όσον αφορά στην προσέλκυση έργων Σ.Δ.Ι.Τ. με ύψη άνω των 200 εκ. € και μερίδιο στο 7% περίπου επί του συνόλου. Οι υπόλοιπες, Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας, εμφάνιζαν πολύ χαμηλότερες επιδόσεις.

Μικρότερη συμμετοχή στα έργα του Ε.Σ.Π.Α. εμφανίζουν οι περιφέρειες Δ. Μακεδονίας, Κρήτης, Ηπείρου, Ν. Αιγαίου και Α.Μ.Θ. με ύψη «Προτεινόμενων Αξιολογημένων Έργων» μεταξύ 150 και 300 εκ. € περίπου, όπως φαίνεται και στον ακόλουθο χάρτη.

Από αυτές τις περιφέρειες μόνον η Α.Μ.Θ. είχε εμφανίσει αξιόλογα έργα Σ.Δ.Ι.Τ., άνω των 200 εκ. €, ενώ οι υπόλοιπες κινούνταν σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα, η Ν. Αιγαίου για παράδειγμα εμφάνιζε μηδενικό σχεδόν ύψος προϋπολογισμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ.

ΧΑΡΤΗΣ 8: Κατανομή του (απόλυτου) ύψους της δημόσιας δαπάνης για έργα του Ε.Σ.Π.Α. (σε εκ. €)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από Ο.Π.Σ., 2012

Στις χαμηλότερες θέσεις της κατάταξης ακολουθούν οι περιφέρειες Δ. Ελλάδος, Β. Αιγαίου και Ιονίων Νήσων, με συμμετοχή κάτω του 4% επί του συνολικού ύψους δημόσιας δαπάνης για έργα του Ε.Σ.Π.Α. Οι συμμετοχή των περιφερειών αυτών στα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. κινούνται σε επίσης πολύ χαμηλά επίπεδα. Οι περιφέρειες αυτές φιλοξενούν, ωστόσο, και εξίσου μικρό μερίδιο επί του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο κρίθηκε σκόπιμη και η παρουσίαση της κατά κεφαλήν κατανομής του ύψους της δημόσιας δαπάνης για έργα του Ε.Σ.Π.Α.

Η κατανομή αυτή πραγματοποιήθηκε με τα στοιχεία του ακόλουθου Πίνακα 12, που αποτελεί την φθίνουσα κατάταξη των περιφερειών της χώρας ανάλογα με το κατά κεφαλήν επενδυμένο κεφαλαίου στο πλαίσιο των «Προτεινόμενων Αξιολογημένων Έργων» του Ε.Σ.Π.Α.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12: Φθίνουσα κατάταξη Περιφερειών βάσει κ.κ. Δημ. Δαπάνης για έργα του Ε.Σ.Π.Α. (σε €)

Περιφέρειες	κ.κ. Προτεινόμενη Δ.Δ.
Δ. Μακεδονίας	714
Β. Αιγαίου	613
Στερεάς Ελλάδας	613
Πελοποννήσου	594
Ν. Αιγαίου	565
Ηπείρου	513
Θεσσαλίας	485
Ιονίων Νήσων	436
Κ. Μακεδονίας	429
Επικράτεια	338
Κρήτης	317
ΑΜΘ	279
Δ. Ελλάδας	187
Αττικής	132

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από Ο.Π.Σ., 2012

Όπως παρατηρούμε η κατάταξη των περιφερειών διαφοροποιείται σημαντικά. Πρώτη πλέον έρχεται η περιφέρεια Δ. Μακεδονίας ξεπερνώντας τα 700 € ανά κάτοικο και ακολουθούν οι περιφέρειες Β. Αιγαίου (προηγούμενως από τις χαμηλότερες) και Στερεάς Ελλάδας με κατά κεφαλήν ποσό δημόσιας δαπάνης άνω των 600 €. Η ισχυροποίηση των περιφερειών με χαμηλό πληθυσμιακό βάρος είναι εμφανής, όπως και η υποβάθμιση αυτών που φιλοξενούν σημαντικό μερίδιο του πληθυσμού. Για παράδειγμα τόσο η Κ. Μακεδονία, που ήταν πρώτη, όσο και η Αττική, που ήταν δεύτερη, κατατάσσονται πλέον στην 9^η και 13^η θέση αντίστοιχα, με την Κ. Μακεδονία ωστόσο να παραμένει άνω του μέσου όρου της χώρας με 430 € περίπου / κάτοικο δημόσια δαπάνη στο πλαίσιο των έργων του Ε.Σ.Π.Α.

Η κατάταξη των περιφερειών διαφοροποιείται επίσης σημαντικά σε σχέση με αυτήν των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Όπως είχαμε δει, στις υψηλότερες θέσεις τις κατάταξης βρίσκονταν τότε οι Ν. Φλώρινας, Πρέβεζας, Θεσπρωτίας, Λευκάδας, Πιερίας, Θεσσαλονίκης, Έβρου και Κορινθίας με κατά κεφαλήν προϋπολογισμένο κεφάλαιο για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. άνω των 600 €. Από αυτούς τους Νομούς μόνο η Φλώρινα ανήκει στην περιφέρεια Δ. Μακεδονίας που κατέχει την πρώτη θέση στην κατάταξη των έργων του Ε.Σ.Π.Α. Συνεπώς στις υψηλότερες θέσεις της κατάταξης **δεν υφίσταται κάποια συσχέτιση** ανάμεσα στην κατανομή των έργων του Ε.Σ.Π.Α. και των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Αυτό φαίνεται εξάλλου και από τον επόμενο Χάρτη 9 που παρέχει την κατά κεφαλήν χωρική κατανομή της δημόσιας δαπάνης για έργα του Ε.Σ.Π.Α.

συγκεντρώνονται κυρίως στον **κεντρικό κορμό** της χώρας. Εκτενέστερη αναφορά ωστόσο σχετικά με το χωρικό μοτίβο που ακολουθούν και την αναπτυξιακή ή μη διάστασή τους θα γίνει παρακάτω.

Στο αντίποδα της κατάταξης, τέλος, με κατά κεφαλήν ύψος δημόσιας δαπάνης κάτω του μέσου όρου της χώρας (που βρίσκεται στα 340 € περίπου) συναντάμε τις περιφέρειες Κρήτης, Α.Μ.Θ. και Δ. Ελλάδος. Ακόμα χαμηλότερα δε βρίσκεται η περιφέρεια Αττικής με 132 € ανά κάτοικο. Οι περιφέρειες αυτές, με εξαίρεση την Α.Μ.Θ., εμφάνισαν επίσης χαμηλά κατά κεφαλήν ύψη σε έργα Σ.Δ.Ι.Τ. Η Α.Μ.Θ. αντιθέτως παρουσίασε αυξημένες τιμές για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. σε τρεις από τους πέντε νομούς της, με τον Ν. Έβρου για παράδειγμα να ξεπερνά τα 600 € ανά κάτοικο (βλ. Χάρτης 2).

Σε γενικές γραμμές συνεπώς, όσον αφορά στα κατά κεφαλήν μεγέθη, **δεν παρατηρείται αξιόλογη συσχέτιση** της χωρικής κατανομής των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. με τα έργα του Ε.Σ.Π.Α.

Προσπαθώντας, τέλος, να διερευνήσουμε την δυναμικότητα των έργων που υλοποιούνται παρουσιάζουμε την κατανομή του μέσου μεγέθους δημόσιας δαπάνης για έργα του Ε.Σ.Π.Α. σε κάθε περιφέρεια. Υψηλές τιμές του μεγέθους αυτού σημαίνουν την υλοποίηση μεγάλων έργων (με περισσότερα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα), ενώ χαμηλές τιμές παραπέμπουν σε έργα με μικρότερη προστιθέμενη αξία. Στον επόμενο Πίνακα 13, δίνεται η κατάταξη των περιφερειών.

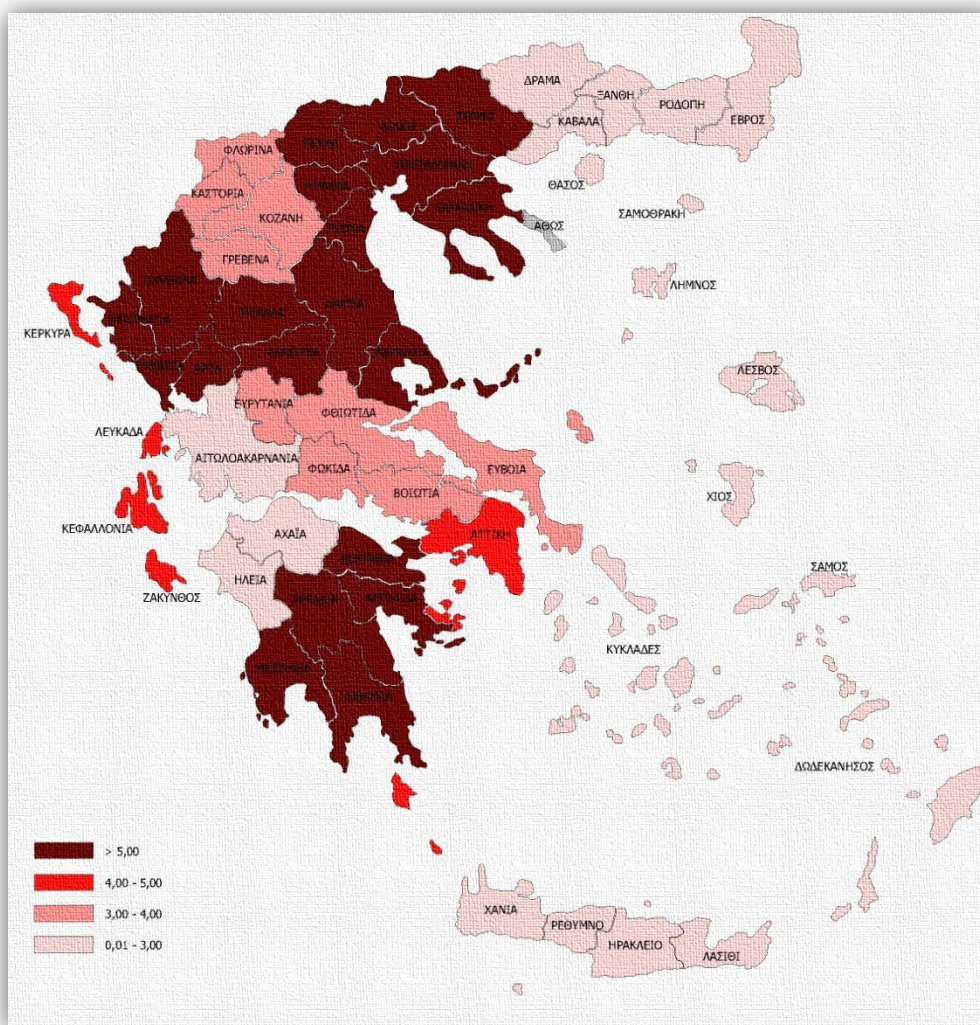
ΠΙΝΑΚΑΣ 13: Φθίνουσα κατάταξη Περιφερειών βάσει Μεσ. Μεγ. της Δημ. Δαπάνης για έργα Ε.Σ.Π.Α

Περιφέρειες	Μέσο Μέγεθος Έργου (€)
Ηπείρου	5.859.734
Κ. Μακεδονίας	5.831.771
Θεσσαλίας	5.154.973
Πελοποννήσου	5.124.888
Αττικής	4.556.695
Ιονίων Νήσων	4.217.335
Επικράτεια	3.811.138
Στερεάς Ελλάδας	3.749.462
Δ. Μακεδονίας	3.528.218
Ν. Αιγαίου	2.803.542
Β. Αιγαίου	2.748.697
ΑΜΘ	1.959.067
Κρήτης	1.908.079
Δ. Ελλάδας	1.892.646

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από Ο.Π.Σ., 2012

Να παρατηρήσουμε εξ αρχής ότι τα ποσά αυτά είναι συντριπτικά μικρότερα από τα μέσα μεγέθη που προβλέπονται για έργα Συμπράξεων, όπου το εύρος της κατανομής μέσων μεγεθών έργων Σ.Δ.Ι.Τ. κυμαίνεται από 0,7 εκ. € για τον Ν. Ευβοίας έως και 93,36 εκ. € για τον Ν. Θεσσαλονίκης. Τα ποσά για τα έργα του Ε.Σ.Π.Α., ωστόσο, έχουν σαφέστατα μικρότερο εύρος κατανομής (από 1,9 εκ. € για την Περιφέρεια Δ. Ελλάδος έως και 5,9 εκ. € για την Περιφέρεια Ηπείρου). Σε γενικές γραμμές τα έργα του Ε.Σ.Π.Α. είναι **μικρότερα** και επομένως οι όποιες παρατηρήσεις γίνονται, αναφέρονται **συγκριτικά** (για παράδειγμα, όταν αναφερόμαστε σε «μεγαλύτερα» ή «μικρότερα» έργα εννοούμε πάντοτε σε σχέση με το εύρος κατανομής των έργων του Ε.Σ.Π.Α.)

ΧΑΡΤΗΣ 10: Κατανομή του μέσου μεγέθους της Δημόσιας δαπάνης για έργα του Ε.Σ.Π.Α (εκ. €)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από Ο.Π.Σ., 2012

Όπως παρατηρούμε, τα μεγαλύτερα έργα στο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α. υλοποιήθηκαν στην Ήπειρο και στην Κ. Μακεδονία, με μέσο όρο δημόσιας δαπάνης

για κάθε επένδυση στα 5,8 εκ. € περίπου (Χάρτης 10). Για μεν την Κ. Μακεδονία **παρατηρείται μία συσχέτιση** με τον μέσο όρο των προϋπολογισμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. (κυρίως ο Ν. Θεσσαλονίκης), όχι όμως και για την περιφέρεια Ηπείρου, όπου μόνο ο Ν. Πρεβέζης παρουσίασε κάποια αξιόλογα μέσα μεγέθη σε έργα Σ.Δ.Ι.Τ. (βλ. Χάρτης 3 συγκριτικά).

Ακολουθούν οι περιφέρειες Θεσσαλίας και Πελοποννήσου με ποσά άνω των 5 εκ. € και λίγο πιο κάτω η Αττική και τα Ιόνια Νησιά με ποσά άνω των 4,2 εκ. €. Η περιφέρεια Θεσσαλίας (και ιδιαίτερα η Μαγνησία και η Λάρισα) εμφάνισε κάποια αξιόλογα μέσα ύψη επενδύσεων και σε Σ.Δ.Ι.Τ. Η περιφέρεια Αττικής επίσης σε μεγαλύτερο βαθμό. Ωστόσο, τόσο η Πελοπόννησος, όσο και τα Ιόνια Νησιά δεν παρουσίασαν αξιόλογα μέσα μεγέθη έργων Σ.Δ.Ι.Τ.

Βάσει του Πίνακα 10, ένα «τυπικό» έργο στα πλαίσια του Ε.Σ.Π.Α. απαιτεί το ποσό των 3,8 εκ. € περίπου, ποσό στο οποίο κυμάνθηκαν τα έργα της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και Δ. Μακεδονίας. Οι περιφέρειες αυτές **έλκυσαν επίσης**, κατά μέσο όρο, πολύ χαμηλά ποσά σε έργα Σ.Δ.Ι.Τ.

Τα χαμηλότερα μέσα μεγέθη δημόσιας δαπάνης για έργα του Ε.Σ.Π.Α. χαρακτηρίζουν τις Ανατολικές κυρίως περιφέρειες. Οι περιφέρειες Νοτίου και Βορείου Αιγαίου εμφανίζουν μέσο ύψος στα 2,8 εκ. € περίπου και οι Α.Μ.Θ. και Κρήτης ακόμα χαμηλότερα στα 1,9 εκ. €. Η αντίστοιχη κατανομή των μέσων μεγεθών για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. είναι παρόμοια (βλ. Χάρτης 3), με μόνον δύο νομούς (τον Ν. Ηρακλείου στην Κρήτη και τον Ν. Έβρου στην Α.Μ.Θ.) να εμφανίζουν μέσες τιμές έργων Σ.Δ.Ι.Τ. άνω των 15 εκ. €.

Συνεπώς, όσον αφορά την χωρική κατανομή της μέσης δημόσιας δαπάνης για έργα του Ε.Σ.Π.Α. **υφίσταται χωρικό πρότυπο** με τις Δυτικές και Βόρειο-Δυτικές περιοχές της χώρας να έλκουν τα μεγαλύτερα ύψη και τις Ανατολικές τα μικρότερα. Μόνη «παραφωνία στο χωρικό αυτό μοτίβο αποτελούν οι περιφέρειες Δ. Ελλάδος, Αττικής και Στερεάς Ελλάδος, με την πρώτη να κατέχει την χαμηλότερη θέση και τις υπόλοιπες δύο να εμφανίζουν σημαντικά μέσα μεγέθη επενδύσεων. **Εκκάθαρη συσχέτιση** παρατηρείται δε με το χωρικό μοτίβο του μέσου μεγέθους έργων Σ.Δ.Ι.Τ. **μόνον** όσον αφορά τις **περιφέρειες στα Ανατολικά της χώρας και στα νησιά του Αιγαίου**, που είναι και οι **χαμηλότερες** στην κατάταξη.

Προτού κλείσουμε το παρόν τμήμα της έρευνας, κρίνεται επιβεβλημένη και η παρουσίαση της συσχέτισης ανάμεσα στην κατά κεφαλήν δαπάνη, για τις δύο αυτές κατηγορίες έργων (Σ.Δ.Ι.Τ. και Ε.Σ.Π.Α.), και του επιπέδου ανάπτυξης των περιοχών στις οποίες αυτά κατευθύνονται.

4. ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΔΑΠΑΝΗΣ ΈΡΓΩΝ Σ.Δ.Ι.Τ. & Ε.Σ.Π.Α. ΚΑΙ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τα έργα τα οποία προτίθενται να υλοποιηθούν μέσω των Συμπράξεων, καθώς και τα έργα που ήδη υλοποιούνται μέσω του Ε.Σ.Π.Α. καλούνται, μέχρι στιγμής, να σηκώσουν το μεγαλύτερο «βάρος» της προσπάθειας για την ανάκαμψη της οικονομίας. Αυτό, τόσο γιατί οι δημόσιες επενδύσεις έχουν περιορισθεί δραστικά, όσο και γιατί οι Ξ.Α.Ε. αποτελούν μέτρο που - υπό τις παρούσες συνθήκες - φαίνεται ότι θα «αργήσει» να αποδώσει. Η μελέτη, συνεπώς, της συνεισφοράς των έργων αυτών (Σ.Δ.Ι.Τ. & Ε.Σ.Π.Α.) στην οικονομική ενίσχυση των περιοχών στις οποίες κατευθύνονται, καθίσταται επιβεβλημένη.

Για τον λόγο αυτό επιχειρείται μία σύγκριση, για κάθε Περιφέρεια, του κατά κεφαλήν ύψους της δαπάνης, στο πλαίσιο των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. και Ε.Σ.Π.Α., με το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. των Περιφερειών, στις οποίες τα έργα αυτά χωροθετούνται. Η χρήση του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. ως δείκτη μέτρησης της ανάπτυξης, παρά τα προβλήματα που παρουσιάζει, είναι ευρύτατα διαδεδομένη ως ο πιο απλός, και παράλληλα αποτελεσματικός, τρόπος αποτύπωσης της ευημερίας μίας περιοχής.

Λαμβάνοντας συνεπώς υπόψη ως βάση για την συσχέτιση αυτή το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. των περιφερειών της χώρας κατά το έτος 2005 (δεδομένα από την Ελ. Στατ.), δημιουργείται, για κάθε κατηγορία έργων, η γραφική απεικόνιση της μεταξύ τους «σχέσης». Προκύπτουν συνεπώς δύο διαγράμματα, Γράφημα 68 και 69, που δίνουν με εποπτικό και άμεσο τρόπο μία εικόνα σχετικά με το ποιές περιφέρειες «ευνοήθηκαν», τρόπον τινά, κατά τον σχεδιασμό, καθώς και ποιές εμφανίζονται ως οι πλέον «αδικημένες».

Στα γραφήματα που ακολουθούν, στον άξονα των x τοποθετείται το κατά κεφαλήν ύψος του Α.Ε.Π. κάθε περιφέρειας και στον άξονα των y το κατά κεφαλήν ύψος της δαπάνης, είτε στο πλαίσιο των έργων Σ.Δ.Ι.Τ., είτε του Ε.Σ.Π.Α.

Παρουσιάζονται δε επίσης τα μέσα μεγέθη αυτών (Μ.Ο. Α.Ε.Π. και Μ.Ο. δαπάνης – βλ. κόκκινη γραμμή), προκειμένου να γίνει μία σύγκριση των μεγεθών που εμφανίσει κάθε περιφέρεια σε σχέση με τον Μ.Ο., σε επίπεδο χώρας, για κάθε μέγεθος. Η μαύρη γραμμή αποτελεί μία ένδειξη της «τάσης» που επικρατεί σε κάθε περίπτωση και σχολιάζεται εκτενέστερα παρακάτω.

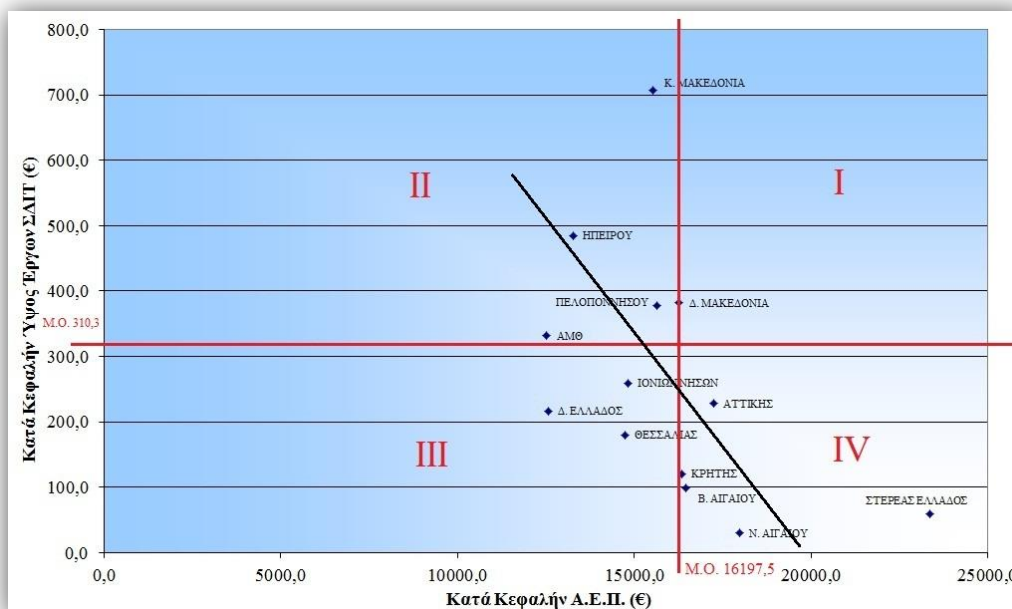
Με αυτόν τον τρόπο προκύπτουν τέσσερα (4) τεταρτημόρια, με τέσσερις (4) αντίστοιχες «κατηγορίες» περιφερειών. Θα μπορούσαμε να ισχυρισθούμε πως οι περιφέρειες (σημεία επί του εκάστου γραφήματος) οι οποίες βρίσκονται:

- στο **1^ο τεταρτημόριο** (πάνω δεξιά) έχουν γίνει αποδέκτες περισσότερων δαπανών (είτε στο πλαίσιο έργων Σ.Δ.Ι.Τ., είτε του Ε.Σ.Π.Α.) σε σχέση με το μέσο μέγεθος της χώρας, εμφανίζοντας παράλληλα και μεγαλύτερο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., από τον αντίστοιχο Μ.Ο. Οι περιφέρειες αυτές θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως οι **«υπέρ του δέοντος ενισχυμένες»**.
- στο **2^ο τεταρτημόριο** (πάνω αριστερά), παρουσιάζοντας χαμηλότερο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. από τον Μ.Ο. της χώρας, ενισχύονται με υψηλότερα κατά κεφαλήν ύψη δαπανών (Σ.Δ.Ι.Τ. και Ε.Σ.Π.Α.) από τον αντίστοιχο Μ.Ο. Πρόκειται για την κατηγορία εκείνη περιφερειών οι οποίες **σωστά ενισχύθηκαν**.
- στο **3^ο τεταρτημόριο** (κάτω αριστερά), αν και εμφανίζουν χαμηλότερο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. του Μ.Ο. της χώρας, ωστόσο ενισχύονται με Μ.Ο. δαπανών (Σ.Δ.Ι.Τ. και Ε.Σ.Π.Α.) κάτω αυτού της χώρας. Πρόκειται για τις **«πλέον αδικημένες»** περιφέρειες.
- στο **4^ο τεταρτημόριο** (κάτω δεξιά), παρουσιάζοντας κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. άνω του Μ.Ο. της χώρας, ενισχύθηκαν λιγότερο από των Μ.Ο. των ενισχυόμενων περιφερειών, **σωστή επιλογή με βάση περιφερειακά κριτήρια**.

Σε γενικές γραμμές θα μπορούσαμε να ισχυρισθούμε πως, με βάση περιφερειακά κριτήρια, η «άριστη» κατανομή των σημείων –Περιφερειών επί των γραφημάτων, θα ήταν επί μίας γραμμής με αρνητική κλίση αρχομένης της υψηλότερης κατά κεφαλήν δαπάνης (αντιστοιχούσα στο χαμηλότερο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π - άνω αριστερά) και καταλήγουσας στην χαμηλότερη κατά κεφαλήν δαπάνη (αντιστοιχούσα στο υψηλότερο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. - κάτω δεξιά).

Μία τέτοια εικόνα εξάλλου αποκομίζεται από τα αποτελέσματα της κατανομής που προκύπτει για τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ.

ΓΡΑΦΗΜΑ 68: Συσχέτιση κατανομής κ.κ. μεγεθών έργων Σ.Δ.Ι.Τ. και Α.Ε.Π. ανά Περιφέρεια

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων από Ο.Π.Σ., 2012

Όπως παρατηρούμε, το «νέφος» των σημείων – Περιφερειών συγκεντρώνεται γύρω από μία τέτοια γραμμή με αρνητική κλίση. Το γεγονός αυτό είναι σημαντικό και έρχεται σε **πλήρη αντίθεση**⁴⁹ με την αρχικό μας ισχυρισμό, ότι τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. φαίνεται να παρουσιάζουν μικρό περιφερειακό χαρακτήρα και να συνεισφέρουν περισσότερο στην οικονομική παρά στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας. Αλλά ας δούμε με λίγο περισσότερη λεπτομέρεια την κατάταξη των περιφερειών.

Το 1^ο τεταρτημόριο, όπως παρατηρούμε, δεν εμφανίζει σημεία που σημαίνει πως καμία ελληνική περιφέρεια (με εξαίρεση την Δ. Μακεδονία ίσως που εφάπτεται της καθέτου) δεν προτίθεται⁵⁰ να ενισχυθεί με έργα Σ.Δ.Ι.Τ. περισσότερο από όσο το έχει ανάγκη. Αντιθέτως, αρκετές περιφέρειες στο 2^ο τεταρτημόριο, όπως οι Α.Μ.Θ., Πελοποννήσου, Ηπείρου και περισσότερο η περιφέρεια Κ. Μακεδονίας προτίθεται να ενισχυθούν με δαπάνες για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. σημαντικές, ενώ παράλληλα ανήκουν στην κατηγορία των «φτωχών» περιφερειών.

⁴⁹ Βλ. σχολιασμό Χάρτη 2 –«Κατανομή (κατά κεφαλήν ύψους) Προϋπολογισμού για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. στην Επικράτεια».

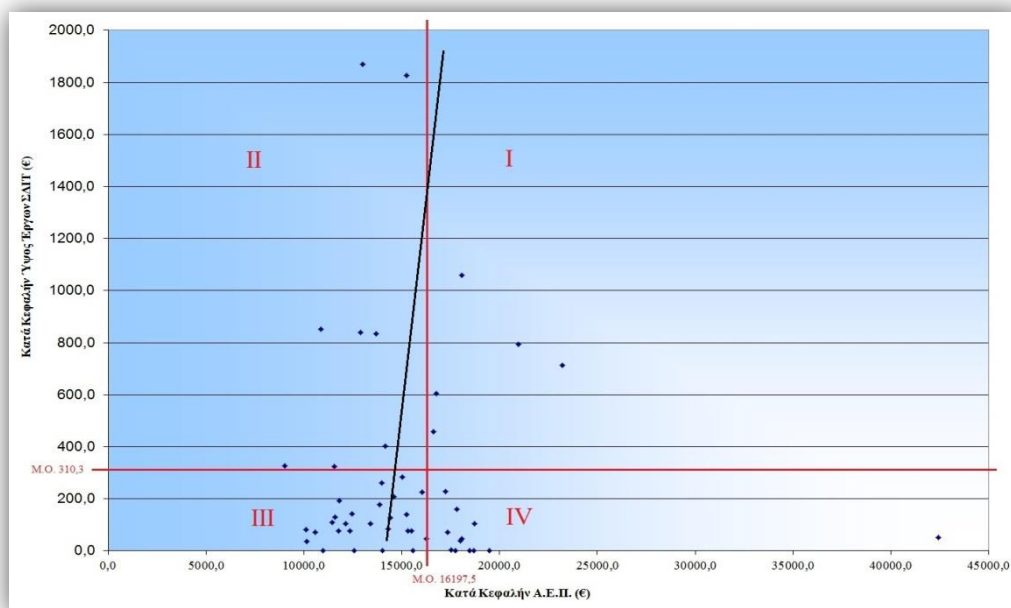
⁵⁰ Να υπενθυμίσουμε ότι η χρήση της λέξης «προτίθεται» γίνεται επειδή τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. (σε αντίθεση με τα έργα του Ε.Σ.Π.Α.) αφορούν σε «προϋπολογισμένα» έργα (που δεν έχουν συνεπώς ακόμη υλοποιηθεί).

Στην ίδια λογική στο 4^ο τεταρτημόριο εμφανίζεται πλήθος περιφερειών, όπως οι Στερεάς Ελλάδος, Ν. Αιγαίου, Αττικής και λιγότερο οι Β. Αιγαίου και Κρήτης, για τις οποίες, ως «πλούσιες» λογιζόμενες, σωστά από περιφερειακή άποψη δεν υπάρχει πρόθεση να ενισχυθούν με δαπάνες για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. Οι τρεις περιφέρειες που απομένουν, Ιονίων Νήσων, Θεσσαλίας και ιδιαίτερα η Δ. Ελλάδα, ανήκουν στις πλέον «αδικημένες», εφόσον από τη μία παρουσιάζουν χαμηλότερο Α.Ε.Π. από το Μ.Ο. της χώρας, από την άλλη δεν προτίθεται να ενισχυθούν σημαντικά.

Παρουσιάζεται συνεπώς μία εικόνα, κατά την οποία η πρόθεση κατανομής των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην επικράτεια **φαίνεται** να συνεισφέρει κατά πολύ στην επίτευξη ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης, στοχεύοντας να ενισχύσει (κατά προτεραιότητα) τις «φτωχότερες» περιφέρειες. Ας ρίξουμε ωστόσο μία πιο προσεκτική ματιά σε χαμηλότερο επίπεδο αναφοράς.

Στο επόμενο Γράφημα παρουσιάζεται η διασπορά των Νομών πλέον (και όχι Περιφερειών) σε σχέση με τα ύψη δαπανών για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. και το αναπτυξιακό τους επίπεδο. Όπως παρατηρούμε, η κλίση τώρα του «νέφους» των σημείων - Νομών παρουσιάζεται ελαφρώς θετική, που σημαίνει ότι νομοί με υψηλό Α.Ε.Π. πρόκειται να φιλοξενήσουν και σημαντικό αριθμό έργων Σ.Δ.Ι.Τ., αποτέλεσμα που (με περιφερειακά κριτήρια πάντοτε) κρίνεται ως λανθασμένη επιλογή.

ΓΡΑΦΗΜΑ 69: Συσχέτιση κατανομής κ.κ. μεγεθών έργων Σ.Δ.Ι.Τ. και Α.Ε.Π. ανά Νομό

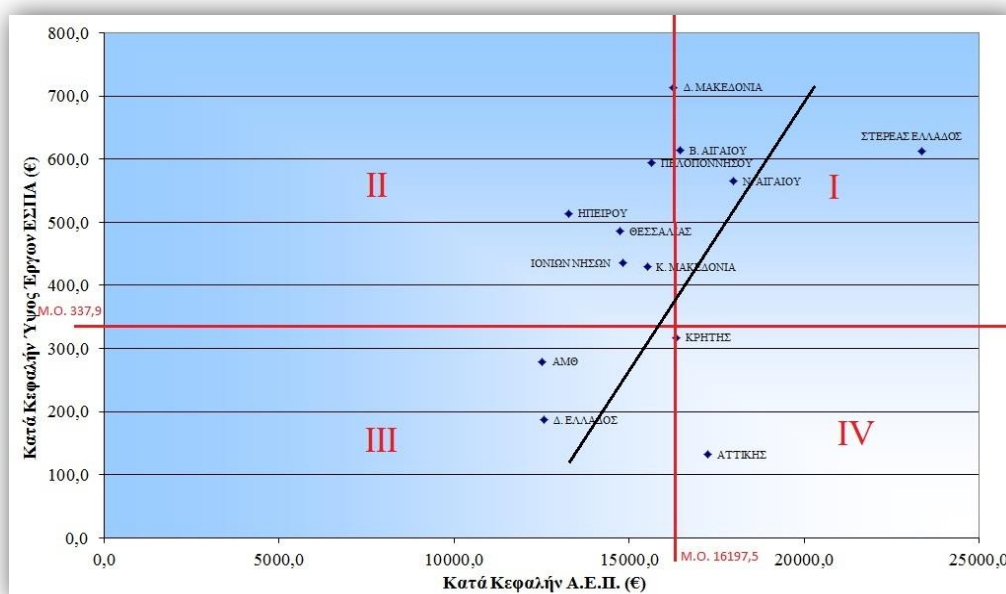
Πηγή: Ίδια επεξεργασία στοιχείων από Ο.Π.Σ., 2012

Εξάλλου πολύ μεγαλύτερος αριθμός νομών εντοπίζεται στο 3^ο τεταρτημόριο, που αντιπροσωπεύει τους «πλέον αδικημένους» νομούς. Η αντιφατική αυτή εικόνα, ωστόσο, μπορεί να **ερμηνευτεί**.

Παρατηρώντας τις περιφέρειες εκείνες, οι οποίες διαμορφώνουν την αρνητική κλίση του Γραφήματος 68, βλέπουμε ότι εμπεριέχουν για παράδειγμα την Στερεά Ελλάδα στις πλέον εύπορες τις χώρες, κάτι το οποίο όπως αναφέρουν και οι Πετράκος και Ψυχάρης στο βιβλίο τους για την «Περιφερειακή Ανάπτυξη» οφείλεται κυρίως στο «πλασματικό» Α.Ε.Π. του Ν. Βοιωτίας. Ομοίως, οι περιφέρειες Βορείου και Νοτίου Αιγαίου εμφανίζονται ως πλούσιες την στιγμή, κατά την οποία - σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο - παρουσιάζουν έντονες ανισότητες στην κατανομή του πλούτου και των ευκαιριών απασχόλησης. Συνεπώς θα μπορούσαμε περισσότερο ίσως να εμπιστευτούμε την εικόνα η οποία παρέχεται από τον **Χάρτη 2**, και συνεπικουρείται εν μέρει από το προηγούμενο Γράφημα, παρά την εικόνα που παρέχεται από το Γράφημα 68. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει την **σημαντικότητα επιλογής του επιπέδου αναφοράς**, με την σημαντικότερη πληροφορία να «κρύβεται» στο χαμηλότερο επίπεδο.

Έχοντας υπόψη μας τα ανωτέρω, συνεχίζουμε με την παρουσίαση της κατανομής των δαπανών για τα έργα του Ε.Σ.Π.Α. σε σχέση με το αναπτυξιακό επίπεδο της περιφέρειας στην οποία κατευθύνονται.

ΓΡΑΦΗΜΑ 70: Συσχέτιση κατανομής κ.κ. μεγεθών έργων Ε.Σ.Π.Α. και Α.Ε.Π. ανά Περιφέρεια

Πηγή: Ίδια επεξεργασία στοιχείων από Ο.Π.Σ., 2012

Όπως παρατηρούμε, η «γραμμή τάσης» του «νέφους» των σημείων – Περιφερειών είναι ελαφρώς θετική, γεγονός που με απλά λόγια σημαίνει ότι ενισχύονται οι ήδη ανεπτυγμένοι νομοί. Κάτι τέτοιο, ωστόσο, δεν είναι αληθές εφόσον και πάλι η περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος νοείται ως ανεπτυγμένη την στιγμή που εμπεριέχει για παράδειγμα τους Ν. Ευρυτανίας και Φωκίδος, που συγκαταλέγονται στους λιγότερο ανεπτυγμένους⁵¹. Αντίστοιχα ισχύουν και για την Δ. Μακεδονία όπου το Α.Ε.Π. της Κοζάνης (βλ. Δ.Ε.Η.) είναι αυτό που την κατατάσσει στον Μ.Ο. Η δυνατότητα δημιουργίας ενός χάρτη (αντίστοιχου του Χάρτη 2) και για τα έργα του Ε.Σ.Π.Α. θα διαλεύκανε πλήρως το τοπίο, ωστόσο κάτι τέτοιο δεν καθίστατο εφικτό.

Έχοντας αναγνωρίσει συνεπώς τις κυριότερες τάσεις, τα πιθανά σφάλματα, αλλά και τους λόγους για τους οποίους αυτά προκαλούνται, κλείνουμε το παρόν κεφάλαιο με μία σύνοψη των σημαντικότερων ευρημάτων της έρευνας που αποτελούν προπομπό των τελικών συμπερασμάτων της παρούσης διατριβής.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην αρχή του κεφαλαίου αναφέρθηκε ότι η βάση για το σχεδιασμό της παρουσίας, ανάλυσης και ταξινόμησης της πληροφορίας που τα πρωτογενή στοιχεία παράγουν, υπήρξαν ερωτήματα που έπρεπε να απαντηθούν προς εξαγωγή συμπερασμάτων πάνω στην πολιτική και στη σκοπιμότητα των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ελλάδα. Τα ερωτήματα αυτά απαντήθηκαν μέσα από τη δομημένη καταγραφή των στοιχείων και των πληροφοριών που παρουσιάστηκαν. Συνοπτικά συμπεραίνουμε τα εξής:

- Η κατανομή του εγκεκριμένου προϋπολογισμού των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ελληνική Επικράτεια φαίνεται να ακολουθεί το «παγιωμένο» μοτίβο ανάπτυξης της χώρας στα Ανατολικά αυτής και επί του μεγαλύτερου οδικού της άξονα που συνδέει την πόλη της Πάτρας με τον ακριτικό Νομό Έβρου (Π.Α.Θ.Ε.). Πλέον ευνοημένοι του σχεδιασμού Νομοί είναι αυτοί της Αττικής και της Θεσσαλονίκης, ακόμα και όταν λαμβάνουμε υπόψη

---

⁵¹ Για περισσότερα σχετικά με την τεκμηρίωση του ισχυρισμού αυτού: (Πολύζος, 2011), (Πετράκος & Ψυχάρης, 2004).

την παράμετρο του πληθυσμιακού βάρους (κατά κεφαλήν μεγέθη). Αντιθέτως, «Περιφερειακοί» Νομοί, καθώς και Νομοί σε αναπτυξιακή υστέρηση εμφανίζουν είτε μικρή είτε μηδαμινή συμμετοχή σε Συμπράξεις.

- Η χαμηλή συνεισφορά των προγραμματισμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. στην ενίσχυση της Περιφερειακής Ανάπτυξης επιδεινώνεται και από δύο ακόμη επιμέρους χαρακτηριστικά: α) υπολογίζοντας την χωρική κατανομή του μέσου μεγέθους έργου, παρατηρούμε ότι τα μεγαλύτερα από αυτά (και με περισσότερα πολλαπλασιαστικά οφέλη) προτίθεται να υλοποιηθούν σε «κεντρικούς» και περισσότερο ανεπτυγμένους Νομούς με το σύνολο σχεδόν της Βόρειο-Δυτικής πλευράς της χώρας να ελκύει έργα μικρής προστιθέμενης αξίας και β) ο Τομέας της «*Άμυνας*», που χαρακτηρίζεται ως ο περισσότερο «περιφερειακά προσανατολισμένος», συγκεντρώνει το μικρότερο μέσο μέγεθος έργου με μόλις 10 εκ. ευρώ περίπου ανά έργο και έργα που κατά κανόνα (π.χ. εκσυγχρονισμός) δεν δημιουργούν σημαντικό αριθμό θέσεων απασχόλησης.
- Όσον αφορά στους Τομείς Υλοποίησης Έργων, η «*Υγεία*» και η «*Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών*» συγκεντρώνουν, μακράν των υπολοίπων τομέων, το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την υλοποίηση έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Η υλοποίηση των Νοσοκομείων «*Γενικό Πρέβεζας*», «*Ογκολογικό Θεσσαλονίκης*» και «*Παιδιατρικό Θεσσαλονίκης*», είναι ένα σχέδιο με συνολικό προϋπολογισμό 866,00 εκ. ευρώ και καλείται να καλύψει κενά στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών εκτός πρωτεύουσας. Ο Τομέας της «*Στέγασης Δημοσίων Υπηρεσιών*» από την άλλη απορροφά εξίσου σημαντικά ύψη προϋπολογισμού και αφορά ολόκληρη την Επικράτεια παρόλο που το μεγαλύτερο ποσοστό του ενδεικτικού προϋπολογισμού που του αντιστοιχεί δίνεται για κατασκευή έργων στο Ν. Αττικής. Ειδικότερα για τους Τομείς «*Άμυνας*», «*Παιδείας*», «*Στέγαση Δημοσίων Υπηρεσιών*» και «*Λιμενικές Υποδομές*» επιχειρήθηκε η χαρτογραφική απεικόνιση της κατανομής των έργων, εν όψει εξειδίκευσης ανά περιοχή, με αποτελέσματα που καταδεικνύουν τον προαναφερθέντα «Περιφερειακό προσανατολισμό» των έργων της «*Άμυνας*» και λιγότερο της «*Παιδείας*» αλλά και ελάχιστη χωρική συσχέτιση με τους υπόλοιπους Τομείς.
- Επιπλέον, η Τομεακή ανάλυση παρείχε τεκμηρίωση για το γεγονός ότι, μεσοσταθμικά, τα έργα στους Τομείς της «*Παιδείας*» και της «*Στέγασης*

Δημοσίων Υπηρεσιών» υπήρξαν «ακριβότερα» σε σχέση με τους υπόλοιπους Τομείς.

- Αναφορικά με την πορεία υλοποίησης των έργων και δεδομένου ότι η συντριπτική πλειοψηφία των έργων βρίσκεται στο στάδιο είτε της *«Προετοιμασίας των τευχών του διαγωνισμού για την επιλογή των Ιδιωτικών Φορέων της Σύμπραξης»*, είτε στην φάση της *«Υποβολής των προσφορών από τους υποψήφιους Ιδιωτικούς Φορείς της Σύμπραξης»*, γίνεται πλήρως αντιληπτό ότι η πορεία από την έγκριση ενός έργου μέχρι την ανάθεσή του σε Σύμπραξη φορέων είναι μια χρονοβόρα διαδικασία. Μόλις το 6% των έργων έχουν προχωρήσει στη φάση της Ανάθεσης Σύμβασης Σύμπραξης, καλύπτοντας ποσό 31,5 εκ. € ήτοι το 1% του συνολικού ενδεικτικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού για την Επικράτεια.

Τέλος, μέσω συγκριτικής ανάλυσης της χωρικής κατανομής των προϋπολογισμένων έργων Σ.Δ.Ι.Τ. με την χωρική κατανομή της δημόσιας δαπάνης για έργα του Ε.Σ.Π.Α. παρέχεται μία εικόνα σχετικά με την συμπληρωματικότητα ή αντιφατικότητα των δύο αυτών εργαλείων για την προώθηση επενδύσεων στους νομούς της Περιφέρειας. Τα κυριότερα συμπεράσματα είναι:

- Η χωρική κατανομή του απόλυτου ύψους των δύο αυτών κατηγοριών έργων (προϋπολογισμός για τα Σ.Δ.Ι.Τ. και δημόσια δαπάνη για τα Ε.Σ.Π.Α.) εμφανίζει **ελάχιστη χωρική συσχέτιση** (βλ. Χάρτης 1 και Χάρτης 8 σύγκριση). Το χωρικό μοτίβο των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. ακολουθεί, όπως είδαμε, το «παγιωμένο» μοντέλο ανάπτυξης της χώρας στα Ανατολικά και επί του Π.Α.Θ.Ε., κάτι το οποίο δεν φαίνεται να ισχύει για την κατανομή της δημόσιας δαπάνης των έργων του Ε.Σ.Π.Α. Σύμφωνα με αυτή, ναι μεν οι περιφέρειες στα Ανατολικά παρουσιάζουν ύψη άνω των 300 εκ. €, αλλά υπάρχουν και στα Βόρειο-Δυτικά περιφέρειες (Δ. Μακεδονία και Ήπειρος) με ύψη άνω των 150 εκ. €. Επιπλέον, η περιφέρεια Αττικής, δυναμικότερη σε έργα Σ.Δ.Ι.Τ., υποβαθμίζεται αρκετά όσον αφορά τα έργα του Ε.Σ.Π.Α.
- Η χωρική αυτή συσχέτιση **αποδυναμώνεται περαιτέρω** και - ίσως - να **αντιστρέφεται** κιόλας, με την χρήση των κατά κεφαλήν μεγεθών (βλ. Χάρτης 2 και Χάρτης 9 σύγκριση). Πράγματι ανάμεσα στους δύο χάρτες που περιγράφουν την χωρική κατανομή των προϋπολογισμένων έργων

Σ.Δ.Ι.Τ. και δημόσιας δαπάνης των έργων του Ε.Σ.Π.Α. παρατηρούμε ότι μόνον οι περιφέρειες Πελοποννήσου, Κ. Μακεδονίας, Έβρου και (αποσπασματικά) Δ. Μακεδονίας εμφανίζουν παρόμοια αυξημένες τιμές στα κατά κεφαλήν μεγέθη τόσο στα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. όσο και στα έργα Ε.Σ.Π.Α. Αντιθέτως, ολόκληρη η Βόρειο-Δυτική «ραχοκοκαλιά» της χώρας και τα Νησιά του Αιγαίου με πολύ χαμηλή – προβλεπόμενη – συμμετοχή σε έργα Σ.Δ.Ι.Τ. εμφανίζουν υψηλή δημόσια δαπάνη για έργα του Ε.Σ.Π.Α. Το σημείο αυτό είναι πολύ σημαντικό αποκαλύπτοντας (μικρές έστω) **τάσεις συμπληρωματικότητας** των έργων του Ε.Σ.Π.Α. που φαίνεται να καλύπτουν τα «κενά» των έργων Σ.Δ.Ι.Τ.

- Τέλος, όσον αφορά στα «τυπικά» - μέσα μεγέθη έργων Σ.Δ.Ι.Τ. και μέσης δημόσιας δαπάνης για έργα Ε.Σ.Π.Α. παρατηρούμε ότι, αναλογικά⁵², εμφανίζεται μεν παρόμοια κατανομή στις ανατολικές και νησιωτικές κυρίως περιφέρειες, που δεν κατάφεραν να παρουσιάσουν αξιόλογα μέσα μεγέθη έργων, ωστόσο **διαφέρει ουσιαστικά** στον ηπειρωτικό κορμό της χώρας και ιδιαίτερα από την Στερεά Ελλάδα και πάνω (βλ. Χάρτης 3 και Χάρτης 10 σύγκριση). Για παράδειγμα, οι περιφέρειες Ηπείρου και Δ. Μακεδονίας με μικρό μέσο μέγεθος έργων Σ.Δ.Ι.Τ., στο Ε.Σ.Π.Α. εμφανίζουν - συγκριτικά - υψηλότερα μέσα μεγέθη.

⁵² Υπενθυμίζουμε ότι το εύρος κατανομής διαφέρει σημαντικά για τις δύο αυτές κατηγορίες με τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. να έχουν πολύ υψηλότερα μέσα μεγέθη. Στην χωρική σύγκριση, ωστόσο, το εύρος αυτό δεν έχει επίπτωση.

ΕΝΟΤΗΤΑ VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στο ερώτημα συνεπώς εάν και κατά πόσον «τα έργα που υλοποιούνται με την μορφή των Συμπράξεων μπορούν να θεωρηθούν ως ένας πυλώνας που συντελεί στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας», η απάντηση είναι καταφατική - υπό προϋποθέσεις.

Τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. φαίνεται να **συμβάλλουν - σε μεγάλο βαθμό - στην οικονομική ανάπτυξη** της χώρας, γεγονός το οποίο συνάγεται από τα αποτελέσματα της χωρικής κατανομής των έργων στην επικράτεια που, όπως τονίσαμε, ακολουθεί σε μεγάλο βαθμό το παγιωμένο μοτίβο ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας στα Ανατολικά της χώρας και επί του μεγαλύτερου οδικού άξονα αυτής (Π.Α.Θ.Ε.). Το συμπέρασμα αυτό, αν και αμφισβητήθηκε⁵³ από την συσχέτιση του αναπτυξιακού επιπέδου της κάθε περιφέρειας με τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. που προτίθεται να «φιλοξενήσει», φαίνεται να υπερισχύει, καθώς η ίδια ανάλυση ένα επίπεδο χαμηλότερα (σε επίπεδο Νομού) υποδεικνύει **θετική συσχέτιση** στα ύψη των δαπανών για έργα Σ.Δ.Ι.Τ. και στο επίπεδο ανάπτυξης εκάστου περιφέρειας.

Το ότι οι Σ.Δ.Ι.Τ. φαίνεται να προτιμούν τις ήδη ανεπτυγμένες περιοχές δεν είναι κάτι το οποίο εκπλήσσει. Ας μην ξεχνάμε ότι η συμμετοχή και μόνο του ιδιωτικού φορέα (που εισάγει την παράμετρο του **κέρδους**) ωθεί προς την χωροθέτηση έργων σε περιοχές που προσφέρουν ήδη και άλλα συγκριτικά πλεονεκτήματα, δηλαδή τις περισσότερο ανεπτυγμένες. Αυτό που προβληματίζει όμως, έχει κυρίως να κάνει με την δεύτερη συνιστώσα της παρούσης διατριβής, την περιφερειακή ανάπτυξη.

Στο ερώτημα συνεπώς (βλ. εισαγωγή) «*ποιος είναι ο βαθμός συνεισφοράς του εργαλείου των Σ.Δ.Ι.Τ. στην επίτευξη ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης στην χώρα*», τα αποτελέσματα της έρευνας και ιδιαίτερα ο Χάρτης 2, που αποτελεί σημείο αναφοράς, υποδεικνύουν **μικρό περιφερειακό χαρακτήρα** των έργων. Αρκετοί Ελληνικοί νομοί, εξάλλου, με έντονα αναπτυξιακά προβλήματα, όπως οι Ν. Γρεβενών, Καρδίτσας και Ευρυτανίας δεν εμφάνισαν καθόλου έργα Σ.Δ.Ι.Τ. Ακόμα και η Τομεακή Ανάλυση η οποία έλαβε χώρα κατέδειξε ότι Τομείς με κατά μέσο όρο

⁵³ Η αντίφαση αυτή εξάλλου αναδεικνύει και το θέμα του τρόπου με τον οποίο επιλέγεται -κάθε φορά- να παρουσιασθούν τα διαθέσιμα δεδομένα. Τηρώντας πιστά τις αρχές της εγκυρότητας και αξιοπιστίας δόθηκε περισσότερη βαρύτητα στην διασταυρωμένη παρουσίαση των αποτελεσμάτων (με προγενέστερες έρευνες) και στην ενδελεχή τους ανάλυση, ούτως ώστε να αποφευχθούν (όπως και έγινε) λανθασμένα συμπεράσματα.

μικρά έργα ήταν αυτοί που εμφάνισαν περισσότερο περιφερειακό προσανατολισμό. Τα όποια υψηλά ποσά κατά κεφαλήν δαπανών εμφανίζουν ορισμένοι περιφερειακοί νομοί, όπως της Φλώρινας, της Πρέβεζας ή του Έβρου φαίνεται να είναι περισσότερο αντικείμενο τυχαίου, παρά συντονισμένου σχεδιασμού.

Η ανωτέρω αρνητική εικόνα μετριάζεται ωστόσο από ένα ακόμη σημαντικό εύρημα της έρευνας. Συγκεκριμένα, μελετώντας την χωρική κατανομή των υλοποιούμενων έργων του Ε.Σ.Π.Α., παρατηρήσαμε ότι αυτά συγκεντρώνονται στον κεντρικό «κορμό» της χώρας περιλαμβάνοντας και νομούς σε αναπτυξιακή υστέρηση (βλ. νομούς της Ηπείρου κ.λπ.). Στο ερώτημα συνεπώς σχετικά με τον *«βαθμό συνεισφοράς άλλων πηγών χρηματοδότησης στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας»*, όσον αφορά το Ε.Σ.Π.Α., παρατηρείται μία, **μικρή έστω, συνεισφορά αυτού στην επίτευξη ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης.**

Αξιοσημείωτο δε είναι το γεγονός ότι τα υλοποιούμενα έργα του Ε.Σ.Π.Α. εμφανίζουν και έναν εξίσου μικρό βαθμό **συμπληρωματικότητας** με την πρόθεση κατανομής των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. Με άλλα λόγια, οι περιφέρειες, οι οποίες δεν «προτιμήθηκαν» για την υλοποίηση Συμπράξεων, φέρονται να εμφάνισαν λίγο περισσότερα υλοποιούμενα έργα του Ε.Σ.Π.Α., προσδίδοντας έναν **μικρό βαθμό συνέργειας** ανάμεσα στους δύο αυτούς πυλώνες ανάπτυξης.

Αυτή ακριβώς η παρατήρηση είναι που θέτει επιτακτικά το ζήτημα του **προγραμματισμού** κατά τον σχεδιασμό των έργων. Αν θέλουμε να είμαστε ρεαλιστές θα πρέπει να παραδεχθούμε ότι τα έργα του τέταρτου πυλώνα (Σ.Δ.Ι.Τ.), όπως και του τρίτου πυλώνα (Ξ.Α.Ε.), είναι «λογικό» να κατευθύνονται σε περισσότερο ανεπτυγμένες περιοχές. Ο ιδιώτης επενδυτής είτε συμμετέχοντας (Σ.Δ.Ι.Τ.), είτε αναλαμβάνοντας αποκλειστικά (Ξ.Α.Ε.), προσπαθεί να μειώσει το επενδυτικό ρίσκο, το οποίο είναι συνήθως χαμηλότερο στις περισσότερες ανεπτυγμένες περιοχές (οικονομίες συγκέντρωσης κ.λπ.). Μία σύντομη επισκόπηση των επενδυτικών κινήτρων εξάλλου που δόθηκαν κατά καιρούς σε επιχειρήσεις/επενδυτές προκειμένου να εγκατασταθούν σε περιοχές που στερούνταν πληθώρας συγκριτικών πλεονεκτημάτων/υποδομών δείχνει πως τελικά όσο γενναιόδωρα (βλ. Ν. 1892/90 – Θράκη) και να είναι τα κίνητρα αυτά το (υγιές) κεφάλαιο τελικά προτιμά να επενδύσει στις περισσότερες ανεπτυγμένες περιοχές.

Μένουν συνεπώς δύο πυλώνες οι οποίοι καλούνται να σηκώσουν το «βάρος» της Ελληνικής περιφερειακής πολιτικής αλλά και της προσπάθειας εξόδου από την κρίση: οι δημόσιες επενδύσεις και τα έργα του Ε.Σ.Π.Α. Στο βαθμό συνεπώς που ο πρώτος πυλώνας αποδυναμώνεται συνεχώς προτείνεται στο πλαίσιο της παρούσης διατριβής να επιδιωχθεί μία **ανά-κατανομή** των πόρων του Ε.Σ.Π.Α. με περισσότερο περιφερειακά κριτήρια. Σε προηγούμενη ενότητα προτείναμε τον διπλασιασμό της απορροφητικότητας των πόρων του Ε.Σ.Π.Α. Πέραν όμως του ποσοτικού αυτού κριτηρίου απαιτείται και η αναθεώρηση του προγράμματος προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και κυρίως σε τομείς που αναπτύσσονται στην περιφέρεια, όπως για παράδειγμα ο γεωργικός τομέας. Μία τέτοια αλλαγή πλευσης θα είχε τριπλό όφελος: ενίσχυση του περιφερειακού εισοδήματος, παραμονή των κατοίκων στην περιφέρεια και ενίσχυση των εξαγωγών (και άρα άμβλυνση του ελλειμματικού εμπορικού ισοζυγίου).

Ένα τέτοιο «**μοντέλο**» **ανάπτυξης**, όπου οι Σ.Δ.Ι.Τ. και οι Ξ.Α.Ε. αναλαμβάνουν το «βάρος» της οικονομικής ανάπτυξης και οι Δημόσιες Επενδύσεις και το Ε.Σ.Π.Α. το «βάρος» της καλύτερης διανομής των εισοδημάτων, κρίνεται ως ρεαλιστικό και θα μπορούσε να λειτουργήσει σε συνέργια με το «μοντέλο Σ.Δ.Ι.Τ.» που επίσης προτείνεται στο πλαίσιο της παρούσης. Μένει μόνο να προσδιορισθεί η **σωστή «δοσολογία» από κάθε πυλώνα**, αλλά και **εντός του κάθε πυλώνα**, που θα στραφεί στην εξυπηρέτηση των αναγκών, είτε της οικονομικής, είτε της περιφερειακής συνιστώσας της ανάπτυξης.

Αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει και θέμα μελλοντικής εργασίας με την δημιουργία για παράδειγμα ενός **οικονομετρικού μοντέλου** που να καθορίζει το ποσοστό των πόρων⁵⁴, εντός κάθε πυλώνα, που θα κατευθύνονται για έργα περιφερειακού ή μη χαρακτήρα. Όπως παρατηρήσαμε και προηγουμένως ορισμένοι Τομείς/Κλάδοι, ακόμη και στις Σ.Δ.Ι.Τ., εμφανίζουν έντονο περιφερειακό προσανατολισμό (π.χ. Άμυνα και Παιδεία). Συνεπώς, αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί ακόμη και με ενός είδους **ποσόστωση των πόρων** ανά Τομέα/Κλάδο, αναλόγως το τι θέλουμε να επιτύχουμε. Προϋπόθεση για την εφαρμογή ενός τέτοιου «μοντέλου» ανάπτυξης είναι ο σωστός προσδιορισμός των έργων/δράσεων που

⁵⁴ Για παράδειγμα: 80% των πόρων από Σ.Δ.Ι.Τ. & Ξ.Α.Ε. κατευθύνονται σε δράσεις/έργα για ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και 80% ή και 90% (δεδομένου ότι είναι λιγότεροι) των πόρων από Δημόσιες Επενδύσεις και Ε.Σ.Π.Α. κατευθύνονται προς εξυπηρέτηση στόχων περιφερειακού χαρακτήρα.

εξυπηρετούν την οικονομική ή την περιφερειακή συνιστώσα της ανάπτυξης ή και τις δύο.

Περνώντας στις Σ.Δ.Ι.Τ. καθαυτές, η σημαντικότερη παρατήρησή εστιάζεται στις **μεγάλες καθυστερήσεις** που εμφανίζονται σχετικά με την πρόοδο των προγραμματισμένων τους έργων. Όπως είδαμε στα συμπεράσματα της έρευνας, μόνον το 6% του συνόλου των έργων βρίσκονται στην φάση της «*Ανάθεσης Σύμβασης Σύμπραξης*» με έργα που καλύπτουν μόλις το 1% του συνόλου της ενδεικτικής δαπάνης. Η σημαντική αυτή καθυστέρηση αναμένεται να δώσει περαιτέρω πρόσφορο έδαφος στους επικριτές τους, οι οποίοι πολλάκις τις έχουν επικρίνει, υποστηρίζοντας ότι τα έργα που υλοποιούνται με την μέθοδο των Σ.Δ.Ι.Τ. εμφανίζουν μεγάλη διάρκεια υλοποίησης και αυξημένο κόστος κατασκευής. Τις έχουν επικρίνει επίσης και για την **έλλειψη ευελιξίας**, κάτι που υπό της παρούσες συνθήκες και στην ελληνική πραγματικότητα φαίνεται να **ισχύει**.

Όπως διαπιστώσαμε η πορεία υλοποίησης των έργων μέχρι και το 2009 εξελισσόταν ομαλά. Με την έναρξη της οικονομικής κρίσης, ωστόσο, και κυρίως λόγω των **προβλημάτων ρευστότητας** που ανέκυψαν η λειτουργία των εργοταξίων μειώθηκε αισθητά. Προβλήματα προκύπτουν όμως, καθώς η κρίση βαθαίνει, και στο τμήμα εκείνο των αναμενόμενων εσόδων. Κλασσικό παράδειγμα εδώ αποτελούν οι αυτοκινητόδρομοι, όπου αφενός μεν «βάλλονται» από την μειωμένη ρευστότητα για την χρηματοδότηση νέων τμημάτων, αφετέρου δε «βάλλονται» επίσης από τα μειωμένα έσοδα, ως συνέπεια της τιμής της βενζίνης, αλλά και της μείωσης του πραγματικού κατά κεφαλήν εισοδήματος των πολιτών.

Τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. όντως προβλέπουν μακροχρόνιο σχεδιασμό και ως τέτοια είναι λογικό να είναι **ευάλωτα σε «απρόσμενα» γεγονότα**. Το πρόβλημα όμως δεν είναι τα γεγονότα αυτά καθαυτά όσο η **αντιμετώπισή** τους. Μία πιο ενεργητική αντιμετώπιση των θεμάτων που ανακύπτουν θα μπορούσε να δώσει ώθηση στην υλοποίηση των έργων, για παράδειγμα η κατά προτεραιότητα χρηματοδότηση των πιο ώριμων έργων, καθώς και αυτών που αναμένεται να έχουν τα μεγαλύτερα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα που θα μπορούσε να γίνει με την παροχή εγγυήσεων στις τράπεζες που θα εγκρίνουν τα δάνεια. Σημαντική επίσης θα ήταν και μία καλύτερη «εκ των προτέρων» αξιολόγηση των έργων αυτών ούτως ώστε - ει δυνατόν - να εκτίθενται λιγότερο σε αστάθμητους παράγοντες και να αποφευχθούν τα αποτυχημένα

παραδείγματα ορισμένων χωρών της Ευρώπης. Αυτό είναι και ένα αδύνατο σημείο του Ν. 3389/05 που, όπως παρατηρήσαμε, δεν αντιμετωπίζει επαρκώς θέματα κατανομής των κινδύνων μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού φορέα, αλλά ούτε και αξιόπιστες συνθήκες διαιτησίας μεταξύ των συμβαλλομένων μερών που οδηγούν τελικά στην επίλυση ζητημάτων μέσω των χρονοβόρων διαδικασιών της ελληνικής δικαιοσύνης. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η δημιουργία ενός κλίματος καχυποψίας ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη (δημόσιο και ιδιώτες) που κάθε άλλο παρά επισπεύδει την υλοποίηση των έργων.

Τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. εν τη συλλήψει τους ξεκίνησαν ως μείζον εργαλείο για την τόνωση της απασχόλησης, την έξοδο από την κρίση και την αποκατάσταση των δημοσίων οικονομικών. Μία σειρά περιορισμών, ωστόσο, που απορρέουν κυρίως από το γεγονός ότι οι Σ.Δ.Ι.Τ. καλούνται να λειτουργήσουν εντός του νομοθετικού πλαισίου της Ε.Ε. (βλ. Συμπεράσματα 3^{ης} ενότητας), οδήγησαν στην απώλεια του αρχικού τους χαρακτήρα και μετέτρεψαν τις Συμπράξεις σε **στείρο εργαλείο χρηματοδότησης των δημοσίων έργων από τον ιδιωτικό τομέα**, είτε εισπράττοντας το αντίτιμο από τον χρήστη του έργου, είτε από το Δημόσιο.

Η εξέλιξη αυτή μετατόπισε το «κέντρο βάρους» κατά την επιλογή των έργων προς υλοποίηση από την ουσία, όπως η επιλογή με βάση την δυνητική συμβολή τους στην οικονομική/περιφερειακή ανάπτυξη στον τύπο (δηλ. τα έργα που θα επιλεγούν να εναρμονίζονται με το κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας της Ε.Ε.). Στο ερώτημα συνεπώς εάν «*το Ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο διευκολύνει τελικά ή περιορίζει τις Συμπράξεις*» η απάντηση, μέχρι στιγμής, τείνει να είναι **αρνητική**. Ακόμη και το «*Πράσινο Βιβλίο*», αφήνοντας πολύ μεγάλη διακριτική ευχέρεια στα κράτη-μέλη αναφορικά με τον ορισμό των Συμπράξεων, υποβαθμίζει τις Σ.Δ.Ι.Τ. σε ένα - τεχνοκρατικά μόνον - άρτιο εργαλείο. Μέριμνα επομένως θα πρέπει να ληφθεί για περισσότερο **ουσιαστική παρά τυπική** επιλογή των έργων και για την δημιουργία μίας **κοινής νομοθετικής συνισταμένης** σε Ευρωπαϊκό επίπεδο για τις Σ.Δ.Ι.Τ.

Επιπλέον, προκειμένου να επιτευχθεί η περαιτέρω ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός των χρηματοδοτικών μέσων, προτείνεται περισσότερη συνεργασία με την Ε.Τ.ΕΠ. για την παροχή αυξημένης χρηματοδότησης, την βελτίωση των κανόνων και των διαδικασιών σε περιπτώσεις Σ.Δ.Ι.Τ. που περιλαμβάνουν

χρηματοδότηση από την Ε.Ε., την βελτίωση του πλαισίου υπέρ της καινοτομίας και τέλος την βελτίωση της πληροφόρησης και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών.

Στην Ελλάδα οι Σ.Δ.Ι.Τ. εμφανίσθηκαν πριν από την ψήφιση ενός συνεκτικού νομοθετικού πλαισίου. Όπως είδαμε τα τρία έργα-ορόσημα της χώρας μας υλοποιήθηκαν μέσω Συμπράξεων, προτού ψηφισθεί ο Ν. 3389/05. Με την ψήφισή του, ωστόσο, γίνεται μία συγκροτημένη προσπάθεια δημιουργίας ενός εξειδικευμένου πλαισίου λειτουργίας των Σ.Δ.Ι.Τ. και σε μεγάλο βαθμό **επιτυγχάνει**. Ο Ν. 3389/05 διευρύνει το πεδίο εφαρμογής των δραστηριοτήτων του δημοσίου, καθώς και τον αριθμό των δημοσίων φορέων που νομιμοποιούνται πλέον να συμπράττουν με ιδιώτες. Επιπλέον - και πολύ σημαντικό - ενσωματώνει καινοτόμες διαδικασίες διαπραγμάτευσης/ανάθεσης, λύνει γραφειοκρατικές αγκυλώσεις και συνεισφέρει στην επιτάχυνση των διαδικασιών, ορίζοντας **συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα** «ανταπόκρισης» των υπηρεσιών σε ζητήματα του ιδιώτη επενδυτή, μειώνοντας το επενδυτικό ρίσκο και δίνοντας ώθηση τελικά στην αναπτυξιακή διαδικασία.

Παραφωνία αποτελεί ωστόσο το γεγονός ότι, σύμφωνα με τον νόμο, τα έργα τα οποία υλοποιούνται μέσω Συμπράξεων εγγράφονται στο Π.Δ.Ε. **επιβαρύνοντας τελικά και όχι απαλλάσσοντας** τον κρατικό προϋπολογισμό, σε αντίθεση με την θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και την όλη «φιλοσοφία» του εργαλείου των Σ.Δ.Ι.Τ. Επιπλέον, όπως παρατηρήθηκε και στα συμπεράσματα της έρευνας, τα έργα Σ.Δ.Ι.Τ. σε πολλές περιπτώσεις αφορούν έργα αντικειμένου «Δημοσίων Επενδύσεων» χαμηλής ανταποδοτικότητας (π.χ. έργα Άμυνας) και συνεπώς στο ερώτημα εάν «ο Ν. 3389/05 διευκολύνει τελικά των εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων στην αναπτυξιακή διαδικασία ή αποτελεί το πλαίσιο μέσω του οποίου διοχετεύονται πόροι χαμηλής αναπτυξιακής αποδοτικότητας, αλλά με «σίγουρη» απόδοση για τον ιδιώτη επενδυτή, στην αναπτυξιακή διαδικασία», η απάντηση τείνει μάλλον προς το **δεύτερο**. Αυτό ακριβώς υπήρξε και το «ευαίσθητο» των θεμάτων που επικαλέσθηκαν οι αρμόδιοι φορείς έγκρισης και συντονισμού των Σ.Δ.Ι.Τ., προκειμένου να μην δώσουν - μαγνητοφωνημένες - απαντήσεις.

Ζητήματα προκύπτουν εξάλλου και από την λειτουργία των φορέων που προβλέπονται βάσει του νόμου. Όπως είδαμε η Ειδική Γραμματεία Σ.Δ.Ι.Τ. που είναι αυτή που έχει αναλάβει τον εντοπισμό, την προώθηση, την υποστήριξη και την παρακολούθηση των έργων που υλοποιούνται μέσω Συμπράξεων, με άλλα λόγια την

περισσότερη δουλειά, είναι υποστελεχωμένη και δεν έχει προχωρήσει - όσο θα έπρεπε τουλάχιστον - το οργανόγραμμά της προς την κατεύθυνση της καινοτομίας και της ευελιξίας, αρχές κρίσιμες για την ίδια την «φύση» των Συμπράξεων. Επιπλέον, ενώ εμπλέκεται στο ουσιαστικότερο τμήμα της διαδικασίας, δεν συνδέεται επαρκώς με την υπόλοιπη δημόσια διοίκηση.

Προτείνεται συνεπώς ένα **«μοντέλο Σ.Δ.Ι.Τ.»** όπου η Ειδική Γραμματεία θα έχει σημαίνοντα ρόλο. Αυτό προϋποθέτει περισσότερη «επικοινωνία» με την υπόλοιπη δημόσια διοίκηση, κάτι το οποίο θα μπορούσε να υλοποιηθεί με την δημιουργία, για παράδειγμα, μικρών **«μονάδων δράσης»**, είτε στις Περιφέρειες που υλοποιούν έργα Συμπράξεων, είτε στα Υπουργεία. Αντικείμενο των μονάδων αυτών θα ήταν ο έλεγχος «συμβατότητας» κάθε έργου με τον γενικότερο αναπτυξιακό σχεδιασμό της περιφέρειας, η παροχή τεχνογνωσίας στα νέα εργαλεία ανάθεσης, όπως ο *«Ανταγωνιστικός Διάλογος»* και η παρακολούθηση των έργων Σ.Δ.Ι.Τ. (π.χ. στα Υπουργεία) από την ωρίμανση έως και την παράδοσή τους. Επιπλέον, οι μονάδες αυτές θα μπορούσαν να έχουν ως κεντρικό - συντονιστικό - όργανο μία **ειδική μονάδα εντός της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.** που θα τις υποστηρίζει, είτε στην διαδικασία των διαπραγματεύσεων, είτε στην διαχείριση των κινδύνων και την παραλαβή των έργων.

Από την άλλη, η Διυπουργική Επιτροπή Σ.Δ.Ι.Τ. ασκεί επιτελικά κυρίως καθήκοντα, εγκρίνοντας ή μη τις Συμπράξεις και αποφασίζοντας για την συμμετοχή ή μη του δημοσίου στη χρηματοδότηση των έργων, καθώς και για την ένταξή τους στο Π.Δ.Ε. Υφίσταται συνεπώς, μέχρι στιγμής, ένα μοντέλο όπου ο φορέας που έχει την πλήρη «εικόνα» σχετικά με τα έργα, τα οποία προτίθεται να ενταχθούν, να μην αποφασίζει τελικά παρά να «εκχωρεί» το δικαίωμα αυτό σε έναν άλλο φορέα (Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ.) που, ενίοτε, ζητά και την συνδρομή εξωτερικών συμβούλων για να αποφασίσει.

Στο πλαίσιο αυτό και, λαμβάνοντας υπόψη τις επιτακτικές ανάγκες για μείωση των δομών του κράτους, προτείνεται τα έργα να εντάσσονται με απόφαση, είτε του Γενικού Γραμματέα της εκάστοτε Περιφέρειας, είτε του αρμόδιου Υπουργού, είτε ακόμη και με απόφαση του Δημάρχου για μικρότερα έργα, εφόσον υφίσταται αποδεδειγμένη συναίνεση του τοπικού πληθυσμού, **καταργώντας** ουσιαστικά τον ρόλο της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. Με ένα τέτοιο σχήμα οργάνωσης, πιστεύεται ότι θα επιτευχθεί ταχύτερη ένταξη, παρακολούθηση και υλοποίηση των έργων, συμβάλλοντας

καλύτερα στους στόχους της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Επιπλέον, με αυτό το σχήμα αντιμετωπίζεται - σε μεγάλο βαθμό - και το ζήτημα της «**δημοκρατικότητας**» του σχεδιασμού, που αποτελεί κύριο επιχείρημα όσον αντιτάσσονται τον θεσμό των Συμπράξεων. Τα έργα τα οποία θα προκύψουν με αυτό τον τρόπο θα είναι «**πιο κοντά**» στις αναπτυξιακές προτεραιότητες κάθε τόπου και συνεπώς **περισσότερο αποδεκτά** από τις τοπικές κοινωνίες.

Όπως διαπιστώσαμε και προηγουμένως, οι Σ.Δ.Ι.Τ. έως τώρα φαίνεται να έχουν μικρή έως μηδαμινή συνεισφορά στην αντιμετώπιση των έντονων περιφερειακών ανισοτήτων. Πιστεύεται, συνεπώς, πως εάν εφαρμοσθεί το **προαναφερθέν «μοντέλο Σ.Δ.Ι.Τ.»** και δοθούν ουσιαστικά αποκεντρωμένες αρμοδιότητες, είτε για την επιλογή, είτε για την έγκριση των έργων, θα μπορέσει το νέο σχετικά αυτό αναπτυξιακό εργαλείο να επιτελέσει καλύτερα τον ρόλο του. Οι σύγχρονες τάσεις εξάλλου μιλούν για ανάπτυξη «**από τα κάτω**» και είναι καιρός πλέον να κάνουμε, τρόπον τινά, τις περιφερειακές αυτοδιοικήσεις «**πιο υπεύθυνες**», επιλέγοντας με συμμετοχικές διαδικασίες και συνδρομή από την Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. και εγκρίνοντας έργα. Οι αποκεντρωμένες αυτές διοικήσεις εξάλλου γνωρίζουν καλύτερα τι έργα «**ταιριάζουν**» στο αναπτυξιακό τους προφίλ. Η απάντηση συνεπώς στο ερώτημα εάν «*η ανάπτυξη του εργαλείου των Σ.Δ.Ι.Τ. πρέπει να είναι κεντρικά κατευθυνόμενη ή πρέπει να «αφεθεί» στην ευχέρεια των δύο (2) βαθμών τοπικής αυτοδιοίκησης (Περιφέρειες – Δήμοι), τάσσοντας το εργαλείο αυτό στην εξυπηρέτηση των αναπτυξιακών τους αναγκών*», τείνει αναμφισβήτητα προς την κατεύθυνση της **υπεύθυνης αποκέντρωσης**. Η μόνη μέριμνα που θα πρέπει να ληφθεί αφορά στην **συνέργια των έργων αυτών με τον γενικότερο αναπτυξιακό προγραμματισμό**.

Τάσσοντας συνεπώς τις Δημόσιες Επενδύσεις και τα έργα που υλοποιούνται μέσω του Ε.Σ.Π.Α. στην ενίσχυση - κατά προτεραιότητα - της κοινωνικής συνοχής (βλ. περιφερειακή ανάπτυξη) δημιουργούμε το απαραίτητο κίνητρο «**κερδοφορίας**» στον ιδιώτη επενδυτή, ούτως ώστε οι Ξ.Α.Ε. και οι Σ.Δ.Ι.Τ. να συνεισφέρουν στην επίτευξη ταχύρυθμης οικονομικής ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό οι Σ.Δ.Ι.Τ. που προτείνονται μπορούν να αποτελέσουν έναν δυναμικό πυλώνα για την ενίσχυση της οικονομικής συνιστώσας της ανάπτυξης, αρκεί να:

...το προσπαθήσουμε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Abeltina, A. (2008). The Role of Human Capital in Regional Development. *5th International Scientific Conference Business and Management* (σσ. 483-489). Vilnius, Lithuania: Faculty of Business and Management, Vilnius Gedimina Technical University.
- Akintola, A., Beck, M., & Hardcastle, C. (2003). *"Public-Private Partnerships: Managing Risks and Opportunities"*. Oxford: Blackwell.
- Akitoby, B., Hemming, R., & Schwartz, G. (2007). *"Public Investment and Public-Private Partnerships"* (Τόμ. Economic Issues 40). Washington DC: International Monetary Fund.
- Amos, O. (1988). "Unballanced Regional Growth and Regional Income Inequality in the Latter Stages of Development". *Reg Sci Urban Econ* 18, σσ. 549-566.
- Aschauer, D. (1989). "Does Public Capital Crowd out Private Capital?". *Journal of Monetary Economics*, 24(2), σσ. 171-188.
- Ashby, J., Cox, D., & McInroy, N. (2009). *"An International Perspective of Local Economic Resilience"*. Manchester: Report by the Centre for Local Economic Strategies.
- Audretsch, D., & Feldman, M. (2003). "Knowledge Spillovers and the Geography of Innovation". Στο V. Henderson, & J. Thisse, *Handbook of Urban and Regional Economics* 4. Amsterdam, Netherlands: North-Holland Publishers.
- Bristow, G. (2010). "Resilient Regions: Re-'place'ing Regional Competitiveness". *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 3, σσ. 153-167.
- Cabrera, A., Cabrera, E., & Barajas, S. (2001). "The Key Role of Organizational Culture in a Multi-System View of Technology-Driven Change". *International Journal of Information Management*, 21(3), σσ. 245-261.
- Corry, D., Le Grand, J., & Radcliffe, R. (1997). *"Public/Private Partnerships: A Marriage of Convenience or a Permanent Commitment?"*. London: Institute for Public Policy Research.
- Desrochers, P. (1998). "A Geographical Perspective on Austrian Economics". *The Quarterly Journal of Austrian Economics*, 1(2), σσ. 63-83.
- European Commission. (1992). *Treaty on European Union*. Maastricht: Official Journal of the European Communities.
- European Commission. (2000). *Communication on Concessions Under Community Law*. Brussels: Official Journal of the European Communities.
- European Commission. (2001). *A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development*. Brussels: Communication COM(2001)264.

- European Commission. (2004a). *Green Paper on Public-Private Partnerships and Community Law on Public Contracts and Concessions*. Brussel: Commission of the European Communities.
- European Commission. (2004b). *Resource Book on PPP Case Studies*. Brussels: Directorate General for Regional Policy.
- European Commission. (2005). *Report on the Public Consultation on the Green Paper on Public-Private Partnerships and Community Law on Public Contracts and Concessions*. Brussels: SEC(2005)629.
- European Commission. (2009). *Communication on Releasing the Potential of Public-Private Partnerships*. Brussels: IP/09/1740.
- European Commission. (2010). *"Investing in Europe's Future": Summary of the Fifth Report on Economic, Social and Territorial Cohesion*. Brussels: Directorate-General for Regional Policy.
- European Commission. (2011). *Cohesion Policy 2014-2020: Investing in Growth and Jobs*. Luxembourg: Directorate-General for Regional Policy.
- European Parliament and Council. (1992). *Directive 92/50/EEC Relating to the Coordination of Procedures for the Award of Public Service Contracts*. Luxembourg: Official Journal of the European Communities.
- European Parliament and Council. (1993a). *Directive 93/37/EEC on the Coordination of Procedures for the Award of Public Works Contracts*. Luxembourg: Official Journal of the European Communities.
- European Parliament and Council. (1993b). *Directive 93/36/EEC Coordinating Procedures for the Award of Public Supply Contracts*. Luxembourg: Official Journal of the European Communities.
- European Parliament and Council. (2004). *Directive 2004/18/EC on the Coordination of Procedures for the Award of Public Works Contracts, Public Supply Contracts and Public Service Contracts*. Brussels: Official Journal of the European Union.
- European Union. (1992). *Treaty on European Union*. 29 July 1992: C191/1.
- Fingleton, B., Garretsen, H., & Martin, R. (2012). "Recessionary Shocks and Regional Employment: Evidence on the Resilience of U.K. Regions". *Journal of Regional Science*, 52(1), σσ. 109-133.
- Geddes, M. (2005). *"Making Public Private Partnerships Work, Building Relationships and Understanding Cultures"*. Aldershot: Gower Publishing Limited.

- Grimsey, D., & Lewis, M. (2004). *"Public-Private Partnerships: The Worldwide Revolution in Infrastructure Provision and Project Finance"*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Groot, S., Möhlmann, J., Garretsen, H., & Groot, H. (2011). "The Crisis Sensitivity of European Countries and Regions: Stylized Facts and Spatial Heterogeneity". *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*(4.), σσ. 437-456.
- H.M. Treasury. (2006). *P.F.I.: Strengthening Long-term Partnerships*. London: H.M. Treasury.
- H.M. Treasury. (2007). *Standardisation of P.F.I. Contracts*. London: H.M. Treasury.
- Hodge, G., & Greve, C. (2005). *"The Challenge of Public Private Partnerships: Learning from International Experience"*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Hudson, R. (2005). "Towards Sustainable Economic Practices, Flows and Spaces: Or is the Necessary Impossible and the Impossible Necessary?". *Sustainable Development*, 13, σσ. 239-252.
- Karkazis, J., & Thanassoulis, E. (1998). "Assessing the Effectiveness of Regional Development Policies in Northern Greece Using Data Envelopment Analysis". *Socio-Economic Planning Science*, 32(2), σσ. 123-137.
- Kitson, M., Martin, R., & Tyler, P. (2011). "The Geographies of Austerity". *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, Vol 4, σσ. 289-302.
- Kokkinou, A., & Psycharis, I. (2004). "Foreign Direct Investments, Regional Incentives and Regional Attractiveness in Greece". *University of Thessaly, Department of Planning and Regional Development. Discussion Paper*, σ. 10.
- Krugman, P. (1991). "Increasing Returns and Economic Geography". *Journal of Political Economy*, 99, σσ. 483-499.
- Krugman, P. (2011). "The New Economic Geography, Now Middle-aged". *Regional Studies*, 45(1), σσ. 1-7.
- Kuznets, S. (1955). "Economic Growth and Income Inequality". *American Economic Review* 45, σσ. 1-28.
- Martin, R. (2012). "Regional Economic Resilience, Hysteresis and Recessionary Shocks". *Journal of Economic Geography*, 12(1), σσ. 1-32.
- McKinsey & Company. (2012). *Greece 10 Years Ahead: Defining Greece's New Growth Model and Strategy*. Executive Report: 1-72.
- Myrdal, G. (1957). *"Economic Theory and Under-developed Regions"*. London: Duckworth.
- National Audit Office. (2001). *Joining up to Improve Public Services*. London: T.S.O.

- National Audit Office. (2009). *Private Finance Projects*. London: T.S.O.
- North, D. (1955). "Location Theory and Regional Economic Growth". *Journal of Political Economy*, 243-258.
- O' Sullivan, A. (2003). *Urban Economics*. Boston: McGraw-Hill Irwin.
- Osborne, S. (2007). *"Public-private partnerships : theory and practice in international perspective"*. London: Abingdon.
- P.P.P. Task Force. (2007). *Public Private Partnership Projects in Germany: A Survey of Current Projects at Federal, Land and Municipal Level*. Berlin: German Institute of Urban Affairs.
- Partnerships U.K. (2006). *Report on Operational P.F.I. Projects*. London: Partnerships U.K.
- Perroux, F. (1955). "Note on the Concept of Growth Poles". Στο D. McKee, R. Dean, & W. Leahy, *"Regional Economics"* (σσ. 93-103). New York: The Free Press.
- Petrakos, G. (2000). "The Spatial Impact of East-West Integration in Europe". Στο G. Petrakos, G. Maier, & G. Gorzelak, *Integration and Transition in Europe: The Economic Geography of Interaction* (σσ. 38-64). London: Routledge.
- Porter, M. (1990). *"Competitive Advantage of Nations"*. New York: Free Press.
- Richardson, H. (1972). *"Regional Economics"*. New York: Halsted Press.
- Rodriguez-Pose, A. (1999). "Convergence or divergence? Types of Regional Responses to Socioeconomic Change". *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 90(4), σσ. 363-378.
- Romer, D. (2001). *Advanced Macroeconomics*. New York: McGraw Hill.
- Rostow, W. (1960). *"The Stages of Economic Growth"*. London and New York: Cambridge University Press.
- Schein, E. (1986). *"Organizational Culture and Leadership"*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Spiekermann, K., & Wegener, M. (1996). "Trans-European Networks and Unequal Accessibility in Europe". *European Journal of Regional Development*(4), σσ. 35-42.
- Swyngedouw, E., Moulaert, F., & Rodriguez, A. (2002). "Neoliberal Urbanization in Europe: Large-Scale Urban Development Projects and the New Urban Policy". *Antipode*, 34(3), σσ. 542-577.
- Taylor, M., Barker, K., & Callahan, B. (2001). *"Building Better Partnerships: The Final Report of the Commission on Public Private Partnerships"*. London: Institute for Public Policy Research.

- Warner, M., & Sullivan, R. (2004). *"Putting Partnerships to Work Strategic Alliances for Development between Government, the Private Sector and Civil Society"*. Sheffield: Greenleaf Publishing.
- Βαϊτσος, Κ., & Γιαννίσης, Τ. (2005). "Η Μεταπολεμική Οικονομική Μεγέθυνση". Στο Θ. Σακελλαρόπουλος, *"Οικονομία και Πολιτική στη Σύγχρονη Ελλάδα"* (σσ. 56-79). Αθήνα: Εκδόσεις Διόνικος.
- Βρακατσέλη, Μ. (2010). *"Συμπράξεις Δημόσιου-Ιδιωτικού Τομέα: Εστίαση στον Τομέα της Υγείας"*. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Πειραιά (Διπλωματική Εργασία).
- Γιαννακοπούλου, Μ. (2007). "Ιδιωτική Χρηματοοικονομική Πρωτοβουλία ή Δημόσια Χρηματοδότηση Ιδιωτικού Κέρδους;". *Επιθεώρηση Κ.Ε.Δ.Ε.*, 60-63.
- Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα. (2006α). *Ενημερωτικό Υλικό σχετικά με την Φιλοσοφία των Συμπράξεων*. (Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Επιμ.) Ανάκτηση 08 11, 2010, από http://www.sdit.mnec.gr/export/sites/sdit/el/infopoint/implementation/faqs/SDIT_er_2.pdf
- Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα. (2006β). *Ενημερωτικός Οδηγός Πλεονεκτημάτων Εφαρμογής των Συμπράξεων*. (Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Επιμ.) Ανάκτηση 08 11, 2010, από http://www.sdit.mnec.gr/export/sites/sdit/el/infopoint/implementation/faqs/SDIT_er_3.pdf
- Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα. (2006γ). *Συνοπτικός Οδηγός Σ.Δ.Ι.Τ.* (Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Επιμ.) Ανάκτηση 08 13, 2010, από http://www.sdit.mnec.gr/export/sites/sdit/el/infopoint/implementation/gr_low.pdf
- Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα. (2006δ). *Ενημερωτικό Υλικό Σχετικά με τις Αρμοδιότητες και την Λειτουργία της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ.* (Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Επιμ.) Ανάκτηση 08 11, 2010, από http://www.sdit.mnec.gr/export/sites/sdit/el/infopoint/implementation/faqs/SDIT_er_17.pdf
- Ελ. Στατ. (2011). *Η Ελληνική Οικονομία*. Αθήνα: Ελληνική Στατιστική Αρχή.
- Καλλιώρας, Δ. (2011). "Η Έννοια της Ανθεκτικότητας στην Περιφερειακή Επιστήμη". *Σειρά Ερευνητικών Εργασιών*, 17(4), σσ. 69-86.
- Καλογήρου, Γ. (2008). "Τεχνολογία, γνώση και οικονομική μεγέθυνση στο Ελληνικό αναπτυξιακό μοντέλο: Συγκρίσεις, συγκλίσεις και αποκλίσεις". *Συλλογικό Έργο: "Σε Αναζήτηση Ελληνικού Μοντέλου Ανάπτυξης"* (σ. 351). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Καλογήρου, Σ., Τραγάκη, Α., Τσίμπος, Κ., & Μουστάκη, Ε. (2011). *"Χωρικές Ανισότητες Εισοδήματος, Ανάπτυξης και Φτώχειας στην Ελλάδα"*. Αθήνα: Πρόγραμμα Κοινωφελούς Ιδρύματος Ιωάννη Σ. Λάτση: Επιστημονικές Μελέτες.

- Κατσαμπάνης, Σ. (2005). "Τα Ελληνικά Συνδικάτα στην Μεταπολεμική Περίοδο". Στο Θ. Σακελλαρόπουλος, *"Οικονομία και Πολιτική στην Σύγχρονη Ελλάδα"* (σσ. 235-254). Αθήνα: Εκδόσεις Διόνικος.
- Κόνσολας, Ν. (1997). *"Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική"*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Κορρές, Γ., & Χιόνης, Δ. (1998). *"Ελληνική Οικονομία: Οικονομική Πολιτική και Ανάλυση των Βασικών Μεγεθών"*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης.
- Λαμπριανίδης, Λ. (2001). *"Οικονομική Γεωγραφία"* (2η εκδ.). Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Λεμονιάς, Ε. (1991). *"Αναπτυξιακά Κίνητρα στην Ελλάδα και την Ε.Ο.Κ."*. Αθήνα: ΚΕ.ΠΕ.
- Μούσης, Ν. (2013). *"Η Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική"* (13 εκδ.). Αθήνα: Παπαζήση.
- Ντεντέ, Α. (2008). *"Συμπράξεις Δημοσίου - Ιδιωτικού Τομέα (Σ.Δ.Ι.Τ.): Εφαρμογές και Διεθνείς Εμπειρίες στη Δημόσια Υγεία"*. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Πειραιώς (Διπλωματική Εργασία).
- Παπαδασκαλόπουλος, Α., & Χριστοφάκης, Μ. (2005). "Ελληνική Περιφερειακή Πολιτική: Διαχρονική Εξέλιξη, Ισχύον Πλαίσιο και Προοπτικές". Στο Θ. Σακελλαρόπουλος, *"Οικονομία και Πολιτική στην Σύγχρονη Ελλάδα"* (σσ. 324-344). Αθήνα: Εκδόσεις Διόνικος.
- Πετράκος, Γ., & Ψυχάρης, Ι. (2004). *"Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα"*. Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.
- Πολύζος, Σ. (2011). *"Περιφερειακή Ανάπτυξη"*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Ρέπας, Π. (2002). *"Οικονομική Ανάπτυξη: Θεωρίες και Στρατηγικές"* (Τόμ. Α). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Σακελλαρόπουλος, Θ. (2005). "Κράτος και Οικονομία στην Ελλάδα, 1922 - 1990: Μία Επισκόπηση". Στο Θ. Σακελλαρόπουλος, *"Οικονομία και Πολιτική στη Σύγχρονη Ελλάδα"* (σσ. 80-96). Αθήνα: Εκδόσεις Διόνικος.
- Σκάγιαννης, Π. (1994). *"Πολιτική Προγραμματισμού των Υποδομών"*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης.
- Σκούντζος, Θ. (1990). *"Οικονομική Ανάπτυξη: Θεωρία, Πρακτική, Προγραμματισμός"*. Αθήνα: Α. Σταμούλης.
- Τριχιά, Α. (2007). *"Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα -Σ.Δ.Ι.Τ."*. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Πειραιώς (Διπλωματική Εργασία).
- Τρόβα, Ε. (2005). "Συγχρηματοδοτούμενα και Αυτοχρηματοδοτούμενα Έργα". *Εισήγηση στο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, 19-21 Απριλίου 2005*. Αθήνα.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Ν.Δ. 3852/10 (Φ.Ε.Κ. 87/Α'/07.06.2010), «*Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης*».

Ν.Δ. 3775/09 (Φ.Ε.Κ. 122/Α'/21.07.2009), «*Κανόνες τεκμηρίωσης ενδο-ομιλικών συναλλαγών, κανόνες υπό-κεφαλαιοδότησης επιχειρήσεων, διαδικασία ταχείας αδειοδότησης και άλλες διατάξεις*».

Ν.Δ. 2414/96 (Φ.Ε.Κ. 135/Α'/1996), «*Εκσυγχρονισμός των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών και άλλες Διατάξεις*».

Ν.Δ. 3840/10 (Φ.Ε.Κ. 53/Α'/31.03.2010), «*Αποκέντρωση, απλοποίηση και ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007–2013 και άλλες διατάξεις*».

Ν.Δ. 3049/02 (Φ.Ε.Κ. 212/Α'/10.09.2002), «*Αποκρατικοποίηση Επιχειρήσεων του Δημοσίου και άλλες Διατάξεις*».

Ν.Δ. 2052/92 (Φ.Ε.Κ. 94/Α'/05.06.1994), «*Μέτρα για την Αντιμετώπιση του Νέφους και Πολεοδομικές Ρυθμίσεις*».

Ν.Δ. 2844/2000 (Φ.Ε.Κ. 220/Α'/2000), «*Συμβάσεις επί κινητών ή απαιτήσεων υποκείμενες σε δημοσιότητα και άλλες συμβάσεις παροχής ασφαλείας*».

Ν.Δ. 3156/03 (Φ.Ε.Κ. 157/Α'/25.06.2003), «*Ομολογιακά δάνεια, τιτλοποίηση απαιτήσεων και απαιτήσεων από ακίνητα και άλλες διατάξεις*».

Κ.Ν. 2190/1920 (Φ.Ε.Κ. 37/Α'/1920), «*Περί ανωνύμων εταιρειών*».

Π.Δ. 63/2006 (Φ.Ε.Κ. 98/Α'/22.04.2005), «*Κωδικοποίηση της Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά Όργανα*».

Π.Δ. 189/09 (Φ.Ε.Κ. 221/Α'/05.11.2009), «*Καθορισμός και ανακατανομή αρμοδιοτήτων των Υπουργείων*».

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<http://jetphotos.net/viewphoto.php?id=6908846> (Εμπορική Ιστοσελίδα που δραστηριοποιείται στο χώρο των εναέριων μέσων μεταφοράς –Πηγή φωτογραφικού υλικού) (Προσπελάστηκε στις 24-06-2010)

<http://www.aia.gr/pages.asp?pageID=1183&langID=2> (Επίσημη Ιστοσελίδα του Διεθνούς Αεροδρομίου Αθηνών –Πηγή φωτογραφικού υλικού)) (Προσπελάστηκε στις 14-09-2010)

http://inachosvaltou.blogspot.gr/2011/01/blog-post_3310.html (Ιστοσελίδα με σκοπό την προβολή του Δήμου Ινάχου Αιτωλοακαρνανίας –Πηγή φωτογραφικού υλικού) (Προσπελάστηκε στις 24-06-2010)

<http://www.geolocation.ws/v/P/28527937/attiki-odos-interchange-6-----6/en> (Ιστοσελίδα με σκοπό την προβολή φωτογραφικού υλικού –Πηγή φωτογραφικού υλικού) (Προσπελάστηκε στις 27-06-2010)

<http://www.ctariders.org/HB4502.html> (Ιστοσελίδα Αμερικανικού Συνασπισμού Οργανισμών με σκοπό την Προστασία των Δημοσίων Αγαθών –Πηγή φωτογραφικού υλικού-Εξώφυλλο) (Προσπελάστηκε στις 14-03-2011)

http://www.eydamth.gr/CMS/lib/articles/ArticleID_373/1.SintomiParousiasiJESSICA.pdf (Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης Παρουσίαση του Προγράμματος Jessica) (Προσπελάστηκε στις 17 – 03 – 2011)

<http://www.metarithmisi.gr/archivesMeta/aeka/readRelated.asp?intThemeID=20&textID=863> (Ηλεκτρονικό Αρχαίο της Ιστοσελίδας Α.Ε.Κ.Α. / Μεταρρύθμιση - «Οι Αντινομίες του Ελεύθερου Σοσιαλισμού») (Προσπελάστηκε στις 27-04-2012)

<http://www.weforum.org/issues/competitiveness-0/gci2012-data-platform/> (Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ – Κατάταξη των Χωρών με Βάση την Ανταγωνιστικότητά τους) (Προσπελάστηκε στις 19-02-2011)

http://www.espa.gr/el/Documents/PriorityProjects/ypaan_120620_espa_projects_GR_full.pdf (Επικαιροποιημένος Κατάλογος 181 Έργων Προτεραιότητας Ε.Σ.Π.Α.) (Προσπελάστηκε στις 18-08-2012)

http://www.express.gr/news/finance/548919oz_20111231548919.php3 (Ηλεκτρονική Έκδοση της Εφημερίδας Express-Άρθρο σχετικά με την «Περικοπή 1 δις. στο ΠΔΕ για (την) διόρθωση αποκλίσεων (στον προϋπολογισμό)») (Προσπελάστηκε στις 08-12-2012)

<http://www.eetaa.gr:8080/ekdoseis/pdf/061.pdf> (Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης - Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης) (Προσπελάστηκε στις 01-02-2014)

<http://ypodomes.com/index.php/alles-upodomes/afieromata/item/19545-o-katalogos-me-ta-mellontika-erga-stin-ellada-martios-2013> (Ιστοσελίδα Σχετικά με τις Πλέον Πρόσφατες Εξελίξεις σε Θέματα Υποδομών – Μελλοντικά Έργα) (Προσπελάστηκε στις 01-02-2014)

ПАРТИМА

PUBLIC

PRIVATE

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

Ευρετήριο Παραρτήματος	2
Ευρετήριο Εικόνων Παραρτήματος.....	4
Α. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Νόμος 3389/2005 «Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα» (ΦΕΚ Α' 232/22-9-2005).....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: Έννοια & Πεδίο Εφαρμογής	5
<i>Άρθρο 1 - Έννοια σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα .....</i>	<i>5</i>
<i>Άρθρο 2 - Πεδίο εφαρμογής .....</i>	<i>6</i>
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: Διυπουργική Επιτροπή και Ειδική Γραμματεία Σ.Δ.Ι.Τ.	7
<i>Άρθρο 3 - Διυπουργική Επιτροπή .....</i>	<i>7</i>
<i>Άρθρο 4 - Ειδική Γραμματεία.....</i>	<i>8</i>
<i>Άρθρο 5 - Συνέπειες Απόφασης Υπαγωγής .....</i>	<i>12</i>
<i>Άρθρο 6 - Διατάξεις για την Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. ....</i>	<i>13</i>
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ: Διαδικασίες Ανάθεσης	15
<i>Άρθρο 7 - Διατάξεις που εφαρμόζονται στις Διαδικασίες Ανάθεσης .....</i>	<i>15</i>
<i>Άρθρο 8 - Ορισμοί.....</i>	<i>15</i>
<i>Άρθρο 9 - Γενικές Αρχές.....</i>	<i>18</i>
<i>Άρθρο 10 - Ανάθεση.....</i>	<i>20</i>
<i>Άρθρο 11 - Διαδικασίες Ανάθεσης.....</i>	<i>22</i>
<i>Άρθρο 12 - Γενικές διατάξεις για τη διεξαγωγή των Διαδικασιών Ανάθεσης.....</i>	<i>22</i>
<i>Άρθρο 13 - Ανταγωνιστικός διάλογος.....</i>	<i>23</i>
<i>Άρθρο 14 - Διαδικασίες Διαπραγμάτευσης.....</i>	<i>25</i>
<i>Άρθρο 15 - Λόγοι αποκλεισμού Υποψηφίων, Χρηματοοικονομική επάρκεια, Αξιολόγηση .....</i>	<i>27</i>
<i>Άρθρο 16 - Κατ' εξαίρεση εφαρμογή διατάξεων του Ν. 3049/2002 .....</i>	<i>32</i>
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ: Συμβατικό Πλαίσιο	32
<i>Άρθρο 17 - Σύμβαση Σύμπραξης .....</i>	<i>32</i>
<i>Άρθρο 18 - Θέματα χρηματοδότησης.....</i>	<i>35</i>
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε: Ειδικές Ρυθμίσεις.....	37
<i>Άρθρο 19 - Αντάλλαγμα καταβλητέο από τους χρήστες των έργων ή υπηρεσιών .....</i>	<i>37</i>
<i>Άρθρο 20 - Έκδοση αδειών .....</i>	<i>37</i>
<i>Άρθρο 21 - Αρχαιολογικά ευρήματα .....</i>	<i>38</i>

Άρθρο 22 - Προστασία του περιβάλλοντος	38
Άρθρο 23 - Απαλλοτριώσεις	39
Άρθρο 24 - Δημόσιες Υπηρεσίες και Εργασίες Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ: Νομικά Θέματα.....	40
Άρθρο 25 - Εκχώρηση απαιτήσεων	40
Άρθρο 26 - Κύρος εμπράγματων ασφαλειών	40
Άρθρο 27 - Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.....	42
Άρθρο 28 - Μεταβιβάσεις μετοχών και εισαγωγή σε χρηματιστηριακή αγορά	42
Άρθρο 29 - Λοιπές ρυθμίσεις	43
Άρθρο 30 - Αποσβέσεις.....	44
Άρθρο 31 - Επίλυση διαφορών- Εφαρμοστέο Δίκαιο	44
Άρθρο 32 - Έναρξη ισχύος	45
Β. ΠΡΑΣΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ «σχετικά με τις Σ.Δ.Ι.Τ. και το Κοινοτικό Δίκαιο των Δημοσίων Συμβάσεων και των Συμβάσεων Παραχώρησης» (COM/2004/0327).....	46
1. Η εξέλιξη των συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα: διαπιστώσεις και προκλήσεις .	46
1.1 Το φαινόμενο «συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα»	46
1.2 Η πρόκληση της εσωτερικής αγοράς: εξασφάλιση της ανάπτυξης των Σ.Δ.Ι.Τ. σε συνθήκες πραγματικού ανταγωνισμού και νομικής σαφήνειας	49
1.3 Συγκεκριμένο αντικείμενο και σχέδιο της παρούσας Πράσινης Βίβλου	53
2. Οι Σ.Δ.Ι.Τ. καθαρά συμβατικού τύπου και το κοινοτικό δίκαιο για τις δημόσιες συμβάσεις και τις συμβάσεις παραχώρησης.....	55
2.1 Το στάδιο της επιλογής του εταίρου του ιδιωτικού τομέα.....	56
2.2 Ειδικά ζητήματα που αφορούν την επιλογή οικονομικού φορέα στο πλαίσιο μιας Σ.Δ.Ι.Τ. ιδιωτικής πρωτοβουλίας	62
2.3 Η φάση μετά την επιλογή του εταίρου του ιδιωτικού τομέα.....	64
3. Οι Σ.Δ.Ι.Τ. θεσμοθετημένου τύπου και το κοινοτικό δίκαιο περί δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων παραχώρησης	70
3.1 Σύσταση σύμπραξης που συνεπάγεται τη δημιουργία ενός φορέα <i>ad hoc</i> , ο οποίος ελέγχεται από κοινού από τον δημόσιο τομέα και τον ιδιωτικό τομέα	71
3.2 Απόκτηση του ελέγχου ενός δημόσιου φορέα από έναν ιδιωτικό φορέα	74
4. Τελικές παρατηρήσεις	76
Γ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	78

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ

ΕΙΚΟΝΑ 1: ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ACCESS –ΥΠΟΒΟΛΗ «ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ» «Π/Υ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟ»	79
ΕΙΚΟΝΑ 2: ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ACCESS –ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ (CLUSTERING) ΑΝΑ ΝΟΜΟ	80
ΕΙΚΟΝΑ 3: ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ACCESS –ΆΘΡΟΙΣΗ Π/Υ ΕΡΓΩΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΝΟΜΟ	81
ΕΙΚΟΝΑ 4: ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ACCESS –ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ «ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ» (ΓΛΩΣΣΑ ΠΡΟΓΡΑΜ.SQL)	82

Α. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: ΝΟΜΟΣ 3389/2005 «ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ» (ΦΕΚ Α' 232/22-9-2005)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: ΈΝΝΟΙΑ & ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Άρθρο 1 - Έννοια σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα

1. Έννοια Συμπράξεων

Για τους σκοπούς του νόμου αυτού, «Δημόσιοι Φορείς» νοούνται οι ακόλουθοι:

- (α) το Δημόσιο,
- (β) οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και οι τοπικές ενώσεις δήμων και κοινοτήτων,
- (γ) τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου,
- (δ) οι ανώνυμες εταιρείες των οποίων το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου ανήκει στους ανωτέρω υπό (α) έως (γ) φορείς ή σε άλλη ή άλλες ανώνυμες εταιρείες που υπάγονται στην παρούσα περίπτωση.

2. Οι ανωτέρω Δημόσιοι Φορείς μπορούν σε τομείς της αρμοδιότητάς τους να συνάπτουν έγγραφες συμβάσεις συνεργασίας από επαχθή αιτία («Συμβάσεις Σύμπραξης») με νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα («Ιδιωτικοί Φορείς») για την εκτέλεση έργων ή και την παροχή υπηρεσιών («Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα» ή «Συμπράξεις»).

3. Παρεπόμενα Σύμφωνα

Συμβάσεις, στις οποίες συμβάλλονται Δημόσιοι Φορείς με τρίτους ή και Ιδιωτικοί Φορείς με τρίτους και αποτελούν παρεπόμενα σύμφωνα Συμβάσεων Σύμπραξης ή συνάπτονται σε εκτέλεση Συμβάσεων Σύμπραξης («Παρεπόμενα Σύμφωνα»), υπάγονται στις διατάξεις του νόμου αυτού, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του άρθρου 2 ή της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου για τις εν λόγω Συμβάσεις Σύμπραξης.

4. Εταιρεία Ειδικού Σκοπού

Στις Συμβάσεις Σύμπραξης ή τα Παρεπόμενα Σύμφωνα των παραγράφων 2 και 3, οι Ιδιωτικοί Φορείς συμβάλλονται μέσω ανωνύμων εταιρειών ειδικού σκοπού που συνιστώνται από αυτούς αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της Σύμπραξης («Εταιρεία Ειδικού Σκοπού») που εδρεύουν στην Ελλάδα και λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του κ.ν. 2190/1920. Μέτοχοι Ε.Ε.Σ. δύνανται να είναι μόνο οι Ιδιωτικοί Φορείς κατά την έννοια του νόμου αυτού, καθώς επίσης και τρίτοι που δύνανται να αποκτήσουν μετοχές σύμφωνα με τις ειδικές προβλέψεις του ίδιου νόμου, το καταστατικό της Εταιρείας και τυχόν ειδικές προβλέψεις της Σύμβασης Σύμπραξης, εξαιρουμένων των φορέων της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 2 - Πεδίο εφαρμογής

---

1. Οι Συμπράξεις μπορούν να υπάγονται στις διατάξεις του νόμου αυτού, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 3 του άρθρου 4, εφόσον πληρούν σωρευτικά τις κατωτέρω προϋποθέσεις:

(α) έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων ή και την παροχή υπηρεσιών που ανήκουν στην αρμοδιότητα των Δημόσιων Φορέων με βάση διάταξη νόμου ή σύμβαση ή το καταστατικό τους,

(β) προβλέπουν ότι οι Ιδιωτικοί Φορείς, έναντι ανταλλάγματος που καταβάλλεται εφάπαξ ή τμηματικά από τους Δημόσιους Φορείς ή τους τελικούς χρήστες των έργων ή υπηρεσιών αυτών, αναλαμβάνουν ουσιώδες μέρος των κινδύνων που συνδέονται με τη χρηματοδότηση, την κατασκευή, τη διαθεσιμότητα ή τη ζήτηση του αντικειμένου της Σύμπραξης και των συναφών κινδύνων όπως, ενδεικτικά, το διαχειριστικό και τον τεχνικό κίνδυνο,

(γ) προβλέπουν ότι η χρηματοδότηση, εν όλω ή εν μέρει, της κατασκευής των έργων ή της παροχής των υπηρεσιών θα γίνει με κεφάλαια και πόρους που εξασφαλίζουν οι Ιδιωτικοί Φορείς και

(δ) το συνολικό συμβατικό προϋπολογιζόμενο κόστος της υλοποίησης του αντικειμένου της Σύμπραξης δεν υπερβαίνει το ποσό των διακοσίων εκατομμυρίων ευρώ χωρίς συνυπολογισμό του αναλογούντος Φόρου Προστιθέμενης Αξίας.

2. Με ομόφωνη απόφαση της Διυπουργικής Επιτροπής των Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα του άρθρου 3 είναι δυνατή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η υπαγωγή Συμπράξεων στις διατάξεις του νόμου αυτού χωρίς να συντρέχει μία ή περισσότερες από τις προϋποθέσεις των εδαφίων (β) έως και (δ) της παραγράφου 1.

3. Δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο Σύμπραξης οι δραστηριότητες που κατά το Σύνταγμα ανήκουν άμεσα και αποκλειστικά στο Κράτος και ιδίως η εθνική άμυνα, η αστυνόμευση, η απονομή της δικαιοσύνης και η εκτέλεση των ποινών που επιβάλλονται από τα αρμόδια δικαστήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: ΔΙΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ Σ.Δ.Ι.Τ.

Άρθρο 3 - Διυπουργική Επιτροπή

Συνιστάται Διυπουργική Επιτροπή Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα («Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ.»).

Η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. αποτελείται από τον Υπουργό Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, τον Υπουργό Οικονομικών, τον Υπουργό Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων και τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, ως τακτικά μέλη, και τον Υπουργό ή τους Υπουργούς που εποπτεύουν καθέναν από τους Δημόσιους Φορείς, οι οποίοι προβλέπεται να συμμετάσχουν στη Σύμπραξη ή και να συμβληθούν στη Σύμβαση Σύμπραξης ή και στα Παρεπόμενα Σύμφωνα, ως έκτακτα μέλη. Ο Υπουργός Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας προεδρεύει της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., εποπτεύει το έργο της και έχει την ευθύνη της υποβολής των σχετικών εισηγήσεων προς αυτήν. (αντικαταστάθηκε το δεύτερο και τρίτο εδάφιο με το άρθρο 12 του Ν. 3840/10, ΦΕΚ-53 Α/31-3-10).

Η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. αποφασίζει κατόπιν εισηγήσεων της Ειδικής Γραμματείας Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, σύμφωνα με τα ειδικώς προβλεπόμενα στα εδάφια (αα) έως (στστ) της παραγράφου 2 του άρθρου 4.

Η λειτουργία της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. διέπεται από τις διατάξεις του ν.1558/1985 (ΦΕΚ 137 Α'). Η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. εξειδικεύει την κυβερνητική πολιτική για την εκτέλεση έργων και την παροχή υπηρεσιών με τη συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων.

Με αποφάσεις της η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ.:

- (α) εγκρίνει την υπαγωγή Συμπράξεων στις διατάξεις του νόμου αυτού ή ανακαλεί τέτοιες εγκρίσεις, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 5,
- (β) αποφασίζει την ένταξη στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του καταβλητέου στους Ιδιωτικούς Φορείς συμβατικού ανταλλάγματος,
- (γ) αποφασίζει για τη συμμετοχή ή μη του Δημοσίου στη χρηματοδότηση της κατασκευής των έργων ή της παροχής των υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της Σύμπραξης,
- (δ) λαμβάνει κάθε άλλη συναφή απόφαση.

Άρθρο 4 - Ειδική Γραμματεία

---

1. Σύσταση και αρμοδιότητες

Στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών συνιστάται Ειδική Γραμματεία Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα («Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.») με σκοπό την επικουρία της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. και των Δημόσιων Φορέων. Έργο της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. είναι:

- (α) ο εντοπισμός των έργων ή υπηρεσιών που μπορούν να εκτελεσθούν ή να παρασχεθούν μέσω Συμπράξεων και να υπαχθούν στις διατάξεις του νόμου αυτού σύμφωνα με την παράγραφο 2,
- (β) η εν γένει προώθηση της εκτέλεσης έργων ή της παροχής υπηρεσιών μέσω του θεσμού των Συμπράξεων,
- (γ) η διευκόλυνση και υποστήριξη των Δημόσιων Φορέων στα πλαίσια των Διαδικασιών Ανάθεσης, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 8 του παρόντος, για την επιλογή των Ιδιωτικών Φορέων που θα αναλάβουν την εκτέλεση των έργων ή την παροχή υπηρεσιών στα πλαίσια Συμπράξεων,
- (δ) η παρακολούθηση της υλοποίησης των Συμβάσεων Σύμπραξης και των Παρεπόμενων Συμφώνων, η τακτική ενημέρωση της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. και η επεξεργασία και υποβολή εισηγήσεων για την αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων, και

(ε) η σύνταξη ετήσιας έκθεσης και η παρουσίασή της στην αρμόδια Επιτροπή της Βουλής.

2. Γενικές αρμοδιότητες Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.

Για την πραγματοποίηση των σκοπών της, η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. μπορεί:

(α) να ζητά και να λαμβάνει στοιχεία σχετικά με έργα ή υπηρεσίες την εκτέλεση ή παροχή των οποίων προωθούν ή σχεδιάζουν Δημόσιοι Φορείς,

(β) να ζητά και να λαμβάνει από οποιοδήποτε Δημόσιο ή Ιδιωτικό Φορέα κάθε πληροφορία ή στοιχείο που απαιτείται για να διαγνωσθεί εάν η εκτέλεση ενός έργου ή η παροχή μιας υπηρεσίας μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της Σύμπραξης Δημόσιων και Ιδιωτικών Φορέων σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού,

(γ) να επεξεργάζεται τα στοιχεία που λαμβάνει από επαγγελματικούς και επιχειρηματικούς φορείς όπως, ενδεικτικά, από την Ελληνική Ένωση Τραπεζών, το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος και το Σύνδεσμο Εργοληπτικών Εταιρειών,

(δ) να μελετά ολοκληρωμένες προτάσεις που επεξεργάζονται Δημόσιοι ή Ιδιωτικοί Φορείς για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών ή να καλεί Δημόσιους ή Ιδιωτικούς Φορείς να επεξεργασθούν τέτοιες προτάσεις και να παρέχει σε αυτούς κάθε εύλογη συνδρομή,

(ε) σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών αλλά και τις αρμόδιες υπηρεσίες των εμπλεκόμενων Δημόσιων Φορέων, να παρακολουθεί το σύνολο των οικονομικών υποχρεώσεων που αναλαμβάνουν οι Δημόσιοι Φορείς, ιδιαίτερα τη μελλοντική επιβάρυνση που προκύπτει ή μπορεί να προκύψει για το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων από τις πληρωμές που διενεργούνται για Συμπράξεις που έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του νόμου αυτού,

(στ) να συντάσσει και να διανέμει έντυπο υλικό με πληροφορίες και οδηγίες σχετικά με τις Συμπράξεις και τους σκοπούς που αυτές εξυπηρετούν, τις διεθνώς διαδεδομένες μεθόδους εφαρμογής τους και τις διατάξεις του νόμου αυτού,

(ζ) να τυποποιεί έγγραφα που μπορούν να χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες των Διαδικασιών Ανάθεσης, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 8,

(η) να τυποποιεί κάθε είδους Συμβάσεις Σύμπραξης ή Παρεπόμενα Σύμφωνα προς το σκοπό της διευκόλυνσης των Δημόσιων και Ιδιωτικών Φορέων στη διαμόρφωση των όρων των Συμβάσεων Σύμπραξης,

(θ) να υποβάλλει στη Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. προτάσεις για τη βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου των Συμπράξεων,

(ι) να συντονίζει την εκπόνηση μελετών και την εν γένει παροχή υποβοηθητικών του έργου της υπηρεσιών σε πρόσωπα που προσλαμβάνονται σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 6.

Με βάση τις ανωτέρω υπό (α) έως και (ι) αρμοδιότητες που της παρέχονται συγκεντρώνει τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για να κριθεί ποια έργα ή υπηρεσίες μπορούν να υλοποιηθούν μέσω Συμπράξεων και αξιολογεί τις οικονομικές και τεχνικές παραμέτρους, καθώς και τα νομικά και άλλα προβλήματα που συνδέονται με αυτά. Στη συνέχεια η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. καταρτίζει μη δεσμευτικό κατάλογο έργων και υπηρεσιών («Κατάλογος Προτεινόμενων Συμπράξεων») που μπορούν να υλοποιηθούν μέσω Συμπράξεων και να υπαχθούν στις διατάξεις του νόμου αυτού. Για κάθε έργο ή υπηρεσία που περιλαμβάνεται στον Κατάλογο Προτεινόμενων Συμπράξεων, η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. συντάσσει συνοπτική αιτιολογική έκθεση που παρουσιάζει:

αα) τους χρηματοοικονομικούς, τεχνικούς, κοινωνικοοικονομικούς και νομικούς λόγους, για τους οποίους η εκτέλεση των συγκεκριμένων έργων ή η παροχή των συγκεκριμένων υπηρεσιών κρίνεται σκόπιμο να υλοποιηθεί μέσω Σύμπραξης,

ββ) τα κριτήρια που έλαβε υπόψη της για την επιλογή των συγκεκριμένων έργων ή υπηρεσιών που έχουν περιληφθεί στον Κατάλογο Προτεινόμενων Συμπράξεων,

γγ) τις ενέργειες, στις οποίες έχει ενδεχομένως προβεί ο εμπλεκόμενος κάθε φορά Δημόσιος Φορέας για τις ανάγκες της προετοιμασίας της ανάθεσης των σχετικών Συμβάσεων όπως, ενδεικτικά, πρόσληψη χρηματοοικονομικών, τεχνικών και νομικών συμβούλων, διενέργεια προμελετών και σύνταξη σχεδίων συμβάσεων,

δδ) τη μορφή της προτεινόμενης Διαδικασίας Ανάθεσης, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 8, που είναι σκόπιμο να εφαρμοσθεί, καθώς και τους Δημόσιους Φορείς που ενεργούν ως αναθέτουσα αρχή,

εε) ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα της Διαδικασίας Ανάθεσης,

στστ) αναφορά του ενδεικτικού προϋπολογισμού του αντικειμένου της Σύμβασης Σύμπραξης και, ενδεχομένως, των Παρεπόμενων Συμφώνων.

3. Αίτηση Υπαγωγής και Απόφαση Υπαγωγής

Η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. γνωστοποιεί, στους κατά περίπτωση αρμόδιους Δημόσιους Φορείς, την ένταξη έργων ή υπηρεσιών της αρμοδιότητάς τους στον Κατάλογο Προτεινόμενων Συμπράξεων και καλεί αυτούς μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δύο μηνών από τη λήψη της σχετικής ειδοποίησης, να υποβάλουν αίτηση στη Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. για την υπαγωγή της συγκεκριμένης Σύμπραξης στις διατάξεις του νόμου αυτού («Αίτηση Υπαγωγής»).

Αν στη Σύμβαση Σύμπραξης που έχει περιληφθεί στον Κατάλογο Προτεινόμενων Συμπράξεων συμμετέχουν ή συμβάλλουν περισσότεροι του ενός Δημόσιοι Φορείς, η Αίτηση Υπαγωγής πρέπει να υπογράφεται από εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους όλων των εμπλεκόμενων Δημόσιων Φορέων. Η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., μέσα σε δύο μήνες από τη διαβίβαση σε αυτή των Αιτήσεων Υπαγωγής, εκδίδει απόφαση («Απόφαση Υπαγωγής»), με την οποία εγκρίνει ή απορρίπτει, εν όλω ή εν μέρει, τις Αιτήσεις Υπαγωγής.

4. Αναμόρφωση Καταλόγου Προτεινόμενων Συμπράξεων

Η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. συμπληρώνει και αναμορφώνει τον Κατάλογο Προτεινόμενων Συμπράξεων ανά εξάμηνο χωρίς να αποκλείεται η έκτακτη μεταβολή του από νέες προτάσεις Συμπράξεων που κρίνονται ώριμες ή υποβάλλονται προς κρίση μετά την τακτική έκδοσή του.

Άρθρο 5 - Συνέπειες Απόφασης Υπαγωγής

---

1. Μετά την εγκριτική Απόφαση Υπαγωγής η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. αναλαμβάνει το συντονισμό των Διαδικασιών Ανάθεσης, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 8, για την επιλογή του Ιδιωτικού Φορέα που θα συμμετάσχει στη Σύμπραξη.

2. Υποχρεώσεις Δημόσιων Φορέων

Οι Δημόσιοι Φορείς που έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του νόμου αυτού υποχρεούνται:

(α) να ακολουθούν τις υποδείξεις της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. ως προς τη Διαδικασία Ανάθεσης που θα ακολουθηθεί για την επιλογή του Ιδιωτικού Φορέα που θα συμμετάσχει στη Σύμπραξη,

(β) να επεξεργάζονται κάθε κείμενο που σχετίζεται με τη Διαδικασία Ανάθεσης, περιλαμβανομένων και των τευχών δημοπράτησης, όπως η προκήρυξη, η ειδική και η τεχνική συγγραφή υποχρεώσεων, η πρόσκληση υποβολής Προσφορών και το Σχέδιο Σύμβασης, σύμφωνα με τις οδηγίες, τις τροποποιήσεις και αλλαγές που εισηγείται η Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ, στην οποία και κοινοποιούνται πριν από τη διανομή ή τη δημοσίευση όλα τα κείμενα και η αλληλογραφία που αφορούν στη Διαδικασία Ανάθεσης,

(γ) να μεριμνούν για τη συμμετοχή εκπροσώπου της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. στις επιτροπές αξιολόγησης ή και σε άλλα όργανα που συνιστώνται στα πλαίσια της Διαδικασίας Ανάθεσης για την επιλογή του Ιδιωτικού Φορέα που θα συμμετάσχει στη Σύμπραξη.

3. Ανάκληση Απόφασης Υπαγωγής

Σε περίπτωση που οι εμπλεκόμενοι Δημόσιοι Φορείς δεν συμμορφώνονται με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου αυτού, η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ., είτε πριν είτε κατά τη διάρκεια της Διαδικασίας Ανάθεσης, δύναται να ανακαλέσει την Απόφαση Υπαγωγής.

Άρθρο 6 - Διατάξεις για την Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.

---

1. Στελέχωση

(α) Με κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ορίζεται Ειδικός Γραμματέας Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα.

(β) Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ύστερα από πρόσκληση για εκδήλωση ενδιαφέροντος, προσλαμβάνεται Διευθυντής στην Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ., με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης.

(γ) Το λοιπό προσωπικό της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. είτε στελεχώνεται μέσω της σύναψης συμβάσεων παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών ή έργου κατόπιν σχετικής απόφασης του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών είτε αποσπάται στην Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 5.

2. Προσόντα και εμπειρία στελεχών Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.

Τα στελέχη της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. πρέπει να καλύπτουν ευρύ φάσμα γνωστικών αντικειμένων και να διαθέτουν κύρος και εκτενή εμπειρία στους τομείς της ιδιαίτερης εξειδίκευσής τους, ιδίως να διαθέτουν εμπειρία:

(α) σε θέματα τεχνικών χρηματοδότησης,

(β) στην κατάρτιση, επεξεργασία, ανάλυση και αξιολόγηση χρηματοοικονομικών υποδειγμάτων,

(γ) σε νομικά θέματα όπως σύνταξη τευχών δημοπράτησης, νομική υποστήριξη κατά τη διενέργεια δημόσιων διαγωνισμών, σύνταξη και διαπραγμάτευση συμβάσεων περιλαμβανομένων και συμβάσεων παραχώρησης, χρηματοδοτικών, δανειακών και λοιπών συμβάσεων που είναι απαραίτητες για την εξασφάλιση της απαιτούμενης χρηματοδότησης,

(δ) σε τεχνικά, ασφαλιστικά, φορολογικά και λογιστικά ζητήματα, και

(ε) σε θέματα μελέτης, κατασκευής, λειτουργίας και συντήρησης έργων καθώς και κατάρτισης προδιαγραφών.

3. Ασυμβίβαστα

Τα στελέχη της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης και δεν επιτρέπεται κατά το χρονικό διάστημα παροχής των υπηρεσιών τους στην Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.:

- (α) να ασκούν άλλη επαγγελματική δραστηριότητα με αμοιβή ή
- (β) να συμμετέχουν στην ίδρυση ή στο μετοχικό κεφάλαιο ή σε διοικητικό όργανο Ιδιωτικού Φορέα που συμμετέχει σε Σύμπραξη ή σε σχετική Διαδικασία Ανάθεσης όπως ορίζεται στο άρθρο 8 ή
- (γ) να συμμετέχουν στην ίδρυση ή στο μετοχικό κεφάλαιο ή σε διοικητικό όργανο εταιρείας συνδεδεμένης, κατά την έννοια του άρθρου 42ε του κ.ν. 2190/1920, με τους Φορείς του προηγούμενου εδαφίου.

Αν παραβιασθούν οι ανωτέρω απαγορεύσεις και ανεξαρτήτως των λοιπών κυρώσεων, το όργανο που διόρισε τον παραβάτη, δύναται να ανακαλέσει το διορισμό του.

Ειδικά για τις περιπτώσεις (β) και (γ) η απαγόρευση ισχύει και για χρονικό διάστημα έξι μηνών μετά τη λήξη της παροχής υπηρεσιών τους στην Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.

4. Πρόσληψη συμβούλων και προσώπων ειδικών προσόντων

Με απόφαση της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. που λαμβάνεται κατόπιν αιτιολογημένης εισήγησης της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ. μπορεί να συνάπτονται συμβάσεις παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών ή έργου με χρηματοοικονομικούς, τεχνικούς, φορολογικούς, νομικούς, ασφαλιστικούς ή και άλλους συμβούλους, καθώς και με ειδικούς επιστημονικούς συνεργάτες και εμπειρογνώμονες, οι οποίοι θα είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα εγνωσμένου κύρους και εξειδικευμένης εμπειρίας σε έργα αντίστοιχα με εκείνα, για τα οποία καλούνται να παράσχουν τις υπηρεσίες τους.

Οι συμβάσεις αυτές συνάπτονται, κατά παρέκκλιση κάθε άλλης γενικής ή ειδικής διάταξης της εθνικής νομοθεσίας, σύμφωνα με την απόφαση του προηγούμενου εδαφίου, με την οποία καθορίζονται ο συμβαλλόμενος δημόσιος φορέας, συμπεριλαμβανομένης της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ., οι παρεχόμενες υπηρεσίες ή το έργο και η αμοιβή των αντισυμβαλλομένων (αντικαταστάθηκε το δεύτερο εδάφιο με την παρ.1 του άρθρου 16 του Ν. 3483/06, ΦΕΚ-169 Α')

5. Αποσπάσεις

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών, καθώς και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού μπορεί να αποσπώνται στην Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ., κατά παρέκκλιση των περί αποσπάσεων διατάξεων, υπάλληλοι υπουργείων και εποπτευόμενων από αυτά φορέων. Η δαπάνη μισθοδοσίας των υπαλλήλων αυτών, για το χρόνο απόσπασής τους, βαρύνει τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

6. Περαιτέρω εξειδίκευση θεμάτων Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών μπορεί να ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ, να εξειδικεύονται περαιτέρω οι αρμοδιότητες της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ, ο τρόπος και η διαδικασία άσκησής τους, η οργάνωση και η λειτουργία της, η γραμματειακή της υποστήριξη, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΝΑΘΕΣΗΣ

Άρθρο 7 - Διατάξεις που εφαρμόζονται στις Διαδικασίες Ανάθεσης

Στις Διαδικασίες Ανάθεσης για την επιλογή του Ιδιωτικού Φορέα που θα αναλάβει την εκτέλεση του έργου ή την παροχή της υπηρεσίας με Σύμβαση Σύμπραξης, που έχει υπαχθεί στις διατάξεις του νόμου αυτού, έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 9 έως 16.

Άρθρο 8 - Ορισμοί

Κατά την εφαρμογή των άρθρων 9 έως 16 του νόμου αυτού, οι κατωτέρω όροι έχουν την εξής έννοια:

«Αναθέτουσα Αρχή» νοείται ο Δημόσιος Φορέας που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 1, ο οποίος προκηρύσσει διαγωνισμό για την επιλογή Ιδιωτικού Φορέα, με τον οποίο θα συνάψει Σύμβαση Σύμπραξης για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών.

«*Διαδικασίες Ανάθεσης*» νοούνται οι διαδικασίες που ακολουθούνται από τις Αναθέτουσες Αρχές για την επιλογή Ιδιωτικού Φορέα, ο οποίος θα αναλάβει την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών με Σύμβαση Σύμπραξης Έργου ή Υπηρεσιών. Οι Διαδικασίες Ανάθεσης περιλαμβάνουν τη Διαδικασία Ανοικτού Τύπου, Κλειστού Τύπου, Ανταγωνιστικού Διαλόγου και Διαπραγμάτευσης.

«*Διαδικασίες Ανοικτού Τύπου*» νοούνται οι διαδικασίες, στο πλαίσιο των οποίων κάθε ενδιαφερόμενος Ιδιωτικός Φορέας μπορεί να υποβάλει Προσφορά εφόσον συγκεντρώνει τα προσόντα και τις ικανότητες που προβλέπει η Προκήρυξη.

«*Διαδικασίες Κλειστού Τύπου*» νοούνται οι διαδικασίες, στις οποίες κάθε Ιδιωτικός Φορέας μπορεί να ζητήσει να συμμετάσχει, προσφορά όμως μπορούν να υποβάλουν από αυτούς, εκείνοι μόνον οι Ιδιωτικοί Φορείς που έχουν προσκληθεί από την Αναθέτουσα Αρχή.

«*Διαδικασίες Ανταγωνιστικού Διαλόγου*» νοούνται οι διαδικασίες στα πλαίσια των οποίων:

- κάθε Ιδιωτικός Φορέας μπορεί να ζητήσει να συμμετάσχει,
- η Αναθέτουσα Αρχή διεξάγει διάλογο με τους υποψηφίους που έχουν επιλεγεί για να εντοπίσει την προσφορότερη ή τις προσφορότερες λύσεις για την ικανοποίηση των αναγκών της, και
- οι υποψήφιοι καλούνται να υποβάλουν προσφορά με βάση τις λύσεις που κρίθηκαν προσφορότερες.

«*Διαδικασίες Διαπραγμάτευσης*» νοούνται οι διαδικασίες, κατά τις οποίες οι Αναθέτουσες Αρχές διαβουλεύονται με τους Ιδιωτικούς Φορείς της επιλογής τους και διαπραγματεύονται απευθείας τους όρους των Συμβάσεων που θα συναφθούν με έναν ή περισσότερους από αυτούς.

«*Έργο*» νοείται το αποτέλεσμα ενός συνόλου οικοδομικών εργασιών ή εργασιών πολιτικού μηχανικού που προορίζεται να πληροί αυτό καθαυτό μια οικονομική ή τεχνική λειτουργία.

«*Ιδιαίτερα Πολύπλοκη Σύμβαση*» νοείται κάθε σύμβαση, της οποίας οι βασικές παράμετροι (τεχνικές, χρηματοοικονομικές, λειτουργικές, νομικές και άλλες) δεν μπορούν αντικειμενικά να προσδιορισθούν εξ αρχής από την Αναθέτουσα Αρχή.

«Μικτή Σύμβαση» νοείται κάθε σύμβαση, της οποίας το αντικείμενο δεν αφορά αποκλειστικά την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών, αλλά περιλαμβάνει στοιχεία και από τις δύο προαναφερόμενες δραστηριότητες.

«Προκήρυξη» ή «Προκήρυξη Διαγωνισμού» νοείται το έγγραφο με το οποίο η Αναθέτουσα Αρχή:

- καθορίζει τη μορφή και τα επί μέρους στάδια της Διαδικασίας Ανάθεσης, περιγράφει το αντικείμενο της σύμβασης που προτίθεται να αναθέσει και, ενδεχομένως, συγκεκριμένους ουσιώδεις όρους αυτής,
- περιγράφει το εκτιμώμενο συμβατικό αντάλλαγμα ή το εκτιμώμενο αντίτιμο παροχής υπηρεσιών, εφόσον είναι αντικειμενικά δυνατός ο προσδιορισμός τους,
- αναφέρει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της Αναθέτουσας Αρχής και τις τυχόν ειδικές ρυθμίσεις και δικαιώματα, των οποίων μπορεί να κάνει χρήση, όπως δικαίωμα περιορισμού Υποψηφίων, δικαίωμα να ζητά διευκρινίσεις και συμπληρώσεις,
- αναφέρει τις εφαρμοστέες στη Διαδικασία Ανάθεσης νομοθετικές διατάξεις,
- καθορίζει τα προσόντα και τις ικανότητες που πρέπει να συγκεντρώνουν οι Υποψήφιοι, και
- προσδιορίζει τους άλλους λοιπούς όρους που θα ισχύσουν κατά τη Διαδικασία Ανάθεσης, καθώς και τα παραρτήματα αυτού.

«Προσφέρων» νοείται κάθε Ιδιωτικός Φορέας που έχει υποβάλει Προσφορά στο πλαίσιο Διαδικασίας Ανάθεσης. Προσφέρων μπορεί να είναι κάθε κατ' επάγγελμα εργολήπτης ή πάροχος υπηρεσιών και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με αντικείμενο δραστηριότητας που περιλαμβάνει το αντικείμενο, στο οποίο αφορά το προς εκτέλεση έργο ή υπηρεσία, εφόσον εκτελεί τα αντίστοιχα έργα ή παρέχει τις ζητούμενες υπηρεσίες στην ελεύθερη αγορά.

«Προσφορά» νοείται το σύνολο των οικονομικών, τεχνικών, χρηματοδοτικών και άλλων προτάσεων που υποβάλλουν οι Υποψήφιοι για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών στο πλαίσιο Διαδικασίας Ανάθεσης, κατόπιν πρόσκλησης της Αναθέτουσας Αρχής και σύμφωνα με τις απαιτήσεις που αυτή έχει θέσει με την Προκήρυξη και τα παραρτήματά της και τα τυχόν άλλα έγγραφα της Διαδικασίας Ανάθεσης.

«Συμβάσεις» νοούνται οι Μικτές Συμβάσεις, οι Συμβάσεις Έργων και οι Συμβάσεις Υπηρεσιών.

«Συμβάσεις Έργου» νοούνται οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο είτε την εκτέλεση, είτε συγχρόνως τη μελέτη και την εκτέλεση, εργασιών που αφορούν στην εκτέλεση, με οποιαδήποτε μέσα, ενός έργου, το οποίο ανταποκρίνεται στις οριζόμενες από την Αναθέτουσα Αρχή ανάγκες.

«Συμβάσεις Υπηρεσιών» νοούνται οι συμβάσεις, πλην των Συμβάσεων Έργων, που έχουν ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών οποιασδήποτε φύσης.

«Υποψήφιος» νοείται κάθε Ιδιωτικός Φορέας (ή οι ενώσεις ή κοινοπραξίες Ιδιωτικών Φορέων) που συμμετέχει σε Διαδικασία Ανάθεσης.

Άρθρο 9 - Γενικές Αρχές

---

1. Γενικές Αρχές

(α) Στο πλαίσιο των Διαδικασιών Ανάθεσης και στις σχέσεις του Δημόσιου Φορέα που ενεργεί ως Αναθέτουσα Αρχή με τους Υποψηφίους ή Προσφέροντες, καθώς και με κάθε τρίτο εμπλεκόμενο πρόσωπο, ισχύουν οι αρχές της ίσης μεταχείρισης, της διαφάνειας, της αναλογικότητας, της αμοιβαίας αναγνώρισης, της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, της προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών, της ελευθερίας του ανταγωνισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης, όπως αυτές ορίζονται στην παράγραφο 2.

(β) Οι διατάξεις της παραγράφου 2 εφαρμόζονται σε όλες τις Διαδικασίες Ανάθεσης, ανεξαρτήτως του είδους της Σύμβασης, της οποίας επιδιώκεται η σύναψη.

Στο νόμο αυτόν οι γενικές αρχές της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού έχουν την ακόλουθη έννοια:

(α) *Ίση μεταχείριση* σημαίνει την αποφυγή οποιασδήποτε διάκρισης με βάση την ιθαγένεια ή οποιοδήποτε άλλο κριτήριο που δεν δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους. Στο περιεχόμενο της αρχής αυτής υπάγεται όχι μόνο ο καθορισμός όρων πρόσβασης σε μια οικονομική δραστηριότητα χωρίς διακρίσεις, αλλά και η λήψη από

τις δημόσιες αρχές όλων των μέτρων που είναι σε θέση να εξασφαλίζουν την άσκηση αυτής της δραστηριότητας.

(β) *Διαφάνεια* είναι η δημοσιοποίηση της πρόθεσης της Αναθέτουσας Αρχής να προβεί στη σύναψη Σύμβασης Έργου ή Υπηρεσιών ή Μικτής Σύμβασης, ώστε να εξασφαλίζεται η δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού χωρίς στρεβλώσεις.

(γ) *Αναλογικότητα* σημαίνει ότι κάθε μέτρο που επιλέγεται από την Αναθέτουσα Αρχή πρέπει να είναι αναγκαίο και πρόσφορο για την επίτευξη του στόχου, στον οποίο αποβλέπει, και να προκαλεί τα λιγότερα δυνατά προβλήματα στην άσκηση μιας οικονομικής δραστηριότητας. Ιδίως στα πλαίσια των Διαδικασιών Ανάθεσης δεν επιτρέπεται να αξιώνονται τεχνικές, επαγγελματικές ή χρηματοοικονομικές ικανότητες δυσανάλογες και υπερβολικές σε σχέση με το αντικείμενο της σχετικής Σύμβασης Έργου ή Υπηρεσιών ή της Μικτής Σύμβασης.

(δ) *Αμοιβαία αναγνώριση* σημαίνει ότι η Αναθέτουσα Αρχή υποχρεούται να δεχθεί τις τεχνικές προδιαγραφές, τους ελέγχους, καθώς επίσης τους τίτλους, τα πιστοποιητικά και τα προσόντα που απαιτούνται σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο μέτρο που αναγνωρίζονται ως ισοδύναμα με εκείνα, τα οποία απαιτούνται στην Ελλάδα.

(ε) *Προστασία του δημόσιου συμφέροντος* σημαίνει ότι κατά τη λήψη της απόφασης για την ανάθεση Σύμβασης Έργου ή Υπηρεσιών ή Μικτής Σύμβασης λαμβάνονται υπόψη:

- οι σχετικές χρηματοδοτικές ανάγκες και η κατά το δυνατό ελαχιστοποίηση της οικονομικής επιβάρυνσης ή συμβολής της Αναθέτουσας Αρχής,
- οι ανάγκες των χρηστών για βελτιωμένες υπηρεσίες, και
- η ανάγκη χρήσης εξειδικευμένης τεχνογνωσίας.

(στ) *Προστασία των δικαιωμάτων των ιδιωτών* σημαίνει ότι οι αποφάσεις, θετικές, αρνητικές ή απορριπτικές, πρέπει να είναι αιτιολογημένες και να μπορούν να αποτελούν αντικείμενο ένδικης προστασίας των Ιδιωτικών Φορέων και των ιδιωτών εν γένει. Στην έννοια της ένδικης προστασίας περιλαμβάνεται και η προσωρινή ένδικη προστασία.

(ζ) *Αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού* σημαίνει ότι:

- διασφαλίζεται η μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή Υποψηφίων που είναι ικανοί να εκτελέσουν τα έργα ή να παράσχουν τις υπηρεσίες που επιθυμεί η Αναθέτουσα Αρχή,
- ο διαγωνισμός διεξάγεται με ίσους όρους και αντικειμενικά κριτήρια, και
- αποτρέπεται η δημιουργία μονοπωλιακών ή ολιγοπωλιακών καταστάσεων ή στρεβλώσεων.

(η) Αρχή της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης σημαίνει ότι κατά τον προγραμματισμό και την εκτέλεση των Συμβάσεων Έργου ή Υπηρεσιών ή των Μικτών Συμβάσεων, λαμβάνεται υπόψη ότι το φυσικό και το ανθρωπογενές περιβάλλον συνιστά αγαθό που προστατεύεται αυτοτελώς, προκειμένου να εξασφαλισθεί η οικολογική ισορροπία και να διαφυλαχθούν οι φυσικοί πόροι προς χάρη των επόμενων γενεών.

Άρθρο 10 - Ανάθεση

---

1. Κριτήρια Ανάθεσης

Η ανάθεση των Συμβάσεων από το Δημόσιο Φορέα που ενεργεί ως Αναθέτουσα Αρχή γίνεται είτε με το κριτήριο της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη Προσφοράς, είτε με το κριτήριο της χαμηλότερης τιμής.

2. Η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη Προσφορά

Όταν η ανάθεση γίνεται με βάση το κριτήριο της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη Προσφοράς, η Αναθέτουσα Αρχή εξετάζει και συνεκτιμά, πλην των οικονομικών παραμέτρων και διάφορες άλλες παραμέτρους του αντικειμένου της Σύμβασης, όπως είναι η ποιότητα, η τιμή, η τεχνική αρτιότητα, τα αισθητικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά, τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, το κόστος λειτουργίας, η αποδοτικότητα και η τεχνική συνδρομή, η ημερομηνία παράδοσης και η προθεσμία παράδοσης ή εκτέλεσης κ.λπ.. Τα κριτήρια αυτά πρέπει να προσδιορίζονται με σαφήνεια από την Αναθέτουσα Αρχή στο πλαίσιο της Διαδικασίας Ανάθεσης. Η σχετική στάθμιση που προσδίδει η Αναθέτουσα Αρχή σε καθένα από τα κριτήρια αυτά για τον προσδιορισμό της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη Προσφοράς πρέπει επίσης να γνωστοποιείται στους Υποψηφίους.

Η στάθμιση αυτή μπορεί να εκφράζεται και με τον καθορισμό ανώτατου και κατώτατου ορίου (εύρους). Σε περίπτωση που η στάθμιση δεν είναι δυνατή, η Αναθέτουσα Αρχή προσδιορίζει την προτεραιότητα των κριτηρίων που έχει επιλέξει με την κατάρτιση πίνακα, όπου τα κριτήρια αυτά εμφανίζονται κατά φθίνουσα σειρά σπουδαιότητας.

3. Όταν η ανάθεση γίνεται με το κριτήριο της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη Προσφοράς, η Αναθέτουσα Αρχή μπορεί να επιτρέπει την υποβολή εναλλακτικών προσφορών. Η δυνατότητα αυτή πρέπει να επισημαίνεται ρητά στην Προκήρυξη Διαγωνισμού, διαφορετικά οι εναλλακτικές προσφορές απορρίπτονται από την Αναθέτουσα Αρχή. Στο μέτρο που επιτρέπονται, οι ελάχιστες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι εναλλακτικές προσφορές, καθώς και ο τρόπος υποβολής τους περιλαμβάνονται στην Προκήρυξη ή στα παραρτήματα αυτής. Η Αναθέτουσα Αρχή λαμβάνει υπόψη της αποκλειστικά και μόνο τις εναλλακτικές προσφορές που ανταποκρίνονται στις ελάχιστες προϋποθέσεις που έχει ορίσει.

4. Ασυνήθιστα χαμηλές Προσφορές και κρατικές ενισχύσεις

Όταν οι Προσφορές που κατέθεσαν οι Προσφέροντες στην Αναθέτουσα Αρχή εμφανίζονται ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με το εκτιμώμενο κόστος του αντικειμένου της Σύμβασης, η Αναθέτουσα Αρχή, πριν απορρίψει τις Προσφορές αυτές, οφείλει να ζητήσει γραπτώς διευκρινίσεις από τους Προσφέροντες. Οι διευκρινίσεις αυτές μπορούν να αφορούν ιδίως στη μέθοδο εκτέλεσης των έργων ή της παροχής των υπηρεσιών, τις τεχνικές λύσεις που προτείνονται, τις εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες που ενδεχομένως συντρέχουν για την εκτέλεση των έργων ή την παροχή των υπηρεσιών και την ενδεχόμενη χορήγηση κρατικής ενίσχυσης στον Προσφέροντα. Εφόσον διαπιστωθεί ότι μια προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή λόγω κρατικής ενίσχυσης που θα χορηγηθεί στον Προσφέροντα, η Προσφορά μπορεί να απορρίπτεται αποκλειστικά για το λόγο αυτόν μόνο μετά από διαβούλευση με τον Προσφέροντα, και εφόσον αυτός δεν είναι σε θέση να αποδείξει, εντός εύλογης προθεσμίας, την οποία τάσσει η Αναθέτουσα Αρχή, ότι η εν λόγω ενίσχυση θα χορηγηθεί σε νόμιμα πλαίσια.

Άρθρο 11 - Διαδικασίες Ανάθεσης

---

1. Ανοικτές και κλειστές διαδικασίες

Για την ανάθεση και σύναψη Μικτών Συμβάσεων, Συμβάσεων Έργου και Συμβάσεων Υπηρεσιών, οι Αναθέτουσες Αρχές εφαρμόζουν είτε Διαδικασίες Ανοικτού Τύπου είτε Διαδικασίες Κλειστού Τύπου.

2. Όροι Διαδικασίας Ανταγωνιστικού Διαλόγου

Υπό τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο 13, οι Αναθέτουσες Αρχές μπορούν να συνάπτουν Μικτές Συμβάσεις, Συμβάσεις Έργου και Συμβάσεις Υπηρεσιών, ακολουθώντας Διαδικασίες Ανταγωνιστικού Διαλόγου.

3. Όροι Διαδικασίας Διαπραγμάτευσης

Υπό τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο 14 οι Αναθέτουσες Αρχές μπορούν να συνάπτουν Συμβάσεις Έργου και Συμβάσεις Υπηρεσιών, ακολουθώντας Διαδικασίες Διαπραγμάτευσης.

Άρθρο 12 - Γενικές διατάξεις για τη διεξαγωγή των Διαδικασιών Ανάθεσης

---

1. Ελάχιστα προσόντα και ικανότητες

Με την επιφύλαξη της τήρησης των γενικών αρχών που περιγράφονται στο άρθρο 9, η Αναθέτουσα Αρχή μπορεί να καθορίζει τα ελάχιστα προσόντα και ικανότητες που οφείλουν να συγκεντρώνουν οι Υποψήφιοι. Τα ελάχιστα αυτά προσόντα και ικανότητες αναφέρονται στην Προκήρυξη Διαγωνισμού.

2. Περιορισμός Υποψηφίων

Στις Διαδικασίες Κλειστού Τύπου, στις Διαδικασίες Διαπραγμάτευσης (εφόσον γίνονται με δημοσίευση Προκήρυξης Διαγωνισμού) και στις Διαδικασίες Ανταγωνιστικού Διαλόγου, η Αναθέτουσα Αρχή μπορεί να περιορίζει τον αριθμό των Υποψηφίων, οι οποίοι προσκαλούνται για να υποβάλουν Προσφορά, να διαπραγματευθούν ή να συμμετάσχουν στο διάλογο, υπό τον όρο να υπάρχει ικανός αριθμός Υποψηφίων. Με την Προκήρυξη Διαγωνισμού, η Αναθέτουσα Αρχή προσδιορίζει τα κριτήρια που προτίθεται να χρησιμοποιήσει για την επιλογή των

Υποψηφίων που θα καλέσει, τον ελάχιστο αριθμό Υποψηφίων που προβλέπει ότι θα καλέσει και, ενδεχομένως, το μέγιστο αριθμό. Τα κριτήρια αυτά πρέπει να είναι αντικειμενικά και να μην εισάγουν διακρίσεις μεταξύ των Υποψηφίων. Στις Διαδικασίες Κλειστού Τύπου, ο ελάχιστος αριθμός Υποψηφίων είναι πέντε. Στη Διαδικασία Διαπραγμάτευσης (εφόσον γίνεται με δημοσίευση Προκήρυξης) και στη Διαδικασία Ανταγωνιστικού Διαλόγου, ο ελάχιστος αριθμός Υποψηφίων είναι τρεις. Σε κάθε περίπτωση, ο αριθμός των προσκαλούμενων Υποψηφίων πρέπει να είναι επαρκής ώστε να διασφαλίζεται πραγματικός ανταγωνισμός. Οι Αναθέτουσες Αρχές καλούν αριθμό Υποψηφίων, τουλάχιστον ίσο προς τον ελάχιστο αριθμό Υποψηφίων που έχει καθορισθεί εκ των προτέρων. Αν ο αριθμός των Υποψηφίων, που ικανοποιούν τα κριτήρια επιλογής και τα ελάχιστα προσόντα και ικανότητες που έχουν καθορισθεί με την Προκήρυξη, είναι μικρότερος από το ελάχιστο όριο, η Αναθέτουσα Αρχή μπορεί να συνεχίζει τη Διαδικασία Ανάθεσης, καλώντας τον Υποψήφιο ή τους Υποψηφίους που πληρούν τα ελάχιστα προσόντα και ικανότητες. Η Αναθέτουσα Αρχή δεν μπορεί να περιλαμβάνει στη Διαδικασία Ανάθεσης πρόσωπα που δεν υπέβαλαν αίτηση συμμετοχής ή Υποψηφίους που δεν συγκεντρώνουν τα ελάχιστα προσόντα και ικανότητες που έχουν καθορισθεί.

Άρθρο 13 - Ανταγωνιστικός διάλογος

---

1. Ιδιαίτερα πολύπλοκες Συμβάσεις

Στις Ιδιαίτερα Πολύπλοκες Συμβάσεις, η Αναθέτουσα Αρχή, και εφόσον κρίνει ότι η τήρηση Διαδικασίας Ανοικτού Τύπου ή Κλειστού Τύπου δεν επιτρέπει την ανάθεση συγκεκριμένης Σύμβασης, μπορεί να προσφύγει στη Διαδικασία Ανταγωνιστικού Διαλόγου σύμφωνα με το άρθρο αυτό.

2. Κριτήριο ανάθεσης Διαδικασίας Ανταγωνιστικού Διαλόγου

Στη Διαδικασία Ανταγωνιστικού Διαλόγου, η ανάθεση της Σύμβασης Σύμπραξης πραγματοποιείται αποκλειστικά και μόνο με βάση το κριτήριο της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη Προσφοράς.

3. Προσδιορισμός αναγκών και απαιτήσεων της Αναθέτουσας Αρχής

Η Αναθέτουσα Αρχή δημοσιεύει Προκήρυξη Διαγωνισμού, η οποία περιλαμβάνει περιγραφή των αναγκών και απαιτήσεών της, οι οποίες μπορούν να περιέχονται, εφόσον αυτό απαιτείται, και σε παραρτήματα της Προκήρυξης.

4. Διεξαγωγή διαλόγου και προσδιορισμός των προσφορότερων λύσεων

Η Αναθέτουσα Αρχή προβαίνει με τους Υποψηφίους που επελέγησαν σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 15 σε διάλογο, σκοπός του οποίου είναι η διερεύνηση και ο προσδιορισμός των μέσων που μπορούν να ικανοποιήσουν με τον καλύτερο τρόπο τις ανάγκες της. Κατά τη διάρκεια του διαλόγου αυτού, η Αναθέτουσα Αρχή εξασφαλίζει την ίση μεταχείριση όλων των Υποψηφίων μεριμνώντας, μεταξύ άλλων, για την παροχή της ίδιας επακριβώς πληροφόρησης σε όλους τους Υποψηφίους. Οι λύσεις, προτάσεις και εν γένει εμπιστευτικές πληροφορίες που περιέχονται σε γνώση της Αναθέτουσας Αρχής από έναν Υποψήφιο είναι εμπιστευτικές και δεν γνωστοποιούνται στους άλλους Υποψηφίους χωρίς τη συναίνεσή του.

5. Διάλογος σε διαδοχικές φάσεις

Η Αναθέτουσα Αρχή μπορεί να προβλέψει ότι η Διαδικασία Ανταγωνιστικού Διαλόγου δύναται να διεξαχθεί και σε διαδοχικές φάσεις, σε τρόπο ώστε να μειώνεται ο αριθμός των υπό εξέταση λύσεων κατά τη φάση του διαλόγου με την εφαρμογή των κριτηρίων ανάθεσης που αναφέρονται στην Προκήρυξη Διαγωνισμού. Μνεία της δυνατότητας αυτής περιλαμβάνεται στην Προκήρυξη Διαγωνισμού ή και σε ξεχωριστό έγγραφο, το οποίο και γνωστοποιείται σε όλους τους Υποψηφίους.

6. Λήξη Διαλόγου και υποβολή Προσφορών

Η Αναθέτουσα Αρχή, αφού επιλέγει τη λύση ή τις λύσεις που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες της, κηρύσσει τη λήξη του διαλόγου και ενημερώνει σχετικά τους Υποψηφίους, τους οποίους καλεί να υποβάλουν την τελική Προσφορά τους, με βάση τη λύση ή τις λύσεις που επελέγησαν κατά τη διάρκεια του διαλόγου.

7. Πληρότητα Προσφορών

Οι Προσφορές πρέπει να περιέχουν όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία για την υλοποίηση της λύσης που επιλέχθηκε κατά τη διαδικασία του διαλόγου.

8. Παροχή διευκρινίσεων, συμπληρώσεις και προϋποθέσεις αυτών.

Η Αναθέτουσα Αρχή δύναται, εφόσον το κρίνει σκόπιμο, να ζητά από τους Προσφέροντες να παράσχουν διευκρινίσεις σχετικά με τις Προσφορές τους ή να τις συμπληρώνουν, εφόσον οι διευκρινίσεις ή συμπληρώσεις αυτές:

- δεν επιφέρουν τροποποίηση των βασικών στοιχείων της Προσφοράς,
- δεν προξενούν στρέβλωση του ανταγωνισμού, και
- δεν εισάγουν διακρίσεις σε βάρος οποιουδήποτε Προσφέροντος.

9. Αξιολόγηση Προσφορών. Επιλογή της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη Προσφοράς.

Η Αναθέτουσα Αρχή αξιολογεί τις Προσφορές με βάση τα κριτήρια ανάθεσης που έχουν καθορισθεί στην Προκήρυξη και επιλέγει την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη Προσφορά, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 10. Η Αναθέτουσα Αρχή δύναται να ζητά από τον Προσφέροντα που υπέβαλε την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη Προσφορά είτε να παράσχει διευκρινίσεις σχετικά με την Προσφορά του είτε να τη συμπληρώσει, εφόσον η διευκρίνιση ή συμπλήρωση αυτή:

- δεν επιφέρει τροποποίηση των βασικών στοιχείων της Προσφοράς του Προσφέροντος,
- δεν προξενεί στρέβλωση του ανταγωνισμού, και
- δεν εισάγει διακρίσεις σε βάρος οποιουδήποτε άλλου Προσφέροντος.

10. Απονομή βραβείων

Η Αναθέτουσα Αρχή, εφόσον κρίνει ότι το κόστος της συμμετοχής στη Διαδικασία Ανταγωνιστικού Διαλόγου είναι υψηλό, δύναται να απονέμει βραβεία ή να καταβάλει μέρος του σχετικού κόστους στους Προσφέροντες. Σχετική μνεία πρέπει να γίνεται στην Προκήρυξη.

Άρθρο 14 - Διαδικασίες Διαπραγμάτευσης

---

1. Περιπτώσεις εφαρμογής μετά από Προκήρυξη Διαγωνισμού

Η Αναθέτουσα Αρχή μπορεί να αναθέτει και να συνάπτει Συμβάσεις Έργου, Υπηρεσιών ή Μικτές Συμβάσεις εφαρμόζοντας τη Διαδικασία Διαπραγμάτευσης, μετά από τη δημοσίευση Προκήρυξης Διαγωνισμού, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

(α) Μετά από Διαδικασία Ανοικτού ή Κλειστού Τύπου ή Ανταγωνιστικού Διαλόγου εφόσον:

αα) οι Προσφορές που κατατέθηκαν είτε ήσαν απαράδεκτες με βάση διάταξη νόμου, είτε δεν ανταποκρίνονταν στους όρους και προϋποθέσεις του νόμου αυτού και δη του άρθρου 15 ή της Προκήρυξης,

ββ) οι όροι της προτεινόμενης Σύμβασης δεν τροποποιούνται ουσιωδώς σε σχέση με τους όρους που είχαν προταθεί κατά την προηγούμενη διαδικασία Ανοικτού ή Κλειστού Τύπου ή Ανταγωνιστικού Διαλόγου.

(β) Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν πρόκειται για έργα ή υπηρεσίες, των οποίων η φύση ή διάφοροι αστάθμητοι παράγοντες δεν επιτρέπουν το συνολικό προκαθορισμό των τιμών.

(γ) Όταν πρόκειται για Σύμβαση Υπηρεσιών και δη για παροχές διανοητικής εργασίας, εφόσον η φύση των υπηρεσιών ή εργασιών αυτών είναι τέτοια, ώστε οι προδιαγραφές της Σύμβασης να μην είναι δυνατό να καθορίζονται με επαρκή ακρίβεια και για το λόγο αυτόν να μην είναι εφικτή η ανάθεση της Σύμβασης με επιλογή της καλύτερης Προσφοράς, σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν τις Διαδικασίες Ανοικτού ή Κλειστού Τύπου.

(δ) Στις Συμβάσεις Έργων, για τα έργα που εκτελούνται αποκλειστικά για σκοπούς έρευνας, δοκιμής ή τελειοποίησης και όχι για να εξασφαλίζουν την αποδοτικότητα ή την κάλυψη των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης.

2. Διαπραγμάτευση Προσφορών

Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1, η Αναθέτουσα Αρχή διαπραγματεύεται με τους Προσφέροντες τις Προσφορές που αυτοί υποβάλλουν, προκειμένου να τις προσαρμόζουν στις προδιαγραφές της Προκήρυξης με απώτερο σκοπό να επιτυγχάνεται η καλύτερη Προσφορά.

3. Κριτήριο ανάθεσης

Κατά τη Διαδικασία Διαπραγμάτευσης, η ανάθεση της Σύμβασης πραγματοποιείται αποκλειστικά και μόνο με βάση το κριτήριο της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη Προσφοράς.

4. Ίση μεταχείριση

Κατά τη διάρκεια της Διαδικασίας Διαπραγμάτευσης, η Αναθέτουσα Αρχή εξασφαλίζει την ίση μεταχείριση όλων των Προσφερόντων μεριμνώντας, μεταξύ άλλων, για την παροχή της ίδιας επακριβώς πληροφόρησης σε όλους. Ειδικότερα, δεν παρέχει, κατά τρόπο που να δημιουργεί διακρίσεις, πληροφορίες που ενδέχεται να ευνοούν ορισμένους Προσφέροντες σε σχέση με άλλους.

5. Διαδικασία Διαπραγμάτευσης σε διαδοχικές φάσεις

Η Αναθέτουσα Αρχή μπορεί να προβλέψει ότι Διαδικασία Διαπραγμάτευσης δύναται να διεξαχθεί και σε διαδοχικές φάσεις με τρόπο που να μειώνει τον αριθμό των Προσφορών που εξετάζονται με την εφαρμογή των κριτηρίων ανάθεσης που αναφέρονται στην Προκήρυξη Διαγωνισμού. Μνεία της δυνατότητας αυτής περιλαμβάνεται στην Προκήρυξη Διαγωνισμού ή και σε ξεχωριστό έγγραφο, το οποίο και γνωστοποιείται σε όλους τους Υποψηφίους.

Άρθρο 15 - Λόγοι αποκλεισμού Υποψηφίων, Χρηματοοικονομική επάρκεια, Αξιολόγηση

Προσόντα και ικανότητες Υποψηφίου

1. Λόγοι αποκλεισμού

Στα πλαίσια των Διαδικασιών Ανάθεσης και πριν από την ανάθεση της Σύμβασης, η Αναθέτουσα Αρχή ελέγχει αν δεν συντρέχει λόγος αποκλεισμού Υποψηφίων ή Προσφερόντων. Συγκεκριμένα:

(α) Η Αναθέτουσα Αρχή αποκλείει τη συμμετοχή στις Διαδικασίες Ανάθεσης οποιουδήποτε Υποψηφίου που είτε ο ίδιος είτε τα φυσικά πρόσωπα που έχουν εξουσία εκπροσώπησής του ή δύνανται να τον ελέγχουν, έχουν καταδικαστεί με αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου για αδίκημα, το οποίο τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τριών μηνών και άνω ή κάθειρξης. Για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής, η Αναθέτουσα Αρχή δύναται να ζητά από τους Υποψηφίους να

υποβάλουν σχετικά έγγραφα. Όταν ο Υποψήφιος δεν είναι εγκατεστημένος στην Ελλάδα, αλλά προέρχεται από άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Αναθέτουσα Αρχή μπορεί να ζητά τη συνεργασία των αρμόδιων αρχών του κράτους μέλους του Υποψηφίου.

(β) Η Αναθέτουσα Αρχή έχει το δικαίωμα να αποκλείσει οποιονδήποτε Υποψήφιο ή Προσφέροντα από τη συμμετοχή ή την περαιτέρω συμμετοχή στις Διαδικασίες Ανάθεσης, εφόσον:

αα) τελεί υπό πτώχευση, εκκαθάριση ή ειδική εκκαθάριση ή αναγκαστική διαχείριση ή πτωχευτικό συμβιβασμό ή σε οποιαδήποτε ανάλογη κατάσταση που προκύπτει από παρόμοια διαδικασία προβλεπόμενη είτε από τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας είτε από τις διατάξεις της νομοθεσίας της χώρας καταγωγής του,

ββ) έχει κινηθεί εναντίον του διαδικασία κήρυξης σε πτώχευση, εκκαθάρισης, αναγκαστικής διαχείρισης, πτωχευτικού συμβιβασμού ή οποιαδήποτε άλλη παρόμοια διαδικασία προβλεπόμενη είτε από τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας είτε από τις διατάξεις της νομοθεσίας της χώρας καταγωγής του,

γγ) έχει καταδικασθεί για αδίκημα σχετικό με την επαγγελματική του διαγωγή, με απόφαση που έχει ισχύ δεδικασμένου, σύμφωνα είτε με τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας είτε με τις διατάξεις της νομοθεσίας της χώρας καταγωγής του,

δδ) έχει διαπράξει σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα, το οποίο αποδεδειγμένως διαπίστωσε με οποιοδήποτε μέσο η Αναθέτουσα Αρχή,

εε) δεν έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του όσον αφορά την καταβολή των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης σύμφωνα είτε με τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας είτε με τις διατάξεις της νομοθεσίας της χώρας καταγωγής του,

στστ) δεν έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του όσον αφορά την πληρωμή των φόρων και τελών σύμφωνα είτε με τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας είτε με τις διατάξεις της νομοθεσίας της χώρας προέλευσης ή σύστασής του,

ζζ) προέβη αποδεδειγμένως σε σοβαρές ψευδείς δηλώσεις κατά την παροχή των πληροφοριών που απαιτούνται κατ' εφαρμογή της παραγράφου αυτής ή όταν δεν έχει παράσχει τις πληροφορίες αυτές.

2. Χρηματοοικονομική Επάρκεια

Μετά τη διενέργεια του απαιτούμενου σύμφωνα με την παράγραφο 1 ελέγχου, η Αναθέτουσα Αρχή ελέγχει την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια των Υποψηφίων ή Προσφερόντων, περιλαμβανομένων και των στοιχείων που αναφέρονται στα εδάφια (α) έως (γ) της παραγράφου 1 του άρθρου 18, αλλά και στοιχείων σχετικά με την πιστοληπτική τους ικανότητα. Για τον έλεγχο αυτόν, η Αναθέτουσα Αρχή δύναται, μεταξύ άλλων, να ζητά από τους Υποψηφίους ή Προσφέροντες να προσκομίζουν στοιχεία, από τα οποία να προκύπτει:

- α) η ύπαρξη τραπεζικής χρηματοδότησης ή υποστήριξης σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που θα ορίζονται στην Προκήρυξη Διαγωνισμού,
- β) η οικονομική τους κατάσταση (όπως δια μέσου ισολογισμών ή αποσπασμάτων ισολογισμών),
- γ) το συνολικό ύψος του κύκλου εργασιών τους ή ο κύκλος εργασιών τους στον τομέα δραστηριοτήτων που αποτελεί το αντικείμενο της σύμβασης για τις τρεις τελευταίες οικονομικές χρήσεις κατ' ανώτατο όριο,
- δ) η δέσμευση τρίτων να υποστηρίξουν τον Υποψήφιο ή Προσφέροντα κατά την εκτέλεση του αντικειμένου της σύμβασης ή να συμμετάσχουν στη χρηματοδότησή του (όπως δια μέσου δήλωσης του τρίτου), εφόσον γίνεται επίκληση τέτοιας δέσμευσης,
- ε) εφόσον ο Υποψήφιος ή Προσφέρων είναι κοινοπραξία, η φύση και έκταση της δέσμευσης για οικονομική συμμετοχή των προσώπων που την απαρτίζουν ή τρίτων (όπως δια μέσου δήλωσης ή βεβαίωσης χορηγούμενης από τα μέλη της κοινοπραξίας),
- στ) η πιστοληπτική τους ικανότητα (όπως δια μέσου βεβαίωσης διεθνούς οργανισμού αξιολόγησης από όπου να προκύπτει η σχετική διαβάθμιση).

Σε περίπτωση που ο Υποψήφιος ή Προσφέρων, για βάσιμο λόγο, δεν είναι σε θέση να προσκομίσει τα δικαιολογητικά που ζητεί η Αναθέτουσα Αρχή, μπορεί να αποδεικνύει την οικονομική και χρηματοοικονομική του επάρκεια με οποιοδήποτε άλλο έγγραφο το οποίο η Αναθέτουσα Αρχή κρίνει κατάλληλο.

3. Αξιολόγηση Τεχνικών και Επαγγελματικών Ικανοτήτων

Εκτός από τους ελέγχους που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2, η Αναθέτουσα Αρχή αξιολογεί τις τεχνικές και επαγγελματικές ικανότητες των Υποψηφίων ή Προσφερόντων.

(α) Οι τεχνικές ικανότητες των Υποψηφίων ή Προσφερόντων μπορούν να αποδεικνύονται με έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους τρόπους, ανάλογα με τη φύση, την ποσότητα ή τη σπουδαιότητα και τη χρήση του αντικειμένου της Σύμβασης. Συγκεκριμένα, για τις ανάγκες της ανωτέρω αξιολόγησης, η Αναθέτουσα Αρχή δύναται να ζητά:

αα) υποβολή καταλόγου των εργασιών που έχουν εκτελεσθεί κατά την προηγούμενη πενταετία, με τα πιστοποιητικά και στοιχείακ από τα οποία προκύπτει η ορθή εκτέλεσή τους, το σχετικό ποσό, ο τόπος και ο χρόνος πραγματοποίησής τους και η έγκαιρη και προσήκουσα αποπεράτωσή τους,

ββ) υποβολή καταλόγου των κυριότερων παραδόσεων ή των κυριότερων υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκαν ή παρασχέθηκαν κατά την προηγούμενη τριετία, με αναφορά του αντίστοιχου ποσού, της ημερομηνίας και του παραλήπτη,

γγ) αναφορά του τεχνικού προσωπικού ή των τεχνικών υπηρεσιών είτε ανήκουν απευθείας στον Υποψήφιο ή Προσφέροντα είτε όχι,

δδ) περιγραφή του τεχνικού εξοπλισμού και των μέτρων που λαμβάνει ο Υποψήφιος ή Προσφέρων για τη διασφάλιση της ποιότητας και περιγραφή του εξοπλισμού μελέτης και έρευνας της επιχείρησής του,

εε) αναφορά επαγγελματικών προσόντων του Υποψηφίου ή Προσφέροντα ή αναφορά των τίτλων σπουδών των διευθυντικών στελεχών του ιδίως των υπευθύνων για την παροχή των υπηρεσιών ή τη διεξαγωγή των εργασιών,

στστ) αναφορά των μέτρων περιβαλλοντικής διαχείρισης που μπορεί να εφαρμόζει ο Υποψήφιος ή Προσφέρων κατά την εκτέλεση της Σύμβασης, όπου αυτό ενδείκνυται,

ζζ) δήλωση σχετικά με το μέσο ετήσιο εργατοϋπαλληλικό δυναμικό του Υποψηφίου ή Προσφέροντος και για τον αριθμό των στελεχών της επιχείρησής του κατά την τελευταία τριετία,

η) δήλωση σχετικά με τα μηχανήματα, τις εγκαταστάσεις και τον τεχνικό εξοπλισμό που διαθέτει ο Υποψήφιος ή Προσφέρων για την εκτέλεση της Σύμβασης,

θθ) αναφορά του τμήματος του αντικειμένου της Σύμβασης, το οποίο ο Υποψήφιος ή Προσφέρων προτίθεται να αναθέσει σε τρίτους υπό μορφή υπεργολαβίας, καθώς και περιγραφή των βασικών όρων της υπεργολαβίας,

ιι) εφόσον γίνεται επίκληση οικονομικής στήριξης τρίτου για τις ανάγκες της εκτέλεσης της Σύμβασης, βεβαιώσεις του τρίτου αυτού, από τις οποίες να προκύπτει η δέσμευσή του να αναλάβει το σύνολο ή μέρος του σχετικού κόστους,

ιαια) προκειμένου για κοινοπραξία, βεβαίωση, από την οποία να προκύπτει η φύση και έκταση της δέσμευσης για οικονομική συμμετοχή των προσώπων που την απαρτίζουν ή τρίτων.

(β) Η Αναθέτουσα Αρχή ζητά από τους Υποψηφίους ή Προσφέροντες να αποδεικνύουν την εγγραφή τους σε επαγγελματικό ή εμπορικό μητρώο ή να προσκομίζουν ανάλογη ένορκη βεβαίωση ή πιστοποιητικό. Στις Συμβάσεις Υπηρεσιών, εφόσον οι Υποψήφιοι ή Προσφέροντες πρέπει να διαθέτουν ειδική έγκριση ή να είναι μέλη συγκεκριμένου οργανισμού για να είναι σε θέση να παράσχουν τη σχετική υπηρεσία στη χώρα προέλευσης ή σύστασής τους, η Αναθέτουσα Αρχή είναι δυνατόν να τους ζητά να αποδείξουν ότι διαθέτουν την έγκριση αυτή ή ότι είναι μέλη του εν λόγω οργανισμού.

(γ) Όταν η Αναθέτουσα Αρχή απαιτεί από τους Υποψηφίους ή Προσφέροντες να προσκομίσουν πιστοποιητικά που εκδίδονται από ανεξάρτητους οργανισμούς και βεβαιώνουν την τήρηση εκ μέρους των Υποψηφίων ή Προσφερόντων ορισμένων προτύπων εξασφάλισης της ποιότητας, πρέπει να παραπέμπει σε συστήματα διασφάλισης ποιότητας που βασίζονται στα σχετικά ευρωπαϊκά πρότυπα και πιστοποιούνται από οργανισμούς που εφαρμόζουν τα ευρωπαϊκά πρότυπα για την πιστοποίηση. Η Αναθέτουσα Αρχή οφείλει να αναγνωρίζει τα ισοδύναμα πιστοποιητικά που εκδίδουν οργανισμοί που εδρεύουν σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(δ) Όταν η Αναθέτουσα Αρχή απαιτεί από τους Υποψηφίους ή Προσφέροντες να προσκομίσουν πιστοποιητικά που εκδίδονται από ανεξάρτητους οργανισμούς και βεβαιώνουν την τήρηση εκ μέρους των Υποψηφίων ή Προσφερόντων ορισμένων

προτύπων περιβαλλοντικής διαχείρισης, πρέπει να παραπέμπει είτε στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης και Ελέγχου (EMAS) είτε σε πρότυπα περιβαλλοντικής διαχείρισης που βασίζονται σε αντίστοιχα ευρωπαϊκά ή διεθνή πρότυπα.

(ε) Η Αναθέτουσα Αρχή μπορεί να καλεί τους Υποψηφίους ή Προσφέροντες να συμπληρώνουν ή να διευκρινίζουν τα έγγραφα που υπέβαλαν στα πλαίσια των Διαδικασιών Ανάθεσης.

(στ) Ο τρόπος και ο χρόνος προσκόμισής τους καθορίζονται από την Αναθέτουσα Αρχή με την Προκήρυξη.

Άρθρο 16 - Κατ' εξαίρεση εφαρμογή διατάξεων του Ν. 3049/2002

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και κατά παρέκκλιση των διαδικασιών ανάθεσης των άρθρων 9 έως 15, η Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. με ειδικά αιτιολογημένη απόφασή της και με τήρηση των γενικών αρχών του άρθρου 9, δύναται να ενεργήσει ως Αναθέτουσα Αρχή με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 5, 6 και 7 του ν. 3049/2002. Στην περίπτωση αυτή, κάθε αναφορά στη Διυπουργική Επιτροπή Αποκρατικοποιήσεων (Δ.Ε.Α.) νοείται ως αναφορά στη Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ. και κάθε αναφορά στην Ειδική Γραμματεία Αποκρατικοποιήσεων (Ε.Γ.Α.) νοείται ως αναφορά στην Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ: ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Άρθρο 17 - Σύμβαση Σύμπραξης

---

1. Συμβατικό Πλαίσιο-Εφαρμοστέα νομοθεσία

Οι Συμβάσεις Σύμπραξης, καθώς και τα Παρεπόμενα Σύμφωνα περιλαμβάνουν τους όρους και τις ρυθμίσεις που καθορίστηκαν από το Δημόσιο Φορέα με τη σχετική Προκήρυξη κατά τη Διαδικασία Ανάθεσης και συνιστούν το μόνο συμβατικό πλαίσιο που δεσμεύει τους εμπλεκόμενους Δημόσιους και Ιδιωτικούς Φορείς.

Στις Συμπράξεις που έχουν υπαχθεί στο καθεστώς του νόμου αυτού, εφαρμόζονται οι όροι της Σύμβασης Σύμπραξης και συμπληρωματικά ο Αστικός Κώδικας.

2. Περιεχόμενο Συμβάσεων Σύμπραξης

Οι Συμβάσεις Σύμπραξης και τα Παρεπόμενα Σύμφωνα περιλαμβάνουν σαφή και αναλυτική περιγραφή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μερών σε σχέση με το αντικείμενο της Σύμπραξης. Ειδικότερα, με τις άνω Συμβάσεις προβλέπονται ιδίως τα ακόλουθα:

(α) Το αντικείμενο της Σύμπραξης, συμπεριλαμβανομένων και των προδιαγραφών του έργου ή της υπηρεσίας, το καταβλητέο στον Ιδιωτικό Φορέα συμβατικό αντάλλαγμα και οι διατάξεις, βάσει των οποίων θα επιμερίζονται μεταξύ των συμβαλλομένων τα ανταλλάγματα που τυχόν καταβάλλονται από τους τελικούς χρήστες για τη χρήση του έργου ή την παροχή της υπηρεσίας.

(β) Ο τρόπος άσκησης της εποπτείας της εκτέλεσης και λειτουργίας του έργου ή της παροχής της υπηρεσίας είτε μέσω ανεξάρτητων εταιρειών που ο Δημόσιος και ο Ιδιωτικός Φορέας προσλαμβάνουν από κοινού για το σκοπό αυτόν είτε μέσω των αρμόδιων υπηρεσιών του Δημοσίου.

(γ) Οι μέθοδοι διασφάλισης της ποιότητας κατά την εκτέλεση και λειτουργία του έργου ή την παροχή της υπηρεσίας.

(δ) Το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης του αντικειμένου της Σύμπραξης, οι προϋποθέσεις τροποποίησής του, οι ποινικές ρήτρες και τα ανταλλάγματα σε περίπτωση υπέρβασης ή σύντμησης αντίστοιχα του χρονοδιαγράμματος αυτού, η διάρκεια ισχύος της Σύμβασης Σύμπραξης, καθώς και οι προϋποθέσεις της παράτασης ή σύντμησης της διάρκειας αυτής.

(ε) Ο τρόπος με τον οποίο θα παραχωρείται στον Ιδιωτικό Φορέα η χρήση ή η εκμετάλλευση των παγίων στοιχείων που είναι απαραίτητα για την εκτέλεση και λειτουργία του έργου ή την παροχή της υπηρεσίας και τα τυχόν προβλεπόμενα ανταλλάγματα.

(στ) Ο τρόπος χρηματοδότησης της υλοποίησης του αντικειμένου της Σύμπραξης.

(ζ) Η τυχόν απαιτούμενη εκ μέρους του Δημόσιου Φορέα έγκριση των χρηματοδοτικών συμβάσεων του Ιδιωτικού Φορέα, καθώς και της διαδικασίας τροποποίησής τους.

- (η) Η κατανομή των κινδύνων μεταξύ των μερών και οι συνέπειες επέλευσης γεγονότων που συνιστούν ανωτέρα βία.
- (θ) Οι ασφαλιστικές καλύψεις του αντικειμένου της Σύμβασης ή του Ιδιωτικού Φορέα.
- (ι) Η προστασία του περιβάλλοντος και των αρχαιοτήτων.
- (ια) Η κατοχύρωση δικαιωμάτων πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας.
- (ιβ) Ο τρόπος λειτουργίας, συντήρησης και εκμετάλλευσης του αντικειμένου της Σύμβασης.
- (ιγ) Το ύψος των ανταλλαγμάτων που καταβάλλονται για τη χρήση του έργου ή της υπηρεσίας από τους χρήστες, ο τρόπος είσπραξής τους, καθώς και οι λόγοι και τρόποι αναπροσαρμογής τους.
- (ιδ) Ο τρόπος επιμερισμού, μεταξύ του Δημόσιου και του Ιδιωτικού Φορέα, των ωφελειών που θα προκύψουν, είτε από την τυχόν αναχρηματοδότηση των δανείων του Ιδιωτικού Φορέα είτε μετά την επίτευξη ενός συγκεκριμένου ποσοστού απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων του.
- (ιε) Η έκταση των εγγυήσεων που παρέχει ο Ιδιωτικός Φορέας για την έγκαιρη και προσήκουσα εκτέλεση, λειτουργία και συντήρηση του έργου ή την προσήκουσα παροχή της υπηρεσίας.
- (ιστ) Η υποκατάσταση του Ιδιωτικού Φορέα ή των δανειστών με απόφαση της Αναθέτουσας Αρχής και οι περιπτώσεις που αυτή επιτρέπεται, καθώς και κάθε σχετικό θέμα.
- (ιζ) Η καταβολή αποζημιώσεων και η εν γένει αποκατάσταση της προκληθείσας ζημίας στις περιπτώσεις που οποιοδήποτε από τα συμβαλλόμενα μέρη αθετεί τις συμβατικές του υποχρεώσεις.
- (ιη) Οι λόγοι καταγγελίας κάθε σύμβασης και οι συνέπειές της.
- (ιθ) Το εφαρμοστέο δίκαιο.
- (κ) Η διαδικασία επίλυσης διαφορών.

(κα) Η σειρά προτεραιότητας των τυχόν προσαρτημάτων ή παραρτημάτων κάθε σύμβασης.

(κβ) Η εξειδίκευση των ελάχιστων απαιτήσεων λειτουργίας και συντήρησης που περιλαμβάνεται στα τεύχη δημοπράτησης.

(κγ) Ο καθορισμός των διαδικασιών παράδοσης του έργου στο Δημόσιο μετά τη λήξη της περιόδου εκμετάλλευσης, οι τυχόν υποχρεώσεις εκπαίδευσης και μεταφοράς τεχνογνωσίας του Ιδιωτικού Φορέα στο Δημόσιο Φορέα, οι προδιαγραφές του αντικειμένου κατά την παράδοση και οι εγγυήσεις καθώς και ο χρόνος αυτών μετά την ανάληψη του έργου ή της υπηρεσίας από το Δημόσιο Φορέα.

(κδ) Οι απαιτήσεις υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων και χρηστών του έργου ή της υπηρεσίας.

(κε) Η τυχόν διαδικασία επίλυσης διαφορών από Επιτροπή Εμπειρογνομόνων που ορίζουν από κοινού τα συμβαλλόμενα μέρη.

Άρθρο 18 - Θέματα χρηματοδότησης

---

1. Χρηματοοικονομική επάρκεια και απόδειξη αυτής. Οι Εταιρείες Ειδικού Σκοπού της παραγράφου 4 του άρθρου 1, που αναλαμβάνουν την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών στα πλαίσια Συμπράξεων, φέρουν την ευθύνη και τον κίνδυνο της χρηματοδότησης που απαιτείται για την προσήκουσα εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους από τις σχετικές Συμβάσεις Σύμπραξης ή και τα Παρεπόμενα Σύμφωνα, οφείλουν δε να προσκομίζουν στους Δημόσιους Φορείς στοιχεία, από τα οποία να προκύπτει η διαθεσιμότητα χρηματοδότησης που επαρκεί για την εκπλήρωση του συνόλου των υποχρεώσεων που αναλαμβάνονται από αυτές, σύμφωνα με τη σχετική Προκήρυξη. Η χρηματοδότηση περιλαμβάνει ιδίως:

(α) τα ίδια κεφάλαια της Ε.Ε.Σ.,

(β) τα κεφάλαια που εξασφαλίζει η Ε.Ε.Σ. με οποιαδήποτε μορφή δανείου ή πίστωσης και ιδίως με δάνεια, ομολογίες και τιτλοποίηση μελλοντικών ή υφιστάμενων απαιτήσεων,

(γ) τις αναγκαίες εγγυήσεις ή εξασφαλίσεις που απαιτούνται για παροχή των υπό (α) και (β) ανωτέρω κεφαλαίων ή πιστώσεων,

(δ) τους πόρους από την εκμετάλλευση του αντικειμένου της Σύμπραξης κατά την κατασκευαστική περίοδο.

2. Συμμετοχή Δημόσιων Φορέων και μορφές αυτής. Άλλα ανταλλάγματα.

(α) Στη χρηματοδότηση της εκτέλεσης των έργων ή της παροχής των υπηρεσιών που υπάγονται στο νόμο αυτόν, μπορούν να συμμετέχουν και οι Δημόσιοι Φορείς. Η συμμετοχή αυτή μπορεί να είναι σε χρήμα ή σε είδος. Στην τελευταία περίπτωση, μπορεί να έχει τη μορφή ανταλλαγμάτων όπως ενδεικτικά είναι η παραχώρηση ακινήτων κατά χρήση (εν όλω ή εν μέρει), η παραχώρηση εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων και η εκχώρηση δικαιωμάτων εκμετάλλευσης έργων. Στις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου, τα δικαιώματα που παρέχονται στην Ε.Ε.Σ. δεν μπορεί να εκτείνονται και στο διάστημα που ακολουθεί μετά τη λήξη της Σύμβασης Σύμπραξης.

(β) Οι Δημόσιοι Φορείς επιτρέπεται να συμμετέχουν και στην εκμετάλλευση του αντικειμένου της Σύμπραξης.

(γ) Σε κάθε περίπτωση, η συμμετοχή του Δημόσιου Φορέα και η μορφή ή οι μορφές που θα μπορεί να λάβει, πρέπει να προσδιορίζονται με σαφήνεια στη σχετική Προκήρυξη.

3. Προς το σκοπό της ρύθμισης ειδικών θεμάτων και την εν γένει διευκόλυνση της χρηματοδότησης των έργων και υπηρεσιών που έχουν υπαχθεί στον παρόντα νόμο, οι Δημόσιοι Φορείς δύνανται να συνάπτουν διμερείς ή πολυμερείς συμβάσεις με τους δανειστές της Εταιρίας Ειδικού Σκοπού ή/και τους Ιδιωτικούς Φορείς της παραγράφου 2 του άρθρου 1 ή/και το Ελληνικό Δημόσιο. Κατόπιν αίτησης των Δημόσιων Φορέων των περιπτώσεων (β) ή (γ) ή (δ) του άρθρου 1 και έγκρισης της Ε.Γ.Σ.Δ.Ι.Τ., το Ελληνικό Δημόσιο δύναται να εγγυάται έναντι της Εταιρίας Ειδικού Σκοπού ή των Ιδιωτικών Φορέων και υπέρ των Δημόσιων Φορέων την καταβολή του συνόλου ή μέρους των συμβατικών ανταλλαγμάτων που προβλέπονται στις συμβάσεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 1, εφαρμοζομένων στην περίπτωση αυτή των διατάξεων του Αστικού Κώδικα και ιδίως των άρθρων 847 οπ. Οι ειδικότεροι όροι και προϋποθέσεις για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου

καθορίζονται συμβατικά. Για την υπογραφή των συμβάσεων της παρούσας παραγράφου, εξουσιοδοτείται ρητώς ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών.

Η ανωτέρω παράγραφος εφαρμόζεται και σε Συμβάσεις Σύμπραξης, των οποίων οι Διαδικασίες Ανάθεσης βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη (αντικαταστάθηκε η παρ.3 με το άρθρο 78 του Ν. 3746/09, ΦΕΚ-27 Α/16-2-09).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε: ΕΙΔΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Άρθρο 19 - Αντάλλαγμα καταβλητέο από τους χρήστες των έργων ή υπηρεσιών

1. Καθορισμός διαδικασίας είσπραξης συμβατικού ανταλλάγματος

Όταν το συμβατικό αντάλλαγμα της Ε.Ε.Σ. εισπράττεται, εν όλω ή εν μέρει, απευθείας από τους τελικούς χρήστες του έργου ή της υπηρεσίας, η διαδικασία είσπραξης και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια ρυθμίζονται με απόφαση της Δ.Ε.Σ.Δ.Ι.Τ..

2. Συνδρομή του Δημόσιου Φορέα

Ο εκάστοτε εμπλεκόμενος Δημόσιος Φορέας, καθώς και κάθε άλλη αρμόδια δημόσια αρχή παρέχει κάθε συνδρομή που κρίνεται αναγκαία, ώστε η Ε.Ε.Σ. να δύναται να εισπράττει απρόσκοπτα τα ποσά της προηγούμενης παραγράφου που αποτελούν το συμβατικό της αντάλλαγμα.

Άρθρο 20 - Έκδοση αδειών

Η έκδοση όλων των αδειών που απαιτούνται για τη μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, λειτουργία, εκμετάλλευση και συντήρηση των έργων ή και την παροχή των υπηρεσιών που έχουν ενταχθεί στο πεδίο εφαρμογής γίνεται στο όνομα και για λογαριασμό της Ε.Ε.Σ. Οι άδειες αυτές λογίζεται ότι έχουν εκδοθεί, αν οι αρμόδιες και συναρμόδιες για την έκδοσή τους αρχές δεν έχουν προβεί σε έγγραφη αιτιολογημένη άρνηση έκδοσης μέσα σε αποκλειστική προθεσμία εξήντα ημερών από την υποβολή σχετικού αιτήματος από την Ε.Ε.Σ.. Αίτημα για χορήγηση άδειας λογίζεται ότι έχει υποβληθεί νομίμως μόνο: (α) εάν συνοδεύεται από τα

δικαιολογητικά που είναι κατά νόμο απαραίτητα για την έκδοση της άδειας αυτής και (β) έχει τύχει προελέγχου πληρότητας φακέλου υπό την προϋπόθεση ότι ο προελέγχος αυτός προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία.

Άρθρο 21 - Αρχαιολογικά ευρήματα

Σε περίπτωση ανεύρεσης αρχαιοτήτων κατά τη διάρκεια της κατασκευής ο Δημόσιος Φορέας, κατόπιν ειδοποίησης από την Ε.Ε.Σ., γνωστοποιεί αυτό στην αρμόδια Αρχαιολογική Υπηρεσία, η οποία υποχρεούται μέσα σε αποκλειστική προθεσμία εξήντα ημερών να υποδείξει τρόπους συνέχισης των εργασιών και να προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες για τη διασφάλιση της προστασίας των αρχαιοτήτων. Αν παρέλθει άπρακτη η άνω προθεσμία, η Ε.Ε.Σ. δύναται να ζητήσει και ο Δημόσιος Φορέας υποχρεούται να χορηγήσει χρονική παράταση των προβλεπόμενων συμβατικών προθεσμιών ίση με την καθυστέρηση που προκλήθηκε από τη μη συμμόρφωση της αρμόδιας Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και την καθυστέρηση που μπορεί να προκύψει για την εκτέλεση των εργασιών που τυχόν απαιτούνται για την προστασία των ευρημάτων. Στην περίπτωση αυτή, η Ε.Ε.Σ. δικαιούται να ζητήσει την ανόρθωση της ζημίας που τυχόν υπέστη από την καθυστέρηση.

Άρθρο 22 - Προστασία του περιβάλλοντος

---

1. Μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Οι απαιτούμενες κατά περίπτωση μελέτες ή προμελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων εκπονούνται και εγκρίνονται και οι επιβαλλόμενοι περιβαλλοντικοί όροι καθορίζονται πριν από την ανάθεση της Σύμβασης Σύμπραξης. Αν ο εμπλεκόμενος Δημόσιος Φορέας, για λόγους που δεν θα μπορούσε να έχει εξαρχής προβλέψει ακόμη και με καταβολή ιδιαίτερης επιμέλειας, επιβάλλει πρόσθετους όρους, τότε οφείλει να αποζημιώσει την Ε.Ε.Σ. για κάθε πρόσθετο κόστος ή δαπάνη της.

2. Μέτρα αυξημένης προστασίας

Στη Σύμβαση Σύμπραξης μπορεί να προβλέπονται μέτρα αυξημένης προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, εφόσον τα μέτρα αυτά είχαν περιληφθεί στη σχετική Προκήρυξη.

Άρθρο 23 - Απαλλοτριώσεις

---

1. Κατεπείγον Κόστος- Απόφαση

Η απαλλοτρίωση των ιδιοκτησιών που είναι αναγκαίες για την εκτέλεση των έργων ή την παροχή των υπηρεσιών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου αυτού ή η σύσταση εμπράγματων δικαιωμάτων επ' αυτών, όπου αυτό επιτρέπεται, εξυπηρετούν σκοπούς προφανούς δημόσιας ωφέλειας και θεωρούνται κατεπείγουσες και μείζονος σημασίας υπό την προϋπόθεση ότι η εξυπηρέτηση σκοπών δημόσιας ωφέλειας στοιχειοθετείται στην οικεία εγκριτική πράξη της απαλλοτρίωσης. Η απαλλοτρίωση των ιδιοκτησιών αυτών ή η σύσταση εμπράγματων δικαιωμάτων επ' αυτών γίνεται υπέρ του εμπλεκόμενου κάθε φορά Δημόσιου Φορέα. Η απαλλοτρίωση κηρύσσεται με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού. Αν παρέλθει άπρακτη η τακτή προθεσμία για την ολοκλήρωση της απαλλοτρίωσης ή τη σύσταση εμπράγματων δικαιωμάτων, η Ε.Ε.Σ. δικαιούται να ζητήσει και ο Δημόσιος Φορέας υποχρεούται να χορηγήσει χρονική παράταση των προβλεπόμενων συμβατικών προθεσμιών ίση με την καθυστέρηση που προκλήθηκε. Στην περίπτωση αυτή, η Ε.Ε.Σ. δικαιούται να ζητήσει την ανόρθωση της ζημίας που τυχόν υπέστη από την καθυστέρηση.

2. Χαρακτηρισμός

Αν η απαλλοτρίωση ή η σύσταση εμπράγματου δικαιώματος επί των παραπάνω ιδιοκτησιών γίνεται με δαπάνες της Ε.Ε.Σ., οι δαπάνες αυτές συνιστούν αντάλλαγμα για τη χρήση των ιδιοκτησιών αυτών ή των επ' αυτών εμπράγματων δικαιωμάτων.

Άρθρο 24 - Δημόσιες Υπηρεσίες και Εργασίες Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας

Οι Δημόσιες Υπηρεσίες, οι Επιχειρήσεις και οι Οργανισμοί Κοινής Ωφέλειας προβαίνουν αμέσως και κατά προτεραιότητα στην εκτέλεση εργασιών και στις

ενέργειες αρμοδιότητάς τους, που είναι αναγκαίες ή χρήσιμες για την ομαλή και απρόσκοπτη εκτέλεση των έργων ή την παροχή των υπηρεσιών του νόμου αυτού. Αν οι Δημόσιες Υπηρεσίες, οι Επιχειρήσεις και οι Οργανισμοί Κοινής Ωφέλειας δεν συμμορφώνονται με τις ανωτέρω υποχρεώσεις τους, η Ε.Ε.Σ. δικαιούται να ζητήσει και ο Δημόσιος Φορέας υποχρεούται να χορηγήσει χρονική παράταση των προβλεπόμενων συμβατικών προθεσμιών ίση με την καθυστέρηση που προκλήθηκε από τη μη συμμόρφωση. Στην περίπτωση αυτή η Ε.Ε.Σ. δικαιούται να ζητήσει την ανόρθωση της ζημίας που τυχόν υπέστη από την καθυστέρηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ: ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Άρθρο 25 - Εκχώρηση απαιτήσεων

Οι Εταιρείες Ειδικού Σκοπού που συμβάλλονται σε Συμβάσεις Σύμπραξης δύνανται να εκχωρούν μέρος ή το σύνολο των συμβατικών τους αξιώσεων, υφιστάμενων και μελλοντικών, εφόσον αυτές προσδιορίζονται ή είναι δυνατόν να προσδιορισθούν με οποιονδήποτε τρόπο, σε πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα ή οποιαδήποτε άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που υπόκεινται σε εποπτεία κεντρικής τράπεζας ή άλλης αρμόδιας ανεξάρτητης αρχής, τα οποία συμμετέχουν στη χρηματοδότηση της υλοποίησης του αντικειμένου της Σύμβασης Σύμπραξης ή συμβάλλονται με τέτοια πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα ή οποιαδήποτε άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που υπόκεινται σε εποπτεία υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, όπως εκδοχέως, διαδόχου ή αντισυμβαλλομένου προς εξασφάλιση των απαιτήσεών τους από τη χρηματοδότηση αυτή. Επιτρέπεται επίσης η ως άνω εκχώρηση σε αλλοδαπές ή ημεδαπές εταιρείες ειδικού σκοπού προς το σκοπό τιτλοποίησης κατ' εφαρμογή του άρθρου 10 του ν. 3156/2003.

Άρθρο 26 - Κύρος εμπράγματων ασφαλειών

---

1. Μεταγενέστερη πτώχευση

Το κύρος των εμπράγματων ασφαλειών που παρασχέθηκαν οποτεδήποτε από την Ε.Ε.Σ. ή οποιονδήποτε τρίτο υπέρ οποιουδήποτε πιστωτικού ή χρηματοδοτικού

ιδρύματος ή οποιουδήποτε άλλου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος που υπόκειται σε εποπτεία κεντρικής τράπεζας ή άλλης αρμόδιας ανεξάρτητης αρχής ή Δημόσιου Φορέα ή τρίτου προς εξασφάλιση απαιτήσεων τους κατά της Ε.Ε.Σ. από τη χρηματοδότηση ή οποιαδήποτε άλλη σχετική ή παρεπόμενη σύμβαση ή πράξη για την εκτέλεση των έργων ή την παροχή των υπηρεσιών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου αυτού, δεν θίγεται από την επιβολή οποιουδήποτε συλλογικού μέτρου ικανοποίησης των πιστωτών, που συνεπάγεται την απαγόρευση ή τον περιορισμό της εξουσίας διάθεσης των περιουσιακών στοιχείων της Ε.Ε.Σ. ή του τρίτου που συνέστησε την ασφάλεια, ούτε από την υποβολή σχετικής αίτησης κατ' αυτών. Το ίδιο ισχύει και όταν πρόκειται για μελλοντικές απαιτήσεις, η γένεση των οποίων επέρχεται μετά την επιβολή του συλλογικού μέτρου ή την υποβολή της σχετικής αίτησης.

2. Ενδεικτική απαρίθμηση

Το απρόσβλητο των εμπράγματων ασφαλειών σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο ισχύει ιδίως:

- (α) σε υποθήκες ή προσημειώσεις, που εγγράφονται με οποιονδήποτε τίτλο, μετά την εγγραφή τους,
- (β) σε ενέχυρα με ή χωρίς παράδοση κατά τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, του ν.δ. 177/13.8.1923 ή και τις διατάξεις του ν. 2844/2000 με αντικείμενο κινητά πράγματα ή ομάδα πραγμάτων, μετά τη νομότυπη σύστασή τους,
- (γ) σε ενέχυρα ή εξασφαλιστικές εκχωρήσεις με αντικείμενο παρούσες ή μέλλουσες απαιτήσεις ή και ομάδες απαιτήσεων που προσδιορίζονται ως σύνολο σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 12 του ν. 2844/2000 (ΦΕΚ 220 Α'), μετά τη νομότυπη σύσταση του ενεχύρου ή την αναγγελία της εκχώρησης, και
- (δ) σε περιπτώσεις παροχής κυμαινόμενης ασφάλειας σύμφωνα με τα άρθρα 15 έως και 18 του ν. 2844/2000, μετά τη νομότυπη σύσταση του ενεχύρου ή την αναγγελία της εκχώρησης.

3. Δανειστές εις ολόκληρο

Οι κάθε είδους εμπράγματες ασφάλειες, όπως υποθήκες, προσημειώσεις, ενέχυρα, εξασφαλιστικές εκχωρήσεις, που παρέχονται προς εξασφάλιση απαιτήσεων από

δάνεια ή άλλες πιστώσεις και χορηγούνται από κοινοπραξία πιστωτικών ή χρηματοδοτικών ιδρυμάτων ή άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που υπόκεινται σε εποπτεία κεντρικής τράπεζας ή άλλης αρμόδιας ανεξάρτητης αρχής, για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου αυτού μπορούν, εφόσον οι δανειστές είναι δανειστές εις ολόκληρο για το σύνολο ή μέρος του δανείου ή της πίστωσης κατά την έννοια του άρθρου 489 του Αστικού Κώδικα, να εγγράφονται, να συνιστώνται ή να συνάπτονται για το σύνολό τους (ή το αντίστοιχο μέρος τους) υπέρ ενός εκπροσώπου των δανειστών, ο οποίος ορίζεται στην οικεία πιστωτική σύμβαση και ασκεί όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από τις ασφάλειες αυτές ως ενυπόθηκος ή ενεχυρούχος δανειστής ή ως εκδοχέας. Εφόσον η χρηματοδότηση πραγματοποιείται με έκδοση ομολογιακού δανείου, οι σχετικές εμπράγματα ή άλλες ασφάλειες λαμβάνονται από τον εκπρόσωπο των ομολογιούχων κατά τις διατάξεις του ν. 3156/2003.

Άρθρο 27 - Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

Για την εφαρμογή των διατάξεων της νομοθεσίας που αναφέρονται σε απαιτήσεις τραπεζών και στις εξασφαλίσεις τους, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων υπάγεται στις αντίστοιχες ρυθμίσεις, εφόσον πρόκειται για δανειακές συμβάσεις και συναφείς δικαιοπραξίες που καταρτίζονται σε σχέση με την εκτέλεση των έργων ή την παροχή των υπηρεσιών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου αυτού.

Άρθρο 28 - Μεταβιβάσεις μετοχών και εισαγωγή σε χρηματιστηριακή αγορά

---

1. Μεταβιβάσεις μετοχών, αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου και εταιρικοί μετασχηματισμοί

Απαιτείται η έγγραφη συναίνεση του Δημόσιου Φορέα προκειμένου να επιχειρηθούν έγκυρα:

(α) εξωχρηματιστηριακή μεταβίβαση μετοχών της Ε.Ε.Σ. ή άλλη πράξη, με την οποία μεταβιβάζονται τα δικαιώματα ψήφου επί μετοχών του εφόσον αυτές λαμβάνουν χώρα πριν από την έναρξη λειτουργίας του έργου ή την έναρξη της παροχής των υπηρεσιών,

(β) αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ή τροποποιήσεις του καταστατικού της Ε.Ε.Σ. εκτός από αυτές που είναι υποχρεωτικές από τη Σύμβαση Σύμπραξης, τα Παρεπόμενα Σύμφωνα ή το νόμο,

(γ) έκδοση ομολογιακού δανείου,

(δ) οποιασδήποτε μορφής συγχώνευση, διάσπαση, απορρόφηση ή άλλος εταιρικός μετασχηματισμός της Ε.Ε.Σ.

Οι ειδικότεροι όροι και προϋποθέσεις για την παροχή της συναίνεσης αυτής καθορίζονται από τη Σύμβαση Σύμπραξης.

2. Εισαγωγή σε χρηματιστηριακή αγορά

Η εισαγωγή των μετοχών της Ε.Ε.Σ. σε ελληνική ή αλλοδαπή οργανωμένη αγορά κινητών αξιών και η έκδοση ανταλλάξιμου ομολογιακού δανείου ή ομολογιακού δανείου μετατρέψιμου σε μετοχές, επιτρέπονται μόνο μετά προηγούμενη εγκριτική απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και των κατά περίπτωση συναρμόδιων Υπουργών.

Άρθρο 29 - Λοιπές ρυθμίσεις

---

1. Απαλλαγή από φόρο εισοδήματος επί δεδουλευμένων τόκων

Οι Εταιρείες Ειδικού Σκοπού στις οποίες ανατίθεται η εκτέλεση Συμβάσεων Σύμπραξης απαλλάσσονται από το φόρο εισοδήματος επί των δεδουλευμένων τόκων που αποκτούν μέχρι το χρόνο έναρξης της εκμετάλλευσης.

2. Φορολογική μεταχείριση χρηματοδοτικής συμβολής Δημόσιου Φορέα

Εφόσον καταβληθεί χρηματοδοτική συμβολή από το Δημόσιο Φορέα σύμφωνα με τις διατάξεις του εδαφίου ε' της παραγράφου 3 του άρθρου 9 του ν. 2052/1992, αυτή λογίζεται ως επιχορήγηση κεφαλαίου, δεν επιβαρύνεται με Φ.Π.Α., δεν υπόκειται σε φόρο εισοδήματος ή άλλο φόρο και καταβάλλεται ελεύθερη από οποιαδήποτε κράτηση υπέρ τρίτου.

3. Επιστροφή πιστωτικού υπολοίπου Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.)

Το πιστωτικό υπόλοιπο Φ.Π.Α. επιστρέφεται σε τρίτους, οι οποίοι συμβάλλονται με την Ε.Ε.Σ. για την εκτέλεση των έργων ή και την παροχή των υπηρεσιών μέσα σε ενενήντα ημέρες από την υποβολή σχετικής αίτησής τους. Σε περίπτωση υπέρβασης της προθεσμίας αυτής θα οφείλεται σε αυτούς τόκος υπερημερίας επί των προς επιστροφή ποσών.

4. Μεταφορά και συμψηφισμός συσσωρευμένων ζημιών της Ε.Ε.Σ.

Οι τυχόν συσσωρευμένες ζημιές της Ε.Ε.Σ. επιτρέπεται να μεταφέρονται προς συμψηφισμό με τα φορολογητέα κέρδη των δέκα επόμενων χρήσεων.

Άρθρο 30 - Αποσβέσεις

Το συνολικό κόστος υλοποίησης της Σύμπραξης που θα περιλαμβάνει το κατασκευαστικό κόστος, όπως αυτό προκύπτει από τη σχετική Σύμβαση Σύμπραξης ή το σχετικό Παρεπόμενο Σύμφωνο, συμπεριλαμβανομένου και του αρχικού κόστους του συνολικά απαιτούμενου εξοπλισμού και κάθε κόστος και δαπάνη οποιασδήποτε φύσεως περιλαμβανομένων και των τόκων της Περιόδου Κατασκευής, θα αποσβέννυται, κατ' επιλογή της Ε.Ε.Σ., είτε με τη σταθερή μέθοδο, καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου λειτουργίας του έργου, είτε με τη μέθοδο που προβλέπεται στην παράγραφο 5 του άρθρου 50 του ν. 1914/1990 (ΦΕΚ 178 Α'), με την οποία προστέθηκε πέμπτη παράγραφος στο άρθρο 97 του ν. 1892/1990 (ΦΕΚ 101 Α') και σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο αυτήν.

Άρθρο 31 - Επίλυση διαφορών- Εφαρμοστέο Δίκαιο

---

1. Διαιτησία

Κάθε διαφορά που προκύπτει σχετικά με την εφαρμογή, την ερμηνεία ή το κύρος Συμβάσεων Σύμπραξης ή των Παρεπόμενων Συμφώνων επιλύεται με διαιτησία.

2. Κανόνες Διαιτησίας

Κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις που ισχύουν για τις διαιτησίες του Δημοσίου, με τη Σύμβαση Σύμπραξης ή τα Παρεπόμενα Σύμφωνα καθορίζονται κανόνες που

διέπουν τον ορισμό των διαιτητών, οι εφαρμοστέοι κανόνες διαιτησίας, η έδρα του διαιτητικού δικαστηρίου (ή οργάνου), οι αμοιβές των διαιτητών (εφόσον δεν ορίζονται από τους εφαρμοστέους κανόνες διαιτησίας) και η γλώσσα, στην οποία θα διεξαχθεί η διαιτησία. Η διαιτητική απόφαση είναι οριστική και αμετάκλητη και δεν υπόκειται σε κανένα τακτικό ή έκτακτο ένδικο μέσο, αποτελεί δε τίτλο εκτελεστό χωρίς να χρειάζεται να κηρυχθεί αυτό από τα τακτικά Δικαστήρια, και τα αντίδικα μέρη δεσμεύονται να συμμορφωθούν αμέσως με τους όρους της.

3. Εφαρμοστέο Δίκαιο

Για την επίλυση διαφοράς που αναφέρεται στην ερμηνεία ή στην εφαρμογή ή το κύρος της Σύμβασης Σύμπραξης εφαρμόζεται το Ελληνικό Ουσιαστικό Δίκαιο.

Άρθρο 32 - Έναρξη ισχύος

Ο νόμος αυτός ισχύει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Β. ΠΡΑΣΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ «ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ Σ.Δ.Ι.Τ. ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ» (COM/2004/0327)

1. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΣΥΜΠΡΑΞΕΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ: ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

1.1 Το φαινόμενο «συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα»

1. Για τον όρο «σύμπραξη δημοσίου και ιδιωτικού τομέα» («Σ.Δ.Ι.Τ.») δεν υπάρχει ορισμός σε κοινοτικό επίπεδο. Ο όρος αυτός αναφέρεται γενικά σε μορφές συνεργασίας των δημοσίων αρχών με τον κόσμο των επιχειρήσεων που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της χρηματοδότησης, της «κατασκευής, της ανακαίνισης, της διαχείρισης ή της συντήρησης μιας υποδομής ή στην παροχή μιας υπηρεσίας.

2. Οι Σ.Δ.Ι.Τ. χαρακτηρίζονται συνήθως από τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τη μακρά σχετικά διάρκεια της σχέσης που συνεπάγεται μια συνεργασία μεταξύ του εταίρου του δημοσίου τομέα και του εταίρου του ιδιωτικού τομέα, με αντικείμενο τις διάφορες πτυχές ενός σχεδίου που πρόκειται να υλοποιηθεί.
- Τον τρόπο χρηματοδότησης του σχεδίου, η οποία εξασφαλίζεται εν μέρει από τον ιδιωτικό τομέα, πολλές φορές με πολύπλοκες ρυθμίσεις μεταξύ των διαφόρων συντελεστών. Ωστόσο, η ιδιωτική χρηματοδότηση μπορεί να συμπληρωθεί από δημόσια χρηματοδότηση, συχνά πολύ μεγάλου ύψους.
- Ο σημαντικός ρόλος του οικονομικού φορέα, ο οποίος συμμετέχει σε διάφορα στάδια του σχεδίου (μελέτη, υλοποίηση, εφαρμογή, χρηματοδότηση). Ο εταίρος του δημοσίου τομέα επικεντρώνεται κυρίως στον καθορισμό των στόχων που πρέπει να επιτευχθούν όσον αφορά το δημόσιο συμφέρον, την ποιότητα των προσφερομένων υπηρεσιών, την πολιτική των τιμών, και εξασφαλίζει τον έλεγχο της τήρησης των στόχων αυτών.
- Η κατανομή των κινδύνων μεταξύ του εταίρου του δημοσίου τομέα και του εταίρου του ιδιωτικού τομέα, στον οποίο μεταφέρονται αστάθμητοι παράγοντες που βαρύνουν συνήθως το δημόσιο τομέα. Στις Σ.Δ.Ι.Τ. δεν είναι ωστόσο αυτονόητο ότι ο εταίρος του ιδιωτικού τομέα πρέπει να αναλάβει όλους τους κινδύνους ή το μεγαλύτερο μέρος των κινδύνων που συνδέονται με το σχέδιο. Η ακριβής κατανομή των κινδύνων πραγματοποιείται κατά

περίπτωση, ανάλογα με την ικανότητα κάθε πλευράς να τους αξιολογεί, να τους ελέγχει και να τους διαχειρίζεται.

3. Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας το φαινόμενο Σ.Δ.Ι.Τ. αναπτύχθηκε σε πολλά πεδία του δημοσίου τομέα. Η αύξηση των Σ.Δ.Ι.Τ. οφείλεται σε διάφορους παράγοντες. Αφενός, λόγω των δημοσιονομικών περιορισμών που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη, οι Σ.Δ.Ι.Τ. ανταποκρίνονται στην ανάγκη του δημοσίου τομέα για ιδιωτική χρηματοδότηση και, αφετέρου, προσφέρουν στο δημόσιο τομέα τη δυνατότητα να επωφεληθεί περισσότερο από την τεχνογνωσία και τις μεθόδους λειτουργίας του ιδιωτικού τομέα. Η ανάπτυξη των Σ.Δ.Ι.Τ. εντάσσεται εξάλλου στη γενικότερη εξέλιξη του ρόλου του κράτους στον οικονομικό τομέα, το οποίο πέρασε από το ρόλο του άμεσου φορέα σ' ένα ρόλο οργανωτή, ρυθμιστή και ελεγκτή.

4. Οι δημόσιες αρχές των κρατών μελών πολλές φορές έχουν χρησιμοποιήσει ρυθμίσεις Σ.Δ.Ι.Τ. για την υλοποίηση σχεδίων υποδομής, ιδίως στους τομείς των μεταφορών, της δημόσιας υγείας, της παιδείας και της δημόσιας ασφάλειας. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, έχει αναγνωριστεί ότι η χρησιμοποίηση Σ.Δ.Ι.Τ. θα μπορούσε να συμβάλει στην υλοποίηση διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών, υλοποίηση η οποία έχει καθυστερήσει πάρα πολύ κυρίως λόγω ανεπαρκών επενδύσεων¹. Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας για την ανάπτυξη, το Συμβούλιο ενέκρινε μια σειρά μέτρων με σκοπό την αύξηση των επενδύσεων στις υποδομές του διευρωπαϊκού δικτύου και στον τομέα της καινοτομίας, καθώς και στην έρευνα και στην ανάπτυξη, ιδίως με την εφαρμογή ρυθμίσεων για τις Σ.Δ.Ι.Τ.²

5. Αν και είναι αλήθεια ότι η συνεργασία δημοσίου και ιδιωτικού τομέα μπορεί να προσφέρει μικροοικονομικά πλεονεκτήματα που επιτρέπουν την υλοποίηση ενός σχεδίου στην καλύτερη σχέση ποιότητας/τιμής, διατηρώντας παράλληλα τους στόχους του δημοσίου συμφέροντος, η χρησιμοποίηση των Σ.Δ.Ι.Τ. δεν θα πρέπει ωστόσο να παρουσιάζεται ως θαυματουργός λύση για το δημόσιο τομέα που αντιμετωπίζει δημοσιονομικούς περιορισμούς³. Η πείρα έχει αποδείξει ότι σε κάθε

¹ Βλ. την ανακοίνωση της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 2003 "Ανάπτυξη του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών: καινοτόμος χρηματοδότηση, διαλειτουργικότητα τηλεδιοδίων", COM (2003) 132, και την έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου για το διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών της 27ης Ιουνίου 2003.

² Συμπεράσματα της Προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών στις 12 Δεκεμβρίου 2003.

³ Η Eurostat, η στατιστική υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, έλαβε στις 11 Φεβρουαρίου 2004 (πρβλ. ανακοινωθέν τύπου STAT/04/18) μια απόφαση σχετικά με τη λογιστική αντιμετώπιση, στους εθνικούς λογαριασμούς, των συμβάσεων που συνάπτονται από δημόσιους φορείς στο πλαίσιο συμπράξεων με ιδιωτικούς φορείς. Η απόφαση προσδιορίζει τον αντίκτυπο στο δημόσιο

σχέδιο πρέπει να αξιολογείται εάν η επιλογή της σύμπραξης παρουσιάζει πραγματική προστιθέμενη αξία σε σχέση με άλλες επιλογές, όπως είναι μια πιο κλασική σύναψη σύμβασης⁴.

6. Η Επιτροπή διαπιστώνει εξάλλου με ενδιαφέρον ότι ορισμένα κράτη μέλη και ορισμένες υπό ένταξη χώρες έχουν δημιουργήσει εργαλεία συντονισμού και προώθησης των Σ.Δ.Ι.Τ., τα οποία αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στη διάδοση «ορθών πρακτικών» στον τομέα των Σ.Δ.Ι.Τ. σε εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα εργαλεία αυτά αποσκοπούν στο να καταστήσουν τους ειδικούς αμοιβαία διαθέσιμους (παραδείγματος χάριν οι Task Forces του Ηνωμένου Βασιλείου ή της Ιταλίας) και κατ' αυτό τον τρόπο να συμβουλεύουν τους χρήστες σχετικά με τις διαφορετικές μορφές Σ.Δ.Ι.Τ. και τα στάδιά τους, όπως την αρχική μελέτη, τον τρόπο επιλογής ενός εταίρου ιδιωτικού τομέα, την καλύτερη κατανομή κινδύνων, την επιλογή συμβατικών ρητρών ή ακόμη και την απορρόφηση κοινοτικής χρηματοδότησης.

7. Οι δημόσιες αρχές έχουν επίσης χρησιμοποιήσει δομές συμπράξεων με τον ιδιωτικό τομέα για να εξασφαλίσουν τη διαχείριση των δημοσίων υπηρεσιών, ιδίως σε τοπικό επίπεδο. Οι δημόσιες υπηρεσίες που αφορούν τη διαχείριση των αποβλήτων ή τη διανομή νερού ή ενέργειας ανατίθενται επίσης όλο και πιο συχνά σε επιχειρήσεις, που είναι δημόσιες, ιδιωτικές ή μεικτές. Το Πράσινο Βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας υπενθυμίζει σχετικά με το θέμα αυτό ότι εφόσον μια δημόσια αρχή αποφασίζει να αναθέσει τη διαχείριση μιας υπηρεσίας σε τρίτο, οφείλει να τηρήσει το δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων και των συμβάσεων παραχώρησης, ακόμη και στην περίπτωση που κρίνεται ότι η υπηρεσία αυτή σχετίζεται με το γενικό συμφέρον⁵. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει εξάλλου αναγνωρίσει ότι η τήρηση των κανόνων αυτών «μπορεί να αποτελέσει ένα αποτελεσματικό μέσο για την αποφυγή άσκοπων περιορισμών του ανταγωνισμού, ενώ συγχρόνως επιτρέπει στις ίδιες τις

έλλειμμα/πλεόνασμα και στο δημόσιο χρέος. Η Eurostat συνιστά τα στοιχεία του ενεργητικού που συνδέονται με μια σύμπραξη δημοσίου και ιδιωτικού τομέα να ταξινομούνται ως μη δημόσια στοιχεία του ενεργητικού και επομένως να μην εγγράφονται στον ισολογισμό των δημοσίων διοικητικών αρχών, εφόσον πληρούνται οι εξής δύο προϋποθέσεις: 1. ο εταίρος του ιδιωτικού τομέα αναλαμβάνει τον κίνδυνο της κατασκευής, και 2. ο εταίρος του ιδιωτικού τομέα αναλαμβάνει τον έναν τουλάχιστον από τους ακόλουθους δύο κινδύνους: τον κίνδυνο της διαθεσιμότητας ή τον κίνδυνο που συνδέεται με τη ζήτηση.

⁴ Βλέπε την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 'Τα δημόσια οικονομικά στην ΟΝΕ - 2003' που δημοσιεύτηκε στο έντυπο European Economy αριθ. 3/2003 [COM (2003) 283 τελικό].

⁵ COM (2003) 270 τελικό. Το κείμενο του Πράσινου Βιβλίου και διάφορες απόψεις σχετικά με αυτό υπάρχουν στο διαδίκτυο στη διεύθυνση: http://europa.eu.int/comm.secretariat_general/services_general_interest.

δημόσιες αρχές να καθορίζουν και να ελέγχουν τις προϋποθέσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας, της διαθεσιμότητας, των κοινωνικών προδιαγραφών και της προστασίας του περιβάλλοντος»⁶.

1.2 Η πρόκληση της εσωτερικής αγοράς: εξασφάλιση της ανάπτυξης των Σ.Δ.Ι.Τ. σε συνθήκες πραγματικού ανταγωνισμού και νομικής σαφήνειας

8. Η παρούσα Πράσινη Βίβλος αναλύει το φαινόμενο των Σ.Δ.Ι.Τ. από την πλευρά του κοινοτικού δικαίου για τις δημόσιες συμβάσεις και τις συμβάσεις παραχώρησης. Το κοινοτικό δίκαιο δεν προβλέπει ειδικούς κανόνες που να καλύπτουν τις Σ.Δ.Ι.Τ.. Είναι όμως γεγονός ότι κάθε πράξη, συμβατική ή μονομερής, με την οποία ένας δημόσιος φορέας αναθέτει την παροχή μιας οικονομικής δραστηριότητας σε τρίτο υπόκειται στους κανόνες και στις αρχές που απορρέουν από τη Συνθήκη, ιδίως όσον αφορά την ελευθερία εγκατάστασης και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών (άρθρα 43 και 49 της συνθήκης ΕΚ)⁷. Στις αρχές αυτές περιλαμβάνονται ιδίως οι αρχές της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης, της αναλογικότητας και της αμοιβαίας αναγνώρισης⁸. Επιπλέον, εφαρμόζονται λεπτομερείς διατάξεις στις περιπτώσεις που καλύπτονται από τις οδηγίες για το συντονισμό των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων^{9 και 10}. Οι οδηγίες αυτές σκοπό έχουν «την προστασία των συμφερόντων

⁶ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, εγκρίθηκε στις 14 Ιανουαρίου 2004.

⁷ Οι κανόνες που αφορούν την εσωτερική αγορά, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων και των αρχών για τις δημόσιες συμβάσεις και τις συμβάσεις παραχώρησης, εφαρμόζονται σε κάθε δραστηριότητα οικονομικού χαρακτήρα, δηλαδή σε κάθε δραστηριότητα που αφορά την παροχή υπηρεσιών, αγαθών ή έργων σε μια αγορά, ακόμη και αν οι εν λόγω υπηρεσίες, αγαθά ή έργα αποσκοπούν στην εξασφάλιση μιας "δημόσιας υπηρεσίας", όπως αυτή καθορίζεται από ένα κράτος μέλος.

⁸ Βλ. την ερμηνευτική ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις συμβάσεις παραχώρησης στο κοινοτικό δίκαιο, ΕΕΕΕ C 121 της 29ης Απριλίου 2000.

⁹ Δηλ. τις οδηγίες 92/50/ΕΟΚ, 93/36/ΕΟΚ, 93/37/ΕΟΚ, 93/38/ΕΟΚ σχετικά με το συντονισμό των διαδικασιών σύναψης, αντίστοιχα, δημοσίων συμβάσεων υπηρεσιών, συμβάσεων δημοσίων προμηθειών, συμβάσεων δημοσίων έργων και συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών. Οι οδηγίες αυτές θα αντικατασταθούν από την οδηγία 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 31ης Μαρτίου 2004 για το συντονισμό των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων δημοσίων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών. και από την οδηγία 2004/17/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 31ης Μαρτίου 2004 για το συντονισμό των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών, οι οποίες θα δημοσιευτούν σύντομα στην ΕΕΕΕ. Στον ιστοχώρο http://www.europarl.eu.int/code/concluded/default_2003_en.htm έχει δημοσιευτεί η [προσωρινή] έκδοση των νέων αυτών οδηγιών.

¹⁰ Επιπλέον, σε ορισμένους τομείς, και ιδίως στον τομέα των μεταφορών, η δημιουργία μιας ΣΔΙΤ μπορεί να υπόκειται σε μια ειδική κλαδική νομοθεσία. Βλ. τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2408/92 του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 1992 για την πρόσβαση των κοινοτικών αερομεταφορέων σε δρομολόγια ενδοκοινοτικών αεροπορικών γραμμών, τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 3577/92 του Συμβουλίου της 7ης Δεκεμβρίου 1992 για την εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των

των εγκατεστημένων σε κράτος μέλος επιχειρηματιών, οι οποίοι επιθυμούν να παραδώσουν αγαθά ή να παράσχουν υπηρεσίες στις αναθέτουσες αρχές που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος και, προς τούτο, την αποσόβηση του κινδύνου να προτιμηθούν οι ημεδαποί υποψήφιοι κατά τη σύναψη συμβάσεως καθώς και τον αποκλεισμό του ενδεχομένου η δημοσίου δικαίου αναθέτουσα αρχή να καθορίζει τη στάση της με βάση εκτιμήσεις μη οικονομικής φύσεως»¹¹. Η εφαρμογή των λεπτομερών διατάξεων των οδηγιών αυτών περιορίζεται ωστόσο σε ορισμένες υποθέσεις και αφορούν κυρίως τη φάση της σύναψης των συμβάσεων.

9. Το καθεστώς που εφαρμόζεται στην επιλογή ενός εταίρου του ιδιωτικού τομέα εξαρτάται κατ' αρχάς από το είδος της συμβατικής σχέσης του εταίρου με τον αναθέτοντα οργανισμό¹². Σύμφωνα με το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο, όλες οι συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας που συνάπτονται γραπτώς μεταξύ ενός αναθέτοντος οργανισμού και ενός φορέα, στο βαθμό που έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση εργασιών, την υλοποίηση ενός έργου ή την παροχή μιας υπηρεσίας, χαρακτηρίζονται «δημόσιες συμβάσεις» έργων ή υπηρεσιών. Η έννοια της «παραχώρησης» ορίζεται ως μια σύμβαση, η οποία παρουσιάζει τα ίδια χαρακτηριστικά με μια δημόσια σύμβαση, εκτός από το γεγονός ότι το εργολαβικό αντάλλαγμα συνίσταται είτε αποκλειστικά στο δικαίωμα εκμετάλλευσης του έργου είτε στο δικαίωμα αυτό σε συνδυασμό με καταβολή αμοιβής.

10. Η εκτίμηση των στοιχείων των ορισμών αυτών, σύμφωνα με το Δικαστήριο, πρέπει να γίνεται κατά τρόπο ώστε να μη διακυβεύεται η πρακτική

υπηρεσιών στις θαλάσσιες μεταφορές στο εσωτερικό των κρατών μελών, τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1191/69 του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 1969 περί των ενεργειών των κρατών μελών που αφορούν τις υποχρεώσεις που είναι συνυφασμένες με την έννοια της δημοσίας υπηρεσίας στον τομέα των σιδηροδρομικών, οδικών και εσωτερικών πλωτών μεταφορών, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1893/91, και την τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με δράσεις των κρατών μελών για τους όρους παροχής δημόσιας υπηρεσίας στον τομέα των σιδηροδρομικών, οδικών και εσωτερικών πλωτών συγκοινωνιών (COM(2002) 107 τελικό).

¹¹ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-285/99 και C-286/99, Impresa Lombardini κατά ANAS, απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 2001, σκέψη 36 και, κατά την ίδια έννοια, υπόθεση C-380/98, University of Cambridge, Συλ. σ. I-8035 και υπόθεση C-19/00, SIAC construction, Συλ. σ. I-7725.

¹² Στις ΣΔΙΤ, εταίροι του δημοσίου τομέα είναι κατά πρώτο λόγο οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές. Μπορεί επίσης να είναι οργανισμοί δημοσίου δικαίου που έχουν συσταθεί με σκοπό την εκτέλεση αποστολών κοινής ωφέλειας υπό τον έλεγχο του κράτους, ή επιχειρήσεις διαχείρισης ορισμένων βιομηχανιών του δικτύου. Για λόγους απλοποίησης, στο έγγραφο αυτό θα χρησιμοποιηθεί ο όρος "αναθέτων οργανισμός" για όλους τους οργανισμούς αυτούς. Ο όρος αυτός καλύπτει επίσης τις "αναθέτουσες αρχές" κατά την έννοια των οδηγιών 92/50/ΕΟΚ, 93/36/ΕΟΚ, 93/37/ΕΟΚ και 2004/18/ΕΚ και τους αναθέτοντες φορείς που είναι οι "δημόσιες αρχές" και οι "δημόσιες επιχειρήσεις" κατά την έννοια των οδηγιών 93/38/ΕΟΚ και 2004/17/ΕΚ.

αποτελεσματικότητα της οδηγίας¹³. Για παράδειγμα, ο τυπικός χαρακτήρας που προσδίδεται στην έννοια της σύμβασης στο εθνικό δίκαιο δεν μπορεί να προβληθεί ως επιχείρημα για να στερήσει τις οδηγίες από την πρακτική τους αποτελεσματικότητα. Επίσης, η επαχθής αιτία της εν λόγω σύμβασης δεν σημαίνει υποχρεωτικά την άμεση καταβολή ενός τιμήματος από τον εταίρο του δημοσίου τομέα, αλλά είναι δυνατόν να απορρέει από οποιαδήποτε άλλη μορφή οικονομικής αντιπαροχής έχει λάβει ο εταίρος του ιδιωτικού τομέα.

11. Οι δημόσιες συμβάσεις έργων ή υπηρεσιών που έχουν οριστεί ως συμβάσεις προτεραιότητας¹⁴ υπόκεινται στις λεπτομερείς διατάξεις των κοινοτικών οδηγιών. Οι συμβάσεις παραχώρησης έργων και οι δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών που ορίζονται ως «μη προτεραιότητας» διέπονται από ορισμένες μόνο διατάξεις του παράγωγου δικαίου. Τέλος, ορισμένες δραστηριότητες, και ιδίως οι συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών, διαφεύγουν από οποιοδήποτε πλαίσιο παράγωγου δικαίου. Το ίδιο ισχύει εξάλλου και για οποιαδήποτε ανάθεση πραγματοποιείται μέσω μονομερούς πράξης.

12. Κατά συνέπεια το ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει την επιλογή του εταίρου του ιδιωτικού τομέα έχει αποτελέσει κατά συνέπεια αντικείμενο κοινοτικού συντονισμού σε πολλά επίπεδα και διάφορους βαθμούς έντασης, διατηρώντας, σε εθνικό επίπεδο, πολύ διαφορετικές προσεγγίσεις, παρά το γεγονός ότι οποιαδήποτε ανάθεση σε τρίτο διέπεται από ένα ελάχιστο κορμό αρχών που απορρέουν από τα άρθρα 43 έως 49 της συνθήκης ΕΚ.

13. Όσον αφορά το φαινόμενο Σ.Δ.Ι.Τ., η Επιτροπή έχει ήδη αναλάβει πρωτοβουλίες στον τομέα του δικαίου των δημοσίων συμβάσεων. Δημοσίευσε το 2000 ερμηνευτική ανακοίνωση σχετικά με τις συμβάσεις παραχώρησης στο κοινοτικό δίκαιο¹⁵, με την οποία καθόρισε, βάσει των κανόνων και των αρχών που απορρέουν από τη Συνθήκη και το εφαρμοστέο παράγωγο δίκαιο, το περίγραμμα της έννοιας της σύμβασης παραχώρησης στο κοινοτικό δίκαιο, καθώς και τις υποχρεώσεις που βαρύνουν τις δημόσιες αρχές κατά την επιλογή των οικονομικών φορέων, στους οποίους ανατίθενται οι συμβάσεις παραχώρησης. Επιπλέον, οι νέες οδηγίες του Ευρωπαϊκού

¹³ Απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 2001, υπόθεση C-399/98, Scala, Συλ. I-5409, βλ. κυρίως τις σκέψεις 53 έως 55.

¹⁴ Δηλ. εκείνες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο του παραρτήματος ΙΑ της οδηγίας 92/50/ΕΟΚ ή στο παράρτημα ΧVIA της οδηγίας 93/38/ΕΟΚ.

¹⁵ Ερμηνευτική ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις συμβάσεις παραχώρησης στο κοινοτικό δίκαιο. ΕΕΕΕ L 121 της 29ης Απριλίου 2000.

Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που αποσκοπούν στον εκσυγχρονισμό και στην απλοποίηση του κοινοτικού νομοθετικού πλαισίου καθιερώνουν μια καινοτόμο διαδικασία ανάθεσης, η οποία έχει σχεδιαστεί ειδικά για να ανταποκρίνεται στις ιδιαιτερότητες της ανάθεσης «ιδιαίτερα πολύπλοκων συμβάσεων» και, κατά συνέπεια, ορισμένων μορφών Σ.Δ.Ι.Τ.. Η νέα αυτή διαδικασία, η οποία ονομάζεται «ανταγωνιστικός διάλογος», επιτρέπει στις δημόσιες αρχές να συζητούν με τις υποψήφιες επιχειρήσεις με σκοπό τον προσδιορισμό λύσεων που θα μπορούσαν να καλύψουν τις ανάγκες τους.

14. Είναι γεγονός ότι πολλοί εκπρόσωποι ενδιαφερομένων ομάδων θεωρούν ότι οι κοινοτικοί κανόνες που εφαρμόζονται στην επιλογή των επιχειρήσεων που καλούνται να συνεργαστούν με μια δημόσια αρχή στο πλαίσιο μιας Σ.Δ.Ι.Τ., και ο αντίκτυπός τους στις συμβατικές σχέσεις που διέπουν την εκτέλεση της σύμπραξης, δεν είναι αρκετά σαφείς και δεν είναι ομοιογενείς στα διάφορα κράτη μέλη. Αυτή η κατάσταση μπορεί να δημιουργήσει αβεβαιότητα για τους κοινοτικούς φορείς και κατά συνέπεια να αποτελέσει πραγματικό εμπόδιο στη δημιουργία ή την επιτυχία των Σ.Δ.Ι.Τ., εις βάρος της χρηματοδότησης σημαντικών σχεδίων υποδομής και της ανάπτυξης δημοσίων υπηρεσιών ποιότητας.

15. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να εξετάσει την πιθανότητα έγκρισης μιας πρότασης οδηγίας με σκοπό την ομοιογενή ρύθμιση του τομέα των συμβάσεων παραχώρησης και των άλλων μορφών Σ.Δ.Ι.Τ.¹⁶ Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκτιμά επίσης ότι επιβάλλεται να υπάρξει μια νομοθετική πρωτοβουλία¹⁷.

16. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή είχε ανακοινώσει, στη στρατηγική της για την εσωτερική αγορά 2003-2006¹⁸, ότι θα δημοσίευε μια Πράσινη Βίβλο σχετικά με τις Σ.Δ.Ι.Τ. και το κοινοτικό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων και των συμβάσεων παραχώρησης, με σκοπό να δώσει το έναυσμα για μια συζήτηση σχετικά με την εξεύρεση του καλύτερου δυνατού τρόπου που θα εξασφαλίζει ότι οι Σ.Δ.Ι.Τ. μπορούν να αναπτυχθούν μέσα σ' ένα πλαίσιο αποτελεσματικού ανταγωνισμού και νομικής σαφήνειας. Η δημοσίευση μιας Πράσινης Βίβλου περιλαμβάνεται επίσης μεταξύ των

¹⁶ Γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε πρώτη ανάγνωση σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής COM (2000) 275 της 10.05.2002.

¹⁷ Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ, ΕΕ C 14 της 16.1.2001, εισηγητής κ. Levaux, σημείο 4.1.3, και γνωμοδότηση ΕΟΚΕ, ΕΕ C 193 της 10.07.2001, εισηγητής κ. Bo Green, σημείο 3.5.

¹⁸ Στρατηγική της εσωτερικής αγοράς - Προτεραιότητες 2003-2006, COM (2003) 238 τελικό.

ενεργειών που προβλέπονται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας για την ανάπτυξη¹⁹. Τέλος, απαντά σε ορισμένα αιτήματα που διατυπώθηκαν κατά τη διάρκεια της δημόσιας διαβούλευσης σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας²⁰.

1.3 Συγκεκριμένο αντικείμενο και σχέδιο της παρούσας Πράσινης Βίβλου

17. Ο σκοπός της Πράσινης Βίβλου είναι να δώσει το έναυσμα για μια συζήτηση σχετικά με την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου των δημοσίων συμβάσεων και των συμβάσεων παραχώρησης στο φαινόμενο των Σ.Δ.Ι.Τ.. Επομένως, η συζήτηση που εγκαινιάζεται με τον τρόπο αυτό θα επικεντρωθεί στους κανόνες που πρέπει να εφαρμόζονται όταν αποφασίζεται η ανάθεση μιας αποστολής ή ενός καθήκοντος σε τρίτο. Αφορά το σχέδιο που έπεται της οικονομικής και οργανωτικής επιλογής που πραγματοποιεί μια τοπική ή εθνική αρχή και δεν μπορεί κατά κανένα τρόπο να θεωρηθεί ότι επιχειρεί να αξιολογήσει την επιλογή της ανάθεσης ή όχι σε εξωτερικούς φορείς της διαχείρισης των δημοσίων υπηρεσιών. η επιλογή αυτή ανήκει στην αρμοδιότητα των δημοσίων αρχών. Μάλιστα, το κοινοτικό δίκαιο για τις δημόσιες συμβάσεις και τις συμβάσεις παραχώρησης είναι ουδέτερο ως προς την επιλογή των κρατών μελών να εξασφαλίσουν μια δημόσια υπηρεσία με τις ίδιες τις δικές τους υπηρεσίες ή με την ανάθεσή της σε τρίτο.

18. Πιο συγκεκριμένα, η παρούσα Πράσινη Βίβλος σκοπό έχει να παρουσιάσει την έκταση εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων κατά το στάδιο επιλογής του εταίρου του ιδιωτικού τομέα και κατά το στάδιο που ακολουθεί την επιλογή αυτή, ώστε να διαπιστωθούν τυχόν αβεβαιότητες και να αναλυθεί εάν το κοινοτικό πλαίσιο είναι το κατάλληλο για τις ανάγκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των Σ.Δ.Ι.Τ.. Θα εξεταστούν πιθανές δυνατότητες κοινοτικής παρέμβασης. Καθώς η παρούσα Πράσινη Βίβλος αποσκοπεί στο να ξεκινήσει μια διαβούλευση, δεν έχει αποφασιστεί καμιά προκαθορισμένη επιλογή κοινοτικής παρέμβασης. Τα διαθέσιμα μέσα για τη βελτίωση του ανοίγματος των Σ.Δ.Ι.Τ. στον ανταγωνισμό μέσα σ' ένα σαφές νομικό

¹⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής "Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για την ανάπτυξη - Επενδύσεις στα δίκτυα και τη γνώση για την ανάπτυξη και την απασχόληση", COM (2003) 690 τελικό της 11ης Νοεμβρίου 2003. Η έκθεση αυτή εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών στις 12 Δεκεμβρίου 2003.

²⁰ Πρβλ. Έκθεση σχετικά με τα αποτελέσματα της διαβούλευσης σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, βλ. υποσημείωση 5.

περιβάλλον είναι όντως πολύ διαφορετικά: νομοθετικά μέσα, ερμηνευτικές ανακοινώσεις, ενέργειες με στόχο τον καλύτερο συντονισμό των εθνικών πρακτικών ή την ανταλλαγή ορθών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών.

19. Επομένως, παρότι η Βίβλος αυτή αφορά κυρίως θέματα που συνδέονται με το δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων και των συμβάσεων παραχώρησης, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι η Επιτροπή έχει ήδη λάβει, σε άλλους τομείς, μέτρα που αποσκοπούν στην άρση των εμποδίων που θα μπορούσαν να παρεμποδίσουν τη δημιουργία Σ.Δ.Ι.Τ.. Έτσι, διευκρινίστηκαν πρόσφατα οι κανόνες που αφορούν τη λογιστική αντιμετώπιση, στους εθνικούς λογαριασμούς, των συμβάσεων που συνάπτονται από δημόσιους φορείς στο πλαίσιο συμπράξεων με ιδιωτικούς φορείς²¹. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η έγκριση του καταστατικού της ευρωπαϊκής εταιρείας θα διευκολύνει τη δημιουργία διευρωπαϊκών Σ.Δ.Ι.Τ.²².

20. Για τους σκοπούς της ανάλυσης αυτής της Πράσινης Βίβλου, προτείνεται να γίνει η ακόλουθη διάκριση:

- Σ.Δ.Ι.Τ. καθαρά συμβατικού τύπου, στις οποίες η σύμπραξη μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα βασίζεται σε αποκλειστικά συμβατικούς δεσμούς, και
- Σ.Δ.Ι.Τ. θεσμοθετημένου τύπου, στις οποίες υπάρχει συνεργασία μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στο πλαίσιο ενός άλλου φορέα.

Η διάκριση αυτή βασίζεται στη διαπίστωση ότι οι διαφορετικές πρακτικές Σ.Δ.Ι.Τ. που απαντώνται στα κράτη μέλη μπορούν να διαιρεθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Η καθεμιά από αυτές δημιουργεί ιδιαίτερα ζητήματα όσον αφορά την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου για τις δημόσιες συμβάσεις και τις συμβάσεις παραχώρησης, τα οποία αξίζει να εξεταστούν ξεχωριστά, όπως και γίνεται στα κεφάλαια που ακολουθούν²³.

²¹ Βλ. υποσημείωση 3.

²² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2157/2001 του Συμβουλίου της 8ης Οκτωβρίου 2001.

²³ Η διάκριση αυτή δεν λαμβάνει υπόψη τους νομικούς χαρακτηρισμούς που δίνονται από το εθνικό δίκαιο και δεν προδικάζει κατά κανένα τρόπο το χαρακτηρισμό των ρυθμίσεων ή των συμβάσεων αυτού του είδους από κοινοτικό δίκαιο. Η ανάλυση που ακολουθεί έχει επομένως ως μοναδικό στόχο να διακρίνει μεταξύ αυτών τις ρυθμίσεις που συνήθως χαρακτηρίζονται ΣΔΙΤ, ώστε, σε ένα δεύτερο στάδιο, να βοηθήσει στον καθορισμό των κανόνων του κοινοτικού δικαίου για τις δημόσιες συμβάσεις και τις συμβάσεις παραχώρησης που αρμόζει να εφαρμοστούν σε αυτές.

2. ΟΙ Σ.Δ.Ι.Τ. ΚΑΘΑΡΑ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ

---

21. Ο όρος Σ.Δ.Ι.Τ. καθαρά συμβατικού τύπου αναφέρεται στις συμπράξεις που βασίζονται σε αποκλειστικά συμβατικούς δεσμούς μεταξύ των διαφόρων παραγόντων. Καλύπτει τις διάφορες ρυθμίσεις, με τις οποίες ανατίθενται ένα ή περισσότερα καθήκοντα μικρότερης ή μεγαλύτερης σπουδαιότητας στον εταίρο του ιδιωτικού τομέα, καθήκοντα, στα οποία είναι δυνατόν να περιλαμβάνονται σχεδιασμός, η χρηματοδότηση, η υλοποίηση, η ανακαίνιση ή η εκμετάλλευση ενός έργου ή μιας υπηρεσίας.

22. Στο πλαίσιο αυτό, ένα από τα πιο γνωστά μοντέλα, το οποίο συχνά ονομάζεται «μοντέλο παραχώρησης»²⁴, χαρακτηρίζεται από την άμεση σχέση που υπάρχει μεταξύ του εταίρου του ιδιωτικού τομέα και του τελικού χρήστη: ο εταίρος του ιδιωτικού τομέα παρέχει μια υπηρεσία στο κοινό «στη θέση τού» αλλά και υπό τον έλεγχο τού εταίρου του δημοσίου τομέα. Χαρακτηρίζεται επίσης από τον τρόπο αμοιβής του αντισυμβαλλομένου (παραχωρησιούχου), που αποτελείται από τέλη που επιβάλλονται στους χρήστες της υπηρεσίας και, κατά περίπτωση, συμπληρώνεται από επιδοτήσεις εκ μέρους των δημοσίων αρχών.

23. Σε άλλους τύπους ρυθμίσεων, ο εταίρος του ιδιωτικού τομέα καλείται να υλοποιήσει και να διαχειριστεί μια υποδομή για τη δημόσια διοίκηση (π.χ. ένα σχολείο, ένα νοσοκομείο, ένα σωφρονιστικό κέντρο, μια υποδομή που αφορά τις μεταφορές). Το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα του μοντέλου αυτού είναι η ρύθμιση τύπου P.F.I.²⁵. Στο μοντέλο αυτό η αμοιβή του εταίρου του ιδιωτικού τομέα δεν έχει τη μορφή τελών που καταβάλλονται από τους χρήστες του έργου ή της υπηρεσίας, αλλά τακτικών πληρωμών που καταβάλλονται από το δημόσιο τομέα. Οι πληρωμές αυτές μπορεί να είναι σταθερές, αλλά μπορεί επίσης να υπολογίζονται με μεταβλητό

---

²⁴ Πρέπει να υπομνησθεί ότι ο χαρακτηρισμός που δίνεται από το εθνικό δίκαιο ή από τα μέρη δεν επηρεάζει το νομικό χαρακτηρισμό των συμβάσεων αυτών για τους σκοπούς της εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου για τις δημόσιες συμβάσεις και τις συμβάσεις παραχώρησης.

²⁵ Το αρκτικόλεξο PFI είναι από τις λέξεις "Private Finance Initiative", ένα πρόγραμμα της βρετανικής κυβέρνησης που επιτρέπει τον εκσυγχρονισμό των δημοσίων υποδομών μέσω της προσφυγής σε ιδιωτική χρηματοδότηση. Το ίδιο μοντέλο χρησιμοποιείται και σε άλλα κράτη μέλη με σημαντικές, πολλές φορές, παραλλαγές. Το μοντέλο PFI, για παράδειγμα, έδωσε την έμπνευση για την ανάπτυξη του 'Betreibermodell' στη Γερμανία.

τρόπο, ανάλογα, για παράδειγμα, με τη διαθεσιμότητα του σχετικού έργου ή των σχετικών υπηρεσιών, ή ακόμη ανάλογα με τη συχνότητα χρήσης του έργου²⁶.

1. Ποια είδη Σ.Δ.Ι.Τ. καθαρά συμβατικού τύπου γνωρίζετε; Οι ρυθμίσεις αυτές αποτελούν αντικείμενο ειδικού πλαισίου (νομοθετικού ή άλλου) στη χώρα σας;

2.1 Το στάδιο της επιλογής του εταίρου του ιδιωτικού τομέα

Σύμπραξη καθαρά συμβατικού τύπου: πράξη ανάθεσης που χαρακτηρίζεται δημόσια σύμβαση

24. Το καθεστώς που εφαρμόζεται στη σύναψη δημοσίων συμβάσεων έργων ή δημοσίων συμβάσεων υπηρεσιών, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως συμβάσεις προτεραιότητας²⁷, απορρέει από τις διατάξεις των κοινοτικών οδηγιών που ορίζουν τους λεπτομερείς κανόνες, ιδίως όσον αφορά τα θέματα δημοσιότητας και συμμετοχής. Όταν η δημόσια αρχή είναι μια αναθέτουσα αρχή που ενεργεί στο πλαίσιο των κλασικών οδηγιών²⁸, πρέπει κανονικά να εφαρμόσει ανοικτή ή κλειστή διαδικασία για την επιλογή του εταίρου του ιδιωτικού τομέα. Κατ' εξαίρεση, και υπό ορισμένες συνθήκες, είναι δυνατόν να εφαρμοστεί ορισμένες φορές η διαδικασία με διαπραγμάτευση. Όσον αφορά αυτό το ζήτημα, η Επιτροπή επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι η παρέκκλιση που προβλέπεται από το άρθρο 7 παράγραφος 2 της οδηγίας 93/37/ΕΟΚ και αφορά την εφαρμογή διαδικασίας με διαπραγμάτευση για τη σύναψη της σύμβασης «όταν πρόκειται για έργα των οποίων η φύση ή διάφοροι αστάθμητοι παράγοντες δεν επιτρέπουν το συνολικό προκαθορισμό των τιμών», έχει πολύ περιορισμένο πεδίο εφαρμογής. Η παρέκκλιση αυτή αφορά μόνο εξαιρετικές περιπτώσεις, στις οποίες υπάρχει a priori αβεβαιότητα σχετικά με το χαρακτήρα ή την έκταση των έργων που πρέπει να πραγματοποιηθούν, αλλά δεν καλύπτει τις περιπτώσεις, στις οποίες η αβεβαιότητα προκύπτει από άλλες αιτίες, όπως είναι η

---

²⁶ Πρβλ. την περίπτωση των 'εικονικών διοδίων', που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο σχεδίων για αυτοκινητοδρόμους, ιδίως στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Πορτογαλία, στην Ισπανία και στη Φινλανδία.

²⁷ Δηλαδή, εκείνες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο του παραρτήματος ΙΑ της οδηγίας 92/50/ΕΟΚ και στο παράρτημα ΧVIA της οδηγίας 93/38/ΕΟΚ.

²⁸ Δηλαδή, των οδηγιών 93/37/ΕΟΚ, 92/50/ΕΟΚ και 2004/18/ΕΚ.

δυσκολία προκαθορισμού της τιμής λόγω της πολυπλοκότητας της νομικής ή χρηματοοικονομικής ρύθμισης που εφαρμόζεται²⁹.

25. Μετά την έκδοση της οδηγίας 2004/18/EK, κατά τη σύναψη ιδιαίτερα πολύπλοκων συμβάσεων είναι δυνατόν να χρησιμοποιείται μια νέα διαδικασία που ονομάζεται «ανταγωνιστικός διάλογος»³⁰. Η διαδικασία του ανταγωνιστικού διαλόγου εφαρμόζεται στις περιπτώσεις, κατά τις οποίες ο αναθέτων οργανισμός δεν είναι αντικειμενικά σε θέση να καθορίσει τα τεχνικά μέσα που μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες και στους στόχους του, καθώς και στην περίπτωση, κατά την οποία ο αναθέτων οργανισμός δεν είναι αντικειμενικά σε θέση να καθορίσει τις νομικές και/ή χρηματοοικονομικές ρυθμίσεις ενός σχεδίου. Η νέα αυτή διαδικασία θα επιτρέπει στους αναθέτοντες οργανισμούς να αναπτύσσουν, κατόπιν διαλόγου με τους υποψηφίους, τις κατάλληλες λύσεις, οι οποίες θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες αυτές. Στο τέλος του διαλόγου αυτού, οι υποψήφιοι θα καλούνται να υποβάλουν την τελική τους προσφορά με βάση τη λύση ή τις λύσεις που εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια του διαλόγου. Οι προσφορές αυτές πρέπει να περιλαμβάνουν όλα τα απαιτούμενα και απαραίτητα στοιχεία για την υλοποίηση του σχεδίου. Οι αναθέτοντες οργανισμοί αξιολογούν τις προσφορές με βάση τα προκαθορισμένα κριτήρια ανάθεσης. Ο υποψήφιος που έχει υποβάλει την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μπορεί να κληθεί να αποσαφηνίσει σημεία της προσφοράς του ή να επιβεβαιώσει τις δεσμεύσεις που περιέχονται σ' αυτήν, με την προϋπόθεση ότι με τον τρόπο αυτό δεν τροποποιούνται ουσιαστικά στοιχεία της προσφοράς ή της πρόσκλησης υποβολής προσφορών, δεν στρεβλώνεται ο ανταγωνισμός και δεν εισάγονται διακρίσεις.

26. Η διαδικασία του ανταγωνιστικού διαλόγου πρέπει να εξασφαλίζει την αναγκαία ευελιξία στις συζητήσεις με τους υποψηφίους για όλες τις πτυχές της σύμβασης κατά τη φάση της εφαρμογής, εξασφαλίζοντας παράλληλα ότι κατά τη διεξαγωγή των συζητήσεων τηρούνται οι αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης και δεν διακυβεύονται τα δικαιώματα που παρέχει η Συνθήκη στους οικονομικούς φορείς. Βασίζεται στην ιδέα ότι οι διαρθρωμένες μέθοδοι επιλογής πρέπει να προστατεύονται

²⁹ Π.χ. η παρέκκλιση αυτή μπορεί να εφαρμοστεί στην περίπτωση έργων που πραγματοποιούνται σε γεωλογικά ασταθή περιοχή ή σε αρχαιολογική ζώνη και, για το λόγο αυτό, η έκταση των έργων που πρόκειται να πραγματοποιηθούν δεν είναι δυνατόν να προβλεφθεί κατά την έναρξη της διαδικασίας. Παρόμοια παρέκκλιση προβλέπεται από το άρθρο 11 παράγραφος 2 της οδηγίας 92/50 και από το άρθρο 30 παράγραφος 1 στοιχείο β) της οδηγίας 2004/18/EK.

³⁰ Άρθρο 29 της οδηγίας 2004/18/EK.

σε όλες τις περιπτώσεις, επειδή συμβάλλουν στην εξασφάλιση της αντικειμενικότητας και της ακεραιότητας της διαδικασίας που οδηγεί στην επιλογή ενός φορέα. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η ορθή χρήση των δημοσίων κεφαλαίων, μειώνεται ο κίνδυνος αδιαφανών πρακτικών και ενισχύεται η ασφάλεια δικαίου που είναι απαραίτητη για την εφαρμογή τέτοιου είδους σχεδίων.

27. Εξάλλου, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι νέες οδηγίες ενισχύουν το συμφέρον των αναθετόντων οργανισμών να διατυπώνουν τις τεχνικές προδιαγραφές βάσει επιδόσεων ή λειτουργικών απαιτήσεων. Οι νέες διατάξεις θα επιτρέψουν επομένως στους αναθέτοντες οργανισμούς να διευρύνουν τις δυνατότητες εξέτασης καινοτόμων λύσεων κατά τη φάση της σύναψης, όποια και αν είναι η διαδικασία που εφαρμόζεται³¹.

2. Κατά την άποψη της Επιτροπής, η μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της διαδικασίας του ανταγωνιστικού διαλόγου θα προσφέρει στα ενδιαφερόμενα μέρη μια διαδικασία ειδικά προσαρμοσμένη στη σύναψη των συμβάσεων που χαρακτηρίζονται δημόσιες συμβάσεις κατά την εφαρμογή μιας Σ.Δ.Ι.Τ. καθαρά συμβατικού τύπου, διατηρώντας παράλληλα τα θεμελιώδη δικαιώματα των οικονομικών φορέων. Συμμερίζεστε την άποψη αυτή; Εάν όχι, γιατί;

3. Σχετικά με τις συμβάσεις αυτές, υπάρχουν κατά τη γνώμη σας άλλα σημεία, εκτός από εκείνα που συνδέονται με την επιλογή της διαδικασίας ανάθεσης, τα οποία ενδέχεται να δημιουργήσουν πρόβλημα όσον αφορά το κοινοτικό δίκαιο για τις δημόσιες συμβάσεις; Εάν ναι, ποια και για ποιους λόγους;

Σύμπραξη καθαρά συμβατικού τύπου: πράξη ανάθεσης που χαρακτηρίζεται σύμβαση παραχώρησης

28. Λίγες είναι οι διατάξεις του παράγωγου δικαίου που συντονίζουν τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων παραχώρησης στο κοινοτικό δίκαιο. Σε ότι αφορά τις συμβάσεις παραχώρησης έργων, υπάρχουν μόνο ορισμένες υποχρεώσεις δημοσιότητας που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της προηγούμενης προκήρυξης διαγωνισμού για τους

³¹ Άρθρο 23 της οδηγίας 2004/18/EK και άρθρο 34 της οδηγίας 2004/17/EK.

ενδιαφερόμενους φορείς, και μια υποχρέωση σχετικά με την ελάχιστη προθεσμία για την παραλαβή των αιτήσεων³². Ο τρόπος με τον οποίο επιλέγεται στη συνέχεια ο εταίρος του ιδιωτικού τομέα επαφίεται στην ελεύθερη επιλογή των αναθετώντων οργανισμών, οι οποίοι πρέπει ωστόσο στο πλαίσιο αυτό να διασφαλίσουν την απόλυτη τήρηση των αρχών και των κανόνων που απορρέουν από τη Συνθήκη.

29. Το καθεστώς που εφαρμόζεται κατά τη σύναψη των συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών καθορίζεται μόνο αναφορικά προς τις αρχές που απορρέουν από τα άρθρα 43 και 49 της Συνθήκης, ιδίως δε τις αρχές της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης, της αναλογικότητας και της αμοιβαίας αναγνώρισης³³. Στην απόφασή του για την υπόθεση *Telaustria*, το Δικαστήριο αναφέρει σχετικά με το θέμα αυτό ότι « [η] υποχρέωση διαφάνειας που απόκειται στην αναθέτουσα αρχή συνίσταται στη διασφάλιση, υπέρ όλων των ενδεχομένων αναδόχων, προσήκοντος βαθμού δημοσιότητας που να καθιστά δυνατό το άνοιγμα της αγοράς υπηρεσιών στον ανταγωνισμό καθώς και τον έλεγχο του αμερόληπτου χαρακτήρα των διαδικασιών διαγωνισμού»³⁴.

30. Κατά τη γνώμη της Επιτροπής, το καθεστώς που απορρέει από τις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης είναι δυνατόν να συνοψιστεί στις ακόλουθες υποχρεώσεις: καθορισμός των κανόνων που εφαρμόζονται για την επιλογή του εταίρου του ιδιωτικού τομέα, επαρκής δημοσιότητα όσον αφορά την πρόθεση σύναψης σύμβασης παραχώρησης και τους κανόνες που διέπουν την επιλογή, ώστε να υπάρχει έλεγχος της αμεροληψίας καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, πραγματικός διαγωνισμός των φορέων, οι οποίοι πιθανώς ενδιαφέρονται και/ή είναι σε θέση να εξασφαλίσουν την εκπλήρωση των σχετικών καθηκόντων, τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης για όλους τους συμμετέχοντες καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, ανάθεση βάσει αντικειμενικών κριτηρίων που δεν δημιουργούν διακρίσεις.

³² Βλ. άρθρο 3 παράγραφος 1 της οδηγίας 93/37/ΕΟΚ και άρθρα 56 έως 59 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ.

³³ Παρόλο που η Επιτροπή είχε προτείνει να περιληφθούν οι συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών στην οδηγία 92/50/ΕΟΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να τις εξαιρέσει από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτή κατά τη νομοθετική διαδικασία.

³⁴ Υπόθεση C-324/98. Βλ. επίσης τη διάταξη της 30ής Μαΐου 2002, υπόθεση C-358/00, *Deutsche Bibliothek*, Συλ. I-4685. Οι αρχές αυτές εφαρμόζονται επίσης σε άλλες κρατικές πράξεις, με τις οποίες ανατίθεται μια οικονομική υπηρεσία σε τρίτο, όπως για παράδειγμα οι συμβάσεις που εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής των οδηγιών λόγω του ότι το ύψος τους δεν υπερβαίνει τα όρια εφαρμογής του παράγωγου δικαίου (διάταξη του Δικαστηρίου της 3ης Δεκεμβρίου 2001, υπόθεση C-59/00, *Vestergaard*, Συλ. I-9505) ή οι υπηρεσίες που δεν είναι υπηρεσίες προτεραιότητας.

31. Επομένως, το κοινοτικό δίκαιο που εφαρμόζεται στη σύναψη συμβάσεων παραχώρησης προκύπτει ουσιαστικά από υποχρεώσεις γενικού χαρακτήρα, οι οποίες δεν απαιτούν κανένα συντονισμό των νομοθεσιών των κρατών μελών. Εξάλλου, και παρά το γεγονός ότι τα κράτη μέλη έχουν την ελευθερία να το πράξουν, πολύ λίγα είναι εκείνα, τα οποία επέλεξαν να θεσπίσουν εθνική νομοθεσία με σκοπό να καθορίσουν γενικούς και λεπτομερείς κανόνες, οι οποίοι να διέπουν τη σύναψη των συμβάσεων παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών³⁵. Έτσι, οι κανόνες που εφαρμόζονται για την επιλογή του αναδόχου (παραχωρησιούχου) από τον αναθέτοντα οργανισμό είναι τις περισσότερες φορές ανάλογοι με την περίπτωση.

32. Η κατάσταση αυτή ενδέχεται να δημιουργήσει πρόβλημα στους κοινοτικούς φορείς. Πράγματι, η έλλειψη συντονισμού των εθνικών νομοθεσιών θα μπορούσε να αποτελέσει εμπόδιο σ' ένα πραγματικό κοινοτικό άνοιγμα των διαδικασιών αυτών, ιδίως όταν οι διαδικασίες αυτές υλοποιούνται σε διακρατικό επίπεδο. Η ανασφάλεια δικαίου που συνδέεται με την έλλειψη σαφών και συντονισμένων κανόνων θα μπορούσε επιπλέον να οδηγήσει σε αύξηση του κόστους των διαδικασιών αυτών.

33. Εξάλλου, κάποιοι υποστηρίζουν ότι οι στόχοι της εσωτερικής αγοράς κινδυνεύουν να μην επιτευχθούν σε ορισμένες περιπτώσεις, λόγω έλλειψης ουσιαστικού ανταγωνισμού στην αγορά. Η Επιτροπή επιθυμεί να υπενθυμίσει στο σημείο αυτό ότι οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις αποσκοπούν όχι μόνο στη διασφάλιση της διαφάνειας των διαδικασιών και της ίσης μεταχείρισης των οικονομικών φορέων, αλλά επιβάλλουν και τη συμμετοχή ενός ελάχιστου αριθμού υποψηφίων στις διαδικασίες, είτε πρόκειται για ανοικτές, κλειστές, με διαπραγμάτευση ή με ανταγωνιστικό διάλογο³⁶. Πρέπει να αξιολογηθεί εάν η αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων αυτών επαρκεί ή εάν είναι αναγκαίο να ληφθούν άλλα μέτρα για να εξασφαλιστεί ένα περισσότερο ανταγωνιστικό περιβάλλον.

34. Η Επιτροπή έχει επίσης διαπιστώσει, στο πλαίσιο των διαδικασιών επί παραβάσει, ότι δεν είναι πάντοτε εύκολο να καθοριστεί ευθύς εξαρχής εάν η σύμβαση που

³⁵ Η Ισπανία (νόμος της 23ης Μαΐου 2003 για τις συμβάσεις παραχώρησης έργων), η Ιταλία (νόμος Merloni του 1994, όπως τροποποιήθηκε) και η Γαλλία (νόμος Sapin του 1993) διαθέτουν ωστόσο τέτοιου είδους νομοθεσία.

³⁶ Άρθρο 19 της οδηγίας 93/36/ΕΟΚ, άρθρο 22 της οδηγίας 93/37/ΕΟΚ, άρθρο 27 της οδηγίας 92/50/ΕΟΚ και άρθρο 31 της οδηγίας 93/38/ΕΟΚ. Βλ. επίσης το άρθρο 44 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ και το άρθρο 54 της οδηγίας 2004/17/ΕΚ.

αποτελεί το αντικείμενο της διαδικασίας είναι δημόσια σύμβαση ή σύμβαση παραχώρησης. Πράγματι, για τις συμβάσεις που χαρακτηρίζονται παραχωρήσεις κατά τη στιγμή της εκκίνησης της διαδικασίας, η κατανομή των κινδύνων και των οφελών μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διαπραγματεύσεων κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Μπορεί να συμβεί, μετά τις διαπραγματεύσεις αυτές, η εν λόγω σύμβαση στο τέλος να χαρακτηριστεί «δημόσια σύμβαση». αυτός ο επαναπροσδιορισμός θέτει συχνά υπό αμφισβήτηση τη νομιμότητα της διαδικασίας σύναψης που επιλέχτηκε από τον αναθέτοντα οργανισμό. Σύμφωνα με τις απόψεις που έχουν εκφράσει τα ενδιαφερόμενα μέρη, η κατάσταση αυτή βαρύνει τις διαδικασίες αυτές με μια ανασφάλεια δικαίου, η οποία δυσχεραίνει την ανάπτυξή τους.

35. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα μπορούσε να εξετάσει την υποβολή νομοθετικής πρότασης για το συντονισμό των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων παραχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτή η νέα νομοθετική πράξη θα προστεθεί στα κείμενα που ήδη υπάρχουν στον τομέα της σύναψης δημοσίων συμβάσεων. Με τον τρόπο αυτό, θα καθοριστεί λεπτομερώς το καθεστώς που θα διέπει τη σύναψη συμβάσεων παραχώρησης.

36. Εξάλλου, πρέπει να εξεταστεί αν υπάρχουν αντικειμενικοί λόγοι που θα δικαιολογούσαν την υπαγωγή της σύναψης των συμβάσεων παραχώρησης σε διαφορετικό καθεστώς από εκείνο που διέπει τη σύναψη άλλων Σ.Δ.Ι.Τ. συμβατικού τύπου. Στο πλαίσιο αυτό, υπενθυμίζεται ότι το κριτήριο του δικαιώματος εκμετάλλευσης και το παρακολούθημά του, δηλαδή η μεταβίβαση των αστάθμητων κινδύνων που είναι συνυφασμένοι με την εκμετάλλευση, διακρίνουν τις δημόσιες συμβάσεις από τις συμβάσεις παραχώρησης. Αν διαπιστωθεί ότι στο πλαίσιο της σύναψης ορισμένων Σ.Δ.Ι.Τ. καθαρά συμβατικού τύπου υπάρχει συχνά αβεβαιότητα δικαίου, που συνδέεται με τη δυσχέρεια να προσδιοριστεί εκ των προτέρων η κατανομή των κινδύνων εκμετάλλευσης μεταξύ των εταίρων, η Επιτροπή θα μπορούσε να μελετήσει το ενδεχόμενο να υπαγάγει σε ενιαίο καθεστώς τη σύναψη όλων των Σ.Δ.Ι.Τ. συμβατικού τύπου, είτε χαρακτηρίζονται δημόσιες συμβάσεις είτε συμβάσεις παραχώρησης.

4. Έχετε ήδη οργανώσει, συμμετάσχει ή θελήσει να οργανώσετε ή να συμμετάσχετε σε διαδικασία ανάθεσης σύμβασης παραχώρησης στην Ένωση; Ποια είναι η εμπειρία που αποκομίσατε ;

5. Θεωρείτε ότι το σημερινό κοινοτικό νομικό πλαίσιο είναι επαρκώς σαφές για να εξασφαλίσει τη συγκεκριμένη και ουσιαστική συμμετοχή αλλοδαπών εταιρειών ή ομίλων στις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων παραχώρησης; Κατά την άποψή σας, εξασφαλίζεται συνήθως πραγματικός ανταγωνισμός στο πλαίσιο αυτό;

6. Πιστεύετε ότι θα ήταν ευκατάρτη η ανάληψη μιας κοινοτικής νομοθετικής πρωτοβουλίας για την οργάνωση της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων παραχώρησης;

7. Γενικότερα, αν πιστεύετε ότι η Επιτροπή πρέπει να προτείνει νέα νομοθετική πράξη, υπάρχουν, κατά την άποψή σας, αντικειμενικοί λόγοι που να επιβάλλουν να καλύπτει η πράξη αυτή όλες τις Σ.Δ.Ι.Τ. συμβατικού τύπου, είτε χαρακτηρίζονται δημόσιες συμβάσεις είτε συμβάσεις παραχώρησης, ούτως ώστε να υπαχθούν σε ταυτόσημο καθεστώς σύναψης;

2.2 Ειδικά ζητήματα που αφορούν την επιλογή οικονομικού φορέα στο πλαίσιο μιας Σ.Δ.Ι.Τ. ιδιωτικής πρωτοβουλίας

---

37. Πρόσφατα αναπτύχθηκαν σε ορισμένα κράτη μέλη κάποιες πρακτικές, οι οποίες τείνουν να παρέχουν στον ιδιωτικό τομέα τη δυνατότητα να αναλαμβάνει την πρωτοβουλία για μια Σ.Δ.Ι.Τ.³⁷ Στα συστήματα αυτού του είδους, οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν λεπτομερή πρόταση σχεδίου, κατά κανόνα κατασκευής και διαχείρισης έργων υποδομής, ενδεχομένως κατόπιν προσκλήσεως της διοίκησης.

38. Οι πρακτικές αυτές παρέχουν τη δυνατότητα να διερευνάται σε πρώιμο στάδιο η βούληση των οικονομικών φορέων να επενδύσουν σε ορισμένα σχέδια. Παροτρύνουν επίσης τους εν λόγω φορείς να αναπτύσσουν ή να εφαρμόζουν ρηξικέλευθες τεχνικές λύσεις, προσαρμοσμένες στις ιδιαίτερες ανάγκες του αναθέτοντος οργανισμού.

---

³⁷ Σε ορισμένα κράτη μέλη, η ιδιωτική πρωτοβουλία πλαισιώνεται από ειδικές ρυθμίσεις (βλ., στην Ιταλία, τον νόμο Merloni της 18ης Νοεμβρίου 1998 και, στην Ισπανία, τον κανονισμό των υπηρεσιών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης του 1995 και το νόμο 13/2003 για τις συμβάσεις παραχώρησης έργων της 23ης Μαΐου 2003). Οι ΣΔΙΤ ιδιωτικής πρωτοβουλίας αναπτύσσονται επίσης στην πράξη και σε άλλα κράτη μέλη.

39. Το γεγονός ότι ένα σχέδιο κοινής ωφέλειας εκπηγάει από την ιδιωτική πρωτοβουλία δεν μεταβάλλει τη φύση των συμβάσεων που συνάπτονται μεταξύ των αναθετόντων οργανισμών και των οικονομικών φορέων. Αν οι συμβάσεις αυτές έχουν ως αντικείμενο εργασίες που καλύπτονται από το παράγωγο δίκαιο και αν συνάπτονται εξ επαχθούς αιτίας, πρέπει να χαρακτηρισθούν είτε δημόσιες συμβάσεις είτε συμβάσεις παραχώρησης και να τηρήσουν το ανάλογο καθεστώς σύναψης.

40. Κατά συνέπεια, πρέπει να εξασφαλιστεί ότι οι διαδικασίες που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο αυτό δεν έχουν ως αποτέλεσμα να στερούν τους ευρωπαϊκούς οικονομικούς φορείς από τα δικαιώματα που τους παρέχει το κοινοτικό δίκαιο περί δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων παραχώρησης. Ειδικότερα, η Επιτροπή θεωρεί ότι πρέπει να εξασφαλίζεται τουλάχιστον η πρόσβαση όλων των ευρωπαϊκών οικονομικών φορέων στο εν λόγω είδος σχεδίων, ιδίως μέσω της κατάλληλης δημοσιότητας της πρόσκλησης για υποβολή σχεδίου. Στη συνέχεια, αν η δημόσια αρχή επιθυμεί να υλοποιήσει κάποιο από τα σχέδια που της υποβλήθηκαν, πρέπει να οργανώσει διαγωνιστική διαδικασία με τη συμμετοχή όλων των οικονομικών φορέων που πιθανώς ενδιαφέρονται για την υλοποίηση του επιλεγέντος σχεδίου, παρέχοντας όλες τις εγγυήσεις αμερόληπτης επιλογής.

41. Για να παραμείνει το σύστημα ελκυστικό, τα κράτη μέλη επιδίωξαν ορισμένες φορές να θεσπίσουν κάποια κίνητρα για όσους αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες. Χρησιμοποιήθηκε η δυνατότητα ανταμοιβής του φορέα που εκπόνησε το σχέδιο, π.χ. αποζημιώνοντάς τον για την πρωτοβουλία του εκτός της μεταγενέστερης διαγωνιστικής διαδικασίας. Μελετήθηκε επίσης η δυνατότητα χορήγησης ορισμένων πλεονεκτημάτων στον φορέα που ανέλαβε την πρωτοβουλία κατάρτισης του σχεδίου, πλεονεκτημάτων, τα οποία θα μπορούσε ο εν λόγω φορέας να επικαλεστεί κατά τη διαγωνιστική διαδικασία που έχει ως αντικείμενο την υλοποίηση του επιλεγέντος σχεδίου. Οι λύσεις αυτές πρέπει να μελετηθούν προσεκτικά, ούτως ώστε τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που παρέχονται στο φορέα που εκπόνησε το σχέδιο να μην παραβιάζουν την αρχή της ίσης μεταχείρισης των υποψηφίων.

8. Από όσα γνωρίζετε από την πείρα σας, εξασφαλίζεται η πρόσβαση των αλλοδαπών οικονομικών φορέων στις Σ.Δ.Ι.Τ. ιδιωτικής πρωτοβουλίας; Ειδικότερα, όταν η αναθέτουσα αρχή απευθύνει πρόσκληση εκδήλωσης πρωτοβουλίας, δίνεται κατά

κανόνα στην πρόσκληση αυτή κατάλληλη δημοσιότητα, ώστε να εξασφαλιστεί η ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων φορέων; Οργανώνεται μια πραγματικά ανταγωνιστική διαδικασία επιλογής για την υλοποίηση του επιλεγέντος σχεδίου;

9. Ποιος θα ήταν, κατά την άποψή σας, ο καλύτερος τρόπος εξασφάλισης της ανάπτυξης των Σ.Δ.Ι.Τ. ιδιωτικής πρωτοβουλίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, χωρίς, συγχρόνως, να θίγεται η τήρηση των αρχών της διαφάνειας, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ίσης μεταχείρισης;

2.3 Η φάση μετά την επιλογή του εταίρου του ιδιωτικού τομέα

---

42. Το παράγωγο δίκαιο που διέπει τις δημόσιες συμβάσεις και τις συμβάσεις παραχώρησης αφορά κυρίως τη φάση ανάθεσης της σύμβασης. Αντίθετα, η φάση μετά την επιλογή του εταίρου του ιδιωτικού τομέα δεν καλύπτεται κατά κανόνα από το παράγωγο δίκαιο. Ωστόσο, οι αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, που απορρέουν από τη Συνθήκη, δεν επιτρέπουν γενικά, μετά την επιλογή του εταίρου του ιδιωτικού τομέα, καμία παρέμβαση του εταίρου του δημόσιου τομέα, στο μέτρο που μια τέτοια παρέμβαση θα ήταν δυνατόν να διακυβεύσει την ίση μεταχείριση μεταξύ των οικονομικών φορέων (προσφερόντων)³⁸.

43. Ο συχνά περίπλοκος χαρακτήρας των συμβάσεων αυτών, το χρονικό διάστημα που μπορεί να μεσολαβήσει ανάμεσα στην επιλογή του εταίρου του ιδιωτικού τομέα και την υπογραφή της σύμβασης, η σχετικά μεγάλη διάρκεια των σχεδίων και, τέλος, η συχνή προσφυγή σε μηχανισμούς υπεργολαβίας καθιστούν ενίοτε προβληματική την εφαρμογή των εν λόγω κανόνων και αρχών. Παρακάτω εξετάζονται δύο ζητήματα: το συμβατικό πλαίσιο των Σ.Δ.Ι.Τ. και η υπεργολαβία.

Το συμβατικό πλαίσιο του σχεδίου

44. Οι συμβατικές διατάξεις που διέπουν τη φάση της υλοποίησης της Σ.Δ.Ι.Τ. ανήκουν κατ' αρχάς στο εθνικό δίκαιο. Ωστόσο, κατά την κατάρτιση των συμβατικών

---

³⁸ Βλ. υπόθεση C-87/94, Επιτροπή κατά Βελγίου (Bus Wallons), απόφαση της 25ης Απριλίου 1994, σκέψη 54. Βλ. επίσης την υπόθεση C-243/89, Επιτροπή κατά Δανίας (γέφυρα επί του Storebaelt), απόφαση της 22ας Ιουνίου 1992.

ρητρών πρέπει να τηρηθούν και οι σχετικοί κοινοτικοί κανόνες, και ιδίως οι αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας. Αυτό σημαίνει, ειδικότερα, ότι τα έγγραφα του διαγωνισμού πρέπει να περιγράφουν με σαφήνεια τους όρους και τις λεπτομέρειες εκτέλεσης των συμβάσεων, ούτως ώστε οι διάφοροι υποψήφιοι να μπορούν να τους ερμηνεύσουν με τον ίδιο τρόπο και να τους λάβουν υπόψη τους στην κατάρτιση των προσφορών τους. Εξάλλου, οι εν λόγω όροι και λεπτομέρειες εκτέλεσης δεν πρέπει να επιφέρουν άμεσες ή έμμεσες διακρίσεις ή να εμποδίζουν αδικαιολόγητα την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών ή την ελευθερία εγκατάστασης³⁹.

45. Η επιτυχία μιας Σ.Δ.Ι.Τ. εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πληρότητα του συμβατικού πλαισίου του σχεδίου, καθώς και από τον όσο το δυνατόν ακριβέστερο και σαφέστερο καθορισμό των στοιχείων που θα διέπουν την υλοποίησή της. Στο πλαίσιο αυτό, έχει καίρια σημασία η ακριβής αξιολόγηση και η βέλτιστη κατανομή των κινδύνων μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, ανάλογα με την ικανότητα του καθενός να αναλάβει τους κινδύνους αυτούς. Σημαντική θεωρείται επίσης η πρόβλεψη μηχανισμών που να καθιστούν δυνατή την τακτική αξιολόγηση της απόδοσης του αναδόχου της Σ.Δ.Ι.Τ.. Στο πλαίσιο αυτό, η αρχή της διαφάνειας επιβάλλει να αναφέρονται στα έγγραφα του διαγωνισμού τα στοιχεία που επιτρέπουν την αξιολόγηση και την κατανομή των κινδύνων, καθώς και την αξιολόγηση της απόδοσης, ούτως ώστε οι υποψήφιοι να μπορούν να τα λάβουν υπόψη τους κατά την κατάρτιση των προσφορών τους.

46. Εξάλλου, η περίοδος, κατά τη διάρκεια της οποίας ο εταίρος του ιδιωτικού τομέα θα αναλάβει την εκμετάλλευση ενός έργου ή μιας υπηρεσίας, πρέπει να καθορίζεται σε συνάρτηση με την ανάγκη εξασφάλισης της χρηματοοικονομικής ισορροπίας ενός σχεδίου. Ειδικότερα, η διάρκεια της εταιρικής σχέσης πρέπει να καθορίζεται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μην περιορίζεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός πέραν του ορίου που είναι απαραίτητο για την εξασφάλιση της απόσβεσης των επενδύσεων και της εύλογης «ανταμοιβής» των επενδυθέντων κεφαλαίων. Τυχόν υπερβολική διάρκεια είναι δυνατόν να προσβληθεί είτε με βάση τις αρχές που διέπουν την εσωτερική αγορά⁴⁰ είτε με βάση τις περί ανταγωνισμού διατάξεις της Συνθήκης⁴¹. Ομοίως, η

³⁹ Υπόθεση C-19/00, SIAC Constructions, απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2001, σκέψεις 41-45ω υπόθεση C-31/87, Gebroeders Beentjes κατά Κάτω Χωρών, απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 1988, σκέψεις 29-37. Βλ. επίσης το άρθρο 26 της οδηγίας 2004/18/EK και άρθρο 38 της οδηγίας 2004/17/EK.

⁴⁰ Βλ. την ερμηνευτική ανακοίνωση για τις συμβάσεις παραχώρησης, και ιδίως το σημείο 3.1.3.

αρχή της διαφάνειας επιβάλλει να αναφέρονται στα έγγραφα του διαγωνισμού τα στοιχεία που καθιστούν δυνατό τον προσδιορισμό της διάρκειας, ούτως ώστε οι υποψήφιοι να μπορούν να τα λάβουν υπόψη τους κατά την κατάρτιση των προσφορών τους.

47. Οι σχέσεις που συνδέουν τους εταίρους στο πλαίσιο μιας Σ.Δ.Ι.Τ., εφόσον αφορούν εργασίες που καλύπτουν μεγάλο χρονικό διάστημα, πρέπει να μπορούν να εξελίσσονται για να προσαρμόζονται στις αλλαγές του μακροοικονομικού ή του τεχνολογικού περιβάλλοντος, καθώς και στις ανάγκες του γενικού συμφέροντος. Γενικά, το κοινοτικό δίκαιο περί δημοσίων συμβάσεων επιτρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι εν λόγω εξελίξεις, εφόσον αυτό γίνεται κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να τηρούνται οι αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας. Έτσι, τα έγγραφα του διαγωνισμού, που διαβιβάζονται στους προσφέροντες ή στους υποψηφίους κατά τη διαδικασία επιλογής, μπορούν να προβλέπουν ρήτρες αυτόματης αναπροσαρμογής, όπως ρήτρες τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των τιμών ή να καθορίζουν τις συνθήκες, υπό τις οποίες θα είναι δυνατόν να γίνει αναθεώρηση των τιμών. Μπορούν επίσης να προβλέπουν ρήτρες αναθεώρησης, στο μέτρο που οι ρήτρες αυτές καθορίζουν με ακρίβεια τις περιστάσεις και τους όρους, υπό τους οποίους θα είναι δυνατόν να γίνουν αναπροσαρμογές στη συμβατική σχέση. Ωστόσο, οι ρήτρες αυτές πρέπει να είναι πάντοτε επαρκώς σαφείς, ώστε οι οικονομικοί φορείς να μπορούν να τις ερμηνεύουν με τον ίδιο τρόπο κατά τη φάση επιλογής του εταίρου.

48. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διατηρούν το δικαίωμα να υποκαταστήσουν το διαχειριστή του σχεδίου ή να ορίσουν νέο διαχειριστή, όταν οι χρηματοοικονομικές ροές, τις οποίες δημιουργεί το σχέδιο, μειώνονται κάτω από ένα ορισμένο επίπεδο. Η εφαρμογή των ρητρών αυτών, που ανήκουν στην κατηγορία των λεγομένων ρητρών «step-in», μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την αλλαγή του προερχόμενου από τον ιδιωτικό τομέα εταίρου του αναθέτοντος οργανισμού χωρίς διαδικασία διαγωνισμού. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να εξεταστεί με ιδιαίτερη προσοχή η συμβατότητα των εν λόγω πράξεων με το κοινοτικό δίκαιο περί δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων παραχώρησης.

49. Γενικά, οι τροποποιήσεις που γίνονται κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης μιας Σ.Δ.Ι.Τ., όταν δεν προβλέπονται στα συμβατικά έγγραφα, έχουν στις περισσότερες

---

⁴¹ Άρθρα 81, 82 και 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ.

περιπτώσεις ως αποτέλεσμα να διακυβεύεται η αρχή της ίσης μεταχείρισης των οικονομικών φορέων⁴². Οι τροποποιήσεις αυτού του είδους δεν επιτρέπονται παρά μόνον όταν καθίστανται αναγκαίες λόγω απρόβλεπτου γεγονότος ή όταν δικαιολογούνται από λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας και δημόσιας υγείας⁴³. Εξάλλου, κάθε ουσιώδης τροποποίηση, που αφορά το ίδιο το αντικείμενο της σύμβασης, πρέπει να εξομοιώνεται με τη σύναψη νέας σύμβασης και να αποτελεί αντικείμενο νέας διαγωνιστικής διαδικασίας⁴⁴.

50. Τέλος, δεν πρέπει να λησμονείται ότι το παράγωγο δίκαιο διευκρινίζει τις εξαιρετικές καταστάσεις στις οποίες επιτρέπεται η απευθείας και άνευ διαγωνισμού ανάθεση πρόσθετων έργων ή υπηρεσιών, που δεν περιλαμβάνονται στο αρχικά προβλεπόμενο σχέδιο ή στην πρώτη συναφθείσα σύμβαση⁴⁵. Οι εξαιρέσεις αυτές πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά. Παραδείγματος χάριν, δεν αφορούν την επέκταση της διάρκειας μιας ήδη υφιστάμενης σύμβασης παραχώρησης αυτοκινητοδρόμου, με σκοπό να καλυφθούν οι δαπάνες των εργασιών που απαιτούνται για την κατασκευή ενός νέου τμήματος. Πράγματι, η πρακτική που συνίσταται στη συγκέντρωση, στα χέρια ενός και μόνον παραχωρησιούχου, «κερδοφόρων» και «μη κερδοφόρων» δραστηριοτήτων δεν μπορεί να οδηγήσει σε μια νέα κατάσταση στα πλαίσια της οποίας ανατίθεται στον υφιστάμενο παραχωρησιούχο μια νέα δραστηριότητα χωρίς διαγωνισμό.

10. Ποια είναι η εμπειρία σας από τη φάση μετά την επιλογή του εταίρου του ιδιωτικού τομέα στις Σ.Δ.Ι.Τ. συμβατικού τύπου;

⁴² Βλ. υπόθεση C-337/98, Επιτροπή κατά Γαλλίας, απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2000, σκέψεις 44 και επόμενες. Το κοινοτικό δίκαιο δεν επιτρέπει τις τροποποιήσεις που γίνονται κατά τη διάρκεια της φάσης της τελικής διαμόρφωσης του σχεδίου, μετά την οριστική επιλογή του αναδόχου. Οι νέες διατάξεις που διέπουν τον ανταγωνιστικό διάλογο προβλέπουν σχετικά ότι ο ανάδοχος μπορεί μόνο "να αποσαφηνίσει ορισμένες πτυχές της προσφοράς του ή να επιβεβαιώσει δεσμεύσεις που περιλαμβάνονται σ' αυτήν, με την προϋπόθεση ότι αυτό δεν έχει ως συνέπεια την τροποποίηση ουσιωδών στοιχείων της προσφοράς ή της πρόσκλησης υποβολής προσφορών, τη νόθευση του ανταγωνισμού ή την εισαγωγή διακρίσεων".

⁴³ Άρθρο 46 της Συνθήκης.

⁴⁴ Υπόθεση C-337/98, Επιτροπή κατά Γαλλίας, απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2000, σκέψεις 44 και επόμενες. Η ερμηνευτική ανακοίνωση για τις συμβάσεις παραχώρησης διευκρινίζει σχετικά ότι η ανανέωση μιας υφιστάμενης σύμβασης παραχώρησης πέραν της αρχικώς καθορισθείσας διάρκειάς της εξομοιώνεται με σύναψη νέας σύμβασης παραχώρησης με τον ίδιο παραχωρησιούχο.

⁴⁵ Βλ. άρθρο 11 παράγραφος 3 στοιχείο ε) της οδηγίας 92/50/ΕΟΚ, άρθρο 7 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της οδηγίας 93/37/ΕΟΚ και άρθρο 20 παράγραφος 2 στοιχείο στ) της οδηγίας 93/38/ΕΟΚ. Η νέα οδηγία 2004/18/ΕΚ προβλέπει παρόμοια εξαίρεση για τις συμβάσεις παραχώρησης έργων, βλ. άρθρο 61.

11. Γνωρίζετε περιπτώσεις, στις οποίες οι όροι εκτέλεσης - περιλαμβανομένων των ρητρών διαχρονικής προσαρμογής - επέφεραν διακρίσεις ή αποτέλεσαν αδικαιολόγητο εμπόδιο για την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και την ελευθερία εγκατάστασης; Αν ναι, μπορείτε να περιγράψετε το είδος των προβλημάτων που αντιμετωπίσατε;

12. Γνωρίζετε πρακτικές ή μηχανισμούς αξιολόγησης προσφορών που επιφέρουν διακρίσεις;

13. Συμμερίζεστε τη διαπίστωση της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία ορισμένοι μηχανισμοί του είδους «step-in» ενδέχεται να δημιουργήσουν προβλήματα από άποψη διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης; Γνωρίζετε άλλες «τυποποιημένες ρήτρες», η εφαρμογή των οποίων ενδέχεται να δημιουργεί παρόμοια προβλήματα;

14. Πιστεύετε ότι είναι απαραίτητο να αποσαφηνιστούν σε κοινοτικό επίπεδο ορισμένες πτυχές του συμβατικού πλαισίου των Σ.Δ.Ι.Τ.; Αν ναι, ποιες πτυχές πρέπει να αφορά αυτή η αποσαφήνιση;

Η ανάθεση ορισμένων εργασιών σε υπεργολάβους

51. Όπως προκύπτει από την πείρα, την οποία διαθέτει η Επιτροπή, η εφαρμογή των κανόνων περί υπεργολαβίας δημιουργεί ενίοτε αβεβαιότητες ή ερωτηματικά στο πλαίσιο των Σ.Δ.Ι.Τ.. Ορισμένοι ισχυρίστηκαν, π.χ., ότι οι συμβατικές σχέσεις μεταξύ της εταιρείας που εκπόνησε το σχέδιο, η οποία έγινε ανάδοχος της δημόσιας σύμβασης ή της σύμβασης παραχώρησης, και των μετόχων της εγείρουν ορισμένα νομικά ζητήματα. Σχετικά με το θέμα αυτό η Επιτροπή επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι, όταν η εταιρεία που εκπόνησε το σχέδιο έχει η ίδια την ιδιότητα του αναθέτοντος οργανισμού, πρέπει να συνάψει τις δημόσιες συμβάσεις της ή τις συμβάσεις παραχώρησής της με διαδικασία διαγωνισμού, ανεξαρτήτως του αν οι εν λόγω συμβάσεις συνάπτονται ή όχι με τους δικούς της μετόχους. Το αντίθετο μπορεί να συμβαίνει μόνον όταν οι εργασίες, τις οποίες αναθέτει μια τέτοια εταιρεία στους μετόχους της, έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο διαδικασίας διαγωνισμού από τον εταίρο του δημόσιου τομέα, πριν από τη σύσταση της εν λόγω εταιρείας⁴⁶. Αντίθετα,

⁴⁶ Το άρθρο 13 της οδηγίας 93/38/ΕΟΚ προβλέπει παρέκκλιση όταν συμβάσεις υπεργολαβίας που αφορούν υπηρεσίες ανατίθενται από αναθέτοντα φορέα, που διαχειρίζεται δίκτυα, σε συνδεδεμένη επιχείρηση. Το άρθρο 23 της οδηγίας 2004/17/ΕΚ επεκτείνει την εξαίρεση αυτή στις συμβάσεις υπεργολαβίας που αφορούν προμήθειες ή έργα.

όταν η εταιρεία που εκπόνησε το σχέδιο δεν έχει την ιδιότητα αναθέτοντος οργανισμού, είναι κατ' αρχήν ελεύθερη να συνάπτει συμβάσεις με τρίτους, είτε αυτοί είναι είτε δεν είναι οι δικοί της μέτοχοι. Κατ' εξαίρεση, όταν η εταιρεία που εκπόνησε το σχέδιο είναι 'παραχωρησιούχος έργων', ισχύουν ορισμένοι κανόνες δημοσιότητας για τη σύναψη συμβάσεων έργων που υπερβαίνουν το όριο των 5 εκατομμυρίων ευρώ, με εξαίρεση πάντως τις συμβάσεις που συνάπτονται με τις επιχειρήσεις που συγκροτούν κοινοπραξία για να εξασφαλίσουν τη σύμβαση παραχώρησης ή τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις τους⁴⁷.

52. Οι εταίροι του ιδιωτικού τομέα είναι κατ' αρχήν ελεύθεροι να αναθέτουν σε υπεργολάβους μέρος ή και το σύνολο μιας δημόσιας σύμβασης ή μιας σύμβασης παραχώρησης. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι, στο πλαίσιο της σύναψης δημόσιων συμβάσεων, μπορεί να ζητηθεί από τους υποψηφίους να προσδιορίσουν στην προσφορά τους το ποσοστό της σύμβασης, το οποίο προτίθενται να αναθέσουν υπεργολαβικά σε τρίτους⁴⁸. Για τις συμβάσεις παραχώρησης έργων η αξία των οποίων υπερβαίνει τα 5 εκατομμύρια ευρώ, ο αναθέτων οργανισμός μπορεί, εξάλλου, να επιβάλει στον παραχωρησιούχο την υποχρέωση να αναθέσει σε τρίτους συμβάσεις που αντιστοιχούν τουλάχιστον στο 30% της συνολικής αξίας των έργων που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης⁴⁹.

15. Στο πλαίσιο των Σ.Δ.Ι.Τ., γνωρίζετε αν υπάρχουν ιδιαίτερα προβλήματα στον τομέα της υπεργολαβίας; Ποια;

16. Οι Σ.Δ.Ι.Τ. συμβατικού τύπου, που συνεπάγονται την ανάθεση ενός συνόλου καθηκόντων σε έναν και μόνο εταίρο του ιδιωτικού τομέα, δικαιολογούν, κατά την άποψή σας, την πρόβλεψη λεπτομερέστερων κανόνων και/ή ενός ευρύτερου πεδίου εφαρμογής όσον αφορά το φαινόμενο της υπεργολαβίας;

⁴⁷ Άρθρο 3 παράγραφος 4 της οδηγίας 93/37/ΕΟΚ και άρθρα 63 ως 65 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ. Τα τελευταία άρθρα αυξάνουν το προαναφερόμενο όριο στα 6.242.000 ευρώ.

⁴⁸ Άρθρο 17 της οδηγίας 93/36/ΕΟΚ, άρθρο 20 της οδηγίας 93/37/ΕΟΚ, άρθρο 25 της οδηγίας 92/50/ΕΟΚ, άρθρο 27 της οδηγίας 93/38/ΕΟΚ. Βλ. επίσης το άρθρο 25 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ και το άρθρο 37 της οδηγίας 2004/17/ΕΚ.

⁴⁹ Άρθρο 3, παράγραφος 2 της οδηγίας 93/37/ΕΟΚ. Βλ. επίσης το άρθρο 60 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ.

17. Γενικότερα, θεωρείτε ότι πρέπει να αναληφθεί σε κοινοτικό επίπεδο μια πρόσθετη πρωτοβουλία, προκειμένου να αποσαφηνιστούν ή να αναπροσαρμοστούν οι κανόνες σχετικά με την υπεργολαβία;

3. ΟΙ Σ.Δ.Ι.Τ. ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ

53. Κατά την έννοια της παρούσας Πράσινης Βίβλου, οι Σ.Δ.Ι.Τ. θεσμοθετημένου τύπου συνεπάγονται τη δημιουργία ενός φορέα, ο οποίος ελέγχεται από κοινού από τον εταίρο του δημόσιου τομέα και από τον εταίρο του ιδιωτικού τομέα⁵⁰. Αποστολή του κοινού φορέα είναι να μεριμνά για την εκτέλεση ενός έργου ή την παροχή μιας υπηρεσίας προς όφελος του κοινού. Στα κράτη μέλη, οι δημόσιες αρχές προσφεύγουν ενίοτε σε δομές αυτού του είδους, ιδίως για τη διαχείριση δημόσιων υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο (π.χ., για τις υπηρεσίες ύδρευσης ή τις υπηρεσίες αποκομιδής απορριμμάτων).

54. Η άμεση συνεργασία του εταίρου του δημόσιου τομέα με τον εταίρο του ιδιωτικού τομέα στα πλαίσια ενός φορέα που έχει νομική προσωπικότητα επιτρέπει στον εταίρο του δημόσιου τομέα να διατηρήσει ένα σχετικά υψηλό επίπεδο ελέγχου των εργασιών, το οποίο μπορεί να προσαρμόζει κατά διαστήματα ανάλογα με τις περιστάσεις, μέσω της παρουσίας του στη μετοχική ομάδα και τα διοικητικά όργανα του κοινού φορέα. Δίνει επίσης τη δυνατότητα στον εν λόγω εταίρο να αναπτύξει τη δική του εμπειρία όσον αφορά την εκμετάλλευση της σχετικής υπηρεσίας, υποστηριζόμενος συγχρόνως από έναν εταίρο του ιδιωτικού τομέα.

55. Η σύσταση μιας Σ.Δ.Ι.Τ. θεσμοθετημένου τύπου μπορεί να γίνει είτε με τη δημιουργία ενός φορέα που ελέγχεται από κοινού από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα (3.1.) είτε με την απόκτηση του ελέγχου μιας υπάρχουσας δημόσιας επιχείρησης από τον ιδιωτικό τομέα (3.2).

56. Η ανάλυση που ακολουθεί επικεντρώνεται αποκλειστικά και μόνο στα ζητήματα που αφορούν το δίκαιο περί δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων παραχώρησης και

⁵⁰ Στα κράτη μέλη χρησιμοποιούνται, στο πλαίσιο αυτό, διάφορες ορολογίες και σχήματα (π.χ., το Kooperationsmodell, η "PPP associatif", οι "joints ventures").

τα οποία προσιδιάζουν στις Σ.Δ.Ι.Τ. θεσμοθετημένου τύπου. Για μια γενικότερη εξέταση των συνεπειών του δικαίου αυτού κατά τη σύσταση και την υλοποίηση των εν λόγω Σ.Δ.Ι.Τ., ο αναγνώστης πρέπει να ανατρέξει στα προηγούμενα κεφάλαια.

3.1 Σύσταση σύμπραξης που συνεπάγεται τη δημιουργία ενός φορέα ad hoc, ο οποίος ελέγχεται από κοινού από τον δημόσιο τομέα και τον ιδιωτικό τομέα⁵¹

---

57. Η πράξη που συνίσταται στη δημιουργία ενός φορέα μικτού κεφαλαίου δεν καλύπτεται αφ' εαυτής από το δίκαιο περί δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων παραχώρησης. Ωστόσο, πρέπει να εξασφαλίζεται η τήρηση των κανόνων και των αρχών που απορρέουν από το εν λόγω δίκαιο (γενικές αρχές της Συνθήκης ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, διατάξεις των οδηγιών), όταν μια τέτοια πράξη συνοδεύεται από την ανάθεση καθηκόντων μέσω πράξης, η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί δημόσια σύμβαση ή και σύμβαση παραχώρησης⁵².

58. Επομένως, η επιλογή ενός εταίρου του ιδιωτικού τομέα, ο οποίος θα κληθεί να εκτελέσει τέτοια καθήκοντα στο πλαίσιο της λειτουργίας ενός μικτού φορέα, δεν μπορεί να βασιστεί αποκλειστικά και μόνο στα κεφάλαια που εισφέρει ή στην πείρα του, αλλά πρέπει επιπλέον να λαμβάνει υπόψη και τα χαρακτηριστικά της προσφοράς του - η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη - σε σχέση με τα συγκεκριμένα προς εκτέλεση καθήκοντα. Πράγματι, αν δεν υπάρχουν σαφή και αντικειμενικά κριτήρια που επιτρέπουν στην αναθέτουσα αρχή να επιλέξει την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, η πράξη κεφαλαιακής συναλλαγής θα μπορούσε να συνιστά παραβίαση του δικαίου περί δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων παραχώρησης.

---

⁵¹ Πρόκειται, εν προκειμένω, για τη δημιουργία φορέων ex novo στο πλαίσιο μιας ειδικής νομικής κατασκευής. Αντίθετα, δεν πρόκειται να εξεταστεί ειδικά η περίπτωση των προϋπαρχόντων μικτών φορέων που συμμετέχουν στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων ή συμβάσεων παραχώρησης, διότι η περίπτωση αυτή δεν δημιουργεί ιδιαίτερα ζητήματα από την άποψη του εφαρμοστέου κοινοτικού δικαίου. Πράγματι, ο δημόσιος χαρακτήρας ενός φορέα που συμμετέχει σε διαγωνιστική διαδικασία δεν συνεπάγεται καμία παρέκκλιση από τους κανόνες που πρέπει να εφαρμόζονται στο πλαίσιο της σύναψης μιας δημόσιας σύμβασης ή μιας σύμβασης παραχώρησης. Μόνο η περίπτωση κατά την οποία ο εν λόγω φορέας πληροί τα χαρακτηριστικά ενός φορέα "in house", κατά την έννοια της νομολογίας Teckal του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, επιτρέπει στην αναθέτουσα αρχή να μην εφαρμόσει τους συνήθεις κανόνες.

⁵² Υπενθυμίζεται ότι οι αρχές του δικαίου περί δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων παραχώρησης εφαρμόζονται και όταν η ανάθεση ενός έργου γίνεται με μονομερή πράξη (π.χ., με νομοθετική ή κανονιστική πράξη).

59. Στο πλαίσιο αυτό, η πράξη που συνίσταται στη δημιουργία ενός τέτοιου φορέα δεν δημιουργεί κατά κανόνα προβλήματα από την άποψη του εφαρμοστέου κοινοτικού δικαίου όταν αποτελεί τρόπο εκτέλεσης του καθήκοντος που ανατέθηκε σε εταίρο του ιδιωτικού τομέα στο πλαίσιο μιας σύμβασης. Ωστόσο, οι όροι σύστασης του φορέα πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένοι όταν διενεργείται ο διαγωνισμός για τα καθήκοντα, τα οποία πρόκειται να ανατεθούν στον εταίρο του ιδιωτικού τομέα⁵³.

60. Ωστόσο, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι σε ορισμένα κράτη η εθνική νομοθεσία επιτρέπει στους μικτούς φορείς, στους οποίους η συμμετοχή του δημόσιου τομέα συνίσταται στη συμμετοχή του αναθέτοντος οργανισμού, να συμμετέχουν σε διαδικασία ανάθεσης δημόσιας σύμβασης ή σύμβασης παραχώρησης, ενώ οι εν λόγω φορείς τελούν ακόμη υπό σύσταση. Στην υποθετική αυτή περίπτωση, ο φορέας θα συσταθεί οριστικά μόνο μετά την ανάθεση της σύμβασης σ' αυτόν. Σε άλλα κράτη μέλη αναπτύχθηκε μια πρακτική, η οποία τείνει να συγχέει τη φάση της σύστασης του φορέα με τη φάση της ανάθεσης των καθηκόντων. Στην περίπτωση αυτή, αντικείμενο της διαδικασίας, την οποία προκηρύσσει η αναθέτουσα αρχή, είναι η δημιουργία ενός μικτού φορέα, στον οποίο ανατίθενται κάποια καθήκοντα.

61. Οι μέθοδοι αυτές δε φαίνεται να προσφέρουν ικανοποιητικές λύσεις από την άποψη των εφαρμοστέων διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων παραχώρησης⁵⁴. Στην πρώτη περίπτωση, ο πραγματικός ανταγωνισμός κινδυνεύει να νοθευθεί από την προνομιακή θέση, στην οποία περιέρχεται η υπό σύσταση εταιρεία, και, κατά συνέπεια, ο εταίρος του ιδιωτικού τομέα που συμμετέχει σ' αυτήν. Στη δεύτερη περίπτωση, η ειδική διαδικασία επιλογής του εταίρου του ιδιωτικού τομέα δημιουργεί επίσης πολλά προβλήματα. Ορισμένες δυσχέρειες σχετίζονται με την υποχρέωση των αναθετουσών αρχών να καθορίζουν, με επαρκώς σαφή και ακριβή τρόπο, το αντικείμενο της δημόσιας σύμβασης ή της σύμβασης παραχώρησης στο πλαίσιο αυτό. Η Επιτροπή διαπίστωσε συχνά ότι τα καθήκοντα που ανατίθενται στον εταιρικό φορέα δεν καθορίζονται με σαφήνεια και ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις,

⁵³ Εξάλλου, οι όροι αυτοί δεν πρέπει να εισάγουν διακρίσεις ούτε να αποτελούν αδικαιολόγητο εμπόδιο για την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών ή την ελευθερία εγκατάστασης, ούτε να συνιστούν περιορισμούς δυσανάλογους προς τον επιδιωκόμενο στόχο.

⁵⁴ Κατά το σχεδιασμό ή την οργάνωση τέτοιων πράξεων, η δοκιμή που συνίσταται στην εφαρμογή των τυποποιημένων εντύπων, τα οποία περιλαμβάνουν τα στοιχεία που απαιτούνται για μια σωστά συγκροτημένη διαγωνιστική διαδικασία, επιτρέπει εξάλλου να κατανοηθεί το πόσο δύσκολο μπορεί να είναι να βρεθεί μια κατάλληλη "φόρμουλα" δημοσιότητας για την ανάθεση των καθηκόντων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου περί δημοσίων συμβάσεων ή συμβάσεων παραχώρησης.

εκφεύγουν ακόμη και από κάθε συμβατικό πλαίσιο. Αυτό όχι μόνο δημιουργεί προβλήματα από την άποψη των αρχών της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης, αλλά εγκυμονεί επίσης τον κίνδυνο να βλάψει τους στόχους γενικού συμφέροντος, τους οποίους επιδιώκει η δημόσια αρχή. Μπορεί επίσης να διαπιστωθεί ότι η διάρκεια ζωής του φορέα που δημιουργείται δε συμπίπτει συνήθως με τη διάρκεια της συναπτόμενης δημόσιας σύμβασης ή σύμβασης παραχώρησης, γεγονός που φαίνεται να οδηγεί στην ανανέωση του έργου που ανατίθεται στον εν λόγω φορέα, χωρίς να λαμβάνει χώρα πραγματική διαδικασία διαγωνισμού κατά την ανανέωση αυτή. Αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής είναι, μερικές φορές, να ανατίθενται στην πράξη καθήκοντα για αόριστη διάρκεια.

62. Εξάλλου, δεν πρέπει να ξεχνά κανείς ότι η από κοινού δημιουργία τέτοιων φορέων δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο με τήρηση της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, γενικά, και της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων ειδικότερα⁵⁵. Έτσι, π.χ., οι δημόσιες αρχές δεν πρέπει κανονικά να συνδυάζουν τη θέση τους ως μετόχου ενός τέτοιου φορέα με υπερβολικά προνόμια που δεν απορρέουν από την κανονική εφαρμογή του εταιρικού δικαίου⁵⁶.

63. Η Επιτροπή επιθυμεί επίσης να υπενθυμίσει ότι η συμμετοχή του αναθέτοντος οργανισμού στο μικτό φορέα, ο οποίος γίνεται από κοινού ανάδοχος της σύμβασης, μετά τη διαδικασία επιλογής δεν δικαιολογεί τη μη εφαρμογή του δικαίου περί δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων παραχώρησης κατά την επιλογή του εταίρου του ιδιωτικού τομέα. Πράγματι, η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου περί δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων παραχώρησης δεν εξαρτάται από το δημόσιο, ιδιωτικό ή μικτό χαρακτήρα του αντισυμβαλλομένου του αναθέτοντος οργανισμού. Όπως αποφάνθηκε το Δικαστήριο στην υπόθεση Teckal, το δίκαιο αυτό εφαρμόζεται όταν ένας αναθέτων οργανισμός αποφασίζει να αναθέσει την εκτέλεση ενός καθήκοντος σε τρίτον, δηλαδή σε πρόσωπο, το οποίο νομικώς διακρίνεται από τον οργανισμό αυτόν.

⁵⁵ Η συμμετοχή σε νέα επιχείρηση με στόχο τη δημιουργία σταθερών οικονομικών δεσμών υπάγεται στις διατάξεις του άρθρου 56 σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων. Βλ. το παράρτημα Ι της οδηγίας 88/361/ΕΟΚ, που εκδόθηκε στο πλαίσιο του πρώην άρθρου 67, το οποίο απαριθμεί τα διάφορα είδη πράξεων που πρέπει να θεωρούνται ως κινήσεις κεφαλαίων.

⁵⁶ Βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 4ης Ιουνίου 2002, υπόθεση C-367/98, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, Συλλογή I-4731, υπόθεση C-483/99, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή I-4781ω και αποφάσεις της 13ης Μαΐου 2003, υπόθεση C-463/00, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή I-4581, υπόθεση C-98/01, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Συλλογή I-4641. Για τις αιτιολογίες που είναι δυνατόν να προβληθούν στο πλαίσιο αυτό, βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Ιουνίου 2002, υπόθεση C-503/99, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή I-4809.

Διαφορετική περίπτωση συντρέχει μόνον εάν, συγχρόνως, ο αναθέτων οργανισμός ασκεί επί του εν λόγω προσώπου έλεγχο ανάλογο προς εκείνον που ασκεί επί των δικών του υπηρεσιών και αν το πρόσωπο αυτό πραγματοποιεί το ουσιώδες τμήμα της δραστηριότητάς του με τον ή τους οργανισμούς που το ελέγχουν⁵⁷. Μόνον οι φορείς που πληρούν σωρευτικά τις δύο αυτές προϋποθέσεις μπορούν να εξομοιωθούν με φορείς 'in house' σε σχέση με τον αναθέτοντα οργανισμό και να αναλάβουν την εκτέλεση καθηκόντων χωρίς διαδικασία διαγωνισμού⁵⁸.

64. Τέλος πρέπει να υπομνησθεί ότι εάν ο μικτός φορέας έχει την ιδιότητα αναθέτοντος οργανισμού, η ιδιότητα αυτή του επιβάλλει επίσης το σεβασμό του δικαίου περί δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων παραχώρησης, όταν αναθέτει στον εταίρο του ιδιωτικού τομέα την εκτέλεση καθηκόντων, τα οποία δεν είχαν αποτελέσει αντικείμενο διαγωνισμού από την αναθέτουσα αρχή πριν από τη σύσταση του μικτού φορέα. Πράγματι, ο εταίρος του ιδιωτικού τομέα δεν είναι δυνατόν να εκμεταλλεύεται την προνομιούχο θέση του μέσα στον μικτό φορέα για να αναλαμβάνει την εκτέλεση ορισμένων καθηκόντων χωρίς να προηγηθεί διαγωνισμός.

3.2 Απόκτηση του ελέγχου ενός δημόσιου φορέα από έναν ιδιωτικό φορέα

---

65. Η σύσταση μιας Σ.Δ.Ι.Τ. θεσμοθετημένου τύπου μπορεί επίσης να γίνει με την τροποποίηση της μετοχικής σύνθεσης ενός δημόσιου φορέα. Σχετικά με το θέμα αυτό πρέπει κατ' αρχάς να υπογραμμιστεί ότι η μετάβαση μιας επιχείρησης του δημόσιου τομέα στον ιδιωτικό τομέα αποτελεί επιλογή οικονομικής πολιτικής, η οποία, ως τέτοια, υπάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών⁵⁹.

66. Δεν πρέπει ακόμη να λησμονείται ότι το κοινοτικό δίκαιο περί δημοσίων συμβάσεων δεν εφαρμόζεται καταρχήν στις πράξεις που αποτελούν απλές εισφορές κεφαλαίων από έναν κεφαλαιούχο σε μια επιχείρηση, είτε αυτή ανήκει στον δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα. Οι πράξεις αυτές εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων της Συνθήκης των σχετικών με την ελεύθερη κυκλοφορία των

---

⁵⁷ Υπόθεση C-107/98, Teckal, απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 1999, σκέψη 50.

⁵⁸ Υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο τρία προδικαστικά ερωτήματα (υποθέσεις C-26/03, C-231/03 και C-458/03) με στόχο την περαιτέρω αποσαφήνιση της έννοιας των κριτηρίων που επιτρέπουν να επιβεβαιωθεί η ύπαρξη σχέσης τύπου 'in house'.

⁵⁹ Αυτό απορρέει από την αρχή της ουδετερότητας της Συνθήκης έναντι του καθεστώτος ιδιοκτησίας, αρχής, η οποία κατοχυρώνεται με το άρθρο 295 της Συνθήκης.

κεφαλαίων⁶⁰, πράγμα που σημαίνει ειδικότερα ότι τα εθνικά μέτρα που τις διέπουν δεν πρέπει να αποτελούν εμπόδια για τις επενδύσεις που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη⁶¹.

67. Αντίθετα οι διατάξεις που αφορούν την ελευθερία εγκατάστασης, κατά την έννοια του άρθρου 43 της Συνθήκης, πρέπει να εφαρμόζονται όταν μια δημόσια αρχή αποφασίζει, μέσω πράξεως κεφαλαιακής συναλλαγής, να εκχωρήσει σε τρίτον συμμετοχή που του επιτρέπει να ασκεί μια ορισμένη επιρροή επί δημοσίου φορέα, ο οποίος εκτελεί καθήκοντα που υπάγονται κανονικά στην ευθύνη του κράτους⁶².

68. Ειδικότερα, όταν οι δημόσιες αρχές παρέχουν σε οικονομικό φορέα μια κάποια επιρροή σε μια επιχείρηση, στο πλαίσιο μιας πράξης εκχώρησης κεφαλαίου, και όταν η πράξη αυτή έχει ως αποτέλεσμα να ανατίθενται στον εν λόγω οικονομικό φορέα καθήκοντα που εμπίπτουν στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του δικαίου περί δημοσίων συμβάσεων, καθήκοντα τα οποία ασκούσαν προηγουμένως, άμεσα ή έμμεσα, από τις δημόσιες αρχές, οι διατάξεις σχετικά με την ελευθερία εγκατάστασης επιβάλλουν την τήρηση των αρχών της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι κάθε υποψήφιος έχει ισότιμη πρόσβαση στην άσκηση τέτοιων δραστηριοτήτων, οι οποίες ασκούσαν προηγουμένως κατ' αποκλειστικότητα από τις δημόσιες αρχές.

69. Εξάλλου, η πρακτική συνιστά την εξασφάλιση ότι μια τέτοια πράξη κεφαλαιακής συναλλαγής δεν υποκρύπτει στην πραγματικότητα την ανάθεση σε εταίρο του ιδιωτικού τομέα συμβάσεων που μπορούν να χαρακτηριστούν ως δημόσιες συμβάσεις ή και συμβάσεις παραχώρησης. Αυτό συμβαίνει ειδικότερα όταν, πριν από την πράξη κεφαλαιακής συναλλαγής, ανατίθενται απευθείας και χωρίς διαγωνισμό στον εν λόγω φορέα συγκεκριμένα καθήκοντα, προκειμένου να καταστεί ελκυστική η πράξη κεφαλαιακής συναλλαγής.

18. Ποια είναι η πείρα σας από Σ.Δ.Ι.Τ. θεσμοθετημένου τύπου; Ειδικότερα, η πείρα σας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το κοινωνικό δίκαιο περί δημοσίων συμβάσεων και

⁶⁰ Άρθρο 56 και επόμενα της συνθήκης ΕΚ.

⁶¹ Βλ. την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με ορισμένες νομικές πλευρές που αφορούν τις ενδοκοινοτικές επενδύσεις, ΕΕΕΚ αριθ. C 220 της 19ης Ιουλίου 1997, σ. 15.

⁶² Βλ., προς την κατεύθυνση αυτή, την απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Απριλίου 2000, υπόθεση C-251/98, Baars, Συλλογή I-2787.

συμβάσεων παραχώρησης τηρείται στην περίπτωση των Σ.Δ.Ι.Τ. θεσμοθετημένου τύπου; Αν όχι, γιατί;

19. Πιστεύετε ότι πρέπει να αναληφθεί πρωτοβουλία σε κοινοτικό επίπεδο για να αποσαφηνιστούν ή να διευκρινιστούν οι υποχρεώσεις των αναθετώντων οργανισμών ως προς τους όρους, υπό τους οποίους πρέπει να πραγματοποιείται διαγωνισμός μεταξύ των οικονομικών φορέων, οι οποίοι ενδεχομένως ενδιαφέρονται για σχέδιο θεσμοθετημένου τύπου; Αν ναι, για ποια ειδικότερα θέματα και με ποια μορφή; Αν όχι, γιατί;

Γενικά, και ανεξάρτητα από τα ζητήματα που τίγονται στο παρόν έγγραφο:

20. Ποια είναι τα μέτρα ή οι πρακτικές που, κατά την άποψή σας, εμποδίζουν τη σύσταση Σ.Δ.Ι.Τ. στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

21. Γνωρίζετε άλλες μορφές Σ.Δ.Ι.Τ. που έχουν αναπτυχθεί σε χώρες εκτός της Ένωσης; Γνωρίζετε παραδείγματα 'ορθών πρακτικών' που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο αυτό και από τις οποίες θα μπορούσε να εμπνευσθεί η Ένωση; Αν ναι, ποιες;

22. Γενικότερα, δεδομένων των σημαντικών επενδύσεων που απαιτούνται σε ορισμένα Κράτη Μέλη για την επίτευξη κοινωνικής και σταθερής οικονομικής ανάπτυξης, πιστεύετε ότι θα ήταν χρήσιμη μία συλλογική ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τα ζητήματα αυτά που θα διεξάγονταν ανά τακτά χρονικά διαστήματα μεταξύ των ενδιαφερομένων και η οποία θα επέτρεπε την ανταλλαγή των καλύτερων πρακτικών; Πιστεύετε ότι θα έπρεπε η Επιτροπή να δημιουργήσει ένα τέτοιο δίκτυο;

4. ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

---

70. Η Επιτροπή καλεί όλους τους ενδιαφερόμενους να της υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους για τα θέματα που τίγονται στην παρούσα Πράσινη Βίβλο. Οι απαντήσεις, παρατηρήσεις και προτάσεις μπορούν να αποσταλούν ταχυδρομικώς στην ακόλουθη διεύθυνση:

Commission européenne Consultation «Livre vert sur les P.P.P. et le droit communautaire des marchés publics et des concessions» C 100 2/005 B-1049
Bruxelles

ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στην ακόλουθη διεύθυνση:

MARKT-D1-P.P.P.@cec.eu.int

Τα σχόλια πρέπει να αποσταλούν στην Επιτροπή έως τις 30 Ιουλίου 2004 το αργότερο. Προς ενημέρωση των ενδιαφερομένων, οι εισηγήσεις που αποστέλλονται ηλεκτρονικά, καθώς και τα στοιχεία των αποστολέων, θα τεθούν στον ιστοχώρο [http://europa.eu.int/comm/ internal market](http://europa.eu.int/comm/internal_market), εφόσον οι αποστολείς δεν εκφράζουν ρητά την αντίθεσή τους στη δημοσίευση αυτή.

71. Με βάση, μεταξύ άλλων, τις εισηγήσεις που θα ληφθούν, η Επιτροπή θα εξαγάγει συμπεράσματα και, ενδεχομένως, θα αναλάβει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για το θέμα αυτό.

Γ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Για την επεξεργασία των δεδομένων στην Ενότητα VI (Ερευνα) χρησιμοποιήθηκαν, κατά κύριο λόγο, στοιχεία από την επίσημη ιστοσελίδα των Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (www.sdit.gr). Τα στοιχεία από την ιστοσελίδα αυτή ήταν κατηγοριοποιημένα, κυρίως, ανά «Τομέα Υλοποίησης Έργου» (π.χ. «Άμυνα») και Γεωγραφική Ενότητα (Περιφέρεια).

Προκειμένου να αντληθεί περαιτέρω πληροφορία, έλαβε χώρα επεξεργασία των στοιχείων αυτών σε τρία (3) στάδια:

- Το πρώτο στάδιο περιελάμβανε την δημιουργία μίας πρωτογενούς βάσης δεδομένων excel, προκειμένου να έχουμε μία πλήρη συγκεντρωτική εικόνα ανά Τομέα και Γεωγραφική Ενότητα. Επιπλέον, στην πρωτογενή αυτή βάση δεδομένων, έγιναν και οι απαραίτητες διασταυρώσεις (π.χ. εάν το σύνολο των έργων του Τομέα «Άμυνα» ανά Περιφέρεια συμφωνεί με το συνολικό ποσό της «Άμυνας» για την Επικράτεια). Από τις διασταυρώσεις αυτές προέκυψαν κάποιες, μικρής κλίμακας, αναντιστοιχίες που δεν θεωρείται ότι επηρεάζουν την αξιοπιστία τους.
- Σε ένα δεύτερο στάδιο δημιουργήσαμε με τα πρωτογενή αυτά στοιχεία μία βάση δεδομένων Access για την δευτερογενή επεξεργασία τους. Μέσω υποβολής «ερωτημάτων» σε αυτό προχωρήσαμε σε ομαδοποίησή τους (clustering) καταφέροντας να αντλήσουμε πληροφορία σε επίπεδο νομού (βλ. επόμενες εικόνες).
- Στο τρίτο και τελευταίο στάδιο, τα δεδομένα, τα οποία προέκυψαν από την επεξεργασία στην Βάση Δεδομένων της Access, εισήχθησαν και πάλι στο πρόγραμμα επεξεργασίας excel για την δημιουργία του τελικού εποπτικού υλικού (κυρίως Γραφήματα) της Ενότητας VI (Ερευνα).

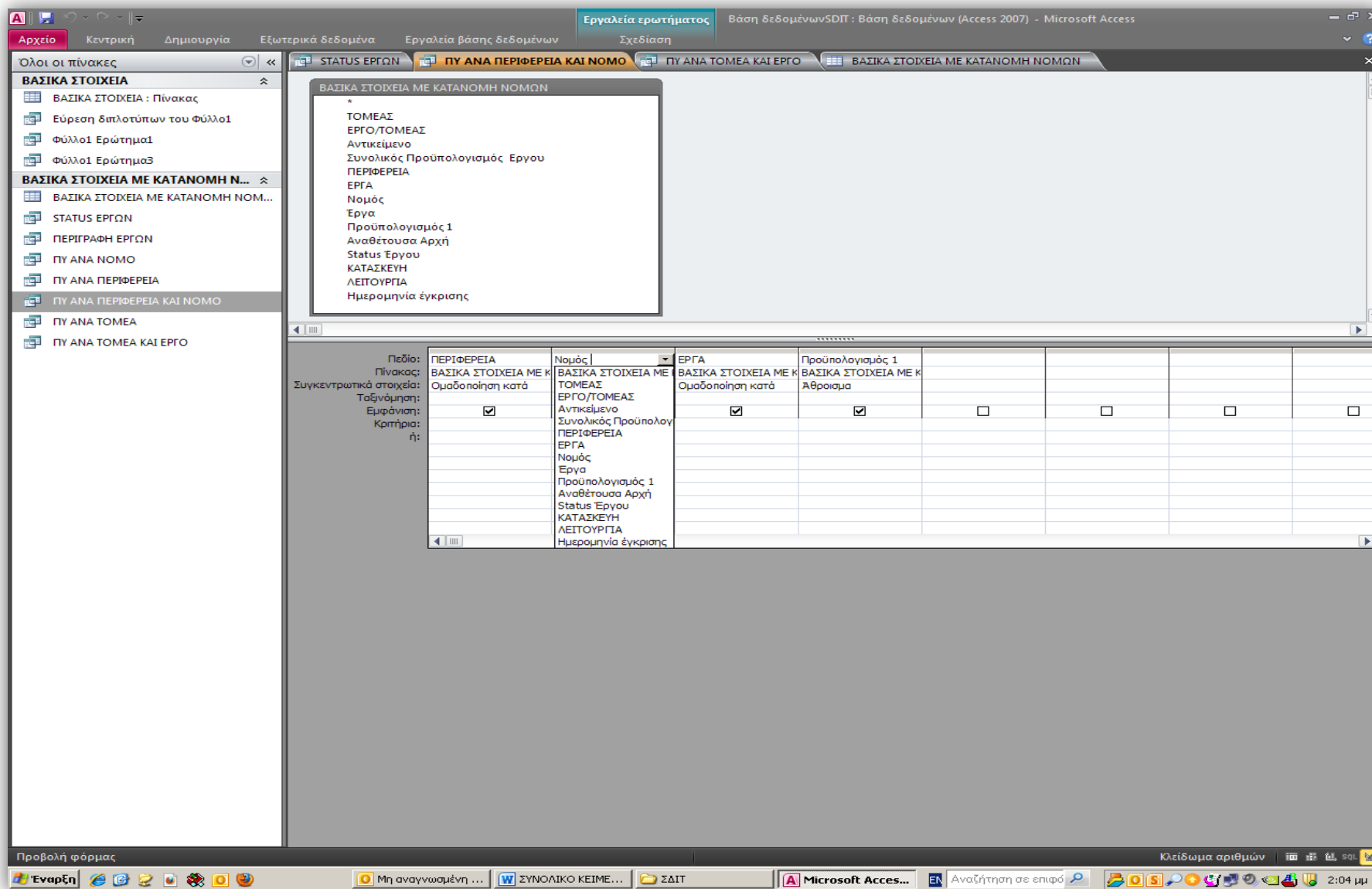
Ορισμένα «στιγμιότυπα» κατά την υποβολή των «ερωτημάτων» και την ομαδοποίηση των δεδομένων του δεύτερου σταδίου επεξεργασίας παρατίθενται στις ακόλουθες εικόνες.

EIKONA 1: Βάση δεδομένων Access –Υποβολή «ερωτήματος» «Π/Υ ανά Περιφέρεια και Νομό»

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, 2010

Στόχος ήταν η ομαδοποίηση των δεδομένων ανά Περιφέρεια και Νομό και η άθροιση του συνολικού Π/Υ Επικρατείας

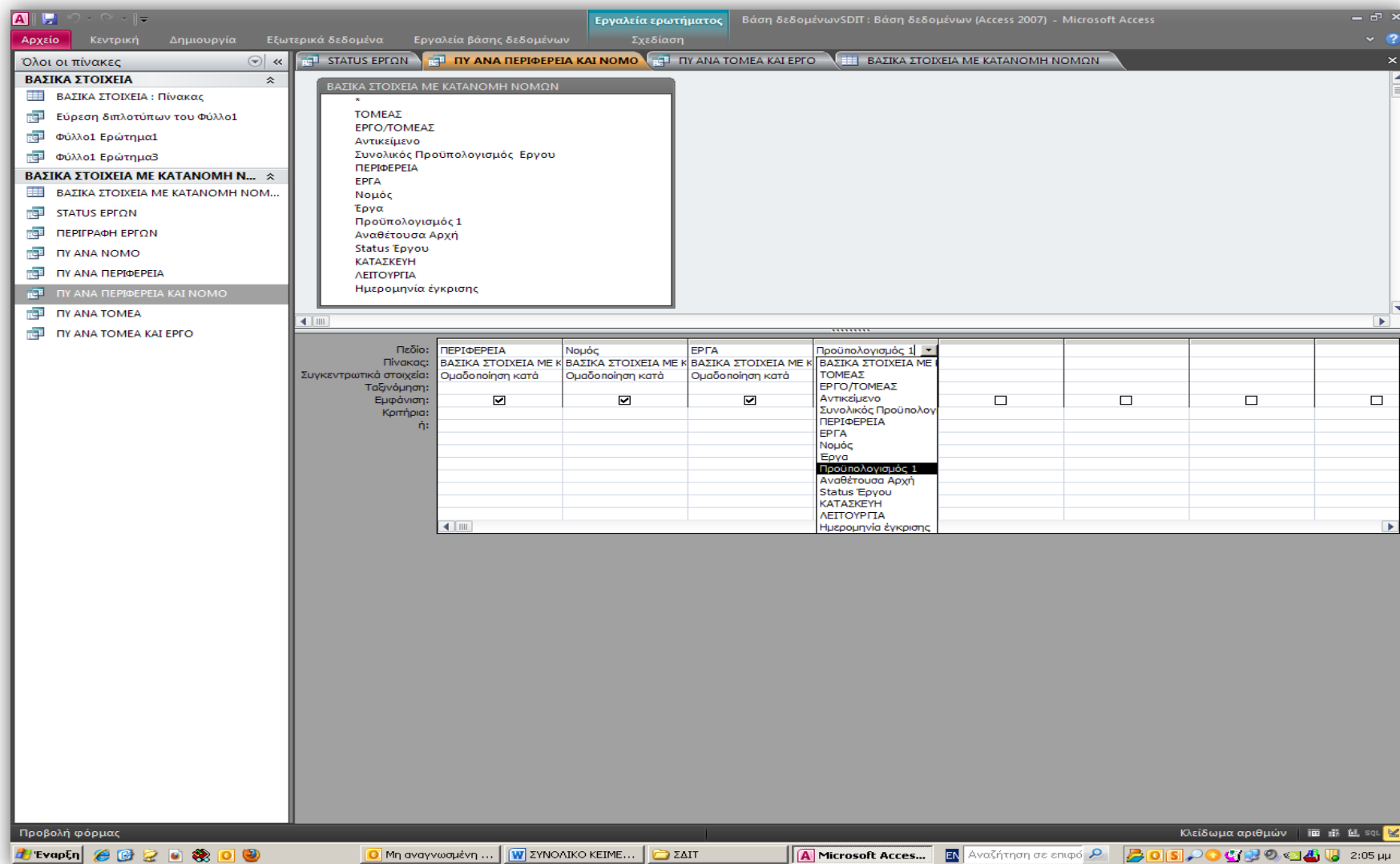
ΕΙΚΟΝΑ 2: Βάση δεδομένων Access –Ομαδοποίηση (clustering) ανά Νομό

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, 2010

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (Σ.Δ.Ι.Τ.) στην Διαδικασία της Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης

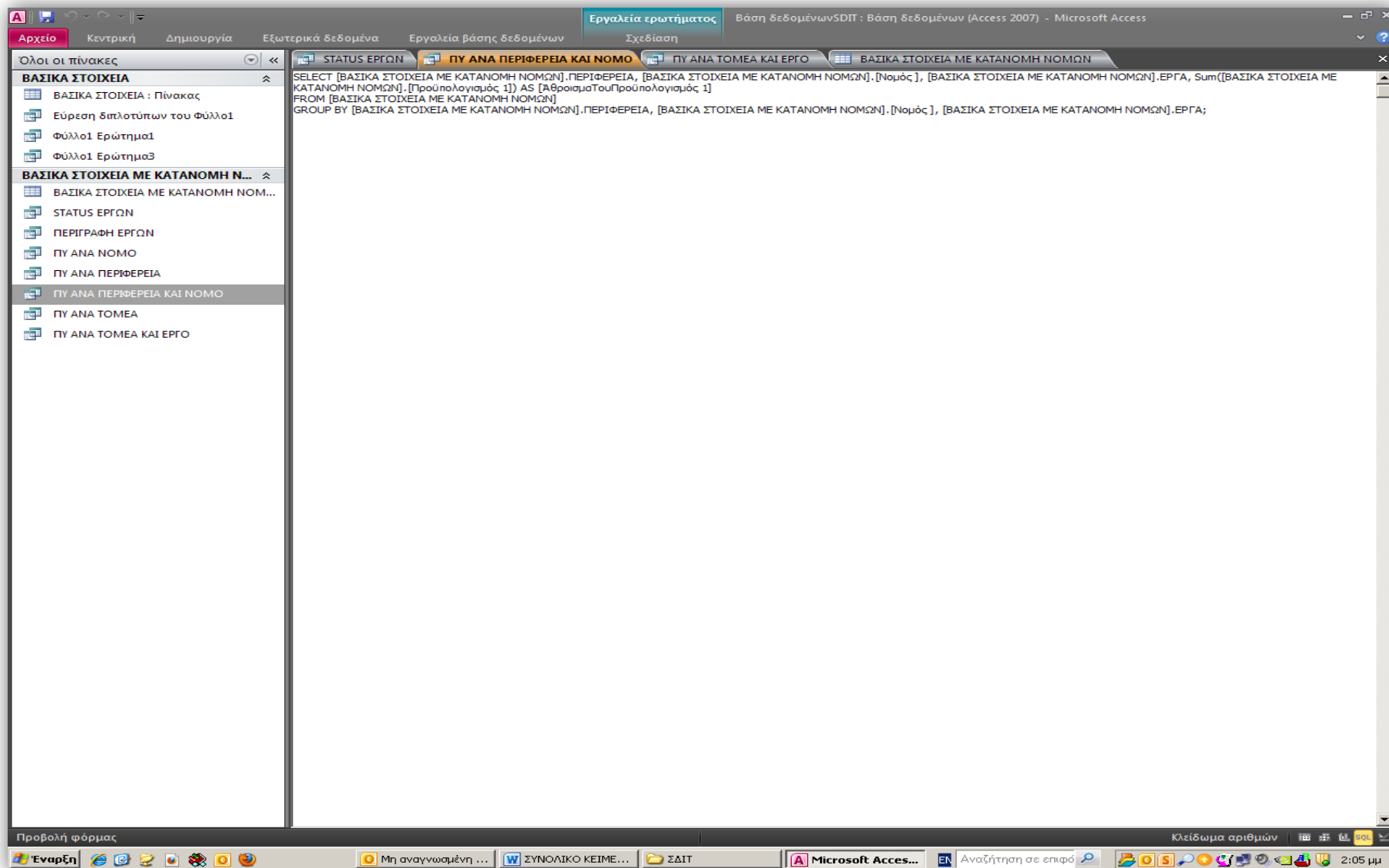
ΕΙΚΟΝΑ 3: Βάση δεδομένων Access –Άθροιση Π/Υ έργων σε κάθε Νομό

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, 2010

Η πληροφορία ανά νομό δεν υπήρχε, συνεπώς αντλήθηκε μέσω της Access.

ΕΙΚΟΝΑ 4: Βάση δεδομένων Access –Κεντρική σελίδα υποβολής «ερωτημάτων» (Γλώσσα Προγραμ..SQL)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, 2010